

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

การศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวไทยภูเขาเผ่าลัวะ

กรณีศึกษาบ้านป่าก่า ตำบลดงพญา อำเภอป่าเกวียน จังหวัดน่าน

Lua's Vernacular Architecture Study Case Study : Barn Pa Kum , Tumbol

Dongpaya BorKluea District , Nan Province

ผู้วิจัย

นางสาวสรรวดี เจริญชาศรี

นายสัญญา สพิพัฒน์มงคล

นายปิยะ ตันศิริ

รชช

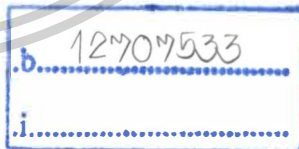
ร 335 ก

2553

เลขหมู่.....

เลขทะเบียน 138172

วันเดือนปี 18.0.2558

ได้รับการสนับสนุนงานวิจัยสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ

2553

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ชื่อโครงการ การศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวไทยภูเขาเผ่าลัวะ กรณีศึกษา บ้านปากำ ตำบลดงพญา
อำเภอป่าสัก จังหวัดน่าน

แหล่งเงินทุนสนับสนุนงานวิจัย สำนักคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

ประจำปีงบประมาณ 2553

ระยะเวลาทำการวิจัย 2 ปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2553 ถึง 2554

ชื่อ-สกุล หัวหน้าโครงการ และผู้ร่วมโครงการวิจัยพร้อมระบุ หน่วยงานต้นสังกัด

หัวหน้าโครงการ นางสาวสรรวิดี เจริญชาศรี

ผู้ร่วมโครงการ นายสัญญา สุพิพัฒน์มงคล

นายปิยะ ต้นศิริ

คณะ ครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สาขาวิชา ครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบ หลักสูตรการออกแบบสภาพแวดล้อมภายใน

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ศึกษาถึงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวไทยภูเขาเผ่าลัวะ กรณีศึกษาบ้านปากำ ตำบลดงพญา
อำเภอ ป่าสัก จังหวัดน่าน ซึ่งเป็นกลุ่มชาวปรีย ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ในจังหวัดน่าน ชุมชน
บ้านปากำยังคงยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีและ ความเชื่อไว้อย่างเข้มแข็ง การศึกษารั้ครั้งนี้จะเน้น
การศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชาวปรีย ประวัติความเป็นมา ประเพณี วิถีชีวิต ความเชื่อ
ภูมิปัญญาในการก่อสร้างและการใช้วัสดุที่มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

ระเบียบวิธีวิจัยที่สำคัญที่ใช้คือ การสำรวจภาคสนาม เพื่อเก็บข้อมูลทางกายภาพของ
สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวปรียในพื้นที่เพื่อเป็นตัวอย่างกรณีศึกษา เหนือในการเลือกเรือนตัวอย่างที่ศึกษา
จะพิจารณาถึงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่มีความสมบูรณ์ แสดงถึงคติความเชื่อ ภูมิปัญญาในการปลูกเรือน ที่
วางภายใน และคุณค่าทางสถาปัตยกรรม สัมภาษณ์เจ้าของเรือน ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำจิตวิญญาณในหมู่บ้าน
ในเรื่องวัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณีปฏิบัติตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

จากการศึกษาพบว่าชาวปรีย บ้านปากำ ยังคงรักษาลักษณะรูปแบบเรือนพักอาศัยที่มีเอกลักษณ์
ทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นดั้งเดิมไว้ได้อย่างดี สาเหตุจากหมู่บ้านตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติ ห้างไกลเขต
ชุมชนอื่น การเดินทาง และการนำวัสดุจากภายนอกเข้ามายาก ชุมชนมีความเชื่อเป็นของตัวเอง มีความ
เคร่งครัดในประเพณีดั้งเดิม มีสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของตนเอง มีภูมิปัญญา
ในการใช้วัสดุและเทคนิคในการสร้างที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม

ชุมชนบ้านปากำเป็นสถานที่ควรอนุรักษ์และคุ้มครองเพื่อเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าทางวัฒนธรรม
และประวัติศาสตร์ของชาวปรีย แต่มีปัญหาเรื่องขาดแคลนวัสดุตามธรรมชาติที่ใช้ในการสร้างเรือนแบบ
ดั้งเดิม ดังนั้นสังคมควรมีส่วนร่วมในการช่วยปลูกสำนึกให้เห็นคุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นแก่ชนรุ่นหลัง
ให้คนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และร่วมอนุรักษ์
วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมจังหวัด
น่าน ให้เป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม และส่งเสริมให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่อไป

คำสำคัญ : สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น, ปรีย ,จังหวัดน่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

Research Title: Lua's Vernacular Architecture Study Case Study: Bann Pa Kum, Tumbol Dongpaya Bor Kluea District, Nan Province

Researcher:

Project Reader: Miss Sanwadee Jareonchasri

Participant: Mr. Sanchai Supipatmongkol

Mr. Piya Tansiri

Faculty: Faculty of industrial Education

Department: Department of Architecture Education and Design

King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang

Abstract

This research provides a study on the vernacular architecture of the Lua Ethnic groups in northern Thailand. The case study centers on Pa Kum village, Tambon Dong Phaya, Amphor Bo Klua, Nan Province, where the Prai people continue their way of life for generations. The people of Pa Kum village still strongly hold on to their culture, traditions and beliefs. The study focuses on the Prai architecture, their traditions, their way of life, their beliefs, their Local wisdom in construction how and their use of Architecture surrounding materials.

The research methodology includes field research at Prai community to collect physical data to identify research object of the study. Criteria for the selection of the research object are originality and completeness of the architecture that reflects the beliefs, construction know-how, use of space and architectural value. The research also involves several interviews with the house owner, community leader, spiritual leader of the tribe, in order to understand the traditions, beliefs and culture that the tribe has kept.

The study found that the Prai people of Pa Kum village are able to preserve the originality of their vernacular architecture over the years. This is due to the fact that the village is situated deep in the protected Thailand national park, far from other communities. The logistics of getting construction materials into the village is difficult. At the same time, the community is strong in their beliefs and strict on following traditions. The people of Pa Kum want to preserve the indigenous architecture of their tribe, and have the know-how to use construction materials and techniques that are suitable for their Environment.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

The community of the Pa Kum village is one that should be preserved and protected for the study of the tradition and history of the Prai people. However, the community is facing growing challenge as natural materials used for the construction of their houses are being depleted. Therefore, our society should play a role in cultivating social conscience in our future generation to value vernacular architecture by allowing Prai community to be involved in future changes to their community and by preserving their traditions and Local wisdom. Pa Kum village should be a part of the Cultural Environmental of the Nan province, promoting the province to become World Heritage site and enhancing eco-tourism in the province.

Key words : vernacular architecture, Prai, Nan province

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กิตติกรรมประกาศ

โครงการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวไทยภูเขาเผ่าละว้าระดับศึกษา บ้านป่าก่า ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน เป็นส่วนหนึ่งของแผนงานวิจัย การศึกษาสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมจังหวัดน่าน เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาเป็นมรดกโลกและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย จากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติในปีงบประมาณ พ.ศ.2553 เป็นงานวิจัยระยะเวลา 2 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2553 – 2554 โดยการศึกษาจะไม่สามารถสำเร็จลุล่วงได้หากปราศจากความช่วยเหลือของหน่วยงานและบุคคลต่างๆ ได้แก่ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอบ่อเกลือ , พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติจังหวัดน่าน

-คุณปราโมทย์ หมู่พยัคฆ์ ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ในการอนุเคราะห์บุคลากรช่วยงานวิจัย

-อาจารย์สมเจตน์ วิมลเกษม ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปวัฒนธรรม องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จังหวัดน่าน ผู้แนะนำและเผยแพร่การทำงานวิจัยต่อสาธารณชนชาวจังหวัดน่าน

-อาจารย์วินัย ปราบริปู ผู้อำนวยการหอศิลปวัฒนธรรม ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อเผยแพร่ และรับฟังความคิดเห็นงานวิจัย

-อาจารย์อัฐตภูมิ คชแก้ว ครู กศน. ผู้ช่วยวิจัยในการนำทางเก็บข้อมูลภาคสนาม, ช่วยแปลภาษาปรียและช่วยเหลือด้านยานพาหนะในการเดินทาง

-รองศาสตราจารย์ วิวัฒน์ เตมียะพันธ์ ที่ปรึกษางานวิจัยที่ให้คำแนะนำในการเก็บข้อมูลภาคสนามและการเสนองานวิจัย

-ศาสตราจารย์อรศิริ ปาณินท์ ที่ปรึกษางานวิจัยในด้านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

-รองศาสตราจารย์สุรพล สุวรรณ ที่ปรึกษางานวิจัยในการเขียนงานวิจัย

-นายวิชฌวัตร ซอแก้ว , นายศิริพงษ์ งามโชนง ผู้ช่วยงานวิจัยเก็บข้อมูลภาคสนาม ทำหุ่นจำลองเพื่อการศึกษา โครงสร้างสถาปัตยกรรม และทำภาพ 3 มิติ

-นางสาวกรรตี จารุพินิจกุล ผู้ช่วยเก็บข้อมูลภาคสนามและพิมพ์ข้อมูล

-นายไพศาล พบบุบผา , นางสาวชุตินา สายสุวรรณ , นายคชาวุธ รักษาสังข์ , นายสรุพงษ์ โพธิ์หล้า ผู้ช่วยเก็บข้อมูลภาคสนาม

-นายคำ ใจปิง ผู้ใหญ่บ้านป่าก่า ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ช่วยเหลือให้ข้อมูลแปลภาษาปรีย, ประสานงานติดต่อชาวบ้านป่าก่าในการให้ข้อมูลงานวิจัย

-ชาวบ้านป่าก่าทุกคนที่ให้การต้อนรับ ให้ข้อมูลและให้ขึ้นเรือนในการสำรวจภาคสนามสำหรับงานวิจัยนี้

รวมถึงบุคคลต่างๆที่ไม่อาจกล่าวได้หมดในกิตติกรรมประกาศนี้และผู้ช่วยวิจัยทุกท่านที่ช่วยเหลือในการเก็บข้อมูล ตลอดระยะเวลาที่ทำการศึกษาค้นคว้า

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

นางสาวสรรวดี เจริญชาติศรี

นายสัณชัย สุทธิพัฒน์มงคล

นายปิยะ ตันศิริ

คณะผู้วิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษานานาชาติ ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ด
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย การศึกษาสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมจังหวัดน่าน เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาเป็นมรดกโลกและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	1
1.2 ความสำคัญ และ ที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย การศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวไทยภูเขาเผ่าลัวะ กรณีศึกษา บ้านป่าก่า ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน	1
1.3 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	2
1.4 ขอบเขตของโครงการวิจัย	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ เช่น การเผยแพร่ในวารสาร จดสิทธิบัตร ฯลฯ และหน่วยงานที่นำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์	3
1.6 แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย	4
1.7 วิธีดำเนินการวิจัย และสถานที่ทำการเก็บข้อมูล	4
1.7.1 สถานที่ทำการศึกษา หมู่บ้านชาวไทยภูเขาเผ่าลัวะ บ้านป่าก่า ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน	4
1.7.2 ขั้นตอนการเก็บข้อมูล	4
1.7.3 ขั้นตอนและวิธีในการวิเคราะห์ข้อมูล	5
1.8 ผลสำเร็จและความคุ้มค่าของการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ	5
1.9 การกำหนดค่าจำกัดความ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	
2.1 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยของชาวลัวะ	7
2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต	7
2.3 วรรณกรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวลัวะ	7
2.3.1 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และการตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย	8

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า	
2.3.2	วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์การเข้ามาของชาวลัวะในประเทศไทย	11
2.3.3	วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐาน ที่ระบุถิ่นที่อยู่ของชาวลัวะนั้น ค่อนข้างตรงกัน คืองานต่อไปนี้	11
2.3.4	วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรม ประเพณี และการดำรงชีพ ของชาวลัวะ	13
2.3.5	วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นหางานเอกสาร	18
2.3.6	การศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น	19
2.3.7	การศึกษาเรื่องสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เกี่ยวข้องกับการเรื่องอื่นๆอีกมาก	19
2.3.8	วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชาวลัวะ	20
2.3.9	กรอบการสำรวจภาคสนามและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	24
บทที่ 3 วิธีการดำเนินวิจัย		
3.1	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	27
3.1.1	การเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นกรณีศึกษา	28
3.2	คำถามในการวิจัย	29
3.3	กรอบความคิดและวิธีการศึกษา	29
3.4	วิธีการศึกษา	29
3.4.1	การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล	30
3.5	การดำเนินงานตามวิธีการศึกษาและสำรวจภาคสนามที่บ้านป่ากำ	31
3.5.1	องค์ความรู้คาดว่าจะได้รับคำตอบจากงานสำรวจภาคสนาม	32
3.5.2	ประวัติหมู่บ้านป่ากำ	36
3.5.3	ที่ตั้งและอาณาเขต	39
3.5.4	สถานที่สำคัญของหมู่บ้านป่ากำ	44
3.5.5	ลักษณะครอบครัว ความเชื่อและวัฒนธรรมประเพณี ชาวลัวะปรียบ้านป่า กำ	47
3.5.6	วิถีชีวิตชาวปรียบ้านป่ากำ	48
3.5.7	อาชีพของชาวปรียบ้านป่ากำ	49
3.5.8	ประเพณีสำคัญของชาวลัวะ – ปรีย	52
3.5.9	ความเชื่อและพิธีกรรมพิธีกรรม	56
3.5.10	การแต่งกายของชาวปรียบ้านป่ากำ	57
3.6	สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชาวปรียบ้านป่ากำ	58
3.6.1	การเลือกกรณีศึกษา สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น บ้านป่ากำ ประเภทเรือนพัก อาศัย	59

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.7 การสร้างเรือนพักอาศัย	114
3.7.1 อุปกรณ์และเครื่องมือในการสร้างสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น	114
3.7.2 มาตรฐานและระบบวัดขนาดของชาวปรีย	116
3.7.3 ขั้นตอนการสร้างเรือนของชาวปรีย บ้านป่าก่า	117
3.7.4 เรือนชั่วคราวระหว่างสร้างเรือนใหม่หรือตึบ	135
3.7.5 เรือนพักชั่วคราวในไร่ข้าว	139
3.7.5.1 กรณีศึกษาเรือนชั่วคราวในไร่หรือจัวะบ้านป่าก่า	141
3.7.6 ยุงข้าวบ้านป่าก่า	148
3.7.7 กรณีศึกษาหมู่บ้านน้ำแพะใน	159
3.7.8 กรณีศึกษาเรือนชาวปรียใน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	179
3.8 การศึกษาโครงสร้างและวัสดุ	194
3.8.1 โครงสร้างช่วงล่างของเรือน	194
3.8.2 โครงสร้างช่วงตัวเรือน	194
3.8.3 โครงสร้างช่วงหลังคา	194
บทที่ 4 การวิเคราะห์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น บ้านป่าก่า	
4.1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมและเรือนพักอาศัย	210
4.1.1 ความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมกับเรือนพักอาศัยบ้านป่าก่า	212
4.1.2 ระบบนิเวศและสภาพแวดล้อม	215
4.1.3 การวางตำแหน่งเรือนและทิศทางของตัวเรือน	226
4.2 พื้นที่อยู่และผนังเครื่องเรือน	227
4.2.1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนพักอาศัย	229
4.2.2 การวิเคราะห์โครงสร้างของเรือนที่ทำให้เกิดที่ว่างภายใน	231
4.2.3 พื้นที่อยู่และลักษณะที่ว่างภายใน อันเกิดจากลักษณะโครงสร้างและรูปทรงของเรือน	234
4.2.4 การวิเคราะห์ลักษณะของช่องเปิด และการระบายลมภายในเรือน	240
4.2.5 การวิเคราะห์ที่ว่างและพื้นที่ใช้สอยในเรือนชาวปรีย	244
4.3 การวิเคราะห์ขนาดและสัดส่วนของเรือนลัวะ – ปรีย บ้านป่าก่า	251
4.4 การวิเคราะห์ระบบโครงสร้างหลังคาของเรือนพักอาศัยชาวปรีย	254
4.4.1 โครงหลังคาเรือนปรีย	258
4.5 การวิเคราะห์องค์ประกอบเรือนที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างและวัสดุ	359
4.6 การวิเคราะห์ทัศนคติความเชื่อเกี่ยวกับการจัดพื้นที่ภายในเรือนพักอาศัย	260
4.6.1 สัญลักษณ์เกี่ยวกับขอบเขตและคติความเชื่อของชาวปรีย	261
4.6.2 เอกลักษณ์ของเรือนพักอาศัยของชาวลัวะปรียบ้านป่าก่า	267
4.7 การวิเคราะห์ลักษณะเรือนชั่วคราว	269

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.8 การวิเคราะห์เรือนชั่วคราวในไร่ (จัวะ)	274
4.9 การวิเคราะห์ยุงข้าว (รานซา) บ้านป่าก่า	280
4.10 การวิเคราะห์วัสดุมูลงหลังคาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ชาวปรีย	284
4.11 การวิเคราะห์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นบ้านป่าก่า	284
4.11.1 เอลักษณะเรือนชาวปรีย	285
4.11.2 เอลักษณะของเรือนชั่วคราว (ตูบ) บ้านป่าก่า	290
4.11.3 เอลักษณะของจัวะบ้านป่าก่า	291
4.11.4 เอลักษณะของรานซาบ้านป่าก่า	293
บทที่ 5 สรุปงานวิจัยและข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปลักษณะทางกายภาพของหมู่บ้านป่าก่า	295
5.2 สรุปลักษณะสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ปรีย บ้านป่าก่า	300
5.2.1 เอลักษณะของเจียงหรือเรือนพักอาศัยของชาวปรียบ้านป่าก่า	300
5.2.2 สรุปลักษณะจัวะหรือเรือนชั่วคราวในไร่	302
5.2.3 สรุปลักษณะของรานซาหรือยุงข้าวชาวปรีย	302
5.2.4 คุณค่าทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่พบ	303
5.2.5 คุณค่าทางด้านสังคมวัฒนธรรมประเพณี	303
5.3 สรุปผลและข้อเสนอแนะ	304
5.3.1 สรุปผลจากการศึกษาสถาปัตยกรรม และวัฒนธรรมชาวปรีย	304
5.3.2 แนวทางอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์	309
บรรณานุกรม	313
ภาคผนวก	316
ประวัติผู้วิจัย	334

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

สารบัญภาพ

รูปภาพที่		หน้า
ภาพที่ 2.1	แสดงแผนที่พื้นที่ตรงข้ามหลวงพระบาง พ.ศ.2443-2447	25
ภาพที่ 2.2	แสดงแผนที่สยามประเทศไทย สมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ.2328 – 2452	26
ภาพที่ 3.1	แสดงแผนที่อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน	32
ภาพที่ 3.2	แสดงแผนที่ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน	33
ภาพที่ 3.3	แสดงชุมชนบ้านป่าก่า ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ	34
ภาพที่ 3.4	แสดงชุมชนบ้านป่าก่า ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ	34
ภาพที่ 3.5	แสดงพื้นที่เก็บข้อมูล บ้านป่าก่า ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน	35
ภาพที่ 3.6	แสดงตำแหน่งหมู่บ้านชาวปรีชี่เกี่ยวข้องกับบ้านป่าก่า	37
ภาพที่ 3.7	แสดงแผนที่การเคลื่อนย้ายกลุ่มชาวปรีชี่บ้านป่าก่า	38
ภาพที่ 3.8	แสดงแผนผังบริเวณบ้านป่าก่า	40
ภาพที่ 3.9	แสดงแผนผังหมู่บ้านแสดงส่วนสำคัญต่างๆ	42
ภาพที่ 3.10	แสดงเส้นทางสัญจรภายในหมู่บ้านป่าก่า	43
ภาพที่ 3.11	ภาพวาดลายเส้นแสดงลักษณะศาลตาน้ำ บ้านป่าก่า ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ	45
ภาพที่ 3.12	แผนที่แสดงเรือนกลมตระกูลผี ในบ้านป่าก่า ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ	46
ภาพที่ 3.13	แสดงไร่ข้าวหมุนเวียนของชาวละะปรีชี่ บ้านป่าก่า	50
ภาพที่ 3.14	การสักข้าวไร่และรูปข้าวในไร่ชาวปรีชี่	51
ภาพที่ 3.15	แสดงวันกินดอกแดงของชาวปรีชี่	54
ภาพที่ 3.16	แสดงการละเล่นฉลองยิงลูกโหวดชาวปรีชี่ บ้านป่าก่า	55
ภาพที่ 3.17	แสดงเครื่องแต่งกายชาวปรีชี่ บ้านป่าก่า	57
ภาพที่ 3.18	แสดงตำแหน่งเรือนที่ทำการสำรวจเก็บข้อมูลภาคสนาม	58
ภาพที่ 3.19	แสดงลักษณะเรือนพักอาศัยชาวปรีชี่บ้านป่าก่า	59
ภาพที่ 3.20	แสดงลักษณะพื้นที่ไถถุนเรือน	110
ภาพที่ 3.21	แสดงลักษณะพื้นที่สวนขานอเนกประสงค์	111
ภาพที่ 3.22	แสดงลักษณะพื้นที่สวนขานแดด	112
ภาพที่ 3.23	แสดงลักษณะพื้นที่สวนห้องฮีต	113
ภาพที่ 3.24	แสดงอุปกรณ์ในการสร้างเรือน	115
ภาพที่ 3.25	แสดงลักษณะการใช้เครื่องมือในการสร้างเรือนบ้านป่าก่า	115
ภาพที่ 3.26	แสดงขนาดวัดระยะของชาวปรีชี่	116
ภาพที่ 3.27	แสดงการใช้เชือกวัดขนาดขณะสร้างเรือนใหม่	116
ภาพที่ 3.28	แสดงการสร้างเรือนใหม่นายมูล ใจปิง จากการเก็บข้อมูลวันที่ 13 มีนาคม 2553	120
ภาพที่ 3.29	แสดงขั้นตอนสร้างเรือนนายมูล ใจปิง	120
ภาพที่ 3.30	แสดงขั้นตอนการเตรียมเสาเรือน ขุดหลุมและฝังเสาแยก	121
ภาพที่ 3.31	แสดงขั้นตอนการตั้งเสาและขึ้นโครงหลังคา	122

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

สารบัญภาพ (ต่อ)

รูปภาพที่		หน้า
ภาพที่ 3.32	แสดงขั้นตอนการปูพื้นและกันผนังภายนอก	123
ภาพที่ 3.33	แสดงรายละเอียดการทำโครงหลังคาเรือน	124
ภาพที่ 3.34	แสดงขั้นตอนการกันผนังภายในเรือน	125
ภาพที่ 3.35	แสดงขั้นตอนการมุงหลังคาเรือน	126
ภาพที่ 3.36	แสดงขั้นตอนสร้างเรือนนายใจ ใจปิง	127
ภาพที่ 3.37	แสดงขั้นตอนการขุดหลุมตั้งเสา ร้อยคาน สร้างเรือนชาวปรีย บ้านป่าก่า	128
ภาพที่ 3.38	แสดงขั้นตอนการวางซื่อและจันทัน(สยัว) สร้างเรือนชาวปรีย บ้านป่าก่า	129
ภาพที่ 3.39	แสดงขั้นตอนการเสริมคานรับพื้นเรือน และชานแดด สร้างเรือนชาวปรีย บ้านป่าก่า	130
ภาพที่ 3.40	แสดงขั้นตอนการวางตงรับพื้น วางไม้ก้านตองปูพื้นสร้างเรือนชาวปรีย บ้านป่าก่า	131
ภาพที่ 3.41	ขั้นตอนการทำโครงหลังคา ปูพื้นชานแดดสร้างเรือนชาวปรีย บ้านป่าก่า	132
ภาพที่ 3.42	แสดงขั้นตอนทำผนังภายนอกกันห้องทำผนังภายในการสร้างเรือนชาวปรีย บ้านป่าก่า	133
ภาพที่ 3.43	แสดงขั้นตอนการกันผนังด้านนอก มุงหลังคาสร้างเรือนชาวปรีย บ้านป่าก่า	134
ภาพที่ 3.44	ลักษณะรายละเอียดของเรือนชั่วคราว นายเป็ก ใจปิง	136
ภาพที่ 3.45	ลักษณะรายละเอียดของเรือนชั่วคราว นายเป็ก ใจปิง	137
ภาพที่ 3.46	ลักษณะโครงสร้างของเรือนชั่วคราว นายเป็ก ใจปิง	138
ภาพที่ 3.47	แสดงพุดลุง และเพอเพอะ ในไร่ข้าวชาวปรีย บ้านป่าก่า	140
ภาพที่ 3.48	ลักษณะจัวะนายขอด ใจปิง บ้านป่าก่า	141
ภาพที่ 3.49	ลักษณะรายละเอียดของจัวะ นายขอด ใจปิง	143
ภาพที่ 3.50	แสดงลักษณะโครงสร้างและรูปทรงของจัวะ นายขอด ใจปิง	144
ภาพที่ 3.51	แสดงลักษณะรายละเอียดของจัวะ นายหมอก ใจปิง	146
ภาพที่ 3.52	ลักษณะรูปทรงของจัวะ นายหมอก ใจปิง	147
ภาพที่ 3.53	การสำรวจเก็บข้อมูลภาคสนาม จัวะ นายหมอก ใจปิง	147
ภาพที่ 3.54	แสดงรานชาที่บ้านป่าก่า	149
ภาพที่ 3.55	ลักษณะรายละเอียดของรานชา นายปิ่น ใจปิง	151
ภาพที่ 3.56	ลักษณะโครงสร้างและรูปทรงของรานชา นายปิ่น ใจปิง	152
ภาพที่ 3.57	ลักษณะรายละเอียดของรานชา นายหมอก ใจปิง	154
ภาพที่ 3.58	ลักษณะโครงสร้างและรูปทรงของรานชา นายหมอก ใจปิง	155
ภาพที่ 3.59	ลักษณะรายละเอียดของรานชา นายมูล ใจปิง	157
ภาพที่ 3.60	ลักษณะโครงสร้างและรูปทรงของรานชา นายมูล ใจปิง	158
ภาพที่ 3.61	แสดงหมู่บ้านน้ำแพะใน ตำบลบ่อเกลือใต้ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน	160
ภาพที่ 3.62	แสดงเรือนพักบ้านน้ำแพะใน	162
ภาพที่ 3.63	กรณีศึกษาบ้านน้ำแพะใน หลังที่ 1	163

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

สารบัญภาพ (ต่อ)

รูปภาพที่		หน้า
ภาพที่ 3.64	แสดงลักษณะเรือนนายสาย ใจปิง บ้านน้ำแพะ	164
ภาพที่ 3.65	แสดงกรณีศึกษาบ้านน้ำแพะใน หลังที่ 1	165
ภาพที่ 3.66	แสดงลักษณะสภาพแวดล้อม เรือนนายสาย ใจปิงบ้านน้ำแพะ	166
ภาพที่ 3.67	กรณีศึกษาบ้านน้ำแพะใน หลังที่ 2	168
ภาพที่ 3.68	กรณีศึกษาบ้านน้ำแพะใน หลังที่ 2	169
ภาพที่ 3.69	กรณีศึกษาบ้านน้ำแพะใน หลังที่ 2	170
ภาพที่ 3.70	แสดงลักษณะสภาพแวดล้อม เรือนนายสุข ใจปิง บ้านน้ำแพะ	171
ภาพที่ 3.71	กรณีศึกษาเรือน นายม้วน ใจปิง	173
ภาพที่ 3.72	กรณีศึกษาเรือน นายม้วน ใจปิง	174
ภาพที่ 3.73	กรณีศึกษาเรือน นายม้วน ใจปิง	175
ภาพที่ 3.74	แสดงกรณีศึกษาเรือนนายม้วน ใจปิง บ้านน้ำแพะใน	176
ภาพที่ 3.75	แสดงลักษณะรานชาของนายแสง ใจปิง บ้านน้ำแพะ	177
ภาพที่ 3.76	แสดงลักษณะยุงข้าว นายแสง ใจปิง บ้านน้ำแพะ	178
ภาพที่ 3.77	เรือนปรียบ้านสันแต เมืองไชยะบูลี สปป.ลาว	180
ภาพที่ 3.78	ผังเรือนปรียบ้านสันแต เมืองไชยะบูลี สปป.ลาว	181
ภาพที่ 3.79	ผังเรือนปรียบ้านสันแต เมืองไชยะบูลี สปป.ลาว	181
ภาพที่ 3.80	ผังหลังคาเรือนปรียบ้านสันแต เมืองไชยะบูลี สปป.ลาว	182
ภาพที่ 3.81	รูปตัดเรือนปรียบ้านสันแต เมืองไชยะบูลี สปป.ลาว	182
ภาพที่ 3.82	รูปด้านหลังเรือนปรียบ้านสันแต เมืองไชยะบูลี สปป.ลาว	183
ภาพที่ 3.83	รูปด้านหลังเรือนปรียบ้านสันแต เมืองไชยะบูลี สปป.ลาว	183
ภาพที่ 3.84	รูปด้านข้างเรือนปรียบ้านสันแต เมืองไชยะบูลี สปป.ลาว	184
ภาพที่ 3.85	รูปตัดเรือนปรียบ้านสันแต เมืองไชยะบูลี สปป.ลาว	184
ภาพที่ 3.86	รูปด้านข้างเรือนปรียบ้านสันแต เมืองไชยะบูลี สปป.ลาว	185
ภาพที่ 3.87	ลายละเอียดการเข้าเต็ดยของเรือนปรีย บ้านสันแต เมืองไชยะบูลี สปป.ลาว	185
ภาพที่ 3.88	แสดงขั้นตอนการปลูกเรือน ตัดแปลงจากโครงการวิเคราะห์ทางสถาปัตยกรรม	186
ภาพที่ 3.89	ลักษณะเรือนชาวปรีย บ้านหนองหลวง (Nounglouang) เมืองหงสา (Hangsa)	189
ภาพที่ 3.90	ลักษณะเรือนชาวปรีย บ้านหนองหลวง (Nounglouang) เมืองหงสา (Hangsa)	190
ภาพที่ 3.91	ลักษณะเรือนชาวปรีย บ้านหนองหลวง (Nounglouang) เมืองหงสา (Hangsa)	191
ภาพที่ 3.92	ลักษณะเรือนชาวปรีย บ้านหนองหลวง (Nounglouang) เมืองหงสา (Hangsa)	192
ภาพที่ 3.93	แสดงสภาพแวดล้อมภายในเรือนปรีย ท้าวปอก บ้านหนองหลวง เมืองหงสา	193
ภาพที่ 3.94	แสดงลักษณะโครงสร้างช่วงล่างของเรือน	196
ภาพที่ 3.95	แสดงลักษณะโครงสร้างช่วงกลางของเรือน	197
ภาพที่ 3.96	แสดงลักษณะโครงสร้างช่วงบนของเรือน	198
ภาพที่ 3.97	แสดงรายละเอียดของโครงหลังคา	199

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

สารบัญภาพ (ต่อ)

รูปภาพที่		หน้า
ภาพที่ 3.98	แสดงรายละเอียดของหัวเสา	200
ภาพที่ 3.99	แสดงรายละเอียดของการมัดหัวเสา	201
ภาพที่ 3.100	แสดงรายละเอียดของผนัง	202
ภาพที่ 3.101	แสดงรายละเอียดของโครงสร้างท้องพื้น	203
ภาพที่ 3.102	แสดงรายละเอียดการมัดส่วนต่างๆ	204
ภาพที่ 3.103	แสดงการใช้ใบค้อและหย้าคาในการมุงหลังคา	205
ภาพที่ 3.104	แสดงหุ่นจำลองศึกษาลักษณะเรือนปรียบ้านป่าก่า	206
ภาพที่ 3.105	แสดงหุ่นจำลองศึกษาโครงสร้างจั่วบ้านป่าก่า	206
ภาพที่ 3.106	แสดงหุ่นจำลองศึกษาโครงสร้างเรือนปรียนบ้านป่าก่า	207
ภาพที่ 3.107	แสดงการเปรียบเทียบรูปตัดเรือนปรีย	209
ภาพที่ 4.1	แสดงลักษณะโครงสร้างเรือนปรีย บ้านป่าก่า จังหวัดน่าน	211
ภาพที่ 4.2	แสดงลักษณะเรือนและสภาพแวดล้อมบ้านป่าก่า	212
ภาพที่ 4.3	แสดงลักษณะที่วางใต้เรือนพักอาศัยชาวปรีย บ้านป่าก่า	213
ภาพที่ 4.4	แสดงลักษณะเรือนและภูมิประเทศ บ้านป่าก่า	214
ภาพที่ 4.5	แสดงพันธุ์ไม้และสภาพแวดล้อมรอบเรือนบ้านป่าก่า	215
ภาพที่ 4.6	แสดงผังบริเวณ เรือนเลขที่ 22,19	216
ภาพที่ 4.7	แสดงผังบริเวณ เรือนเลขที่ 20,71	217
ภาพที่ 4.8	แสดงผังบริเวณ เรือนเลขที่ 58,105	218
ภาพที่ 4.9	แสดงผังบริเวณ เรือนเลขที่ 39,18	219
ภาพที่ 4.10	แสดงผังบริเวณ เรือนเลขที่ 86,89	220
ภาพที่ 4.11	แสดงผังบริเวณ เรือนเลขที่ 91,24	221
ภาพที่ 4.12	แสดงผังบริเวณ เรือนเลขที่ 19,94	222
ภาพที่ 4.13	แสดงผังบริเวณ เรือนเลขที่ 21,16	223
ภาพที่ 4.14	แสดงต้นค้อ , หมาก , เชือกหลวง , และมะกอก บริเวณบ้านป่าก่า	224
ภาพที่ 4.15	แสดงพื้นที่ใช้สอยบริเวณรอบเรือนอาศัย บ้านป่าก่า	225
ภาพที่ 4.16	แสดงการวางทิศทางของตัวเรือนพักอาศัย บ้านป่าก่า	226
ภาพที่ 4.17	แสดงผังพื้นที่เครื่องเรือน ภายในเรือนชาวปรีย บ้านป่าก่า	228
ภาพที่ 4.18	แสดงผังความสัมพันธ์และพื้นที่ใช้สอยภายในเรือน	231
ภาพที่ 4.19	แสดงโครงสร้างที่ทำให้เกิดที่ว่างภายในเรือน	232
ภาพที่ 4.20	แสดงลักษณะที่ว่างในเรือนพักอาศัยชาวปรีย บ้านป่าก่า	233
ภาพที่ 4.21	แสดงที่ว่างบริเวณห้องฮีดในเรือนชาวปรียบ้านป่าก่า	235
ภาพที่ 4.22	แสดงลักษณะที่ว่างบริเวณส่วนนอนในเรือนปรีย บ้านป่าก่า	236
ภาพที่ 4.23	แสดงลักษณะที่ว่างส่วนนอกประสงค์	237

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรรเรียนเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

สารบัญภาพ (ต่อ)

รูปภาพที่		หน้า
ภาพที่ 4.24	แสดงลักษณะที่ว่างส่วนห้องฮีต	238
ภาพที่ 4.25	แสดงลักษณะที่ว่างส่วนห้องนอน	239
ภาพที่ 4.26	แสดงการระบายควันไฟในครัวเรือน	240
ภาพที่ 4.27	แสดงระบายนลมและควันของเรือนปรีย์ บ้านป่าก่า	241
ภาพที่ 4.28	แสดงช่องเปิดระบายลมเหนือประตูภายในเรือนปรีย์	242
ภาพที่ 4.29	แสดงการระบายลมภายในส่วนนอกนบกประสงค์	243
ภาพที่ 4.30	แสดงสัดส่วนภายในเรือน นายมูล ใจปิง	251
ภาพที่ 4.31	แสดงสัดส่วนภายในเรือนปรีย์บ้านป่าก่า	252
ภาพที่ 4.32	แสดงสัดส่วนภายในเรือนปรีย์บ้านป่าก่า	253
ภาพที่ 4.33	แสดงรายละเอียดโครงสร้างหลังคาเรือนพักอาศัยชาวปรีย์ บ้านป่าก่า	255
ภาพที่ 4.34	แสดงการมุงหลังคาบริเวณลำแคเรือนชาวปรีย์ บ้านป่าก่า	256
ภาพที่ 4.35	แสดงลักษณะโครงสร้างหลังคาบริเวณ สยัว	257
ภาพที่ 4.36	แสดงเฉลวบริเวณเสาแสดภายในเรือน	262
ภาพที่ 4.37	แสดงเฉลวบริเวณบันลอมของเรือนพักอาศัย	263
ภาพที่ 4.38	แสดงเฉลวบริเวณในไร่ข้าว ของชาวปรีย์	264
ภาพที่ 4.39	แสดงเฉลวบริเวณกลางไร่ข้าว	265
ภาพที่ 4.40	แสดงเฉลวบริเวณยุงข้าว (รานชา)	266
ภาพที่ 4.41	แสดงลักษณะเรือนชาวลัวะมัล บ้านนาหลุม ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ	268
ภาพที่ 4.42	แสดงลักษณะเรือนชั่วคราวระหว่างสร้างเรือนใหม่ บ้านป่าก่า	270
ภาพที่ 4.43	แสดงรูปทรงของเรือนชั่วคราว (ตึบ)	271
ภาพที่ 4.44	แสดงที่ว่างภายในเรือนพักชั่วคราว (ตึบ)	272
ภาพที่ 4.45	แสดงโครงสร้างเรือนพักชั่วคราว (ตึบ)	273
ภาพที่ 4.46	แสดงลักษณะที่ว่างภายในจัวะ บ้านป่าก่า	275
ภาพที่ 4.47	แสดงลักษณะโครงสร้างและที่ว่างภายในจัวะ บ้านป่าก่า	276
ภาพที่ 4.48	แสดงลักษณะที่ว่างภายในจัวะ บ้านป่าก่า	277
ภาพที่ 4.49	แสดงลักษณะรูปทรงและที่ว่างภายในจัวะ บ้านป่าก่า	278
ภาพที่ 4.50	ลักษณะโครงสร้างและการรับน้ำหนักของ จัวะ	279
ภาพที่ 4.51	แสดงรูปทรงภายนอกและปริมาตรที่ว่างภายในรานชา	281
ภาพที่ 4.52	แสดงภาพลักษณะยุงข้าวบ้านป่าก่า	282
ภาพที่ 4.53	แสดงลักษณะยุงข้าวของชาวลัวะมัล บ้านป่าก้อและบ้านสไลหลวง	283
ภาพที่ 4.54	แสดงเรือนชาวปรีย์บ้านป่าก่า	285
ภาพที่ 4.55	แสดงเรือนปรีย์และสภาพแวดล้อม บ้านป่าก่า	286
ภาพที่ 4.56	แสดงลักษณะที่ว่างภายใน และบริเวณใต้เรือนพักอาศัยบ้านป่าก่า	287
ภาพที่ 4.57	แสดงรายละเอียดเรือนพื้นดินบ้านป่าก่า เรือนนายขวาง ใจปิง	288

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น มิอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

สารบัญภาพ (ต่อ)

รูปภาพที่		หน้า
ภาพที่ 4.58	แสดงรายละเอียดเรือนพื้นถิ่นบ้านป่าก่า เรือนนายเตรียม ใจปิง	289
ภาพที่ 4.59	แสดงตู้บนายเป็ก ใจปิง และนายหมอก ใจปิง	290
ภาพที่ 4.60	แสดงงัวนายชอด ใจปิง	291
ภาพที่ 4.61	แสดงงัวนายหมอก ใจปิง	293
ภาพที่ 4.62	แสดงรานชาของนายมุต ใจปิง และ นายปั่น ใจปิง	293
ภาพที่ 5.1	แสดงลักษณะหมู่บ้านป่าก่า ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน	300
ภาพที่ 5.2	ลักษณะและสภาพแวดล้อม หมู่บ้านป่าก่า ตำบลดงพญา	306
ภาพที่ 5.3	แสดงลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดกับเรือนชาวปรีญในอำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน	307
ภาพที่ 5.4	แสดงหมู่บ้านโอมิมะชิ	308

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ 3.1	แสดงการเปรียบเทียบลักษณะเรือนชาวปรีบ้านปากำ บ้านน้ำแพะและ สปป.ลาว	208
ตารางที่ 4.1	แสดงขนาดพื้นที่ใช้สอยในเรือนปรี บ้านปากำ	250
ตารางที่ 4.2	แสดงขนาดความเอียงของหลังคาเรือนชาวลัวะปรี บ้านปากำ	258

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย การศึกษาสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมจังหวัดน่าน เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาเป็นมรดกโลกและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) เน้นเรื่องการสร้างความรู้ความคุ้นกันให้สังคม ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้นปัจจุบัน

จังหวัดน่านเป็นจังหวัดหนึ่งซึ่งต้องรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายในประเทศและภายในจังหวัดน่านเอง ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนการพัฒนาในด้านต่างๆที่กำลังเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจากการกำหนดแนวทางพัฒนาจังหวัดน่าน เพื่อมุ่งสู่เมืองมรดกโลกทางวัฒนธรรมให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมของล้านนาตะวันออกศูนย์การศึกษาค้นคว้าวิจัยด้านศิลปวัฒนธรรม ในลักษณะพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิต (Living – Museum)

จังหวัดน่านประกอบไปด้วยชนวนานและกลุ่มชาติพันธุ์หลากหลาย เช่น ชาวไทยวนเมืองน่าน ชาวไทลื้อ ชาวไทยภูเขาเผ่าลัวะ ชาวไทยภูเขาเผ่าขมุ ชาวไทยภูเขาเผ่าม้ง ชาวไทยภูเขาเผ่าเมี่ยน และชาวไทยภูเขาเผ่ามลาบรี ชาติพันธุ์ต่างๆเหล่านี้ล้วนมีวัฒนธรรมของตนเอง สืบทอดต่อมานานนับร้อยปี

1.2 ความสำคัญ และ ที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย การศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวไทยภูเขาเผ่าลัวะ กรณีศึกษา บ้านป่าก่า ตำบลตงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยนอกจากชาวไทยสยามแล้ว ยังปรากฏหลักฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆกระจายตัวอยู่ในพื้นที่ต่างๆของประเทศไทยมาเป็นเวลานาน ชาวไทยภูเขาเผ่าลัวะเป็นอีกกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่มีถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทย ดำรงวิถีชีวิต และมีวัฒนธรรมของตนเอง มีการปรับความสัมพันธ์เข้ากับสภาพแวดล้อมภายในของประเทศ อีกทั้งยังคงรูปแบบวัฒนธรรมดั้งเดิมไว้ได้อย่างดี

อำเภอบ่อเกลือ และอำเภอเฉลิมพระเกียรติจังหวัดน่าน เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของชาวไทยภูเขาเผ่าลัวะ ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่มากกว่า 100 ปีมาแล้ว มีภาษาพูด และวัฒนธรรมประเพณีมีเอกลักษณ์ของตนเอง ดร. ชลธิรา สัตยวิวัฒนา ได้ทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องราวของชาวลัวะเมืองน่าน (ชลธิรา, 2530) ทั้งในด้านความเป็นมา วิถีชีวิตความเป็นอยู่กล่าวไว้ว่า ชาวลัวะมีถิ่นฐานอยู่ในแถบภูเขา และที่ราบเชิงเขา เริ่มต้นที่บริเวณจังหวัดเชียงรายและค่อยๆอพยพกระจายไปยังที่ต่างๆแต่บริเวณต้นน้ำว่าในเขตอำเภอบ่อเกลือและอำเภอเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งเป็นที่ตั้งของหมู่บ้านชาวลัวะค่อนข้างหนาแน่น

วิถีชีวิตของชาวลัวะ จะเปลี่ยนที่หากินใหม่ เพื่อปลูกข้าวไร่ใหม่ทุกปี แต่การใช้ที่ดินทำไร่จะมีลักษณะหมุนเวียน กลับมาทำไร่ที่เดิมอีก พลัดเปลี่ยนหมุนเวียนเช่นนี้ นานนับร้อยปี สังคมชาวลัวะให้ความสำคัญและเคารพนับถือหัวหน้าทางความเชื่อของหมู่บ้าน ให้เป็นผู้มีหน้าที่ทำพิธีต่างๆ ในนามของหมู่บ้าน ตั้งแต่การเลือกที่ทำกินไปจนถึงกำหนดเกณฑ์วิถีชีวิตต่างๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชาวลัวะ มีเอกลักษณ์เฉพาะที่น่าสนใจมากคือ เป็นเรือนเครื่องผูก ตามจารีตประเพณีเดิมของชาวลัวะที่ยังคงยึดถือปฏิบัติกันมา ตามวิถีที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติด้วยวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนที่ควรแก่การอนุรักษ์ ป้องกันมิให้วัฒนธรรมถูกทำลาย แผนภูฟ้าพัฒนา ตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์ เพื่อการสร้างค่านิยมให้กับเด็ก เยาวชนและชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของตนเอง รวมทั้งมีการศึกษา ค้นคว้า รวบรวมและเผยแพร่ประเพณีและวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของท้องถิ่น มีกรอบในการดำเนินการพัฒนาดังนี้

1. ศึกษาประวัติความเป็นมาของชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมการค้นคว้าวิจัยประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น
2. ส่งเสริมการอนุรักษ์ พื้นฟู และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยส่งเสริมให้ทำโครงการด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น จัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับภาษาท้องถิ่น ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นในสถานศึกษาจัดกิจกรรมสำคัญทางประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ส่งเสริมให้มีการผลิตและจำหน่ายศิลปหัตถกรรมของท้องถิ่น
3. การเผยแพร่ประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยจัดทำแหล่งข้อมูลรวมวัฒนธรรมท้องถิ่น และผลิตสื่อในรูปแบบต่างๆ เพื่อส่งเสริมความรู้ของราษฎรในท้องถิ่นและประชาชนทั่วไป

เพื่อสนองตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ดังกล่าวข้างต้น ทางภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง จึงมีแนวความคิดในการอนุรักษ์และศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวลัวะซึ่งมีผู้ศึกษาหลายคนแต่ไม่ได้ศึกษาเฉพาะกลุ่มที่ลงรายละเอียดไปถึงวิธีการก่อสร้างและครอบคลุมประเด็นอื่นๆที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังมีความสับสนในการแยกชื่อกลุ่มและการอ้างอิงข้อมูลความเป็นมาของพันธุ์ลัวะให้ชัดเจน

ดังนั้นในการวิจัยในครั้งนี้ จึงเน้นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลลักษณะทางกายภาพ การตั้งถิ่นฐานและรูปแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของไทยภูเขาเผ่าลัวะ โดยรวบรวมคติและประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมการอยู่อาศัยและการปลูกเรือน และทำการวิเคราะห์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ทั้งนี้เพื่อเป็นฐานข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับสถาปัตยกรรมกลุ่มอื่นๆ การศึกษาวิจัยนี้จะศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของกลุ่มชาวภูเขาเผ่าลัวะ บ้านป่าก่า ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ฐานะที่เป็นผลงานการสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหาการอยู่อาศัย ที่แสดงออกผ่านรูปแบบทางสถาปัตยกรรม โดยการจัดพื้นที่และการก่อสร้างและวัสดุ ศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต และที่สัมพันธ์กับธรรมชาติของท้องถิ่น

1.3 วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. ศึกษาลักษณะกายภาพของหมู่บ้านชาวลัวะบ้านป่าก่า ด้านสังคม วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อ
2. ศึกษาผลงานการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ลักษณะที่แสดงออกผ่านรูปแบบทางสถาปัตยกรรม โดยการจัดพื้นที่และการก่อสร้าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

3. ศึกษาความหมายของ คติความเชื่อที่มีผลต่อ พื้นที่ วิถีชีวิต และสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทาง ธรรมชาติของท้องถิ่น
4. ศึกษาวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อของชาวลัวะบ้านปากำ ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน และเผยแพร่องค์ความรู้ต่อประชาชนในท้องถิ่นและประชาชนทั่วไป

1.4 ขอบเขตของโครงการวิจัย

พื้นที่บ้านปากำ ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ซึ่งเป็นหมู่บ้านชาวลัวะที่ยังคง สภาพดั้งเดิมมีรูปแบบการดำรงชีวิตที่สมบูรณ์และยังไม่ถูกเปลี่ยนแปลง

ขอบเขตด้านเนื้อหา

- ศึกษาผังกายภาพของหมู่บ้าน องค์ประกอบหลักของหมู่บ้าน
- ศึกษาลักษณะทางกายภาพของ กลุ่มสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่เลือก
- ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นอันเกี่ยวเนื่องและสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม
- ศึกษารายละเอียดทางด้านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่เลือกเป็นกรณีศึกษา ประกอบด้วย ผัง พื้น รูปด้าน รูปตัด ที่วางภายใน ทศนิยมภาพ รายละเอียดของสถาปัตยกรรม
- ศึกษาคติความเชื่อที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการก่อให้เกิดรูปแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ เช่น การเผยแพร่ในวารสาร จดสิทธิบัตร ฯลฯ และหน่วยงานที่นำผล วิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผลสำเร็จของการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

- 1. แก้ปัญหาในการดำเนินงานของหน่วยงานที่ทำการวิจัย
- 2. เป็นองค์ความรู้ในการวิจัยต่อไป
- 3. บริการความรู้แก่ประชาชน
- 4. บริการความรู้แก่ภาครัฐกิจ
- 5. นำไปสู่การผลิตเชิงพาณิชย์
- 6. เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต
- 7. เป็นประโยชน์ต่อประชากรกลุ่มเป้าหมาย
- 8. อื่นๆ ระบุ ใช้ข้อมูลประกอบขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว

เชิงอนุรักษ์

2. หน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. จังหวัดน่านสามารถนำข้อมูลไปใช้ประกอบการพิจารณาขึ้นทะเบียนมรดกโลก
2. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาสามารถใช้ในข้อมูลในการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพกำหนดเป็น แผนแม่บทเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว
3. กระทรวงวัฒนธรรมสามารถใช้ข้อมูลในการอนุรักษ์และส่งเสริมในด้านศิลปวัฒนธรรมชาวลัวะใน ประเทศไทย
4. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสามารถใช้ข้อมูลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ได้
5. องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและองค์กรชุมชนต่างๆ สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ของ ชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

1.6 แผนการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือผลการวิจัยสู่กลุ่มเป้าหมาย

1. นำข้อมูลด้านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและภูมิปัญญาชาวไทยภูเขาเผ่าลัวะ บ้านป่าก่า ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ใช้ประกอบการพัฒนาการขึ้นทะเบียนมรดกโลกทางวัฒนธรรมและเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านวัฒนธรรมของล้านนาตะวันออก
2. เพิ่มแหล่งท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมเป็นระดับโลก เพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยว ในจังหวัดน่าน และประเทศไทย
3. เป็นแหล่งข้อมูลในการเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมแก่ชุมชนและประชาชนทั่วไป
4. เพื่อพัฒนาในด้านการออกแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น โดยรวบรวมข้อมูลตามแบบอย่าง รูปแบบสถาปัตยกรรม
5. เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลในด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดน่านและประเทศไทย สู่สากลโดยถ่ายทอดด้วยสื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
6. เพื่อสรุปและเผยแพร่ความเป็นเอกลักษณ์ที่มีลักษณะเฉพาะเป็นพยานหลักฐานแสดงขนบธรรมเนียมประเพณีหรืออารยธรรมที่คงอยู่จากบริบทสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม

1.7 วิธีดำเนินการวิจัย และสถานที่ทำการเก็บข้อมูล

- 1.7.1. สถานที่ทำการศึกษา หมู่บ้านชาวไทยภูเขาเผ่าลัวะ บ้านป่าก่า ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน
- 1.7.2. ขั้นตอนการเก็บข้อมูล
 - ศึกษาเอกสารประวัติศาสตร์ความเป็นมาของเผ่าลัวะ การตั้งถิ่นฐาน ตามฐานทางประวัติศาสตร์ ลักษณะทางวัฒนธรรมที่เป็นลักษณะเดิมชุมชน
 - สสำรวจสภาพปัจจุบันด้วยการถ่ายภาพ และแผนที่ในลักษณะทาง visual survey ผนวกกับการรังวัดผังพื้นอาคารลักษณะของ measure survey
 - บันทึกเอกสาร โดยการถ่ายภาพ รังวัดพื้นที่
 - การเขียนแบบ, วาดภาพ รายการสิ่งของเครื่องใช้ เน้นที่ตำแหน่งของสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อต่างๆ เช่น เตาไฟ เป็นต้น
 - ทำแบบสอบถาม ซึ่งระบุถึงจุดหมายข้อมูล และเนื้อหาที่ต้องการทราบ ความสัมพันธ์ของผู้ตอบกับเรือน ฯลฯ โครงสร้างของคำถามมีทั้งที่เป็นแบบปลายเปิดและปลายปิด จากการสัมภาษณ์เจ้าของบ้าน ผู้ใหญ่บ้าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

- การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในชุมชน ผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านต่างๆ เพื่อทำเป็นสรุปใช้ประกอบการวิเคราะห์ของผู้วิจัย เป็นข้อมูลการพิจารณาของโครงการวิจัย

1.7.3. ขั้นตอนและวิธีในการวิเคราะห์ข้อมูล

- วิเคราะห์ความสัมพันธ์ในกลุ่มที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับวัฒนธรรมและความเชื่อต่างๆ ที่ส่งผลมายังสถาปัตยกรรม

- วิเคราะห์ถึงเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวไทยภูเขาเผ่าลัวะ ที่มีคุณค่าต่อการศึกษาศาปัตยกรรมพื้นถิ่น

- สรุปผลการวิเคราะห์และเสนอและความเป็นไปได้ในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวไทยภูเขาเผ่าลัวะ

ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ค้นคว้าจากเอกสารรายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ และบทความต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชาติพันธุ์เผ่าลัวะ ตามที่มีการศึกษาไว้แล้ว

ขั้นตอนที่ 2 เข้าสำรวจภาคสนามในแหล่งพื้นที่ศึกษาจนครบรอบฤดูกาล ในรอบปีแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 สำรวจลักษณะทางกายภาพของผังหมู่บ้านชาวไทยภูเขาเผ่าลัวะ ด้วยการถ่ายภาพทำผังหมู่บ้าน ศึกษาสภาพแวดล้อมรอบๆ หมู่บ้าน และสัมภาษณ์เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชุมชน ประเพณีและวิถีชีวิตจากครู ผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้าน

ระยะที่ 2 สำรวจบ้านที่เป็นกรณีศึกษา ทำการรังวัด และการถ่ายภาพสภาพแวดล้อมภายในตัวเรือน รวมถึงผังบริเวณบ้าน โดยการสัมภาษณ์ถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ตามช่วงฤดูที่สอดคล้องกับความเชื่อในการครองเรือน

ระยะที่ 3 ทบทวนข้อมูลที่ได้สัมภาษณ์เพิ่มเติม

ขั้นตอนที่ 3 เมื่อรวบรวมข้อมูลทั้ง 2 - ขั้นตอนแล้ว นำมาวิเคราะห์และสรุปผล อภิปรายผลการศึกษารวมถึงการโยงความสัมพันธ์กับการศึกษาเรือนในที่อื่นๆ เปรียบเทียบจากภาคเอกสารกับการสำรวจภาคสนาม ในส่วนที่มีความคล้ายคลึงกัน แม้จะอยู่นอกขอบเขตของการเก็บข้อมูลภาคสนามในงานวิจัยครั้งนี้ โดยแยกเป็นประเด็นความเชื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรือนและการวางตัว ความเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน ต่อกิจกรรม ประเพณีต่างๆ รวมถึงวิเคราะห์แนวโน้มความคงอยู่ของเรือนพื้นถิ่นชาวไทยภูเขาเผ่าลัวะ บ้านปากำ ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

1.8 ผลสำเร็จและความคุ้มค่าของการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาศาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวไทยภูเขาเผ่าลัวะ กรณีศึกษากำปากำ ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน เพื่อจะได้ทราบ

1. การค้นพบรูปแบบบันทึกรายละเอียด สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชาวลัวะไว้ศึกษา รวมทั้งข้อมูลพื้นฐานของวัฒนธรรมชาวลัวะในพื้นที่ศึกษา เป็นผลสำเร็จเบื้องต้น (P)
2. การศึกษาวิจัยต่อมาเป็นการศึกษาความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการค้นพบในระยะแรกจากการสำรวจจริงวัด ถ่ายภาพ เขียนแบบ วาดภาพลายเส้น สร้างหุ่นจำลองเพื่อศึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

3. การศึกษาในระยะต่อมาสามารถวิเคราะห์เพื่อเป็นข้อมูลในการประยุกต์ใช้และแก้ปัญหาในการออกแบบให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมสภาพแวดล้อมที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมท้องถิ่นนำไปสู่การอนุรักษ์ ฟื้นฟูสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเพื่อนำไปเป็นข้อมูลพิจารณาจังหวัดน่านเป็นเมืองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในเชิงอนุรักษ์ต่อไป

1.9 การกำหนดคำจำกัดความ

1. ปรีย : กลุ่มชาติพันธุ์ ลัวะซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มภาษา ได้แก่ กลุ่มปรียและกลุ่มมัล
2. งวล : หมู่บ้านในภาษาชาวปรีย
3. เจียง : เรือนที่พักอาศัยของชาวปรียเป็นเรือนพักอาศัยที่มีคติความเชื่อ มีแบบแผน ประเพณีการปลูกเรือนเป็นหลักเกณฑ์ที่แน่นอน
4. งัระ : เรือนชั่วคราวในไร่ เป็นเรือนเครื่องผูกขนาดเล็ก ใช้งานภายใน 1 ปี และย้ายไปสร้างที่ใหม่ในปีต่อไป
5. รานชา : เรือนหรือยุงข้าวที่ใช้เก็บรักษาข้าวเปลือก ยกพื้นสูงจากพื้นดินมุงด้วยใบค้อ
6. ตูบ : เรือนที่พักชั่วคราวขณะรื้อเรือนเก่าปลูกเรือนใหม่
7. ปรีอง(ปรอง) : ผีในภาษาลัวะ ปรีย เช่น ปรีองเจียง หมายถึง ผีเรือน
8. เจียงฮีด(เรือนฮีด) : เรือนของผู้สืบทอดบรรพบุรุษของแต่ละตระกูล
9. หมอฮีด : บุคคลที่เป็นผู้ อาวุโสของแต่ละตระกูลเป็นผู้ทำพิธีกรรมต่างๆและให้การสั่งสอน
10. ห้องฮีด : ห้องสำหรับพิธีกรรมต่างๆ จะมีเตาไฟสำหรับหุงข้าวเฉพาะ อยู่กลางเรือนพัก
11. จาด : ชานด้านหน้าเรือนของชาวลัวะปรียหรือชานแดดมีระดับลดต่ำกว่าชาน ไม่มีหลังคาคลุม
12. กัวะ : เตาไฟในเรือน มี 2 ประเภท เตาหนึ่งใช้ทำอาหารและให้ความอบอุ่น อีกเตาใช้นึ่งข้าวโดยเฉพาะ อยู่ในห้องฮีด
13. โอย : พื้นพื้นนอนของบุคคลในครอบครัวของชาวปรีย มีขนาดเล็กจำนวนขึ้นอยู่กับครอบครัวในเรือน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยเรื่อง”การศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวไทยภูเขาเผ่าลัวะ” กรณีศึกษา บ้านปากำ ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ก่อนทำการศึกษาและสำรวจภาคสนามจำเป็นต้องศึกษาและทบทวนวรรณกรรมในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับชาติพันธุ์ลัวะในจังหวัดน่านและบริเวณใกล้เคียง เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องในบริบทต่างๆก่อนแล้วจึงศึกษาถึงสถาปัตยกรรมของชาวลัวะจากการศึกษาพบเอกสารหลายชิ้นที่เกี่ยวข้องกับชาติพันธุ์ลัวะและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชาวลัวะโดยแบ่งการสืบค้นเป็น 3 หัวข้อ ดังนี้ คือ

1. เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับชาวลัวะประวัติศาสตร์และการตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยของชาวลัวะ
2. เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมประเพณี และการดำรงชีวิตของชาวลัวะ
3. เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น และสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชาวลัวะ

2.1 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยของชาวลัวะ

ศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และการตั้งถิ่นฐานเพื่อความเข้าใจถึงความเป็นมาของชาติพันธุ์ลัวะ ไม่เฉพาะแต่ชาวลัวะในจังหวัดน่าน แต่รวมถึงบริเวณใกล้เคียงประกอบด้วยชาวเขาในไทย (บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ : 2506) ลัวะเมืองน่าน (ชลธิรา สัตยวิวัฒนา : 2530)) สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ(ภัททิยา ยิมเรวัต : 2541) สิทธิชุมชนท้องถิ่นพื้นเมืองดั้งเดิมล้านนา กรณีศึกษาชุมชนลัวะ ยวน ลื้อ ปกาเกอญอ (กระเหรี่ยง) ในจังหวัดน่าน เชียงราย และเชียงใหม่ (ชลธิรา สัตยวิวัฒนา : 2546)จักรวรรดินิยมเหนือแม่น้ำโขง (สุวิทย์ ธีรศาสด : 2552) ปริศนาทางศาสนามาตุชาติ “ลัวะ” (ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ : 2555) โครงการวิเคราะห์ทางด้านสถาปัตยกรรมเก่าเอนชนเผ่าไปร เมืองไชยะบูลี แขวงไชยะบูลี (สมชาย ดวงหล้า : 2002) บันดาชนเผ่าใน สปป.ลาว (กมลชนเผ่า.บันดาชนเผ่าในสปป.2008) The Peoples of Laos Rural and Ethnic Diversities (Laurent Chazée.1999)

2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต

ศึกษาวัฒนธรรมประเพณีการดำรงชีวิตของชาวลัวะเพื่อทบทวนความรู้เกี่ยวกับชาติพันธุ์ลัวะในด้านต่างๆทั้งวัฒนธรรมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ชาวลัวะ ความแตกต่างของกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะและกลุ่มอื่นๆ ความสัมพันธ์ระหว่างวิถีชีวิตวัฒนธรรมประเพณี - กับสถาปัตยกรรมและระบบนิเวศ เพื่อเข้าใจโลกทัศน์ของชาวลัวะได้ชัดเจนจากที่มีผู้ศึกษาไว้แล้วประกอบด้วย ชาวน่าน (กรมศิลปากร : 2530)สนทนาสาธารณสุขและการแพทย์ลัวะ-ปรัย(สุวิไล เปรมศรีรัตน์ : 2531) สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ(ภัททิยา ยิมเรวัต : 2541) ชาวเขา : ความเข้าใจกับชนเผ่าต่างวัฒนธรรม (ชมรมบริการวิชาการสถาบันวิจัยชาวเขา : 2541) พิธีกรรมและความเชื่อในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของชาวลัวะ บ้านเต๋ยกกลาง (ทวี ประทีปแสง : 2542) ความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (ยศ สันตสมบัติ : 2542)

2.3 วรรณกรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวลัวะ

ศึกษาเพื่อความเข้าใจสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและเข้าใจรูปแบบดั้งเดิมของสถาปัตยกรรมชาวลัวะ ทบทวนถึงลักษณะเฉพาะของเรือนชาวลัวะและแนวทางในการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่ถูกต้อง ทบทวนวรรณกรรมที่มีเนื้อหาตรงกับงานวิจัยคือ แนวทางการศึกษาค้นคว้าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น (วิวัฒน์ เตมียพันธ์ : 2537)บ้านและหมู่บ้านพื้นถิ่น (อรศิริปาณินท์: 2539) สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเรือนลัวะ จังหวัดน่าน (นันทชัย ทองพุ่มพุกษา :2541)การศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเรือนลัวะจ.น่าน (นิสิต ดิษสาย : 2541) แม้ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2543) สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเรือนลัวะ หมู่บ้านน้ำย้อยขุนดิน ตำบลภูคา อำเภอปัว จังหวัดน่าน (ปิยเดช อัครโพธิวงศ์ : 2543) โครงการวิเคราะห์ทางด้านสถาปัตยกรรมเก่าเอื้อนชนเผ่าไปร เมืองไชยะบุรี แขวงไชยะบุรี(สมชาย ดวงหล้า : 2002) ภูมิปัญญาสถาปัตยกรรม (อรศิริปาณินท์: 2546) ปัญญาสร้างสรรค์ในสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น (อรศิริปาณินท์: 2553) ภูมิปัญญาชาวบ้านสู่งานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น (พระเดช จักรพันธุ์: 2553) สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น บ้านน้ำแพะใต้ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน (ครุศาสตร์อุตสาหกรรม 2551) สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเรือนลัวะ จังหวัดน่าน (ครุศาสตร์อุตสาหกรรม 2552) คติความเชื่อและภูมิปัญญาซึ่งสัมพันธ์กับการตั้งถิ่นฐาน ผังหมู่บ้านและบ้านเรือนของชุมชนชาติพันธุ์ลัวะ ในประเทศไทย (อรรถรัตน์ ฆะสันต์ : 2551)

ซึ่งเมื่อทบทวนวรรณกรรมทั้ง 3 หัวข้อแล้วทำให้การศึกษางานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชาวเขาเผ่าลัวะมีความชัดเจนเพียงพอที่จะศึกษาค้นคว้าภาคสนามและกำหนดกรอบแนวทางในการศึกษาสถาปัตยกรรม เพื่อดำเนินการวิจัยและตอบคำถามที่ต้องการศึกษาได้

2.3.1 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และการตั้งถิ่นฐานในประวัติศาสตร์ไทย

เนื่องจากคำว่า “ลัวะ” นั้นเป็นชื่อที่ถูกเหมารวมเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มโดยนักวิชาการหลายคน ลัวะหรือถิ่น เป็นชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งในภาคเหนือ โดยเฉพาะในบริเวณจังหวัดน่าน เป็นชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ที่สร้างความสับสนแก่คนทั่วไปเนื่องจากมีการเรียกโดยนักวิชาการและคนทั่วไปมานาน โดยเหมารวมกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่ง ซึ่งมีกลุ่มย่อยที่มีความแตกต่างกันอีกในแต่ละกลุ่มย่อยด้วย คำว่าลัวะและถิ่นพบในงานวิจัยหลายชิ้น และยังพบในเอกสารราชการด้วย มีการเรียกโดยคนท้องถิ่นเรียกกลุ่มคนที่อาศัยมาก่อนและอยู่บนพื้นที่สูงห่างไกลจากเมือง การใช้ชื่อ ลัวะ ถิ่น ละว้า ลวะ ละเวือะมัลปรัย เรียกคนดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือ ทำให้เกิดความสงสัยว่าเป็นคนกลุ่มเดียวกันหรือไม่ตั้งนั้น ก่อนที่จะทำการศึกษาต่อไปในเรื่องต่างๆที่เกี่ยวข้อง ต้องพิจารณาการจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะให้ชัดเจน ทำความเข้าใจกับกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่ตรงกับความจริงไม่คลาดเคลื่อนหรือปะปนกับข้อมูลอื่นๆ พบเอกสารที่เกี่ยวข้องกับชาติพันธุ์ลัวะในจังหวัดน่าน ดังนี้

ภูเบศ วีโรทัย (2529)

ได้จำแนกถิ่นออกเป็น 2 กลุ่มภาษาย่อยคือ ถิ่นไปร (Prai)และถิ่นมัล (Mal) หมู่บ้านที่ได้ทำการศึกษาคือบ้านปาก้า บ้านน้ำพี บ้านน้ำแพะ บ้านน้ำสอด

ชลธิรา สัตยวัฒน์(2530)

ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลัวะใน “ลัวะเมืองน่าน”เรียกกลุ่มชาติพันธุ์ที่ถูกเรียกว่าถิ่นหรือลัวะว่าลัวะเมืองน่าน จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ตามพิธีกรรมที่ต่างกันเป็นลัวะดอกแดง และลัวะสโหลด แต่ก็ไม่ได้ระบุว่าหมู่บ้านใดเป็นลัวะกลุ่มใด เพียงระบุแค่เป็นหมู่บ้านลัวะแท้มีชื่อ หมู่บ้านน้ำแพะ บ้านน้ำจูน บ้านหนองน่าน บ้านห้วยป้อ บ้านน้ำว่า รวมอยู่ด้วย

สุวิไล เปรมศรีรัตน์ (2531)

กล่าวว่า “ลัวะ” จะเป็นที่ยอมรับของผู้ถูกเรียกว่าทั้งสองกลุ่ม ทั้งกลุ่มมัล และ กลุ่มปรัยในจังหวัดน่าน บางครั้งจึงใช้คำคู่กันกับชื่อที่เรียกตนเองเพื่อให้ชัดเจนยิ่งขึ้นเช่น ลัวะปรัย และลัวะมัล

สุวิไล เปรมศรีรัตน์ และคณะ (2531) เรียกกลุ่มลัวะ/ถิ่น ว่ากลุ่ม “มัล – ปรัย”

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ “ถิ่น” ซึ่งเป็นชื่อที่เรียกของกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะมาตลอด พบว่าถูกระบุอยู่ในงานวิจัยของนักวิชาการหลายชิ้น เช่น งานของบุญช่วย ศรีสวัสดิ์ (2545 orig. 2506)เรียกว่า “ชาถิ่น”

หรือไฟ ระบบที่อยู่อาศัยมักอาศัยอยู่บนไหล่เขาระดับสูง 2000 – 3000 ฟุต อยู่บริเวณชายแดนทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอทุ่งช้าง อำเภอปัว โดยเฉพาะ 2 ตำบลคือ ตำบลบ่อเกลือใต้ ตำบลเกลือเหนือ

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนงานของ เดวิด ฟิลเนค (Finbeck 1972/2515)ระบุว่า “ถิ่น” เป็นคำที่ถูกเรียกโดยคนไทย แต่คนถิ่นไม่ยอมรับคำว่า “ถิ่น” ส่วนไม่เป็นคำเรียกตัวเองว่า “มัล” หรือ “ปรีย” ตามภาษาข่อยที่ใช้อยู่ ทั้ง 2 กลุ่มถูกเรียกว่า ลัวะและถิ่นโดยคนนอก

จามะรี เชียงทอง (2547)

ในบริเวณภาคเหนือของประเทศไทย ส่วนที่ติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในปัจจุบัน เดิมบริเวณเทือกเขาและที่ราบลุ่มสลักที่สูงเหล่านี้เป็นที่อยู่อาศัยของกลุ่มชาติพันธุ์หลากหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มชาติพันธุ์ไตหลายกลุ่ม เช่น ไตลื้อ ไตดำ กลุ่มชาติพันธุ์ ม้ง อาข่า เมี่ยน นอกจากกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้แล้ว กลุ่มชาติพันธุ์ที่สำคัญกลุ่มหนึ่งที่เชื่อว่าอาศัยอยู่บริเวณนี้มาก่อนกลุ่มอื่นๆ คือ กลุ่มชาติพันธุ์ ลัวะและกลุ่มชาติพันธุ์ขมุ (จามะรีเชียงทอง :2547) ซึ่งมีความสัมพันธ์กันมานาน แต่ปัจจุบันนี้กลายเป็นชนกลุ่มน้อยไป เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงน้อยในหลายๆด้านในขณะที่กลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ได้มีการพัฒนารวมกันเป็นเมืองและเป็นอาณาจักรขึ้น กลุ่มชาติพันธุ์ลัวะและขมุ ยังคงดำรงชีวิตแบบเดิมมาตลอดแม้จะรับอารยธรรมของกลุ่มอื่นเข้ามาบ้าง แต่ส่วนใหญ่มีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมมานานนับร้อยๆปี

ภัทธิตยา ยิมเรวัต และสุริยา รัตนกุล(2541)

จากสารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ เรียกกลุ่มนี้ว่า ลัวะ, ปรียหรือลัวะปรียบ และมัลหรือลัวะมัล จำแนกว่าลัวะดอกแดงคือลัวะปรีย ลัวะสโหลดคือลัวะมัล และจัดว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ดั้งเดิมของภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ ซึ่งอาศัยอยู่ในบริเวณนี้ ปัจจุบันถูกแยกออกเป็นประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

Laurent Chazee.(1999)

จากหนังสือ The Peoples Of Laos Rural And Ethnic Diversities. เรียกคนกลุ่มนี้ว่า PLRAL, PHAI, LAO MAY, HTIN พบในเขตสะเมตใหญ่, สันต, ปากลอง, หนองหลวง ในแขวงไซยะบูลี เมืองหงสา เมืองเงิน เมืองเชียงฮ่อน เมืองเพียง เมืองคอบ มีประชากร 23193 คน ในปี 1995และจากการเก็บข้อมูลภาคสนามใน อ.บ่อเกลือ จ.น่าน จากหลายหมู่บ้านพบว่า คนกลุ่มนี้จะเรียกตนเองว่าลัวะ และยอมรับให้ผู้อื่นเรียกว่า ลัวะ ไม่เข้าใจคำว่าปรีย หรือมัล เพียงแต่สามารถบอกว่าเป็นคนกลุ่มปองจ๊ะ หรือ ปองซา หรือที่ชุมชนของตนมีพิธีกินดอกแดง และมีกลุ่มที่เป็นญาติกันนับถือผีตระกูลเดียวกันจนเองอยู่ที่หมู่บ้านใดบ้าง ต่างจากกลุ่มที่อยู่ในเขต สปป.ลาว ที่บอกได้ว่าตนเองเป็นชาวปรียสมชาย ดวงหล้า (2002)

ระบุกลุ่มชาติพันธุ์ว่าชนเผ่าถิ่น (ไปร) ในตารางชื่อเผ่าใน สปป.ลาว ปรากฏชื่อเผ่าถิ่น และเฉพาะแขนงว่า ไปร, ไพร, ฝั, ละว้า, อาศัยอยู่ในแขวงไซยะบูลีในลำดับที่ 21 จาก 48 ชนเผ่า แต่ในหนังสือบันดาชนเผ่าใน สปป.ลาว (The Ethnic Group in Lao P.D.R)ปี 2008 ชนเผ่าไปร (Pray)อยู่ในหมวดภาษามอน – ขะแม มีอยู่ 20 หมู่บ้าน ในไซยะบูลี แบ่งกลุ่มย่อยเป็น 2 แขนง คือ ไปร (Pray)มัล (Mal)(P.161 – 165) อธิบายความหมายของชื่อและชื่อเรียกพบว่ามัลหลายเรื่องที่ชนเผ่าอื่นๆเป็นคนเรียก แต่ชื่อที่ถูกต้องคือ ไปร ในบางชื่อที่ยังมีการเรียกเช่น ถิ่น , ไพร, ลาวใหม่, ลาวเหาะ, และละว้า ต่อมาในการประชุมของศูนย์กลางแนวลาสร้างชาติเกี่ยวกับการตั้งชื่อเผ่าในแขวงต่างๆทั่วประเทศ เผ่าถิ่นเป็นชื่อรวม และชื่อกลาง ส่วนชื่ออื่นเป็นเพียงแขนงของเผ่าเท่านั้น ไปรเป็นชื่อที่มีมานานแล้ว เป็นชื่อเผ่าแท้ๆและเป็นชื่อที่ชนเผ่าชอบ แต่ไม่มีความหมาย ไพรอาจเป็นชื่อเดียวกับไปรแต่การออกเสียงต่างกันตามสำเนียงเสียงในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งถิ่นเป็นชื่อที่ชนเผ่าอื่นๆเช่น เผ่าสาบ เรียก มีความหมายว่า การย้ายถิ่นฐานการทำมาหากินไม่อยู่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กมชนเผ่า (2008)

ชนเผ่าไปรแต่ก่อนอยู่แขวงเชียงใหม่ ลำปางของประเทศไทย แต่เกิดศึกเสียเหนือใต้ การทำมาหากินลำบาก จึงได้ย้ายมาอยู่เขตสะเมตและเขตสันต เมื่อ 100 กว่าปีมาแล้วจากนั้นก็มีการแยกย้ายไป ปัจจุบันอยู่เขตตะวันออกของเมืองไชยะบุรี มีผลเมือง 23193 คน จากการสำรวจเมื่อปี 1995

ชื่อไปรเป็นชื่อเดิม ที่ประชาชนเรียกต่อกันมา ส่วนชื่อ “ลัวะ” เป็นชื่อลับ อีกชื่อของเผ่าไปร ในกรณีที่มีแขกบ้านแขกเมือง ที่มีคนเผ่าอื่นมาเยี่ยม จะเรียกกันว่า “ลัวะ” แต่ก็หมายถึง ไปร นั่นเอง

ภาษาของชนเผ่า ไปร แบ่งออกเป็น 2 แขนง เพราะมีความต่างกันเล็กน้อย เช่นคำว่ากินข้าว แขนงหนึ่งจะพูดว่า ปองจะ อีกแขนงหนึ่งจะพูดว่าปองซา

สุวิทย์ ชีรสาควัต (2552)

กล่าวถึง ประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับพรมแดนบริเวณจังหวัดน่านจากการที่ฝรั่งเศสยึดครองลาว เป็นอาณานิคมในปี ค.ศ. 1893 ซึ่งเดิมมีแม่น้ำโขงกั้นเป็นเขตแดนระหว่างอาณาจักรไทยและลาว หลังการกำหนดเขตแดนที่ชัดเจนของฝรั่งเศส ทำให้เกิดการแบ่งแยกกลุ่มคน หรือกลุ่มชาติพันธุ์เดียวกันให้อยู่คนละเขต เช่น กรณีการเสียดินแดนบริเวณฝั่งขวาตรงข้ามเมืองหลวงพะบางใน พ.ศ. 2447 ซึ่งทำให้ฝั่งซ้ายแม่น้ำคอบและหลวงพะบางฝั่งขวา ในแขวงไชยะบุรี ซึ่งเดิมขึ้นกับเมืองน่านต้องยกให้ฝรั่งเศสปกครองตามอนุสัญญา พ.ศ. 2447 (สุวิทย์ ชีรสาควัต : 2552) ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ลัวะที่อาศัยอยู่ในบริเวณเทือกเขาหลวงพะบาง ต้องถูกแบ่งแยกจากกัน กลายเป็นอยู่คนละประเทศในปัจจุบันนี้ ดังนั้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับชาติพันธุ์ลัวะจึงมีอยู่ทั้งสองประเทศซึ่งมีความคล้ายและความต่างกันอันเนื่องมาจากการพัฒนาของสังคมและประชาชนของทั้งสองประเทศแตกต่างกันอีกทั้งสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมและระบบการปกครองที่แตกต่างกันทำให้ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับชาติพันธุ์ลัวะไม่เหมือนกันไปด้วย

ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ และคณะ (2555)

ด้วยความสงสัยในคำว่า ลัวะ หมายถึงใคร จากปัญหาความไม่ชัดเจนในเรื่องชื่อ เรียกกลุ่มชาติพันธุ์ที่ปรากฏในฐานข้อมูลงานวิจัยทางชาติพันธุ์ หลายงานวิจัยที่ระบุว่าเป็น “ลัวะ” อาจรวมเอากลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่เขาไม่ได้คิดว่าเขาเป็น “ลัวะ” อย่างเช่น ลวื้อะ ละวะ เข้ามารวมอยู่ด้วย คนหรือชุมชนที่เขาจำแนกตัวเองว่าเป็นลัวะ แต่ถูกนักวิจัยเรียกว่า “ถิ่น” ก็อาจจะถูกจำแนกเป็นอีกกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งได้ และนักวิชาการเองมิได้มีความเห็นตรงกันว่า กลุ่มชาติพันธุ์ที่ตนศึกษานั้นมีชื่อเรียกว่าอะไรกันแน่ การทำความเข้าใจเรื่อง “ลัวะ” ต้องพิจารณาในกรอบความคิดเรื่อง การจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งปรากฏในชาติพันธุ์วิทยา และในภาษาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับชื่อเรียก

สรุปได้ว่าไม่มีกลุ่มชาติพันธุ์ที่เรียกว่า “ถิ่น” ในประเทศไทยเพราะคำว่าถิ่นไม่ใช่ชื่อที่เขาเรียกตัวเอง หากใช้ชื่อเรียกตามที่เขาเรียกตนเองจะจำแนกได้ว่า “ลัวะ” อยู่ในจังหวัดน่าน ลัวะ 2 กลุ่มย่อยนอกจากจำแนกด้วยภาษามลและปรีแล้ว ยังจำแนกโดยลักษณะพิธีกรรมได้ คือ พิธีสลดและพิธีกินดอกแดง กลุ่มคนที่ใช้ภาษา “ปรี” ถูกเรียกในชื่อต่างๆ เช่น ไปรไพร ไพร ปรีไปรี สันนิษฐานว่ามีความหลากหลายในการออกเสียงตามท้องถิ่น แต่ในการใช้ทั่วไป ใช้ “ปรี” เป็นหลัก

ในการเก็บข้อมูลที่บ้านหนองหลวง เมืองหงสา แขวงไชยะบุรี 2 พ.ศ. 2553 ได้สอบถามท้าวทองอ่อน ผู้ให้ข้อมูล บอกว่าตนเองเป็น “ปรี” ไม่ใช่ “ขมุ” แม้ครั้งแรกจะสังเกตเรือนพักอาศัยที่คล้ายเรือนของกลุ่มชาติพันธุ์ขมุมาก ผู้ให้ข้อมูลเรียกตนเองว่าคนปรีและจะใช้คำว่า ปองจ๊ะ ซึ่งหมายถึง กินข้าว และบอกว่ามีญาติพี่น้องอยู่ฝั่งประเทศไทยและเคยเดินเท้ามาเยี่ยมเยือนหลายครั้ง

ในงานวิจัย จึงใช้คำว่าลัวะ-ปรีและลัวะ-มัล เพื่อแยกกลุ่มย่อยออกจากกัน นอกจากแยกกลุ่มตามพิธีกรรมเป็น “ลัวะสลด” และลัวะ “ดอกแดง” เนื่องจากมีพิธีกรรมที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน ทั้งไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สองกลุ่มชาติพันธุ์ย่อยนี้มีความคล้ายคลึงกันมาก อาศัยอยู่ในเขตเดียวกันมีลักษณะและวิถีชีวิตเหมือนกัน ภาษาใกล้เคียงกันอยู่ในกลุ่มภาษาขมุเหมือนกัน แต่บางงานวิจัยแยกจากกันโดยใช้ภาษาที่สื่อความหมายถึง การกินข้าวที่แตกต่างกันคือปองซาเป็นกลุ่มมัลและปองจ๊ะเป็นกลุ่มปรีย

สำหรับชาวบ้านปากำ ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ มีพิธีสำคัญประจำปีคือประเพณีกินดอกแดง และใช้คำปองจ๊ะ จึงสรุปว่าเป็นกลุ่มชาวปรียหรือลัวะ – ปรีย

2.3.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์การเข้ามาของชาวลัวะในประเทศไทย

พบงานจากเอกสารหลายชิ้น แต่งานวิจัยส่วนมากไม่ได้นำเสนอข้อมูลคืบด้านประวัติศาสตร์ของชาวลัวะให้ชัดเจนได้ ส่วนมากเป็นคำบอกเล่าเท่านั้น จากข้อมูลต่างๆบ่งบอกว่ากลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ(ทั้งกลุ่มมัลและกลุ่มลัวะปรีย) อาศัยอยู่บริเวณนี้มานานแล้ว แต่มีการเคลื่อนย้ายไปมาเสมอ แต่ก็อยู่ในบริเวณปัจจุบันนี้ทั่วบริเวณชายแดนประเทศไทยด้านตะวันตกของจังหวัดน่านและด้านตะวันออกของแขวงไซยะบูลี ของสปป.ลาว เช่นงานของ

บุญช่วยศรีสวัสดิ์(2506)

เขียนไว้ในปี 1963 ว่าชาวลัวะ/ถิ่น กลุ่มแรกเข้ามาในประเทศไทยเมื่อปี ค.ศ.1826 William Y. Dessiant(1973) คาดว่าชาวลัวะ/ถิ่น อพยพเข้าประเทศไทยในปี 1876 ช่วงที่พวกเขาในประเทศไทย กระทั่งกระเถิบเข้าสู่ลาวได้ปราบปรามที่เมืองงอย (Muang Ngoi)

ชลธิรา สัตยวิวัฒนา (2530)

ซึ่งเก็บข้อมูลภาคสนามจากหมู่บ้านต่างๆ บริเวณชายแดนจังหวัดน่าน ได้วิเคราะห์เปรียบเทียบด้านภาษา นิทานพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมได้ทีสรุปว่า ชาวเขาเผ่าถิ่นหรือลัวะ อพยพเข้าเมืองไทยไม่ถึงร้อยปีไม่น่าจะถูกต้อง ลัวะมีมานานหลายชั่วอายุคนมิได้โยกย้ายมาจากดินแดนอื่น และอายุของหมู่บ้านแถบเทือกเขาหลวงพระบางสิบสาวได้ประมาณไม่ต่ำกว่า 200 ปี ยืนยันถึงบรรพบุรุษราว 3-4ชั่วคน (ชลธิรา :2530) และอ้างอิงถึงนักวิชาการต่างประเทศ แฟรงค์ เอ็ม. เลงบาร์ และคณะ เห็นว่า ถิ่นเข้ามาในประเทศไทยประมาณ พ.ศ. 2427 – 2467 วิลเลียม วาย. เคสแซบท์ ระบุว่าชนกลุ่มนี้ (มาลา) อพยพจากลาว เข้าจังหวัดน่าน พ.ศ. 2419

สุวิไล เปรมศิริรัตน์ (2531)

อธิบายไว้ว่า ประวัติความเป็นมาของชาวลัวะ/ถิ่น เชื่อว่ามีถิ่นฐานในบริเวณนี้มาแต่เดิม นักมานุษยวิทยาต่างก็เห็นว่าคนกลุ่มนี้เข้ามาในประเทศไทยประมาณกว่าร้อยปีมาแล้ว เช่น Frank M. Lebar เขียนในปี1964 คาดว่าคนกลุ่มนี้เข้ามาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยประมาณ 100 ปีมาแล้ว

ภัททิยา ยิมเรวัต สุริยา รัตนกุล (2541)

ระบุว่ามีการอพยพเข้ามาจากประเทศลาวในปี 2419 และอพยพเพิ่มเติมเข้ามาอีกในปี 2517 – 2518 จากภัยคอมมิวนิสต์ในประเทศลาว

2.3.3 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการตั้งถิ่นฐาน ที่ระบุถิ่นที่อยู่ของชาวลัวะนั้นค่อนข้างตรงกัน คืองานต่อไปนี้

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์(2506)

ระบุถึงที่อยู่ของชาวถิ่นในตำบลบ่อเกลือได้ อำเภอปัว จังหวัดน่าน ว่าอยู่ที่ 1. บ้านปางกอกวง 2. บ้านหนองน่าน 3. บ้านน้ำมาง 4. บ้านห้วยตี 5. บ้านห้วยทาง 6. บ้านห้วยปูบ้านห่างทางหลวง 7. บ้านห้วยควินิน 8. บ้านห้วยวินห้อยคล้องในตำบลบ่อเกลือเหนืออยู่ที่ 1. บ้ายเปียงล้อย 2. บ้านขุนกลัน 3. บ้านขุนกุด 4. บ้านห้วยฟอง 5. บ้านด่าน 6. บ้านง่อมเปา 7. บ้านห้วยจาน 8. บ้านน้ำจุน 9. บ้านขุนจง 10.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

บ้านปากำ 11. บ้านนาถิ่น 12. บ้านห้วยหมี่ 13. บ้านด่านบ้านเวร นอกจากนั้นมียูในเขต
อำเภอทุ่งช้าง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน

ชลธิรา สัตยาวัฒนา (2530)

ในลี้ะเมื่องน่านระบุว่าหมู่บ้านลี้ะที่ยืนยันว่าลี้ะเป็นลี้ะแท้ที่กำหนดจากภาษาพูด รวมทั้งสิ้น
23 หมู่บ้านในบริเวณอำเภอทุ่งช้าง อำเภอปัว และกิ่งอำเภอสันติสุข จังหวัดน่าน หนาแน่นมากใน
อำเภอปัวได้แก่ 1. บ้านโป่งตม ตำบลและอำเภอทุ่งช้าง 2. บ้านกิงจันทร์ ตำบลปอน อำเภอทุ่งช้าง 3.
บ้านห้วยกานต์ ตำบลบ่อเกลือเหนือ อำเภอปัว 4. บ้านน้ำรีพัฒนา ตำบลบ่อเกลือเหนือ อำเภอปัว 5. บ้าน
น้ำช้าง ตำบลบ่อเกลือเหนือ 6. บ้านสบมางพัฒนา ตำบลบ่อเกลือใต้ อำเภอปัว 7. บ้านน้ำแพะ ตำบลบ่อ
เกลือใต้ อำเภอปัว 8. บ้านหนองน่าน ตำบลบ่อเกลือเหนือ อำเภอปัว 9. บ้านเวร ตำบล บ่อเกลือเหนือ 10.
บ้านบ่อหยวก ตำบลบ่อเกลือเหนือ 11. บ้านห้วยแซก ตำบลบ่อเกลือเหนือ 12. บ้านบวกอ้อม ตำบลบ่อ
เกลือเหนือ 13. บ้านห้วยฟอง ตำบลบ่อเกลือเหนือ 14. บ้านสะละ ตำบลบ่อเกลือเหนือ 15. บ้านน้ำ
จุน ตำบลบ่อเกลือเหนือ 16. บ้านห้วยขาม ตำบลบ่อเกลือเหนือ 17. บ้านห้วยป้อ ตำบลบ่อเกลือเหนือ
18. บ้านห้วยหมี่ ตำบลบ่อเกลือเหนือ 19. บ้านนาถิ่น ตำบลบ่อเกลือเหนือ 20. บ้านน้ำว่า ตำบลบ่อ
เกลือเหนือ 21. บ้านน้ำแคะ ตำบลบ่อเกลือเหนือ 22. บ้านภูตองพัฒนา ตำบลอวน อำเภอปัว 23. บ้าน
แม่สะแนน ตำบลคู้พงษ์ กิ่งอำเภอสันติสุข

สุวิไล เปรมศิริรัตน์ (2531)

ในงานเรื่องสนทนาสาธยายและการแพทย์ ลี้ะ - ปรีย (สุวิไล เปรมศิริรัตน์ : 2531) ผู้เขียน
อธิบายว่าชาวลี้ะ/ถิ่น ที่พบในประเทศไทยมักจะตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณต้นน้ำน่าน ซึ่งเป็นรอยต่อระหว่าง
จังหวัดน่านและแขวงไซยะบูลีแห่งประเทศไทยมักจะตั้งบ้านเรือนบนไหล่เขา หรือที่ราบบนภูเขา มีความ
สูงไม่ต่ำกว่า 300 เมตร แต่ไม่สูงกว่า 1300 เมตร จากระดับน้ำทะเล ส่วนใหญ่จะอยู่ระหว่าง 600 -
1200 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง หมู่บ้านจะตั้งอยู่ในพื้นที่ราบบนสันเขา ไม่ห่างจากแหล่งน้ำ
มากนัก แหล่งน้ำดื่มน้ำใช้จะต้องเดินลงไปประมาณ 100 - 200 เมตร บ้านเรือนจะกระจายเป็นกลุ่มย่อย
เล็กๆ

ภัททิยา ยิมเรวัต และสุริยา รัตนกุล (2541)

กล่าวไว้ในสารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ลี้ะว่า ชาวลี้ะอาศัยอยู่เกือบทุกอำเภอในจังหวัดน่าน จะตั้ง
บ้านเรือนอยู่ใกล้ลำน้ำสายสำคัญ เช่น น้ำและ น้ำปัว น้ำว่า น้ำขุน ซึ่งเป็นสาขาย่อยของแม่น้ำน่าน มัก
ตั้งหมู่บ้านบนภูตอย ระดับความสูง 2500 - 3000 ฟุต บ้านเรือนจะอยู่ใกล้กัน ลดหลั่นกันลงไปตามแนว
สันเขา

ทวี ประทีปแสง (2542)

ผู้เขียนกล่าวถึงทำเลที่ตั้งของหมู่บ้านมีความสำคัญต่อชุมชน โดยกลุ่มผู้อาวุโสทำหน้าที่รับผิดชอบ
ต่อการพิจารณา “ข้อห้ามข้อนิยม” ของทำเลที่ตั้งหมู่บ้าน มีลักษณะพิเศษเป็นเนินเขาขาว เพื่อตัวเรือน
ทอดตามยาวของเนินเขา ห่างจากต้นไม้ใหญ่หน้าผาก่อนนอนใหญ่ ภูเขาสูงใหญ่ ห่างจากลำห้วย มีแหล่ง
น้ำบริโภคระยะทางไม่ไกลนักนิยมอาศัยอยู่บนยอดเขา เนื่องจากมีอาชีพทำไร่ข้าวต้องทำตามภูเขาสูง
จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์และการตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย
ของชาวลี้ะทำให้เข้าใจที่มาของซึ่งเสียงกลุ่มชาติพันธุ์ลี้ะ ความแตกต่างกลุ่มย่อยในชาติพันธุ์ลี้ะ ประวัติ
ความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ลี้ะตลอดจนลักษณะที่ตั้งและ ถิ่นฐานของชาวลี้ะในจังหวัดน่าน เพื่อเป็น
ขอบเขตของพื้นที่ที่ต้องสำรวจข้อมูลศึกษากลุ่มตัวอย่างก่อนลงพื้นที่สำรวจได้อย่างชัดเจน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการศึกษาเท่านั้น มิอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

2.3.4 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรม ประเพณี และการดำรงชีพของชาวลัวะ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรม ประเพณี และการดำรงชีพของชาวลัวะ พบเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ด้านภาษา ด้านอาหารการกิน ด้านอาชีพ ด้านการแต่งกาย ด้านความเชื่อและพิธีกรรม

ด้านภาษาของชาวลัวะ

ชลธิชา สัตยาวัฒนา (2530)

ภาษาลัวะอยู่ในภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติก ในสาย มอญ – เขมร เหนือ มีกลุ่มภาษาใกล้เคียง 3 กลุ่มย่อย คือ กลุ่มปะหล่องอีก (ละเม็ก ว้า ปะหล่อง ปลัง สามเต้า) กลุ่มขมุอีก (ขมุ , มัล/ปรัย (ลัวะ) มลาปรี) กลุ่มเวียดติก (เวียดนาม โซ (ทะวิง))

ภัททิตยา ยิมเรวัต และ สุริยา รัตนกุล (2541)

ภาษาลัวะหรือถิ่นอยู่ในสาขาขมุตระกูลย่อยมอญ – เขมร กลุ่มตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก แบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ ภาษามัลและภาษาปรัย

สุวิไล เปรมศรีรัตน์ (สุวิไล เปรมศรีรัตน์ : 2541)

ภาษาลัวะ/ถิ่นอยู่ในตระกูลย่อยมอญ – เขมร ของกลุ่มตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก ที่มีความสัมพันธ์ใกล้เคียงกับภาษาขมุและภาษามลาปรี ในประเทศไทยแบ่งเป็น 2 สำเนียงคือภาษามัล และภาษาปรัย ในหมู่บ้านต่างๆก็จะมีสำเนียงแตกต่างกันไปมากหรือน้อย

ทวี ประทีปแสง (2542)

ระบุว่าชาวลัวะ (Lawa ,Lva) จัดเป็นชนเผ่าชนโบราณกลุ่มภาษาออสโตรเอเชียติก (Austroasiatic) กลุ่มย่อยที่ได้รับอิทธิพลกลุ่มภาษามอญ – เขมร (Mon-Ktamer) ทางด้านภาษามีความคล้ายคลึงกับชาวขมุ (Khamu)

ด้านอาหารของชาวลัวะ

งานของชลธิชา สัตยาวัฒนา (2530)

อธิบายว่าชีวิตการกินอยู่ของลัวะแนบแน่นกับแหล่งน้ำ อาหารโปรตีนนั้นอาศัยสัตว์น้ำ เช่น ปลา และปูภูเขา เคี้ยวกินทั้งก้างและกระดูก

ภัททิตยา ยิมเรวัต และ สุริยา รัตนกุล (2541)

ระบุว่าชาวลัวะกินข้าวเหนียว ใช้พริกและเกลือเป็นเครื่องชูรส อาหารที่นิยมคือ น้ำปู นำมาใส่พริกจิ้มด้วยผักหรือข้าวเหนียว เนื้อสัตว์จะกินในโอกาสพิเศษหรือเลี้ยงผีเท่านั้น

ด้านการแต่งกายของชาวลัวะ

ภัททิตยา ยิมเรวัต และ สุริยา รัตนกุล (2541)

ระบุว่าชาวลัวะไม่มีการทอผ้า เสื้อผ้าจะซื้อจากอำเภอหรือพ่อค้า หญิงชาวลัวะจะนุ่งซิ่นแบบเมืองน่าน ส่วนเสื้อ 2 ตัว ตัวในเป็นเสื้อคอกลมไม่มีแขน บางที่เป็นเสื้อผ่าสายเรียก “เสื้อดอก” สวมเสื้อแขนยาวทับสี่เข็มหรือสี่มวงอ่อนเรียก “เสื้อดำ” ใช้ผ้าขาวม้าพันศีรษะเรียก “ผ้าหัว” ผู้ชายลัวะสวมกางเกงขายาวหรือสั้น สวมเสื้อแขนสั้นหรือยาว หรือเสื้อม่อฮ่อม

ทั้งหญิงชายในอดีตนิยมเจาะหูและใช้ดอกไม้เสียบหู

ด้านอาชีพของชาวลัวะ

ชลธิชา สัตยาวัฒนา (2530)

กล่าวไว้ในลัวะเมืองน่านว่า ชาวลัวะจะมีวิธีการ “เย็บไร่” หรือ แอ่งแซ โดยการหักล้างถางพง เผาป่าเพื่อปลูกข้าวไร่ใหม่ทุกปี แต่เป็นลักษณะหมุนเวียนวันระยะ 2 – 5 ปี แล้วเวียนกลับมาทำไร่ที่เดิมอีก ไม่มีการฉีดยาฆ่าแมลง ออกจากมีเห็ดตบแปงเห็ด และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หมุนเวียนเช่นนี้นับร้อยปี

จำนวนไร่และขนาดผืนของไร่ข้าวเป็นเครื่องวัดฐานะของชาวลัวะ หญิงชายชาวลัวะจะช่วยกัน ตั้งแต่ฟันไร่ เฒ่าไร่ สักข้าว โดยผู้ชายเดินหน้าเอาจากสักไร่หรือไม้ไผ่เสียมปลายแหลม สักพื้นไร่เป็นหลุม เล็กๆ ผู้หญิงเดินตามเอาเมล็ดข้าวหยอดหลุมใช้ดินเขี่ยดินกลบหลุม ดายหญ้าไร่ เกี้ยวข้าว กองข้าว ตีข้าว ร่อนข้าว พัดวีเอาเศษดินออกจากข้าวเปลือก ขนข้าวเข้าเล้า

ภัททिया ยิมเรวัต และ สุรียา รัตนกุล (2541)

ชาวลัวะมีอาชีพทำไร่ข้าว หาของป่า ล่าสัตว์ การทำไร่ข้าวจะปลูกข้าวเหนียวเป็นหลักและปลูก ข้าวโพดและผักบางชนิดด้วย อาชีพของชาวลัวะขึ้นกับสภาพธรรมชาติ

การปลูกข้าวของชาวลัวะต้องมีการเตรียมพื้นที่ก่อน เตรียมดินแล้วจะหยอดข้าวก่อนหยอดข้าวจะ สร้าง “ตูปแซ” และตูปผี ชาวลัวะจะย้ายพื้นที่ทำไร่ทุกปีตามขอบเขตที่กำหนด โดยหมอผีจะทำพิธีเสี่ยง ทายก่อนถางและเผาไร่

การปลูกข้าวผู้ชายจะเป็นคนขุดหลุมโดยใช้ไม้ยาวทำจากต้นเค็ง ปลายแหลมแทงดินเป็นหลุม เล็กๆ ผู้หญิงจะหยอดเมล็ดข้าวลงหลุม กลบหลุมนั้นไว้ เมื่อข้าวงอกสูง 1 คอก จะทำพิธีรับขวัญข้าว ชาวมลจะทำพิธีสำคัญของหมู่บ้านเรียกว่า “การท่าโสลด” ชาวลัวะจะทำพิธีในไร่ข้าวของแต่ละครอบครัว พิธีรับขวัญข้าวเป็นการขอให้ผีคุ้มครองข้าวในไร่ ให้พ้นจากการรบกวนจากภัยธรรมชาติ

เมื่อข้าวเริ่มออกรวง บางหมู่บ้านจะทำพิธีเช่นผีไร่อีก เมื่อข้าวเริ่มสุกจะทำพิธีกินข้าวเม่า เมื่อถึง ฤดูเก็บเกี่ยวจะเชิญหมอผีประจำหมู่บ้านเกี้ยวเป็นคนแรก เมื่อเกี้ยวแล้วจะมีพิธีนวดข้าวโดยการตีข้าวบน กระดาน เมื่อตีข้าวแล้วจะนำข้าวมาเกี้ยวไว้ในยุ้งใกล้เรือนของแต่ละครอบครัว จากนั้นจะบูชาผีอีกโดยนำ ตะแหลวและใบไม้บางชนิดมาติดที่ประตูยุ้งหรือข้างผ้ายุ้ง

ชาวลัวะปรีัย เมื่อขนข้าวใส่ยุ้งจะมีพิธีเช่นผีครั้งสุดท้ายเป็นการเฉลิมฉลองการสิ้นสุดฤดูกาลผลิต เรียกว่า “ลัวะดอกแดง” โดยหมอดผีเป็นผู้ประกอบพิธีในไร่ รือถอนของในไร่เช่น ตูป หอผี ตะแหลว เสาโสลด และนำออกจากไร่เพื่อเชิญผีไร่ที่มาช่วยคุ้มครองให้กลับไปอยู่ป่าดั้งเดิม หลังพิธีในไร่จะกลับไป ทำพิธีในหมู่บ้านโดยนำดอกไม้สีแดงในไร่ (ดอกหงอนไก่) กลับมาทำพิธีที่บ้าน

ทวิ ประทีปแสง (2542)

การเพาะปลูกของชาวลัวะเป็นระบบการทำไร่หมุนเวียนทำการเพาะปลูกในพื้นที่แล้วทิ้งให้สภาพ ป่าคืนสู่ความสมบูรณ์อีกครั้ง ประมาณ 7- 10 ปี ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ความหนาแน่น ของประชากร ระบบการเพาะปลูกแบบไร่หมุนเวียนที่มีการกลับมาใช้พื้นที่เดิมนี้เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ สำคัญมีส่วนทำให้คนลัวะตั้งชุมชนเป็นหลักแหล่งอย่างถาวร มีศักยภาพสูงในการปรับใช้สภาพแวดล้อม อย่างยั่งยืน

ด้านความเชื่อและพิธีกรรมของชาวลัวะ

ชลธิรา สัตยารัตนา (2531)

สำรวจพบว่าสังคมลัวะบนภูเขาเนื่องชาวลัวะเชื่อในผีสองประเภทคือ

1. ผีที่มีอำนาจลึกลับ สัมพันธ์กับธรรมชาติเรียกว่า “ป्योंง” มีสองตาข้างหน้าเหมือนคนปกติ และสอง ตาข้างหลังบริเวณท้ายทอย ผีชนิดนี้แยกย่อยเป็นผีป่า ผีไร่ ผีน้ำ ต้องเช่นไหว้ประจำเวลาที่สัมพันธ์กับ ฤดูกาลผลิต

2. ผีบรรพบุรุษประจำตระกูลมีชื่อต่างกัันมีผีบ้าน ผีเรือน วิธีเรียกมี 2 แบบคือ เรียกโดยใช้คำว่า “อาว”

นำหน้า เช่น อาวคัต อาวแลง อาวแปลว่าพ่อ แบบที่สองเป็นชื่อผีต้นตระกูลแต่ใช้คำว่า “บ้าน” นำหน้า

เอกสารเป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ฝือว หรือฝือบ้าน จะสืบสานต่อกันตามسابแม่ ประเพณีเช่นไหว้ฝีบรพบุรุษนิยมใช้ไก่ หมูและควายนิยมใช้เช่นหน้าศพ ฝีบืบทาบทต่อชีวิตประจำวัน หมอฝือประกอบพิธีกรรมยังมีบทาบทในสังคมลัวะเป็นอย่างสูง

ขั้นตอนหลังจากเอาข้าวเข้ายุ้งแล้วจะมีพิธีกรรมแตกต่างกัน สามารถกำหนดได้ว่าเป็นลัวะคนละกลุ่มกัน ส่วนหนึ่งจะทำพิธีฉลองใหญ่เรียกว่า “ฤกษ์ดอกแดง” อีกพวกจะทำพิธี “โสด” ซึ่งใช้ชื่อพิธีกรรมที่ต่างกันเป็นชื่อย่อยของลัวะเมืองน่านไปในตัว

ภูเบธ วีโรทัย(2541)

ผู้เขียนได้ศึกษาเรื่องชาวลัวะ(ถิ่น) อธิบายความเชื่อว่าสังคมชาวถิ่นมีความเชื่อเกี่ยวกับผี สิ่งศักดิ์สิทธิ์มีผีที่สำคัญดังนี้

1. ฝือหมู่บ้าน (ปรองงวล) เป็นที่สิงสถิตของฝือหมู่บ้านในการประกอบพิธีต่างๆจะมาทำพิธีที่ทั้งฝือหมู่บ้านเพียงแห่งเดียวเช่นพิธีทำขวัญข้าว พิธีกินดอกแดง ทั้งฝือหมู่บ้านจะอยู่ที่บ้านที่เป็นเรือนเก้าของหมู่บ้าน
2. ฝือเรือน (ปรองเจิง) เป็นที่สิงสถิตของฝือบรรพบุรุษของแต่ละตระกูลเมื่อคนในตระกูลเจ็บป่วย จะต้องปอบพิธีเลี้ยงฝือเรือน เชื่อว่ามีารผิตจาริตของตระกูล จึงต้องเลี้ยงฝือเรือน ฝือเรือนสามารถคุ้มครองคนในเรือนให้ปลอดภัยจากผิชนิดอื่นๆ เช่น ฝือไร่ ฝือป่า การประกอบเลี้ยงฝือไร่ต้องกลับมาเลี้ยงฝือเรือนทุกครั้ง
3. ศาลฝือเจ้าที่ (ปรองเจ้าตี้) ทุกหมู่บ้านเมื่อเลือกพื้นที่ตั้งหมู่บ้านได้แล้วต้องสร้างศาลฝือเจ้าที่ บริเวณศาลฝือเจ้าที่ห้ามไม่ให้ผู้ใดตัดไม้ในบริเวณเด็ดขาด จะไม่มีใครเข้าไปยุ่งเกี่ยวบริเวณนั้นนอกจากเวลาประกอบพิธีกรรม เชื่อว่าฝือเจ้าที่จะช่วยคุ้มครองคนในหมู่บ้านและผลผลิตต่างๆได้ ก่อนการทำกิจกรรมทางการเกษตรชาวถิ่นในหมู่บ้านจะประกอบพิธีบนเจ้าที่ไว้บุคคลสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมและความเชื่อของชาวถิ่นหรือลัวะได้แก่

- ผู้ถือฝือหมู่บ้าน (เรือนเก้า) ได้แก่ผู้อาวุโสสูงสุดหญิงหรือชายในเรือนเก้าโดยเฉพาะผู้หญิงในเรือนเก้าจะต้องเป็นผู้ที่ถือผีตลอดไป ผู้ชายที่เป็นสามีจะเป็นผู้ประกอบพิธีต่างๆ เรือนเก้าเป็นเรือนที่ฝือหมู่บ้าน (ปรองงวล) สิงสถิตอยู่ได้มีการเสียหายมาแต่ครั้งโบราณ เมื่อเสียหายแล้วจะเปลี่ยนแปลงไม่ได้ เรือนเก้าเป็นเรือนหลักที่จะทำกิจกรรมต่างๆในไร่ก่อนเรื่องอื่นๆ ถ้าเรือนใดทำก่อนจะถือว่าผิตผี

- ผู้อาวุโสในตระกูล (กร้อก) ในแต่ละตระกูลจะมีฝือบรรพบุรุษของแต่ละตระกูลที่คนในตระกูลนับถือและเป็นผีที่คอยคุ้มครองดูแลคนในตระกูลนั้น ฝือบรรพบุรุษถือเป็นฝือเรือนในแต่ละหลังคาเรือน ผู้อาวุโสสุดที่จะเป็นผู้ถือผีตระกูลนี้ในการประกอบพิธีสำคัญต้องทำที่บ้านผู้อาวุโส ผู้อาวุโสจะเป็นผู้พิจารณาว่าการกระทำใดเป็นการผิตผีในตระกูลของตนเองด้วย

เมื่อเก็บผลผลิตได้แล้วทุกหลังคาเรือนจะร่วมกันประกอบพิธีแก้บน

4. หมอผี ชาวถิ่นเชื่อว่าในทุกๆที่มีผีสิงสถิตอยู่และอาจให้คุณและอาจให้โทษได้ การเจ็บป่วยถือว่าถูกผีกระทำ ผู้ที่ทำการรักษาได้คือหมอผี มี 2 ประเภทคือ

- หมอทำขวัญ (หมอขวัญ) เป็นผู้ประกอบพิธีหาสาเหตุของการเจ็บป่วยและทำพิธีรักษาความเจ็บป่วย ทำพิธีเลี้ยงฝือเรือน สุขขวัญผู้เจ็บป่วย

- หมอผีไร่ (หมอแซ่) เป็นผู้ประกอบพิธีนำรทุกพิธี ตั้งแต่เลือกพื้นที่ทำไร่ เลี้ยงฝือไร่ ทำนายการกระทำที่ผิตผีไร่

ภททยา ยิมเรวัต และ สุรียา รัตนกุล (2541)

อธิบายความเชื่อของชาวลัวะว่านับถือผี โดยชาวปรัยเรียก “ปรอง” ชาวมัลเรียก “ชอย หรือ ปัยอง” ผีที่ชาวลัวะนับถือมีผีตระกูล ฝือบรรพบุรุษ ฝือเรือน ฝือประจำหมู่บ้าน ผีที่อยู่ตามธรรมชาติเช่นผีไร่ ผีป่า ผีน้ำป่า โดยผีที่สำคัญจะมี 4 ชนิด คือ 1. ฝือหมู่บ้าน 2. ฝือเรือน 3. ฝือไร่ 4. ฝือเจ้าที่

ไม่ว่าการณ์ใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผีที่สำคัญต่อการดำรงชีพคือผีไร่ เพราะจะคุ้มครองไร่ข้าว ผีที่สำคัญที่สุดของหมู่บ้านคือผีเจ้าที่ ซึ่งจะมี “หอผี” หรือ “ตูปเจ้าที่” ในบริเวณป่าไม้ไกลจากหมู่บ้าน สมาชิกในหมู่บ้านจะประกอบพิธีอะไร ต้องบอกกล่าวเจ้าที่ก่อน ในกรณีที่บุคคลภายนอกเข้ามาในหมู่บ้านก็ต้องบอกกล่าวเจ้าที่ด้วย ตามความเชื่อของชาวลัวะว่าบริเวณต่างๆในธรรมชาติจะมีภูติผี วิญญาณ ประจำอยู่จะต้องเคารพบูชาเช่นไหว้ให้ ถูกต้องด้วย มิฉะนั้นอาจเกิดอันตรายต่อตนเองและครอบครัวได้

ทวิ ประทีปแสง (2542)

ชาวลัวะมีความเชื่อในสิ่งที่มองไม่เห็น ซึ่งเรียกว่า ผี (ภาษาลัวะเรียกว่า “ปรอง” สามารถให้คุณให้โทษในการกระทำผิดจารีตต่างๆที่บรรพบุรุษเคยตั้งไว้ การประกอบอาชีพทำไร่ข้าว ผลผลิตขึ้นอยู่กับ การเลี้ยงผี เช่นบูชาผี ไม่ทำผิดจารีต ข้อห้ามที่บรรพบุรุษปฏิบัติมา การเลี้ยงผีไร่ นอกจากความเสียหายจะ เกิดแก่ผลผลิตแล้วยังอาจทำให้เจ้าของไร่เจ็บป่วยล้มตายได้ ชาวลัวะเชื่อว่าการเจ็บป่วยจะเกิดจากการ กระทำของผีชนิดใดชนิดหนึ่ง ผีที่สำคัญของชาวลัวะมี 4 ชนิดคือ 1. ผีหมู่บ้าน (ปรองขวล) 2. ผีเรือน (ปรองเจิง) 3. ผีไร่ (ปรองแซ) 4. ผีเจ้าที่ (ปรองเจ้าตี้)

ผีหมู่บ้านเป็นผีใหญ่ประจำหมู่บ้าน สามารถให้คุณให้โทษกับคนทั้งหมู่บ้านผีหมู่บ้านจะอยู่ที่ เรือน เก้า การสืบทอด ผู้หาญในเรือนเก้าจะเป็นผู้สืบทอดสมาชิกในเรือนเก้าจะทำพิธีกรรมต่างๆก่อนเรือนอื่น เสมอ ทุกปีจะมีการประกอบพิธีเพราะผีหมู่บ้านจะคุ้มครองหมู่บ้าน

ผีเรือน (ปรองเจิง) คือ ผีบรรพบุรุษของแต่ละหลังคาเรือนของแต่ละตระกูลให้คุณให้โทษแก่คนใน เรือนเท่านั้น ผีเรือนเป็นผีที่สำคัญที่สุด เมื่อเวลาเกิดเจ็บป่วย ต้องมีการเลี้ยงผีเรือน

ผีไร่ (ปรองแซ) เป็นผีที่มีความสำคัญต่อการทำไร่ข้าว เพราะจะคุ้มครองดูแลมิให้ข้าวเสียหายจาก ภัยธรรมชาติต่างๆ

ผีเจ้าที่ (ปรองเจ้าตี้) เป็นผีที่มีอยู่ในพื้นที่ก่อนจะมีการตั้งหมู่บ้าน เมื่อตั้งหมู่บ้านต้องทำพิธีกรรม เจ้าที่ ทำศาลให้ผีเจ้าที่สิ่งสถิตประจำเพื่อให้คุ้มครองหมู่บ้านให้พ้นภัยพิบัติต่างๆ

นอกจากยังมีผีป่า (ปรองโย้ว) ผีโป่ง (ปรองโป่ง) เมื่อเกิดการเจ็บป่วยหรือผลผลิตเสียหายต้อง แก่ไขบอกผีหมอผีจะเป็นผู้ตัดต่อแก้ไข

ด้านพิธีกรรมของชาวลัวะ

กรมศิลปากร (2530)

ในความเชื่อชาวถิ่นเชื่อในดุลยภาพระหว่างธรรมชาติกับอำนาจเหนือธรรมชาติ ถิ่นเรียกสิ่งที่เป็น หลักในความเชื่อว่าจารีต มีทั้งพฤติกรรมที่ควรปฏิบัติและข้อห้าม เมื่อทำผิดจารีตจะต้องทำพิธีเลี้ยงผี หากไม่ปฏิบัติตามผู้กระทำผิดจะถูกขับออกจากหมู่บ้าน เมื่อตายไปคนนอกริจะไม่มีทาง เข้าร่วมอยู่กับ บรรพบุรุษผู้ล่วงลับ ความเชื่อในเรื่องดังกล่าวทำให้ถิ่น (มัล) ต้องปฏิบัติตนตามจารีตอย่างเคร่งครัด โดยมี หมอผีหรือ “เคาจำ” (หรือ เจ้าจำ เป็นภาษาคำเมื่อง) เป็นผู้นำในการประกอบพิธีกรรมทางความเชื่อความ เชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติเกี่ยวข้องกับแบบแผน ประเพณี อย่างมาก เห็นได้จากประเพณีและพิธีกรรม ที่เกี่ยวกับการเพาะปลูกดังนี้ ธันวาคม ทำพิธีสร้างตูปเชิญผีเข้ามาอยู่ เมษายน ฉลองปีใหม่ ขับไล่สิ่ง เลวร้ายก่อนลงมือปลูกทำ มิถุนาเลี้ยงผีไร่ และผีจารีต รวมทั้งหมู่บ้าน ทำพิธีไหลบข้าว สิงหาคมทำพิธีทำ ขวัญข้าวหรือกินโสดใหญ่ ตุลาคมเช่นผีในลานนวดข้าว และเชิญผีเฝ้าไร่

ชลธิรา สัตยาวัฒนา (2530)

พิธีกรรมเนื่องด้วยวงจรชีวิตของชาวลัวะ มีลักษณะพิเศษตั้งแต่การเกิดจนไปถึงตาย เมื่อถึง

กำหนดคลอดต้องร้ายคาถาขอให้ผีไม่มารบกวนให้คลอดง่าย เมื่อคลอดแล้วจะตัดสายสะดือโดยใช้ไม้เสียบ เหล้าแล้วคอบกริบเหมือนมิด เมื่อตัดพ้อต้องเอารอกไปฝังไว้ที่จอมไผ่ใกล้บ้านที่สุดทันที โดยเชื่อว่าถ้าไม่ฝังจะ ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทงห้ามมีเหตุดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เป็นอันตรายต่อเด็ก อาจเจ็บป่วย เลี้ยงไม่ง่ายชาวลัวะเชื่อในวิญญาณและผีบรรพบุรุษ ซึ่งอาจให้คุณให้โทษทำให้ชาวลัวะกลัวคนตาย เมื่อมีการตายในบ้าน คนภายนอกที่บังเอิญเข้ามาจะกลับออกไปไม่ได้ จนกว่าพิธีศพจะแล้วเสร็จ สมาชิกในเรือนผู้ตายก็ออกจากบ้านไม่ได้จนพิธีสิ้นสุดจะกินเวลาเพียงชั่วข้ามคืน ศพผู้ตายจะถูกห่อด้วยสาตมัดหัวท้าย หามไปลงหลุม การเลือกที่ตั้งหลุมฝังศพต้องมีการเซ่นไหว้ผี จะเสี่ยงทายดูที่ตั้งขบว้างไข่ดิบไปบริเวณที่กำหนด ไข่แตกก็ขุดได้ถ้าไม่แตกต้องเปลี่ยนที่ไปจนไข่แตกการฝังศพจะหันศีรษะไปทางทิศเหนือ โถงหลุมฝังศพจะมีเครื่องเซ่นซึ่งต้องมีอาหารประเภทเนื้อ เช่น ไก่ หมูหรือควาย ตลอดทางที่หามศพไปผู้หุงในหมู่บ้านจะร้องไห้ให้โศกสลด จากนั้นจะโกยดินกลบจนเต็มหลุมศพ

ภักทียา ยิมเรวัต และ สุรียา รัตนกุล (2541)

ชาวลัวะมีตระกูลย่อยของตนเองหลายตระกูล แต่ละครอบครัวอาจจะมีผีประจำตระกูลต่างกัน ชาวลัวะให้ความสำคัญต่อผีตระกูลมาก มีข้อห้ามการแต่งงานในบุคคลที่นับถือผีในตระกูลเดียวกัน แม้เป็นคนหมู่บ้านอื่นที่ไม่รู้จักกันมากก็ตาม ถือว่าผู้ที่นับถือผีตระกูลเดียวกันมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องเป็นญาติกัน ป้องกันมิให้มีการผิดผีขึ้น ตระกูลย่อยแบ่งโดยภูเบศ วิโรทัย (2527) พบว่าทั้งลัวะปรียและลัวะมัลมีทั้งหมด 18 ตระกูล มี 1. อะบง 2. อะแกล 3. อะคิด 4. อะเป้า 5. อะเปิร์ 6. อะชะบุง 7. อะซัง 8. อะคอก 9. อะซาล 10. อะชะทาก/อะชะปาล 11. อะปลี 12. อะถิ่น 13. อะเซ็ก 14. อะนง 15. อังคำ 16. อะกอ 17. อะปัด 18. อะชะค่าน บิดามารดาจะบอกบุตรหลานของตนให้ทราบและบอกต่อกันไป แต่ละตระกูลจะมีผีประจำตระกูลที่คนในตระกูลมีความสัมพันธ์กับกฎเกณฑ์ข้อบังคับต่างๆ ตั้งแต่การแต่งงานไปจนถึงการตั้งถิ่นฐาน เมื่อชายแต่งงานแล้วจะอยู่แบบผัวเดียวเมียเดียว ฝ่ายชายจะเปลี่ยนมานับถือผีตามฝ่ายหญิงเข้ามาเป็นสมาชิกในเรือนฝ่ายหญิง ลูกที่เกิดมาก็จะสืบเชื้อสายนับถือผีทางแม่ ในสังคมชาวลัวะมีการกำหนดวันหยุดหรือ “วันกรรม” แต่ละตระกูลจะกำหนดวันถือแตกต่างกันไป ชาวลัวะจะแบ่งวันออกเป็น 10 วัน ใน 1 รอบคือ 1. วันไหว้ 2. วันมิ่ง 3. วันเปล็ก 4. วันกึด 5. วันคต 6. วันร่วง 7. วันเตา 8. วันธา 9. วันคาบ 10. วันดับ

ภักทียา ยิมเรวัต และ สุรียา รัตนกุล (2541)

จากสารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ แบ่งพิธีกรรมชาวลัวะเป็น 3 กลุ่มคือ พิธีกรรมที่เกี่ยวกับวงจรชีวิต พิธีกรรมที่เกี่ยวกับผลผลิต และพิธีกรรมเนื่องในวันสำคัญ

- พิธีกรรมที่เกี่ยวกับวงจรชีวิต ตั้งแต่เกิดจนตาย เมื่อเริ่มตั้งครรภ์ต้องทำพิธีเซ่นผีเรือน ให้คุ้มครองให้ปลอดภัยในเวลาคลอดลูก เมื่อคลอดออกมาแล้ว พ่อจะเอารกเด็กใส่กระบอกไม้ไผ่ไปแขวนไว้บนต้นไม้ใหญ่ในป่า เพื่อให้เด็กเติบโตแข็งแรงเหมือนต้นไม้ นั่น ครบ 70 วัน ต้องทำพิธีกรรมทำขวัญเด็กใหม่ จะทำพิธีเซ่นเรือนและพิธีตั้งชื่อให้เด็กด้วย

- พิธีเกี่ยวกับการตาย ชาวบ้านจะร่วมกันจัดพิธีงานศพ หมอผีจะประกอบพิธีนำน้ำส้มป่อยพรมให้ทุกคนที่มาร่วมพิธี ป้องกันมิให้ผีมาทำอันตรายได้ พิธีที่บ้านเสร็จแล้วจะห่อศพด้วยเสื่อขนาดใหญ่ มัดหัวท้ายให้แน่นสอดไม้คานหามไปป่าช้า เมื่อนำศพออกจากบ้านแล้วหมอผีต้องทำพิธีขับไล่ผีหรือสิ่งชั่วร้ายออกไปจากบ้าน หลังพิธีฝังศพผู้ร่วมพิธีต้องทำพิธีผูกแขนสู่ขวัญ เรียกขวัญกลับมา ญาติพี่น้องของผู้ตายจะต้องอยู่กรรมหมู่บ้าน 3 วัน และกรรมตระกูลอีก 7 วัน

- พิธีกรรมที่เกี่ยวเนื่องกับการผลิตหรือการปลูกข้าว เริ่มต้นตั้งแต่เลือกพื้นที่ สร้างตบผี เชิญผีเข้ามาสิงสถิตย์เพื่อคอยคุ้มครองรักษาต้นข้าวในไร่ จนหยอดข้าว ดูแลจนเก็บเกี่ยว ต้องมีการเซ่นผีเป็นระยะ พิธีกินดอกแดงเป็นงานรื่นเริงของหมู่บ้าน

ในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ของชาวลัวะมักจะห้ามคนเผ่าอื่นเข้ามาในหมู่บ้านและทำถ้าเป็น
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้สำหรับใช้ในงานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่อนุญาตให้เผยแพร่หรือใช้ประโยชน์ด้านการค้า
พิธีกรรมของครอบครัวระดับตระกูล ผู้ไม่ใช่สมาชิกตระกูลนี้ไม่สามารถร่วมงานได้ จึงมักมีเครื่องหมายหรือ
ไม่ว่ากรรมใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สัญลักษณ์นอกให้ทราบคือ เฉลวหรือตะแหลวใช้เป็นเครื่องรางป้องกันผีด้วย ตะแหลวของชาวลัวะมีหลายชนิด ทั้งที่ติดในเรือน หมูบ้าน ไร่นาจะมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป

- พิธีกรรมเนื่องในวันสำคัญของชาวลัวะ

เป็นพิธีที่จัดขึ้นในโอกาสต่างๆตามประเพณีท้องถิ่น อาจมีรายละเอียดที่ประยุกต์กับความเชื่อดั้งเดิมของชาวลัวะเอง จะต้องทำพิธีเลี้ยงผีเจ้าที่ของหมู่บ้านเสมอ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมประเพณีและความเชื่อของชาวลัวะทำให้ทราบถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณีของชาวลัวะที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม , สังคม และกิจกรรมในเรือนและในหมู่บ้านเพื่อกำหนดขอบเขต และวิธีการสำรวจข้อมูล กลุ่มตัวอย่างได้หมู่บ้านพื้นที่ที่ทำการวิจัย ให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครอบคลุมมากที่สุดและไม่เป็นการผิดจารีตของชุมชน

2.3.5 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทางงานเอกสารดังนี้

ความหมายของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

(พีรเดช จักรพันธ์ และคณะ :2525)

จากบทความเรื่องสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในงานของ รศ.มรว.พีรเดช จักรพันธ์ และคณะ(2525)ได้อธิบายไว้ว่า “สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นหมายถึงสิ่งก่อสร้างต้นๆตลอดจนสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มนุษย์สร้างขึ้นในแต่ละท้องถิ่นที่มีลักษณะแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมเพื่อสนองความต้องการของชุมชนนั้นๆ รูปแบบของสิ่งก่อสร้างอาจจะพัฒนาไปจากรูปแบบเดิมโดยปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิตได้ เรือน(บ้าน) ของชาวบ้านถือว่าเป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่สำคัญประเภทหนึ่งเพราะสะท้อนให้เห็นถึงชีวิตและมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชน รูปลักษณะแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมในแต่ละท้องถิ่น คติความเชื่อ วัสดุก่อสร้างและอาชีพ พฤติกรรมมีส่วนกำหนด การใช้สอยเนื้อที่ภายในให้มีลักษณะทางกายภาพคล้ายคลึงกัน รูปทรงของอาคารจึงเกิดจากขีดจำกัดของวัสดุ เทคนิคการก่อสร้างและฝีมือ สัดส่วนของอาคารจะสัมพันธ์กับสัดส่วนของผู้พักอาศัย (เนื้อที่ใช้สอยสัมพันธ์กับกิจกรรมของผู้พักอาศัย (พีรเดช จักรพันธ์ และคณะ : 2525)

วิวัฒน์ เตมีย์พันธ์(2537)

ให้ความหมายว่า “สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น” นั้นมาจากภาษาอังกฤษว่า “ Vernacular Architecture” หมายถึง รูปแบบของอาคารที่ชาวบ้านสร้างขึ้นในแต่ละท้องถิ่นและเน้นเฉพาะอาคารประเภทที่พักอาศัย ซึ่งมีลักษณะแปรเปลี่ยนไปตามลักษณะของวัฒนธรรม สภาพแวดล้อม และดินฟ้าอากาศที่ต่างกัน นักวิชาการตะวันตกมักใช้คำศัพท์สำหรับเรียกสถาปัตยกรรมระดับชาวบ้านว่า Vernacular Architecture , Indigenous Architecture , และ Folk Architecture นักวิชาการสถาปัตยกรรมในประเทศไทย เรียกรวมความหมายของศัพท์ภาษาอังกฤษทั้ง 3 คำนี้ว่า “สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น”

(วิวัฒน์ เตมีย์พันธ์ : 2537)

ประเภทของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น จากข้อเขียนของ รศ.วิวัฒน์ เตมีย์พันธ์จากแนวทาง ศึกษาวิธีการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของ R.W.Brun Skill แบ่งสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเป็น 3 ประเภทคือ

1. อาคารประเภทที่พักอาศัย (Domestic Architecture)
2. อาคารสำหรับประกอบการทางเกษตรกรรม (Architecture of Agriculture) ได้แก่ คอกสัตว์ ยุ้งข้าว โรงเก็บเกี่ยว

3. อาคารสำหรับประกอบอุตสาหกรรมของชาวบ้าน (Industrial Vernacular) เช่น โรงสีข้าว , โรงงานปั้นหม้อ, โรงงานช่างเหล็ก (รศ.วิวัฒน์ เตมีย์พันธ์ : 2537)

เอกสารนี้เป็นลิขสิทธิ์สงวนไว้สำหรับใช้ในงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

2.3.6 การศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

วิวัฒน์ เตมีย์พันธ์ (2537)

รศ.วิวัฒน์ เตมีย์พันธ์ : ให้แนวทางวิธีในการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นว่า การศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นว่าต้องศึกษาค้นคว้าทางลักษณะ ของรูปแบบอาคารโดยการสำรวจ วัดขนาด เขียนร่างภาพ ถ่ายภาพ เก็บเป็นข้อมูลเบื้องต้น นำข้อมูลมาเขียนแบบละเอียด แปลน รูปตัด รูปด้าน รูป Isometric หรือทัศนียภาพ เพื่อศึกษาปริมาตรของรูปทรง ปริมาตรของเนื้อที่ (space) ความสัมพันธ์ของปริมาตรพื้นผิว ความสัมพันธ์ของเนื้อที่ภายในแบบที่เขียนขึ้นมาทำให้ทราบ รูปลักษณะของอาคาร เพื่อใช้สำหรับการตีความจากการวิเคราะห์ต่อไป รศ.วิวัฒน์ เตมีย์พันธ์ (2537)

2.3.7 การศึกษาเรื่องสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเกี่ยวข้องกับการเรื่องอื่นๆอีกมาก

อรศิริปาณินท์(2535)

กล่าวถึงสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นว่า สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเมื่อศึกษาแล้วจะทำให้ต้องค้นเรื่องราวเกี่ยวเนื่องอีกมากเพื่อค้นหาที่มาของรูปแบบการใช้สอย , การจัดที่วางและมวลทางสถาปัตยกรรมของพื้นถิ่น แต่ละแหล่ง ต้องศึกษาถึงกิจกรรมเกี่ยวกับความเชื่อ ประเพณี ศาสนา ที่ส่งผลต่อการวางผังกลุ่มบ้าน , ต้องศึกษาถึงระบบนิเวศวิทยาท้องถิ่นซึ่งแฝงไว้ด้วยความเชื่อต่างๆ จะพบการแอบแฝงการอนุรักษ์ระบบนิเวศวิทยาของชุมชนเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานการดำรงชีวิตตามวิถีทางเกษตรกรรม ซึ่งคือลักษณะภูมิปัญญาของชาวบ้านที่วางแผนอย่างเป็นระบบในการจัดการสิ่งแวดล้อมและนิเวศวิทยาที่สร้างสรรค์ ทำให้ทราบถึงที่มาของระบบการวางผังหมู่บ้าน ความเชื่อ ทั้งในด้านความเชื่อเกี่ยวกับอำนาจเหนือธรรมชาติจะมีความเกี่ยวเนื่องกับพื้นที่ส่วนกลางของหมู่บ้าน ตัวเรือนจะมีความสัมพันธ์กับความเชื่อและการใช้พื้นที่ภายในเรือน ความเชื่อมีอิทธิพลต่อตำแหน่ง รูปร่าง สัดส่วนที่เกี่ยวกับสถาปัตยกรรม สามารถเข้าใจถึงการสร้างสรรค์ต่างๆที่มาจากภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งนำไปสู่การสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมใหม่ที่อยู่บนพื้นฐานของความรู้ความเข้าใจในลักษณะท้องถิ่นได้ (อรศิริปาณินท์: 2535)อธิบายการศึกษาและวิจัยสภาพแวดล้อมและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นว่า เนื้อหาของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเป็นเนื้อหาที่ต้องมีการศึกษาในลักษณะบูรณาการหลายสาขาทั้งสภาพแวดล้อมธรรมชาติและระบบนิเวศซึ่งเป็นตัวหลักที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น สภาพกายภาพซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างของชุมชน ซึ่งสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนในชุมชนจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ระบบเศรษฐกิจ สังคม ภูมิปัญญา สัมพันธ์กับการดำรงชีพ และสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น (อรศิริปาณินท์: 2550)

การศึกษาคำถามในการศึกษาวิจัยสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นอาจอยู่ในช่วงใดก็ได้ตั้งแต่ ระบบนิเวศจนถึงรายละเอียดของสถาปัตยกรรมรวมถึงภูมิปัญญาและความเชื่อผู้ศึกษาอาจกำหนดแผนการศึกษาได้หลายประการคือ 1. ศึกษาจากบริบทมายังตัวสถาปัตยกรรม 2. ศึกษาต่อสถาปัตยกรรมในรายละเอียดย้อนมายังบริบท 3. ศึกษาวิถีชีวิตและปัจจัยที่ส่งผลมายังวิถีชีวิต

วิธีที่ 1 - โดยการศึกษาสภาพแวดล้อมก่อนแล้วศึกษาวิถีชีวิตและศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นแล้วหาข้อสรุป

วิธีที่ 2 - โดยการศึกษาจากสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นโดยละเอียดแล้วศึกษาวิถีชีวิตและศึกษาระบบนิเวศ , สภาพแวดล้อมธรรมชาติและสรุป

วิธีที่ 3 - โดยศึกษาวิถีชีวิตก่อนแล้วศึกษาสภาพแวดล้อมธรรมชาติหรือสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่มีผลต่อวิถีชีวิตแล้วสรุป

ความหลากหลายของการศึกษาด้านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ซึ่งขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของคำตอบที่ต้องการรู้ในการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นคุณค่าอาจไม่ได้อยู่ที่ตัวสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น อาจรวมไปถึงความสัมพันธ์ของเนื้อหาต่างๆรอบตัวสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของมรดก

เอกสารนี้เป็นลิขสิทธิ์ส่วนตัวสำหรับอาจารย์เท่านั้น เพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น เมื่อเผยแพร่ให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัฒนธรรมสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้างพื้นถิ่น ซึ่งมีภูมิปัญญาในการปรับตัว วิถีชีวิต สภาพแวดล้อมธรรมชาติและระบบนิเวศอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล (อริศรีปาณินท์: 2535)ซึ่งในการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวไทยภูเขาเผ่าลัวะ กรณีศึกษาบ้านป่าก่าตำบลดงพญา อำเภอป่าเกว๋น จังหวัดน่าน เลือกใช้แนวทางการศึกษาจากตัวสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น โดยละเอียดแล้วศึกษาวิถีชีวิตและศึกษาระบบนิเวศสภาพแวดล้อมธรรมชาติ(รศ.วิวัฒน์ เตมีย์พันธ์ : 2541)และจากงาน “เรือนพักอาศัยรูปแบบสำคัญของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น” อธิบายถึงแนวทางในการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นว่า แนวทางที่ซาบซึ้งและเห็นความสำคัญของเรือนพักอาศัยท้องถิ่นนั้น ควรศึกษาด้วยการวิเคราะห์ ตีความ จากการสังเกตให้เห็นคุณค่าของงานเหล่านี้จากการศึกษารูปร่างของเรือน ความสัมพันธ์ในการจัดวางเนื้อที่ใช้งานที่สนองกิจกรรมในการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสมและความงามของการวางพื้นที่ได้อย่างประสานกลมกลืนกัน ตลอดจนถึงการใช้วัสดุก่อสร้างที่แสดงถึงจิตวิญญาณของธรรมชาติของวัสดุท้องถิ่นนั้นๆ และหากศึกษาอย่างละเอียดตามระเบียบวิธีดังกล่าวก็จะพบคุณค่าในเรือนนั้นๆ เพราะส่วนมากสร้างขึ้นอย่างสัมพันธ์กับขนาดร่างกายมนุษย์ แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อที่ใช้สอย , ความต้องการ และพฤติกรรม และยังพบภูมิปัญญาชาวบ้านที่สร้างเรือนให้ประสานกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติและลักษณะภูมิประเทศของท้องถิ่นด้วย

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทำให้ทราบถึงความหมาย การแบ่งประเภทของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเข้าใจองค์ประกอบของการเกิดสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับภูมิปัญญาของชุมชนกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม ทางแนวทางในการศึกษาค้นคว้าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่เป็นขั้นตอนสำคัญในการหาคำตอบของงานวิจัย

เมื่อนำข้อมูลมาศึกษาพิจารณาพร้อมกับข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวลัวะจากที่มีผู้ศึกษามาแล้ว ทำให้เข้าใจรูปแบบที่ตั้งและสภาพแวดล้อมภายในเรือน ลักษณะเฉพาะของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นประเภทเรือนพักอาศัยได้สามารถนำมาวิเคราะห์ สรุปประเด็นที่จะศึกษา กำหนดขอบเขตของการศึกษาสำรวจเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างได้อย่างชัดเจน เพื่อความสมบูรณ์ของโครงการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชาวไทยภูเขาเผ่าลัวะกรณีศึกษาบ้านป่าก่า ตำบลดงพญา อำเภอป่าเกว๋น จังหวัดน่าน

2.3.8วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชาวลัวะ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชาวลัวะนั้นมีหลายงานแต่ต้องพิจารณาถึงความแตกต่างเนื่องจากบางงานมิได้ระบุว่าเป็นสถาปัตยกรรมของลัวะกลุ่มใดอย่างชัดเจน อันอาจเนื่องมาจากความสับสนของคำว่าลัวะ และยังมิได้มีการศึกษาและสรุปถึงความแตกต่างของกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะ ในกรณีลัวะกลุ่มมัลและกลุ่มปรียให้ชัดเจน ยกเว้นงานการศึกษาสถาปัตยกรรมของชาวโปรในแขวงไซยะบูลี สปป.ลาว แต่ก็พบความเหมือนและความแตกต่างในงานเหล่านี้เช่น

กรมศิลปากร (2530)

จากข้อมูลในหนังสือ “ชาวน่านคนหนุ่มมากและคนกลุ่มน้อยในเมืองน่าน (กรมศิลปากร :2530) กล่าวถึงหมู่บ้านของชาวลื้อหรือชาวลัวะว่าจะตั้งอยู่ตามภูเขา เชิงเขา ในระดับความสูง 1200 เมตร ไม่ไกลจากแหล่งน้ำ บ้านเรือนจะยกพื้นได้สูงเสาะเรือนจะใช้ไม้เนื้อแข็ง ฝาเรือนและพื้นตลอดจนโครงเครื่องบนใช้ไม้ไผ่ หลังคามุงด้วยหญ้าคาหรือใบค้อ หลังคามันมุงให้ย้อยมากคลุมตัวเรือนมาก มองแทบไม่เห็นตัวเรือน ไม้ใช้ตะปูตอกเรือนและจะไม่มุงหลังคาด้วยสังกะสี จะใช้ตอกไม้ไผ่ หวาย หรือเถาวัลย์ มีส่วนประกอบต่างๆของเรือนได้ถนัดใช้เป็นที่พักผ่อน งานครุกรรมเครื่องดำข้าว บางเรือนกันเล้าเลี้ยงหมู

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ผูกตัวเรือนตั้งอยู่บนที่ราบเชิงเขา วางตัวเรือนในแนวตะวันออก-ตะวันตก หน้าหน้าเรือนไปทางทิศตะวันตก ตัวเรือนยกพื้นสูง 2 ระดับ ผังเรือนเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ผังด้านนอกเป็นฟาโกไม้ไผ่ ผังกั้นห้องภายในเป็นฟาโกไม้ไผ่ หลังคาจั่วขนาดเล็กผสมปั้นหย่า ซากายืนยาวมุงด้วยหญ้าคาและใบค้อ มีเสาค้ำชายคาที่ยืนคลุมด้านข้าง

ปิยเดช อัครโพธิวงศ์ (2543)

ในงาน “สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เรือนลัวะหมู่บ้านน้ำย้อยขุนดิน ตำบลภูคา อำเภอ ปัว จังหวัดน่าน” (2543) อธิบายเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวลัวะตัวเรือนตั้งบนพื้นราบการจารปรับพื้นที่เชิงเขา หน้าเรือนไปทางทิศเหนือ เรือนมีแผนผังรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ยกพื้นสูง 1.20-1.60 เมตร บนเรือนมีชานแดด ไม่มีหลังคาคลุม ล้อมด้วยราวกันตกไม้ไผ่ แบบพื้นที่ภายในเรือนออกเป็นสองด้าน โดยมีทางเดินตรงกลาง ตัวเรือนอยู่ใต้หลังคาขนาดใหญ่มุงด้วยหญ้าคาซาคาค่าคลุมทางด้านยาวเป็นหลังคาจั่ว ทำให้เกิดพื้นที่ใต้หลังคาคลุมที่ระดับดินด้านข้างเรือน เชิงโองตัวเรือนกับใต้ถุนด้านข้างมีการใช้งานในการตำข้าวด้วยครก กระเบื้องด้านสกัดเป็นหลังคาปีกนกพาดยาวจากส่วนบนของจั่วด้านหน้าถึงซาคาค่าเกิดที่ว่างรอบอาคาร แบ่งพื้นที่ภายในเป็นชานอเนกประสงค์(เต็น) ชานแดดห้องนอนเป็นห้องมีฝา กั้น 3 ด้าน สองข้างทางเดินกลางเรือน ส่วนเก็บข้าวและโถงฝาเป็นแผ่นไม้จริงหรือไม้ไผ่ พื้นเป็นแผ่นกระดานไม้จริงหรือไม้ไผ่ หลังคาโครงจั่ว ซื่อจันทัน และแปเป็นไม้จริง กลอนไม้ไผ่ยึดดับหญ้าคาระหว่างโครงจั่วที่แนวเสาหัวท้ายของหลังคาจั่วมีไม้ยึดโครงจั่วเป็นไม้ตีไขว้กากบาท เตาไฟกรอบไม้รูปสี่เหลี่ยมอัดแน่น มีตาขากลักตั้งหม้อนึ่งข้าว ประตูเข้าเรือนมีประตูเดียวบริเวณเต็น เป็นประตูไม้จริง บันไดขึ้นเรือนเป็นไม้จริง

นนทชัย ทองพุ่มพฤษา (2544)

นนทชัย ทองพุ่มพฤษา ได้ศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น หมู่บ้านน้ำแพะสรุปลักษณะเฉพาะของเรือนลัวะได้ว่า เป็นเรือนที่มักสร้างบนที่ลาดชันยกพื้นสูงมีบันไดขึ้นเรือนสร้างระดับพื้นเรือนให้ราบเรียบ ด้วยการค้ำยันด้วยเสา ปริมาตรค่อนข้างทึบ ไม่มีช่องหน้าต่าง ฝาเรือนเป็นฝาไม้ฟาโกขัดตะ ฝาตีแฉนวนหรือตั้ง หลังคาเป็นหญ้าคา ซึ่งเป็นวัสดุเนื้อพรุ ปิดล้อมเรือนกันลมหนาวได้ และระบายอากาศผ่านรูพรุน ทำให้ไม่อึดอัด ภายในเรือนมีเตาไฟให้ความอบอุ่นและหุงต้มประกอบอาหาร มีการแบ่งซอยพื้นที่ภายในเป็นส่วนต่างๆมีเตาไฟเป็นระยะสร้างความอบอุ่นให้อย่างสม่ำเสมอ หลังคาเรือนลาดชันสามารถระบายน้ำฝนได้อย่างรวดเร็ว และเหมาะกับการมีเตาไฟในเรือนเพราะควันไฟจะลอยตัวสูงแล้วระบายออกทางช่องเปิดที่ปลายจั่ว อากาศภายนอกจะซึมแทรกเข้าผ่านรูพรุน ทำให้ภายในอากาศถ่ายเท ซากาค่าที่คลุมผนังเรือนเพื่อป้องกันลมหนาวและคลุมพื้นที่ใช้สอยใต้ถุนระดับดินเช่น ครกกระเบื้อง กองฟืน เล้าหมูเพื่อความสะดวกและต่อเนื่องของกิจกรรม

(นนทชัย ทองพุ่มพฤษา สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เรือนลัวะ จังหวัดน่าน รายงานวิชาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น สาขาประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม ภาควิชาศิลปะสถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร : 2541)

สมชาย ดวงหล้า (2002)

ในงาน “โครงการวิเคราะห์ทางด้านสถาปัตยกรรมเก่า เขื่อนชนเผ่าไปร เมืองไชยะบูลี” สมชาย ดวงหล้ากล่าวถึงเรือนชาวไปรแบ่งตามรูปแบบได้ 3 แบบ คือ 1. เรือนพื้นฐานแบบดั้งเดิม 2. เรือนยุคใหม่ 3. เรือนเครื่องสมัย โดยเรือนแบบพื้นฐานจะมีลักษณะเป็นเรือนยกพื้นสูงประมาณ 135 เซนติเมตร หลังคาจั่ว มุงด้วยใบค้อเสาไม้กลมทำด้วยไม้ก่ง เจาะเตี้ยหัวเสา โครงหลังคามีจันทันไขว้ขัดกัน ถายน้ำหนักสู่ข้อ

และหัวเสา กรณังด้วยฟาโกไม้ขัดตะ ซากาค่าสันโครงรับพื้นเจาะรูที่เสาใส่เดือยไม้จริงทำเป็นง่าม สอดท่อนไม้จริงรับคานรับพื้นเรือน พื้นปูฟาโกไม้ไผ่ด้านหน้ามีชานแคบๆที่มีหลังคาคลุม เชื่อมกับชานแดด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ด้านหน้าเรือน มีบันไดไม้ไผ่ซึ่งทำด้วยไม้หก ขึ้นทางด้านหน้าเรือนด้านเดียว ไม่มีหน้าต่างมี 2 ประตู คือ ประตูหน้าและประตูห้องห้องพ่อ – แม่ หลีกเลี่ยงการหันเรือนไปทางทิศตะวันตก

ภายในเรือนมีการกั้นห้องภายในเรือนออกเป็น 2 ฝั่ง กั้นเป็นห้องนอนพ่อ-แม่ และลูกเรียงต่อกันไปตามแนวยาว มีช่องทางเดินแคบๆประมาณ 75 เซนติเมตร ตรงกลางเรือน ด้านหลังสุดเป็นห้องฮีตภายในมีเตาไฟไว้ใช้ในการประกอบพิธีกรรมเลี้ยงผีเรือนในโอกาสต่างๆเช่นกินดอง ด้านหน้าแบ่งพื้นที่เป็นส่วนรับแขกและส่วนครัวไฟทำอาหาร ภายในห้องนอนทุกห้องจะมีเตาไฟ 1 เตาเพื่อความอบอุ่นแก่ผู้อยู่อาศัย มีครกตำข้าวอยู่ด้านล่างด้านหัวนอน การเลือกที่ดินปลูกเรือน จะไม่ปลูกเรือนบริเวณทางผีผ่าน , ที่ดินผีสิง , ป่าช้า

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม (2551)

ในงานวิจัยสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น บ้านน้ำแพะใต้ สรุปลักษณะเรือนชาวลัวะปรัยบ้านน้ำแพะใต้ (สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นบ้านน้ำแพะใต้ :2551)

รวบรวมโดยนักศึกษาศาสาสถาปัตยกรรมภายใน ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง อธิบายไว้ว่า

-เรือนตั้งอยู่บนพื้นที่ปรับจากเนินธรรมชาติ เรือนมีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมพื้นผ้า ตัวเรือนยกพื้นสูงตั้งบนเสาถอยตัว มีบันไดไม้ขึ้นเรือน ตัวเรือนทั้งหมดถูกคลุมใต้หลังคาหญาคาขนาดใหญ่ ช่วงกลางเป็นหลังคาจั่วมีจั่วขนาดเล็กต่อชายคาคาล้ายทรงปั้นหยา ชายคาปีกนกคลุมตัวเรือนจนมองระยะไกลไม่เห็นตัวเรือน ทั้งชายคาต่ำมีเสารองรับชายคา มีพื้นที่ใช้สอยใต้ชายคาตั้งครกกระเดื่อง ชายคาคลุมต่ำจรดพื้นดิน ด้านข้างภายในเรือนแบ่งออกเป็น ส่วนคือ 1. ขานแดด 2. เต็นพร้อมเตาไฟ 3. ส่วนเก็บของหรือนอน 4. ส่วนเตาหนึ่งข้าว 5. ส่วนนอนภายในส่วนนอนแบ่งเป็น 2 ฝั่ง มีทางเดินช่วงกลางเรือน พื้นขานแดดเป็นท่อนไม้ (ไม้เชื่อง , ไม้เครื่องตามสำเนียงลัวะ) ฝาผนังภายนอกเป็นไม้ไผ่สานขัดแตะ บางเรือนเป็นแผ่นไม้จริงผนังภายในเป็นไม้ไผ่ขัดแตะพื้นส่วนเต็นเป็นแผ่นไม้จริง ส่วนนอนเป็นฟากไม้ไผ่ หลังคามุงหญาคา ส่วนใต้ถุนใช้เก็บพื้นและเลี้ยงสัตว์เช่น หมู ไก่

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม (2552)

นักศึกษาศาสาวิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบ. 2552. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

จากรายงานศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น “เรือนลัวะ เมืองน่าน” นั้นสรุปลักษณะเรือนลัวะ เป็นเรือนยกพื้นสูงมักตั้งเรือนอยู่ในบริเวณพื้นที่ลาดเอียง หรืออยู่บนสันเขา หลังคาทรงจั่วซึ่งชายคาด้านใดด้านหนึ่งมักจะปกคลุมถึงพื้น หลังคาจะคลุมตัวเรือนทั้งหมดมองไม่เห็นผนังด้านข้างเหลือส่วนที่เป็นจั่วเพียงเล็กน้อย จนเกือบจะเป็นหลังคาทรงปั้นหยา ฝาผนังมักทำด้วยไม้ไผ่สานขัดแตะ พื้นเรือนเป็นแผ่นไม้จริงหรือฟากไม้ไผ่

ภายในเรือนจะแบ่งออกเป็นส่วนขานแดด ด้านหน้าซึ่งหลังคาส่วนหน้าคลุมไม่หมดหรือเว้นเป็นช่อง มักยื่นออกไปจากตัวเรือน ใช้สำหรับตากสิ่งของมีส่วนนอนกระสังค์ใช้นั่งพักผ่อน ทำงานทานอาหารมีส่วนเตาไฟซึ่งจะแยกออกเป็น 2 เตาคือ เตาปรุงอาหารและให้ความอบอุ่นจะอยู่ในบริเวณนอนกระสังค์อีกเตาคือเตาที่ใช้สำหรับนั่งข้าวเท่านั้น จะอยู่ด้านในใกล้กับส่วนเก็บของ ส่วนนอนจะแบ่งออกเป็นห้องเล็กๆด้านในซึ่งอาจจะมีหลายห้อง ในเรือนหลังหนึ่งอาจมี 2 – 3 ครอบครัวหรือประมาณ 10 – 14 คน อาศัยอยู่ด้วยกัน บริเวณทางขึ้นเรือนที่มีชายคาด้านข้างคลุมจะมีบันไดทางขึ้น และเป็นบริเวณสำหรับครกกระเดื่องตำข้าวของแต่ละเรือน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในเรื่องในหัวข้อสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชาวลัวะนั้นพบความเหมือนและความแตกต่างมากมาย ในเรื่องเรือนพักอาศัยทำให้ต้องพิจารณากรอบในการเก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อกำหนดหัวข้อในการศึกษาสถาปัตยกรรมให้ชัดเจนและเจาะลงในด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องกันสำหรับสถาปัตยกรรมประเภทเรือนพักอาศัย แต่พบข้อมูลสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในประเภทอาคารสำหรับประกอบการทางเกษตรกรรม เช่น ยุงข้าว เพียง 1 งาน

2.3.9 กรอบการสำรวจภาคสนามและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาพบว่าชุมชนของชาวไทยภูเขาเผ่าลัวะ บ้านป่าก่า ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน เป็นกลุ่มชาวลัวะ-ปรีญและกลุ่มชาวลัวะ-ปรีญในเขตอำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ตั้งถิ่นฐานกระจายปะปนกับกลุ่มชาวลัวะ-มัลแต่แยกกันอยู่ในหมู่บ้านต่างๆในแต่ละตำบลดังนี้ตำบลดงพญาบ้านป่าก่า บ้านห้วยลัวะ บ้านขุนน้ำจอนตำบลบ่อเกลือใต้บ้านหนองน่าน บ้านน้ำแพะนอก บ้านน้ำแพะใน บ้านก้อกวาง ตำบลบ่อเกลือเหนือ บ้านน้ำจูน บ้านห้วยป้อ

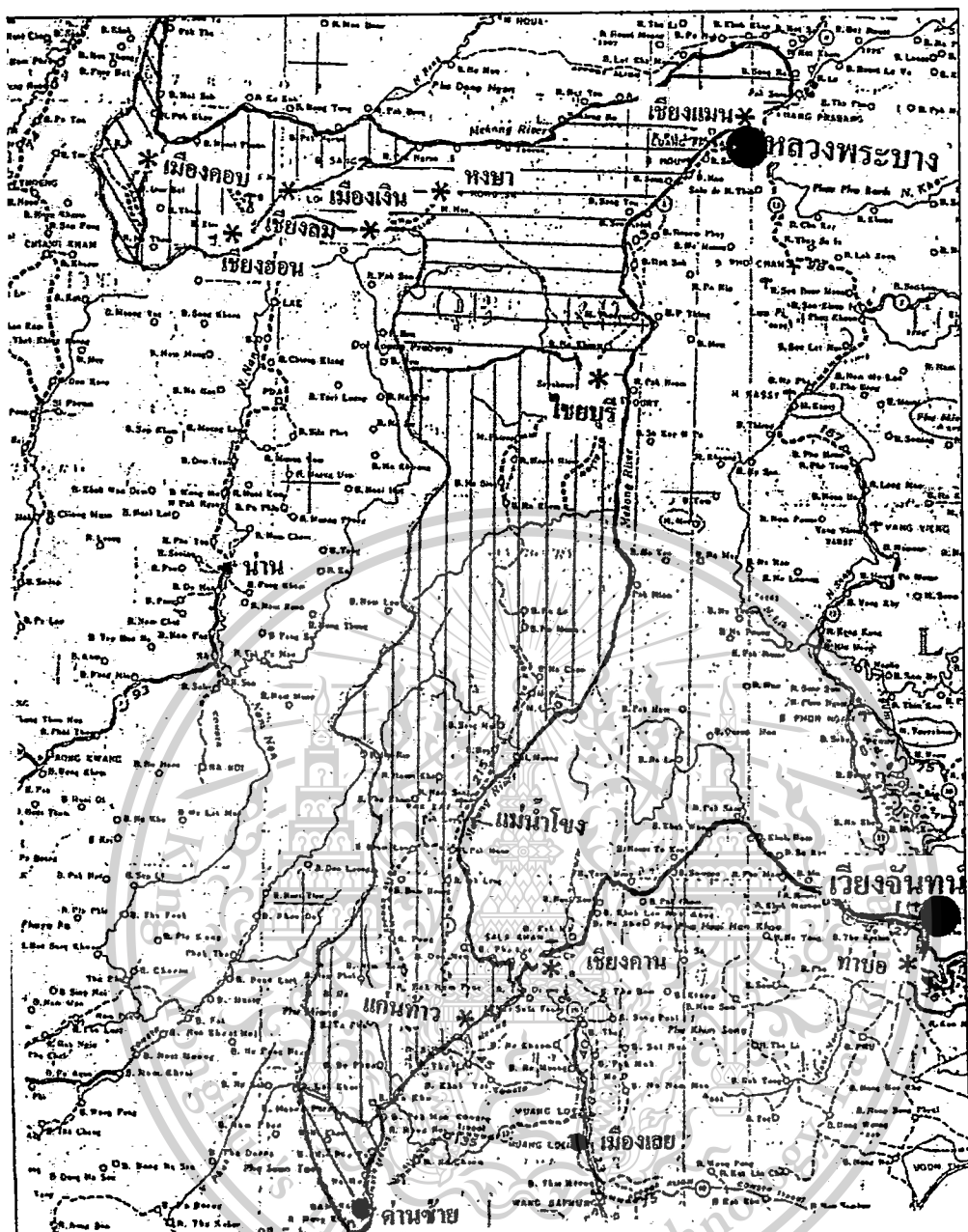
แต่จากการลงพื้นที่สำรวจเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างภาคสนามพบว่า จะพบเรือนแถวยาวแบบดั้งเดิมของชาวลัวะปรีญได้เพียงที่บ้านป่าก่า ตำบลดงพญา และที่บ้านน้ำแพะในบางหลังเท่านั้น จากศึกษาเปรียบเทียบเรือนลัวะไปรที่บ้านห้วยลัวะ บ้านขุนน้ำจอน ไม่พบเรือนแถวยาวแบบดั้งเดิมที่สมบูรณ์ จึงเลือกพื้นที่ศึกษาเก็บข้อมูลเรือนแถวยาวแบบดั้งเดิมจากบ้านป่าก่าก่อน แล้วจึงศึกษาเพิ่มเติมจากพื้นที่บ้านน้ำแพะใน และศึกษาเรือนลัวะมัลที่บ้าน นาหลุม ตำบลดงพญาแล้วศึกษาขี้ข้าวของชาวลัวะมัล ที่บ้านป่าก้อ ตำบลบ่อเกลือใต้ และบ้านสไลหลวง ตำบลบ่อเกลือเหนือเพื่อนำข้อมูลที่ได้อมาศึกษาและวิเคราะห์หาข้อสรุปที่สมบูรณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

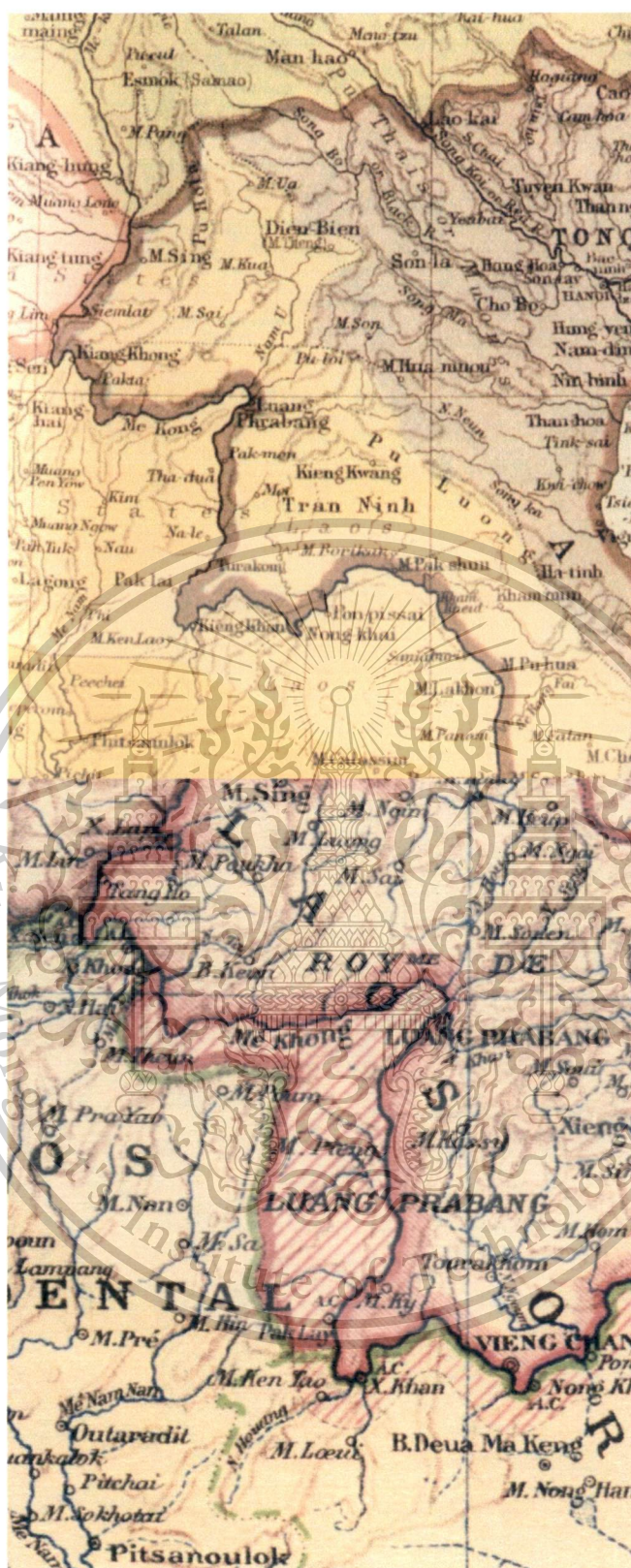
Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 2.1 แสดงแผนที่พื้นที่ตรงข้ามหลวงพระบาง พ.ศ.2443-2447

ที่มา : จักรวรรดินิยม เหนือแม่น้ำโขง (สุวิทย์ อธิธาภิวัตน์)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
 This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.
 Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 2.2 แสดงแผนที่สยามประเทศไทย สมัยรัตนโกสินทร์ พ.ศ.2328 – 2452

ที่มา : ประมวลแผนที่ ประวัติศาสตร์-ภูมิศาสตร์ -การเมือง กับลัทธิอาณานิคมในอาเซียน-อุษาคเนย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

บทที่ 3 วิธีการดำเนินวิจัย

การศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวเขาเผ่าละว้าจะเป็นการศึกษาในเชิงคุณภาพเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในลักษณะและการใช้งานในพื้นที่ต่างๆ ของเรือนวิธีการก่อสร้างเรือนของชาติพันธุ์ละว้าเปรียบวิธีวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) ซึ่งเน้นการเก็บข้อมูลภาคสนามเป็นหลัก

โดยการศึกษาเปรียบเทียบองค์ประกอบต่างๆการใช้พื้นที่ใช้สอย ด้านการใช้วัสดุ เทคนิคในการก่อสร้าง ภูมิปัญญาต่างๆในการแก้ปัญหาของชุมชน ในรูปแบบเรือนดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์ละว้า-ปรี๊ โดยเฉพาะเนื้อหาของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ต้องศึกษาในลักษณะบูรณาการหลายสาขาวิชาทั้ง สถาปัตยกรรมศาสตร์ ระบบนิเวศ สภาพกายภาพ บริบทชุมชนที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตที่ต่อเนื่องจากอดีต ระบบเศรษฐกิจ สภาพสังคม ภูมิปัญญาในการดำรงชีพ และสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น (อรศิริ: 2550)

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษารุ่นนี้เนื่องจากเป็นการศึกษาเฉพาะสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ละว้า-ปรี๊ จึงจำเป็นต้องมีกรอบในการเก็บข้อมูลที่ชัดเจนโดยการทบทวนวรรณกรรม ที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดขอบเขตในการลงพื้นที่ที่สำรวจเก็บข้อมูลแนวทางในการศึกษาค้นคว้าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของ วิวัฒน์ เตมีย์พันธ์ อธิบายว่าแนวทางของสถาปนิกและนักการศึกษาสถาปัตยกรรมที่ต้องการค้นคว้าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นด้วยระบบวิธีการศึกษาที่เป็นระบบและเป็นขั้นตอนเป็นวิธีการศึกษาที่มีความมุ่งหมายเพื่อจะศึกษาค้นคว้าให้เห็นคุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในด้านต่างๆวิธีการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเป็นการศึกษาจากอาคารที่มีอยู่จริงจึงไม่จำเป็นต้องตั้งสมมติฐานขึ้นแต่เป็นการศึกษาจากข้อมูลที่ได้มาและมีด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลในแง่มุมต่างๆ จึงจะพบคำตอบ คำตอบที่ได้ย่อมขึ้นอยู่กับยุทธวิธีในการสอบสวนตรวจสอบข้อมูลตามแนวทางของจุดประสงค์ของการศึกษา ทั้งการศึกษาเฉพาะกรณีและการศึกษาในเชิงปริมาณเพื่อแสวงหารูปแบบเฉพาะถิ่นในการศึกษาเพื่อหาเอกลักษณ์เฉพาะของเรือนพักอาศัยชาวละว้า-ปรี๊ บ้านป่าก่า จึงต้องเก็บตัวอย่างให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ จากจำนวนทั้งหมด 23 เรือน และการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive samples) เฉพาะเรือนพักอาศัยที่ยังคงรูปแบบและลักษณะดั้งเดิม และสามารถเก็บข้อมูลได้อย่างละเอียด ทั้งการวัดขนาด ถ่ายภาพ และสัมภาษณ์ผู้อยู่อาศัย

ดังนั้นการเข้าเก็บข้อมูลในชุมชนบ้านป่าก่าจึงต้องผ่านการประสานงานกับตัวแทนของรัฐ ภาคการศึกษาของรัฐโดยเฉพาะการศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) ได้แก่ ครูที่ทำการสอนหนังสือในศูนย์การเรียนรู้ภายในหมู่บ้านมาเป็นเวลานาน เนื่องจากชาวบ้านให้ความนับถือมาก ตลอดจนประสานงานกับตัวแทนการปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต.) ผู้ใหญ่บ้านเพื่อขอเข้าเก็บข้อมูลจากประชาชน ผู้นำทางด้านจิตวิญญาณหรือหมอสีตโดยทำความเข้าใจ อธิบายวัตถุประสงค์และขอบเขตในการเก็บข้อมูลภายในหมู่บ้านด้วยความสมัครใจของผู้ให้ข้อมูล เพราะเนื่องจากในวัฒนธรรมประเพณีของชาวละว้าปรี๊ มีขอบเขตที่จำกัดสำหรับบุคคลภายนอกที่จะขึ้นเรือนและเข้าถึงเขตศักดิ์สิทธิ์หรือเขตหวงห้าม ภายในเรือนพักอาศัยอันเนื่องมาจากคติความเชื่อดั้งเดิม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

3.1.1 การเลือกสุ่มตัวอย่างเป็นกรณีศึกษา

เนื่องจากชาวไร่บ้านป่าก่า ยังคงมีความเคร่งครัดในประเพณีมาก การเลือกเรือนเพื่อทำการเก็บข้อมูล จึงต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของเรือนก่อนบางเรือนยอมให้สัมภาษณ์และอนุญาตให้ถ่ายภาพได้ เฉพาะภายนอกเรือนเท่านั้นบางเรือนอนุญาตให้ข้อมูล ให้เข้าไปศึกษาในห้องฮีตได้แต่ไม่อนุญาตให้ถ่ายภาพบางเรือนไม่ยอมเปิดประตูเรือนในส่วนห้องฮีตเลย จึงต้องวัดขนาดและขออนุญาตถ่ายภาพภายในเรือนได้ไม่ครบทุกเรือน โดยเฉพาะเรือนฮีตไม่อนุญาตให้ถ่ายภาพภายในได้ ในการเก็บข้อมูลต้องพิจารณาเลือกเก็บข้อมูลเรือนที่เจ้าของเรือนอยู่ด้วย และสามารถให้ข้อมูลได้และได้เก็บข้อมูลเรือน ที่กำลังสร้างใหม่ ซึ่งทำให้เก็บข้อมูลได้ตั้งแต่การเริ่มต้นสร้างเรือนจนถึงสร้างเรือนแล้วเสร็จสามารถบันทึกภาพได้ตลอด จนกระทั่งถึงการขึ้นเรือนใหม่ เพราะเมื่อนำเตาหนึ่งข้างขึ้นเรือนแล้วจะไม่สามารถเข้าไปในเขตหวงห้ามตั้งแต่บริเวณห้องฮีตได้อีก

ในการเก็บข้อมูลจึงมีเรือนที่ทำการวัดขนาด 2 ครั้ง ได้แก่เรือนนายมูล ใจปิง ที่ทำการเก็บข้อมูลถ่ายภาพรังวัดในการเก็บข้อมูลภาคสนามครั้งที่ 2 ต่อมาได้มีการรื้อเรือนเก่าและสร้างเรือนใหม่ จึงได้ทำการศึกษาเก็บข้อมูลรังวัดขนาดเรือนใหญ่พร้อมศึกษาการสร้างเรือนใหม่ เพื่อนำข้อมูลมาสร้างทุนจำลองศึกษาโครงสร้างของเรือน ศึกษาโครงสร้างของเรือน แต่กรณีเรือนนายเป็กใจปิง ได้รื้อเรือนเก่าและสร้างเรือนใหม่เป็นเรือนไม้จริง มุงสังกะสี ไม่เป็นเรือนแบบดั้งเดิม บ้านป่าก่าจึงเหลือเรือนแบบดั้งเดิม 22 หลัง ลดจากเดิมที่เรือนทั้ง 23 หลังเป็นเรือนแบบดั้งเดิมทั้งหมดแต่ได้ทำการศึกษารังวัดขนาดและเก็บข้อมูลเรือนนายเป็กใจปิง ไว้ในการเข้าเก็บข้อมูลภาคสนามครั้งที่ 2 แล้ว ต่อมาในวันที่ 13 - 14 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2554 นายใจ ใจปิง ได้รื้อเรือนเก่าลงและสร้างเรือนใหม่ จึงได้เข้าสำรวจเก็บข้อมูลขั้นตอนการสร้างเรือนใหม่ บันทึกภาพรังวัดขนาดเรือนใหม่เพิ่มขึ้นอีกหลัง และเก็บข้อมูลทางสถาปัตยกรรมของเรือนกับสภาพแวดล้อมกายภาพและข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิตและการดำรงชีพของผู้อยู่อาศัยในเรือน

การเก็บข้อมูลภาคสนามเรือนชั่วคราวระหว่างสร้างเรือนใหม่ได้เก็บข้อมูลเรือนชั่วคราวในระหว่างสร้างเรือนใหม่ (ตึก) ของนายเป็กใจปิง ขณะกำลังสร้างเรือนใหม่ ในปี 2553 เนื่องจากนายเป็กใจปิง อนุญาตให้รังวัดขนาดและถ่ายภาพได้ถึงด้านในเรือน

การเลือกกรณีศึกษาเก็บข้อมูลเรือนชั่วคราวในไร่ (งัวะ) นั้นต้องเลือกช่วงเวลาที่มีคนอาศัยอยู่และอนุญาตให้ถ่ายภาพได้ และไม่ไกลเกินไปเพราะชาวไร่บ้านป่าก่าจะเปลี่ยนพื้นที่ทำไร่ข้าวทุกปี โดยย้ายพื้นที่ไปตามหุบเขาในบริเวณรอบๆหมู่บ้านซึ่งเป็นสิทธิ์ของชุมชนบ้านป่าก่า เลือกสำรวจเก็บข้อมูลเรือนชั่วคราวของนายขอด ใจปิง เนื่องจากอยู่ใกล้หมู่บ้านที่สุดในปี 2554 เรือนและครอบครัว นายขอด ใจปิง เป็นเรือนฮีตประจำตระกูลอะแงง มีสิทธิ์ในการเลือกและทำไร่ข้าวก่อนครอบครัวอื่นๆ และเป็นช่วงที่กำลังดูแลและข้าวในไร่กลางฤดูฝน เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สอยพื้นที่ภายในไร่ช่วงทำไร่ ต่อมาในปี 2554 ได้สำรวจเก็บข้อมูลเรือนชั่วคราว (งัวะ) ของนายหมอก ใจปิง ขณะพักอาศัยในช่วงฤดูข้าว เก็บผลผลิตในไร่เพื่อศึกษาวิธีการรดข้าวไร่ พฤติกรรมในเรือนชั่วคราวในขณะที่เก็บข้าวไว้ในเรือนก่อนพิธีกินดอกแดงจากนั้นจึงเลือกเก็บข้อมูลเรือนพักและยุ้งข้าวในหมู่บ้านน้ำแพะโน เพื่อใช้เป็นกรณีศึกษาเปรียบเทียบเพิ่มเติม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

3.2 คำถามในการวิจัย

ในการตั้งคำถามของงานวิจัยด้านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ซึ่งมีลักษณะการวิจัยแบบบูรณาการ อาจเน้นที่คำถามหลักเพื่อนำไปสู่คำตอบที่ต้องการตามชื่อโครงการวิจัย คำตอบได้จากคำถามหลักและคำถามรองได้อาจได้เนื้อหาต่างกันหรือ คำตอบที่ได้อาจวงกลับมาบรรจบตามประเด็นหลักของโครงการวิจัยได้

ประเด็นของการวิจัยโครงการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวไทยภูเขาเผ่าลัวะ กรณีบ้านป่าก่า ตำบลคงพญา จังหวัดน่านนี้ เนื่องจากเป็นชุมชนเก่าแก่ มีความเป็นมายาวนาน และยังคงเหลือสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นให้ศึกษาได้ ซึ่งต้องการคำตอบในคำถามต่อไปนี้

1. รูปแบบและลักษณะเฉพาะตัวของเรือนชาวลัวะ-ปรัย แบบดั้งเดิมเป็นอย่างไร มีการแบ่งพื้นที่ใช้สอย และพฤติกรรมการใช้งานอย่างไร
2. รูปแบบ รูปทรงของเรือนมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิต ผังบริเวณหรือสภาพแวดล้อมอย่างไร
3. ความเชื่อมีผลต่อผังพื้นและรูปแบบของเรือนหรือไม่อย่างไร
4. ภูมิปัญญาในการก่อสร้างเรือน การปรับวิถีชีวิตและสถาปัตยกรรมต่อสภาพแวดล้อมมีอะไรบ้าง
5. คุณสมบัติของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชาวลัวะ-ปรัย เป็นอย่างไร

3.3 กรอบความคิดและวิธีการศึกษา

กรอบความคิดพิจารณาจากคำถามในการวิจัย คำตอบที่ต้องการจากการศึกษาและการสำรวจทางกายภาพ กำหนดไว้ที่ตัวสถาปัตยกรรม (เรือนพักอาศัยและอื่นๆ) คุณสมบัติ, คุณค่า, ภูมิปัญญา และความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม

การวิจัยนี้อิงกรอบแนวคิดนิเวศวิทยาชาติพันธุ์ (Ethnoecology) และนิเวศวิทยาวัฒนธรรม (Cultural Ecology) ซึ่งเป็นมุมมองทางมานุษยวิทยาให้ความสนใจกับสัมพันธ์ภาพของมนุษย์กับธรรมชาติ (ยศ สันตสมบัติ : 2547) และในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติในวิถีการดำรงชีพ มีการแทรกตัวของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเข้าไปในสภาพแวดล้อมธรรมชาติด้วยภูมิปัญญาด้วยมิติทางวัฒนธรรมทำให้ผสมผสานเป็นนิเวศวิทยาวัฒนธรรมชาติพันธุ์ (Cultural Ethnoecology)

ดังนั้นกรอบความคิดในการศึกษาจึงต้องผสมผสานในการศึกษาบริบทต่างๆศึกษาเฉพาะกรณีและศึกษาเปรียบเทียบ โดยเน้นเนื้อหาจากการสำรวจทางกายภาพและการสัมภาษณ์เป็นหลัก

ในกรณีศึกษาเฉพาะกรณีในชุมชนบ้านป่าก่า และศึกษาเปรียบเทียบกับสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้องกัน เช่น กลุ่มชาติพันธุ์เดียวกัน มีอดีต สภาพสังคมที่มีความสัมพันธ์และสัมพันธ์เกี่ยวข้องและเลือกชุมชนที่เกี่ยวข้อง คือ ชุมชนบ้านน้ำแพะโน ซึ่งเป็นเครือญาติพี่น้องกันนับถือตระกูลผีเหมือนกัน ซึ่งแยกตัวออกไปจากชุมชนบ้านป่าก่า และเลือกศึกษาข้อมูลในแขวงไซยะบูลี สปป.ลาว เพื่อเปรียบเทียบกัน และกรณีตัวอย่างใน สปป.ลาว เพื่อสืบค้นเปรียบเทียบเรือนกลุ่มปรัยใน สปป.ลาว กับไทยด้วย

3.4 วิธีการศึกษา

การเก็บข้อมูลในการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวไทยภูเขาเผ่าลัวะ บ้านป่าก่า นั้นจะศึกษาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary sources) ที่เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศ ระบบเศรษฐกิจ วัฒนธรรม หมู่บ้านและเรือนของกลุ่มชาติพันธุ์จากเอกสารวิชาการและวิจัยศึกษาแผนที่ ภาพถ่าย ภาพถ่ายทางอากาศ (aerial photographs) และแผนผังหมู่บ้าน ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพของชุมชน และการตั้งถิ่นฐาน รวมทั้งสำรวจสภาพจริงของพื้นที่ (visual survey) จากนั้นจึงทำการสำรวจจริงวัด (measure drawing) ใช้เก็บข้อมูลสภาพทางกายภาพของเรือน และผังบริเวณเรือน เพื่อจัดทำแบบสถาปัตยกรรมการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) ใช้ในการเก็บข้อมูลด้านการดำรงชีพ ระบบเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษานี้เท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

observation) ใช้ในการเก็บข้อมูลการดำรงชีวิต สังคมและวัฒนธรรมของคนในชุมชนและกิจกรรมทาง ประเพณีและสังคม

3.4.1 การวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของกลุ่มชาติพันธุ์ปรัยในพื้นที่โครงการถึงความสัมพันธ์ของระบบนิเวศ วิถีชีวิต ระบบเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากทรัพยากรและการปลูกเสริมสร้างเพื่อความอยู่รอดในสังคมความ สมดุลที่สามารถแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของชุมชนและเรือนตามสภาพแวดล้อมทาง ธรรมชาติ ทำการสังเคราะห์ ผสานระหว่างผลวิเคราะห์เกี่ยวกับการปรับตัวในระบบนิเวศ วิถีชีวิต สถาปัต ยกรรมพื้นถิ่น เศรษฐกิจ สังคม ภูมิปัญญา ในการแก้ไขปัญหา สภาพทางกายภาพของชุมชน หมู่บ้าน และ เรือนพักอาศัย

ในการศึกษาเบื้องต้นจะศึกษาจากทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อเข้าใจลักษณะ เฉพาะตัวของชาวลัวะ-ปรัย ซึ่งทางความแตกต่างหาข้อมูล เบื้องต้นบางส่วนตามข้อมูลที่สืบค้นได้ วิธีการ ดำเนินการศึกษาหลักเน้นที่การสำรวจทางกายภาพภาคสนามตามสภาพความเป็นจริง

วิธีการศึกษาภาคสนาม หลังจากศึกษาจากข้อมูลเอกสารทุติยภูมิเพื่อหาข้อสรุปในขอบเขตพื้นที่ สสำรวจภาคสนาม สรุปจะสำรวจภาคสนามตามช่วงเวลาใน 1 ปี-ฤดูกาลครบรอบตามวิถีชีวิตของชาวลัวะ-ปรัย ภายในระยะเวลา 2 ปี

ช่วงแรกในปีที่ 1 สสำรวจในหมู่บ้านปากำ ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ ใช้วิธีสำรวจทาง กายภาพด้วยการถ่ายภาพ ศึกษาเรือนด้วยการสัมภาษณ์ วัดขนาดเรือน เลือกตำแหน่งจากจำนวนทั้งหมด 23 หลัง ได้ถ่ายภาพในการสำรวจทั้งหมด 15 หลัง นำมาเป็นแบบสร้างทุนจำลองศึกษาโครงสร้าง แต่ยังไม่ ทราบขั้นตอนในการก่อสร้างแน่นอน

ช่วงที่ 2 ในปีที่ 2 สสำรวจข้อมูลด้านวัฒนธรรม ประเพณี ข้อมูลด้านสภาพแวดล้อมและ สถาปัตยกรรมและอื่นๆ เก็บข้อมูลการสร้างเรือนใหม่ เพื่อความเข้าใจในการก่อสร้างเรือน และข้อมูล เปรียบเทียบจากกลุ่มตัวอย่างในแหล่งข้อมูลอื่นๆใน สปบ.ลาว และบ้านน้ำแพะใน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มา สรุปวิเคราะห์แยกประเด็นต่างๆ

ช่วงการเก็บข้อมูลระยะที่ 1

การศึกษภาคสนามครั้งแรก (1) ศึกษาสภาพแวดล้อมของเรือนรายละเอียดการใช้สอยภายใน เรือน ลักษณะเรือนและองค์ประกอบต่างๆสัมภาษณ์การใช้งานและวิถีชีวิตในเรือนความเชื่อต่างๆ พบ ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นประเภทอื่นนอกจากเรือนพักอาศัย คือเรือนพักอาศัยชั่วคราว และอยู่ชั่วคราว แต่ในการเก็บข้อมูลในระยะเวลาสั้นและช่วงเวลาไม่เหมาะสม เพราะช่วงนั้นไม่สามารถเก็บ ข้อมูลเรือนชั่วคราวได้ เพราะไม่ใช่ช่วงเวลาที่มีการใช้เรือนชั่วคราวในไร่ข้าว

การศึกษภาคสนามในครั้งต่อมา ส่วนมากเก็บข้อมูลเรือนพักอาศัยเพิ่มเติมได้อีกจำนวนหนึ่ง แต่ ยังไม่สามารถเก็บข้อมูลเรือนชั่วคราวได้

การศึกษภาคสนามครั้งที่สามประสานงานเพื่อเก็บข้อมูลตัวอย่างการปลูกเรือนพักอาศัยซึ่งเรือน ชาวลัวะปรัยบ้านปากำจะทำการปลูกเรือนเสร็จเรียบร้อยภายในเวลา 2 วันเท่านั้น สามารถเก็บข้อมูล ขั้นตอนการก่อสร้างเรือนได้แต่ช่วงเวลาไม่สอดคล้องกันทำให้เก็บข้อมูลการสร้างเรือน 2 หลัง ในขั้นตอน การสร้างเรือนที่แตกต่างกันโดยเรือนนายมูล ใจปิง สามารถเก็บข้อมูลการสร้างตั้งแต่การประกอบ

โครงสร้างหลังคาจนถึงมุงหลังคาเสร็จเรียบร้อย เรือนนายเถิง ใจปิงเก็บข้อมูลขั้นตอนตั้งแต่เริ่มปรับพื้นที่ ขุดหลุม เสาเรือน จนถึง ขึ้นเริ่มมุงหลังคาเท่านั้น และเก็บข้อมูลเรือนชั่วคราวระหว่างสร้างเรือนใหม่ได้ 1 หลังคือเรือนชั่วคราวของนายเป็กใจปิง ซึ่งทำการสร้างเรือนใหม่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ การใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การศึกษาภาคสนามครั้งต่อมาในช่วงฤดูฝนสามารถเก็บข้อมูลเรือนชั่วคราวในไร่หรือวังะของนาย ขอด ใจปิง 1 หลังจากนั้นได้ทำการสรุปข้อมูลที่ได้ เขียนแบบ – ทำหุ่นจำลอง เพื่อศึกษาโครงสร้างอาคาร ช่วงการเก็บข้อมูลระยะที่ 2

การศึกษาภาคสนามครั้งต่อมาเก็บข้อมูลวัฒนธรรมประเพณีการกินดอกแดง พิธีฉลอง และเก็บ ข้อมูลยุงข้าว (รานชา) เพื่อความเข้าใจในประเพณีที่เกี่ยวข้องกับสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

การศึกษาภาคสนามครั้งต่อมา เพื่อเก็บข้อมูลการสร้างเรือนใหม่ของนายใจ ใจปิง ตั้งแต่เริ่ม ปรับพื้นที่ เจาะเสาเรือน จนขึ้นเรือนใหม่เสร็จเรียบร้อย

การเก็บข้อมูลภาคสนามครั้งต่อมา เพื่อเก็บข้อมูลเรือนชั่วคราวในไร่ของนายหมอก ใจปิงศึกษา กรรมวิธีการรดข้าว และเก็บข้อมูลเรือนชั่วคราวในไร่(วังะ)

การเก็บข้อมูลภาคสนามครั้งต่อมา เพื่อเก็บข้อมูลการสักข้าวเมื่อเริ่มฤดูการทำไร่ข้าว และ วัฒนธรรมการแต่งกายของชาวลัวะปรี

เนื่องจากการศึกษาเพื่อหารูปแบบอันเป็นเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นดั้งเดิมของชาวลัวะปรี พบว่าในเขต อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน อาจจะพบเพียงบางหมู่บ้านได้แก่บ้านป่าก่า บ้านห้วยลัวะ บ้านแพนนอก บ้านน้ำแพะใน จึงต้องศึกษาเพิ่มเติมจากบ้านน้ำแพะในจากข้อมูลตามเอกสารและพื้นที่จริง พิจารณาหารูปแบบเปรียบเทียบจากแหล่งข้อมูลอื่นๆ พบว่าในเขตแขวงไชยะบูลี สปป. ลาว มีกลุ่ม ชาติพันธุ์ปรีอาศัยอยู่จำนวนมากซึ่งศึกษาจากข้อมูลตามเอกสารของ สปป. ลาว และศึกษาภาคสนาม ในวันที่ 2 พฤษภาคม 2553 ณ หมู่บ้านหนองหลวง เมืองหงสา แขวงไชยะบูลี สปป. ลาว

3.5 การดำเนินงานตามวิธีการศึกษาและสำรวจภาคสนามที่บ้านป่าก่า

สามารถรวบรวมข้อมูลที่สำคัญ ต่อการวิเคราะห์และสังเคราะห์ได้เพียงพอ การดำเนินงานไม่สามารถดำเนินงานได้ตามแผนที่วางไว้ทั้งนี้เพราะอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการศึกษาและ สัมภาษณ์เก็บข้อมูล เนื่องจากการเก็บข้อมูลบางส่วนต้องเก็บในช่วงเวลาจำกัด ต้องติดต่อประสานงาน ล่วงหน้า อีกทั้งหมู่บ้านป่าก่าอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติตอยภูคา ห่างจากถนนใหญ่ ต้องเดินเท้าเข้าไปไม่ต่ำกว่า 5 กิโลเมตร การติดต่อทางโทรศัพท์ก็มีอุปสรรคเพราะไม่มีสัญญาณในบริเวณหมู่บ้านต้องออกมา นอกหมู่บ้านจึงจะมีสัญญาณ การเก็บข้อมูลด้านประเพณีกรวันกินดอกแดงก็ต้องให้หมอฮีดกำหนดเวลา ซึ่งไม่มีที่เวลาแน่นอน ในกรณีการปลูกเรือนใหม่ก็ไม่มีกำหนดเวลาแน่นอนต้องติดต่อประสานงานล่วงหน้า ไม่เกิน 2 สัปดาห์และการสร้างเรือนก็ใช้เวลาภายใน 2 วันเท่านั้นหากพลาดก็ต้องรอต่อไปเพราะชาวลัวะปรีมี ช่วงเวลาสร้างเรือนเฉพาะเวลาเดียวในรอบ 1 ปีเท่านั้น อุปสรรคในการเกิดพายุทำให้ทางสัญจรไปยัง หมู่บ้านป่าก่าไม่ได้ การเก็บข้อมูลในฤดูฝนนี้ประสบปัญหาการเดินทางจากแมลงและหากในการเดินไปตาม สันเขาเพื่อเข้าถึงหมู่บ้านการเก็บข้อมูลเพื่อนำมาศึกษาและวิเคราะห์จึงต้องเลื่อนกำหนดออกไปหลายครั้ง

3.5.1 องค์ความรู้คาดว่าจะได้รับคำตอบจากงานสำรวจภาคสนาม

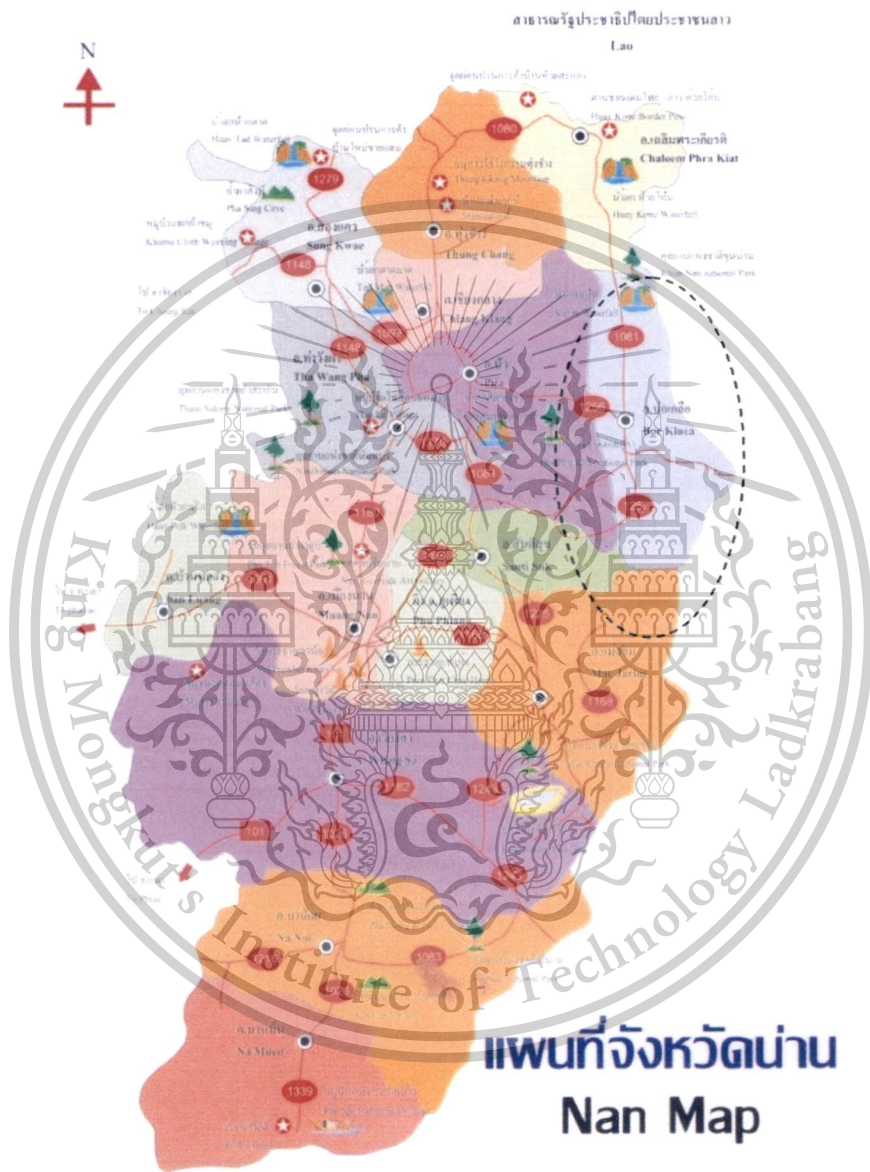
1. ได้รูปแบบและลักษณะเฉพาะตัวอันเป็นเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวลัวะปรี
2. เข้าใจถึงความสัมพันธ์ของรูปแบบรูปทรงของเรือนชาวลัวะปรีกับวิถีชีวิตและสภาพแวดล้อม
3. ทราบถึงความเกี่ยวเนื่องของคติความเชื่อกับการจัดผังและแบ่งพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนพักอาศัย
4. เข้าใจถึงคุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวลัวะปรีในแง่คุณสมบัติที่สามารถประสานกลมกลืนกับระบบนิเวศสภาพแวดล้อมท้องถิ่น

5. ทราบคุณสมบัติของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวลัวะปรีที่เป็นการออกแบบอย่างยั่งยืนสามารถ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาดูงาน ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่ขึ้นด้านการค้า เป็นฐานข้อมูลในการศึกษาต่อไปได้

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. เป็นข้อมูลพื้นฐานของการศึกษาวस्तुพื้นถิ่นที่สามารถประยุกต์ใช้กับสถาปัตยกรรมหรือการออกแบบอื่นๆได้

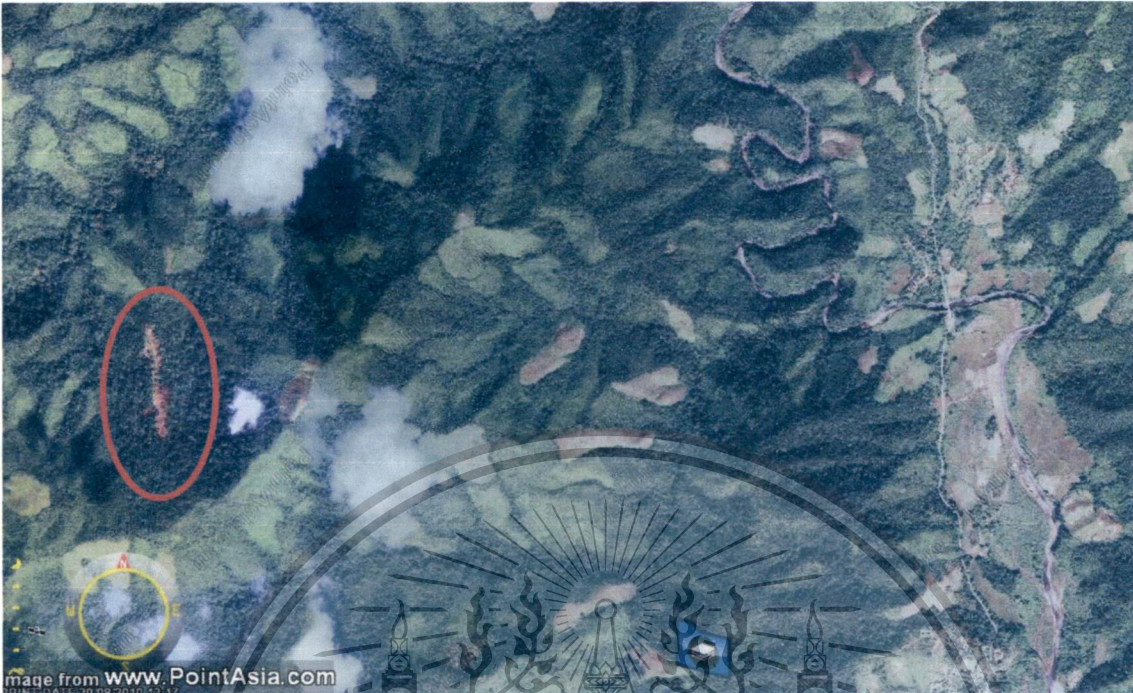
ภาพที่ 3.1 แสดงแผนที่อำเภอเกลือ จังหวัดน่าน
ที่มา :เส้นหมื่นน่านศิรินยา พรมคำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

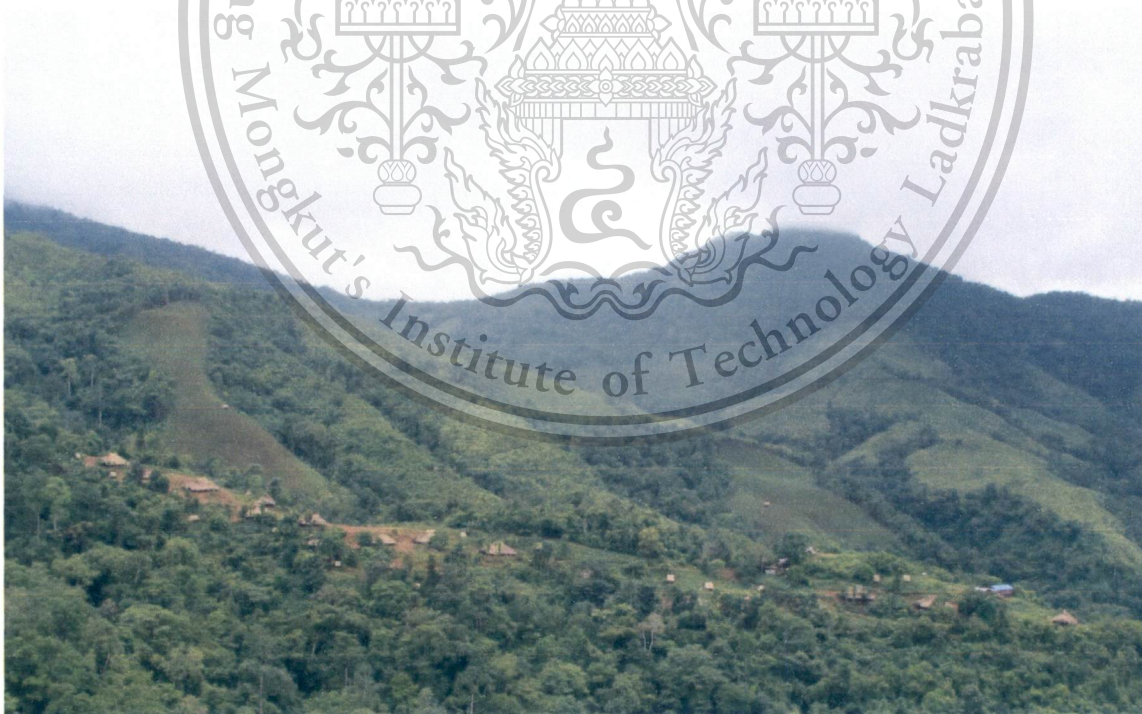
This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

พื้นที่ในการเก็บข้อมูลในการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวไทภูเขาเผ่าละวะ
กรณีบ้านป่าก่า ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

ภาพที่ 3.3 แสดงชุมชนบ้านป่าก่า ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ
ที่มา แผนที่ภาพถ่ายดาวเทียมดิจิทัลดอล www.pointasia.com เข้าถึงเมื่อวันที่ 20/08/2553

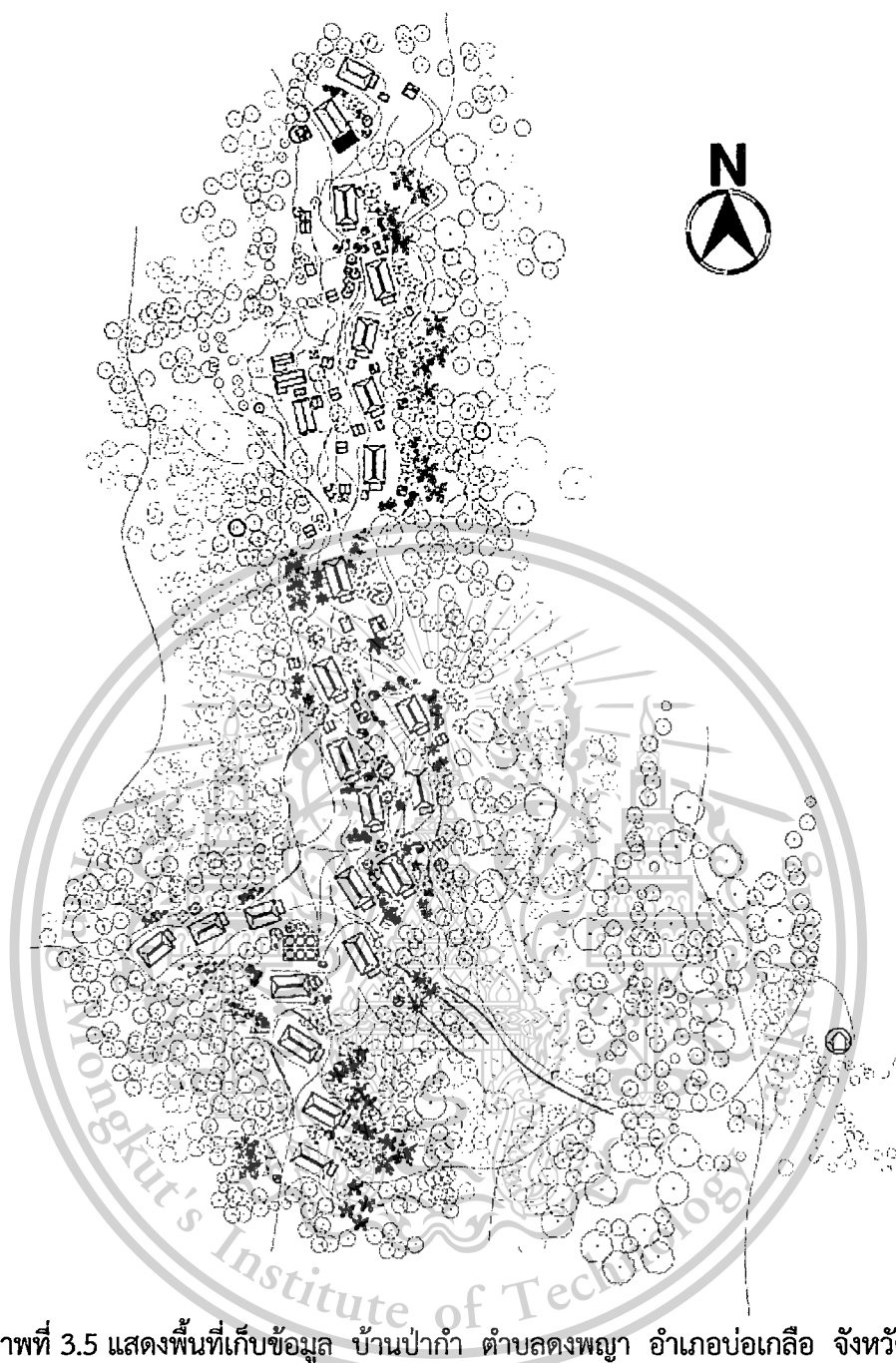

ภาพที่ 3.4 แสดงชุมชนบ้านป่าก่า ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ
ที่มา : จากการสำรวจภาคสนามโดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.5 แสดงพื้นที่เก็บข้อมูล บ้านป่าคำ ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน
ที่มา : จากการสำรวจภาคสนาม

การศึกษาได้ทำการแบ่งการเก็บตัวอย่างเรือนพักอาศัย ชาวละวะปรี๊ยะเป็น 2 กลุ่มตัวอย่างจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องโดยศึกษาจากบ้านป่าคำและบ้านน้ำแพะเนื่องจากเป็นกลุ่มเดียวกันจากชุมชนบ้านป่าคำแต่ได้แยกหมู่บ้านออกมาในพื้นที่ใหม่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

3.5.2 ประวัติหมู่บ้านปากำ

หมู่บ้านปากำเป็นชื่อเรียกที่คนทั่วไปเรียกชื่อหมู่บ้านนี้ เพราะบริเวณที่ตั้งหมู่บ้านมีต้นไผ่ขนาดเล็กชนิดหนึ่งขึ้นอยู่มากมาย ไผ่ชนิดนี้ชาวลัวะ และ ชาวขมุ จะนำลำต้นที่แก่ได้ขนาดมาทำหลอดดูดเหล้าอูหรือเหล้ากลบโดยจะทะลวงใส่ในแล้วนำมาเสียบในไหเหล้าเพื่อดื่ม ชื่อหมู่บ้านในภาษาปรัยคือ “งวลทนอกปง” แปลว่า หมู่บ้านที่มีลำห้วยและ งวลแปลว่าหมู่บ้าน หนอกแปลว่า “ลำห้วย” ปง แปลว่า “ที่น้ำและ” จากคำบอกเล่าต่อๆ กันมาว่าเดิมชาวปรัยบ้านปากำอาศัยอยู่ที่บ้านห้วยป้อ ในเขตตำบลบ่อเกลือเหนือในปัจจุบัน จากเดิมที่อพยพเคลื่อนย้ายจากบริเวณเทือกเขาหลวงพระบาง ต่อมานายหมื่น และ เพื่อนบ้านอีก 2 หลังคาเรือนรวมเป็น 3 หลังคาเรือนได้แยกออกมาตั้งถิ่นฐานบริเวณนี้เนื่องจากมีลำห้วยที่มีน้ำตลอดปีมีทรัพยากรธรรมชาติหลายอย่าง เช่น ป่าไม้ สมุนไพร และ สัตว์ต่างๆมากมายอยู่กันมาหลายชั่วคนไม่ต่ำกว่า 150 ปี ต่อมาที่ดินเริ่มไม่เพียงพอเพราะประชากรมากขึ้นจึงแยกออกไปตั้งถิ่นฐานใหม่บริเวณบ้านน้ำม่าง หรือ งวลน้ำม่าง ต่อมาได้ย้ายมาอยู่บริเวณหมู่บ้านขุนน้ำแพะ และย้ายมาเป็นบ้านน้ำแพะใน ,บ้านน้ำแพะนอกในปัจจุบัน ชาวปรัยบ้านปากำและ บ้านน้ำแพะนอก บ้านน้ำแพะใน ต่างเป็นเครือญาติกันเนื่องจากนับถือผีเดียวกัน คือ อาเปอ และอาเยอ แม้บ้านฮีตของตระกูลอาเยอยังอยู่ที่บ้านปากำ แต่บ้านฮีตของตระกูลอาเปออยู่ที่บ้านน้ำแพะนอก ชาวบ้านปากำเป็นกลุ่มที่พูดภาษาปรัย โดยไม่มีกลุ่มที่พูดภาษามลปะปนเลย และยังคงยึดถือประเพณีดั้งเดิมอย่างเคร่งครัดมากกว่ากลุ่มอื่นๆ นับถือผีประจำตระกูล 2 ตระกูล คือ อาเปอร์ และอาเยอร์ แม้ว่าจะมีการโยกย้ายไปจากบ้านปากำและยังนับถือผีเดียวกันกับญาติพี่น้องชาวบ้านปากำ เช่น ชุมชนบ้านน้ำแพะที่มีผู้นับถือผีตระกูลอื่นเข้ามาปะปน ในงานวิจัยนี้จึงเรียกกลุ่มชาวบ้านปากำว่าเป็นชาว “ปรัย” ตามกลุ่มภาษา

บ้านปากำในปัจจุบันมี 23 หลังคาเรือน 48 ครอบครัว ประชากรทั้งหมด 195 เป็นหญิง 95 คน ชาย 100 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

แสดงที่ตั้งของหมู่บ้านชาวปรีช อ.บ่อเกลือ

ภาพที่ 3.6 แสดงตำแหน่งหมู่บ้านชาวปรีชที่เกี่ยวข้องกับบ้านปากำ
ที่มา : จากการสำรวจภาคสนาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

แสดงเส้นทางการโยกย้ายของชาวปรัย บ้านปากก้า

ภาพที่ 3.7 แสดงแผนที่มีการเคลื่อนย้ายกลุ่มชาวปรัยบ้านปากก้า
ที่มา : จากการสำรวจภาคสนาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

3.5.3 ที่ตั้งและอาณาเขต

หมู่บ้านป่าก่าตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติดอยภูคา พิกัด QB 2592776 N 19° _ 13.718 E 101° 08.880. หมู่บ้านมีขนาดความกว้าง 135 เมตร ความยาวในแนวทิศเหนือ – ใต้ 485 เมตร ความสูง 1,120 เมตร โดยประมาณ จากระดับน้ำทะเล (จุดสูงสุดของหมู่บ้านอยู่บนแนวสันเขาอยู่ที่ความสูง 1,170 เมตร ต่ำสุดที่ 1,094 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง อาณาเขตทิศเหนือติดกับเขตบ้านขุนน้ำจอน ตำบลดงพญา ทิศตะวันออกติดกับเขตบ้านสว่าเหนือ ตำบลดงพญา ทิศใต้ติดกับบ้านปางกบ ตำบลดงพญา ทิศตะวันตกติดกับเขตบ้านสะกุน อำเภอปัว จังหวัดน่าน

การคมนาคม หมู่บ้านป่าก่าตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติดอยภูคาไม่มีทางรถยนต์ มีเพียงทางเดินเท้าไปตามไหล่เขา ตามแนวสันเขาเป็นระยะประมาณ 5 กิโลเมตร ทางทิศตะวันตกห่างจากถนนหมายเลข 1081 สายอำเภอบ่อเกลือ – อำเภอเฉลิมพระเกียรติ ห่างจากที่ว่าการอำเภอบ่อเกลือประมาณ 12 กิโลเมตร การเข้าถึงหมู่บ้านป่าก่ามี 3 ทางคือ

1. เดินเท้าจากหมู่บ้านสว่าเหนือด้านทิศตะวันตกไปตามสันเขาประมาณ 5 กิโลเมตร
2. เดินเท้าจากบ้านขุนน้ำจอนด้านทิศเหนือระยะทางประมาณ 3 กิโลเมตร
3. เดินทางด้วยรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์จากบ้านสว่าใต้ถึงบ้านปางกบประมาณ 3 กิโลเมตร ทางทิศใต้ และเดินเท้าหรือจักรยานยนต์ตามสันเขาประมาณ 3 กิโลเมตร ถึงทางแยกก่อนเข้าหมู่บ้านป่าก่าประมาณ 1 กิโลเมตร

ผังบริเวณหมู่บ้าน

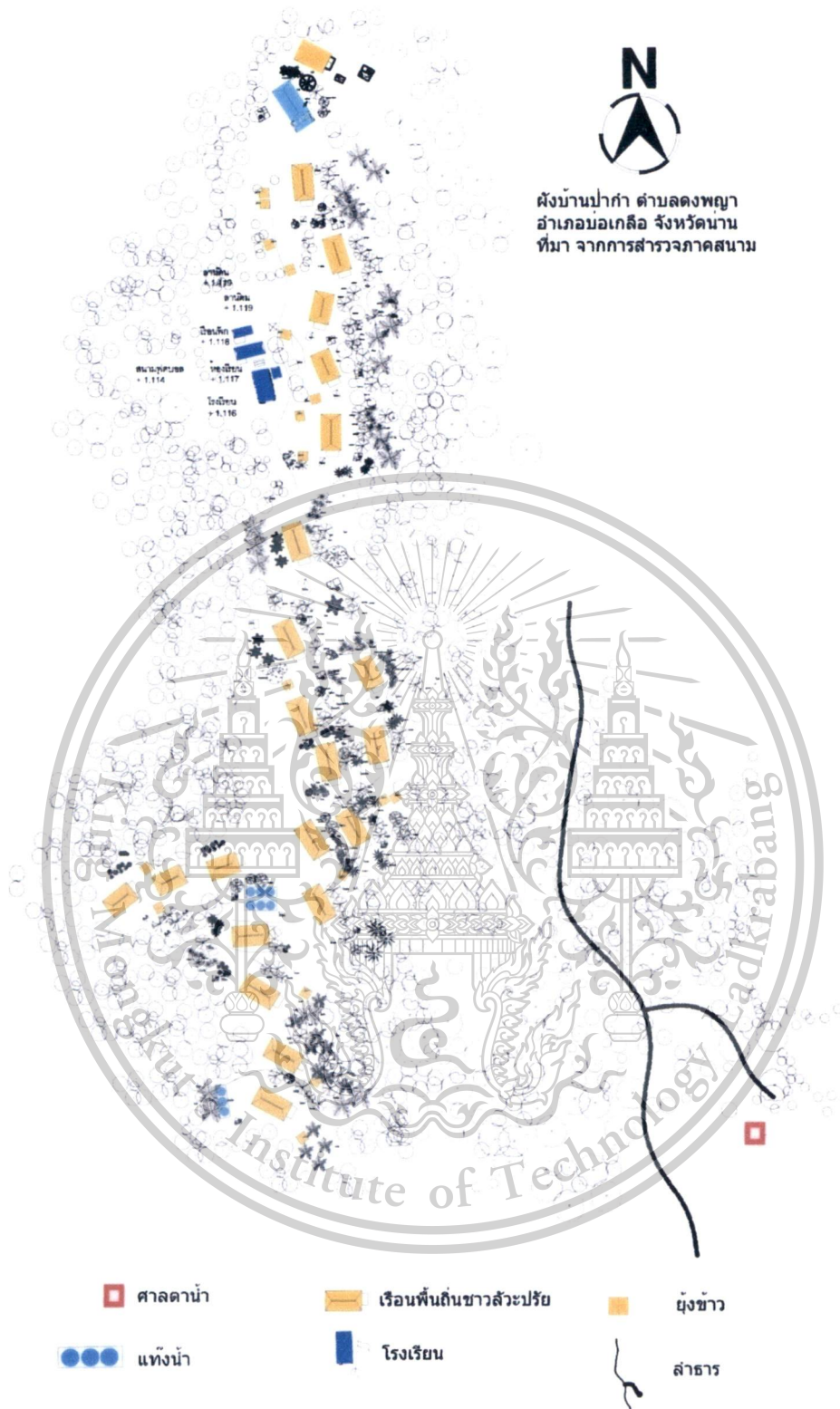
หมู่บ้านป่าก่ามีเรือนพักอาศัย 23 เรือน การตั้งเรือนพักอาศัยของหมู่บ้านป่าก่าจะตั้งในแนวเหนือ – ใต้ แบ่งเป็นกลุ่มเรือนใหญ่ๆ ได้ 4 กลุ่ม คือ

- กลุ่มที่ 1 อยู่บนเนินเขาทางทิศเหนือของหมู่บ้านจำนวน 4 หลังคาเรือน
- กลุ่มที่ 2 อยู่บริเวณหุบเขาในแนวเหนือ – ใต้ ด้านทิศเหนือต่อจากกลุ่มที่ 1 จำนวน 4 หลังคาเรือน
- กลุ่มที่ 3 อยู่ลานกลางหมู่บ้าน และบริเวณทางเข้าหมู่บ้าน 6 หลังคาเรือน
- กลุ่มที่ 4 อยู่บริเวณทิศใต้บนเนินเขาที่ระดับความสูง 1,170 เมตร จำนวน 9 หลังคาเรือน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.8 แสดงแผนผังบริเวณบ้านปาก้า
ที่มา : จากการสำรวจภาคสนาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

องค์ประกอบของหมู่บ้าน ประกอบด้วย

1. กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษาอยู่บริเวณเนินเขาอีกลูก ด้านเหนือของหมู่บ้าน
2. กลุ่มอาคารเรียนของการศึกษานอกโรงเรียนบริเวณเนินเขาด้านทิศเหนือของหมู่บ้านที่ระดับความสูง 1,019 เมตร
3. กลุ่มหมู่เรือนพักอาศัย 23 หลังคาเรือนวางในแนวเหนือ – ใต้
4. บริเวณป่าช้าประจำหมู่บ้าน อยู่บนสันเขาทางทิศตะวันตก ขนานกับแนวหมู่บ้าน
5. บริเวณศาลตาน้ำ อยู่ด้านทิศตะวันออกของหมู่บ้านระยะห่างประมาณ 400 เมตร

ทางสัญจรภายในหมู่บ้านป่ากำ

หมู่บ้านป่ากำจะมีทางเข้าหลักอยู่ทางทิศใต้ของหมู่บ้าน และมีเส้นทางเชื่อมต่อเป็นทางเข้าผ่านแนวหมู่บ้านไปทางทิศเหนือสู่บ้านขุนน้ำจอน 3 ระดับ มีเส้นทางเดินเท้าผ่านกลุ่มเรือนด้านทิศใต้ไปไร่ข้าวและป่าหญ้าคาด้านทิศใต้ของหมู่บ้าน และมีเส้นทางสัญจรตัดผ่านกลุ่มเรือนกลางหมู่บ้านไปทางทิศตะวันตก 1 เส้นทาง รวม 3 ทิศทาง ด้านทิศตะวันออกเป็นหุบเขา การเชื่อมโยงของทางสัญจรที่สำคัญได้แก่ เส้นทางสัญจรระหว่างกลุ่มเรือนในแนวเหนือ – ใต้ 3 ระดับ คือระดับบนสุดบริเวณใกล้ป่าช้าประจำหมู่บ้านและศูนย์การเรียน กศน. เป็นการเชื่อมต่อระหว่างกลุ่มเรือนทิศใต้ ลานอเนกประสงค์(กลางหมู่บ้าน) กลุ่มเรือนกลางหมู่บ้านกับศูนย์การเรียนกศน. ระดับกลางเป็นเส้นทางเชื่อมต่อหมู่บ้านในแนวเหนือ – ใต้ จนถึงเส้นทางไปโรงเรียนประถมศึกษาต่อไปยังหมู่บ้านขุนน้ำจอน หมู่บ้านห้วยลัวะ ระดับล่างสุดเชื่อมต่อเส้นทางระหว่างกลุ่มเรือนลานกลางหมู่บ้านไปสู่กลุ่มเรือนด้านทิศเหนือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

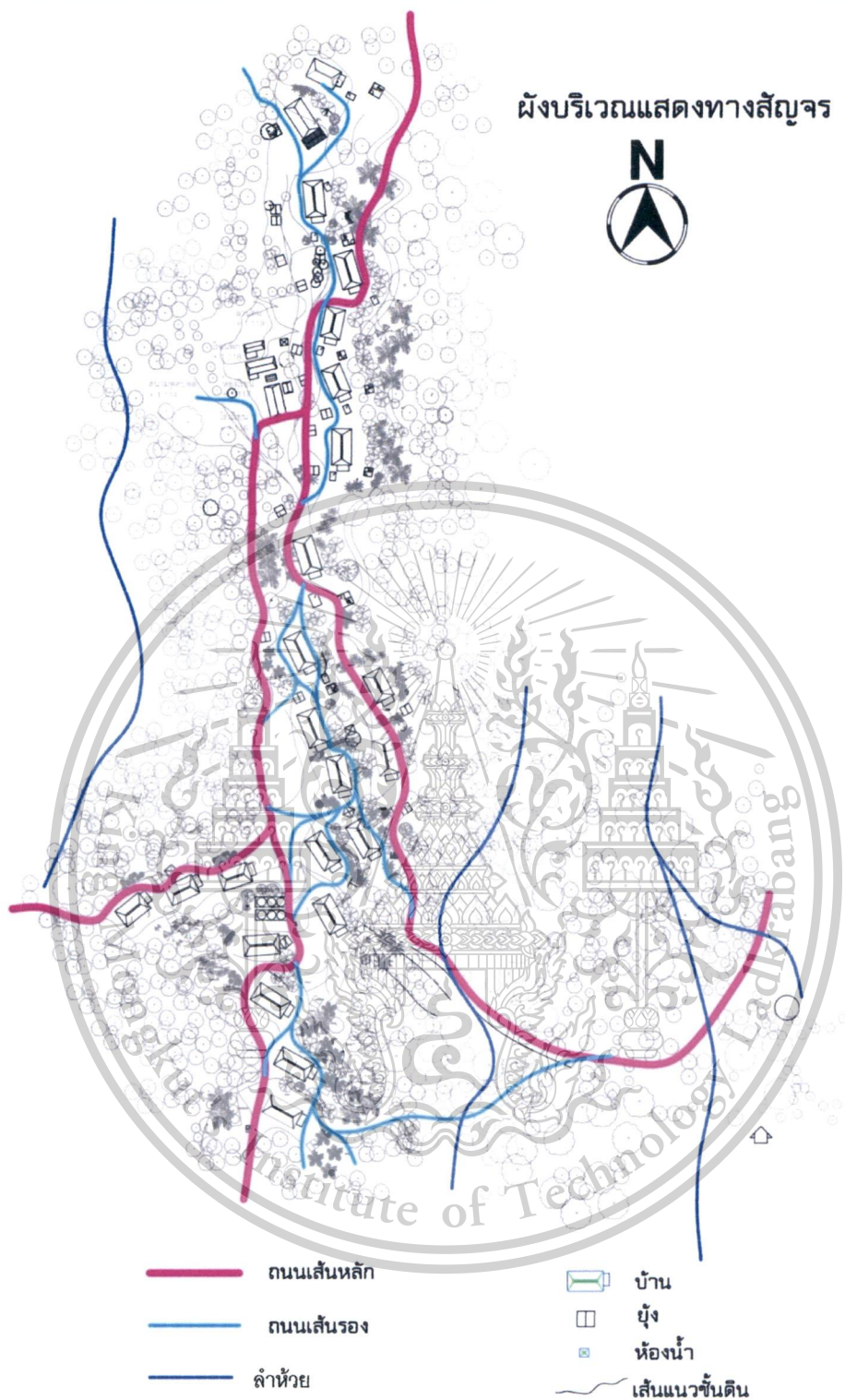

ภาพที่ 3.9 แสดงแผนผังหมู่บ้านแสดงส่วนสำคัญต่างๆ
ที่มา : จากการสำรวจภาคสนาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.10แสดงเส้นทางสัญจรภายในหมู่บ้านปากคำ
ที่มา : จากการสำรวจภาคสนาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.5.4 สถานที่สำคัญของหมู่บ้านปากำ

ในหมู่บ้านปากำมีสถานที่สำคัญต่อวิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่ 1. เรือนฮีด 2. เรือนหมอฮีด 3. ศาลตาน้ำ 4. ป่าช้าประจำหมู่บ้าน

เรือนฮีด เป็นเรือนของบรรพบุรุษผู้ก่อตั้งหมู่บ้าน คือ เรือนนายหมื่น อาศัยสืบต่อกันมาถือเป็นเรือนฮีดหมู่บ้านด้วย ปัจจุบันเป็นเรือนเลขที่ 14 ของนายขอด ใจปิง มีความสำคัญที่สุดเพราะกิจกรรมหลายๆอย่าง จะต้องเริ่มทำที่เรือนหลังนี้ก่อนเรือนอื่นๆในหมู่บ้าน การเลือกที่ทำไมไร่ข้าวก็จะเลือกก่อนเรือนอื่นๆ ชาวบ้านต้องมารวมกันทำพิธีกรรม เช่น กินข้าวเฒ่า กินดอกแดง ฯลฯ ที่เรือนฮีดนี้ก่อน เรือนฮีดนี้ถือเป็นเรือนฮีด ของกลุ่มที่นับถือของกลุ่มที่นับถือผีตระกูลอาเยอ (กลุ่มอาเปอมีเรือนฮีดแยกไปต่างหากที่หมู่บ้านน้ำแพนอก)

เรือนหมอฮีด เป็นเรือนพักอาศัยของผู้อาวุโสประจำตระกูล 2 ตระกูล คือตระกูลอาเยอและตระกูลอาเปอ เป็นเรือนที่ชาวบ้านในแต่ละตระกูลจะต้องปรึกษา เชื่อฟังหมอฮีดในการกระทำใดเดมิให้ผิดผีประจำตระกูล หรือเมื่อมีการเจ็บป่วยก็จะมารักษาหรือตรวจดูว่าถูกผีใดกระทำ วิธีแก้ไขเป็นอย่างไร

ปัจจุบันหมอฮีดของกลุ่มอาเยอคือนายนวนใจปิง เรือนเลขที่ 20 หมอฮีดของกลุ่มอาเปอคือนายปิ่น ใจปิง เรือนเลขที่ 39

ศาลตาน้ำ (ปรืออ้ออก: ผีตาน้ำ-ภาษาปรัย)

สถานที่สำคัญของชาวปรัยบ้านกำ อีกแห่งหนึ่งคือบริเวณที่มีน้ำผุดออกมาจากภูเขาเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญของหมู่บ้าน ที่ใช้น้ำจากแหล่งนี้ดื่มกินตลอดมานับร้อยปี โดยชาวปรัยจะทำแอ่งน้ำเล็กๆบริเวณที่มีน้ำไหลออกมา เพื่อใช้กระบอกไม้ไผ่ (บอกล้อก-ภาษาปรัย) ตักใส่แล้วบรรจุลงในตะกร้า (เปราะห์-ภาษาปรัย) แบกกลับมาใช้ดื่มกินที่เรือน ในบริเวณใกล้แอ่งน้ำจะพบกระบอกไม้ไผ่เก่าที่ใช้ไม่ได้แล้วทิ้งไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งแสดงถึงระยะเวลาอันยาวนานของหมู่บ้าน

บริเวณตาน้ำนี้เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของหมู่บ้าน ไม่อนุญาตให้บุคคลภายนอกเข้ามาในบริเวณนี้ด้านเหนือของตาน้ำจะมีศาลเพียงตาเล็กๆ ตัวศาลยกพื้นสูงประมาณ 1.20 เมตร โครงสร้างทำด้วยท่อนไม้จริง มุงด้วยใบหวาย ใบคือ ขนาดของศาลประมาณ 40 x 40 เซนติเมตร จะต้องทำพิธีบวงสรวงทำบุญผีตาน้ำในวันพิธีกินดอกแดง ด้วยการฆ่าไก่โดยการย่างไฟบริเวณด้านหน้าศาลตาน้ำนี้ ในอดีตหากมีสิ่งแปลกปลอมหรือคนแปลกหน้าเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านชาวบ้านจะต้องทำพิธีบอกกล่าวที่ศาลนี้ทุกครั้ง บริเวณรอบศาลตาน้ำเป็นป่าชุมชน ปกคลุมด้วยต้นไม้ที่บวบริเวณนี้ จึงทำให้มีความชุ่มชื้น มีน้ำจากตาน้ำตลอดปี และยังมีข้อห้ามตัดต้นไม้ในบริเวณนี้ด้วย

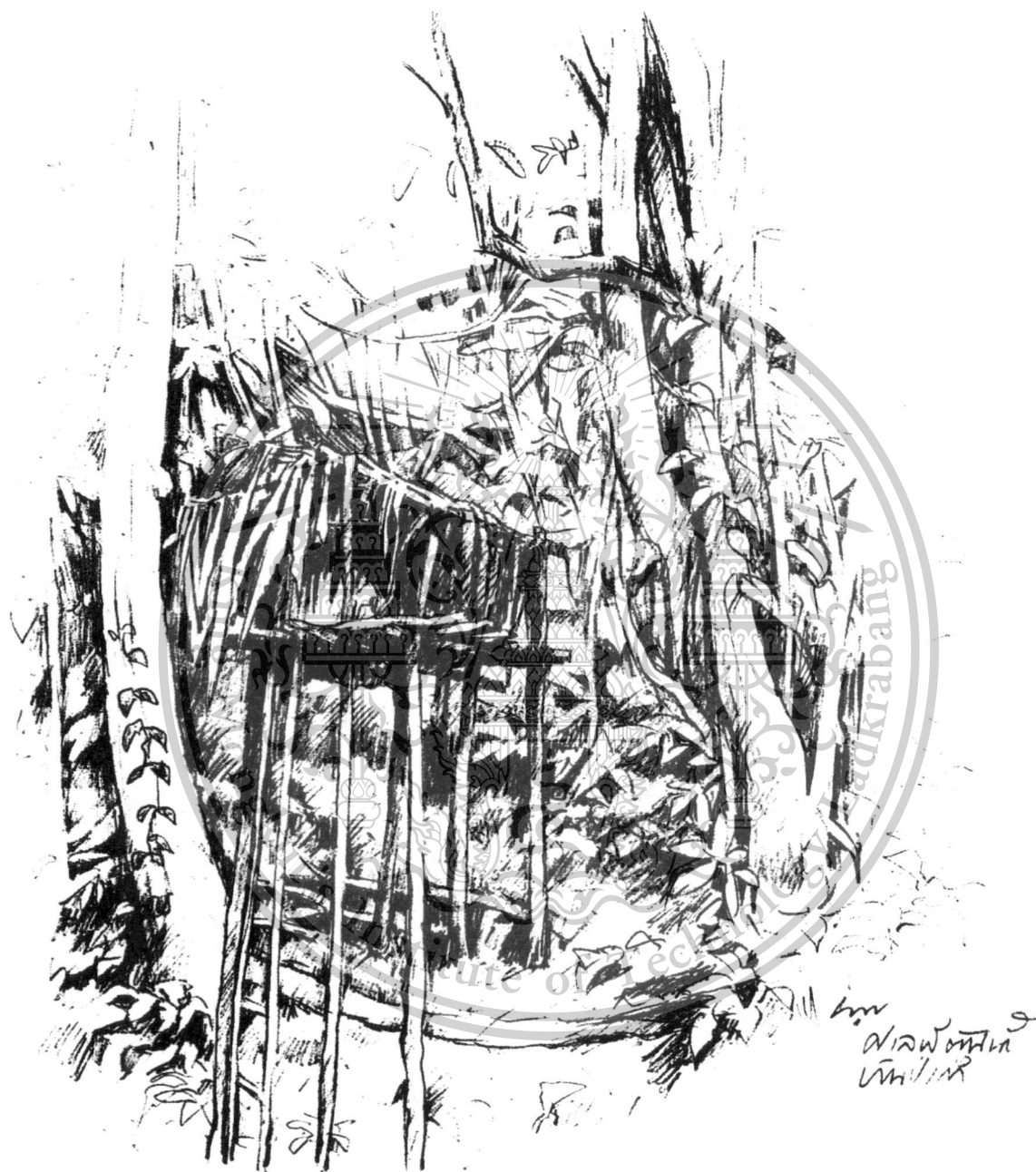
ป่าช้าประจำหมู่บ้าน

ป่าช้าประจำหมู่บ้าน เป็นสถานที่สำคัญแห่งหนึ่งของหมู่บ้านเพราะต้องฝังศพคนในหมู่บ้านโดยการเสี่ยงทายหาบริเวณสถานที่ฝังก่อนทำการฝังศพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

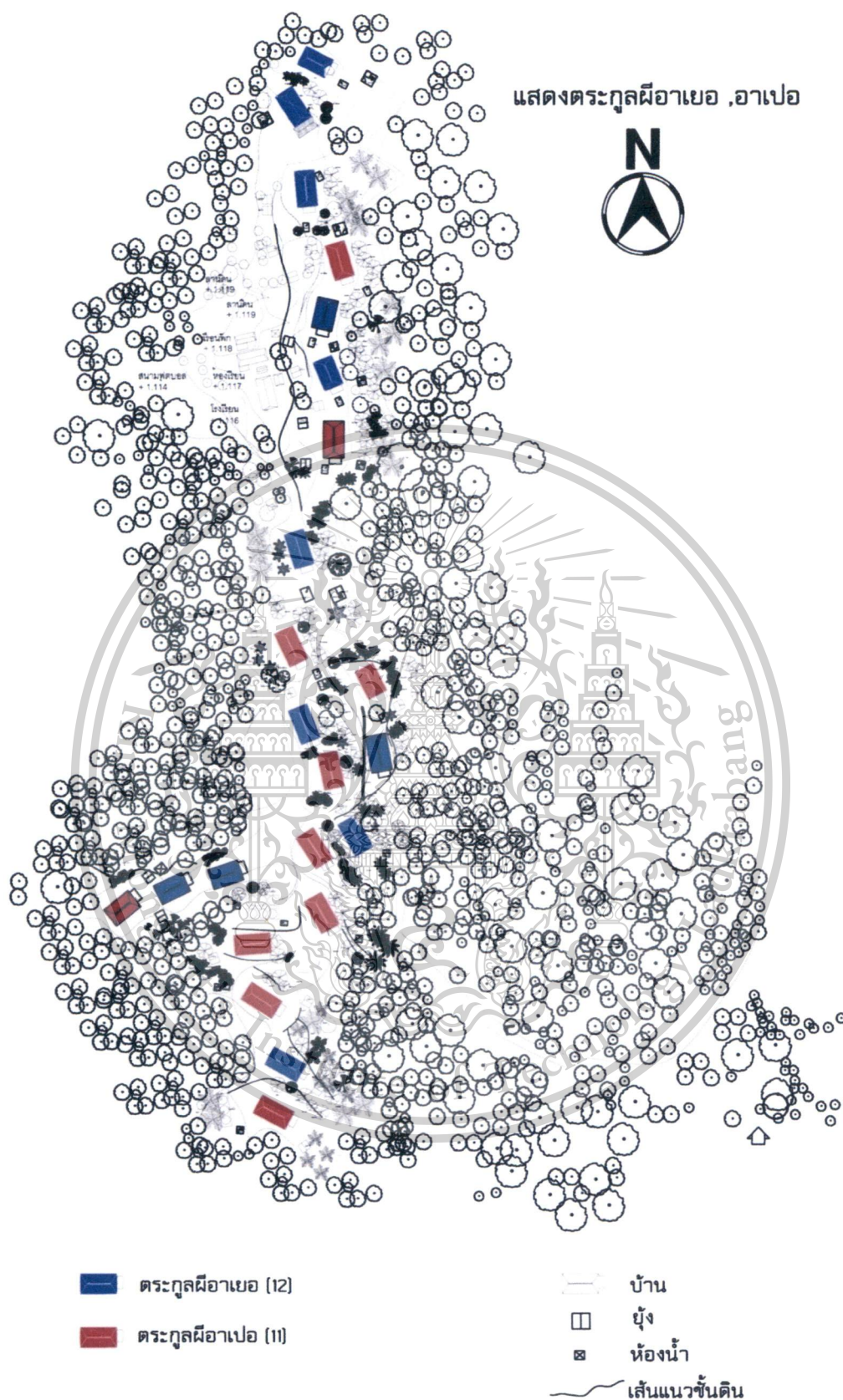

ภาพที่ 3.11 ภาพวาดลายเส้นแสดงลักษณะศาลตาน้ำ บ้านปากำ ตำบลตงพญา อำเภอบ่อเกลือ
ที่มา : จากการสำรวจภาคสนาม โดย สตีเฟ่น สุกฤษณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.12 แผนที่แสดงเรือนกลุ่มตระกูลผี ในบ้านปากำ ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ

ที่มา : จากการสำรวจภาคสนาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาดูเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

3.5.5 ลักษณะครอบครัวความเชื่อและวัฒนธรรมประเพณีชาวลัวะปรีบ้านป่าก่า

ชาวลัวะ-ปรีบ้านป่าก่า เป็นครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) มีผัวเดียวเมียเดียว (Monogamy) ฝ่ายหญิงเป็นผู้สืบสกุล เมื่อแต่งงานแล้วฝ่ายชายจะต้องนับถือผีบรรพบุรุษของฝ่ายหญิง บุตรที่เกิดมาจะสืบสกุลนับถือผีบรรพบุรุษตามมารดา

ผีเรือนหรือผีตระกูลของชาวลัวะในจังหวัดน่านมีหลายตระกูลโดยแต่ละหมู่บ้านอาจมีหลายตระกูล ผีเพราะชาวลัวะมีข้อห้ามเรื่องผีตระกูล ห้ามบุคคลที่นับถือผีในตระกูลเดียวกันแต่งงานกัน ห้ามรวมไปถึง คนในหมู่บ้านอื่นที่ไม่เคยรู้จักกันเลย ผู้ที่นับถือผีตระกูลเดียวกันถือว่ามีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันเป็นญาติกัน ผีของแต่ละตระกูลจะได้รับการนับถือสืบทอดกันไปจากสมาชิกของตระกูล การประกอบพิธีเลี้ยงผีจะมี หมอฮีดเฉพาะของแต่ละตระกูลเป็นผู้ทำพิธีตามที่ภูเบศ วิโรทัย (2527) ศึกษาไว้มี 18 ตระกูลจากการสำรวจภาคสนามในเขตอำเภอบ่อเกลือ การเรียกชื่อ ตระกูลผี จะเรียกด้วยคำขึ้นต้นว่า อาว หรือ อาหรือ อะ ตามแต่สำเนียงพูด เฉพาะกลุ่มชาวปรี แต่ละหมู่บ้านจะมีสายตระกูลดังนี้ สายตระกูลผีชาวปรี ในเขตตำบลดงพญาและบ่อเกลือได้

บ้านป่าก่า 1. อาเปอ หมอฮีด นายปิ่น ใจปิง

2. อาเยอ หมอฮีด นายนวนใจปิง

บ้านฮีด นายชอด ใจปิง

บ้านน้ำแพนออก 1. อาเปอ บ้านฮีด นายเทลา ใจปิง

2. อาซัง บ้านฮีด นายแก้ว ใจปิง

หมอฮีดนายเปลี่ยน ใจปิง

บ้านน้ำแพนใน 1. อาเปอ หมอฮีด นายพอน ใจปิง

2. อาเยอ

3. อาซัง หมอฮีด นายเถิง ใจปิง

บ้านน้ำจูน

1. อาซังคาน 2. อาเซีย

3. อาเปอ 4. อาเยอ

บ้านก่อง่าง

1. อาปง

2. อาเปอ

3. อาเยอ

บ้านห้วยป้อ

1. อาเยอ

2. อาเปอ

3. อาซังคาน

บ้านขุนน้ำจอน

1. อาแยด

4. อาซังคาน

2. อาเซียด 5. อาเปอ

3. อาปง

บ้านหนองน่าน

1. อาเปอ

2. อาบง

3. อาซังคาน 4. อาเยอ

บ้านวังเสา ตำบลชนแดน อำเภอสองแคว มีสายตระกูลผีชาวปรี ดังนี้

1. อาซัง

2. อาซังบง

3. อาซาป่าง (อาซาปาล) อาซาพาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

การแบ่งสายตระกูลและนับถือผีประจำตระกูล มีความสัมพันธ์กับการแต่งงานและการตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวลัวะ เพราะเมื่อแต่งงานแล้วฝ่ายชายจะเปลี่ยนมานับถือผีตามฝ่ายหญิง และเป็นสมาชิกในเรือนฝ่ายหญิง เมื่อมีลูก ลูกที่เกิดมาจะสืบเชื้อสายนับถือผีทางมารดา

นอกจากสายตระกูลที่นับถือผีต่างกันแล้ว ยังสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของชาวปรัย เพราะในสังคมชาวลัวะมีการกำหนดวันหยุดหรือ “วันกรรม” ซึ่งเป็นวันที่ชาวลัวะจะหยุดพักจากการทำงานหนัก 2 วัน ไม่ทำไร่ ไม่ตัดไม้เด็ดผักตัดหญ้า ไม่ตำข้าว วันกรรมของแต่ละตระกูลจะแตกต่างกันไป อาจตรงกันก็ได้ เนื่องจากชาวลัวะจะแบ่งวันใน 1 รอบ 10 วัน แบ่งออกเป็น 10 วัน คือ

1. วันคด (จิคค)
 2. วันलग (จิลวง)
 3. วันเตา (จิตา)
 4. วันกา (จิกา)
 5. วันคาบ (จิกาบ)
 6. วันดับ (จิดับ)
 7. วันวาย (จิวาย)
 8. วันมิง (จิมิง)
 9. วันเบอร์ิต (จิบेरิต)
 10. วันกัต (จิกัต)
- ภาษาปรัย จิ แปลว่า วัน หรือ พระอาทิตย์

3.5.6 วิถีชีวิตชาวปรัยบ้านปากำ

ชาวปรัยบ้านปากำจะมีวิถีชีวิตที่อยู่กับธรรมชาติและมีความเชื่อในจารีตของกลุ่มอย่างมาก ซึ่งมีพิธีกรรมต่างๆในการดำรงชีวิตตั้งแต่เกิดจนตายดังนี้

การเกิดก่อนจะคลอดลูก ชาวปรัยบ้านปากำต้องเตรียมก่อไฟ ต้มน้ำเพื่อให้หญิงที่จะคลอดลูกได้กินหลังคลอดลูก เตรียมอุปกรณ์สำหรับลูกคือ เตรียมยาม ซึ่งภายในจะมีช้อน และเชือกที่ใช้มัดพินแวนไว้บริเวณที่คลอด เพื่อกันผีมารบกวนเด็กถือว่าให้ผีมาเล่นของที่อยู่ในยามที่แวนไว้ เมื่อคลอดแล้วจะนารกเด็กใส่ผ้าเต้าแล้วเอาไปแขวนบนกิ่งไม้ในป่า เมื่อครบ 3 วันแล้วจะผูกข้อมือด้วยด้ายสีดำจึงนำเด็กออกจากห้องได้ (จากการสัมภาษณ์ นายคำ ใจปิง ผู้ใหญ่บ้านปากำ เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2553) ในกลุ่มชาวปรัยบ้านวังเสา ตำบลชนแดน อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน เมื่อเด็กคลอดออกมาเป็นผู้หญิงจะแขวนสวิง (หิง-ภาษาปรัย) ไว้ที่หลังบั้นใด และมีตะเหลวปักไว้ หากเป็นเด็กผู้ชายจะแขวนสะตวงและหน้าไม้ไว้แทนและจะนารกใส่ผลน้ำเต้าแล้วนำไปฝังในป่า (จากการสัมภาษณ์ นายประเสริฐ ภูเท็ง ผู้ใหญ่บ้านวังเสา ต.ชนแดน อ.สองแคว จ.น่าน) วันที่ 25 มิถุนายน 2554

การแต่งงานเนื่องจากชาวปรัยบ้านปากำนับถือผีทางมารดาเมื่อแต่งงานแล้วฝ่ายชายจะต้องถือผีตามภรรยา การแต่งงานซึ่งเป็นประเพณีที่ฝ่ายหญิงจะต้องไปสุขอฝ่ายชาย โดยจะต้องบอกกล่าวญาติฝ่ายชาย สู่ขอตามฐานะของฝ่ายหญิง นำไข่ไก่หรือหมูไปบ้านฝ่ายชาย ทำพิธีกันเลี้ยงที่บ้านฝ่ายชาย แล้ววันรุ่งขึ้นฝ่ายชายจะมาบ้านฝ่ายหญิง ฝ่ายหญิงก็ต้องบอกกล่าวผีเรือนในห้องฮีดโดยทำพิธีเลี้ยงผี การตายและพิธีศพชาวปรัยบ้านปากำ ถือว่าหากเกิดมาแล้วตายภายใน 3 วัน ไม่ต้องทำพิธีศพหากเกิน 3 วัน ต้องทำพิธีศพ โดยนำศพไว้ในห้องฮีด วางศพบนเสื่อมีกระหวดดอกไม้, เทียนวางไว้บนศีรษะ มีผู้หญิงร้องบอกกล่าวให้วิญญาณไปสวรรค์ โดยจะร้องตลอดคืนสลับเปลี่ยนกัน มักจะเก็บศพไว้ประมาณ 2-3 วัน และจะต้องฝังศพก่อนวันกรรม เพราะจะถือวันกรรมเหมือนเดิม ไม่ต้องเพิ่มวันกรรม (หากฝังศพวันกรรมจะต้องเพิ่มวันกรรมทั้งหมด ต่อไปอีก 1 ปี โดยจะต้องปรึกษา หมอฮีด และเรือนฮีด) จากนั้นจะทำศพไปฝังที่ป่าช้าประจำหมู่บ้าน ก่อนจะนำศพไปฝัง จะมีพิธีสอบถามถึงสาเหตุการตายโดยการนำน้ำใส่ถ้วยและเสียงทายว่าอะไรทำให้ตาย ขอให้เกิดสิ่งบอกเหตุเช่นให้เศษหญ้าคาบนหลังคาคตมาใส่น้ำก่อนทำพิธีฝังศพ จะต้องนำไข่ไป 1 ฟอง เสียงทายหาที่ฝังศพ โดยโยนไข่ไปที่พื้นดินที่เลือก หากไข่ไม่แตกจะขุดหลุมฝังศพไม่ได้ บริเวณใดที่ไข่แตก จะขุดหลุมลึกประมาณ 80-90 เซนติเมตร แล้วกลับมาที่เรือน ห่อศพด้วยเสื่อมัดด้วยหวายให้แน่น หามออกจากเรือน โดยจะมีญาตินำไปส่งศพ หากไม่ไปจะต้องบอกกล่าวแก่ศพก่อนเมื่อฝังศพแล้ว จะบอกกล่าวให้ไปดี แล้วนำสิ่งของเครื่องใช้ เช่น หม้อ ชาม ช้อน ลูกศร วางไว้ข้างที่หลุมศพ เมื่อกลับถึงเรือนจะทำพิธีสู่ขวัญคนที่ไปฝังศพ โดยผูกข้อมือข้างซ้ายด้วยด้ายสีขาว มีขันใส

ไม่อาจรู้ได้ๆทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดอกไม้ เทียนไข สวดอีกครั้งที่ท้ายเรือ ซึ่งแขวนตะกร้า (เพียง) ซึ่งด้านในใส่ผลไม้เต้าและดอกไม้ไว้ เมื่อสวดเสร็จจะเผาตะกร้า (เพียง-ภาษาปรัย) ได้บ้านเอาหน้าไม้ ลูกศมยิงไปที่น้ำเต้า แล้วนำไม้มาตีน้ำเต้าให้แตกให้น้ำในน้ำเต้ารดดับไฟที่เผา แล้วนำไปทิ้งที่ป่าช้า

3.5.7 อาชีพของชาวปรัยบ้านป่าก่า

อาชีพสำคัญของชาวปรัย คือ การทำไร่ อาชีพรอง คือ การหาของป่า และการล่าสัตว์ การทำไร่ที่สำคัญ คือ ไร่ข้าว ซึ่งมีความสำคัญมาก เพราะชาวปรัยจะต้องทำไร่เพื่อให้มีข้าวบริโภคตลอดปี โดยจะทำในลักษณะ หมุนเวียนกันไป (Rotation) โดยจะพักฟื้นดินให้พักฟื้นประมาณ 5 – 10 ปี

การทำไร่ข้าวของชาวปรัย (แองแซ-ภาษาปรัย) จะตัดไม้, เผาไร่, สักข้าวปลูกข้าวใหม่ทุกปี เครื่องมือในการทำไร่ของชาวปรัยบ้านป่าก่าคือลู่หรือเกอทุงที่ใช้สักรหรือกระทงลงบนพื้นดินแล้วหยอดเมล็ดข้าวลงไป ปล่อยให้ต้นข้าวขึ้นเองตามธรรมชาติ

ในการเก็บเกี่ยวชาวปรัยบ้านป่าก่า ใช้วิธีดั้งเดิมคือ การรูดเมล็ดข้าวจากรวงแล้วใส่ในตะกร้า (เพียง-ภาษาปรัย) ที่แขวนไว้ที่เอวจากนั้นจึงนำไปรวมกันไว้ในกระบุง (เปราะห์-ภาษาปรัย) ก่อนนำไปเก็บไว้ในยุ้ง (รานชา-ภาษาปรัย)

การทำไร่ข้าว

การทำไร่ข้าวของชาวปรัยบ้านป่าก่าหรือในภาษาปรัยว่า “แองแซ” จะตัดต้นไม้เผาไร่ สักข้าวไร่ทุกปี เครื่องมือในการทำไร่ข้าวของชาวบ้านป่าก่าจะใช้ลู่หรือเกอทุงหรือลู่ในภาษาพื้นเมืองภาคเหนือ ลักษณะเป็นเหล็กหล่อ รูปทรงกรวยแหลม ใช้สวมปลายไม้ซึ่งนิยมใช้ไม้จากต้นเงี้ยวซึ่งเป็นปาล์มชนิดหนึ่ง ปลายไม้มัดด้วยใบต้นเงี้ยวลู่ใช้กระทงลงบนพื้นดินให้เป็นหลุมแล้วหยอดเมล็ดข้าวลงไป ปล่อยให้ต้นข้าวขึ้นเองตามธรรมชาติ ชาวปรัยเพียงแค่คอยดูแลถอนวัชพืชต่างๆออกจากไร่หรือใช้น้ำผสมเกลือพ่นบนใบวัชพืชต่างๆให้เหี่ยวเฉาแล้วจึงเก็บตากแดดกับต้นไม้อื่นๆที่เหลือทิ้งไว้ในกรณีเก็บเกี่ยวชาวปรัยบ้านป่าก่าจะใช้วิธีดั้งเดิมคือการรูดเมล็ดข้าวจากรวง แล้วใส่ตะกร้าขนาดเล็ก หรือเพียงในภาษาปรัย ที่แขวนไว้ข้างเอว แล้วนำไปรวมกันไว้ในกระบุงขนาดใหญ่ที่เรียกว่า เปราะห์ แล้วขนกลับไปเก็บไว้ในยุ้งหรือที่ยุ้งข้าวประจำครอบครัว

การเลือกที่ทำไร่นี้นครบครวเรือนฮีดหรือครอบครัวของผู้นำหมู่บ้านจะสามารถเลือกที่ทำไร่ได้ก่อนครอบครัวอื่นๆในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ที่ชาวปรัยในบ้านป่าก่ายอมรับและปฏิบัติต่อกันมานาน

ชาวปรัยจะทำไร่ข้าวในลักษณะหมุนเวียน การทำไร่หมุนเวียน (Rotation Swidden) คือระบบการเพาะปลูกในระยะเวลาสั้นแต่ใช้เวลาพักดินนาน (ยศ สันตสมบัติ 2542) มีการทำการเพาะปลูกเฉพาะฤดูฝน เพียง 1 ปี แล้วปล่อยให้พื้นดินฟื้นตัวตามธรรมชาติประมาณ 5 – 10 ปี แล้วจึงเวียนกลับมาทำใหม่ในที่เดิม พื้นดินก็จะมีอุดมสมบูรณ์เช่นเดิมโดยไม่ต้องใช้ปุ๋ย ปลูกพืชหลักคือข้าวเพื่อบริโภคเอง และจะปลูกพืชอื่นๆไว้ด้วยเพื่อเป็นอาหารเช่น พริก ถั่ว ข้าวโพด เผือก มัน และดอกไม้ เพื่อใช้ประกอบพิธีกรรมต่างๆ

การฟื้นฟูของชาวปรัยบ้านป่าก่าการเลือกสถานที่พักไร่เพื่อปลูกข้าวของชาวปรัยบ้านป่าก่าจะต้องทำพิธีเสี่ยงทายหรือบอกกล่าวขอต่อผีป่าว่าจะให้ทำไร่ในสถานที่นั้นหรือไม่ ถ้าทำได้ขอให้ผีสัญญาบอกเหตุ เช่น สัตว์ประเภทมด แมงมุม มาแสดงเหตุ ทำพิธีโดยแกะข้าวเปลือกออกผ่าให้เป็น 4 แฉก หักไม้ปักไว้แล้วอธิฐานหากไม่ให้พื้นที่ไร่ป่า ขอให้มีสัตว์มาแกะหรือมารื้อไม้ที่หักขวางไว้ หรือเกิดสิ่งผิดปกติใดๆเกิดขึ้น หากไม่มีเหตุอะไรมาแสดง ถือว่าผีป่าอนุญาต หากเดินทางกลับเรือนมีสัตว์เดินตัดหน้าหรือขวางทางในเส้นทางกลับ เช่น งูหรือสัตว์ต่างๆต้องกลับไปทำพิธีใหม่ในวันรุ่งขึ้น หากมีคนทักระหว่างเดินทางห้ามตอบรับตอนกลางคืนระหว่างนอนหลับหากฝันไม่ดีก็ฝันไม่ได้ เช่น หากฝันเห็นสัตว์ห้ามฝัน หากฝันเห็นคน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หรือเห็นกระบอกน้ำแสดงว่าฝนไรได้ แต่จะไม่ฝนไรในวันกรรมเมื่อฝนไรเสร็จแล้วต้องทิ้งไว้ให้ไม้ที่ฝนแห้ง แล้วจึงเผาไร เมื่อเผาไรเสร็จแล้วจึงมีพิธีกินดอกแก้ว เมื่อทำพิธีปลูกแขก เพื่อเรียกผีป่ามากินของเช่นไร ทำไร้วของผี เชิญให้ผีออกไปจากไร ต้องเตรียมเสาไม้ไผ่ ทำเฉลว3 อัน จะทำที่ไร โดยให้ครอบครัวบ้านฮึด ทำก่อนบ้านอื่นๆ

ภาพที่ 3.13แสดงไร่ข้าวหมุนเวียนของชาวละแวก บ้านปากกา
ที่มา : จากการสำรวจภาคสนามโดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.14 การสักข้าวไร่และรดข้าวในไร่ชาวปักษ์
ที่มา : จากการสำรวจภาคสนามโดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

3.5.8 ประเพณีสำคัญของชาวลัวะ-ปรัยคือ ประเพณีกินดอกแก้ว ประเพณีกินดอกแดง (ขอขมาผีเรือน)

ประเพณีในรอบปีของชาวปรัย บ้านปากำ เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตที่ผูกพันกับการดำรงชีพในสังคมเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม ดังนี้

เดือนมกราคม (เดือน 4) เสี่ยงทายหาพื้นที่ทำไร่ และถางไร่

เดือนกุมภาพันธ์ (เดือน 5) เกี่ยวหญ้าคา ไผคาเพื่อทำหลังคาเรือน หรือปลูกเรือนใหม่

เดือนมีนาคม (เดือน 6) เผาไร่ หลังจากถางไร่ไว้แล้วบางเรือนก็จะทำการซ่อมแซมหลังคาเรือนหรือปลูกเรือนใหม่

เดือนเมษายน (เดือน 7) ล้อมรั้วไร่ทำความสะอาดไร่

เดือนพฤษภาคม (เดือน 8) ปลูกข้าวตอ สักข้าวไร่ ข้าวโพด เผือก

เดือนมิถุนายน (เดือน 9) ประเพณีปลูกแขก

เดือนกรกฎาคม (เดือน 10) ประเพณีกินข้าวโพด รับขวัญข้าวตั้งท้อง

เดือนสิงหาคม (เดือน 11) ประเพณีรับขวัญข้าวตั้งท้อง

เดือนกันยายน (เดือน 12) ประเพณีกินข้าวตอ

เดือนตุลาคม (เดือนเจียง) ประเพณีกินข้าวเม่า (ข้าวคั่ว) ข้าวฮ่าง (ข้าวนึ่ง)

เดือนพฤศจิกายน (เดือนยี่) ลงแขกรดข้าวไร่ และเริ่มขนข้าวใส่ยุ้ง (รานซา)

เดือนธันวาคม (เดือน 3) รื้อเรือนชั่วคราว (งัวะ) ที่ไร่ ประเพณีกินดอกแดงหรือฉลองประจำปี

หลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วทุกครั้งเรือน

ประเพณีปลูกแขกเป็นประเพณีที่ทำเพื่อบอกผีเจ้าที่ผีป่า ผีไร่ให้ช่วยรักษาพืชผลและข้าวที่ไร่ที่ปลูกไว้ในไร่หลักจากปลูกข้าวแล้วโดยจะมีเสาไม้ไผ่สูงปักไว้พร้อมเฉลว (ซิเหลว-ภาษาปรัย) พร้อมเครื่องตกแต่งสานด้วยดอกไม้ไผ่ทำเป็นรูปต่างๆ ทำศาลเพียงดาวางเครื่องเช่นไหว้ ซึ่งที่หมอฮีดประจำตระกูลทำพิธีสอบถามว่าเจ้าที่ต้องการสัตว์อะไร เพื่อป้องกันผีไม่ดีมาทำลายผลผลิต เมื่อบอกกล่าวแล้วก็นำเครื่องเช่นไหว้บางส่วนแบ่งกันกลับไปกินที่เรือน แต่พิธีนี้ต้องทำที่ไร่ของเรือนฮีดก่อนทำที่ไร่ของเรือนอื่นๆ

ประเพณีกินดอกแก้วเป็นประเพณีที่บอกผีเรือนหลังจากเผาไร่เสร็จเรียบร้อยแล้ว จะตัดหนามจากป่ามาเรือนฮีดและจะทำตะกร้าและสานไม้ไผ่เป็นรูปสัตว์ที่เรือน เชิญหมอฮีดมาทำพิธีรวมกันที่ลานกลางหมู่บ้านใกล้บ้านฮีด แล้วนำหนามกลับไปเรือนทำพิธีจุดเหล้าอุ บอกกล่าวผีเรือนที่ห้องฮีดของแต่ละเรือน ประเพณีวันกินข้าวเม่าพิธีกินข้าวเม่า เป็นพิธีที่จัดขึ้นเมื่อถึงระยะเวลาที่ข้าวเริ่มจะให้ผลผลิตแก่เจ้าของไร่ ชาวปรัยจะจัดพิธีกินข้าวเม่าขึ้นในหมู่บ้าน ในวันพิธีชาวปรัยบ้านปากำทุกหลังคาเรือนจะนำข้าวที่เก็บจากไร่ข้าวของแต่ละครอบครัวมารวมกันที่เรือนฮีด คั่วข้าวที่เรือนฮีดเพื่อพิธีพร้อมกัน แล้วไปทำกินกันในเรือนตัวเอง จากนั้นนำข้าวไปที่ไร่ของตน สร้างตะกร้าเล็กๆด้วยไม้ไผ่ 2 ใบใส่ข้าวไว้ ผูกติดกับตะเหลวไม้ไผ่ปักไว้ในไร่ข้าวของตนเพื่อแบ่งให้ผีในไร่ได้กินด้วย

ประเพณีวันดอกแดงในช่วงเช้าชาวบ้านจะไปยังไร่ข้าวของแต่ละครอบครัว โดยนำเปราะที่ใส่สวิง กระบอกน้ำ (บอกฮ็อก) ไข่ต้ม ข้าวเหนียว เทียน ห่อด้วยใบก้านตองไป เมื่อถึงไร่ข้าวของตนเอง บริเวณที่เคยเป็นที่ตั้งของงัวะเดิมที่รื้อแล้ว ซึ่งอาจเหลือเสาตอกปักไว้หรือเพิงที่ใส่ตากข้าวไร้ผู้ชายจะไปบอกผีไร่ ผีป่าที่บริเวณทางเข้าไร่และบริเวณปลายไร่ บอกกล่าวเชิญผีให้กลับเข้ามาอยู่ในบริเวณไร่ตามเดิมหลังจากเชิญให้ออกไปตอนเริ่มปลูกข้าว ผู้หญิงจะนำกระทงใส่ดอกหงอนไก่สีแดงและสีเหลืองอย่างละ 1 ดอก พร้อมกับเทียนเล่มเล็กๆ ข้าวเหนียว ไข่ต้ม ไปบอกกล่าวเจ้าที่บริเวณเสาแขก เหน้ในกระบอกลงพื้นกล่าวเป็นภาษาลัวะปรัย ช้อนขวัญข้าวใส่สวิง บริเวณรอบๆที่ตั้งงัวะเก่า บริเวณที่ตากข้าวไร่ นำมาใส่เปราะที่ แล้วกลับเรือนที่หมู่บ้านเมื่อกลับมาถึงหมู่บ้านจะนำขวัญข้าวไปไว้ที่รานซา (ยุ้งข้าว) จะทำพิธีฆ่าไก่ โดยการเผาขน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้มีการนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บริเวณหน้ารานชา ฉีกเนื้อไก่ นำข้าวเหนียวและดอกแดงใส่หึ่งที่ปักไว้พร้อมเฉลว (ตาเหลว-ภาษาปรีย) ปักดอกไม้แดง – เหลือง กับตะเหลวทั้ง 4 ทิศ แล้วใส่ดอกไม้แดงเหลืองใส่ไว้หน้าประตูยุง โถที่เหลือกกลับไปกินที่เรือนตัวเอง

พิธีกินดอกแดงของชาวปรียบ้านปากำ (จากการเก็บข้อมูลวันที่ 25-26 ธันวาคม 2553)

วันกินดอกแดงของชาวปรีย หมู่บ้านปากำ จะพิจารณาจากวันกรรม และ การเก็บเกี่ยวข้าวในไร้หมดแล้ว และจะทำพิธีกินดอกแดงเมื่อทุกครั้งเรือนของหมู่บ้านเก็บข้าวใส่ยุ้งหรือรานชา ครบหมดแล้ว พิธีกินดอกแดงเป็นพิธีฉลองความสมบูรณ์ของการทำไร่ข้าวในแต่ละปีเริ่มต้นด้วยการไปทำพิธีในไร่ข้าว ของแต่ละครอบครัว ตอนเช้าออกเดินทางไปยังไร่ข้าวของตัวเองเพื่อไปทำพิธีบอกผีป่าและนำขวัญข้าวกลับมายังรานชา จะนำไปก้านตองไปเพื่อทำกระทงเล็กๆ เก็บดอกแดงหรือ ดอกหงอนไม้ป่า ซึ่งมีทั้งสีแดงและเหลือง ฉีกใบก้านตองออกแล้วม้วนเป็นกระทง กลัดด้วยไม้ไผ่เสียบดอกแดงและเทียนอันเล็กๆ ซึ่งทำเองหลายๆ กระทง และ นำข้าวเหนียว พร้อมไข่ต้ม 3 ใบ ปอกเปลือกไข่ นำเนื้อไข่ออกมา บอกกล่าวที่เจ้าที่ ไร่ตาเหลวที่ปักไว้ นำกระทงไปวางบริเวณเสาแฮกซึ่งเป็นเสาสูงปลายประดับด้วยไม้ไผ่สานเป็นรูปต่างๆ ตรงโคนเสามีตะเหลว ปักอยู่ 2 แบบ คือ แบบทกเหลี่ยม และ แบบตารางทกเหลี่ยม ปลายเสาห้อยพวงสร้อยดอกคดล้องเป็นวงกลมมีรูปคล้ายปลาห้อยอยู่ ผู้ชายไปบอกผีป่าที่ริมไร่ ผู้หญิงทำพิธีใช้สวิงใส่ไข่ทำช้อนขวัญข้าวจากบริเวณที่เคยปลุกงัวะ เมื่อกลับมาถึงรานชาจะเอาดอกแดงไปประดับกับตะเหลวที่ปักไว้ 4 ทิศ นำขวัญข้าวไปไว้ที่ชานหน้ารานชาส่วนหนึ่งจะนำไปไว้บนแผงไม้ไผ่ขนาดเล็กด้านหน้ารานชา โดยจะทำการฆ่าไก่ 1 ตัวอย่างและนำเครื่องในออกมา ฉีกเนื้อขึ้นเล็กๆ วางไว้บนแผงไม้ เนื้อไก่ส่วนใหญ่จะนำกลับไปกินที่เรือนของตน พิธีในตอนบ่าย ผู้ใหญ่ หรือ หมอฮิต จะร่วมวงตูดเหล้าอบนเรือนฮิตบริเวณหน้าเตาข้าวภายในเรือน โดยผู้ชายจะล้อมวงดื่มหน้าอุ บริเวณใกล้ๆ กันจะมีกระดังวางเทียน พิธีดื่มเหล้านี้จะเริ่มต้นจากเรือนฮิตเป็นอันดับแรกก่อน จากนั้นจะย้ายไปยังเรือนต่างๆจนครบทั้งหมู่บ้านพวกเขาและเด็กในหมู่บ้านจะมีการละเล่นฉลองโดยยิงลูกโหวดขึ้นฟ้าให้เกิดเสียงดัง ลูกโหวดคือการโดยนำไม้ไผ่ลำเล็กๆ (ลำกราว, ลำเกรียน-ภาษาปรีย) มาปาดปลายขนาดต่างๆ มีดรวมกัน แล้ว สองเป่าเสียงให้ดัง นำดินเหนียวมาพอกด้านหน้า ด้านหลังมัดติดกับดอกเลา (ลางปรา-ภาษาปรีย) โดยอาจจะทำเล่นระหว่างทางจากไร่ข้าวมาหมู่บ้าน วิธีเล่นจะเหวี่ยงลูกโหวดโดยใช้ไม้ไผ่ที่ปลายผูกเชือกคล้องกับลูกโหวดแล้วเหวี่ยงขึ้นฟ้าให้เกิดเสียงดัง การละเล่นนี้จะเล่นได้เฉพาะวันกินดอกแดงเท่านั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.15 แสดงวันกินดอกแดงของชาวปรีย
จากการเก็บข้อมูลวันที่ 25-26 ธันวาคม 2553 โดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.16 แสดงการละเล่นยิ้งลูกไหวดชาวปรีัย บ้านปากำ
ที่มา : จากการสำรวจภาคสนามโดย สัญชัย สุพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

3.5.9 ความเชื่อและพิธีกรรมพิธีกรรม

ชาวปรัยมีความเชื่อเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติวิญญาณหรือผี ผีของชาวปรัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ผีตามธรรมชาติ ได้แก่ ผีป่า ภาษาปรัยเรียก “ปรัองโย” ผีไร่ เรียกว่า “ปรัองแซ” ผีเจ้าที่ เรียกว่า “ปรัองเจ้าตี้” ผีตาน้ำ เรียกว่า “ปรัองอ้อก” ซึ่งผีพวกนี้จะเกี่ยวข้องกับผลผลิต และความเป็นอยู่เจ็บป่วยของชาวปรัย
2. ผีบรรพบุรุษผีบรรพบุรุษ ได้แก่ ผีบ้านหรือ “ปรัองจวล” ผีเรือน เรียกว่า “ปรัองเจียง” ผีเรือนจะเป็นผีบรรพบุรุษประจำตระกูล จะเรียกค่านำหน้าว่า อาหรืออาว เช่น อาเปอ อาเยอ ของบ้านปากำ ผีบรรพบุรุษหรือผีประจำตระกูลนี้ จะทำหน้าที่ดูแลสมาชิกในเรือนที่นับถือ และจะสืบต่อการนับถือทางฝ่ายหญิงหรือฝ่ายมารดา

ชาวลัวะปรัย ชาวบ้านปากำจะนับถือผีที่เรียกว่า “ปรัอง” ผีที่สำคัญในการดำรงชีวิตมีหลายชนิด คือ ผีหมู่บ้านหรือ “ปรัองจวล” ผีเรือนหรือ “ปรัองเจียง” ผีไร่หรือ “ปรัองแซ” ผีป่าหรือ “ปรัองโย” ผีเจ้าบ้านหรือ “ปรัองเจ้าตี้”

ผีหมู่บ้าน (ปรัองจวล) เป็นผีประจำหมู่บ้าน ต้องมีพิธีการเช่นสรวงทุกปี จะอยู่ที่เรือนฮีดประจำตระกูลของหมู่บ้าน (เรือนนายขอด ใจปิง)

ผีเรือน (ปรัองเจียง) เป็นผีประจำแต่ละหลังคาเรือน คือ ผีบรรพบุรุษของตระกูลจะให้คุณให้โทษแก่คนในเรือน

ผีไร่ (ปรัองแซ) เป็นผีประจำไร่ ซึ่งจะทำให้ผลผลิตมากหรือน้อยได้ดีหรือไม่

ผีเจ้าที่ (ปรัองเจ้าตี้) เป็นผีที่สถิตอยู่ในพื้นที่ก่อนจะมีการตั้งหมู่บ้านต้องสร้างศาลให้ ในกรณีบ้านปากำจะเป็นผีดาน้ำ ประจำหมู่บ้าน เป็นผีที่สถิตอยู่บริเวณตาน้ำธรรมชาติที่ใช้ดื่มกิน

ผีดาน้ำ (ปรัองนอกอ้อก) เป็นผีที่สถิตอยู่ที่ตาน้ำธรรมชาติ

บุคคลสำคัญในบ้านปากำในชุมชนบ้านปากำนอกจากมีความเชื่อเรื่องผีแล้วยังมีการนับถือบุคคลสำคัญในชุมชนที่สืบทอดมาจากจารีตประเพณี ได้แก่

1. ผู้ถือผีหมู่บ้าน หรือเรือนฮีดโดยนับถือผู้ชายและผู้หญิงอาวุโสสูงสุดในเรือนฮีด โดยเฉพาะผู้หญิงในเรือนฮีด ผู้ชายที่เป็นสามีจะเป็นผู้ประกอบพิธีต่างๆ เรือนฮีดเป็นเรือนที่ผีประจำตระกูลสิงสถิตอยู่ เรือนฮีดจะเป็นเรือนพิธีประจำตระกูลผี ในบ้านปากำจะมีเรือนฮีดเดียวของตระกูลผีอาเยอ แม้ในหมู่บ้านจะมีผู้นับถือผีอยู่ 2 ตระกูล คือ อาเยอ และอาเปอ แต่เรือนฮีดของกลุ่มอาเปอได้ย้ายไปอยู่ที่หมู่บ้านน้ำแพะแล้วเมื่อครั้งที่มีการแยกย้ายไปสร้างหมู่บ้านใหม่ เรือนฮีดจะเป็นเรือนหลักที่ต้องทำกิจกรรมต่างๆก่อนเรือนอื่นๆ ถ้าเรือนใดทำก่อนจะถือว่าผิดผี หัวหน้าครอบครัวที่ถือผีเรือนฮีดจึงมีความสำคัญมาก เรือนฮีดกลุ่มตระกูลอาเยอคือเรือนนายขอด ใจปิง

2. หมอฮีด หรือบุคคลที่คนในแต่ละตระกูลนับถือ เป็นผู้อาวุโสประจำตระกูลผี ที่จะให้คำปรึกษาประกอบพิธีกรรมสำคัญ เป็นทั้งหมอรักษาการเจ็บป่วย เนื่องจากในแต่ละตระกูลผีจะมีผีบรรพบุรุษของแต่ละตระกูล เป็นผีที่คอยช่วยเหลือคุ้มครองดูแลคนในตระกูลนั้น ผีบรรพบุรุษนี้ถือเป็นผีเรือนในแต่ละหลังคาเรือนด้วย ชาวปรัยเชื่อในผีในที่แตกต่างกันและผีอาจให้คุณให้โทษได้ การเจ็บป่วยของชาวปรัยจะถือว่าได้ถูกผีกระทำ ผู้ที่จะรักษาได้คือหมอฮีดซึ่งจะบอกวิธีการรักษาแตกต่างกันไปแล้วแต่กรณี และหมอฮีดจะเป็นผู้พิจารณาการกระทำใดๆเป็นการผิดผีในตระกูลของตนเอง

หมอฮีดในหมู่บ้านปากำ ในกลุ่มตระกูลอาเยอ คือ นายนวนใจปิง

หมอฮีดในหมู่บ้านปากำ ในกลุ่มตระกูลอาเปอ คือ นายปิ่น ใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

3.5.10 การแต่งกายของชาวปรีบ้านปากำ

จากการศึกษาโดยสอบถามและสัมภาษณ์ชาวบ้านปากำทั้งหญิงชายและสังเกตจากหม้อฮืดซึ่งยังคงแต่งกายแบบเดิม พบว่าในอดีตของชาวปรีมีเครื่องแต่งกายประจำเผ่าของตนเองที่สืบทอดมาจากอดีตคือผู้ชายชาวปรีจะนุ่งผ้าด้ายหรือนุ่งโจงกระเบนผ้าฝ้ายสีดำหรือสีน้ำเงินเข้ม ผู้หญิงชาวปรีจะนุ่งซิ่นสีน้ำเงินเข้มลายคาดแดง สวมเสื้อแขนยาวแขนกระบอกกลมสีดำหรือสีน้ำเงินเข้ม ทั้งหญิงชายจะโพกผ้าด้วยผ้าสีแดงขนาดประมาณ 80 x 180 เซนติเมตร ปลายชายผ้าประดับด้วยด้ายหลายสีมัดเป็นตุ้มปมขนาดเล็กประดับส่วนปลายผ้าเป็นระยะคล้ายการประดับปลายผ้าเช็ดหรือผ้าเช็ดน้อย แบบชาวไทลื้อเมืองเงิน

เนื่องจากชาวปรีไม่มีการทอผ้าใช้เอง จึงต้องแลกเปลี่ยนกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น เช่นไทลื้อ ดังนั้นผ้าซิ่นของชาวปรีจะมีลักษณะคล้ายคลึงของชาวไทลื้อ แต่ไม่เน้นลวดลายมาก การนุ่งผ้าด้ายของผู้ชายปรี เหมือนกับการใช้ผ้านุ่งแบบโจงกระเบนหรือผ้าด้ายแบบชาวไทลื้อเมืองเงิน ในแขวงไซยะบูลี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ภายหลังชาวปรีจึงได้ซื้อเสื้อผ้าสำเร็จรูปที่ส่งมาจากกรุงเทพฯ เสื้อของผู้หญิงชาวปรีจึงกลายเป็นเสื้อแบบชานาภาคกลาง คือเสื้อสีน้ำเงินแขนยาวมีปก ติดกระดุม มักจะมีกระเป๋าด้านหน้า 2 ใบ ปกติหญิงชาวปรีจะนุ่งซิ่นสำเร็จรูปจากตลาด สวมเสื้อแขนยาว ชายชาวปรีจะนุ่งกางเกงขายาว สวมเสื้อเหมือนคนพื้นราบ มีเพียงหม้อฮืดประจำตระกูลเท่านั้นที่ยังคงแต่งชุดแบบดั้งเดิมนุ่งผ้าด้ายสีเข้ม สวมเสื้อแขนยาวสีดำ เครื่องประดับเดิมชาวปรีทั้งหญิงและชายนิยมเจาะหู สอดต่างหูที่ทำจากไม้ไผ่เหลาแบนม้วนให้เป็นหลอดทั่วกลม สำหรับผู้หญิงอาจประดับต่างหูด้วยถั่วต่างสี ทำตุ้มผ้าคล้องม้วนไม้ไผ่เพิ่มเติม หากมีฐานะดีผู้หญิงอาจสวมกำไลเงินและแหวนเงินด้วย

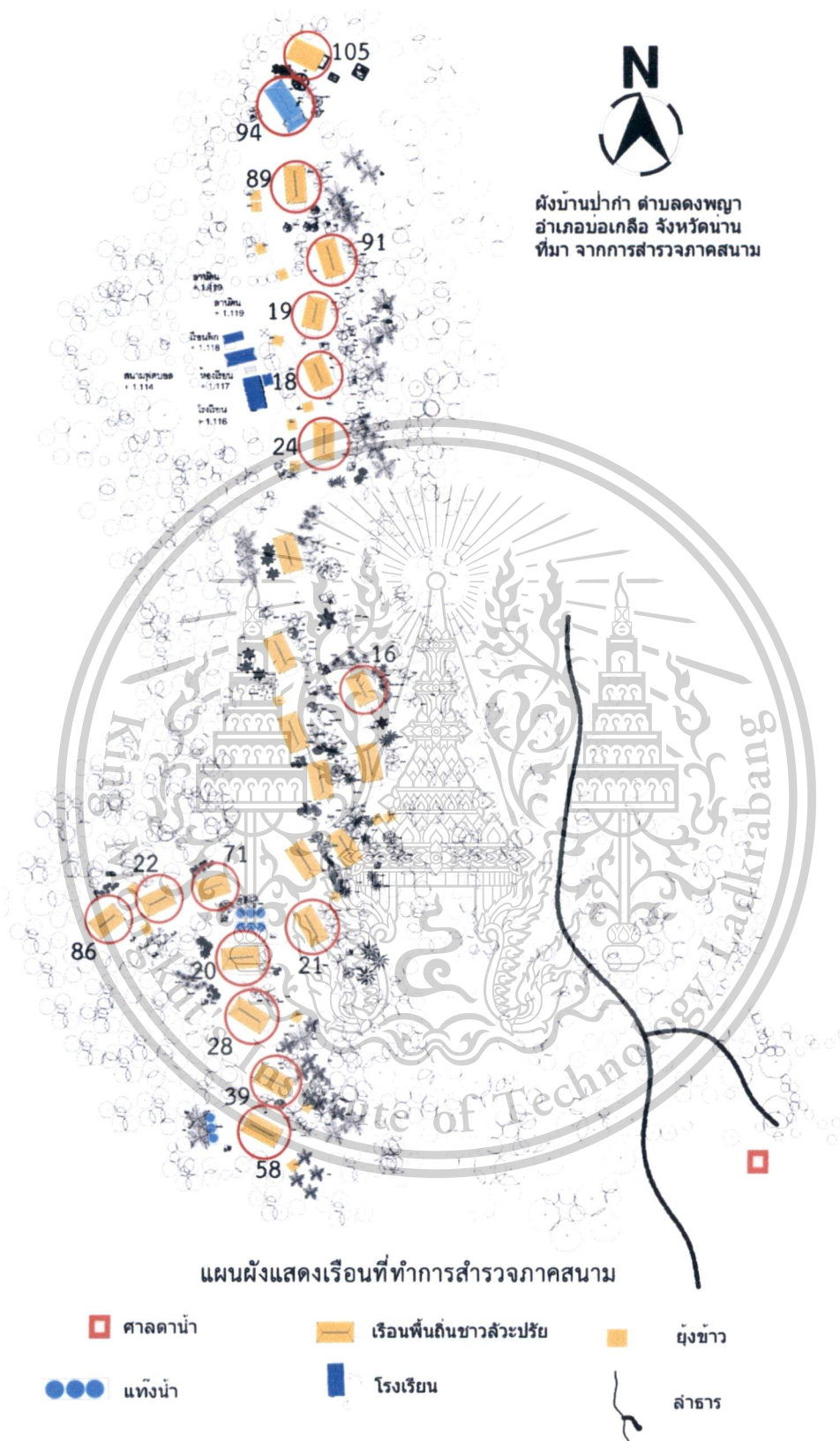

ภาพที่ 3.17 แสดงเครื่องแต่งกายชาวปรี บ้านปากำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ภายใต้การสำรวจภาคสนามโดย สัจชัย สุพิพัฒน์มงคล นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.18 แสดงตำแหน่งเรือนที่ทำการสำรวจเก็บข้อมูลภาคสนาม

ที่มา : จากการสำรวจภาคสนาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

3.6สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชาวปรัยบ้านป่าก่า

3.6.1 การเลือกกรณีศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น บ้านป่าก่า ประเภทเรือนพักอาศัย

เนื่องจากชาวปรัยบ้านป่าก่ายังคงมีความเคร่งครัดในวัฒนธรรมประเพณีมาก การเลือกเรือนเพื่อทำการศึกษาก็ต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของเรือนเสียก่อน เพราะบางเรือนให้ถ่ายรูปได้เฉพาะภายนอก เรือนเท่านั้น บางเรือนยอมให้เข้าไปดูในห้องฮีดได้แต่ห้ามถ่ายรูป บางเรือนไม่ยอมเปิดประตูให้ดูเลย จึงต้องขออนุญาตถ่ายภาพภายในเรือนที่อนุญาตให้วัดขนาดและถ่ายภาพและเลือกเรือนที่กำลังสร้างใหม่ ซึ่งสามารถเก็บข้อมูลได้ตั้งแต่แรกสร้างจนสร้างเรือนเสร็จ ถ่ายภาพการก่อสร้างและขั้นตอนต่างๆจนกระทั่งขึ้นเรือนใหม่ เมื่อนำเตาข้าวเข้าเรือนแล้วจะไม่สามารถเข้าไปในเขตหวงห้ามได้อีกเลย

กรณีศึกษาเรือนจึงมีเรือนที่ทำการวัดขนาด และเก็บข้อมูล 2 ครั้ง ได้แก่ เรือนนายมูล ใจปิง เลขที่ 19 ที่ทำการศึกษารูปถ่ายและวัดขนาดในการสำรวจครั้งแรกวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2552 ต่อมาได้มีการรื้อเรือนเก่าและสร้างเรือนใหม่ ก็ได้ทำการถ่ายภาพและวัดขนาดเรือนอีกครั้งเมื่อวันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2553 เพื่อทำหุ่นจำลอง, เรือนนายเป็กใจปิง ครั้งแรกทำการเก็บข้อมูลได้ทำการถ่ายภาพและวัดขนาดแล้ว ปีต่อมา นายเป็กใจปิง ได้ปลูกเรือนใหม่เป็นเรือนประยุกต์ ไม่ใช่เรือนแบบดั้งเดิม บ้านป่าก่า จากเดิมที่มี 23 หลังเป็นเรือนแบบดั้งเดิม 100 % จึงเหลือเพียง 22 หลัง ที่เป็นเรือนแบบดั้งเดิม ในปี พ.ศ. 2553วันที่ 13 - 14 มกราคม พ.ศ.2554 เรือนนายใจ ใจปิง ได้รื้อเรือนเดิมและสร้างเรือนใหม่ จึงได้เข้าทำการ ถ่ายภาพและวัดขนาดเรือน และขั้นตอนการสร้างเรือนอีก 1 หลัง

ภาพที่ 3.19แสดงลักษณะเรือนพักอาศัยชาวปรัยบ้านป่าก่า
ที่มา : จากการสำรวจภาคสนามโดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 1.

เรือนของนาย นายใจ ใจปิง

เรือนเลขที่ 22 ต.ดงพญา อ.บ่อเกลือ จ.น่าน

สมาชิกในเรือน 8 คน ชาย 2 คน หญิง 2 คน เด็กชาย 3 คน เด็กหญิง 1 คน

ตระกูลผี : อาเยอ

ระดับความสูง +1125 เมตรจากระดับน้ำทะเล

ผังบริเวณ และ สภาพแวดล้อม

ตั้งอยู่ในกลุ่มที่หันเรือนไปทางทิศตะวันออก 3 หลัง ขนาดของเรือนโดยประมาณ 78.8 ตารางเมตร ลักษณะเป็นพื้นที่สี่เหลี่ยมผืนผ้า บริเวณด้านทิศเหนือ เป็นทางลาดและหุบเขา มีลานซีกล่าง มีต้นกล้วยป่า ติดกับป่าไม้ ด้านทิศตะวันออก ติดกับเรือนนายเตรียม ใจปิง ด้านทิศตะวันตกมียุงข้าว และยุงข้าวนายขวาง ใจปิง ติดกับป่าไม้ ส่วนด้านทิศใต้ติดเนินเขากับป่าไม้ ปลุกต้นเชิง มีต้นค้อและต้นเต่าร้าง เรือนนายใจ ใจปิง ทำการรื้อและสร้างใหม่ เมื่อวันที่ 13-14 มีนาคม 2554 โดยขยับจากเรือนเดิมเล็กน้อย ปรับพื้นที่แล้วสร้างเรือนใหม่ใกล้ที่เดิม (รายละเอียดตำแหน่งอาคารและต้นไม้ ภายในบริเวณบ้าน ดูจากภาพผังบริเวณ)

ลักษณะเรือน

ตัวเรือน (เจียง-ภาษาปรัย) เป็นเรือนเดี่ยวหลังคาทรงจั่ว-ฮิป ยกใต้ถุนสูง หันหน้าเรือนไปทางทิศตะวันออก หรือ ทางทิศของตาน้ำ แต่ตีตแนวเขา จึงหันเรือนไม่ตรง มีบันไดทางขึ้นเรือนอยู่ด้านทิศใต้ติดกับเนินดิน บริเวณบันไดมีครกกระเดื่องบริเวณใต้ถุนเรือนเป็นพื้นที่เก็บพื้น และคอกหมูและแขวนกรงไก่ หลังคาด้านข้างเอียง $45^\circ - 45^\circ$ ด้านหน้าหลัง $40^\circ - 35^\circ$ การใช้พื้นที่ในเรือนภายในแบ่งออกเป็นส่วนนอน 3 ห้อง องค์กรประกอบภายในเรือน 78.8 ตารางเมตร

1. ชานนอกประสงค์	15.15 ตารางเมตร	ร้อยละ 19.22%
2. ชานแดด	6.39 ตารางเมตร	ร้อยละ 8.10%
3. ส่วนเก็บของ	2 ตารางเมตร	ร้อยละ 2.5%
4. ห้องฮีด	16.25 ตารางเมตร	ร้อยละ 20.62%
5. ส่วนนอน และ เก็บของ	39 ตารางเมตร	ร้อยละ 49.49%

ส่วนบริเวณเรือนไม่มีต้นไม้ที่ปลูกเอง มียุงข้าว (รานซา) อยู่ด้านหลัง การใช้วัสดุ

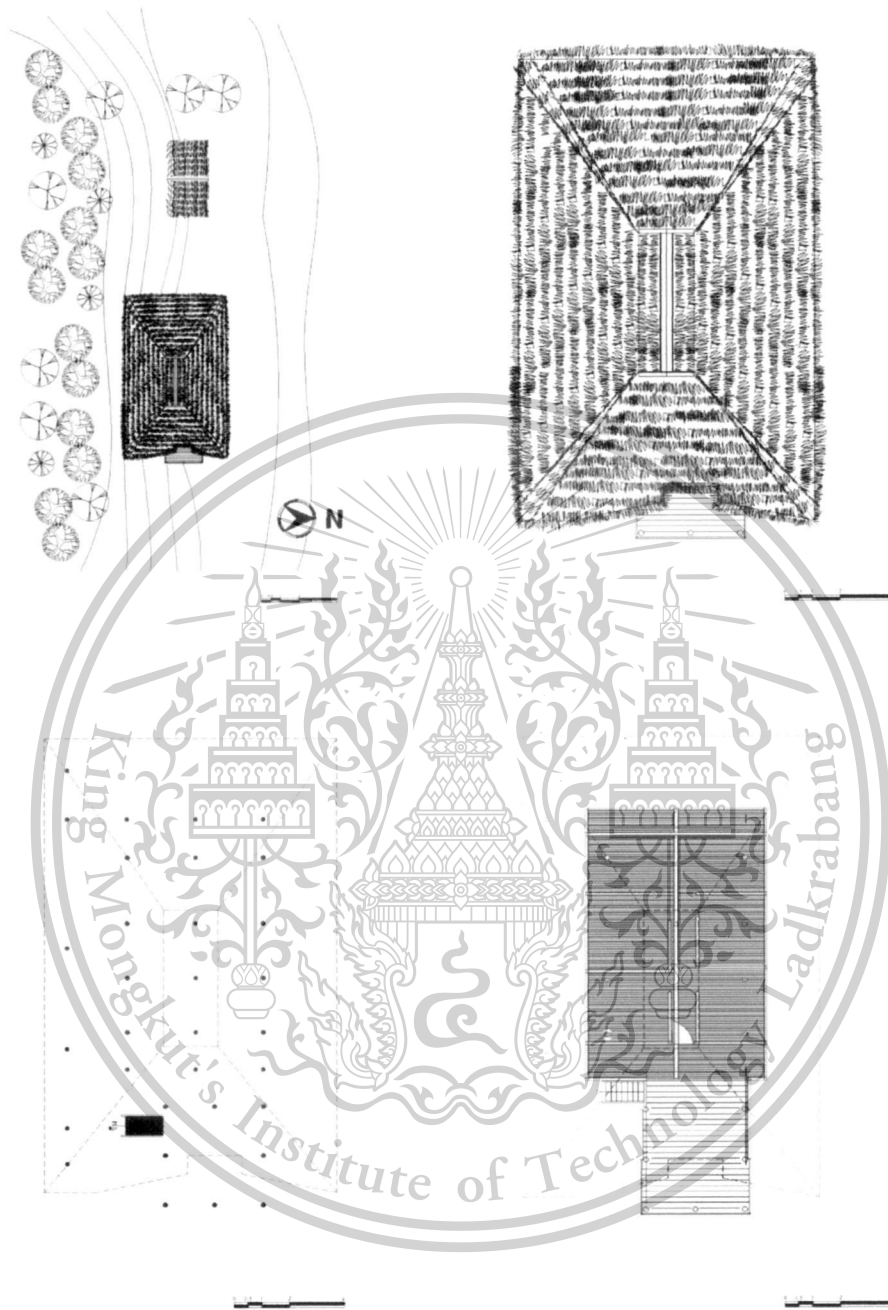
เสาเรือนใช้ไม้จริง โครงหลังคาไม้จริง และ ไม้ไผ่ (ไม้หก) พื้นภายในปูฟากไม้ไผ่ปูทับด้วยเสื่อไม้ไผ่ พื้นภายนอกฟากไม้ไผ่ ส่วนพื้นชานแดดใช้ไม้เชือกหลวง ผึงภายนอกไม้ไผ่ขัดแตะ (ไม้เฮียะ) ผึงบางส่วน ช่วงประตูทางเข้าเป็นแผ่นไม้จริง มัดด้วยหวาย และตอก หลังคามุงด้วยหญ้าคา

*หมายเหตุ เรือนนายใจ ใจปิง ทำการรื้อและสร้างใหม่เมื่อวันที่ 13-14 มีนาคม 2554 โดยขยับจากเรือนเดิมเล็กน้อย ปรับพื้นที่แล้วสร้างเรือนใหม่ใกล้ที่เดิม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

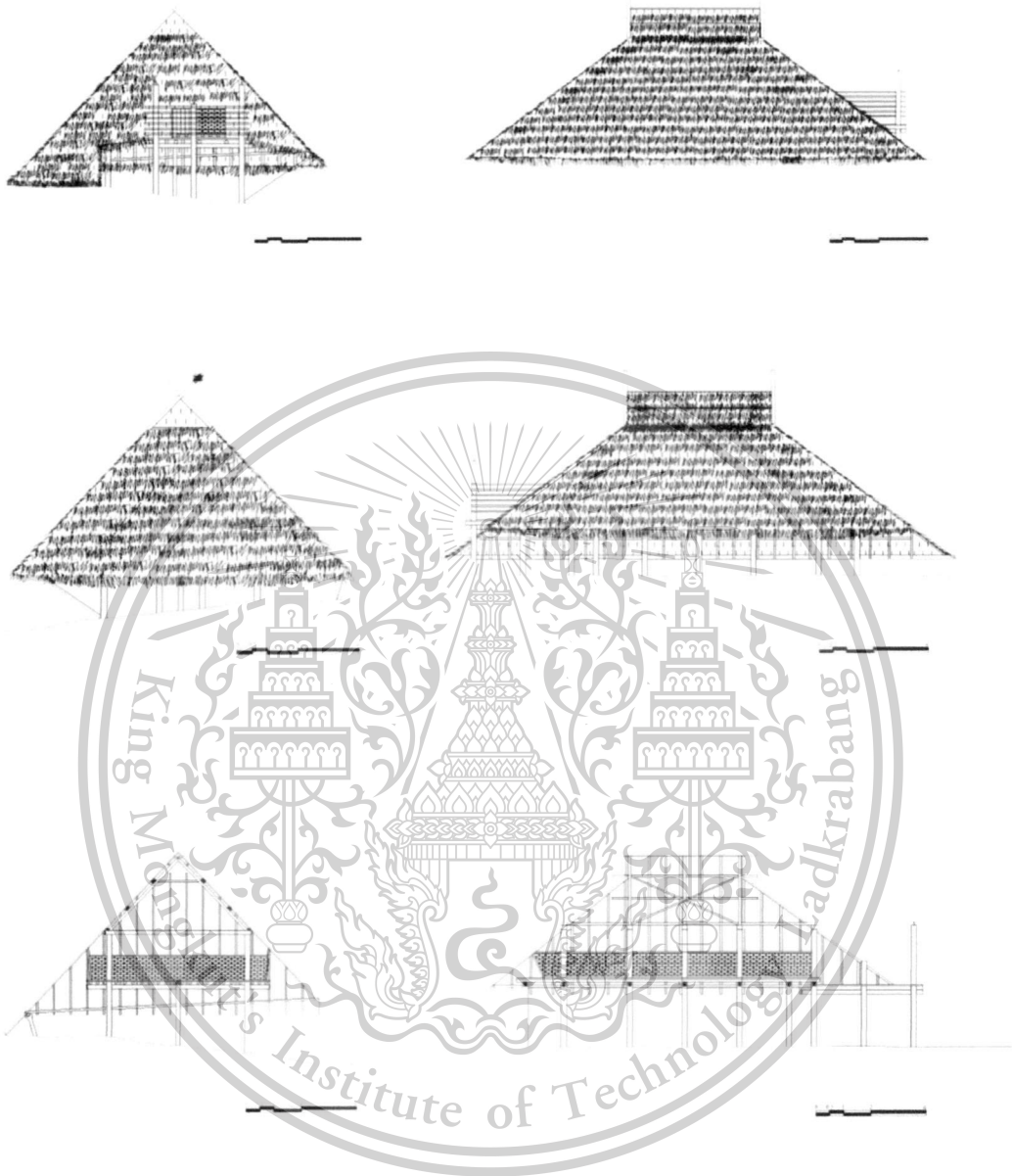

กรณีศึกษาที่ 1 เรือนนายใจ ใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 1 เรือนนายใจ ใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 2.

เรือนของนาย นายมูล ใจปิง

เรือนเลขที่ 19 ม.5 ต.ดงพญา อ.บ่อเกลือ จ.น่าน

สมาชิกในเรือน 8 คน ชาย 2 คน หญิง 2 คน เด็กชาย 3 คนเด็กหญิง 1 คน

ตระกูลผี : อาเยอร์

ระดับความสูง +1098 เมตรจากระดับน้ำทะเล

ผังบริเวณ และ สภาพแวดล้อม

ตัวเรือนหันไปทางทิศใต้ ขนาดของเรือนโดยประมาณ 88.62 ตารางเมตร ลักษณะเป็นพื้นที่สี่เหลี่ยมผืนผ้า บริเวณด้านทิศเหนือ ติดทางเดินเข้าไปบ้านขุนน้ำจอน และ เรือนนายหวันใจปิง ด้านทิศตะวันออก มีลานซักล้าง ปลูกต้นมะกอก ต้นมะขาม ต้นเชือก และติดกับไม้ป่า ด้านทิศตะวันตกติดเนินเขา มียู้งข้าว 2 หลัง ติดกับโรงเรียน กศน. ส่วนด้านทิศใต้ มีห้องน้ำ และลานซักล้าง (รายละเอียดตำแหน่งอาคารและต้นไม้ ภายในบริเวณบ้าน ดูจากภาพผังบริเวณ)

ลักษณะเรือน

ตัวเรือน เป็นเรือนเดี่ยวหลังคาทรงจั่ว-ฮิป หลังคามุงด้วยหญ้าคา ยกพื้นสูง 1.35 เมตร ระยะจากพื้นดิน(ทางขึ้นบันได)ถึงพื้นเรือน หันหน้าเรือนไปทางทิศใต้ มีบันไดทางขึ้นเรือนอยู่ด้านทิศตะวันตก ติดกับทางเดินไปบ้านขุนน้ำจอน บริเวณบันไดมีครกกระเดื่องบริเวณใต้ถุนเรือนเป็นพื้นที่เก็บฟืนคอกหมู และแขวนกรงไก่หลังคาด้านข้างเอียง 40° - 40° ด้านหลัง 30° - 30°

การใช้พื้นที่ในเรือน

ภายในแบ่งออกเป็นส่วนนอน 3 ห้อง องค์กรประกอบภายในเรือน 88.62 ตารางเมตร

1. ชานนอกประสงค์	19.2	ตารางเมตร	ร้อยละ 21.75%
2. ชานแดด	11	ตารางเมตร	ร้อยละ 12.5%
3. ส่วนเก็บของ	3.1	ตารางเมตร	ร้อยละ 3.5%
4. ห้องฮีต	13	ตารางเมตร	ร้อยละ 14.7%
5. ส่วนนอน และ เก็บของ	42.25	ตารางเมตร	ร้อยละ 47.5%

การใช้วัสดุ

เสาเรือนใช้ไม้จริง (ไม้ก่อ) โครงหลังคาไม้จริง และ ไม้ไผ่ (ไม้ทก) พื้นปูฟากไม้ไผ่ ปูทับด้วยสาดไม้ไผ่ ส่วนพื้นชานแดดใช้ไม้เชือกหลวง ผนังภายนอกไม้ไผ่ขัดแตะ (ไม้เฮียะ) โครงรับเป็นไม้ไผ่และไม้จริง ผนังบางส่วนช่วงประตูทางเข้าเป็นแผ่นไม้จริง มีประตูไม้จริง มัดด้วยหวาย หลังคามุงด้วยหญ้าคามัดด้วยดอกไม้ไผ่

* หมายเหตุ เรือนนายมูล ใจปิง ได้ทำการรังวัด 2 ครั้ง ครั้งแรกเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2552 ก่อนมาได้ทำการรื้อเรือน และ สร้างใหม่ เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2553 จึงทำการรังวัดและ ถ่ายภาพขั้นตอนในการสร้างเรือนทั้งหมดอีกครั้ง

การใช้พื้นที่ในเรือน(หลังเดิม)หลังคาด้านข้างเอียง 45° - 45° ด้านหลัง 35° - 35°

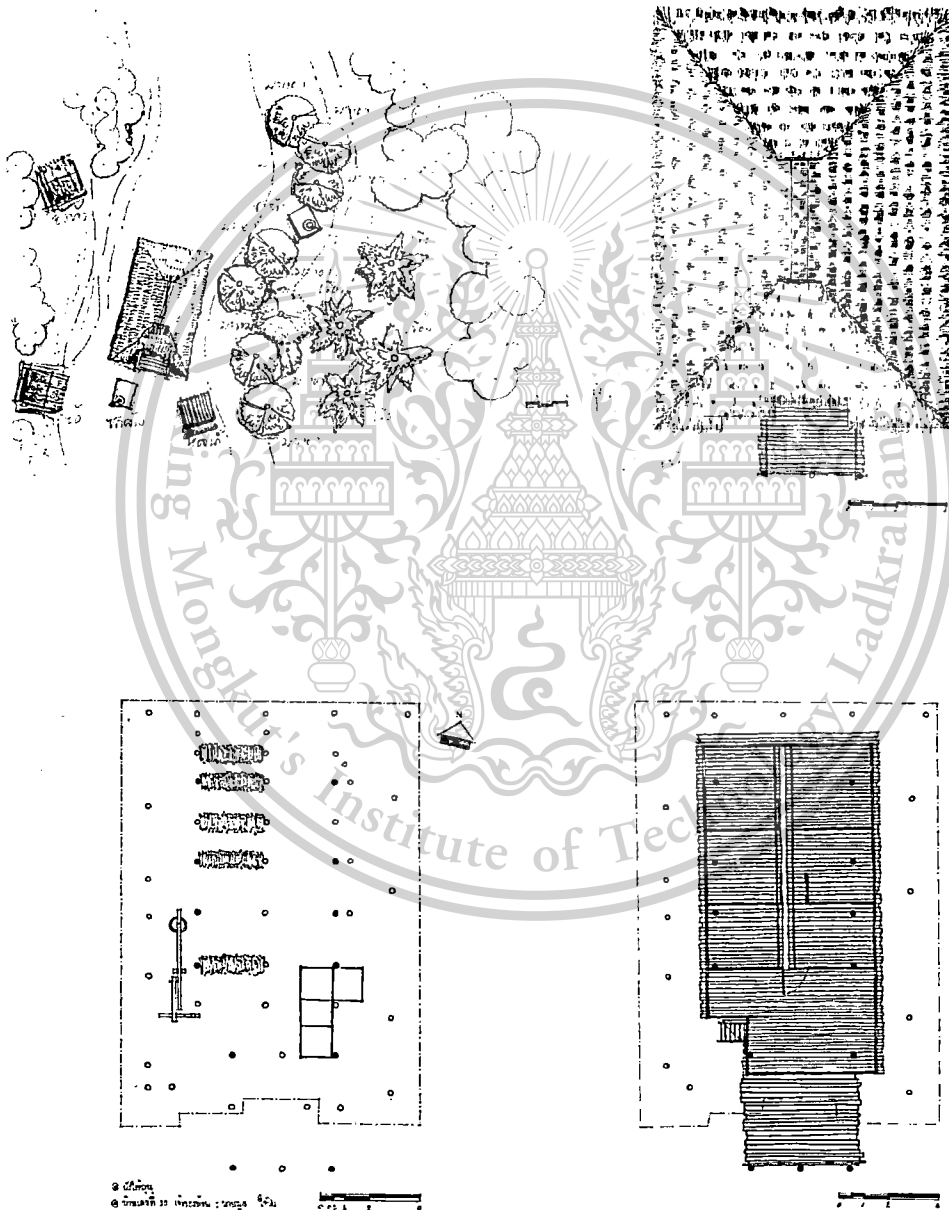
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภายในแบ่งออกเป็นส่วนนอน 3 ห้อง องค์ประกอบภายในเรือน 100.0 ตารางเมตร

1. ชานนอกประสงค์	22.25	ตารางเมตร	ร้อยละ 18.69%
2. ชานแดด	18	ตารางเมตร	ร้อยละ 15.12%
3. ส่วนเก็บของ	5	ตารางเมตร	ร้อยละ 4.2%
4. ห้องฮีด	17.5	ตารางเมตร	ร้อยละ 14.7%
5. ส่วนนอน และ เก็บของ	47.25	ตารางเมตร	ร้อยละ 39.65%
6.			

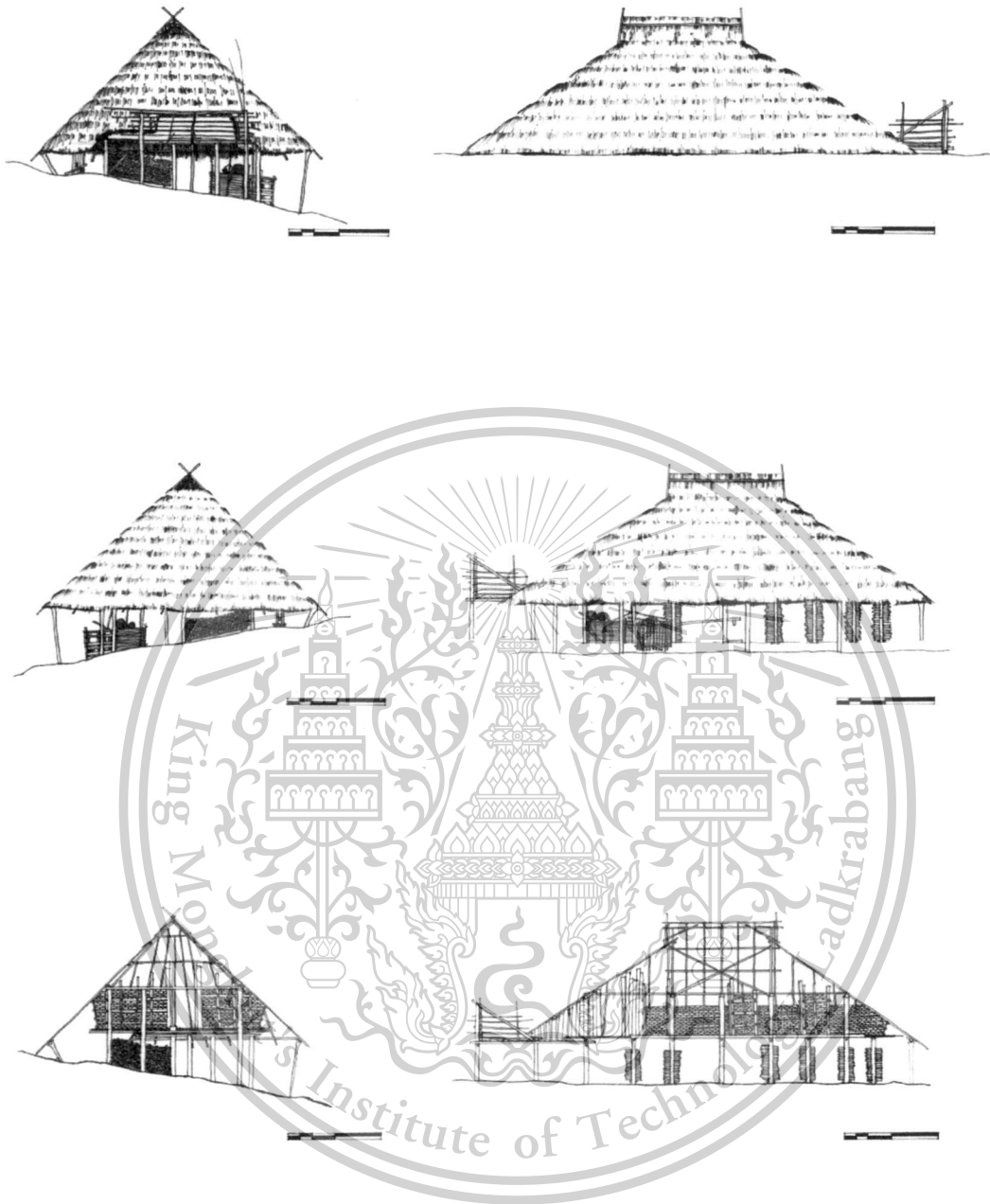

กรณีศึกษาที่ 2 เรือนนายมูล ใจปิง (หลังเดิม)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 2 เรือนนายมูล ใจปิง (หลังเดิม)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

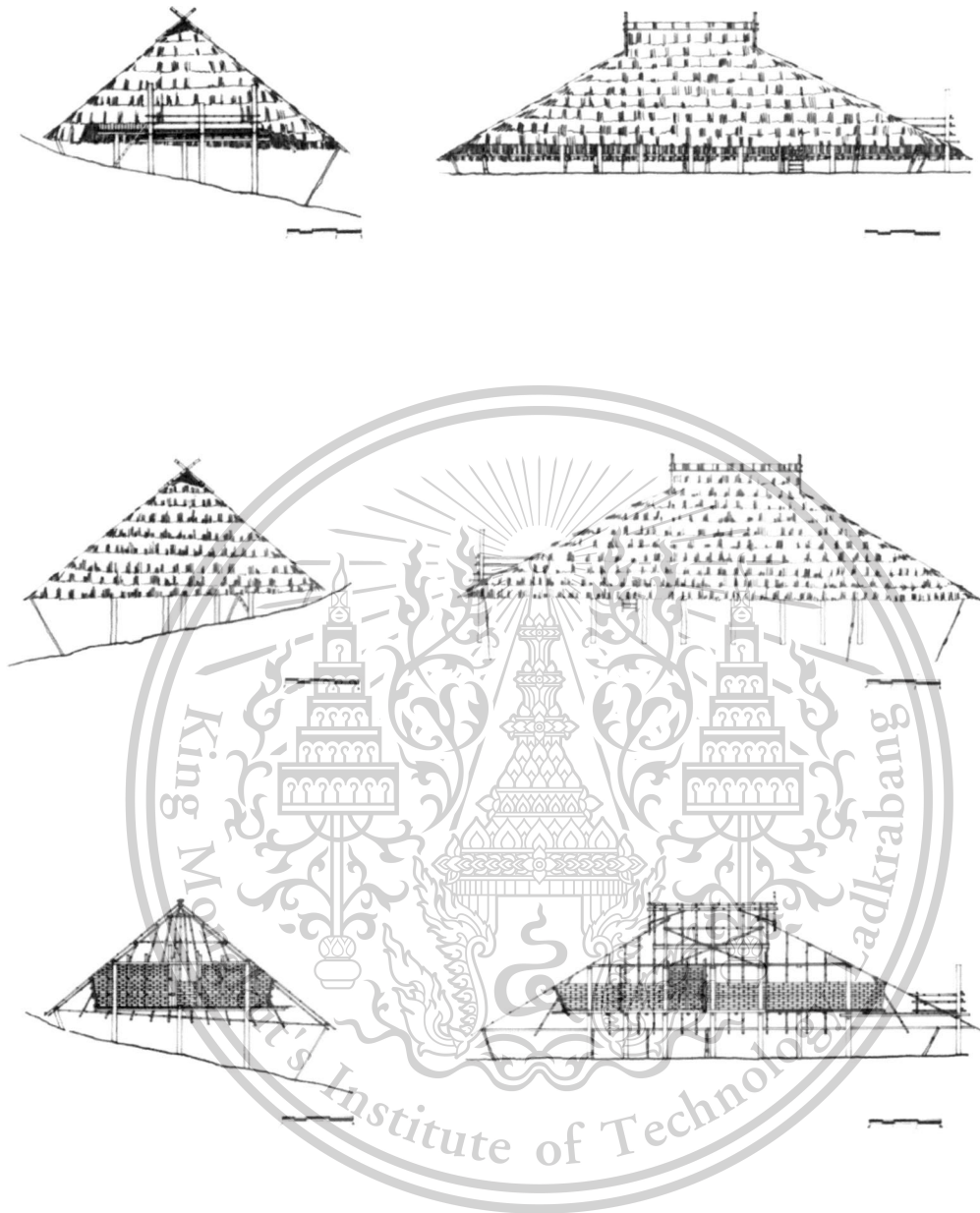

กรณีศึกษาที่ 2 เรือนนายมูล ใจปิง (หลังใหม่)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 2 เรือนนายมูล ใจปิง (หลังใหม่)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 3.

เรือนของนาย นายนวนใจปิง

เรือนเลขที่ 20 ต.ตงพญา ต.ตงพญา อ.บ่อเกลือ จ.น่าน

สมาชิกในเรือน 9 คน ชาย 3 คน หญิง 2 คน เด็กชาย 2 คน เด็กหญิง 2 คน

ตระกูลผี : อาเปอร์

ระดับความสูง +1144 เมตรจากระดับน้ำทะเล

ผังบริเวณ และ สภาพแวดล้อม

ตัวเรือนหันไปทางทิศตะวันออก ขนาดของเรือนโดยประมาณ 94.5 ตารางเมตร ลักษณะเป็นพื้นที่สี่เหลี่ยมผืนผ้า บริเวณด้านทิศเหนือ มีแท่งค้ำของหมู่บ้าน ห้องน้ำ และลานซักล้าง ปลูกต้นมะม่วง ด้านทิศตะวันออก ติดกับทางเดินภายในหมู่บ้าน ด้านทิศตะวันตก มียุงข้าว ปลูกต้นหวาย ต้นกล้วยป่า และติดกับป่าไม้ ส่วนด้านทิศใต้ ปลูกต้นมะกอก และติดกับเรือนนายหวันใจปิง (รายละเอียดตำแหน่งอาคารและต้นไม้ ภายในบริเวณบ้าน ดูจากภาพผังบริเวณ)

ลักษณะเรือน

ตัวเรือนเป็นเรือนเดี่ยวหลังคาทรงจั่ว-ฮิป มุงด้วยหญ้าคา ยกใต้ถุนสูง หันหน้าเรือนไปทางทิศตะวันออก หรือ หันหน้าเรือนไปทางศาลตาน้ำ มีบันไดอยู่ด้านทิศใต้ติดกับเนินดิน บริเวณบันไดมีครก กระเบื้องและบริเวณใต้ถุนเป็นพื้นที่เก็บพื้นเล้าหมูและกรงไก่หลังคาด้านข้างเอียง 45° - 45° ด้านหลัง 30° - 30°

การใช้พื้นที่ในเรือน

ภายในแบ่งออกเป็นส่วนนอน 3 ห้อง องค์กรประกอบภายในเรือน 94.5 ตารางเมตร

1. ซานอเนกประสงค์	18.6	ตารางเมตร	ร้อยละ 19.7%
2. ซานแดด	15.75	ตารางเมตร	ร้อยละ 16.7%
3. ส่วนเก็บของ	3.125	ตารางเมตร	ร้อยละ 3.3%
4. ห้องฮีต	15	ตารางเมตร	ร้อยละ 15.9%
5. ส่วนนอน และ เก็บของ	42	ตารางเมตร	ร้อยละ 44.4%

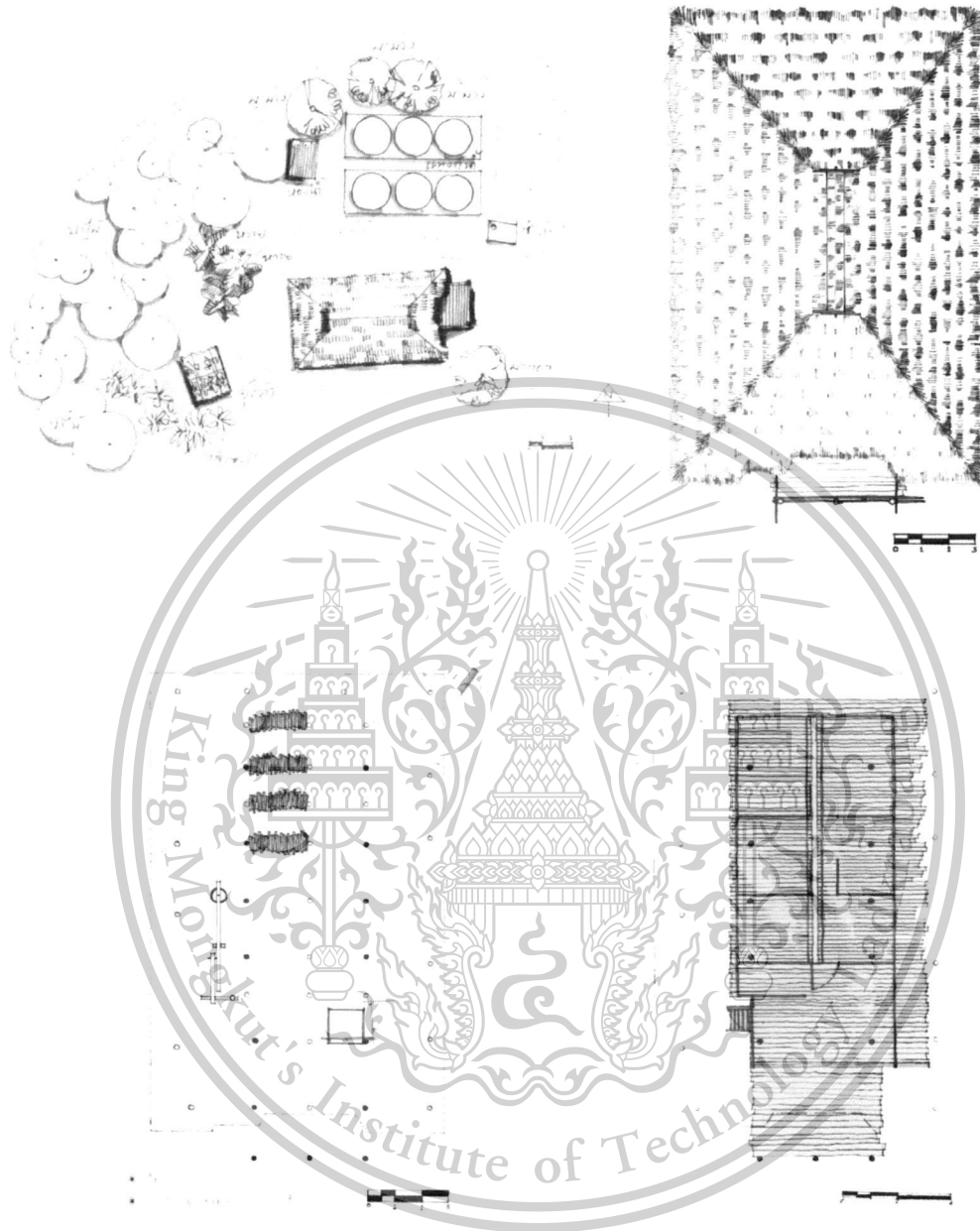
การใช้วัสดุ

เสาเรือนใช้ไม้จริง โครงหลังคาไม้จริง และ ไม้ไผ่ พื้นภายในปูฟากไม้ไผ่ พื้นภายนอกแผ่นไม้จริง ประตูเข้าเรือนกรอบไม้จริงกรุแผ่นไม้จริง ส่วนพื้นซานแดดใช้ไม้เชื่องหลวง ผนังภายนอกไม้ไผ่ขัดแตะ ผนัง ส่วนช่วงบันไดเป็นแผ่นไม้จริง มัดด้วยหวาย หลังคามุงด้วยหญ้าคามัดติดโครงหลังคาไม้ไผ่ด้วยตอกไม้ไผ่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

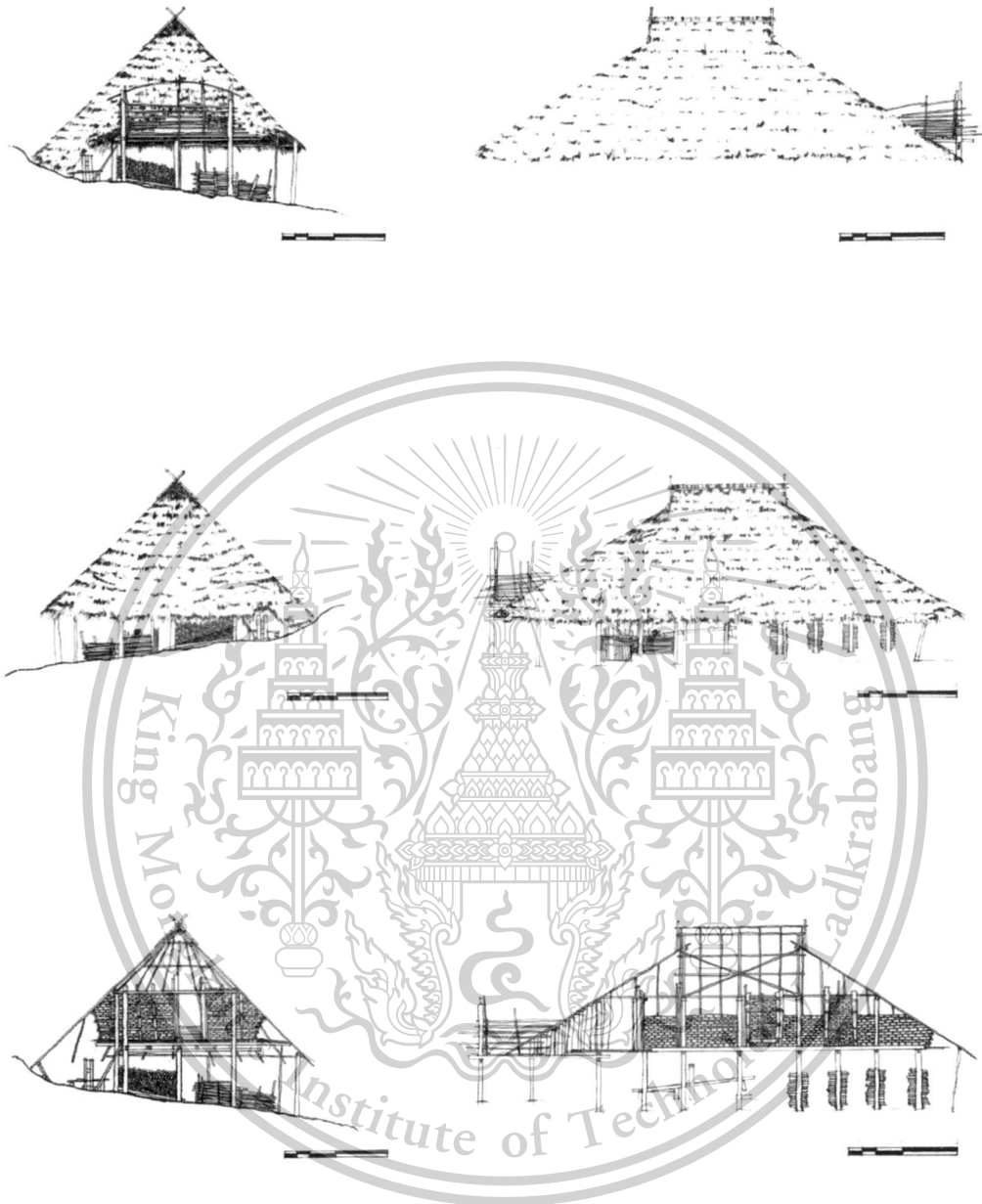

กรณีศึกษาที่ 3 เรือนนายนวนใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 3 เรือนนายนวนใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 4.

เรือนของนาย นายเตรียม ใจปิง

เรือนเลขที่ 71 ม.5 ต.ตงพญา ต.ตงพญา อ.บ่อเกลือ จ.น่าน

สมาชิกในเรือน 9 คน ชาย 2 คน หญิง 2 คน เด็กชาย 2 คน เด็กหญิง 3 คน

ตระกูลผี : อาเยอร์

ระดับความสูง +1134 เมตรจากระดับน้ำทะเล

ผังบริเวณ และ สภาพแวดล้อม

ตั้งอยู่ในกลุ่มที่หันเรือนไปทางทิศตะวันออก 3 หลัง ตัวเรือนหันไปทางทิศตะวันออก ขนาดของบ้านโดยประมาณ 67 ตารางเมตร ลักษณะเป็นพื้นที่สี่เหลี่ยมผืนผ้า บริเวณด้านทิศเหนือ ติดกับทางเดินภายในหมู่บ้าน และเป็นพื้นที่ปลูกพืชผักสวนครัว ด้านทิศตะวันออก เป็นลานโล่ง และติดทางเดินภายในหมู่บ้าน ด้านทิศตะวันตก ติดกับเรือนนายใจ ใจปิง ส่วนด้านทิศใต้ มีแท่งค้ำน้ำของหมู่บ้าน ห้องน้ำ ปลูกต้นมะม่วง และไม้ป่า (รายละเอียดตำแหน่งอาคารและต้นไม้ ภายในบริเวณบ้าน ดูจากภาพผังบริเวณ) ลักษณะเรือน

ตัวเรือนเป็นเรือนเดี่ยวหลังคาทรงจั่ว-ฮิป มุงด้วยหญ้าคา ยกใต้ถุนสูง หันหน้าเรือนไปทางทิศตะวันออก หรือ หันหน้าเรือนไปทางศาลตาน้ำ มีบันไดอยู่ด้านทิศใต้ติดกับเนินดิน บริเวณบันไดมีครก กระเบื้องและบริเวณใต้ถุนเป็นพื้นที่เก็บฟืนและคอกหมูหลังคาด้านข้างเอียง 40° - 40° ด้านหลัง 40° - 40° การใช้พื้นที่ในเรือน

ภายในแบ่งออกเป็นส่วนนอน 3 ห้อง องค์กรประกอบภายในเรือน 67 ตารางเมตร

1. ชานนอกประสงค์	13.8	ตารางเมตร	ร้อยละ 20.68%
2. ชานแดด	10	ตารางเมตร	ร้อยละ 14.9%
3. ส่วนเก็บของ	2	ตารางเมตร	ร้อยละ 2.48%
4. ห้องฮีด	11	ตารางเมตร	ร้อยละ 16.39%
5. ส่วนนอน และ เก็บของ	30.25	ตารางเมตร	ร้อยละ 45.07%

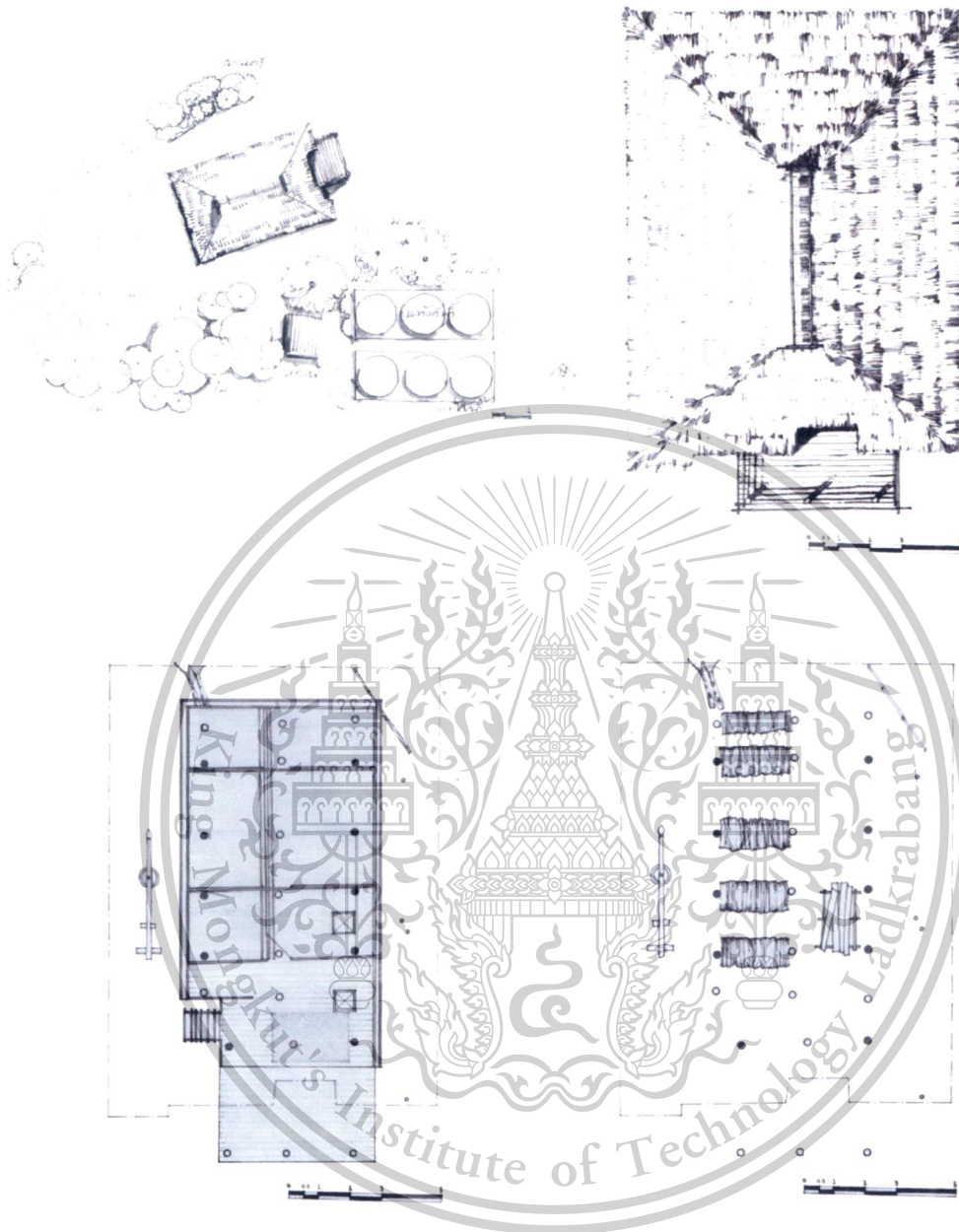
การใช้วัสดุ

เสาเรือนใช้ไม้จริง โครงหลังคาไม้จริง และ ไม้ไผ่ พื้นภายในปูฟากไม้ไผ่ ปูทับด้วยเมื่อไม้ไผ่พื้นภายนอกฟากไม้ไผ่ พื้นชานแดดใช้ไม้เชื่องหลวง ผนังภายนอกไม้ไผ่ขัดแตะ (ไม้เสี้ยน) โครงเคร่าเป็นแผ่นไม้จริงมัดด้วยหวาย ผนังบางส่วนช่วงทางเข้าและบันไดเป็นแผ่นไม้จริง หลังคามุงด้วยหญ้าคา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

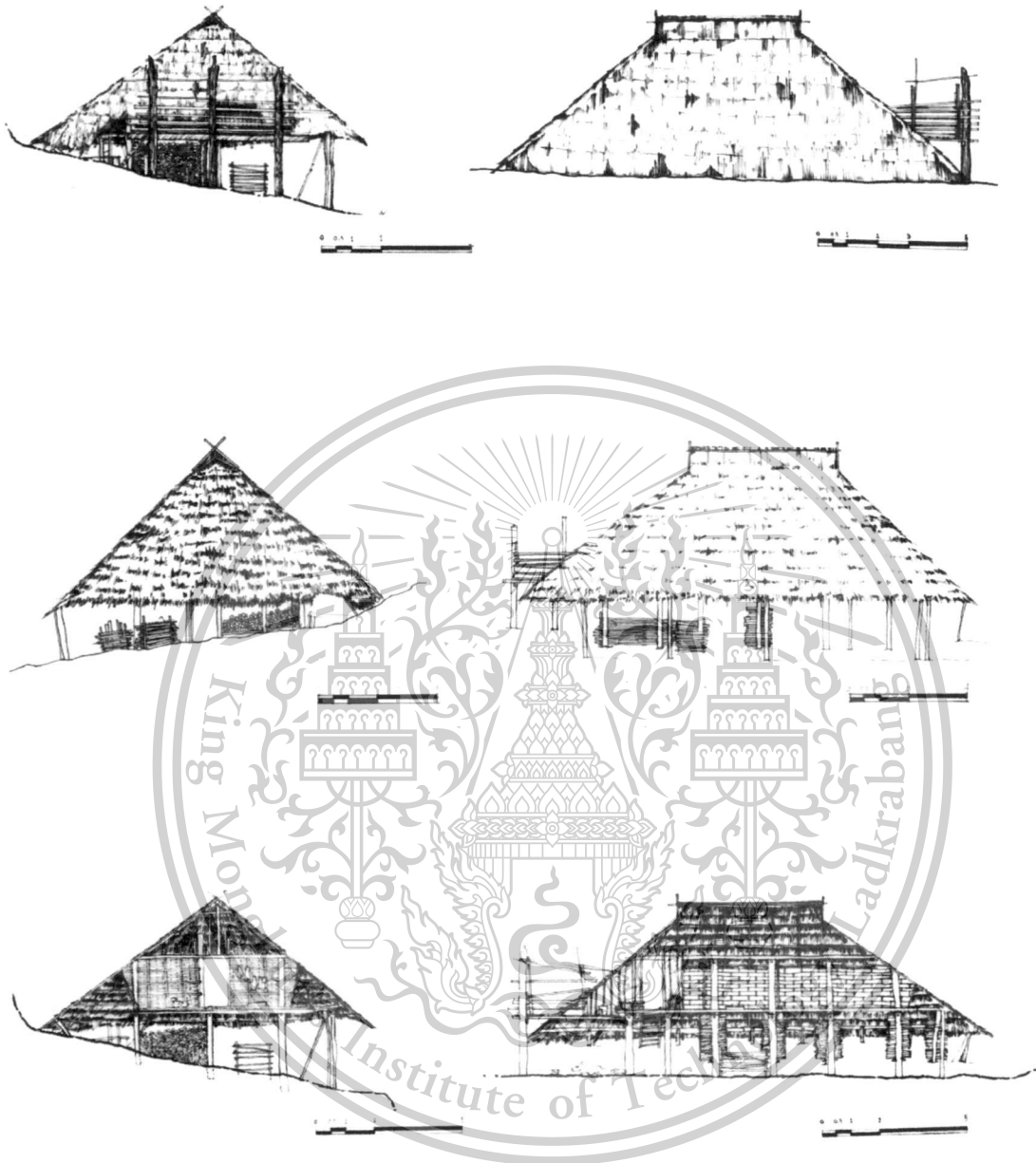

กรณีศึกษาที่ 4 เรือนนายเตรียม ใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 4 เรือนนายเตรียม ใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 5.

เรือนของนาย นายสมศักดิ์ ใจปึง

เรือนเลขที่ 58 ต.ตงพญา ต.ตงพญา อ.บ่อเกลือ จ.น่าน

สมาชิกในเรือน 6 คน ชาย 2 คน หญิง 3 คน เด็กหญิง 1 คน

ตระกูลผี :อาเปอร์

ระดับความสูง +1170 เมตรจากระดับน้ำทะเล

ผังบริเวณ และ สภาพแวดล้อม

ตัวเรือนหันไปทางทิศตะวันออก ขนาดของเรือนโดยประมาณ 90.5 ตารางเมตร ลักษณะเป็นพื้นที่สี่เหลี่ยมผืนผ้า บริเวณด้านทิศเหนือ ติดกับเรือนนายปัน ใจปึง มียุงข้าว ปลุกต้นฝรั่ง ต้นมะกอก ต้นเชือก และไม้ป่า ด้านทิศตะวันออก ปลุกต้นมะกอก ต้นเชือก และติดกับไม้ป่า ด้านทิศตะวันตก มีห้องน้ำและแท่งค้ำน้ำของหมู่บ้าน ปลุกต้นไผ่และติดกับไม้ป่า ส่วนด้านทิศใต้ มียุงข้าว ปลุกต้นกำ และติดกับไม้ป่า (รายละเอียดตำแหน่งอาคารและต้นไม้ ภายในบริเวณบ้าน ดูจากภาพผังบริเวณ)

ลักษณะเรือน

ตัวเรือนเป็นเรือนเดี่ยวหลังคาทรงจั่ว-ฮิป มุงด้วยหญ้าคา ยกใต้ถุนสูง หันหน้าเรือนไปทางทิศตะวันออก หรือ หันหน้าเรือนไปทางศาลตาน้ำ มีบันไดอยู่ด้านทิศใต้ติดกับเนินดิน บริเวณบันไดมีครก กระเบื้องและบริเวณใต้ถุนเป็นพื้นที่เก็บฟืนเก็บไม้และแขวนกรงไก่หลังคาด้านข้างเอียง $40^{\circ}/45^{\circ}$ ด้านหลัง $35^{\circ}/40^{\circ}$

การใช้พื้นที่ในเรือน

ภายในแบ่งออกเป็นส่วนนอน 3 ห้อง องค์กรประกอบภายในเรือน 90.5 ตารางเมตร

1. ชานอเนกประสงค์	19.5	ตารางเมตร	ร้อยละ 21.45%
2. ชานแดด	11.25	ตารางเมตร	ร้อยละ 12.37%
3. ส่วนเก็บของ	3.75	ตารางเมตร	ร้อยละ 4.65%
4. ห้องฮีด	17.5	ตารางเมตร	ร้อยละ 19.25%
5. ส่วนนอน และ เก็บของ	38.5	ตารางเมตร	ร้อยละ 42.35%

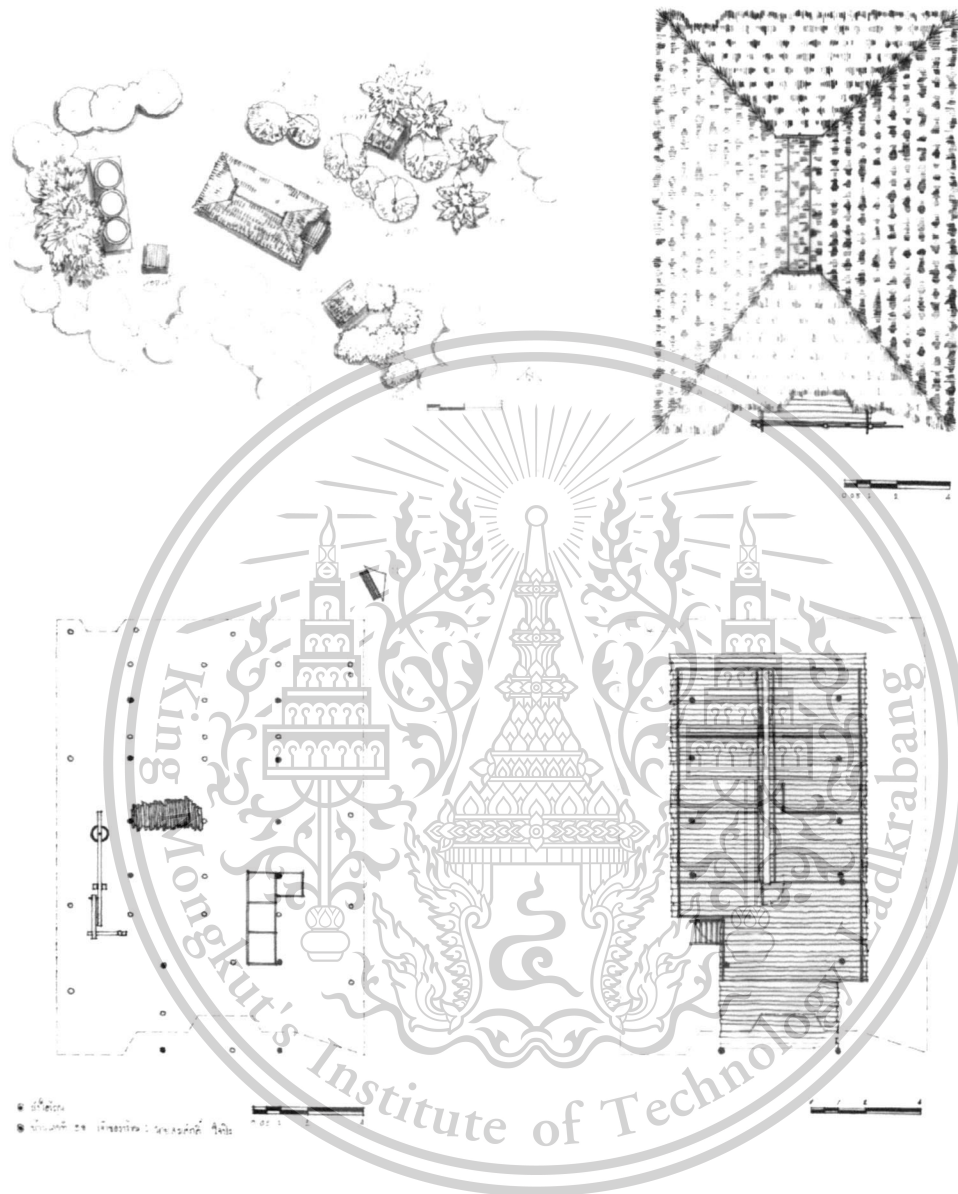
การใช้วัสดุ

เสาเรือนใช้ไม้จริง โครงหลังคาไม้จริง และ ไม้ไผ่ พื้นภายในปูฟากไม้ไผ่ พื้นภายนอกฟากไม้ไผ่ ส่วนพื้นชานแดดใช้ไม้เชือกหลวง ผนังภายนอกไม้ไผ่ขัดแตะ (ไม้เฮียะ) ผนังบางส่วนช่วงประตูทางเข้าเป็นแผ่นไม้จริง บันไดเป็นไม้จริง มัดด้วยหวาย หลังคามุงด้วยหญ้าคามัดด้วยตอกไม้ไผ่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

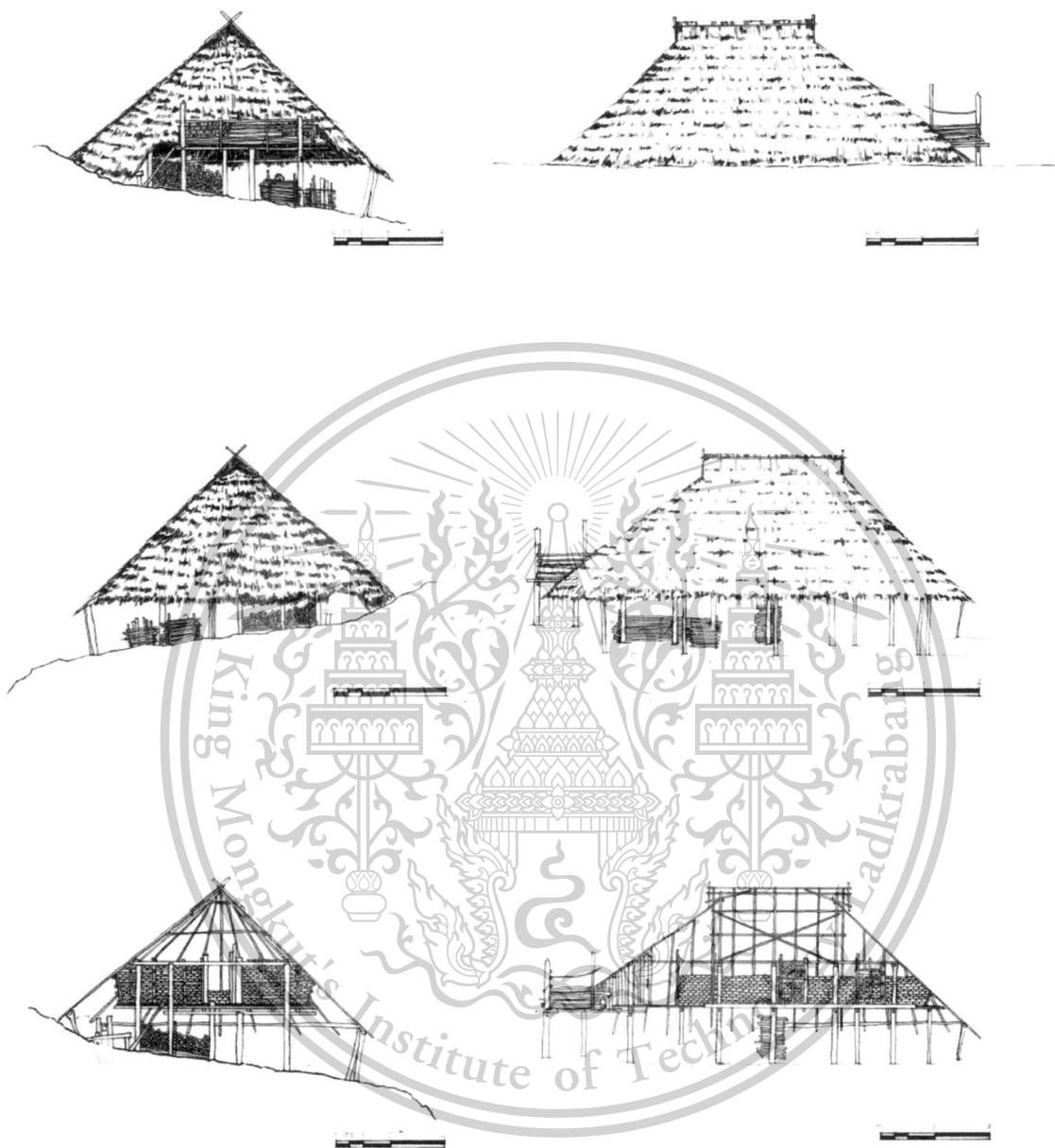

กรณีศึกษาที่ 5 เรือนนายสมศักดิ์ ใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 5 เรือนนายสมศักดิ์ ใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 6.

เรือนของนาย นายยัน ใจปิง

เรือนเลขที่ 105 ม.5 ต.ดงพญา ต.ดงพญา อ.บ่อเกลือ จ.น่าน

สมาชิกในเรือน 5 คน ชาย 1 คน หญิง 2 คน เด็กชาย 1 คน เด็กหญิง 1 คน

ตระกูลผี : อาเยอร์

ระดับความสูง +1094 เมตรจากระดับน้ำทะเล

ผังบริเวณ และ สภาพแวดล้อม

เรือนอยู่ทางทิศเหนือของหมู่บ้าน เป็นเรือนสุดท้าย ตัวเรือนหันไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ขนาดของเรือนโดยประมาณ 69.6 ตารางเมตร ลักษณะเป็นพื้นที่สี่เหลี่ยมผืนผ้า บริเวณด้านทิศเหนือเป็นหุบเขามีกกล้วยป่าและติดป่าไม้ ด้านทิศตะวันออก มีห้องน้ำ ลานซักล้าง ปลูกต้นกล้วยป่า และติดป่าไม้ ด้านทิศตะวันตก ติดป่าไม้ ส่วนด้านทิศใต้ ติดกับ เรือนนายเป็กใจปิง ปลูกต้นตะไคร้ ต้นขนุน ต้นมะม่วง ต้นฝรั่ง และมะนาว (รายละเอียดตำแหน่งอาคารและต้นไม้ ภายในบริเวณบ้าน ดูจากภาพผังบริเวณ) ลักษณะเรือน

ตัวเรือนเป็นเรือนเดี่ยวหลังคาทรงจั่ว-ฮิป ยกใต้ถุนสูง หันหน้าเรือนไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ หรือ ทางทิศของศาลตาน้ำ แต่ติดแนวเขา จึงหันเรือนไม่ตรง มีบันไดทางขึ้นเรือนอยู่ด้านทิศใต้ บริเวณบันไดมีครกกระเดื่องบริเวณใต้ถุนเรือนเป็นพื้นที่เก็บพื้นหลังคาด้านข้างเอียง 40° - 40° ด้านหลัง 35° - 40° การใช้พื้นที่ในเรือน

ภายในแบ่งออกเป็นส่วนนอน 3 ห้อง องค์ประกอบภายในเรือน 69.6 ตารางเมตร

1. ชานนอกประสงค์	11.37	ตารางเมตร	ร้อยละ 16.2%
2. ชานแดด	12	ตารางเมตร	ร้อยละ 17.1%
3. ส่วนเก็บของ	2.5	ตารางเมตร	ร้อยละ 3.5%
4. ห้องฮีด	15.6	ตารางเมตร	ร้อยละ 22.3%
5. ส่วนนอน และ เก็บของ	28.12	ตารางเมตร	ร้อยละ 40.2%

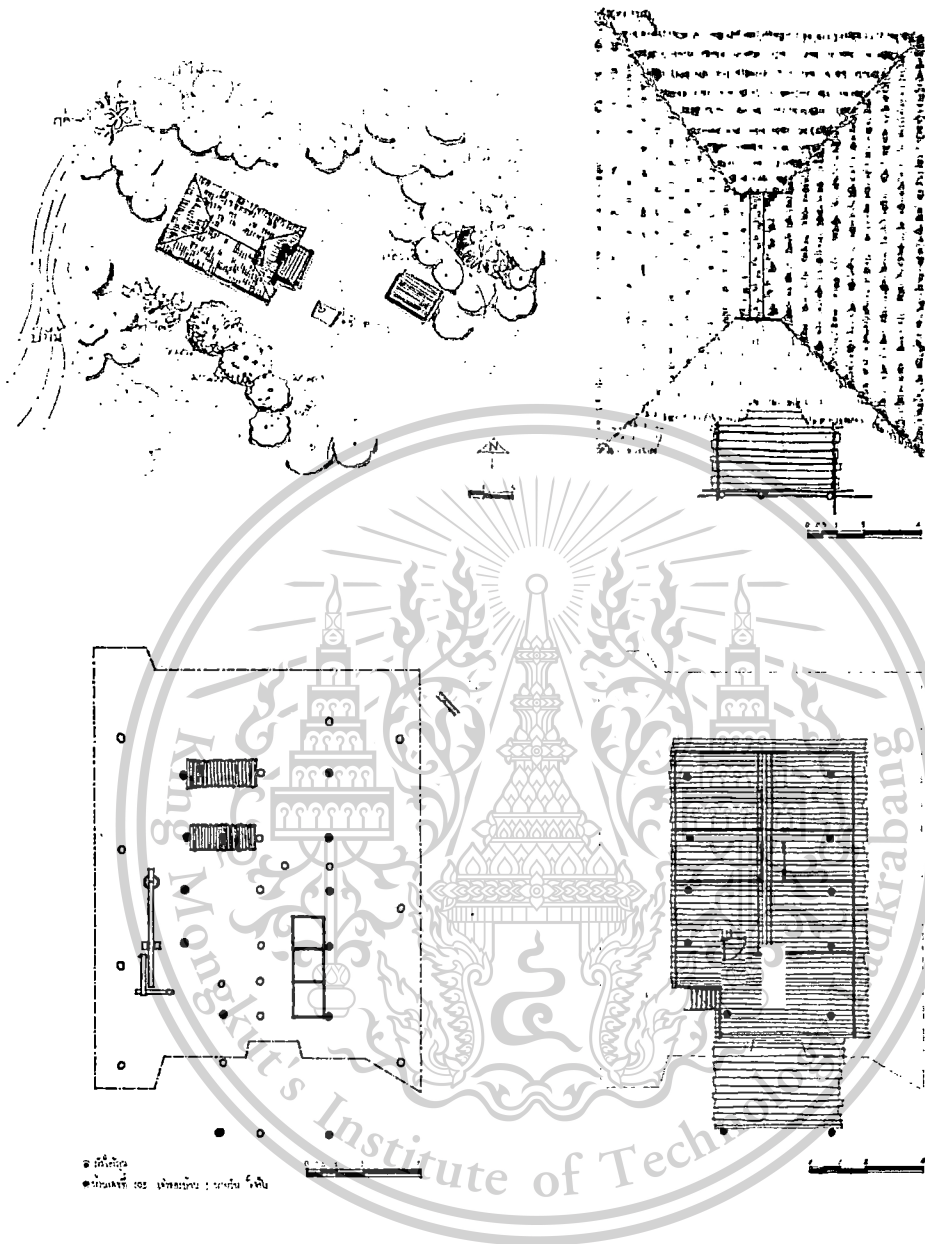
การใช้วัสดุ

เสาเรือนใช้ไม้จริง โครงหลังคาไม้จริง และ ไม้ไผ่ (ไม้หก) พื้นภายในปูฟากไม้ไผ่ พื้นภายนอกฟากไม้ไผ่ ส่วนพื้นชานแดดใช้ไม้เข็ง ผนังภายนอกไม้ไผ่ขัดแตะ ผนังบางส่วนช่วงประตูทางเข้าเป็นแผ่นไม้จริง มัดด้วยหวาย หลังคามุงด้วยหญ้าคามัดกับโครงไม้ไผ่ด้วยดอกไม้ไผ่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

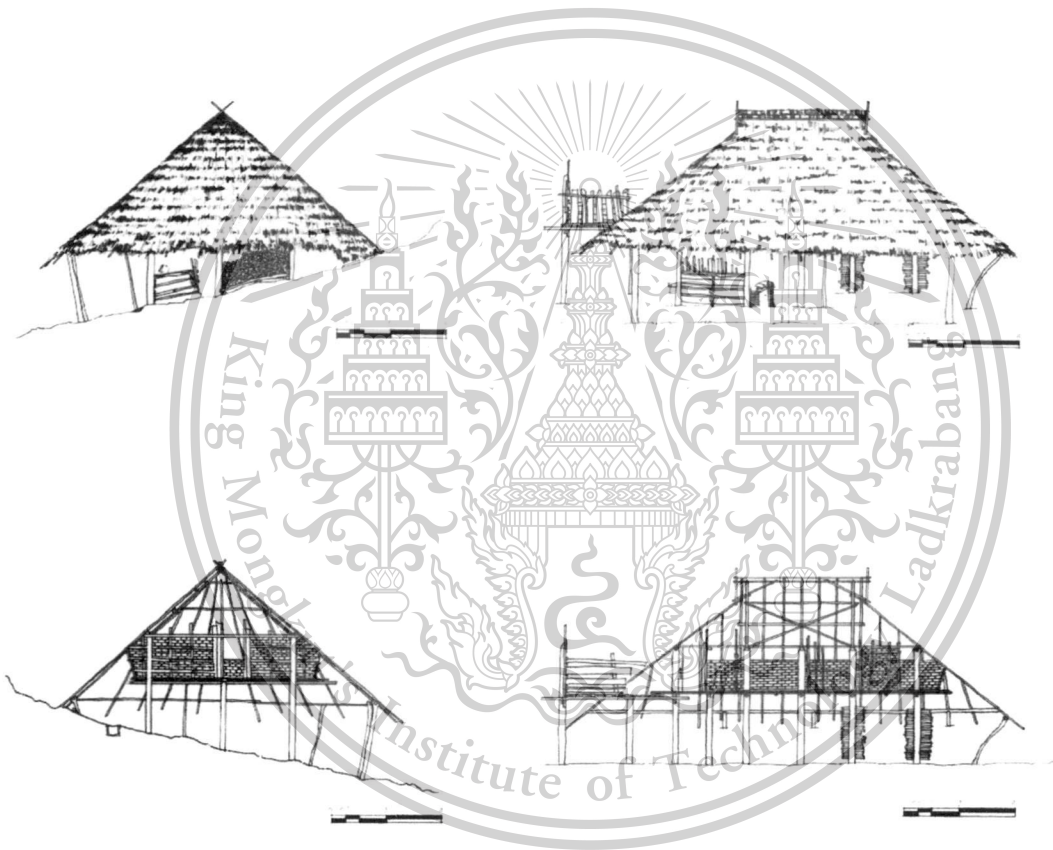
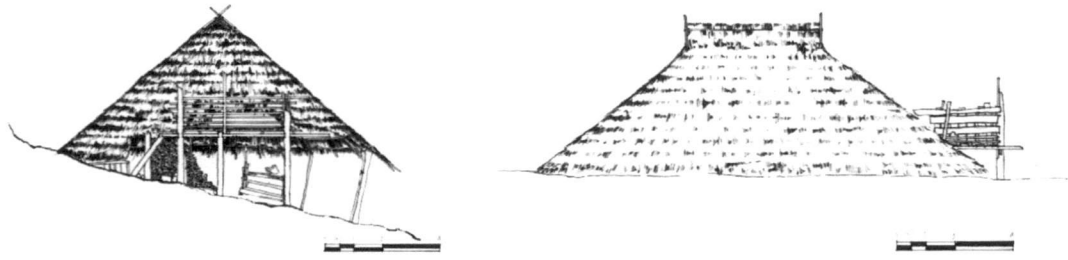

กรณีศึกษาที่ 6 เรือน นายยัน ใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 6 เรือน นายยัน ใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 7.

เรือนของนาย นางมอน ใจปิง

เรือนเลขที่ 39 ต.ตงพญา ต.ตงพญา อ.บ่อเกลือ จ.น่าน

สมาชิกในเรือน 5 คน ชาย 3 คน หญิง 2 คน

ตระกูลผี : อาเยอร์

ระดับความสูง +1160 เมตรจากระดับน้ำทะเล

ผังบริเวณ และ สภาพแวดล้อม

ตัวเรือนหันไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ขนาดของเรือนโดยประมาณ 64.5 ตารางเมตร ลักษณะเป็นพื้นที่สี่เหลี่ยมผืนผ้า บริเวณด้านทิศเหนือ ติดกับเรือนนายหวันใจปิง ปลูกต้นกำ และต้นส้มโอ ด้านทิศตะวันออก มียุงข้าว ปลูกต้นมะกอก และติดกับไม้ป่า ด้านทิศตะวันตก ติดกับทางเดินภายในหมู่บ้าน ส่วนด้านทิศใต้ ติดกับ เรือนนายสมศักดิ์ ใจปิง ปลูกต้นฝรั่ง และต้นมะกอก (รายละเอียด ตำแหน่งอาคารและต้นไม้ ภายในบริเวณบ้าน ดูจากภาพผังบริเวณ)

ลักษณะเรือน

ตัวเรือนเป็นเรือนเดี่ยวหลังคาทรงจั่ว-ฮิป มุงด้วยหญ้าคา ยกใต้ถุนสูง หันหน้าเรือนไปทางทิศตะวันออก หรือ หันหน้าเรือนไปทางศาลตาน้ำ มีบันไดอยู่ด้านทิศใต้ติดกับเนินดิน บริเวณบันไดมีครกกระเดื่องและบริเวณใต้ถุนเป็นพื้นที่เก็บฟืน หลังคาด้านข้างเอียง 40°/40° ด้านหลัง 35°/35°

การใช้พื้นที่ในเรือน

ภายในแบ่งออกเป็นส่วนนอน 3 ห้อง องค์กรประกอบภายในเรือน 64.5 ตารางเมตร

1. ชานนอกประสงค์	10.5	ตารางเมตร	ร้อยละ 16.275%
2. ชานแดด	10.5	ตารางเมตร	ร้อยละ 16.275%
3. ส่วนเก็บของ	1	ตารางเมตร	ร้อยละ 1.55%
4. ห้องฮีด	12.5	ตารางเมตร	ร้อยละ 19.37%
5. ส่วนนอน และ เก็บของ	30	ตารางเมตร	ร้อยละ 46.5%

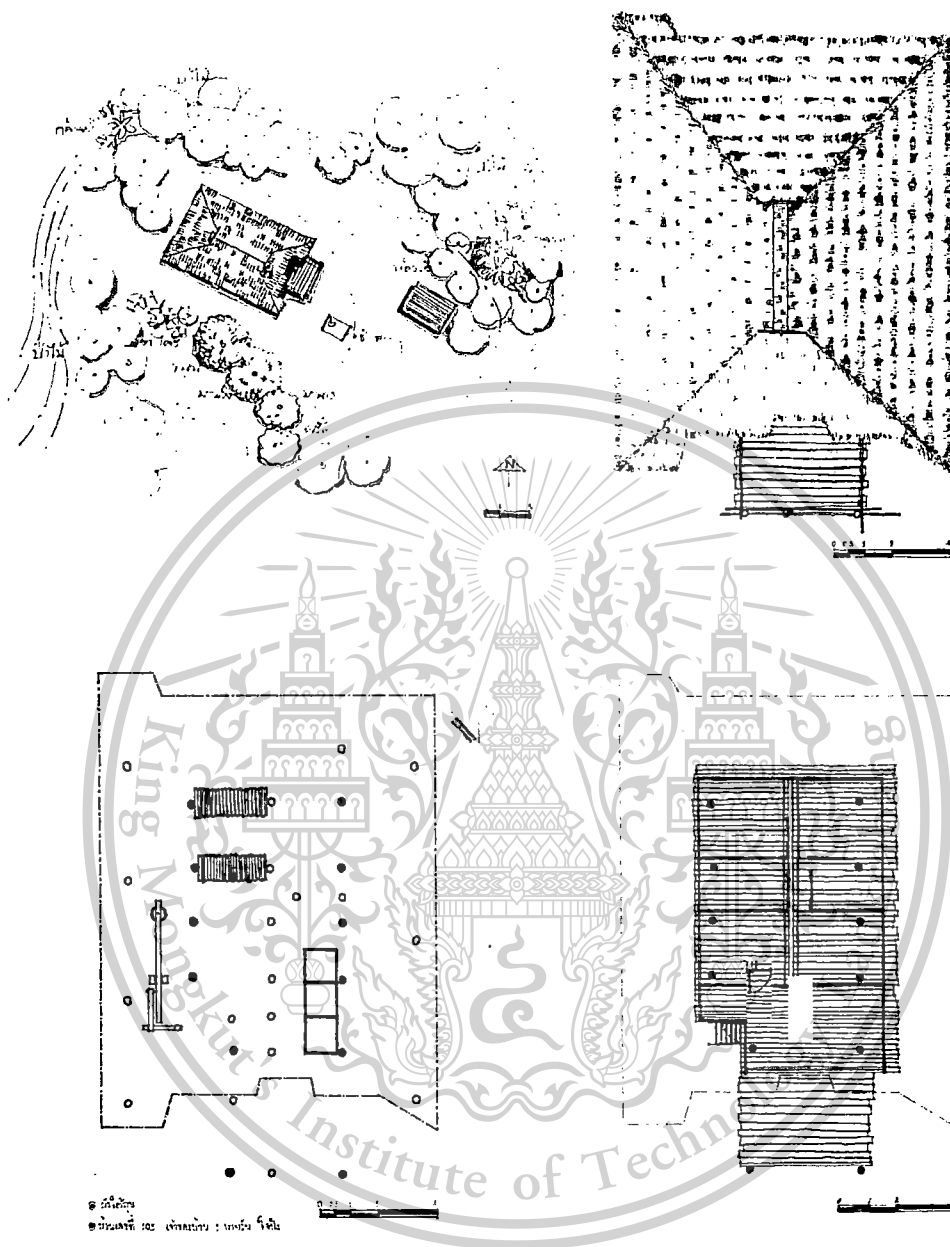
การใช้วัสดุ

เสาเรือนใช้ไม้จริง โครงหลังคาไม้จริง และ ไม้ไผ่ (ไม้ทก) พื้นภายในปูฟากไม้ไผ่ พื้นภายนอกฟากไม้ไผ่ ส่วนพื้นชานแดดใช้ไม้เชื่องหลวง ผนังภายนอกไม้ไผ่ขัดแตะ ทำด้วยไม้เสี้ยนมัดด้วยหวาย ผนังบางส่วนช่วงประตูทางเข้าเป็นแผ่นไม้จริง หลังคามุงด้วยหญ้าคามัดด้วยตอกไม้ไผ่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

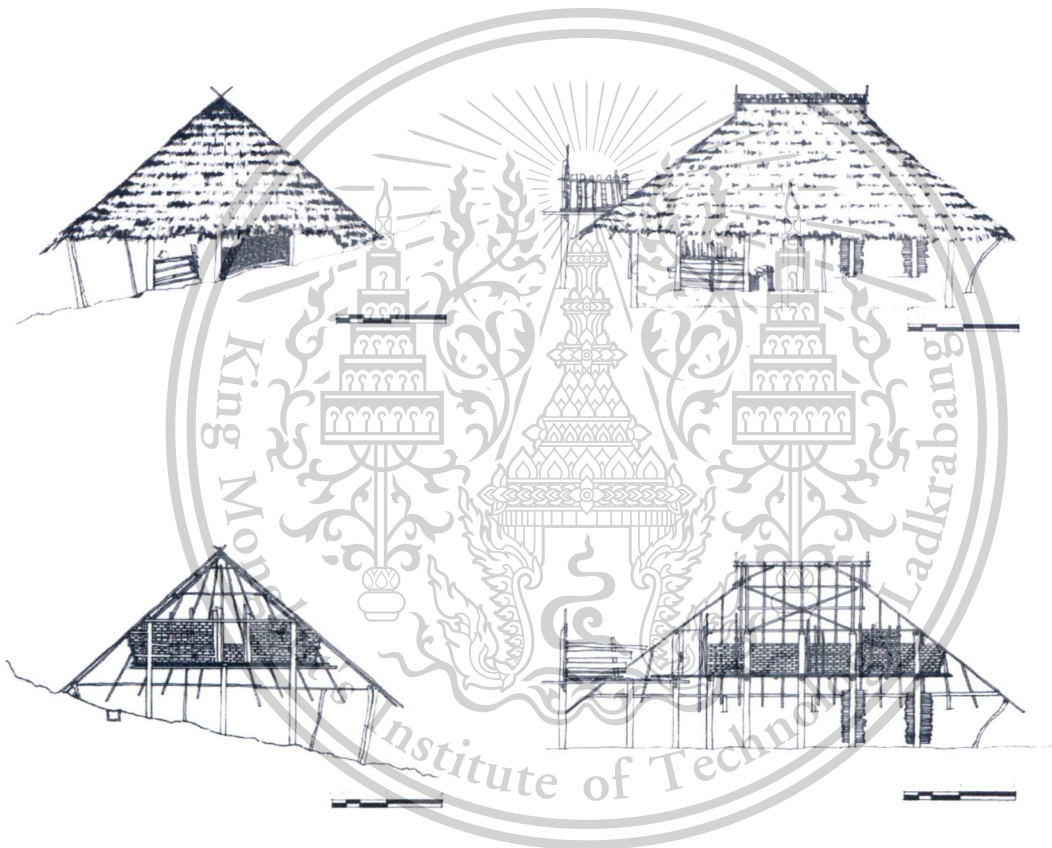
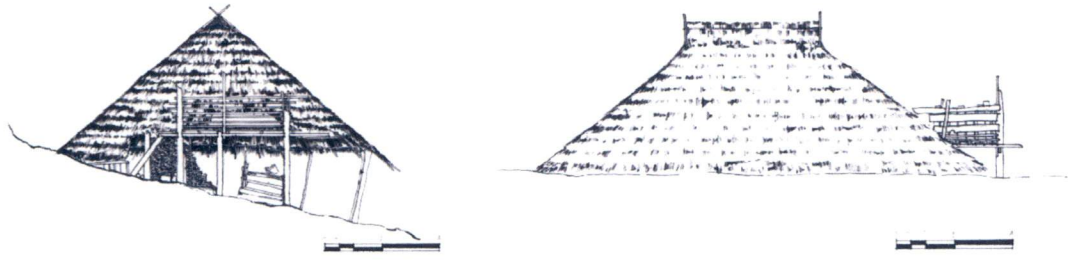

กรณีศึกษาที่ 7 เรือน นางมอลใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 7 เรือน นางมอลใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 8.

เรือนของนาย นายปิ่น ใจปิง

เรือนเลขที่ 18 ต.ตงพญา อ.บ่อเกลือ จ.น่าน

สมาชิกในเรือน 18 คน ชาย 7 คน หญิง 7 คน เด็กชาย 3 คน เด็กหญิง 1 คน

ตระกูลผี : อาเยอร์

ระดับความสูง +1152 เมตรจากระดับน้ำทะเล

ผังบริเวณ และ สภาพแวดล้อม

ตัวเรือนหันไปทางทิศใต้ ขนาดของเรือนโดยประมาณ 129 ตารางเมตร ลักษณะเป็นพื้นที่สี่เหลี่ยมผืนผ้า บริเวณด้านทิศเหนือ ติดกับเรือนนายมูล ใจปิง ด้านทิศตะวันออก มีห้องน้ำ ปลูกต้นเช็ง ต้นขนุน ต้นมะขาม และมีต้นค้อติดกับป่าไม้ ด้านทิศตะวันตก มียุงข้าว ส่วนด้านทิศใต้ มียุงข้าว และลานซักล้าง (รายละเอียดตำแหน่งอาคารและต้นไม้ ภายในบริเวณบ้าน ดูจากภาพผังบริเวณ)ลักษณะเรือน

ตัวเรือนเป็นเรือนเดี่ยวหลังคาทรงจั่ว-ฮิป มุงด้วยหญ้าคา ยกใต้ถุนสูง หันหน้าเรือนไปทางทิศใต้ หรือ หันหน้าเรือนไปทางศาลตาน้ำ มีบันไดอยู่ด้านทิศตะวันตกติดกับเนินดิน บริเวณบันไดมีครกกระเดื่อง และบริเวณใต้ถุนเป็นพื้นที่เก็บฟืน เล้าหมู แขนงกรงไก่หลังคาด้านข้างเอียง 45° - 45° ด้านหลัง 30° - 30° การใช้พื้นที่ในเรือน

ภายในแบ่งออกเป็นส่วนนอน 3 ห้อง องค์กรประกอบภายในเรือน 129 ตารางเมตร

1. ซานอเนกประสงค์	28.5	ตารางเมตร	ร้อยละ	22%
2. ซานแดด	17.5	ตารางเมตร	ร้อยละ	13.56%
3. ส่วนเก็บของ	2.5	ตารางเมตร	ร้อยละ	1.9%
4. ห้องฮีต	21	ตารางเมตร	ร้อยละ	16.27%
5. ส่วนนอน และ เก็บของ	59.5	ตารางเมตร	ร้อยละ	46.11%

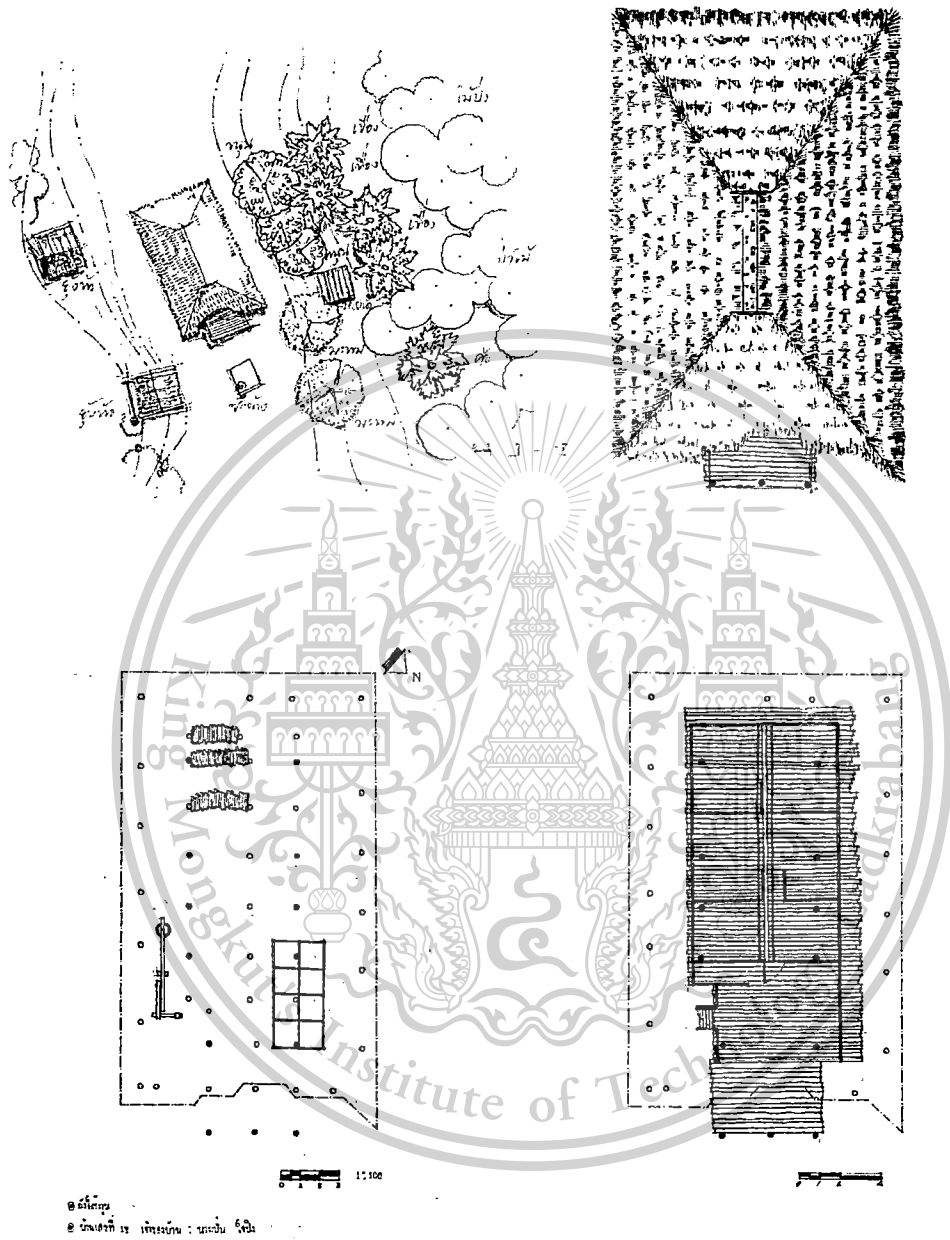
การใช้วัสดุ

เสาเรือนใช้ไม้จริง โครงหลังคาไม้จริง และ ไม้ไผ่ (ไม้ทก) พื้นภายในปูฟากไม้ไผ่ พื้นภายนอกปูฟากไม้ไผ่ ส่วนพื้นซานแดดใช้ไม้เช็ง ผนังภายนอกไม้ไผ่ขัดตะ (ไม้เสียว) มัดด้วยหวาย ผนังบางส่วนช่วงประตูทางเข้าเป็นแผ่นไม้จริง หลังคามุงด้วยหญ้าคา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

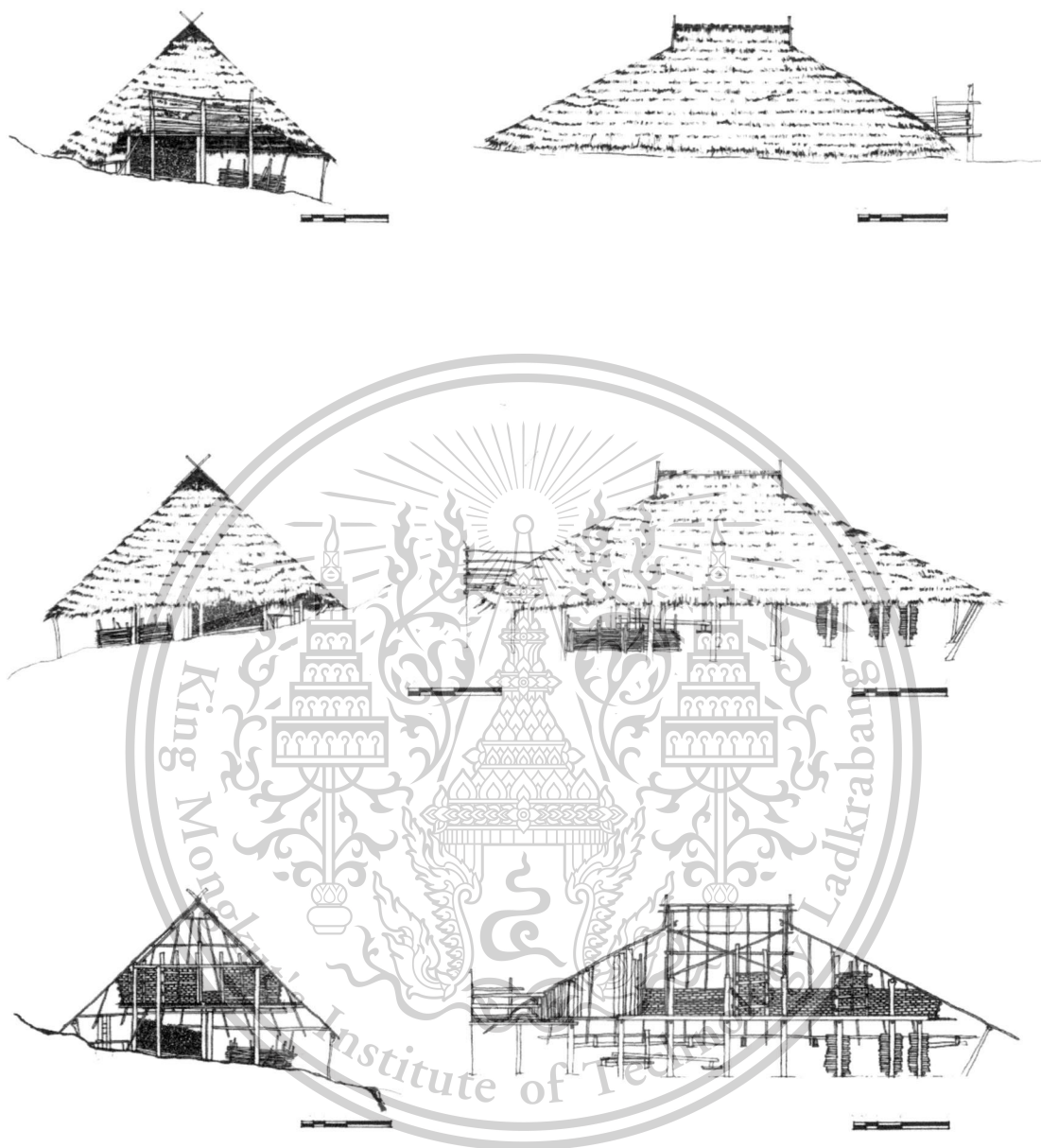

กรมศึกษาที่ 8 เรือนนายปิ่น ใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 8 เรือนนายปิ่น ใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 9.

เรือนของนาย นายขวาง ใจปิง

เรือนเลขที่ 86 ม.5 ต.ตงพญา ต.ตงพญา อ.บ่อเกลือ จ.น่าน

สมาชิกในเรือน 5 คน ชาย 1 คน หญิง 1 คน เด็กชาย 3 คน

ตระกูลผี : อาเปอร์

ระดับความสูง +1121 เมตรจากระดับน้ำทะเล

ผังบริเวณ และ สภาพแวดล้อม

ตั้งอยู่ในกลุ่มที่ตัวเรือนหันไปทางทิศตะวันออก ขนาดของเรือนโดยประมาณ 42 ตารางเมตร ลักษณะเป็นพื้นที่สี่เหลี่ยมผืนผ้า บริเวณด้านทิศเหนือ มียุ่งข้าว ปลูกพืชผักสวนครัว เช่น ตะไคร้ และมีต้นค้อติดกับไม้ป่า ด้านทิศตะวันออก มีลานซักล้าง ยุ่งข้าว ปลูกต้นเขื่อง ด้านทิศตะวันตก มีต้นค้อและไม้ป่า ส่วนด้านทิศใต้ ปลูกต้นเขื่อง ติดกับไม้ป่า (รายละเอียดตำแหน่งอาคารและต้นไม้ ภายในบริเวณบ้าน ดูจากภาพผังบริเวณ)

ลักษณะเรือน

ตัวเรือนเป็นเรือนเดี่ยวหลังคาทรงจั่ว-ฮิป มุงด้วยหญ้าคา ยกใต้ถุนสูง หันหน้าเรือนไปทางทิศตะวันออก หรือ หันหน้าเรือนไปทางศาลตาน้ำ มีบันไดอยู่ด้านทิศใต้ติดกับเนินดิน บริเวณบันไดมีครกกระเดื่องและบริเวณใต้ถุนเป็นพื้นที่เก็บฟืน เล้าหมู และกรงไก่หลังคาด้านข้างเอียง $45^{\circ}/45^{\circ}$ ด้านหลัง $35^{\circ}/40^{\circ}$

การใช้พื้นที่ในเรือน

ภายในแบ่งออกเป็นสามนอน 3 ห้อง องค์ประกอบภายในเรือน 42 ตารางเมตร

1. ชานนอกประสังค์	6	ตารางเมตร	ร้อยละ 14.3%
2. ชานแดด	6	ตารางเมตร	ร้อยละ 14.3%
3. ส่วนเก็บของ	1	ตารางเมตร	ร้อยละ 2.4%
4. ห้องฮีต	9	ตารางเมตร	ร้อยละ 21.4%
5. ส่วนนอน และ เก็บของ	20	ตารางเมตร	ร้อยละ 47.6%

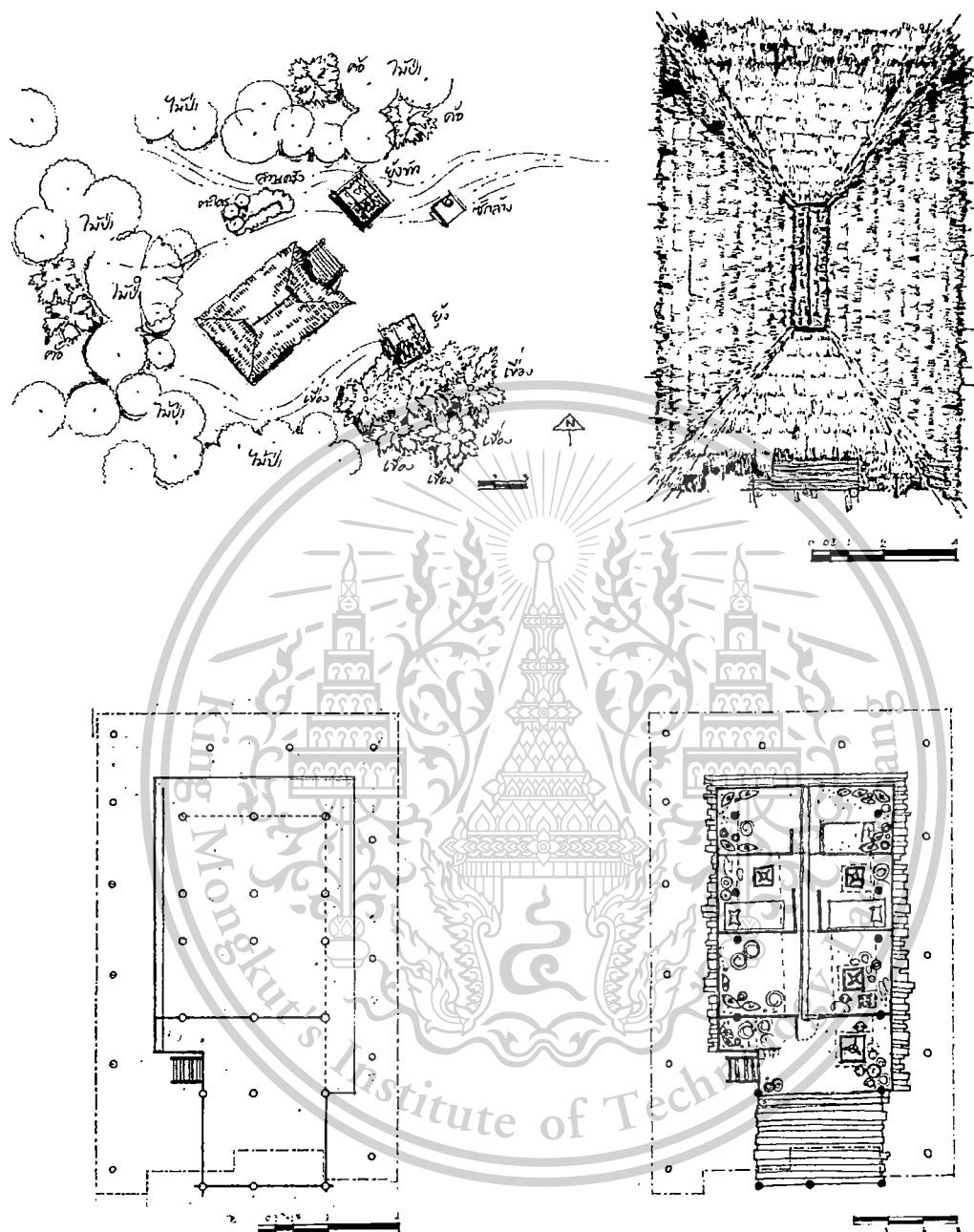
การใช้วัสดุ

เสาเรือนใช้ไม้จริง โครงหลังคาไม้จริง และ ไม้ไผ่ พื้นภายในปูฟากไม้ไผ่ พื้นภายนอกปูฟากไม้ไผ่ ส่วนพื้นชานแดดใช้ไม้เขื่องหรือเขื่องหลวง ผนังภายนอกไม้ไผ่ขัดและมัดด้วยหวาย ผนังบางส่วนช่วงประตูทางเข้าเป็นแผ่นไม้จริง หลังคามุงด้วยหญ้าคา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

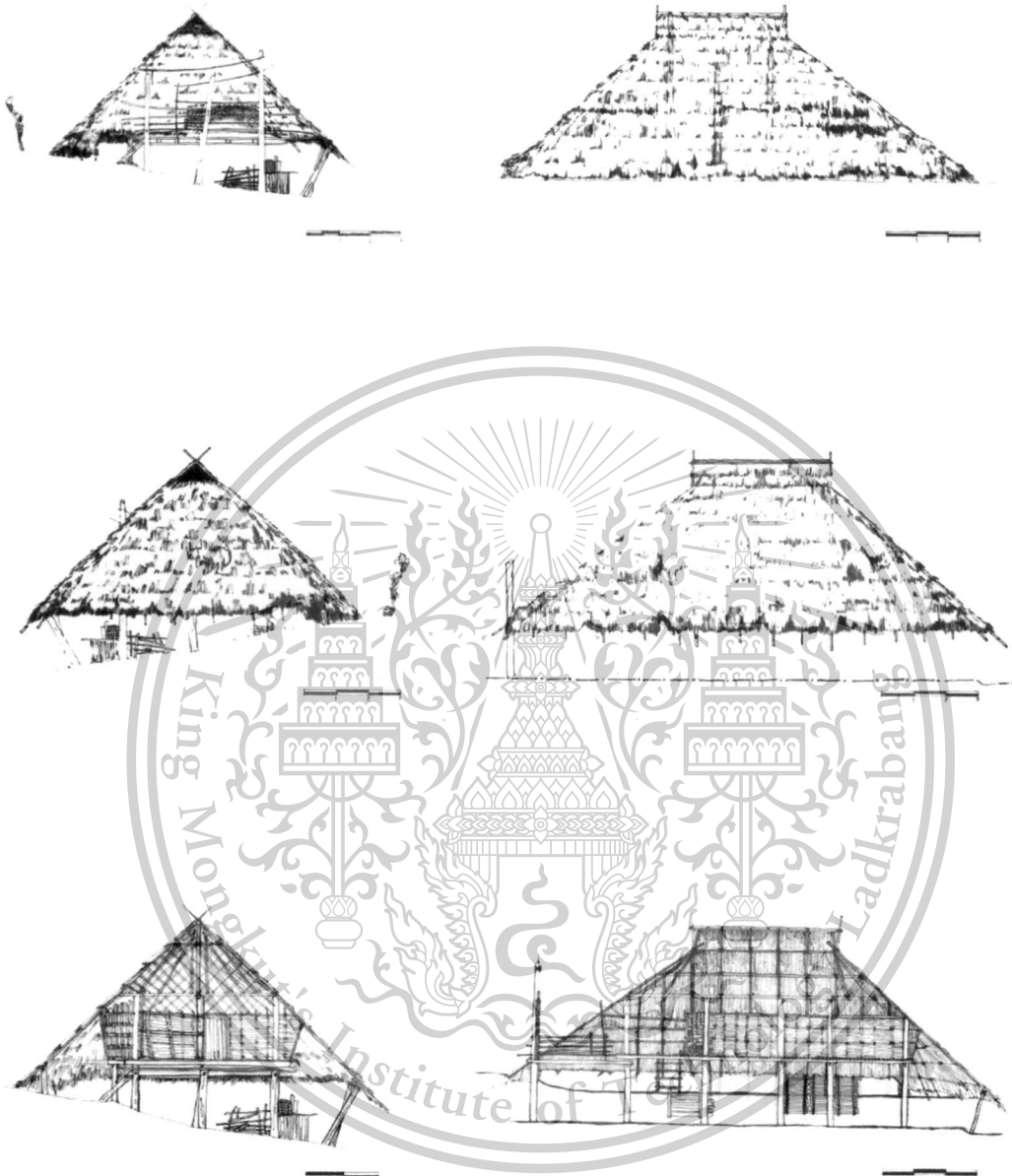

กรณีศึกษาที่ 9 เรือนนายขวาง ใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 9 เรือนนายขวาง ใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 10.

เรือนของนาย นายสมนึก ใจปิง

เรือนเลขที่ 89 ต.ตงพญา ต.ตงพญา อ.บ่อเกลือ จ.น่าน

สมาชิกในเรือน 11 คน ชาย 4 คน หญิง 4 คน เด็กชาย 2 คน เด็กหญิง 1 คน

ตระกูลผี : อาเยอร์

ระดับความสูง +1100 เมตรจากระดับน้ำทะเล

ผังบริเวณ และ สภาพแวดล้อม

ตัวเรือนหันไปทางทิศใต้ ขนาดของเรือนโดยประมาณ 85.4 ตารางเมตร ลักษณะเป็นพื้นที่สี่เหลี่ยมผืนผ้า บริเวณด้านทิศเหนือ ติดกับเรือนนายเป็กใจปิง ด้านทิศตะวันออก ปลูกต้นหมาก ต้นมะกอก มีต้นกล้วยป่า และไม้ป่า ด้านทิศตะวันตก มียุงข้าว ปลูกต้นมะขาม ต้นมะกอก ต้นมะม่วง ต้นเมี่ยง และต้นหมาก ส่วนด้านทิศใต้ ติดกับทางเดินภายในหมู่บ้าน (รายละเอียดตำแหน่งอาคารและต้นไม้ภายในบริเวณบ้าน ดูจากภาพผังบริเวณ)

ลักษณะเรือน

ตัวเรือนเป็นเรือนเดี่ยวหลังคาทรงจั่ว-ฮิป มุงด้วยหญ้าคา ยกใต้ถุนสูง หันหน้าเรือนไปทางทิศใต้ หรือ หันหน้าเรือนไปทางศาลตาน้ำ มีบันไดอยู่ด้านทิศตะวันตกติดกับเนินดิน บริเวณบันไดมีครกกระเดื่อง และบริเวณใต้ถุนเป็นพื้นที่เก็บพื้น กรงไก่ เล้าหมูหลังคาชันข้างเอียง 40° - 40° ด้านหลัง 30° - 30° การใช้พื้นที่ในเรือน

ภายในแบ่งออกเป็นส่วนนอน 3 ห้อง องค์กรประกอบภายในเรือน 85.4 ตารางเมตร

1. ชานอเนกประสงค์	12	ตารางเมตร	ร้อยละ 14.04%
2. ชานแดด	15	ตารางเมตร	ร้อยละ 17.55%
3. ส่วนเก็บของ	4.32	ตารางเมตร	ร้อยละ 5.11%
4. ห้องฮีด	15	ตารางเมตร	ร้อยละ 17.55%
5. ส่วนนอน และ เก็บของ	39	ตารางเมตร	ร้อยละ 45.63%

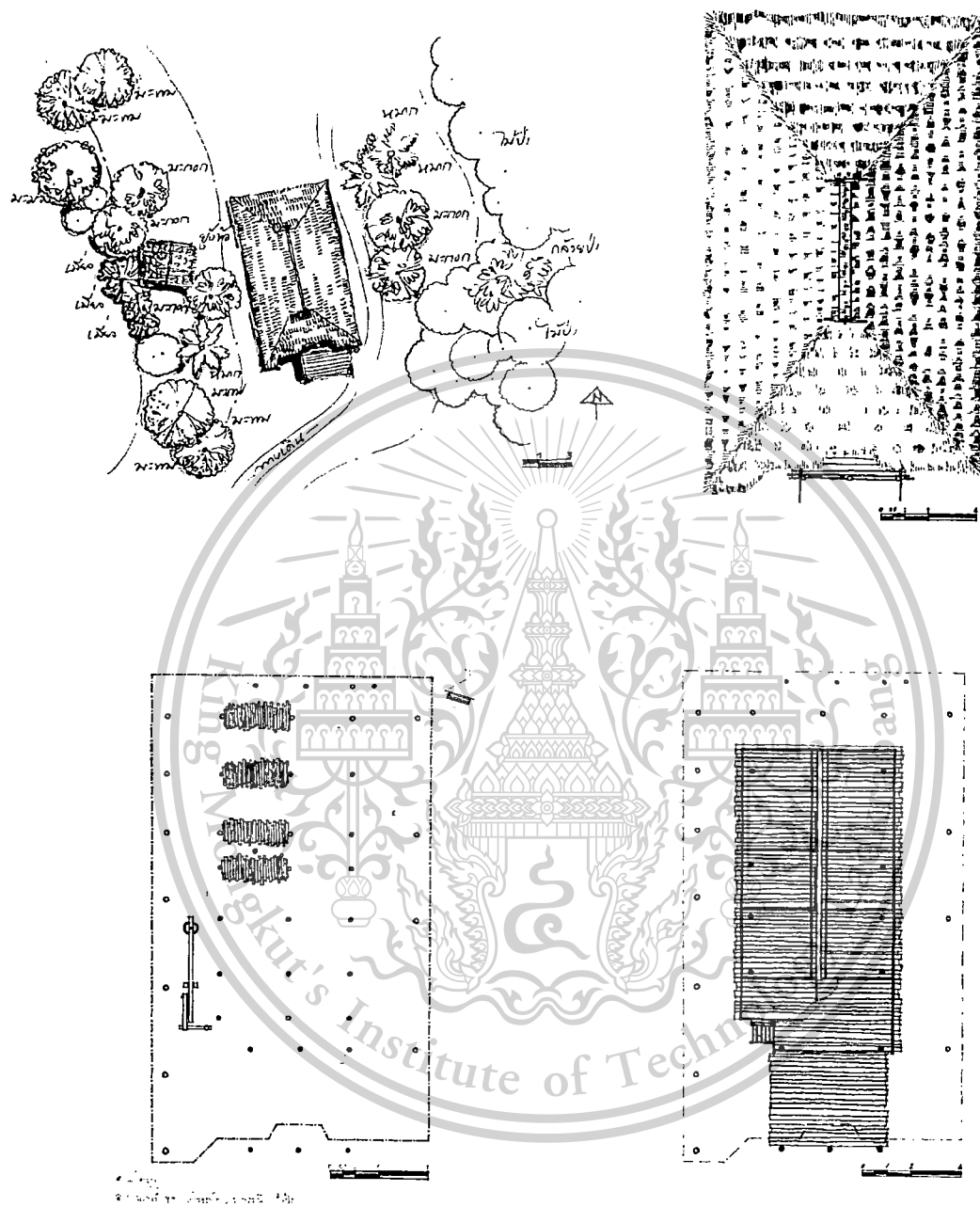
การใช้วัสดุ

เสาเรือนใช้ไม้จริง โครงหลังคาไม้จริง และ ไม้ไผ่ พื้นภายในปูฟากไม้ไผ่ พื้นภายนอกปูฟากไม้ไผ่ ส่วนพื้นชานแดดใช้ไม้เชือกหรือเชือกหลวง ผนังภายนอกไม้ไผ่ขัดแตะ ผนังบางส่วนช่วงประตูทางเข้าเป็นแผ่นไม้จริง มัดด้วยหวาย หลังคามุงด้วยหญ้าคามัดด้วยตอกไม้ไผ่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

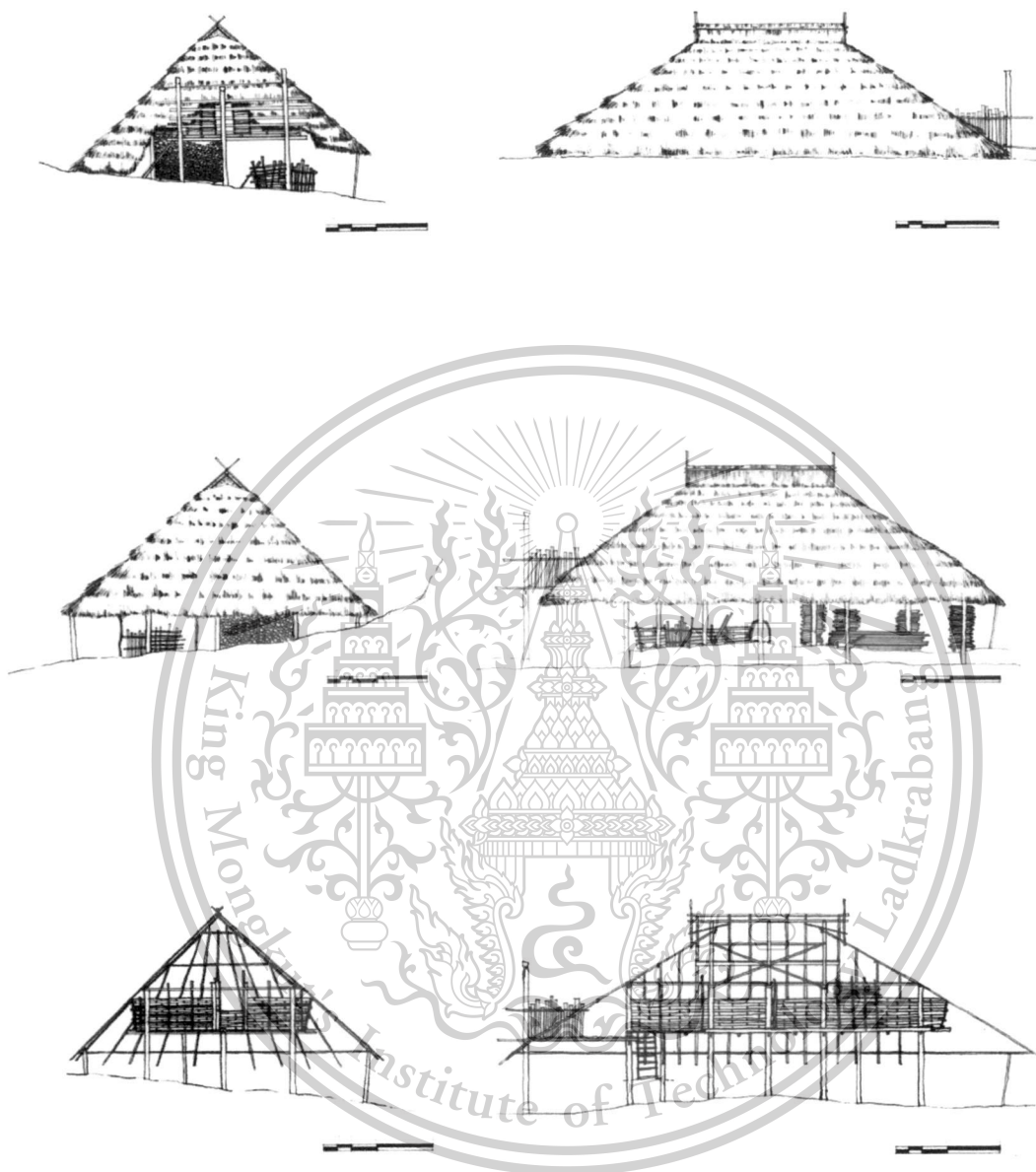

กรณีศึกษาที่ 10 เรือนนายสมนึก ใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 10 เรือนนายสมนึก ใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 11.

เรือนของนาย นายหวังใจปิง

เรือนเลขที่ 28 ต.ตงพญา ต.ตงพญา อ.ป่อเกล้า จ.น่าน

สมาชิกในเรือน 13 คน ชาย 4 คน หญิง 4 คน เด็กชาย 3 คนเด็กหญิง 2 คน

ตระกูลผี : อาเปอร์

ระดับความสูง +1152 เมตรจากระดับน้ำทะเล

ผังบริเวณ และ สภาพแวดล้อม

ตัวเรือนหันไปทางทิศใต้ ขนาดของเรือนโดยประมาณ 103.5 ตารางเมตร ลักษณะเป็นพื้นที่สี่เหลี่ยมผืนผ้า บริเวณด้านทิศเหนือ มีห้องน้ำ ลานซักล้าง ปลูกต้นพลู ต้นฝรั่ง และต้นเขื่อง ด้านทิศตะวันออก ปลูกต้นมะกอกและมีป่าไม้ในบริเวณใกล้เคียง ด้านทิศตะวันตก มียุงข้าว 2 หลัง และติดกับทางเดินภายในหมู่บ้าน ส่วนด้านทิศใต้มีลานซักล้างและปลูกต้นมะกอก (รายละเอียดตำแหน่งอาคารและต้นไม้ ภายในบริเวณบ้าน ดูจากภาพผังบริเวณ)

ลักษณะเรือน

ตัวเรือนเป็นเรือนเดี่ยวหลังคาทรงจั่ว-ฮิป มุงด้วยหญ้าคา ยกใต้ถุนสูง หันหน้าเรือนไปทางทิศใต้ หรือ หันหน้าเรือนไปทางศาลตาน้ำ มีบันไดอยู่ด้านทิศตะวันตกติดกับเนินดิน บริเวณบันไดมีครกกระเดื่อง และบริเวณใต้ถุนเป็นพื้นที่เก็บพื้นหลังคาด้านข้างเอียง $45^{\circ}/45^{\circ}$ ด้านหลัง $35^{\circ}/35^{\circ}$ การใช้พื้นที่ในเรือน

ภายในแบ่งออกเป็นส่วนนอน 3 ห้อง องค์ประกอบภายในเรือน 103.5 ตารางเมตร

1. ขานอเนกประสงค์	21	ตารางเมตร	ร้อยละ	29.29%
2. ขานแดด	13.5	ตารางเมตร	ร้อยละ	13.04%
3. ส่วนเก็บของ	6	ตารางเมตร	ร้อยละ	5.79%
4. ห้องฮีด	17.5	ตารางเมตร	ร้อยละ	16.90%
5. ส่วนนอน และ เก็บของ	45.5	ตารางเมตร	ร้อยละ	43.95%

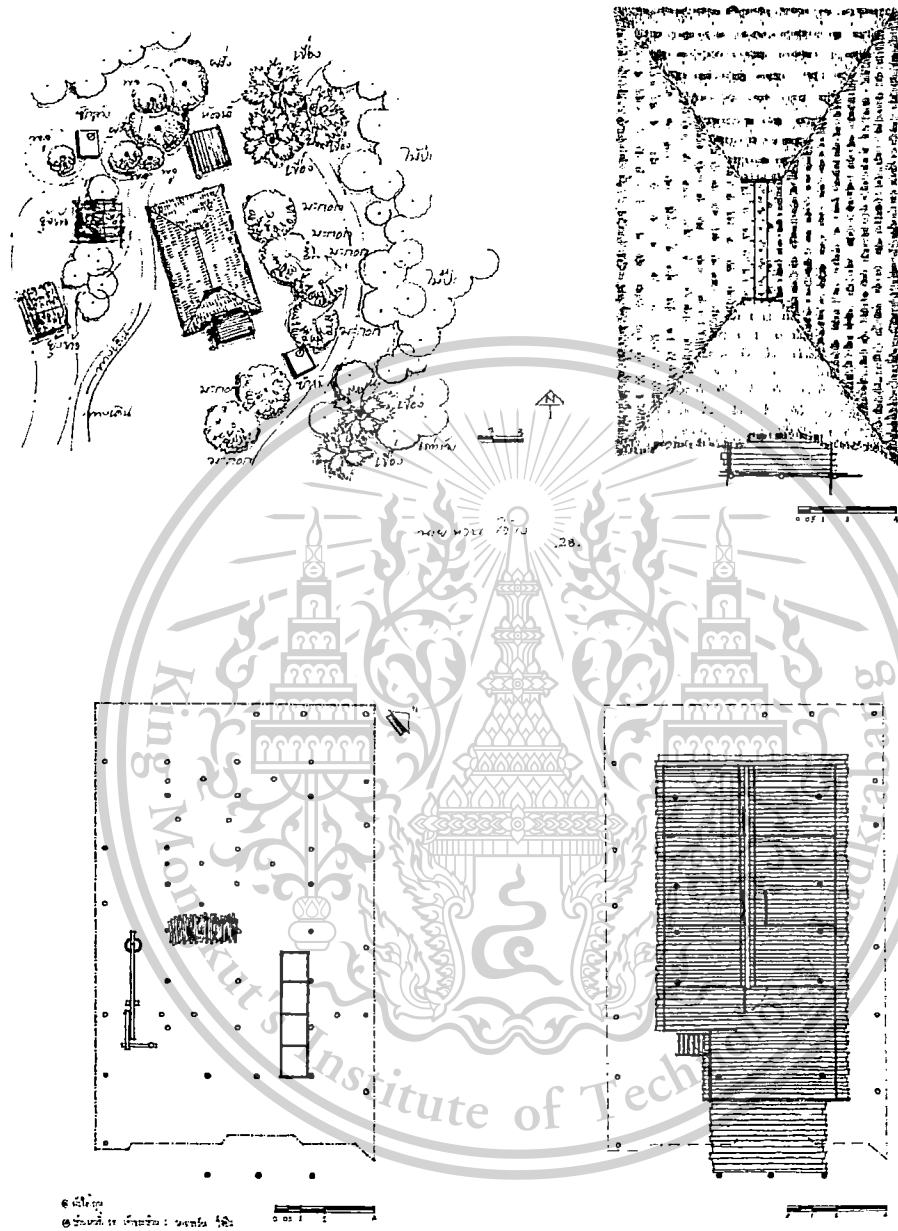
การใช้วัสดุ

เสาเรือนใช้ไม้จริง โครงหลังคาไม้จริง และ ไม้ไผ่ พื้นภายในปูฟากไม้ไผ่ พื้นภายนอกปูฟากไม้ไผ่ ส่วนพื้นขานแดดใช้ไม้เขื่องหรือเขื่องหลวง ผนังภายนอกไม้ไผ่ขัดแตะ (ไม้เสี้ยน) ผนังบางส่วนช่วงประตูทางเข้าเป็นแผ่นไม้จริง หลังคามุงด้วยหญ้าคามัดด้วยหวาย และ ดอก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

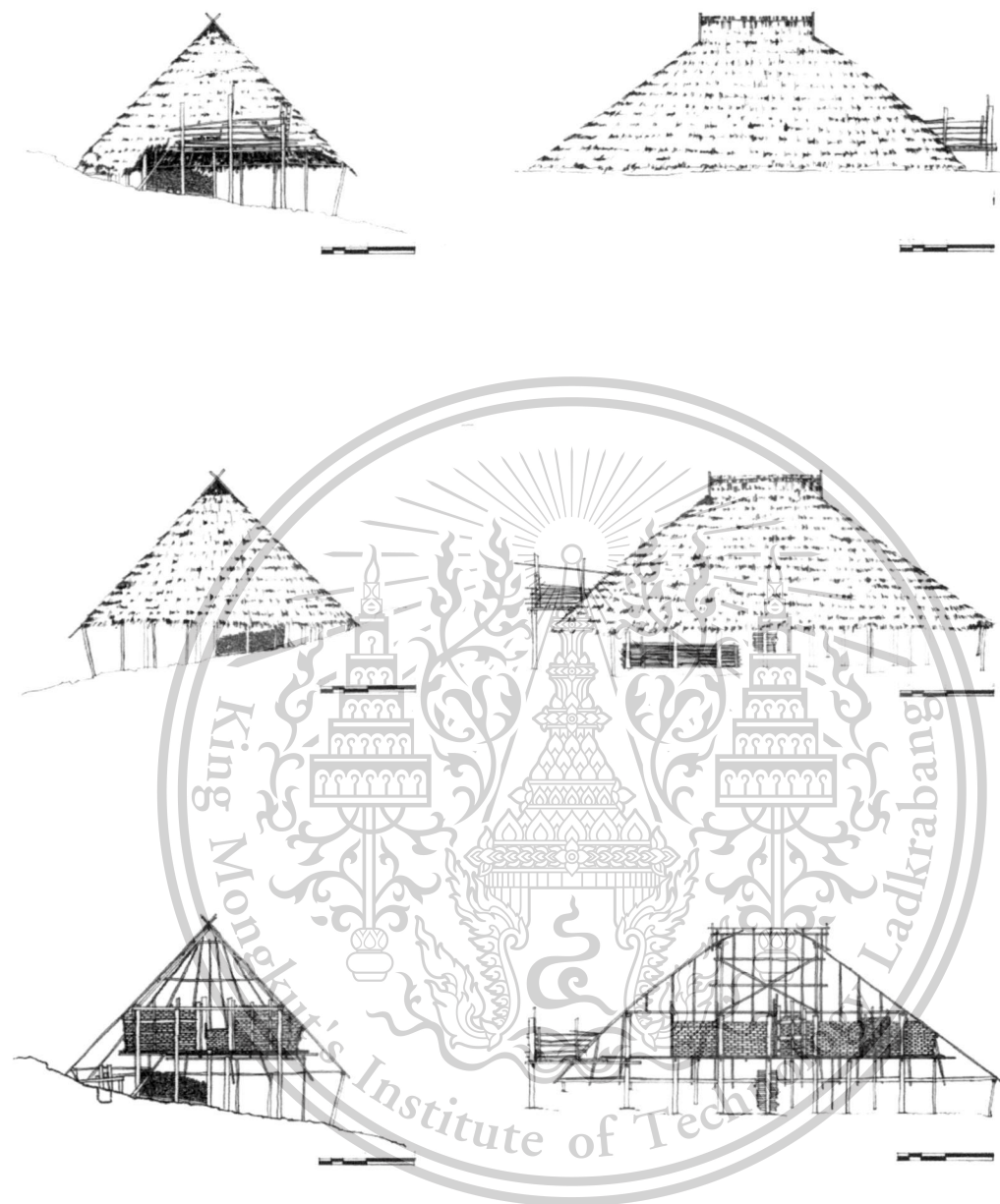

กรณีศึกษาที่ 11 เรือนนายห้วนใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 11 เรือนนายหวนใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 12.

เรือนของนาย นายหมอก ใจปิง

เรือนเลขที่ 24 ต.ดงพญา ต.ดงพญา อ.บ่อเกลือ จ.น่าน

สมาชิกในเรือน 13 คน ชาย 6 คน หญิง 4 คน เด็กชาย 1 คน เด็กหญิง 2 คน

ตระกูลผี : อาเปอร์

ระดับความสูง +1109 เมตรจากระดับน้ำทะเล

ผังบริเวณ และ สภาพแวดล้อม

ตัวเรือนหันไปทางทิศใต้ ขนาดของเรือนโดยประมาณ 115 ตารางเมตร ลักษณะเป็นพื้นที่สี่เหลี่ยมผืนผ้า บริเวณด้านทิศเหนือ มียุงข้าว ลานซักล้าง และปลูกต้นมะขามและต้นมะกอก ติดกับเรือนนายป็น ใจปิง ด้านทิศตะวันออก ปลูกต้นมะกอก ต้นกล้วย และต้นค้อ ต้นกล้วยป่าติดกับป่าไม้ ด้านทิศตะวันตก มียุงข้าว 2 หลัง ส่วนด้านทิศใต้มีลานซักล้าง ห้องน้ำ ปลูกต้นหมากและต้นหวาย (รายละเอียดตำแหน่งอาคารและต้นไม้ ภายในบริเวณบ้าน ดูจากภาพผังบริเวณ)

ลักษณะเรือน

ตัวเรือนเป็นเรือนเดี่ยวหลังคาทรงจั่ว-ฮิป มุงด้วยหญ้าคา ยกใต้ถุนสูง หันหน้าเรือนไปทางทิศใต้ หรือ หันหน้าเรือนไปทางศาลตาน้ำ มีบันไดอยู่ด้านทิศตะวันออก บริเวณบันไดมีครกกระเดื่องและบริเวณใต้ถุนเป็นพื้นที่เก็บพื้นหลังคาด้านข้างเอียง $45^{\circ}/45^{\circ}$ ด้านหลัง $30^{\circ}/30^{\circ}$

การใช้พื้นที่ในเรือน

ภายในแบ่งออกเป็นสวนนอน 3 ห้อง องค์กรประกอบภายในเรือน 115 ตารางเมตร

1. ซานอเนกประสงค์	22.5	ตารางเมตร	ร้อยละ	19.59%
2. ซานแดด	15	ตารางเมตร	ร้อยละ	13.65%
3. ส่วนเก็บของ	4	ตารางเมตร	ร้อยละ	3.48%
4. ห้องฮีต	21	ตารางเมตร	ร้อยละ	18.27%
5. ส่วนนอน และ เก็บของ	52.5	ตารางเมตร	ร้อยละ	45.67%

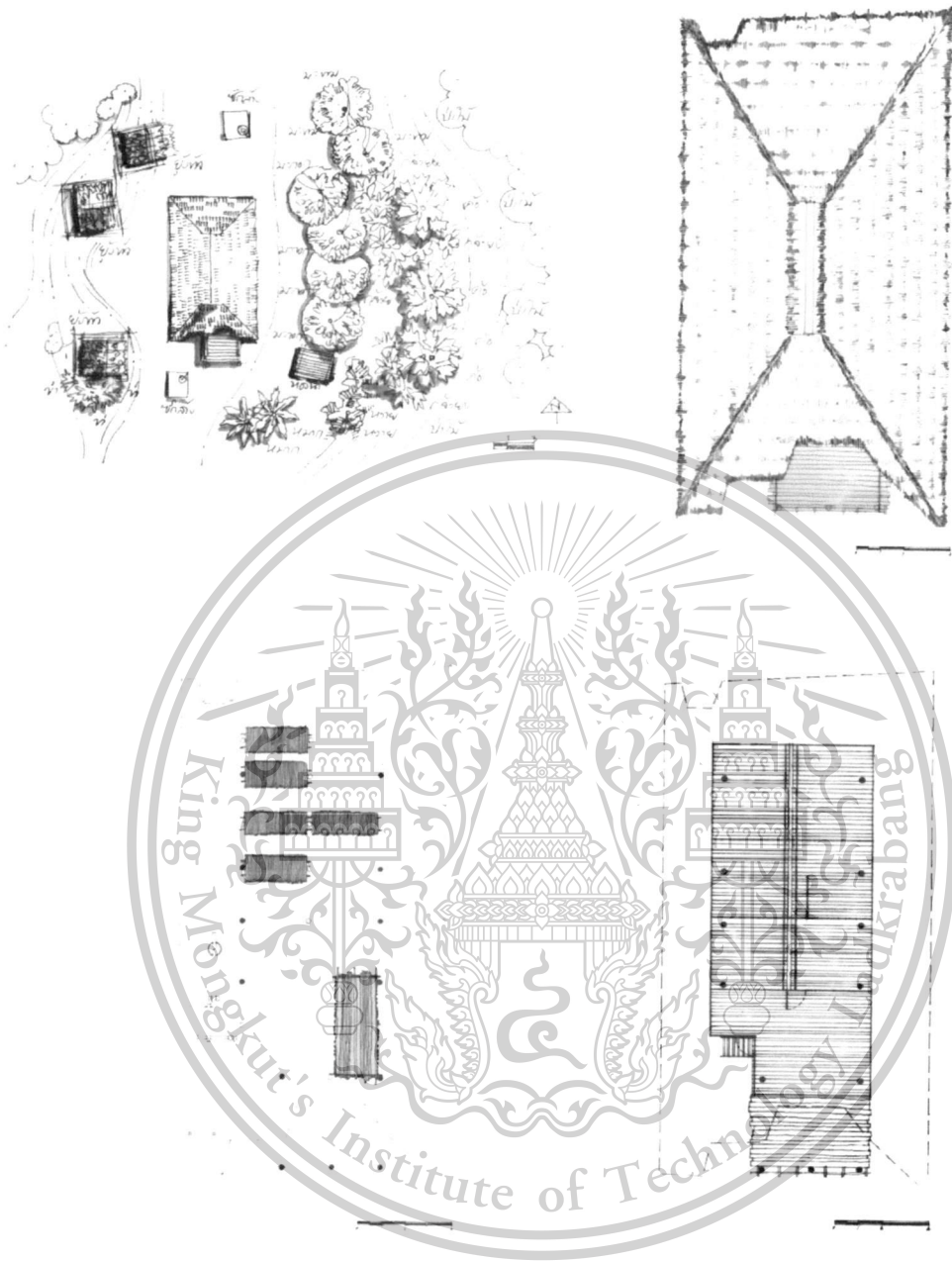
การใช้วัสดุ

เสาเรือนใช้ไม้จริง โครงหลังคาไม้จริง และ ไม้ไผ่ พื้นภายในปูฟากไม้ไผ่ พื้นภายนอกปูฟากไม้ไผ่ ส่วนพื้นซานแดดใช้ไม้เชือกหรือเชือกหลวง ผนังภายนอกไม้ไผ่ขัดแตะ ผนังด้านในกันด้วยแผงฟากไม้ไผ่ขัดแตะ ผนังบางส่วนช่วงประตูทางเข้าเป็นแผ่นไม้จริง หลังคามุงด้วยหญ้าคา มัดด้วยหวายและตอก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

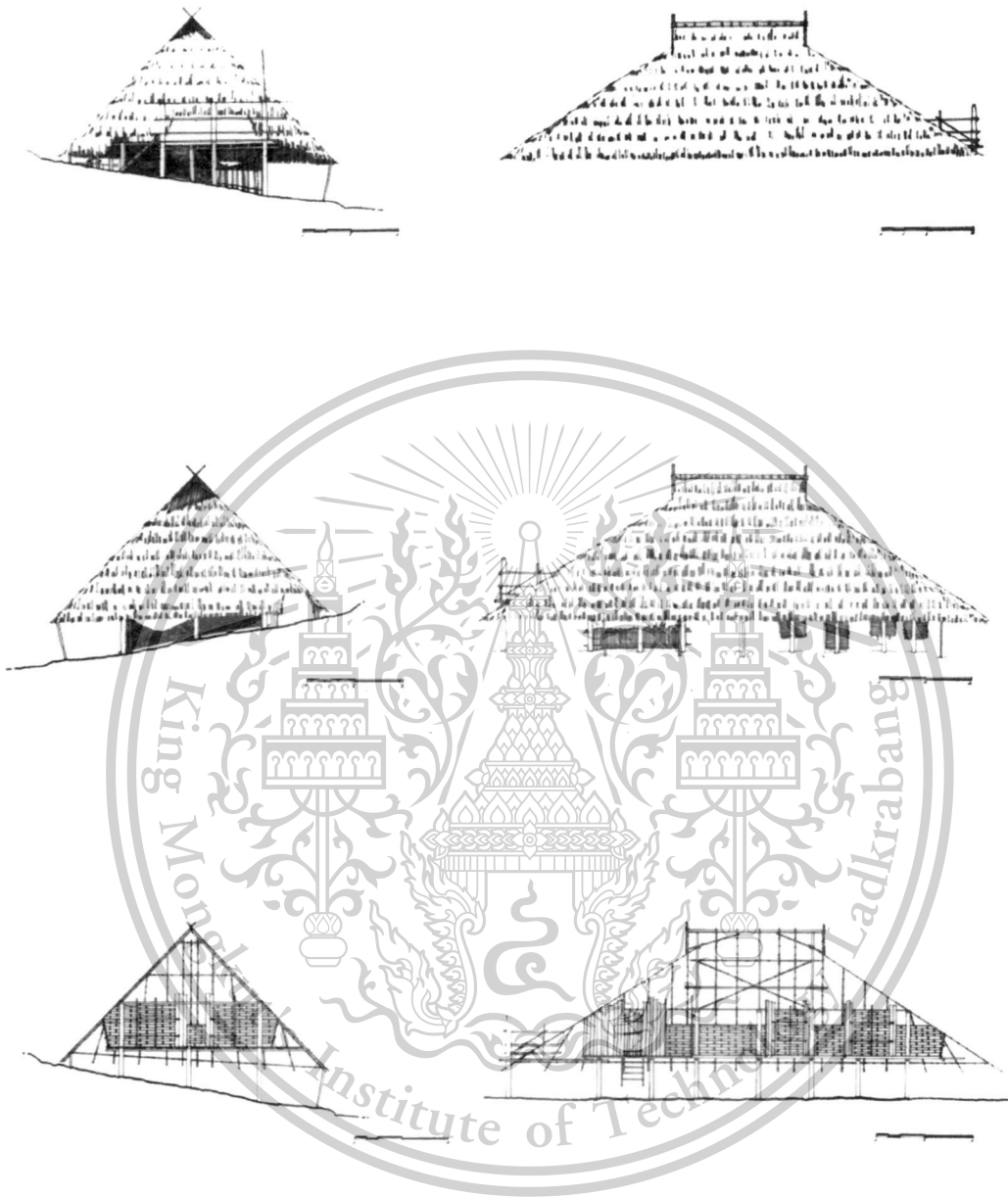

กรณีศึกษาที่ 12 เรือนนายหมอก ใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 12 เรือนนายหมอก ใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 13.

เรือนของนาย นายวัน ใจปิง

เรือนเลขที่ 91 ต.ดงพญา ต.ดงพญา อ.บ่อเกลือ จ.น่าน

สมาชิกในเรือน 11 คน ชาย 2 คน หญิง 3 คน เด็กชาย 3 คน เด็กหญิง 3 คน

ตระกูลผี : อาเปอร์

ระดับความสูง +1102 เมตรจากระดับน้ำทะเล

ผังบริเวณ และ สภาพแวดล้อม

ตัวเรือนหันไปทางทิศใต้ ขนาดของเรือนโดยประมาณ 118 ตารางเมตร ลักษณะเป็นพื้นที่สี่เหลี่ยมผืนผ้า บริเวณด้านทิศเหนือ ปลูกต้นมะกอก ด้านทิศตะวันออก ปลูกต้นมะกอก ต้นฝรั่ง ต้นเทียนทอง ต้นเมียง และมีต้นกล้วยป่าติดกับป่าไม้ ด้านทิศตะวันตก มียุงข้าว ปลูกต้นเมียง ต้นมะแขว่น และติดกับป่าไม้ ส่วนด้านทิศใต้ มีลานซักล้าง ห้องน้ำ ยุงข้าว ปลูกต้นมะกอก และติดกับเรือนนายมูลใจปิง (รายละเอียดตำแหน่งอาคารและต้นไม้ ภายในบริเวณบ้าน ดูจากภาพผังบริเวณ)

ลักษณะเรือน

ตัวเรือนเป็นเรือนเดี่ยวหลังคาทรงจั่ว-ฮิป มุงด้วยหญ้าคา ยกใต้ถุนสูง หันหน้าเรือนไปทางทิศใต้ หรือ หันหน้าเรือนไปทางศาลตาน้ำ มีบันไดอยู่ด้านทิศตะวันตก บริเวณบันไดมีครกกระเดื่องและบริเวณใต้ถุนเป็นพื้นที่เก็บฟืนและเล้าหมูหลังคาด้านข้างเอียง $45^{\circ}/45^{\circ}$ ด้านหลัง $30^{\circ}/35^{\circ}$ การใช้พื้นที่ในเรือน

ภายในแบ่งออกเป็นส่วนนอน 3 ห้อง องค์กรประกอบภายในเรือน 118 ตารางเมตร

1. ชานนอกประสังค์	28.5	ตารางเมตร	ร้อยละ	23.94%
2. ชานแดด	15	ตารางเมตร	ร้อยละ	12.6%
3. ส่วนเก็บของ	7.5	ตารางเมตร	ร้อยละ	5.88%
4. ห้องฮีด	18.75	ตารางเมตร	ร้อยละ	15.75%
5. ส่วนนอน และ เก็บของ	48.75	ตารางเมตร	ร้อยละ	40.95%

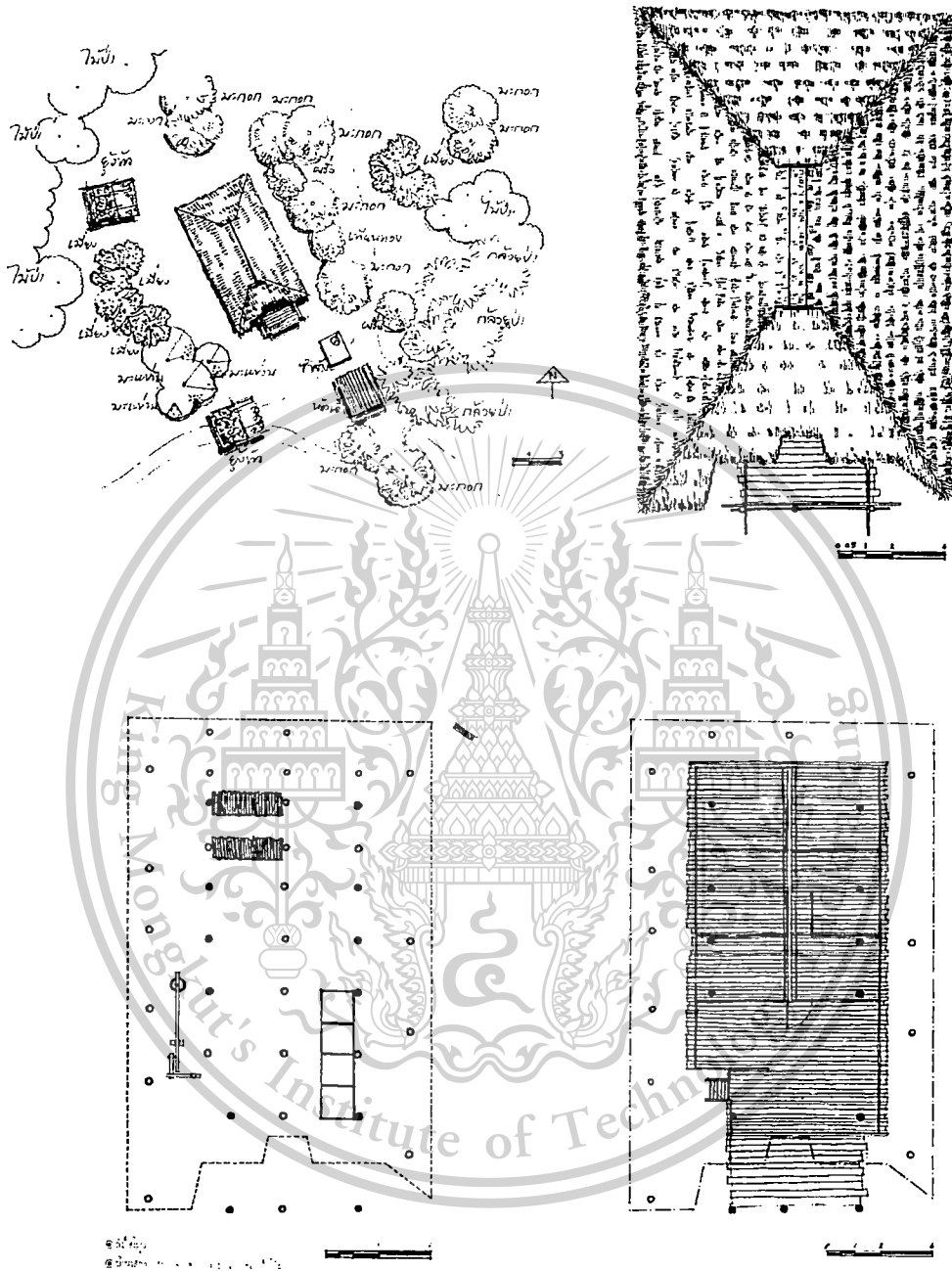
การใช้วัสดุ

เสาเรือนใช้ไม้จริง โครงหลังคาไม้จริง และ ไม้ไผ่ (ไม้หก) พื้นภายในปูฟากไม้ไผ่ พื้นภายนอกปูฟากไม้ไผ่ ส่วนพื้นชานแดดใช้ไม้ซี่หรือซี่หวาง ผนังภายนอกไม้ไผ่ขัดแตะ (ไม้เสียด) ผนังบางส่วนช่วงประตูทางเข้าเป็นแผ่นไม้จริง หลังคามุงด้วยหญ้าคา มัดด้วยหวาย และ ตอก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

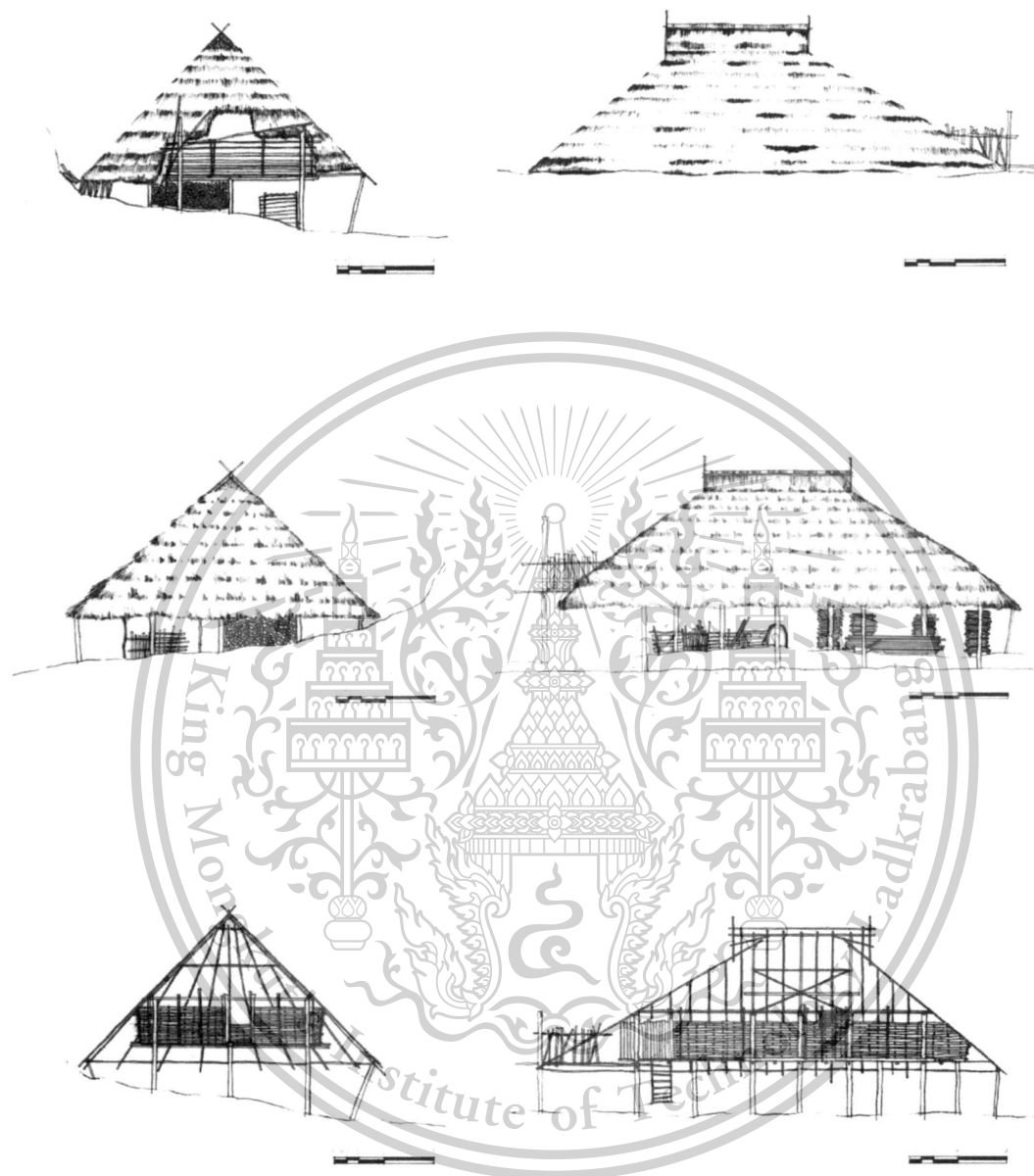
Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 13 เรือนนายวัน ใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.
Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 13 เรือนนายวัน ใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 14.

เรือนของนาย นายเป็กใจปิง

เรือนเลขที่ 94 ม.5 ต.ตงพญา ต.ตงพญา อ.บ่อเกลือ จ.น่าน

สมาชิกในเรือน 10 คน ชาย 5 คน หญิง 1 คน เด็กหญิง 4 คน

ตระกูลผี : อาเยอร์

ระดับความสูง +1102 เมตรจากระดับน้ำทะเล

ผังบริเวณ และ สภาพแวดล้อม

ตัวเรือนหันไปทางทิศใต้ ขนาดของเรือนโดยประมาณ 93.3 ตารางเมตร ลักษณะเป็นพื้นที่สี่เหลี่ยมผืนผ้า บริเวณด้านทิศเหนือ ติดกับเรือนนายอิน ใจปิง ปลุกต้นขนุนและตะไคร้ ด้านทิศตะวันออก ปลุกต้นมะม่วง ต้นฝรั่ง มะนาว และมีต้นค้อติดกับป่าไม้ ด้านทิศตะวันตก มีห้องน้ำและป่าไม้ ส่วนด้านทิศใต้ มีลานซักล้าง ปลุกต้นมะกอก และติดกับเรือนนายสมนึก ใจปิง (รายละเอียดตำแหน่งอาคารและต้นไม้ ภายในบริเวณบ้าน ดูจากภาพผังบริเวณ)

ลักษณะเรือน

ตัวเรือนเป็นเรือนเดี่ยวหลังคาทรงจั่ว-ฮิป มุงด้วยหญ้าคา ยกใต้ถุนสูง หันหน้าเรือนไปทางทิศใต้ หรือ หันหน้าเรือนไปทางศาลตาน้ำ มีบันไดอยู่ด้านทิศตะวันตก บริเวณบันไดมีครกกระเดื่องและบริเวณใต้ถุนเป็นพื้นที่เก็บไม้ไว้สร้างเรือนใหม่ เก็บพิน เล้าหมู และแขวนกรงไก่หลังคาด้านข้างเอียง 45°/45° ด้านหลัง 30°/35°

การใช้พื้นที่ในเรือน

ภายในแบ่งออกเป็นส่วนนอน 3 ห้อง องค์ประกอบภายในเรือน 93.3 ตารางเมตร

1. ชานอเนกประสงค์	17.75	ตารางเมตร	ร้อยละ	18.99%
2. ชานแดด	14	ตารางเมตร	ร้อยละ	14.98%
3. ส่วนเก็บของ	3	ตารางเมตร	ร้อยละ	3.21%
4. ห้องฮีด	16.75	ตารางเมตร	ร้อยละ	17.92%
5. ส่วนนอน และ เก็บของ	41.8	ตารางเมตร	ร้อยละ	44.72%

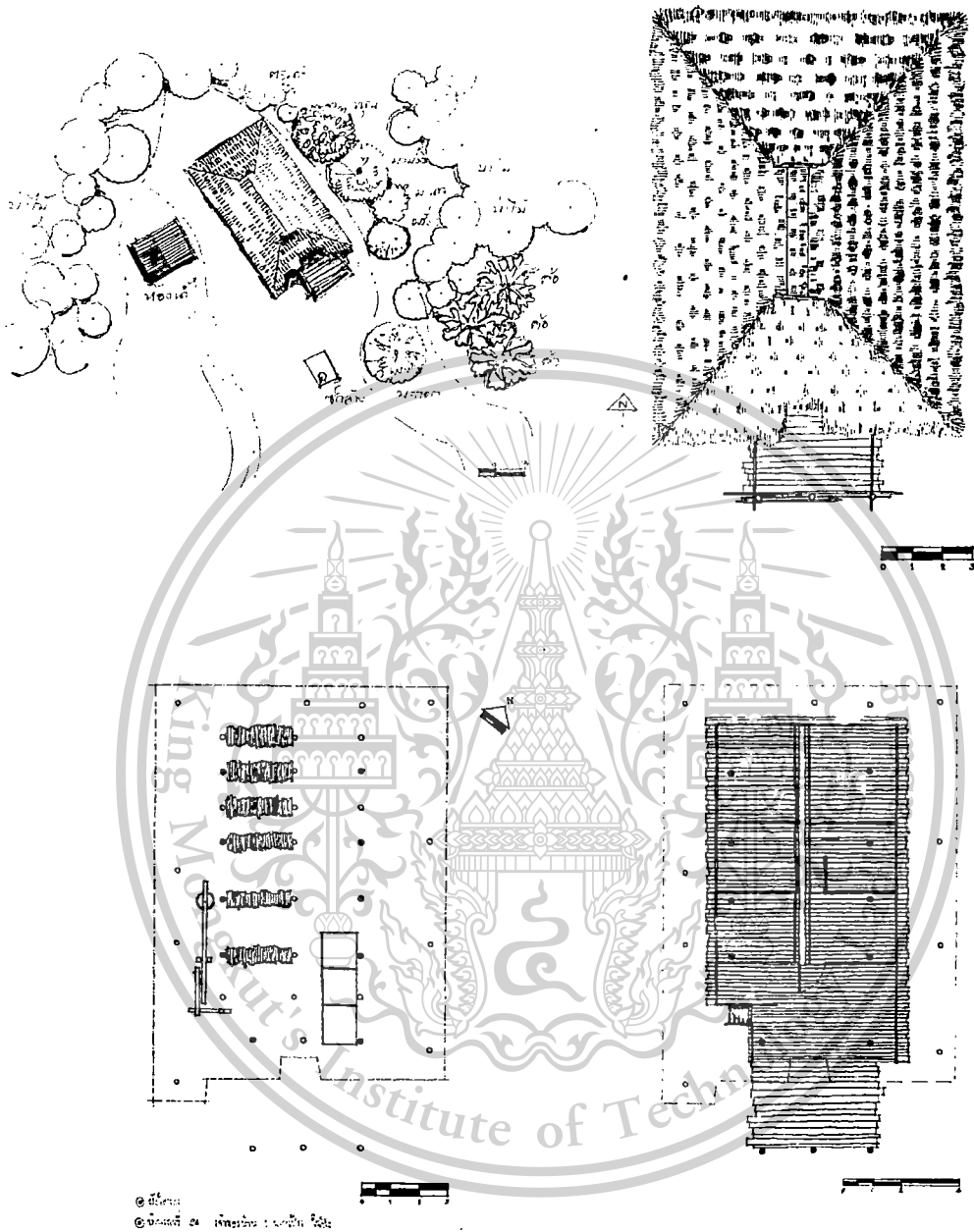
การใช้วัสดุ

เสาเรือนใช้ไม้จริง โครงหลังคาไม้จริง และ ไม้ไผ่ (ไม้หก) พื้นภายในปูพาคไม้ไผ่ พื้นภายนอกปูพาคไม้ไผ่ ส่วนพื้นชานแดดใช้ไม้เชือกหรือเชือกหลวง ผนังภายนอกไม้ไผ่ขัดแตะ (ไม้เฮียะ) ผนังบางส่วนช่วงประตูทางเข้าเป็นแผ่นไม้จริง มัดโครงสร้างและผนังด้วยหวาย หลังคามุงด้วยหญ้าคามัดด้วยตอกไม้ไผ่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

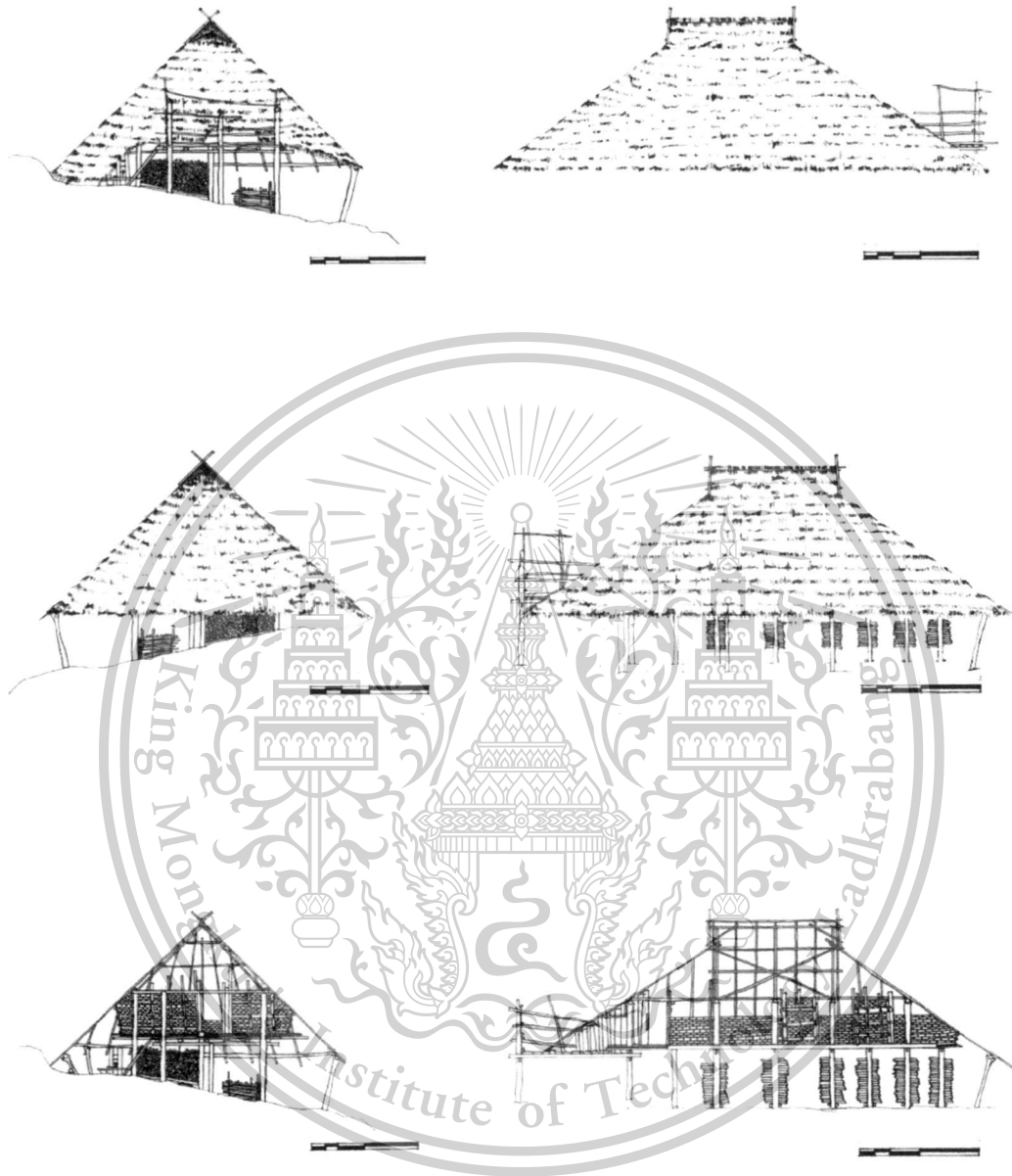

กรณีศึกษาที่ 14 เรือนนายเบ็กใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 14 เรือนนายเป็กใจปัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 15.

เรือนของนาย นายบุญ ใจปิง

เรือนเลขที่ 21 ม.5 ต.ดงพญา ต.ดงพญา อ.บ่อเกลือ จ.น่าน

สมาชิกในเรือน 11 คน ชาย 6 คน หญิง 4 คน เด็กหญิง 1 คน

ตระกูลผี : อาเปอร์

ระดับความสูง +1140 เมตรจากระดับน้ำทะเล

ผังบริเวณ และ สภาพแวดล้อม

ตัวเรือนหันไปทางทิศใต้ ขนาดของเรือนโดยประมาณ 81.6 ตารางเมตร ลักษณะเป็นพื้นที่สี่เหลี่ยมผืนผ้า บริเวณด้านทิศเหนือ ติดกับเรือนนายศักดิ์ ใจปิง ด้านทิศตะวันออก มียุ่งข้าว ปลูกต้นมะกอก ต้นหมาก และมีกล้วยป่าติดกับป่าไม้ ด้านทิศตะวันตก เป็นลานโล่ง และทางเดินภายในหมู่บ้าน ส่วนด้านทิศใต้ มีห้องน้ำ ยุ่งข้าว ปลูกมะนาว ต้นมะกอก และต้นหมาก (รายละเอียดตำแหน่งอาคารและต้นไม้ ภายในบริเวณบ้าน ดูจากภาพผังบริเวณ)

ลักษณะเรือน

ตัวเรือน เป็นเรือนเดี่ยวหลังคาทรงจั่ว-อับ มุงด้วยหญ้าคา ยกใต้ถุนสูง หน้าหน้าเรือนไปทางทิศใต้ หรือ หน้าหน้าเรือนไปทางศาลตาน้ำ มีบันไดอยู่ด้านทิศตะวันตก บริเวณบันไดมีครกกระเดื่องและบริเวณใต้ถุนเป็นพื้นที่เก็บฟืน เล้าหมู และแขวนกรงไก่หลังคาด้านข้างเอียง 45°/45° ด้านหลัง 40°/35° การใช้พื้นที่ในเรือน

ภายในแบ่งออกเป็นส่วนนอน 3 ห้อง องค์กรประกอบภายในเรือน 81.6 ตารางเมตร

1. ขานอเนกประสงค์	13.62	ตารางเมตร	ร้อยละ 16.7%
2. ขานแดด	13.5	ตารางเมตร	ร้อยละ 16.53%
3. ส่วนเก็บของ	3	ตารางเมตร	ร้อยละ 3.67%
4. ห้องฮีด	14	ตารางเมตร	ร้อยละ 17.15%
5. ส่วนนอน และ เก็บของ	37.5	ตารางเมตร	ร้อยละ 45.9%

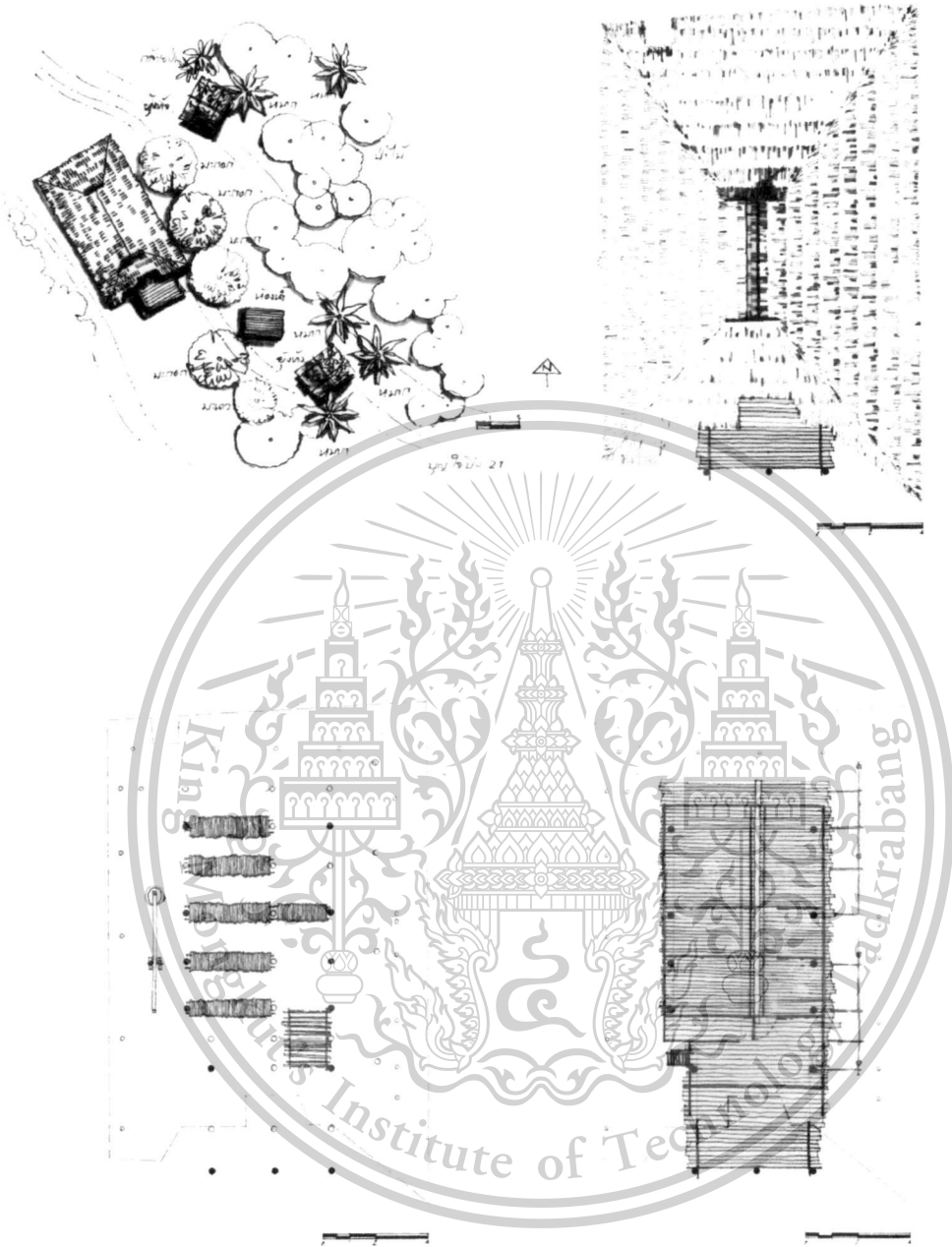
การใช้วัสดุ

เสาเรือนใช้ไม้จริง โครงหลังคาไม้จริง และ ไม้ไผ่ (ไม้หก) พื้นภายในปูฟากไม้ไผ่ พื้นภายนอกปูฟากไม้ไผ่ ส่วนพื้นขานแดดใช้ไม้เชือก ผนังภายนอกไม้ไผ่ขัดตะ (ไม้เฮียะ) ผนังบางส่วนช่วงประตูทางเข้าเป็นแผ่นไม้จริง หลังคามุงด้วยหญ้าน้ำคามัดด้วยหวาย และ ดอก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

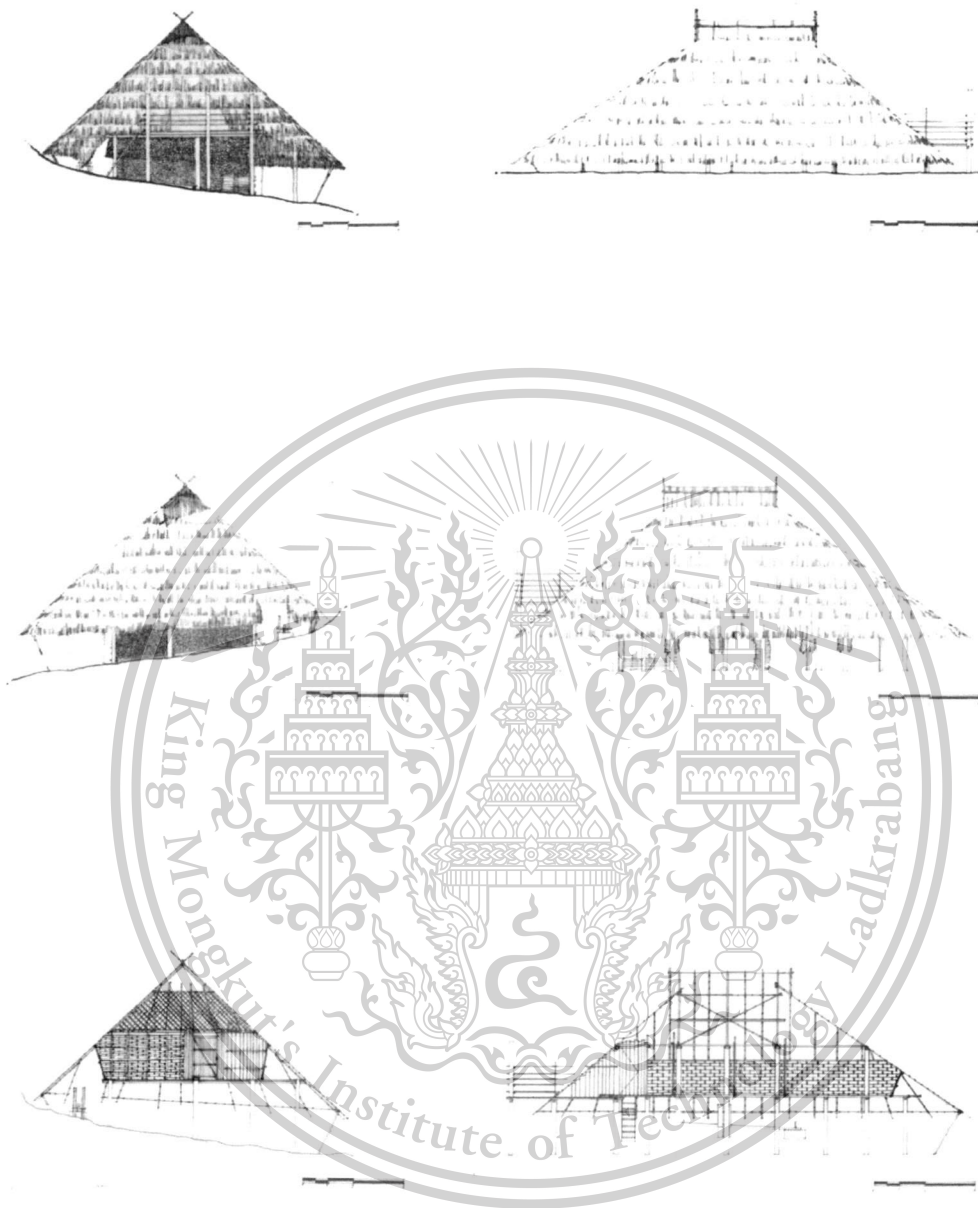

กรณีศึกษาที่ 15 เรือนนายบุญ ใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 15 เรือนนายบุญ ใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 16.

เรือนของนาย นายกำ ใจปิง

เรือนเลขที่ 16 ม.5 ต.ดงพญา ต.ดงพญา อ.ป่องเกลือ จ.น่าน

สมาชิกในเรือน 11 คน ชาย 6 คน หญิง 4 คน เด็กหญิง 1 คน

ตระกูลผี : อาเปอร์

ระดับความสูง +1113 เมตรจากระดับน้ำทะเล

ผังบริเวณ และ สภาพแวดล้อม

ตัวเรือนหันไปทางทิศใต้ ขนาดของเรือนโดยประมาณ 85.2 ตารางเมตร ลักษณะเป็นพื้นที่สี่เหลี่ยมผืนผ้า บริเวณด้านทิศเหนือ ปลูกต้นมะกอก ฝรั่ง และมีต้นกล้วยป่า ด้านทิศตะวันออก มียุ่งข้าว ปลูกพืชผักสวนครัว ต้นมะกอก และติดกับป่าไม้ ด้านทิศตะวันตก มีลานซักล้าง ห้องน้ำ ปลูกต้นมะกอก มะขามและมีต้นกล้วยป่า ส่วนด้านทิศใต้ มีลานซักล้าง ปลูกต้นขนุน ต้นหมาก ต้นเมียง และต้นมะกอก (รายละเอียดตำแหน่งอาคารและต้นไม้ ภายในบริเวณบ้าน ดูจากภาพผังบริเวณ)

ลักษณะเรือน

ตัวเรือนเป็นเรือนเดี่ยวหลังคาทรงจั่ว-ฮิป มุงด้วยหญ้าคา ยกใต้ถุนสูง หันหน้าเรือนไปทางทิศใต้ หรือ หันหน้าเรือนไปทางศาลตาน้ำ มีบันไดอยู่ด้านทิศตะวันตก บริเวณบันไดมีครกกระเดื่องและบริเวณใต้ถุนเป็นพื้นที่เก็บพินหลังคาด้านข้างเอียง $40^{\circ}/40^{\circ}$ ด้านหลัง $30^{\circ}/30^{\circ}$

การใช้พื้นที่ในเรือน

ภายในแบ่งออกเป็นส่วนนอน 3 ห้อง องค์กรประกอบภายในเรือน 85.2 ตารางเมตร

1. ชานนอกประสังค์	18.37	ตารางเมตร	ร้อยละ 21.49%
2. ชานแดด	8.75	ตารางเมตร	ร้อยละ 10.23%
3. ส่วนเก็บของ	4.5	ตารางเมตร	ร้อยละ 5.2%
4. ห้องฮีด	14.62	ตารางเมตร	ร้อยละ 17.1%
5. ส่วนนอน และ เก็บของ	39	ตารางเมตร	ร้อยละ 45.6%

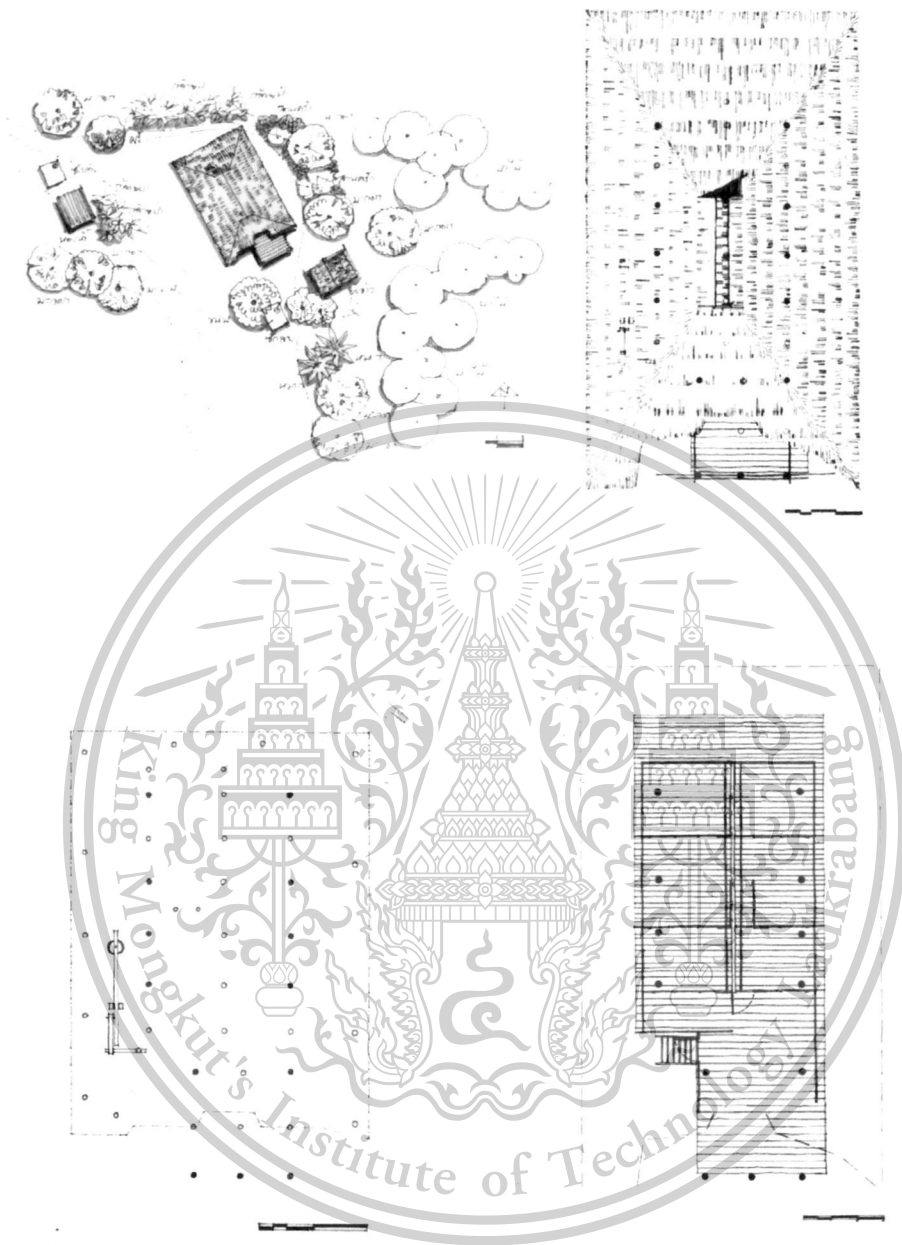
การใช้วัสดุ

เสาเรือนใช้ไม้จริง โครงหลังคาไม้จริง และ ไม้ไผ่ (ไม้ทก) พื้นภายในปูฟากไม้ไผ่ พื้นภายนอกปูฟากไม้ไผ่ปูทับด้วยเสื่อไม้ไผ่ ส่วนพื้นชานแดดใช้ไม้เชื่องหลวง ผนังภายนอกไม้ไผ่ขัดแตะ (ไม้เสี้ยน) ผนังส่วนช่วงประตูทางเข้าเป็นแผ่นไม้จริง มัดด้วยหวาย และ ตอกหลังคามุงด้วยหญ้าคา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

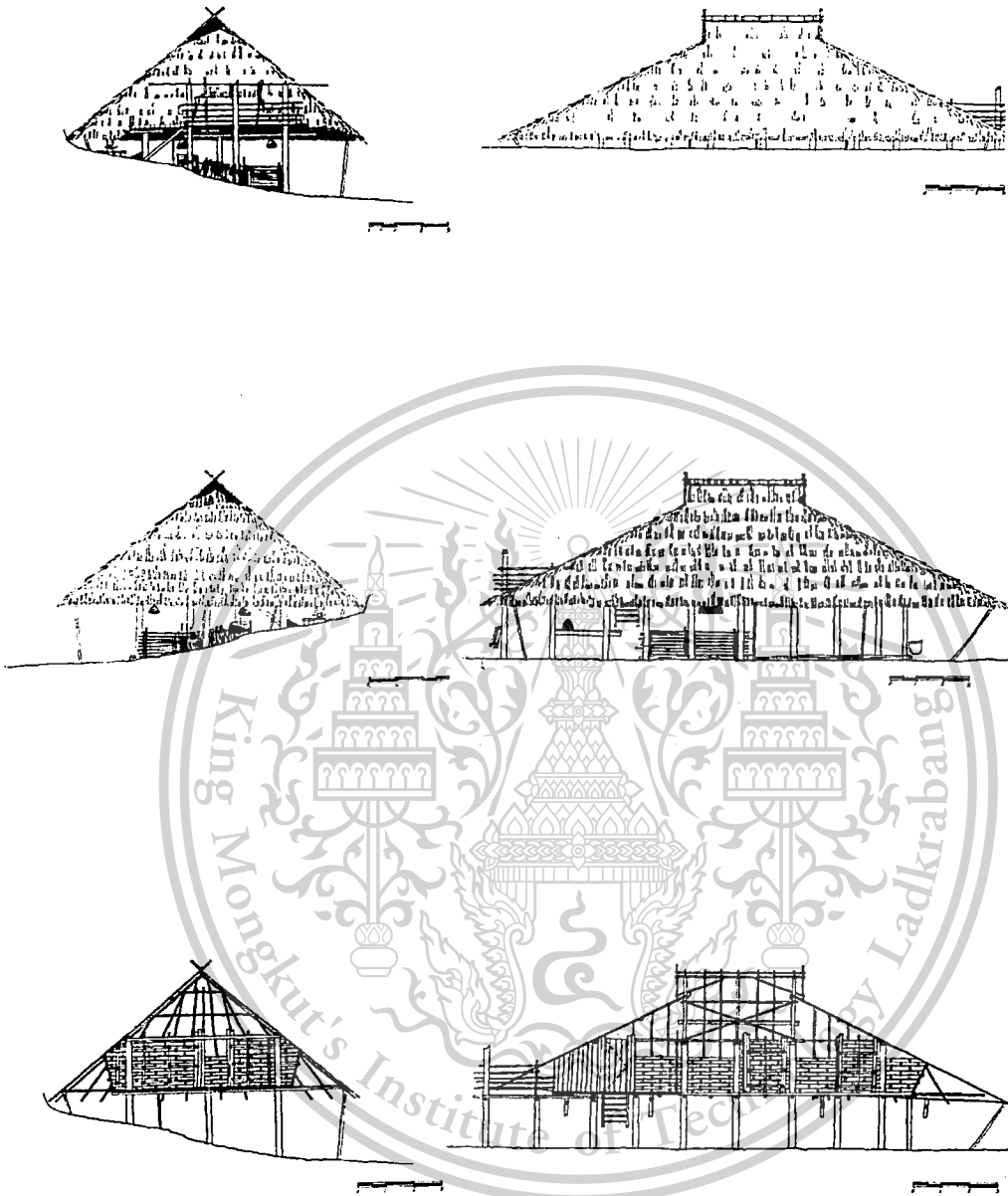

กรณีศึกษาที่ 16 เรือนนายก่า ใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 16 เรือนนายกำ ใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ลักษณะพื้นที่ภายในเรือนชาวปรัย บ้านปากำ

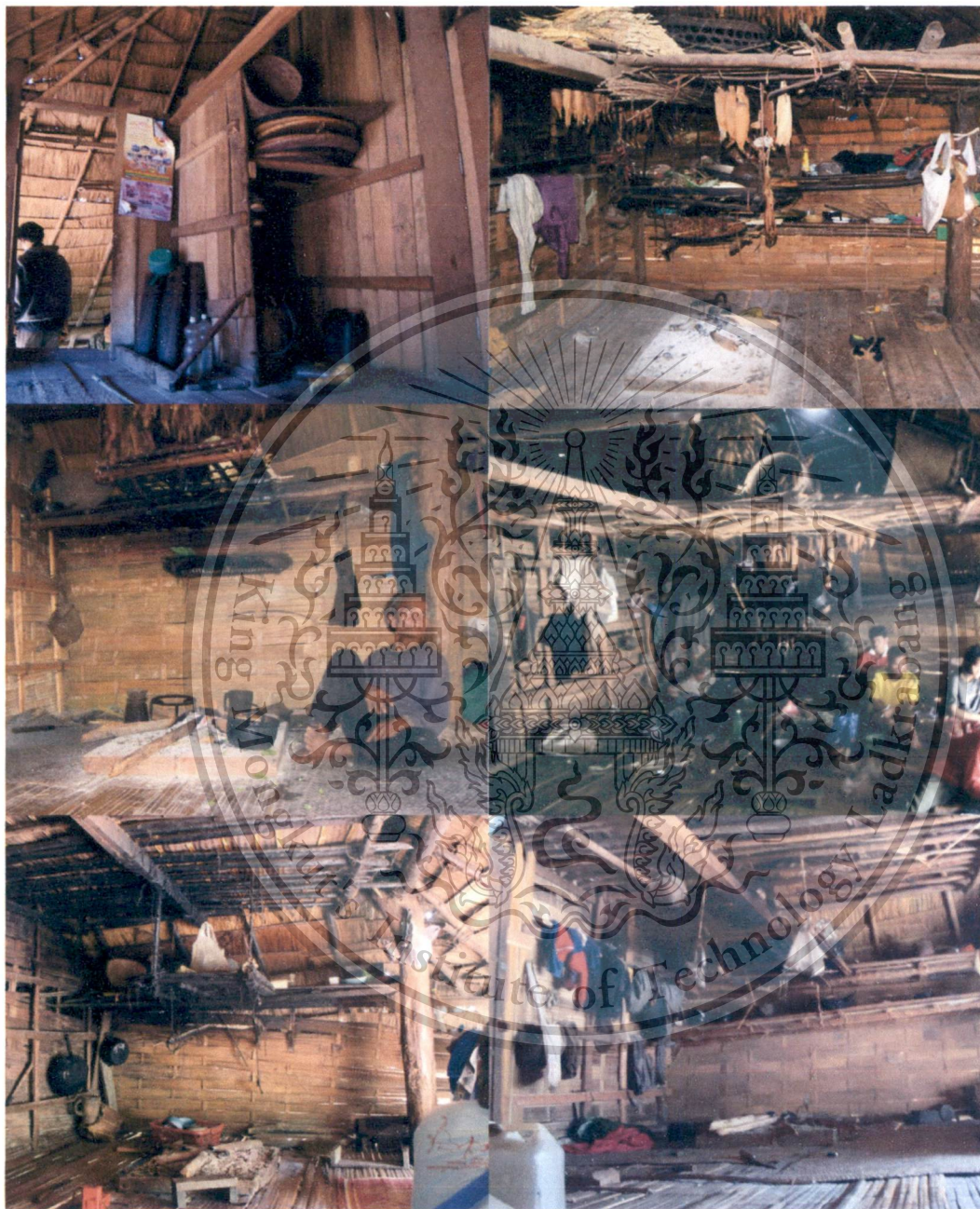

ภาพที่ 3.20 แสดงลักษณะพื้นที่ใต้ถุนเรือน
ที่มา : จากการสำรวจภาคสนามโดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.21 แสดงลักษณะพื้นที่ส่วนชานอเนกประสงค์
ที่มา : จากการสำรวจภาคสนามโดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

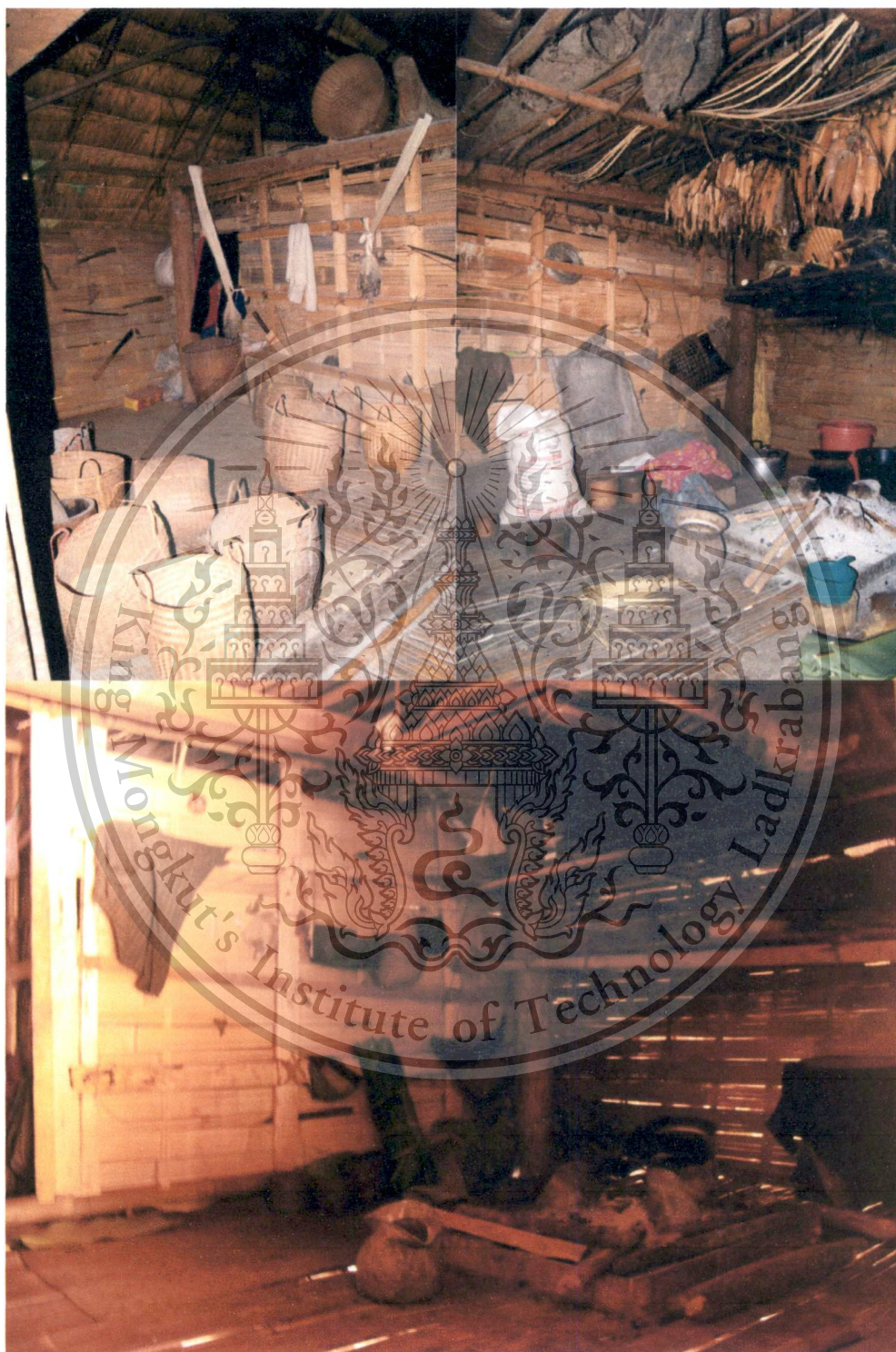

ภาพที่ 3.22 แสดงลักษณะพื้นที่ส่วนชานแดด
 ที่มา : จากการสำรวจภาคสนามโดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.23 แสดงลักษณะพื้นที่ส่วนห้องฮีต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้ที่มีมาจากการสำรวจภาคสนามโดย สัญชัย สุปิพัฒน์มงคล นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

3.7 การสร้างเรือนพักอาศัย

3.7.1 อุปกรณ์และเครื่องมือในการสร้างสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

ชาวปรีบ้านป่ากำจะสร้างสถาปัตยกรรมด้วยตนเองร่วมกับผู้คนในหมู่บ้าน ภูมิปัญญาในการสร้างสถาปัตยกรรมต่างถูกถ่ายทอดสืบต่อเนื่องกันมานานจากรุ่นสู่รุ่น เมื่อมีการสร้างเรือนพักอาศัย (เจียง) ชาวบ้านในหมู่บ้านทุกหลังคาเรือนจะพร้อมใจกันมาช่วยสร้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนในตระกูลผีเดียวกัน หากมีการสร้างพร้อมๆกันหลายหลัง คนในตระกูลก็จะช่วยเหลือกันก่อนทุกคนในหมู่บ้าน แม้แต่เด็กหญิงชายที่ช่วยงานได้ก็จะหัดเรียนรู้การสร้างเรือน มีเรือนที่ต้องปรับปรุงหรือสร้างใหม่ทุกปี ไม่รวมที่ต้องช่วยเหลือครอบครัวตนเอง อุปกรณ์ในการสร้างสถาปัตยกรรมของชาวปรีบ้านป่ากำ ประกอบด้วย อุปกรณ์เครื่องมือพื้นฐาน เช่น มีดพร้า ขวาน เลื่อย สิว เสียม ค้อนไม้ และแปน ส่วนหนึ่งจะเป็นอุปกรณ์ที่เจ้าของเรือนเตรียมเอาไว้ อีกส่วนจะเป็นของชาวบ้านที่มาช่วยสร้าง เช่น มีดพร้า ประจาดัว

อุปกรณ์ต่างๆแบ่งได้ดังนี้

1. แปน เป็นเครื่องมือปรับระดับหน้าดินให้เรียบเพื่อสร้างเรือนใหม่ แปนจะทำด้วยแผ่นไม้ หนาประมาณ 1 นิ้ว กว้างประมาณ 30 เซนติเมตร ยาวประมาณ 70-80 เซนติเมตร เจาะรู 2 ทั้งสองข้าง เจาะไม้ไผ่ 2 อัน ใช้สำหรับดึง, ลาก ดิน-หิน ให้เรียบ ขณะลากนั้นอาจใช้คนกดทับตัวแปนให้แนบกับพื้นดินด้วย ใช้คนลากดึงคนเดียวหรือสองคน
2. เสียม คือ เครื่องมือใช้ขุดหลุมฝังเสาเรือน มักเป็นเสียมเหล็กที่ซื้อหรือแลกเปลี่ยนกับคนพื้นราบ นำมาใส่ด้ามไม้เอง ด้ามทำด้วยไม้จริงหรือไม้ไผ่ ใช้สำหรับขุดหลุมเพื่อตั้งเสาเรือน อาจใช้ขุดดินเพื่อปรับที่ ในกรณีที่ปลูกเรือนชิดแนวเชิงเขา
3. เลื่อย เป็นเครื่องมือตัดไม้ เลื่อยไม้จริงให้เป็นแผ่น หรือบากไม้จริง ทำบ่า ทำหัวเสา เลื่อยที่ชาวปรีบ้านป่ากำใช้มี 2 แบบ

แบบที่ 1 เป็นเลื่อยมือ ใบเลื่อยกว้าง ใช้ตัดต้นไม้หรือแปรรูปไม้ให้เป็นแผ่น วิธีใช้จะต้องใช้คนสองคนจับปลายเลื่อยด้านละ 1 คน

แบบที่ 2 เป็นเลื่อยมือ ใช้คนจับคนเดียว ตัดแปลงมาจากใบเลื่อยเหล็กที่หาซื้อได้ตามตลาดทั่วไป ทำด้ามด้วยเส้นหวายขนาดใหญ่ ดัดโค้งรับใบเลื่อยที่ปลายทั้ง 2 ด้าน ใช้ตัดไม้ขนาดเล็กหรือแผ่นไม้บางๆ ขนาดเล็ก

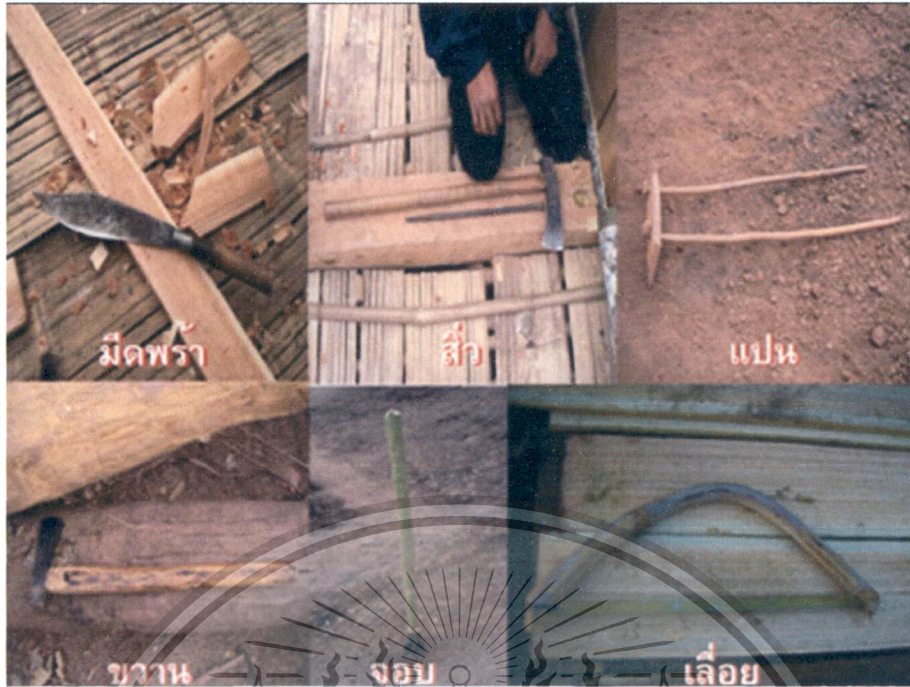
4. ขวาน ทำด้วยเหล็ก ด้ามทำด้วยไม้ ชาวปรีจะซื้อขวานจากตลาด หรือจากชาวพื้นเมืองที่ตีขึ้นมาเอง มี 2 แบบ คือ แบบแรกเป็นขวานใช้เจาะไม้ จะเป็นขวานที่มีปลายแหลมเล็ก คม ขวานโค้ง

แบบที่สองเป็นขวานที่ใช้ตัดต้นไม้ขนาดใหญ่ผ่าและบากไม้ใหญ่ คมขวานกว้างขนาดใหญ่

5. ค้อน เป็นค้อนที่มักทำด้วยไม้เนื้อแข็ง เป็นท่อนไม้สั้นๆ ใช้ตอกกับสิ่วเหล็ก
6. สิว หรือสิ่วในภาษาปรี ทำด้วยท่อนเหล็กเส้นลับปลายให้แหลม ใช้สำหรับเจาะรูไม้ เพื่อทำเดือยเสา รูที่พื้นทำรูเดือยสำหรับประตูเข้าออก ทำรูที่กรอบประตูเพื่อผูกเงี่ยงไม้สำหรับล็อกประตู เจาะรูเสาเพื่อร้อยคาน รับพื้น ทำบันไดไม้
7. มีดพร้า เป็นอุปกรณ์ที่สำคัญที่สุดของชาวปรี ทำด้วยเหล็กกล้า ซื้อจากตลาดหรือซื้อขายแลกเปลี่ยนจากช่างตีมีดพื้นเมือง ด้ามทำด้วยไม้ มีปลอกพร้าทำด้วยไม้ ชาวปรีแทบทุกคน

ยกเว้นผู้หญิงจะพกพร้าติดตัวตลอด ใช้งานได้หลายอย่าง เช่น ตัดแต่งหัวเสา ตัดแผ่นไม้ ตัดและถากท่อนไม้ ตัดไม้ไผ่ สับไม้ไผ่ ทำฟาก ตัดหวาย ตัดเถาว์ลย

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 3.24 แสดงอุปกรณ์ในการสร้างเรือน
 ที่มา : จากการสำรวจภาคสนามโดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล

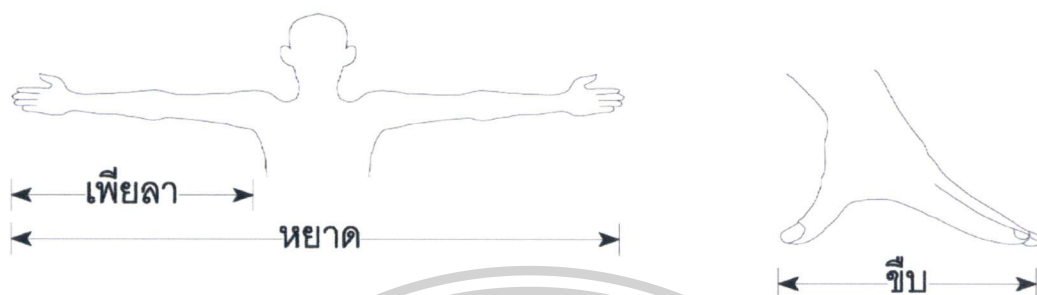
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ 3.25 แสดงลักษณะการใช้เครื่องมือในการสร้างเรือนบ้านป่าก่า
 ที่มา : จากการสำรวจภาคสนามโดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

3.7.2 มาตรฐานและระบบวัดขนาดของชาวปรีย

เดิมชาวปรียบ้านป่ากำจะมีเครื่องกำหนดขนาดโดยใช้ขนาดร่างกายเป็นการวัดเทียบขนาด แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ 1. ขนาด 1 คืบ มือผู้ใหญ่เรียก “ซิป” 2. ขนาด 1 ช่วงระหว่างปลายนิ้วมือถึงหัวไหล่เรียก “เพี้ยลา” 3. ขนาด 1 ช่วงแขนเหยียดตรงเรียก “หยาด”

ภาพที่ 3.26 แสดงขนาดวัดระยะของชาวปรีย
(ที่มา : จากการสำรวจภาคสนาม)

นอกจากนี้ในการวัดมีการใช้เชือกทาบการวัดขนาดตลอดจนใช้ไม้วัดขนาดสัดส่วนในการสร้างสถาปัตยกรรมด้วย

ภาพที่ 3.27 แสดงการใช้เชือกวัดขนาดขณะสร้างเรือนใหม่
ที่มา : จากการสำรวจภาคสนามโดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

3.7.3 ขั้นตอนการสร้างเรือนของชาวปรีย บ้านป่าก่า

ชาวปรียเมื่อสร้างเรือนใหม่แล้วระยะ 2-3 ปีแรกก็ต้องทำการซ่อมแซมหลังคาเพราะหญ้าคาจะเริ่มเสื่อมสภาพ อาจเกิดจากพายุ ,ลมพัด ทำให้หลังคาเปิดบ้างเริ่มรื้อบ้าง ชาวปรียจะใช้เวลาวางเพื่อโพหญ้าหรือทำตับหญ้าคาเก็บไว้ ใช้ซ่อมแซมบริเวณที่เสียหาย เมื่อผ่านไป 4-5 ปีแล้ว หลังคาของเรือนส่วนมากจะเสื่อมโทรมจนเกินจะซ่อมแซมได้ เครื่องบนโครงสร้างหลังคา เช่น ไม้ไผ่ที่ทำโครงรับหญ้าคาจะผุพัง จึงต้องรื้อแล้วสร้างใหม่ เจ้าของเรือนจะเริ่มเตรียมไม้ หรือสะสมไม้และโพหญ้าคาไว้เป็นจำนวนที่เพียงพอสำหรับเรือนหลังใหม่ซึ่งจะต้องเตรียมวัสดุให้พร้อมในช่วงฤดูร้อน หลังจากพิธีกินดอกแดง หรือ เก็บข้าวไร่เข้ารานชา เสร็จเรียบร้อยแล้ว เพราะจะเป็นช่วงที่คนในหมู่บ้านมีเวลาที่จะมาช่วยกัน สร้างเรือนใหม่ได้ การสร้างเรือนจะเสร็จสิ้นภายในเวลา 2 วัน

การสร้างเรือนใหม่ของชาวปรียจะต้องดูช่วงเวลาให้ดีโดยจะให้หมอฮีดประจำสายตระกูลผีกำหนดวันแล้วนัดแนะเพื่อนบ้านและญาติมาช่วยกันอย่างพร้อมเพียง เรือนทุกหลังในหมู่บ้านจะสร้างโดยคนในหมู่บ้าน หากมีการสร้างเรือนหลายหลัง ชาวบ้านก็จะแบ่งกันไปช่วยโดยญาติที่นับถือผีตระกูลเดียวกันจะช่วยกันก่อน หากมีการสร้างเรือนเพียงเรือนเดียวปีนั้นทุกคนในหมู่บ้านก็จะมาช่วยกันทั้งหมด

ชาวบ้านทุกคนจะรู้หน้าที่ และ แบ่งหน้าที่ในการสร้างตามความถนัดและความสามารถ เจ้าของเรือนจะต้องรื้อเรือนเก่าลงก่อน โดยจะสร้างตบเล็ก ๆ เป็นเพิงหลังคามุงหญ้าคาไว้ใกล้บริเวณที่จะสร้างเรือนใหม่ วัสดุของต่างๆ มาไว้ในตบนี้โดยเฉพาะหม้อข้าว และ เต่าหุงข้าวหลังจากมุงหลังคาตบเสร็จแล้วจึงรื้อเรือนเก่าลง ก่อนที่จะเริ่มปลูกเรือนใหม่เจ้าของเรือนจะเตรียมอาหารไว้เลี้ยงคนที่มาช่วยสร้างเรือน เจ้าของเรือนอาจลืมนิวเพื่อเตรียมทำอาหารต่างๆเพราะเป็นหน้าที่ของเจ้าของเรือนในการเลี้ยงผู้มาช่วยสร้างเรือน

จากนั้นจะเริ่มทำการปรับพื้นที่ที่จะปลูกเรือนใหม่ให้เรียบและกว้างเพียงพอในการสร้างเรือนใหม่ หากเป็นการตั้งที่ใหม่ก็จะต้องให้หมอฮีดดูทิศทางในการสร้างเรือนใหม่ว่าอยู่ขวางทางของผีหรือไม่ จึงจะสร้างเรือนได้ มิฉะนั้นอาจเกิดการเจ็บป่วยได้

การปรับพื้น จะใช้เครื่องมือปรับระดับที่ เรียกว่า”แปน” เป็นแผ่นไม้ขนาดประมาณ 1 ฟุต ยาว 3-4 ฟุต หนา 1” เจาะรูร้อยไม้ไผ่ใช้ตั้งลากปรับกวาดดิน และ ก้อนหินให้เรียบเสมอกัน อาจมีการตัดไม้กันขอบเขตไม่ให้ดินหายไปเบื้องล่าง เพราะ ชาวปรียนิยมสร้างเรือนเกาะเกาะไปตามสันเขา และ การสร้างเรือนที่บ้านป่าก่า เรือนทุกหลังจะพยายามหันหน้าเรือนไปตามทิศทางเข้าหมู่บ้านหรือ ทิศที่หันไปทาง ศาลผีตาน้ำของหมู่บ้านเสมอ

เช้าวันแรกที่จะสร้างเรือน จะเริ่มต้นด้วยการบากเสาทำเดือยหัวเสา เจาะรูเสาเพื่อสอดคานเตรียมซื้อที่หัวเสา เตรียมโครงหลังคา วัดขนาดจันทัน(สยัว, ฮยัว – ภาษาปรีย) และ วางโครงสร้างหลังคา วัดขนาดหลุมที่จะขุด โดยใช้เชือกวัดระยะ

นำชื่อ 3 อัน มาวางกับพื้นจัดวางตามตำแหน่ง เว้นระยะสำหรับตำแหน่งครกกะเดื่องประมาณ 2 เมตร เริ่มวางผังโดยวัดระยะตำแหน่งเสาให้แน่นอนด้วยเชือก ขุดหลุมตื้นๆ เพื่อวางตำแหน่งเสาทั้งหมด และ ลองตั้งโครงหลังคา โดยตั้งโครงสยัวหรือจันทันเป็นรูปจั่ว ประจำหัวเสา 3 แนว วัดขนาดระยะทแยงมุมแนวเสาทั้ง 2 ข้าง

จากนั้นเริ่มขุดเสาเรือนโดยเจ้าของเรือนที่เป็นหญิงจะเป็นคนขุดก่อนเป็นพิธี เนื่องจากชาวปรียนับถือสายตระกูลผีฝ่ายหญิงจากนั้นชาวบ้านคนอื่นๆ จะช่วยกันขุดหลุมทั้งหมดแล้วเช็ดระดับพื้นให้เสมอ นำบันไดมาทาบดระยะความสูงของพื้นเรือน โดยบันไดมกจะมี 6 ชั้น นำไม้ไผ่มาทำแนววัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น มิใช่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่หรือใช้ในการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขนาดระยะความสูง เหน้จากกระบอกลงใส่หลุมทำพิธีตั้งเสาแรก(เสาแรก) โดยที่เสาแรกจะผูกติดด้วยตาแหลว และ แคง(ตะกร้าไม้ไผ่สานมีขาไม้ไขว้สลับ) ใส่หมากพลูยาสูบ และ ไม้ขีดไฟ โดยจะใช้หมากที่ร้อยเป็นพวงมัดติดกับเสาแรกด้วย

แล้วเช้ระดับความสูงของระดับแนวรูที่เจาะเสาไว้สอดรอดเพื่อรับพื้นเรือนสอดรอดรับ พื้นเริ่มจากแนวเสาแรกก่อน หลังจากวางรอดระหว่างเสา 4 คู่ โดยจะเพิ่มคันท่อนแล้ววางท่อนไม้ไผ่โดยใช้ท่อนไม้ไผ่วางประกบเสาด้านข้างก่อน มัดติดกับเสาด้วยเครือเถาว์ลัย(สะม้อ)

สอดรอดรับพื้นชานแดด (จาด-ภาษาปรัย) ในระดับที่ต่ำกว่าในเสาคันท่อนสุด โดยที่เสาคันท่อนนี้จะมีเดือยหัวเสาแต่จะบากหัวเสาไว้รับคานไม้ที่จะรับหลังคาส่วนหน้าแทน เสาคันท่อนด้านซ้ายจะเว้นระยะให้แคบกว่าคู่อื่นๆ เพื่อวางตำแหน่งบันไดโดยนำบันไดมาทาบดูก่อนเสาคันท่อนๆ หัวเสา3 คู่กลางจะทำเดือยหัวเสาเอาไว้ตั้งซื่อบนหัวเสาที่ทำเดือยไว้ทั้ง 3 คู่ แล้ววางแป้ไม้ประกบหัวเสาที่ทำแบบเจาะรูที่ซื่อบนบ้นไว้แล้ว วางทับบนซื่อบนนอก ตอกลิ้มไม้ยึดหัวเสาทั้ง 2 ด้าน โดยแป้ไม้ด้านข้างจะยาวเลยไปถึงหัวเสาคู่แรก ด้านหน้า

ด้านล่างใต้พื้นเรือนจะถมดินโคนทุกเสา ในขณะที่ชาวบ้านอีกกลุ่มจะแบ่งหน้าที่ไปทำผนังเรือนโดยนำไม้ไผ่ (ไม้เอี้ยะ) มาสับเป็นฟาก โดยผ่าไม้ไผ่เป็น 2 ส่วน สับปล้องด้านใน เลาะปล้องด้านในออกทำให้แบน นำโครงไม้ไผ่มาเจาะรูเว้นระยะประมาณ 40เซนติเมตร ใส่โครงไม้จริงก่อนสลับกับรูที่รับไม้ไผ่แนวตั้งประมาณ 3-2.5 เซนติเมตร นำฟากไม้เอี้ยะมาสานขัดแตะ โดยใช้ท่อนไม้ทาบให้แน่นสนิทกัน ทำเป็นแผงยาวให้ได้ขนาดผนังเรือนด้านข้างทั้ง 2 ด้าน และผนังด้านหลัง จากนั้นจะยกไปตั้งบนเรือนเมื่อปูพื้นฟากไม้ไผ่แล้วเสร็จ

ยกจันทัน (ฮยัว-ภาษาปรัย)ขึ้นตั้งจัดไว้โดยส่วนปลายจันทันเหลือส่วนปลายทั้งสองไว้เพื่อรับไม้ไผ่ด้านบน ส่วนกลางจันทัน เจาะรูไว้ยึดสลักไม้รับกับไม้จริง 2 คู่ ประกบยึดจันทันทั้ง 3 คู่ไว้ด้วยกัน โดยมีไม้ไขว้กากบาท หรือไม้ยิงลมยึดแนวสยัวทั้ง 3 ชุด มัดด้วยหวาย เพื่อยึดโครงหลังคาให้แข็งแรงไม่ขยับเขยื้อน

นำท่อนไม้ไผ่ผ่าซีกในกรณีที่มีไม้ไผ่น้อย หากมีไม้ไผ่มากพอก็อาจจะใช้ท่อนไม้ไผ่ทั้งลำ วางบนรอดหรือคานรับพื้นปูตลอดแนวแล้วมัดด้วยเครือเถาว์ลัย สอดด้านล่างด้วยโครงไม้ไผ่มัดกับด้านบนเพื่อไม่ให้ไม้ไผ่ขยับได้ นำพื้นฟากมาปูสลับทางกับแนวไม้ไผ่ เว้นตรงกลางเรือนที่มีไม้แป้นตองซึ่งเป็นไม้จริง ขนาด 4"x8" ยาวตลอดแนวเรือนเพื่อทับโครงพื้น และ ใช้วางโครงไม้กันห้องต่างๆและเพื่อวางตำแหน่งทำ

ประตู และนำผนังไม้ไผ่ขัดแตะมาวางด้านข้างและด้านหลังด้านล่างเรือนบริเวณที่ไว้ครกกระเดื่อง โดยเฉพาะ ซื่งมักจะเป็นด้านติดแนวเขา จะขุดปรับพื้นดินทำร่องน้ำสำหรับขายคานานี้ที่จะจรดพื้นดิน

ในขณะที่ด้านบนเริ่มนำไม้ไผ่(ไม้หก) มาทำโครงสร้างหลังคา เริ่มจากด้านข้างก่อนแล้วจึงทำด้านหลัง มาจนถึงด้านหน้า บริเวณมุมของหลังคาส่วนตะเข้สัน จะใช้ท่อนไม้ขนาดยาวหรือท่อนไม้ไผ่ยาว 2 ท่อน เรียกในภาษาปรัยว่า ลำแค วางพาดจากจั่วทับบนมุมเสาหรือคานทั้ง 4 ด้าน เว้นระยะท่อนไม้ทั้ง 2 ไว้ตัดไม้ไผ่ทำป้านลม ยึดโครงด้านข้างจั่ว นำท่อนไม้(แป้จะรอง-ภาษาปรัย)มามัดตลอดแนวขายคานด้านข้างพร้อมนำเสามาทำค้ำเป็นระยะ นำไม้จริงมาทำขอบขายคานด้านหน้าเรือนซึ่งเว้นช่วงด้านหน้าตรงกลางชานไว้เป็นช่องลม และ ช่องสำหรับมองออกไปนอกเรือน ซึ่งจะเชื่อมต่อไปสู่ชาน

แดด
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กันห้องต่างๆ โดยนำท่อนไม้ไผ่มาวางขวางเจาะรูเป็นระยะเพื่อตั้งโครงไม้จริง มัดท่อนไม้ไผ่กับพื้นเรือนด้วยหวายบากท่อนไม้กลางเรือน (ไม้แป้นตอง) เพื่อทำตำแหน่งโครงกันห้องด้านหน้า ส่วนด้านบนโครงหลังคาเริ่มนำท่อนไม้เล็กๆ มาทำทึง หรือ ชั้นวางของด้านบน โดยจะเว้นทางเดินตรงกลางเรือนไว้ทำทึงไม้เหนือตำแหน่งเตาไฟทั้งหมด

กันห้องข้างบันได และกันผนังระหว่างด้านบนอกกับห้องฮีด นำแผ่นไม้จริงขนาดความกว้างประมาณ 2 1/2" -3" มาตั้งบนโครงท่อนไม้ไผ่ตั้งขวางเป็น ตาราง มัดด้วยเส้นหวาย(แกลด-ภาษาปรัย) ให้มันคง โดยจะไม่ทึงปล้อยเส้นหวายไว้เลย แต่จะสอดมัดเก็บปลายเส้นหวาย เป็นลายตาเสือ (มัดโปก-ภาษาปรัย) แล้วนำฟากไม้ไผ่มาสานขัดแตะด้านใน โดยหันผิวไม้เข้าด้านใน ทำประตูทางเข้าห้องฮีดติดตั้งประตูโดยเจาะเตื่อยไม้ เป็นจุดหมุนประตูประตูเรือนบานนี้จะเปิดออก โดยมีกุญแจที่ทำด้วยไม้จริงเป็นรูปลูกศร ซึ่งมีการออกแบบให้ ล็อคได้จากด้านนอกและด้านในทำเตาไฟในเรือนตามตำแหน่งที่กำหนดไว้ โดยเตาไฟมักจำทำด้วยกระเบาะไม้ไผ่ดินจนเต็มวางหินสามเส้าหรือเหล็กสามขา

จากนั้นจึงมุงหลังคาเรือน โดยเริ่มมุงหลังคา ด้วยตับหญ้าคาจากด้านล่างเรือนคา ด้านที่ติดดินก่อน แล้วเริ่มมุงส่วนหลังคาด้านหลัง ด้านหน้าไปพร้อมๆ กัน เว้นช่องสันหลังคาในแนวสันตะเข้ เพื่อมามุงด้วยตับหญ้าคาขนาดเล็ก และ สลับตับหญ้าคาให้ปิดช่องระหว่างท่อนไม้ 2 ชั้น หรือลำแคที่เป็นสันหลังคาที่โค้งลงจรดพื้นขณะมุงหลังคาจะยึบบนซื่อ หรือ ยึบบนท่อนไม้ที่วางพาดไว้เหนือซื่อ

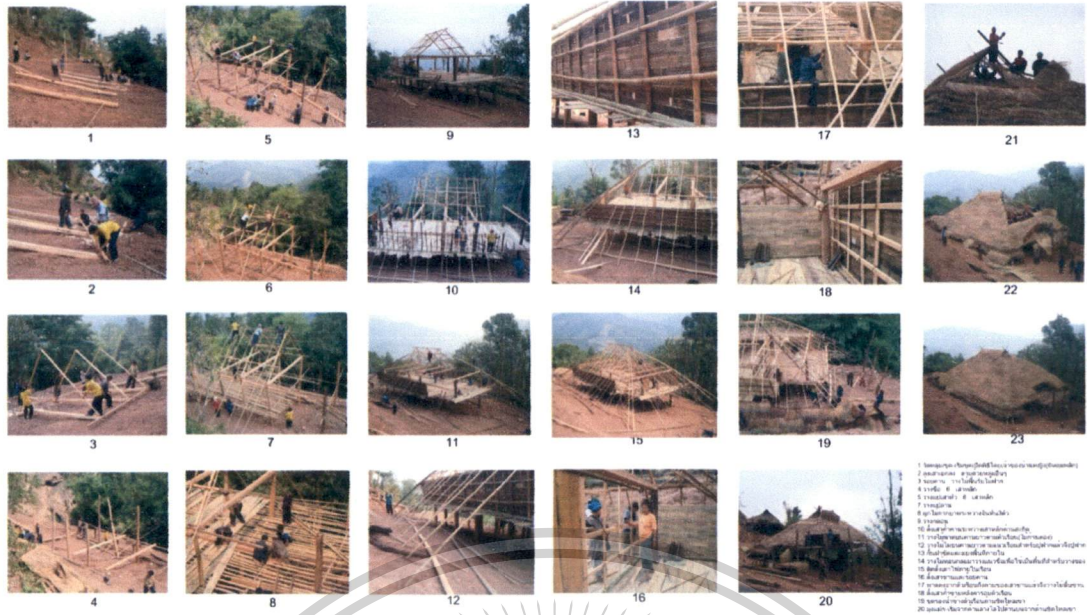
การมุงหลังบริเวณหน้าจั่วต้องวัดขนาด และ ทักหญ้าคาออกเพื่อให้ได้ขนาดช่องว่างหน้าจั่วที่มีขนาดเล็ก และ มัดหญ้าคาด้วยตอกไม้ไผ่ ปิดบันลมไม้ไผ่ (จะแระ-ภาษาปรัย) บริเวณจั่วพร้อมทำคาแหลมติดปลายไม้ บริเวณสันหลังคาใช้ท่อนไม้ไผ่ผ่าครึ่ง (ลำหนาบ-ภาษาปรัย) ประกบแผงหญ้าคา ทั้ง 2 ด้าน(ไม้ข้างควาย) แล้วยึดด้วยสลักไม้ไผ่เสียบ(ไม้เสียบหนู) ทะลुरुที่เจาะ(ลำชน-ภาษาปรัย)เอาไว้ ยึดติดด้วยหวายมัดเพิ่มเติมเพื่อความแข็งแรงแน่นหนา แล้วนำฟ่อนหญ้าคามาประดับจั่วคล้ายหางม้า (ละรอลมา-ภาษาปรัย)จึงเสร็จขั้นตอนการปลูกเรือน

เจ้าของเรือนจะขึ้นเรือนใหม่ โดยมีพิธีกรรมคือ ผู้ชายจะอุ้มไหเหล่า 2 ไห เดินนำหน้าผู้หญิงเจ้าของเรือนซึ่งจะอุ้มหม้อข้าวตามไปพร้อมสะพายถุงย่ามไปด้วย จากนั้นจะดำข้าวที่ครกกระเดื่องพอเป็นพิธี แล้วให้หม้อฮีดต้มเหล่าไหก่อนแล้วจึงให้เจ้าของเรือนดื่มต่อ

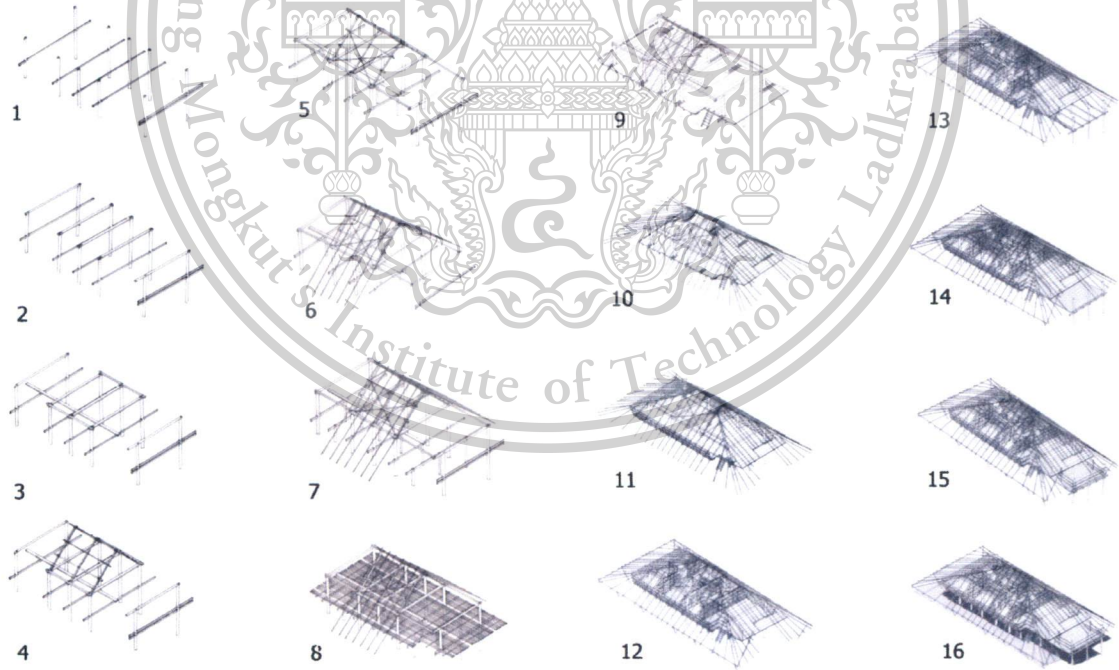
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.28 แสดงการสร้างเรือนใหม่นายมุด ใจปิง จากการเก็บข้อมูลวันที่ 13 มีนาคม 2553
 ที่มา : จากการสำรวจภาคสนามโดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล

ภาพที่ 3.29แสดงขั้นตอนสร้างเรือนนายมุด ใจปิง
 ที่มา : จากการสำรวจภาคสนามโดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.30 แสดงขั้นตอนการเตรียมเสารือน ชุดหลุมและฝังเสาสแยก

ที่มา : จากการสำรวจภาคสนามโดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.31แสดงขั้นตอนการตั้งเสาและขึ้นโครงหลังคา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ภายในเท่านั้น จากการสำรวจภาคสนามโดย สันชัย สุพัฒน์มงคล
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.32 แสดงขั้นตอนการปูพื้นและกั้นผนังภายนอก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น มิใช่ให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.33แสดงรายละเอียดการทำโครงหลังคาเรือน

ที่มา : จากการสำรวจภาคสนามโดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.34แสดงขั้นตอนการกั้นผนังภายในเรือน

ที่มา : จากการสำรวจภาคสนามโดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

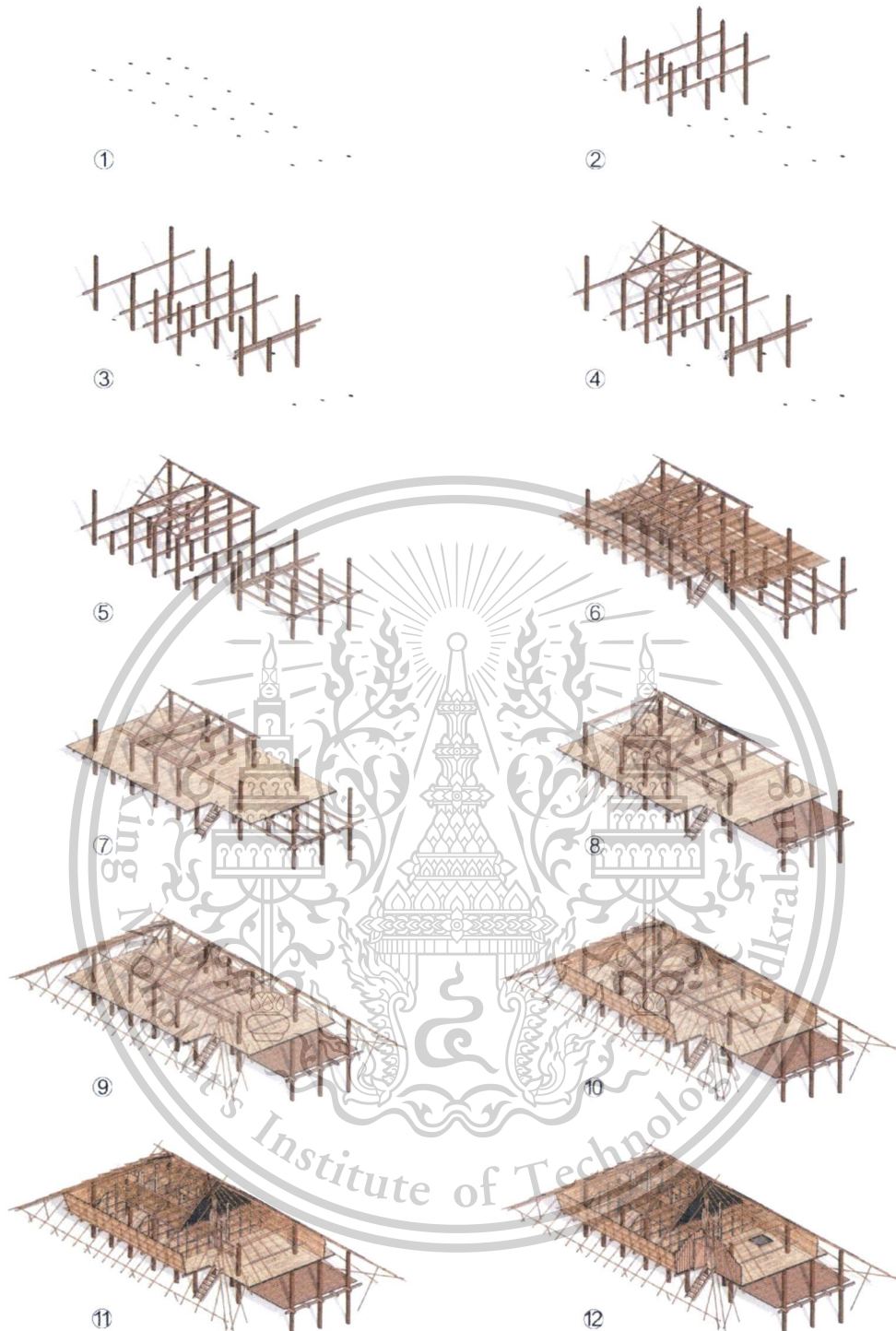

ภาพที่ 3.35แสดงขั้นตอนการมุงหลังคาเรือน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ภายในเท่านั้น จากการศึกษาภาคสนามโดย สักชัย สุทธิพัฒน์มงคล นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.36แสดงขั้นตอนสร้างเรือนนายใจ ใจปิง
ภาพจำลอง 3 มิติ โดย นายศิริพงษ์ งามโขนง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

1. ชุดหลุมแนวเสาเรือน

2. ตั้งเสาหลัก 3 คู่ กลางเรือน สวดคานรับพื้นวางเสารับคาน

3. ตั้งเสาคู่หลังและคู่หน้าเรือนพร้อมสวดคานรับพื้น

ภาพที่ 3.37 แสดงขั้นตอนการชุดหลุมตั้งเสา ร้อยคาน สร้างเรือนชาวปรีย บ้านปากำ

ภาพจำลอง 3 มิติ โดย นายศิริพงษ์ งามโขมง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

4. วางซื่อหัวเสา 3 คู่ กลางเรือน

5. วางแปหัวเสาด้านข้างเสา 3 คู่ กลางเรือน

6. ตั้งจันทัน (สยัว) บนคานหัวเสา

ภาพที่ 3.38แสดงขั้นตอนการวางซื่อและจันทัน(สยัว) สร้างเรือนชาวปรีย บ้านปากำ
ภาพจำลอง 3 มิติ โดย นายศิริพงษ์ งามโขง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

7. วางไม้ขวางยึดจันทันและวางไต้ยงลมกากบาท ทะแยงมุมยึดจันทัน

8. วางคานรับพื้นเพิ่มระหว่างเสาคานหน้าและหลัง

9. ตัวเสาด้านหน้าชานแดดวางตงรับพื้นชานแดด

ภาพที่ 3.39 แสดงขั้นตอนการเสริมคานรับพื้นเรือน และชานแดด สร้างเรือนชาวปรีย บ้านปากำ
ภาพจำลอง 3 มิติ โดย นายศิริพงษ์ งามโขนง

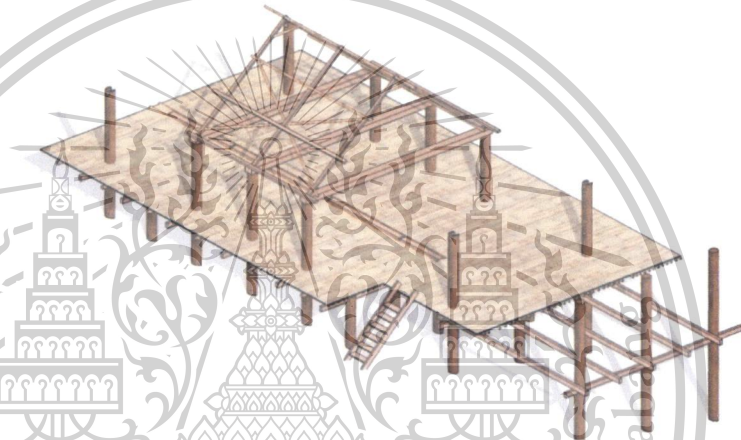
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

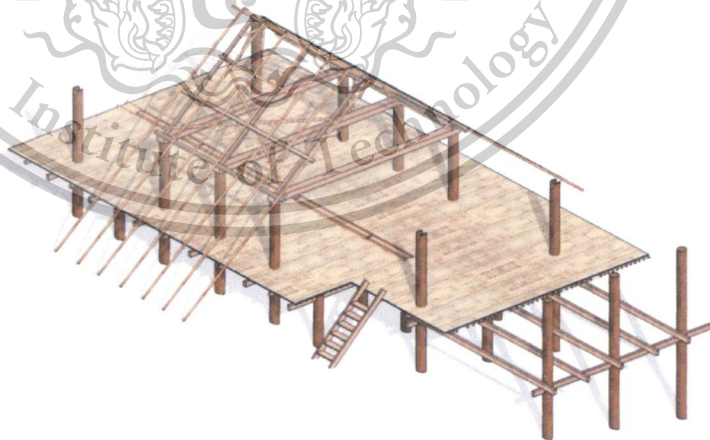
Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

10. วางท่อนไม้ไผ่รับพื้นฟากตลอดเรือน พาดบันได

11. วางไม้แป้นตองและปูพื้นฟากไม้ไผ่ตลอดเรือน

12. พาดโครงหลังคาต้านข้าง

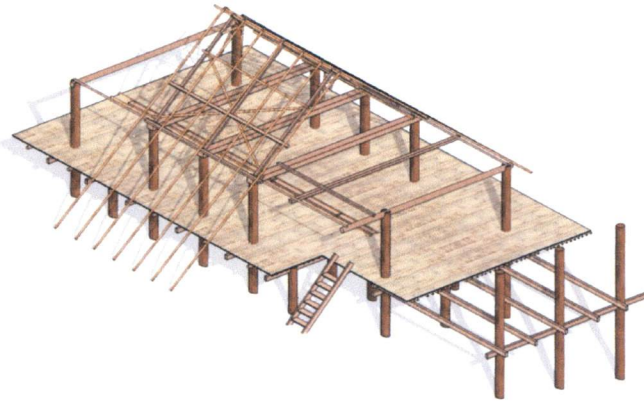
ภาพที่ 3.40แสดงขั้นตอนการวางตงรับพื้น วางไม้แป้นตองปูพื้นสร้างเรือนชาวปรีย บ้านปากำ

ภาพจำลอง 3 มิติ โดย นายศิริพงษ์ งามโขง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

13. วางซื่อหัวเสาด้านหลังและด้านหน้า

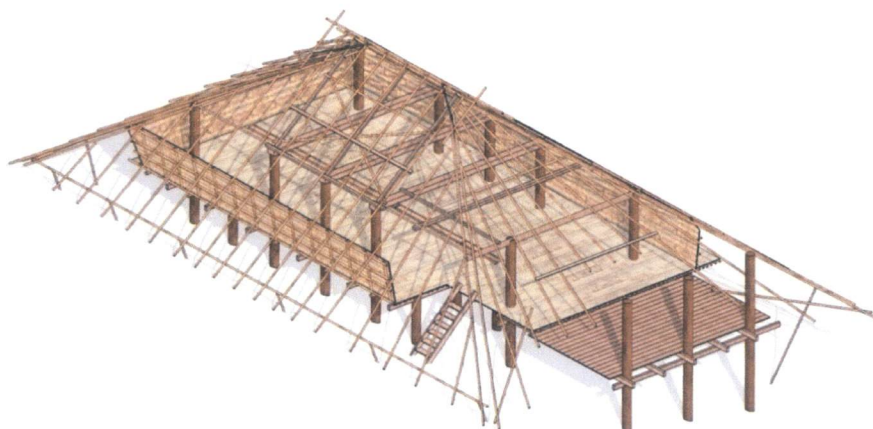
14. ปูพื้นชานแดด

15. วางโครงจันทันรอบเรือน พาดลำแค้มมสันหลังคา ตั้งเสารับชายคา
 ภาพที่ 3.41แสดงขั้นตอนการทำโครงหลังคา ปูพื้นชานแดดสร้างเรือนชาวปรีย บ้านปากำ
 ภาพจำลอง 3 มิติ โดย นายศิริพงษ์ งามโขง

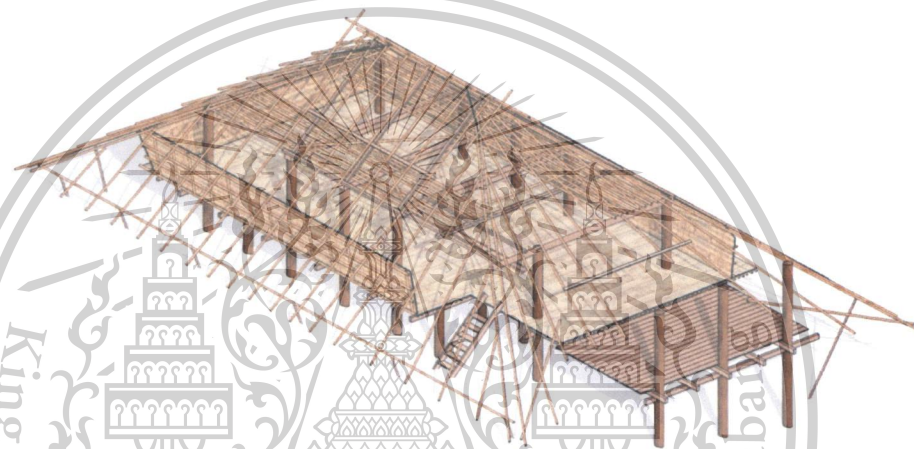
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

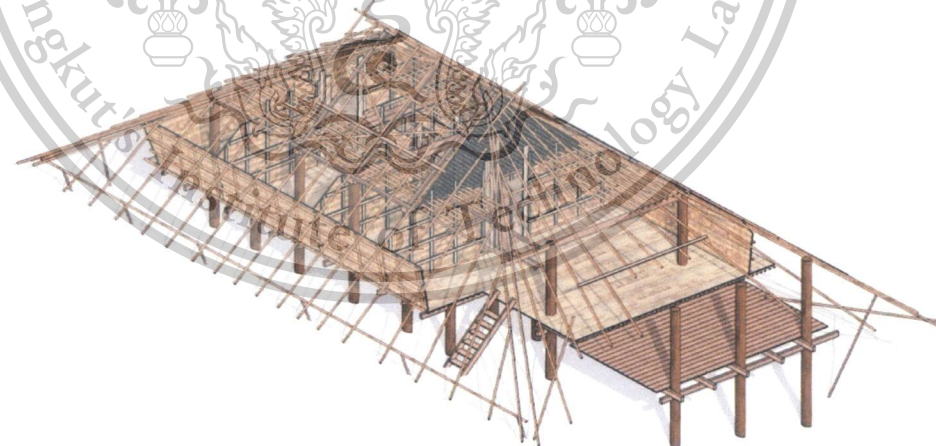
Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

16. กั้นผนังด้านนอกเรือน

17. พาดท่อนไม้เหนือช่อกลางเรือน

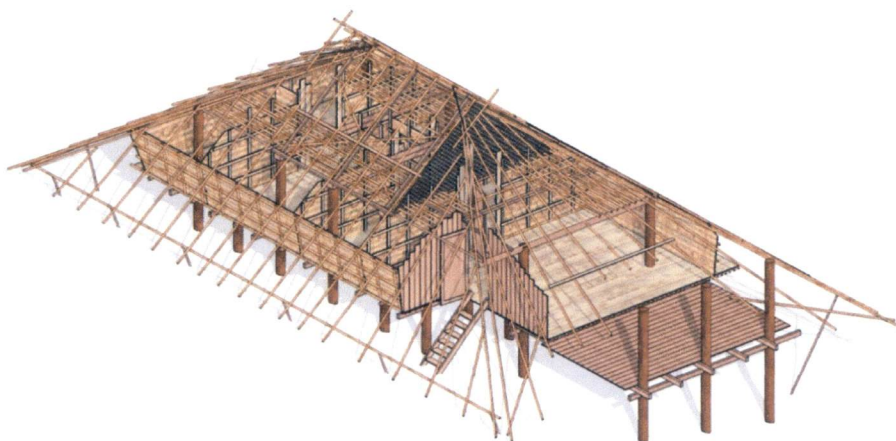

18. กั้นห้องภายในเรือน ทำผนังกันห้องฮีด พร้อมประตูเข้าออก ทำช่องลมด้านบน
 ภาพที่ 3.42แสดงขั้นตอนทำผนังภายนอกกันห้องทำผนังภายในการสร้างเรือนชาวปรีย บ้านป่าคำ
 ภาพจำลอง 3 มิติ โดย นายศิริพงษ์ งามโขง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

19. กั้นผนังด้านบันไดและทำประตูขึ้นเรือน

20. ทำเตาไฟและหิ้งวางของ

21. มุงหลังคาเรือน

ภาพที่ 3.43แสดงขั้นตอนการกั้นผนังด้านนอก มุงหลังคาสร้างเรือนชาวปรีย บ้านปากำ
ภาพจำลอง 3 มิติ โดย นายศิริพงษ์ งามโชนง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

3.7.4 เรือนชั่วคราวระหว่างสร้างเรือนใหม่หรือตึบ

ในกรณีที่ชาวปรีบ้านป่ากำลังรื้อเรือนเก่าลงเพื่อสร้างเรือนใหม่ เมื่อหลังคาเรือนเก่าหมดสภาพเกินกว่าจะซ่อมแซมได้ จำเป็นต้องสร้างเรือนชั่วคราวเพื่อพักอาศัยระหว่างรื้อเรือนเก่าและสร้างเรือนใหม่อาคารนี้เรียกในภาษาปรีว่า “ตึบ” ชาวปรีมักจะเลือกบริเวณใกล้เคียงกับเรือนเดิมโดยจะปรึกษาหมอสีตประจำตระกูลก่อนว่าสามารถสร้างได้ หากเป็นทางฝั่วน้ำก็สร้างไม่ได้จากนั้นจึงรื้อเรือน ปรับพื้นที่ที่จะสร้างเรือนใหม่ เมื่อรื้อเรือนเก่าแล้วสร้างตึบจะยกหม้อข้าวไปที่ตึบก่อนสิ่งอื่นจากนั้นจึงขนของใช้ต่างๆไปไว้ในตึบ

เมื่อสร้างเรือนใหม่เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงจะรื้อตึบทิ้งไปเมื่อจะขึ้นเรือนใหม่จะต้องนำหม้อข้าวไปที่เรือนใหม่ก่อน โดยผู้ชายจะอุ้มไหเหล้า 2 ไห นำหน้าไปก่อนผู้หญิงจะเป็นคนยกหม้อข้าวตามไป ขณะที่สพายถุ่ยยามไปด้วย จากนั้นจะตำข้าวที่ครกกระเดื่องพอเป็นพืธี แล้วให้หมอสีตทำพิธีบอกกล่าวผีเรือน (ปรีองเจียง-ภาษาปรี) บริเวณห้องฮีตตี๋มเหล้าก่อนแล้วจึงให้เจ้าเรือนตี๋มต่อ

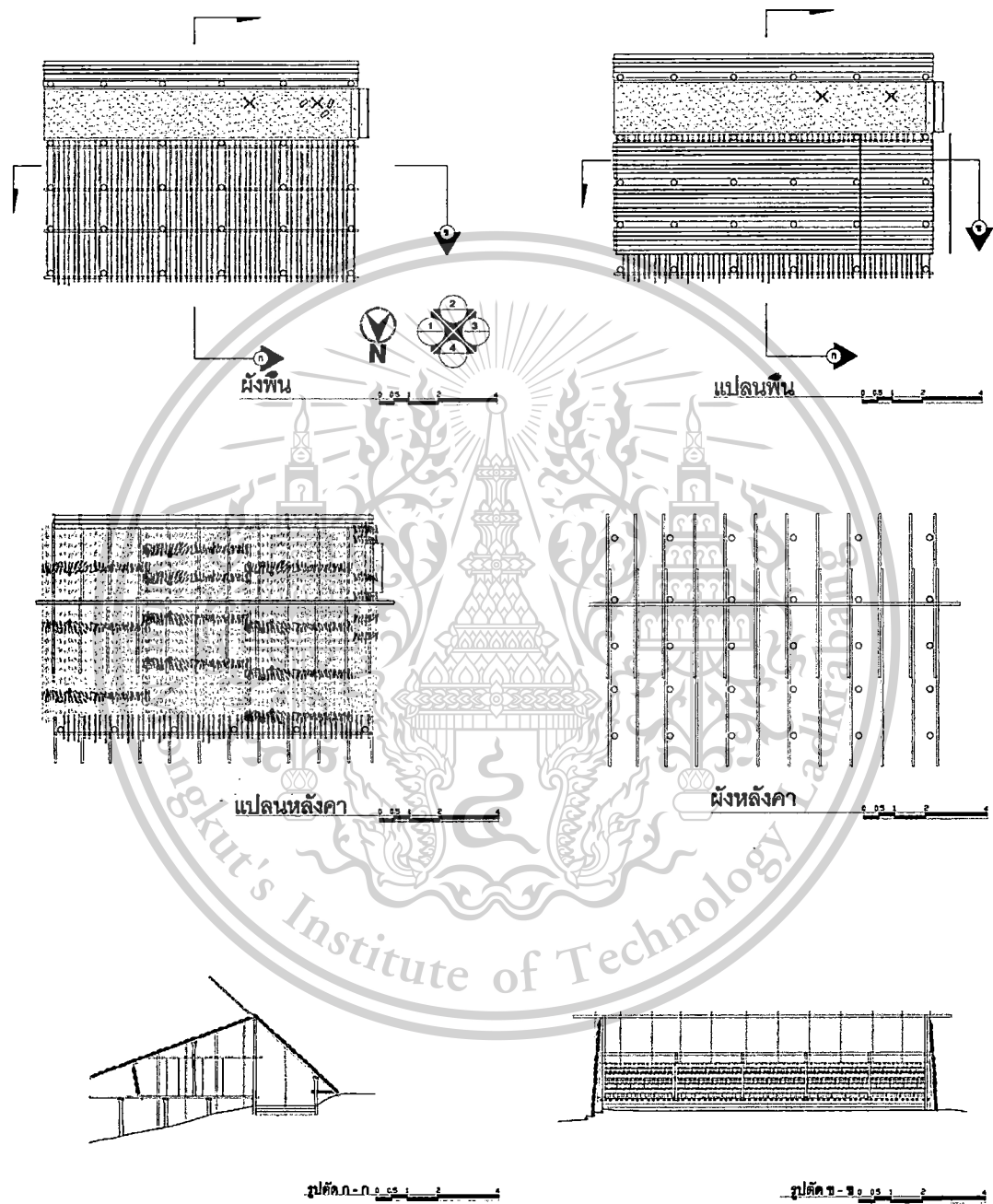
ตึบของชาวปรีบ้านป่ามักลักษณะเป็นเรือนเครื่องผูกอย่างง่ายสร้างติดกับพื้นดิน หลังคาทรงหมาแหงน ลักษณะผนังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า โครงสร้างหลักเป็นลำไม้จริงที่ตัดมาจากป่า โครงสร้างบางส่วนโดยเฉพาะหลังคาเป็นไม้ไผ่ หลังคามุงด้วยหญ้าคา ผนังด้านข้างกรุด้วยหญ้าคา ผนังด้านหลังเป็นไม้ไผ่สานขัดแตะหรือหลังคาด้านสร้างติดผนังดินก็ไม่ต้องมีผนังยกพื้นประมาณ 40 เซนติเมตร ตลอดแนวยาว 1 ด้าน ใช้เป็นพื้นที่ส่วนนอกประสงค์ ส่วนที่นอนและเก็บของ พื้นที่ส่วนอื่นเป็นพื้นดินอัดแน่นปรีระดับเรียบ ผูกมัดโครงสร้างทั้งหมดด้วยเถาวัลย์เฉพาะโครงสร้างหลักส่วนอื่นๆใช้หวายมัด หลังคามุงหญ้าคามัดด้วยตอกไม้ไผ่ ด้านใต้ถุนเก็บไม้ที่ใช้สร้างเรือนใหม่และแขวนกรงไก่

การแบ่งพื้นที่ใช้สอยภายในและองค์ประกอบคล้ายเรือนพักอาศัยเดิม คือ แยกส่วนนอน (ติโอย-ภาษาปรี) ไว้ด้านในสุด ด้านหน้าเป็นส่วนนอกประสงค์และเตาไฟส่วนยกพื้นเป็นส่วนนอนยาวเรียงไปตลอดผนัง เป็นโครงคร่าไม้จริงผสมไม้ไผ่บุฟากไม้ไผ่ ด้านตรงข้ามสร้างชั้นวางของทำด้วยไม้ไผ่แขวนกับโครงหลังคา ยาวตลอดแนวกันส่วนนอนเป็นช่วงๆด้วยแผงไม้ไผ่สานขัดแตะ บริเวณเตาไฟแยกเป็น 2 เตา เตาหนึ่งข้าวจะอยู่ด้านใน เตาทำอาหารจะอยู่ด้านนอกเหมือนการจัดวางพื้นที่ในเรือนพักอาศัย ตึบนี้ชาวปรีจะอาศัยอยู่เพียงระยะเวลาสั้นๆไม่เกิน 2 อาทิตย์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

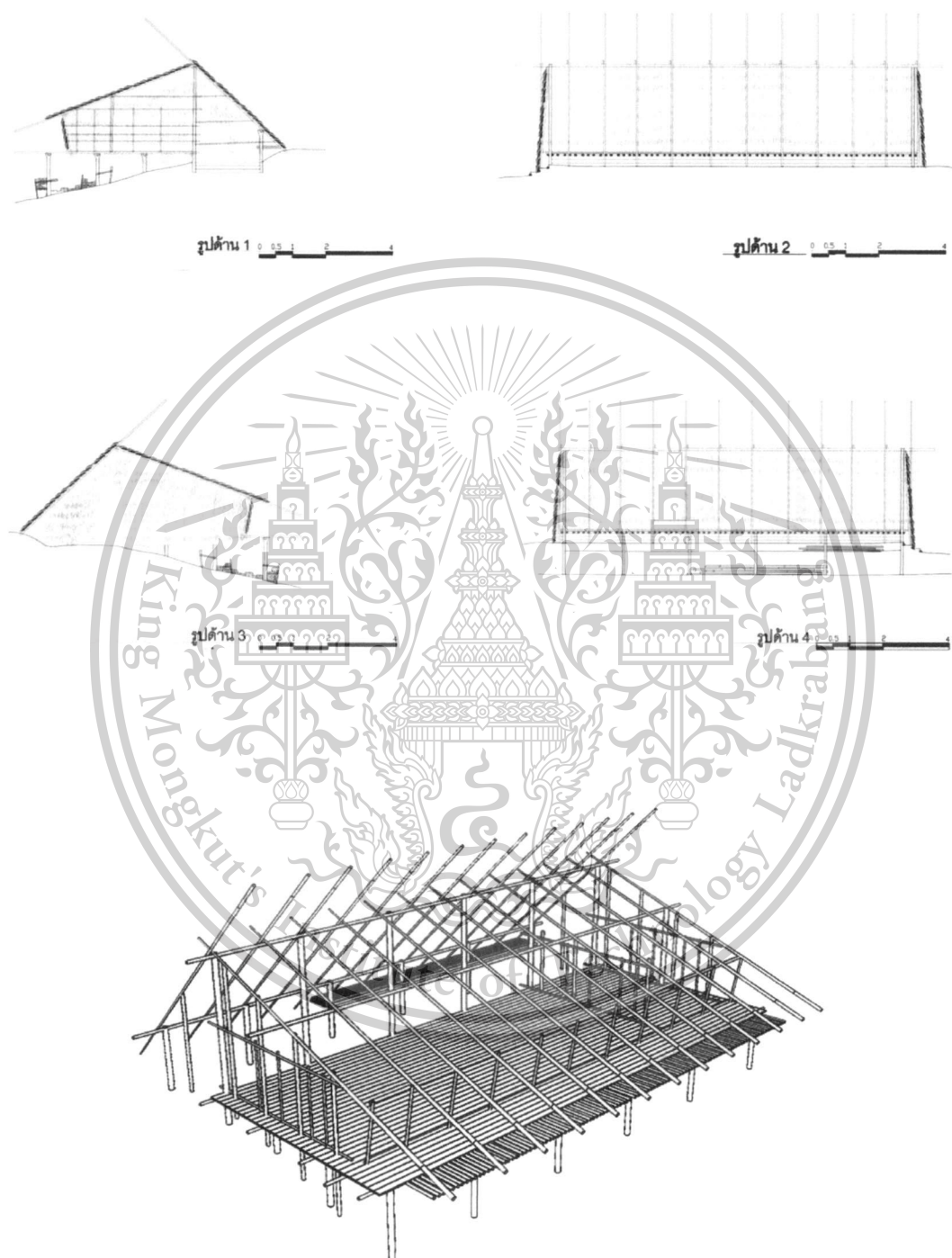

ภาพที่ 3.44 ลักษณะรายละเอียดของเรือข้าวคราว นายเป็ก ใจปิง
(ที่มา : จากการสำรวจภาคสนาม)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.45 ลักษณะรายละเอียดของเรือนชั่วคราว นายเป็ก ใจปิง
(ที่มา : จากการสำรวจภาคสนาม)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.46 ลักษณะโครงสร้างของเรือนชั่วคราว นายเป็ก ใจปิง
ภาพจำลอง 3 มิติ โดย นายศิริพงษ์ งามโชนง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

3.7.5 เรือนพักชั่วคราวในไร่ข้าว

เรือนพักชั่วคราวในไร่ หรือที่เรียกในภาษาปักษ์ว่า จัวะ หรือตูปแซในภาษามล ลักษณะเป็น เรือนเครื่องผูกยกพื้นโครงสร้างทำด้วยลำไม้จริงและไม้ไผ่ ผนังด้านนอกและหลังคามุงด้วยตับใบค้อ ลักษณะหลังคาเป็นหลังคาหลังจั่วด้านข้างมีโครงสร้างพิเศษใช้ลำไม้ค้ำยันโครงสร้างหลักไว้ทั้ง 2 ด้าน มีระเบียงไม้ยื่นออกไปทั้ง 2 ด้าน

จัวะนี้จะใช้เป็นที่พักชั่วคราวตลอดฤดูทำไร่ อาจจะใช้พักค้างคืนตลอดระยะเวลาทำไร่หรือ ชั่วคราวก็ได้หากไร่ข้าวไม่ไกลจากเรือนพักอาศัย ชาวปักษ์อาจอาศัยอยู่ที่จัวะครั้งละหลายวันเพื่อดูแล ไร่ในไร่ มีให้สัตว์มารบกวนทำความเสียหายให้ข้าว ตลอดจนเก็บวัชพืชต่างๆ เช่น หญ้าที่จะแย่ง อาหารของต้นข้าว เนื่องจากชาวปักษ์ไม่ใช้ปุ๋ยเคมี จึงต้องเก็บและถอนวัชพืชตลอดเวลาหรือ ใช้น้ำ ผสมเกลือฉีดพ่นที่ใบของวัชพืช เมื่อใบวัชพืชเหี่ยวเฉาลง จะถอนวัชพืชนั้นแวนตากแดดไว้กับตอไม้ ที่เหลือไว้ในไร่ และบริเวณตอไม้เหล่านี้มักจะปลุกพืชสวนครัวประเภทเลื้อย เช่น ถั่ว พ่าง น้ำเต้า ไร่ ด้วย

การใช้พื้นที่ภายในจัวะจะปูด้วยฟากไม้ไผ่ นิยมใช้ไม้เหี้ยะบริเวณกลางมีเตาไฟพร้อมตะแกรง แวนเหนือเตา ด้านหลังมีชั้นไม้ไผ่ (พาม-ภาษาปักษ์) แวนไว้กับโครงหลังคาด้านหน้าและด้านหลัง ทำด้วยฟากไม้ไผ่ ซึ่งนิยมใช้ไม้เหี้ยะและไม้ซาง สานขัดแตะตั้งเอียงผายออก มีประตูเข้า - ออก ด้านหน้าสานด้วยไม้ไผ่ บันไดทำด้วยไม้จริงหรือไม้ไผ่ ผนังด้านข้างทั้ง 2 ด้าน ตั้งเอียงสอดเข้ามี ประตูโครงไม้ไผ่กรุใบค้อเป็นบานกระทุ้งอย่างง่าย ๆ ทั้ง 2 ด้านเปิดออกไปสู่ระเบียงปูด้วยท่อนไม้หรือ ฟากไม้ไผ่ด้านข้างด้านใต้เรือนมักทำเป็นที่เลี้ยงไก่

จัวะนี้จะปลูกเมื่อเริ่มทำไร่ข้าวและรื้อถอนเมื่อเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วจะนำส่วนประกอบต่างๆ เช่น ผนังไม้ไผ่ ตับใบค้อ ที่ยังคงสภาพดีอยู่เก็บไว้ใช้ในครั้งต่อไป โดยมักจะมัดรวมกันพียงไว้ในป่า บริเวณใกล้ๆ ไม่นำกลับไปหมู่บ้าน

องค์ประกอบสำคัญในบริเวณจัวะในไร่ข้าวของชาวปักษ์

1. ตัวเรือน มักจะหันหน้าเรือนไปตามทิศทางของความลาดของหุบเขา
2. เครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการไล่สัตว์
3. สวนครัวที่ใช้ปรุงอาหารได้และบริเวณปลูกดอกไม้ เช่น ดอกหงอนไก่ มักจะปลูกอยู่รอบๆตัวเรือน กระจ่ายไปในไร่

เครื่องมือไล่สัตว์มี 2 ชนิดคือ

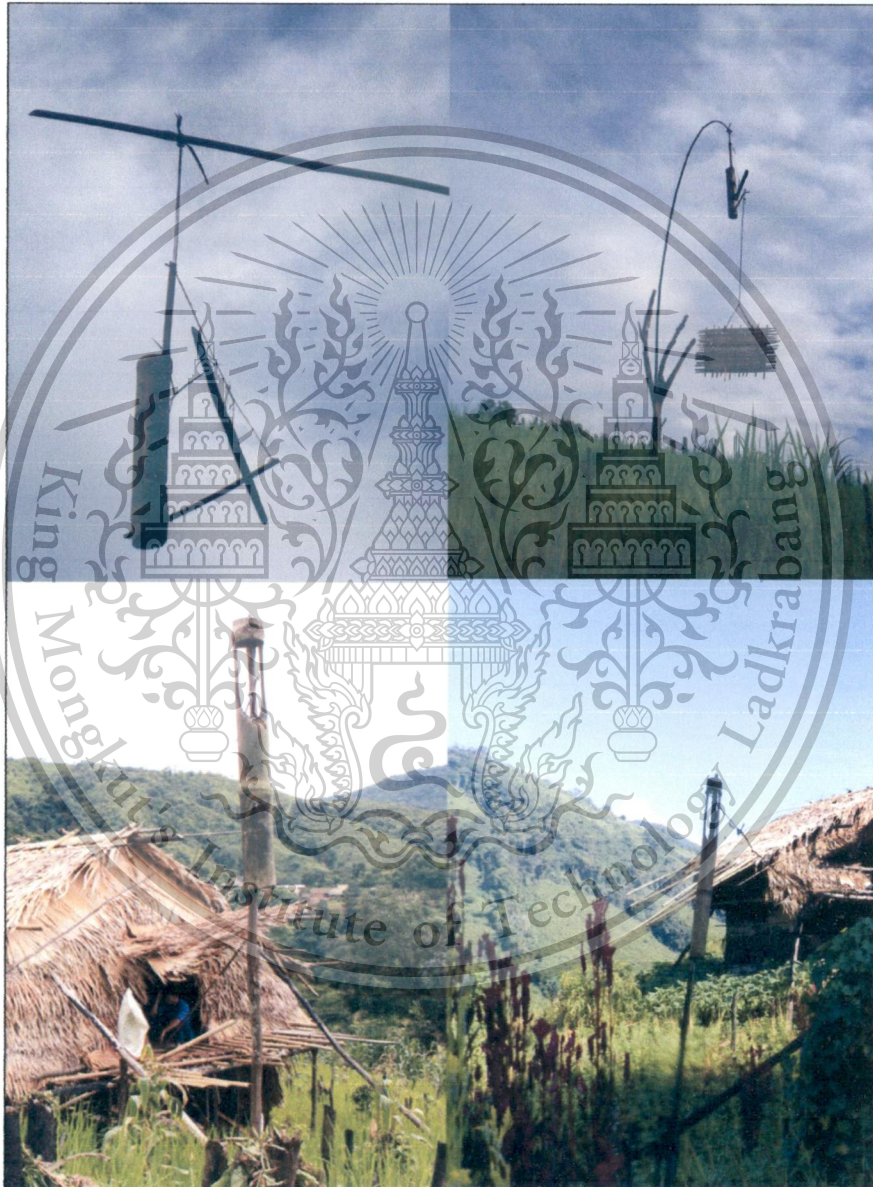
1. เพอเพอะ เป็นอุปกรณ์ที่ทำด้วยไม้ไผ่ ลักษณะเป็นกระบอกไม้ไผ่เจาะรูทะลุผ่ากลาง แวนไว้กับเสาไม้ ใช้เชือกดึงให้กระทบกันเกิดเสียงดัง

2. พุงลุง เป็นอุปกรณ์สำหรับส่งเสียงไล่สัตว์ต่างๆ เช่น หมูป่า โดยใช้แรงลมพัดแผงไม้ไผ่ซึ่ง ผูกปลายกระบอกไม้ไผ่ที่เจาะรู มีท่อนไม้ประกบเมื่อลมพัด จะเกิดกระทบของท่อนไม้กับกระบอกไม้ไผ่ ที่แวนไว้บนเสาสูงเกิดเสียงดัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.47แสดงฟุงลุง และเพอเพอะ ในไร่ข้าวชาวปรีย บ้านป่ากำ
ที่มา : จากการสำรวจภาคสนามโดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

3.7.5.1 กรณีศึกษาเรือนชั่วคราวในไร่หรือจัวะบ้านปากำ

เนื่องจากการทำไร่ข้าวของชาวปรีบ้านปากำ จะเปลี่ยนสถานที่ทำไร่ไปทุกปีการเลือกเก็บข้อมูล “จัวะ” จึงต้องเลือกเก็บข้อมูลจัวะที่อยู่ไม่ไกลมากนัก เป็นจัวะที่มีคนอาศัยอยู่ในระหว่างเก็บข้อมูล และยินดีให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ อนุญาตให้ถ่ายรูปภายในจัวะได้ จึงเลือกเก็บข้อมูลจัวะของ นายชอด ใจปิง เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2553 ในต้นฤดูฝนซึ่งเป็นช่วงที่กำลังดูแลข้าวในไร่ และจัวะนางหมอก ใจปิง เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม 2555 ช่วงกำลังรูดทำในไร่

ภาพที่ 3.48 ลักษณะจัวะนายชอด ใจปิง บ้านปากำ
ที่มา : จากการสำรวจภาคสนามโดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 1 : ไร่ นายชอด ใจปิง

เก็บข้อมูลวันที่ 26 กรกฎาคม 2553

ที่ตั้ง: ไร่ตั้งอยู่กลางไร่ข้างทางทิศตะวันออกของหมู่บ้าน ระยะห่างจากหมู่บ้านประมาณ 800 เมตร เป็นพื้นที่เอียงลาดของหุบเขาไปทางทิศตะวันตก บริเวณรอบๆไร่จะปลูกข้าว ข้าวโพด มัน ผัก พืชสวนครัวประเภทมะเขือ พริก ตะไคร้ ที่ใช้ประกอบทำอาหารระหว่างพักอาศัยในช่วงฤดูฝน

ขนาด : 17.60 ตารางเมตร ซานแดด 6 ตารางเมตรและ 45 ตารางเมตร

ลักษณะและโครงสร้าง: เป็นเรือนเครื่องผูก ยกพื้นสูงประมาณ 1.20 เมตร หันหน้าไปทางทิศ ตะวันออก หลังคาจั่วคลุมด้านทางเข้าด้านหน้าและด้านหลังเรือนเกือบหมด ผนังด้านข้างสอบเข้า โครงสร้างหลักเป็นไม้จริงและไม้ไผ่ หลังคามุงด้วยใบค้อ ผนังด้านข้างกรุด้วยใบค้อ ผนังด้านในทั้ง ด้านหน้าและด้านหลังผายออกทำด้วยไม้ไผ่สานขัดตะประตูทางเข้าด้านหน้าเป็นประตูบานเลื่อนทำ ด้วยไม้ไผ่สานขัดตะ ด้านข้างมีประตูบานกระทุ้งกรุด้วยใบค้อออกไปสู่ซานแดดทั้ง 2 ซาน บันไดขึ้น เรือนด้านหน้าเป็นไม้ไผ่ ด้านข้างมีเสาไม้ยาวค้ำยันโครงสร้างด้านละ 2 ต้นเพื่อเพิ่มความแข็งแรงของ โครงสร้างหากมีลมพัดแรง

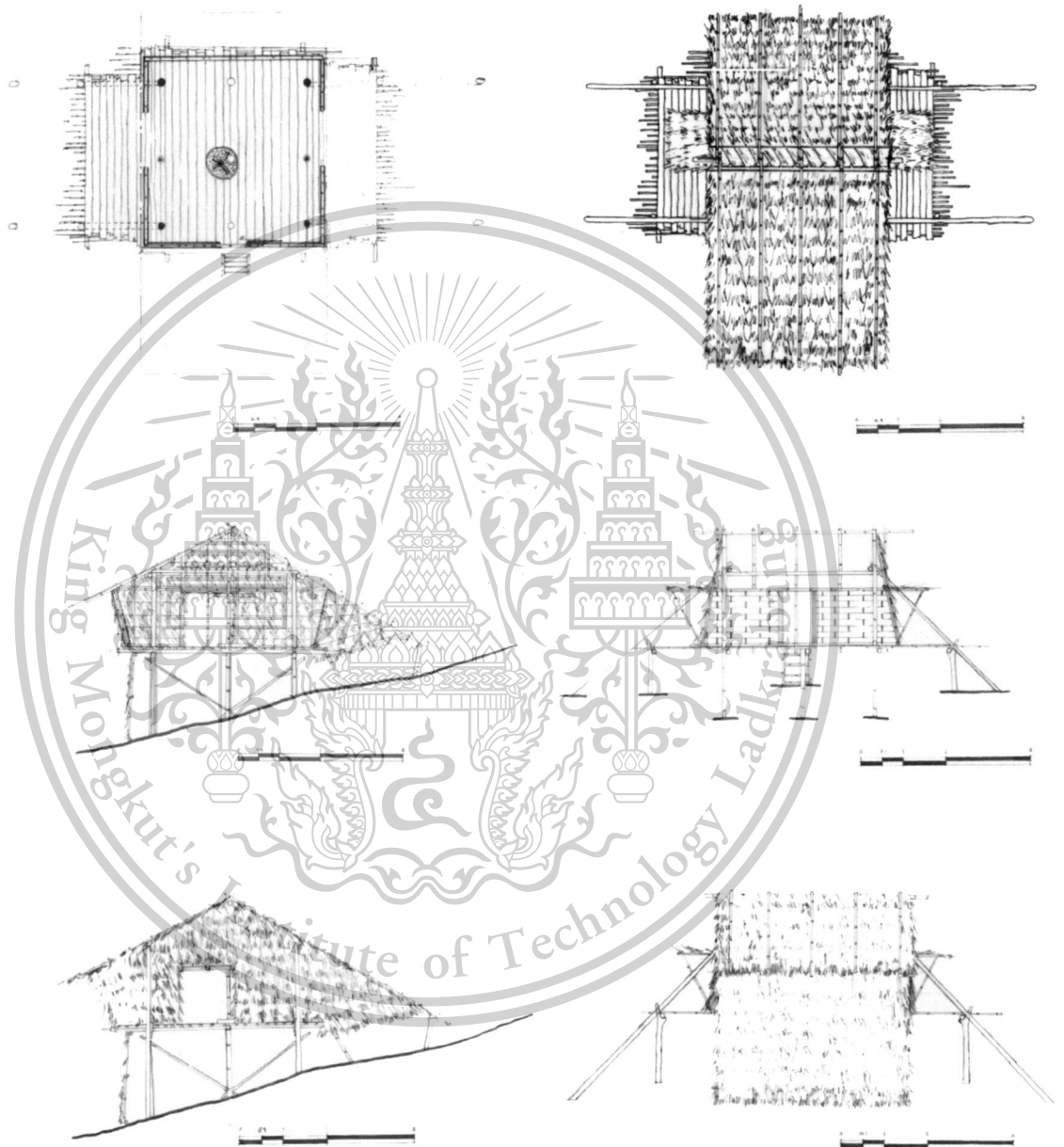
การจัดพื้นที่ภายใน: เป็นพื้นที่อเนกประสงค์ ใช้นอน พักผ่อน ทำและทานอาหาร โดยมีเตาไฟอยู่ กลางเรือน เหนือเตาไฟแขวนตะแกรงใช้เก็บของเก็บอาหาร ผนังด้านหลังมีชั้นวางของ (พาม) ยาว ติดผนังโดยแขวนกับโครงหลังคา เป็นไม้จริงและไม้ไผ่

การใช้วัสดุ: เสาโครงสร้างหลังคาเป็นไม้จริง และไม้ไผ่หลังคาและผนังด้านนอกทำด้วยใบค้อ ผนัง เป็นพากไม้ไผ่ โครงรับพื้นไม้จริงและไม้ไผ่ผูกมัดโครงสร้างด้วยเถาวัลย์ หวาย และตอกไม้ไผ่ มีเสา ยาวค้ำยันทำด้วยไม้จริงด้านละ 2 ต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.49 ลักษณะรายละเอียดของงัวะ นายขอด ใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.50 แสดงลักษณะโครงสร้างและรูปทรงของจ้งะ นายชอด ใจปิง
ภาพลายเส้น โดย นายวิชณวัตร ชอแก้ว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 2 : ژیวะ นายหมอก ใจปิง

เก็บข้อมูลวันที่ : วันที่ 27 ตุลาคม 2555

ที่ตั้ง : ژیวะตั้งอยู่ในที่ภายในหุบเขา ด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือของหมู่บ้านระยะห่างจากหมู่บ้านประมาณ 800 เมตร ตั้งอยู่บนพื้นที่ค่อนข้างราบ หันหน้าไปทางทิศเหนือ รอบๆเป็นป่าทึบและแนวลำห้วย บริเวณรอบๆปลูกข้าว ข้าวโพด ถั่ว ผัก ถั่วฝักยาว พืชสวนครัว และดอกไม้

ขนาด : 23.40 ตารางเมตร ซานแดด 6.70 ตารางเมตร และ 4.50 ตารางเมตร

ลักษณะและโครงสร้าง :

เป็นเรือนเครื่องผูก ยกพื้นสูง 1.50 เมตร หันหน้าไปทางทิศเหนือ หลังคาจั่วคลุมด้านหน้าจนเกือบถึงพื้นดิน การเข้าจึงต้องเข้าทางด้านข้าง มีเสาค้ำชายคา 3 ต้น ชายคาด้านหลังคลุมต่ำแต่ยังเห็นผนังด้านหลัง ผนังด้านข้าง 2 ด้านสอดเข้า โครงสร้างหลักเป็นท่อนไม้จริงเสริมด้วยไม้ไผ่ หลังคาและผนังด้านข้างมุงด้วยใบค้อ ผนังด้านในทั้งด้านหน้าและหลังทำด้วยฟากไม้ไผ่สานขัดแตะตั้งผายออกจากตัวเรือน ประตูทางเข้าทำด้วยไม้ไผ่สานขัดแตะ แผงประตูบานกระทุ้งด้านข้าง 2 ด้านกรุด้วยใบค้อบันไดขึ้นเรือนด้านหน้าทำด้วยไม้ไผ่ ด้านข้างมีเสาไม้ยาวค้ำยันโครงสร้างด้านละ 1 ต้น เพื่อเพิ่มความแข็งแรงด้านข้างให้แก่เรือน

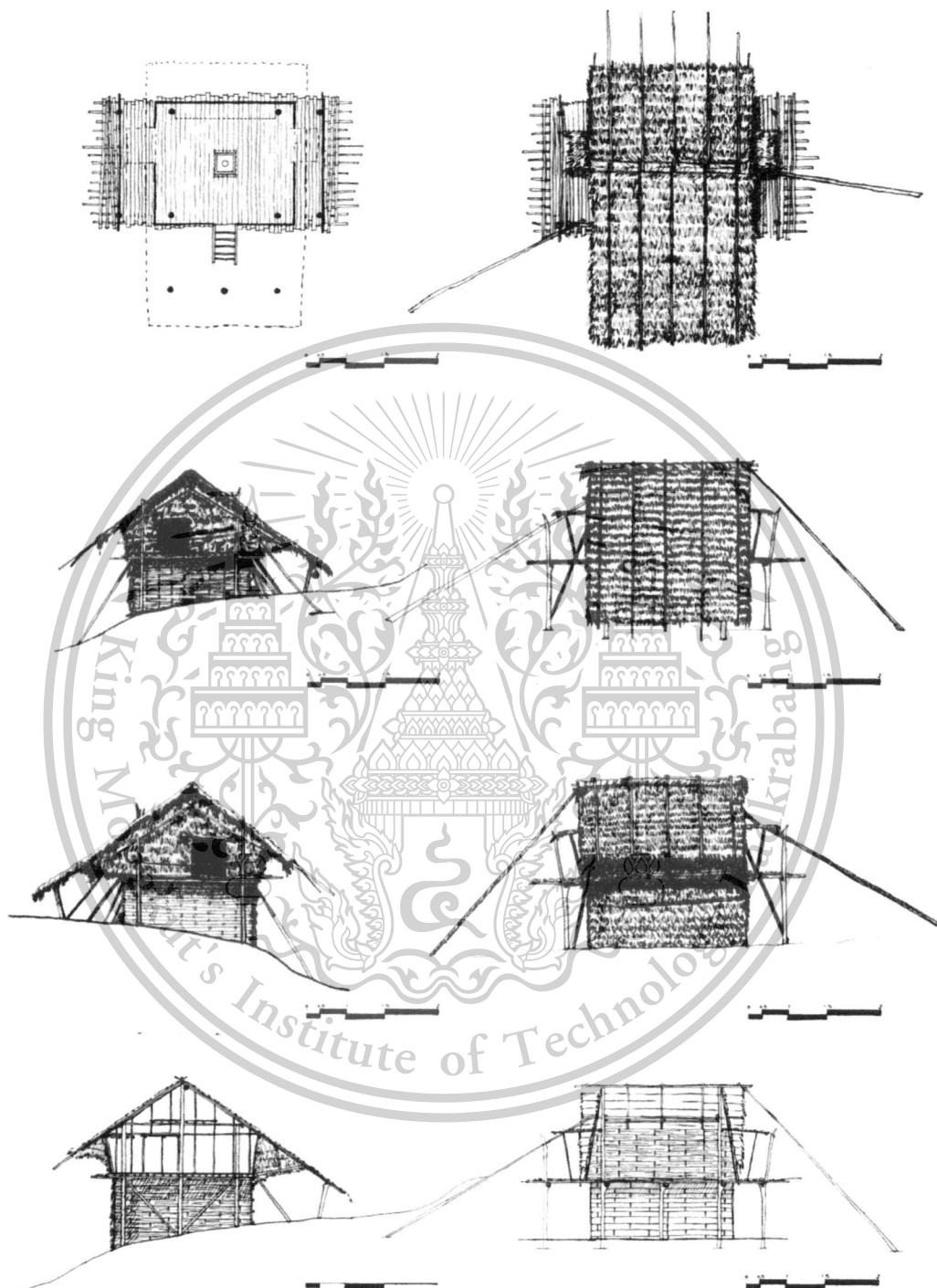
การจัดพื้นที่ภายใน : เป็นการใช้พื้นที่แบบอนอกประสงค์ โดยใช้พักผ่อนหลับนอน ทำอาหาร เก็บของ มีชั้นยาวติดผนัง ด้านข้าง 2 ด้านเป็นระเบียบแคบ ใช้ทำงาน – ตากข้าว บริเวณกลางมีเตาไฟ ทำอาหาร – ให้ความอบอุ่น เหนือเตาเป็นตะกร้าแขวนใช้เป็นที่ยกของอาหาร เหนือขึ้นไปเป็นโครงไม้จริงและไม้ไผ่ทำเป็นชั้นเก็บของตลอดหลังคา ด้านใต้ถุนเรือนเป็นเล้าไก่และเก็บของ กรุขอบด้วยไม้ไผ่สานขัดแตะและด้านหลังกรุใบค้อ

การใช้วัสดุ : เสาและโครงสร้างหลักเป็นไม้จริงผสมไม้ไผ่ หลังคามุงใบค้อ มีท่อนไม้ทับด้านบน พื้นฟากไม้ไผ่ บนโครงรับพื้นไม้ไผ่ เสาค้ำยันด้านข้างเป็นไม้จริง ผูกมัดโครงสร้างด้วยเถาวัลย์ หวาย และดอกไม้ไผ่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.51 แสดงลักษณะรายละเอียดของงัวะ นายหมอก ใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.52 ลักษณะรูปทรงของกระทง นายหมอก ใจปิง
ภาพลายเส้น โดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

ภาพที่ 3.53 การสำรวจเก็บข้อมูลภาคสนาม กระทง นายหมอก ใจปิง

ที่มา : จากการสำรวจภาคสนามโดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่ออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

3.7.6 ยุงข้าวบ้านป่าก่า

ยุงข้าวหรือในภาษาปรีเรียกว่า “รานซา” เป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชนิดหนึ่งที่มีความจำเป็นต่อวิถีชีวิตและขนบธรรมเนียมของชาวปรีบ้านป่าก่ามาก ยุงข้าวในหมู่บ้านป่าก่าจะมีรูปแบบและลักษณะเหมือนกัน แต่มียุงข้าวไม่ครบทุกครอบครัว ครอบครัวเล็กๆที่มีข้าวน้อยจะไม่สร้างยุงข้าวไว้ใช้ หากแต่จะเก็บข้าวไว้ในเรือนพักอาศัย

ยุงข้าวหรือรานซานี้มักจะตั้งอยู่ไม่ไกลจากเรือนพักอาศัยของเจ้าของยุง บริเวณรานซามักจะมีรั้วไม้ไผ่หรือล้าไม้จริงล้อมรอบเพื่อป้องกันสัตว์เลี้ยง เช่น หมูเข้ามาทำลายกัดกินข้าวในยุง แต่ไม่พบวิธีป้องกันหนูขึ้นรานซาเลย ในขณะที่หลายหมู่บ้านอาจนำกาบลำต้นไผ่ขนาดใหญ่ มัดติดกับเสารานซาเพื่อป้องกันหนูหรือสัตว์อื่นไต่ป็นขึ้นทางเสาสูงปทรวงของรานซาบ้านป่าก่า รูปทรงด้านข้างคล้ายรูปสามเหลี่ยม หลังคาจั่วคลุมจนไม่เห็นผนังด้านใน ด้านข้างมีโครงหลังคาทำเป็นผนังปิดด้านข้างของรานซาจนมิด หลังคาและผนังด้านนอกทำด้วยตับใบค้อ เป็นเรือนขนาดเล็กยกพื้นสูงประมาณ 1 – 1.20 เมตร ขนาดของรานซาจะขึ้นอยู่กับขนาดของครอบครัวและที่ทำกินลักษณะโครงสร้างของรานซา เสานิยมใช้เสาไม้จริงที่มีง่ามเพื่อรองรับน้ำหนักจากคานรองรับพื้น มีเสากลางไว้ค้ำรับคานและน้ำหนักส่วนกลางของรานซา ผนังภายในตัวรานซามักจะเป็นโครงไม้กรุด้านในด้วยแผ่นฟากไม้ไผ่มีประตูไม้ไผ่สาน มัดโครงสร้างกับผนังด้วยเครือเถาวัลย์ และหวาย พื้นปูด้วยฟากไม้ไผ่ ภายในมีเสื่อ (สาด) ไม้ไผ่ปูทับอีกครั้งการเก็บข้าวเปลือกเดิมมักจะเก็บเมล็ดข้าวไว้ในกระบุงไม้ไผ่สานมีขาที่เรียกในภาษาปรีว่า “เปราะห์” หรือเทข้าวไว้บนเสื่อไม้ไผ่ ปัจจุบันมักเก็บข้าวใส่ในกระสอบปูยั้งไว้ในรานซาพื้นรานซาอาจทำล้าเลยออกมาด้านข้างตัวผนังด้านใน เพื่อเอาไว้เก็บของหรือเสื่อ ไม้ไผ่ที่ใช้ปูรองข้าวเมื่อต้องการตากข้าวในไร่ ก่อนจะนำมาใส่ไว้ในรานซาบริเวณโคนเสากลางของรานซามักจะติดเฉลวไว้ นอกจากนี้บริเวณเสาหัวทั้ง 4 ทิศของรานซาจะมีเสาไม้ติดเฉลว (ตาเหลว-ภาษาปรี)และทำแผ่นรองกระทงไม้ไผ่สานวางดอกหงอนไก่ (ดอกแดง) และใบหนามไว้เพื่อเป็นรั้วป้องกันสิ่งชั่วร้ายต่างๆมาทำลายข้าวภายในรานซาตัวรานซาอยู่สูงกว่าพื้นดินพอสมควร ไม่นิยมสร้างบันไดขึ้นรานซาแต่จะใช้ท่อนไม้พาดเฉียงกับเสาด้านหน้ารานซา ใช้สำหรับเหยียบขึ้นเพื่อเข้าไปในรานซาขนาดของรานซาด้านกว้างมักจะมีขนาด 2 ช่วงเสา ด้านยาวมีขนาด 3 ช่วง เสาช่วงกลางมักใช้เพียงรับพื้นเท่านั้น เสาสี่ต้นด้านข้างจะเป็นโครงสร้างหลักรับน้ำหนักและเป็นเสารับผนังด้านไปด้วยด้านบน หลังคานิยมนำไม้ไผ่คล้องไขว้สลับกันหรือใช้ท่อนล้าไม้จริงมัดติดกัน 2 ท่อนวางพาดหลังคาเพื่อปิดทับตับใบค้อมีให้ปลิวลม ผนังด้านข้างด้านนอกซึ่งปิดด้วยตับใบค้อมักจะใช้ล้าไม้ไผ่ทาบประกบตับใบค้อมีให้โดนลมพัดเปิดได้เนื่องจากรานซาบ้านป่าก่ามีความคล้ายคลึงกันมากและสร้างโดยกรรมวิธีใกล้เคียงกันจึงทำการรังวัดเป็นกรณีศึกษาเพียง 3 หลัง คือ รานซาของเรือนนายมูล ใจปิง รานซาของเรือนนายบัน ใจปิง รานซาของเรือนนายหมอก ใจปิง เนื่องจากอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกันและเจ้าของอนุญาตให้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.54 แสดงรานชาที่บ้านปากำ

ที่มา : จากการสำรวจภาคสนาม โดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 1: รานชาเรือนนายปั้น ใจปิง

ที่ตั้ง: เนินดินด้านทิศตะวันตกของเรือนพักอาศัย เป็นพื้นที่เอียงลาดชัน

ขนาด: 4.4 ตารางเซนติเมตร (กว้าง 2.0x ยาว 2.2 เมตร)

ลักษณะรูปทรง และโครงสร้าง: เป็นเรือนยกพื้นสูง หลังคาทรงจั่วมุงด้วยใบค้อปิดด้านหน้าและด้านหลังของอาคาร (หันจั่วไปด้านข้าง) ผนังด้านข้างด้านนอกปิดด้วยใบค้อ มองด้านข้างเห็นเป็นรูปสามเหลี่ยมหันไปทางทิศตะวันตก ด้านในตัวเรือนผนังเป็นรูปสี่เหลี่ยม ผนังด้านในกรุด้วยพากไม้ไผ่ อยู่ในกรอบโครงสร้างรูปสี่เหลี่ยม มีประตูด้านหน้าทำด้วยซี่ไม้ไผ่สานขัดแตะ โครงสร้างหลักเป็นเสาไม้จริงมีง่ามไว้รองรับคานไม้จริง ด้านใต้มีเสาสั้นรับพื้น โครงรับผนังด้านในและด้านนอกเป็นไม้จริง ช่องว่างระหว่างผนังเป็นส่วนเก็บของ มีบันไดไม้ท่อนพาดด้านหน้าแทนบันได มีรั้วลำไม้จริงรอบบริเวณรานชา

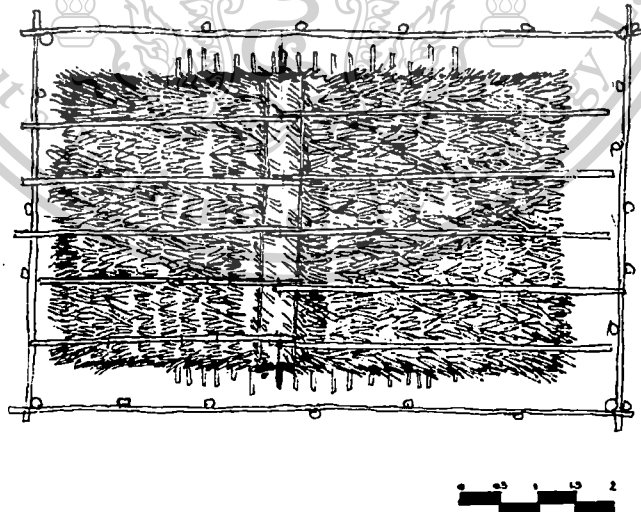
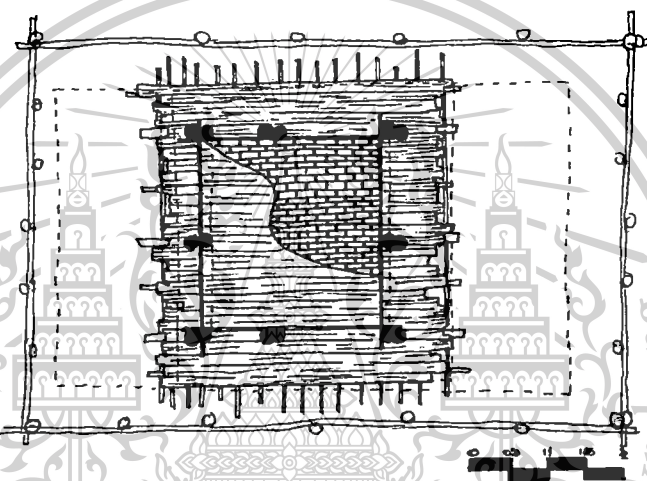
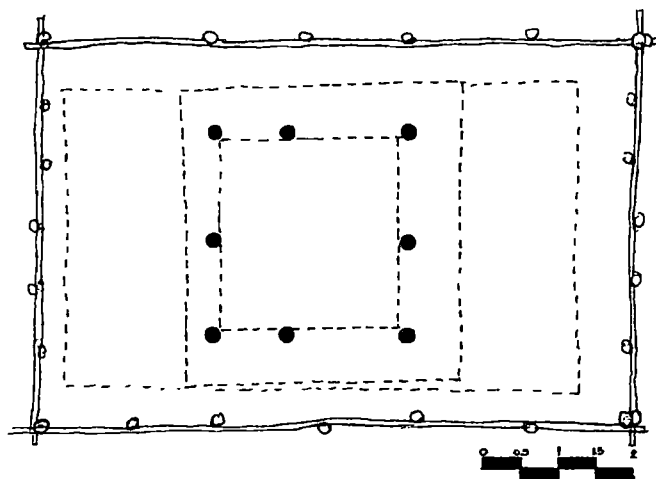
การใช้วัสดุ : เสารับน้ำหนักทั้งหมดเป็นลำไม้จริง โครงสร้างภายในกรุพากไม้ไผ่เรียงตามแนวตั้งผนังด้านข้างภายนอกโครงไม้จริงกรุด้วยใบค้อ พื้นภายในเป็นพากไม้ไผ่ มีเสื่อไม้ไผ่สานรองรับหลังคาโครงไม้จริงกรุด้วยใบค้อ มัดกับโครงสร้างด้วยตอกไม้ไผ่ การผูกมัดโครงสร้างหลักใช้เถาว์วัลย์และหวาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.55 ลักษณะรายละเอียดของรานชา นายปั้น ใจปึง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.56 ลักษณะโครงสร้างและรูปทรงของรานชา นายปิ่น ใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 2: รานชาเรือนนายหมอก ใจปิง

ที่ตั้ง: เนินดินด้านทิศตะวันตกของเรือนพักอาศัย ถัดจากรานชานายบั้น เป็นพื้นที่เอียงลาดชัน

ขนาด: 5.76ตารางเซนติเมตร (กว้าง 2.4x ยาว 2.4เมตร)

ลักษณะรูปทรง และโครงสร้าง: เป็นเรือนยกพื้นสูง ผนังปูนเปลือยฉาบฉวย หลังคาจั่วหันด้านข้าง ด้านหน้าและด้านหลังเป็นชายคายาวคลุมเรือน ด้านข้างเรือนเห็นเป็นรูปสามเหลี่ยม หลังคามุงด้วย ไม้ไผ่ค้อ มองเห็นปริมาตรหลังคามากกว่าส่วนอื่นๆ ตัวเรือนหันไปทางทิศตะวันตก ทางเข้าจะอยู่ ด้านเนินดินที่สูงชัน หันด้านหลังไปยังหุบเขา เสาเรือนเป็นเสาไม้จริง 9 ต้น ด้านในเป็นส่วนเก็บข้าว ทำด้วยโครงไม้จริงกรุด้วยพากไม้ไผ่ พื้นปูพากไม้ไผ่รองรับโดยโครงไม้จริง ด้านทางเข้ามีประตูไม้ไผ่ ตะแกรง มีท่อนลำไม้พาดหน้าแทนบันได ช่องระหว่างผนังด้านในกับด้านนอกเป็นระแนงไม้ไผ่เก็บของ มีรั้วไม้จริงล้อมรอบ

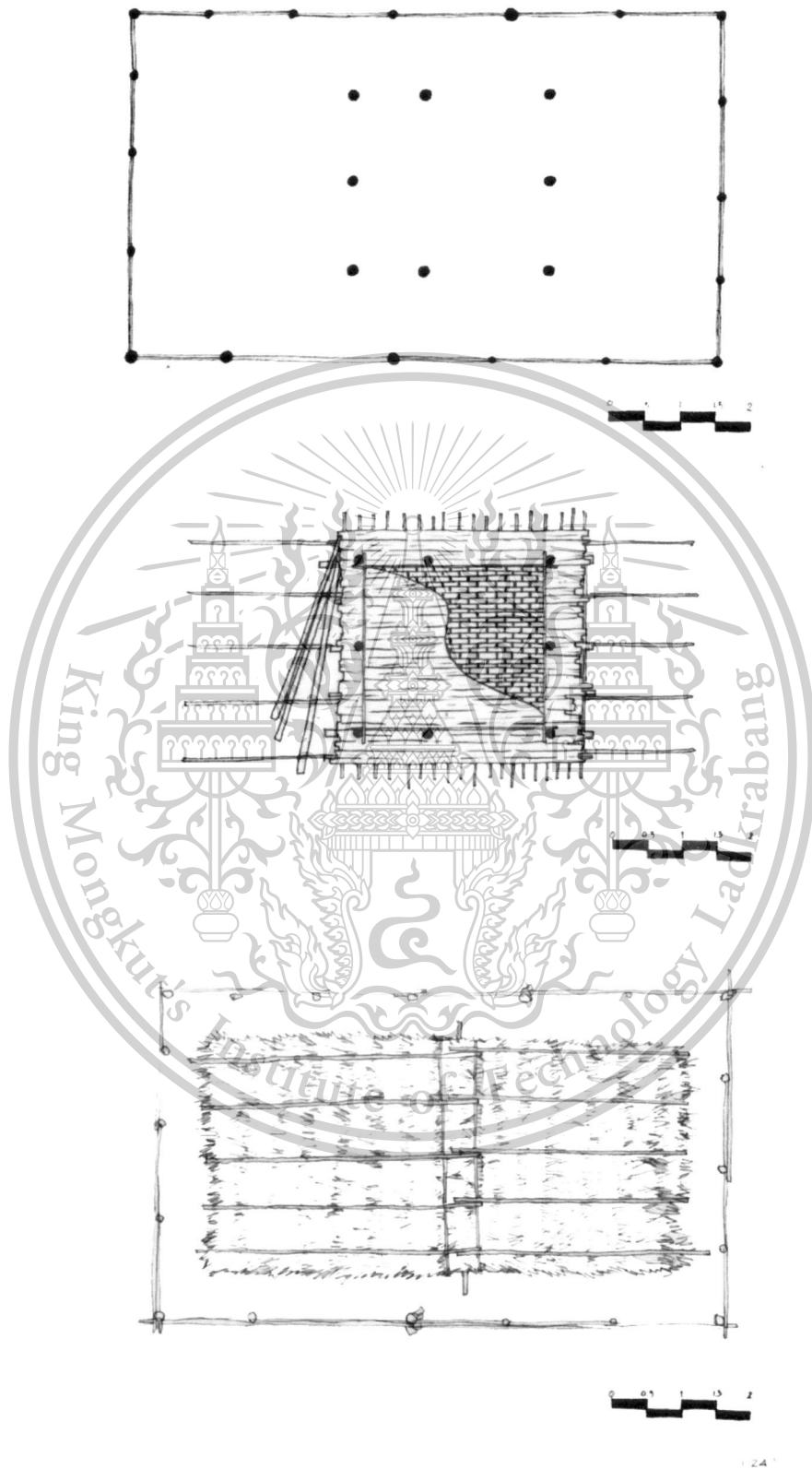
การใช้วัสดุ : เสารับน้ำหนักและเสาโครงสร้างหลักเป็นไม้จริงผนังด้านในกรุพากไม้ไผ่เรียงตามแนวตั้ง ผนังด้านนอกด้านข้างกรุด้วยไม้ไผ่ค้อโครงไม้จริง พื้นภายในรานชาเป็นพากไม้ไผ่ปูทับด้วยสาดไม้ไผ่ หลังคาโครงไม้จริงมุงด้วยไม้ไผ่ค้อ มัดกับโครงไม้จริงด้วยตอกไม้ไผ่ ส่วนโครงสร้างหลักมัดด้วยเถาวัลย์ และหวาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.57 ลักษณะรายละเอียดของรานชา นายหมอก ใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.58 ลักษณะโครงสร้างและรูปทรงของรานชา นายหมอก ใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาที่ 3: รานชาเรื่อนนายมูล ใจปิง

ที่ตั้ง: เนินดินด้านทิศตะวันตกของเรื่อนพัก ด้านเหนือรายชานายปิ่น ใจปิง เป็นพื้นที่เอียงลาดชัน

ขนาด: 5.76 ตารางเซนติเมตร (กว้าง 2.0x ยาว 2.60เมตร)

ลักษณะรูปทรง และโครงสร้าง: เรือนยกพื้นสูงประมาณ 1 เมตร หลังคาทรงจั่ว หันด้านจั่วไปด้านข้างเรื่อน ด้านหน้าและหลังเป็นหลังคาคลุมชายคาตำปัดเรื่อนจนมิด มองจากภายนอกเห็นแต่ปริมาตรของหลังคาตบใบค้อ ด้านข้างเป็นรูปสามเหลี่ยม ผนังด้านข้างภายนอกกรุด้วยตบใบค้อปิดทับด้วยลำไม้ไผ่ ทางเข้าอยู่ทางด้านหน้าซึ่งติดกับเนินดิน มีท่อนไม้พาดแทนบันได ภายในเป็นโครงไม้จริงกรุด้วยฟากไม้ไผ่แนวตั้งผนังเป็นรูปสี่เหลี่ยม พื้นเป็นฟากไม้ไผ่ปูเสื่อไม้ไผ่รองรับเมล็ดข้าว มีรั้วไม้จริงรอบบริเวณทั้งหมด

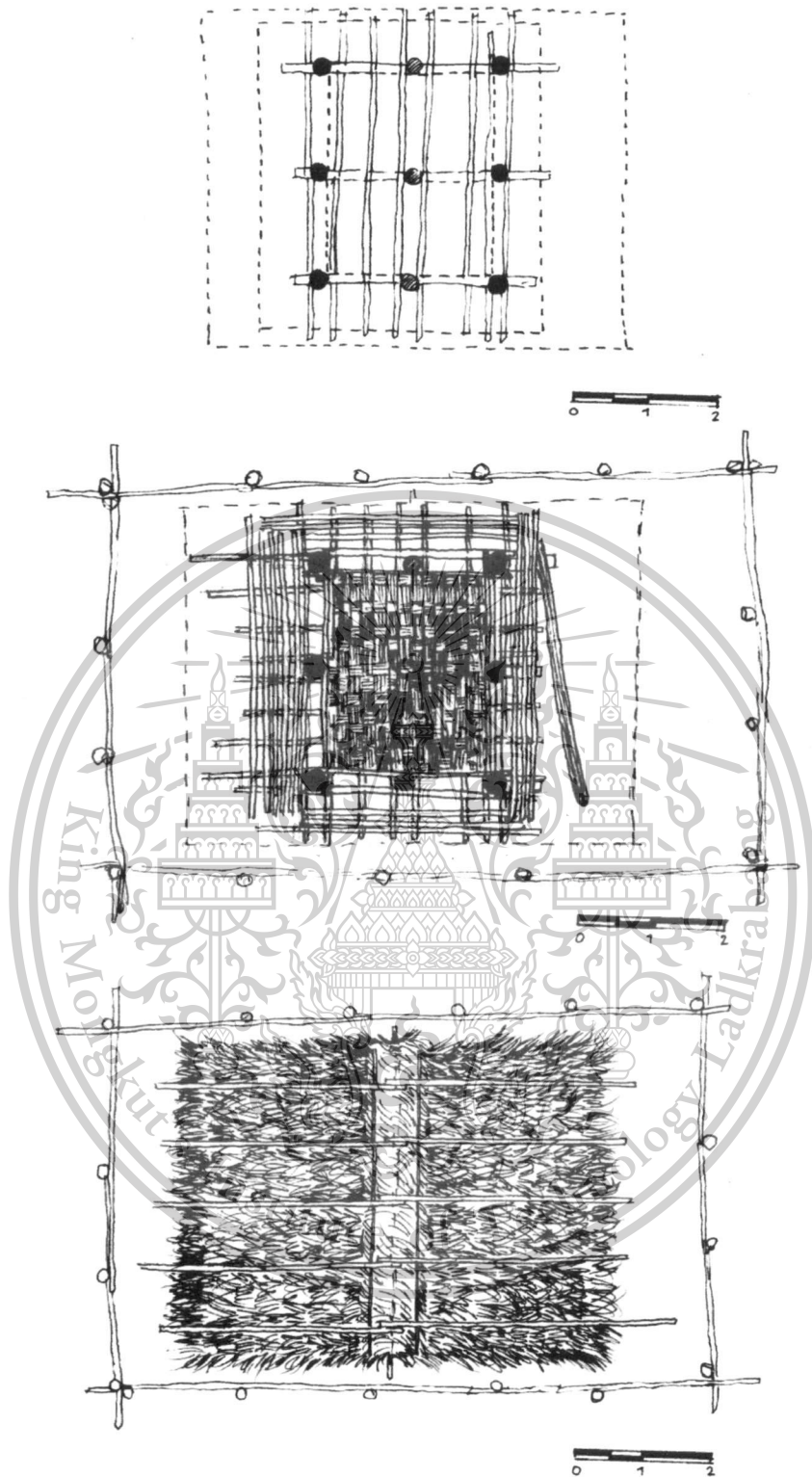
การใช้วัสดุ : เสารับน้ำหนักเป็นลำไม้จริงมีง่ามไว้รองรับคานไม้จริงผนังภายนอกโครงไม้จริงกรุตบใบค้อผนังด้านในทั้งหมดเป็นฟากไม้ไผ่แนวตั้ง พื้นภายในปูฟากไม้ไผ่ขัดตะมะ มีเสื่อไม้ไผ่รองรับเมล็ดข้าว หลังคามุงด้วยตบใบค้อ โครงหลังคาเป็นลำไม้จริงผูกมัดหลังคาด้วยตอกไม้ไผ่ ผูกโครงสร้างด้วยเถาว์วัลย์และหวายบันไดด้วยลำไม้จริง รั้วทำด้วยลำไม้จริงท่อนเล็ก เสาลำไม้จริง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

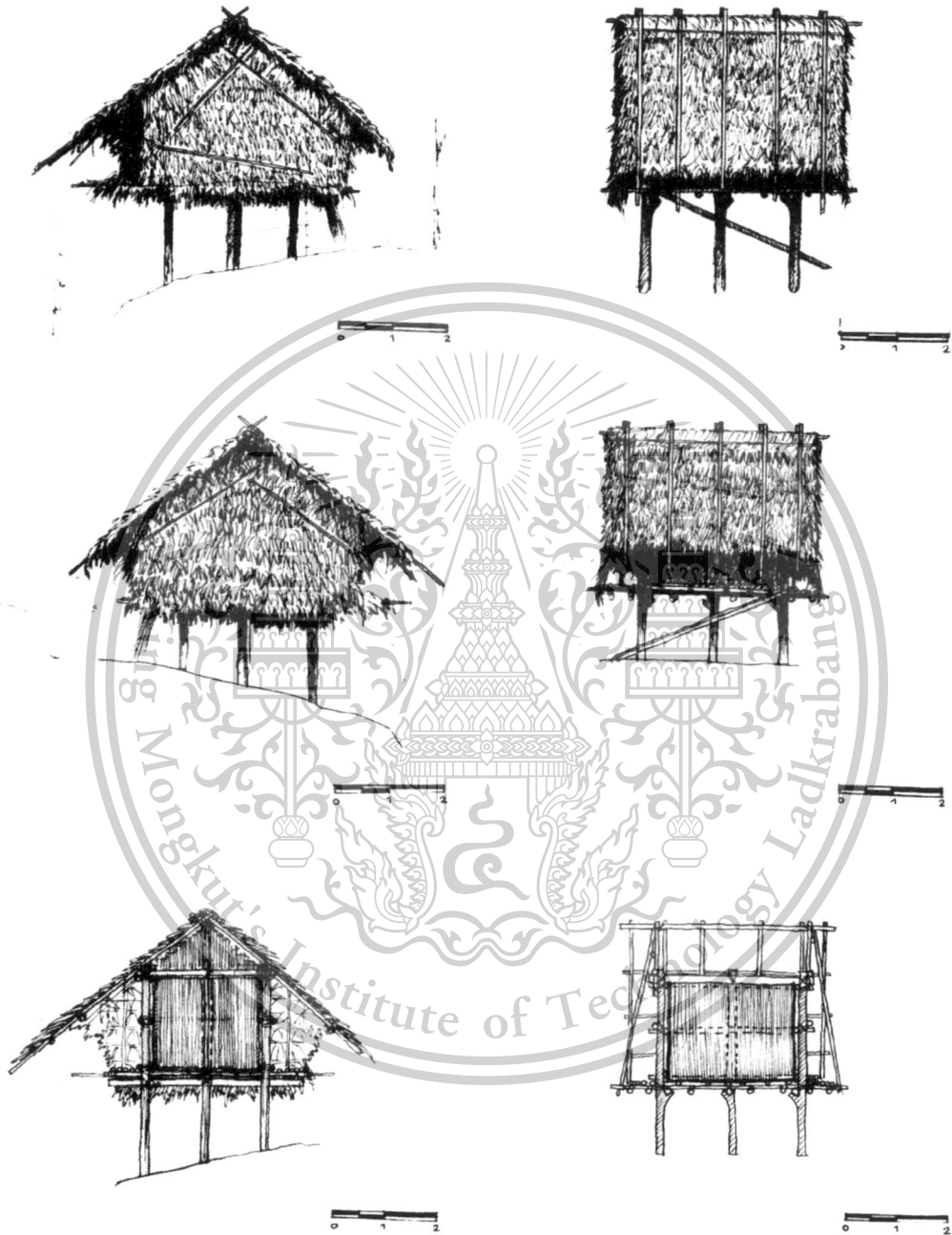

ภาพที่ 3.59 ลักษณะรายละเอียดของรานชา นายมูล ใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.60 ลักษณะโครงสร้างและรูปทรงของรานชา นายมูล ใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

เนื่องจากวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยต้องการศึกษาเพื่อหารูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ดั้งเดิมของชาวลัวะปรีย จากการศึกษพบว่าในเขตอำเภอปกเกลือ แม้จะมีหมู่บ้านของชาวลัวะ ปรียหลายแห่ง เช่น บ้านน้ำจูน ,บ้านห้วยปอ , บ้านหนองน่าน ,บ้านกอก่าง , บ้านขุนน้ำจอน ,บ้านห้วยลัวะ ,บ้านน้ำแพะนอก ,บ้านน้ำแพะใน และบ้านปากำ แต่จากการเก็บข้อมูลภาคสนามและสัมภาษณ์พบว่า เหลือเรือนพักอาศัยแบบดั้งเดิมของชาวลัวะปรียได้เฉพาะที่บ้านปากำ และบางหลังของบ้านน้ำแพะใน และศึกษาจากเอกสารเพิ่มเติมในเรือนพักอาศัยที่บ้านน้ำแพะนอก ในการพิจารณารูปแบบเปรียบเทียบกับแหล่งอื่นๆพบว่าในเขตแขวงไชยะบูลี สปป.ลาว มีกลุ่มชาติพันธุ์ปรียอาศัยอยู่หนาแน่นในบริเวณชายแดนด้านทิศตะวันตก จึงศึกษาตามเอกสารจาก สปป.ลาว และลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนามที่บ้านหนองหลวง เมืองหงสา แขวงไชยะบูลี สปป.ลาว ในวันที่ 2 พฤษภาคม 2553

กรณีที่บ้านน้ำแพะในพบเรือนแบบแถวยาวเพียง 4 หลัง ที่ยังสมบูรณ์และบางหลังมีลักษณะผสมวัสดุสมัยใหม่ เช่น สังกะสี เข้ามาปิดบังหลังคาบ้าน จึงทำการสำรวจจริงวัดได้ 1 หลัง คือเรือนนายสาย ใจปิง เรือนเลขที่ 41 และศึกษาเลือกเรือนนายสุข ใจปิง เรือนเลขที่ 19 เรือนนายแป้ว ใจปิง และยั้งข้าว 1 หลัง

3.7.7 กรณีศึกษาหมู่บ้านน้ำแพะใน

หมู่บ้านน้ำแพะใน หรือหมู่บ้านน้ำแพะใต้ เดิมที่ตั้งอยู่ห่างจากที่ปัจจุบันประมาณ 3 กิโลเมตร หลังจากแยกตัวมาจากบ้านปากำ ตำบลตงพญา ย้ายข้ามดอยภูคาตามหาที่ทำกินใหม่ส่วนมากจะเป็นเรือนกลุ่มอาเปอ โดยมีบ้านฮิตของกลุ่มอาเปอรวมอยู่ด้วยเดิมย้ายมาบ้านน้ำมาง (วงน้ำมาง) อพยพมาอยู่บริเวณขุนน้ำแพะโดยแบ่งเป็นบ้านน้ำละและบ้านขุนน้ำแพะ เมื่อประชากรเพิ่มจึงย้ายออกมาตั้งบริเวณที่เป็นบ้านน้ำแพะนอก เรียกว่า บ้านกลาง หรือบ้านน้ำแพะนอก ปี 2543 ชาวบ้านจากบ้านขุนน้ำแพะ (น้ำแพะใน) บางส่วนได้ย้ายมาห้อมบ้าน 4 หลังคาเรือนทางทิศใต้ เรียกว่าห้อมบ้านน้ำแพะใต้ พ.ศ. 2544 ชาวบ้านจากบ้านขุนน้ำแพะทั้งหมดย้ายมาอยู่บ้านน้ำแพะใต้ บ้านน้ำแพะจึงมี 2 หมู่บ้านคือ บ้านน้ำแพะนอกและบ้านน้ำแพะใต้ (หรือบ้านน้ำแพะใน) ภาษาราชการเรียกว่า บ้านขุนน้ำแพะหรือน้ำแพะพ.ศ. 2546 เกิดเหตุการณ์ ดินสไลด์ลงมาจากถนนด้านบนสู่บ้านน้ำแพะใต้ ชาวบ้านจึงย้ายเรือนขึ้นไปตั้งใหม่อยู่บนสันเขา ต่อมาจึงขยายกลุ่มเรือนไปตามสันเขาทางทิศเหนือใกล้กับถนนใหญ่ จึงมีทางเข้าหมู่บ้าน 2 ทาง คือทางเดิมด้านทิศใต้แต่ปัจจุบันไกลจากกลุ่มเรือนและทางใหม่ทิศเหนือติดถนนใหญ่ใกล้กลุ่มเรือนมากกว่ามีบ้านฮิตของกลุ่มตระกูลอาเปอเดิมเรือนในหมู่บ้านน้ำแพะในทั้งหมดเป็นเรือนยาวแบบดั้งเดิม ต่อมาเนื่องจากที่ตั้งหมู่บ้านใกล้ตัวอำเภอ สามารถหาซื้อวัสดุอุปกรณ์ก่อสร้างได้สะดวก และประชาชนมีรายได้มากขึ้นจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงเรือนด้วยวัสดุใหม่ / รูปแบบเรือนคล้ายเรือนคนพื้นเมืองปัจจุบันเหลือเรือนแบบเดิมเพียง 3 หลัง เท่านั้น

ในหมู่บ้านน้ำแพะใต้จะมีกลุ่มตระกูล 3 กลุ่ม คือ อาเปอ, อาเยอ, อาซิง

การศึกษาเรือนแถวยาวแบบเดิมที่บ้านน้ำแพะเนื่องด้วยเป็นกลุ่มชาวลัวะปรียกลุ่มเดียวกัน และแยกออกมาจากปากำ กลุ่มตัวอย่างจึงใช้เปรียบเทียบอ้างอิงถึงลักษณะรูปแบบดั้งเดิมของเรือนในอดีตได้ ด้วยหลายเรือนยังคงมีวัฒนธรรมการแยกเตาหนึ่งข้าวออกจากเตาอาหารเหมือนกับบ้านปากำ และยังมีประเพณีและจารีตเหมือนกันอีก และกลุ่มผีตระกูลอาเยอก็ยังนับถือเรือนฮิตอาเยอที่บ้านปากำ

ถ้าด้วยส่วนกลุ่มตระกูลอาเปอที่บ้านปากำก็จะนับถือเรือนฮิตบ้านน้ำแพะใน

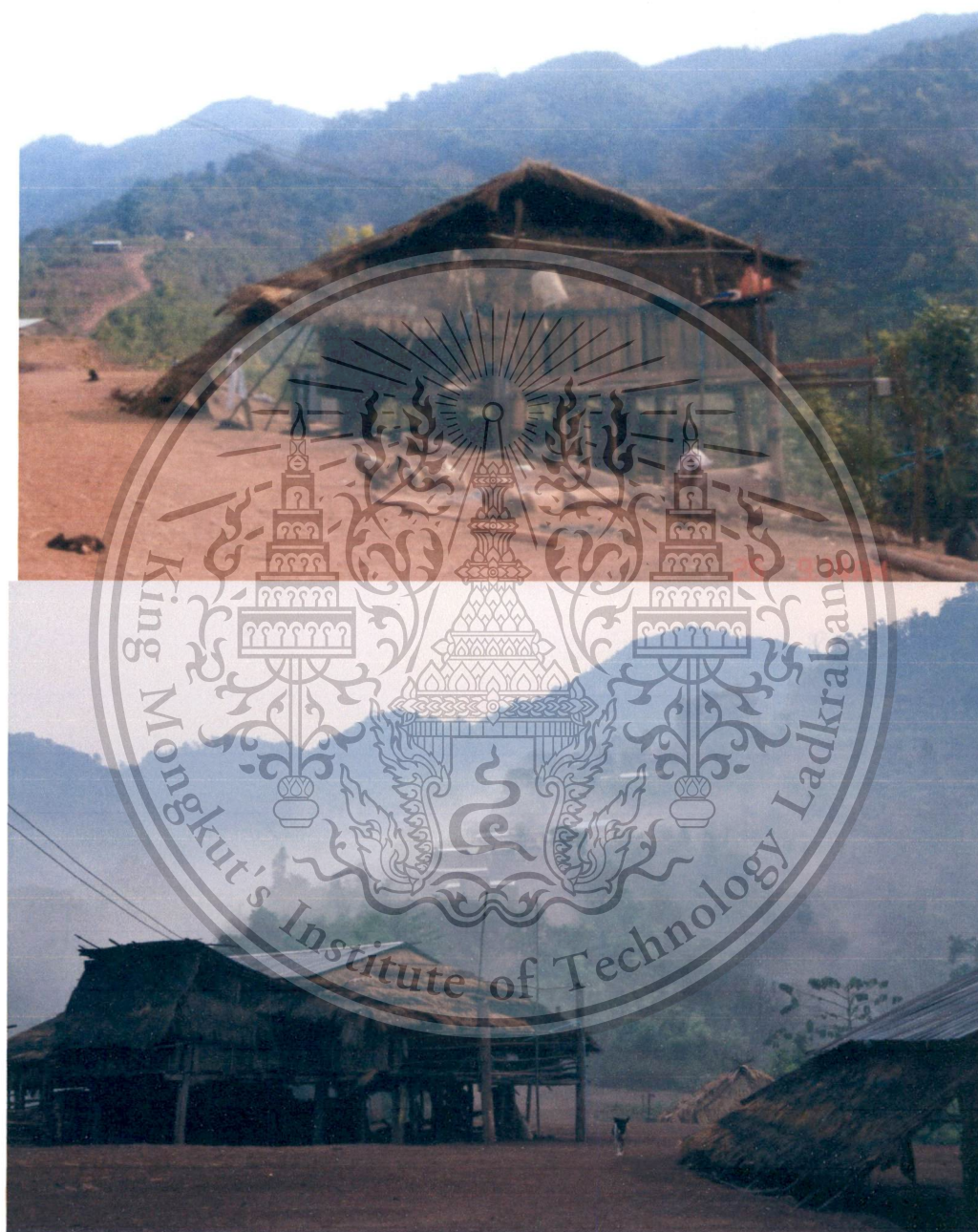
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งมอบให้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษานี้เท่านั้น มิอนุญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

บ้านน้ำแพะในปัจจุบันมีเรือนทั้งหมด 25 หลังคาเรือน 59 ครอบครัว ประชากร 185 คน ปัจจุบันเหลือเรือนแถวยาวที่ค่อนข้างสมบูรณ์ 3 หลัง คือ เรือนเลขที่ 7 อาเปอเรือน นายชูศรี ใจปิง เลขที่ 8 อาเยอเรือนนางแป้ว ใจปิง อาเยอเลขที่ 41 นายสาย ใจปิง เรือนอาเปอ

ภาพที่ 3.61 แสดงหมู่บ้านน้ำแพะใน ตำบลบ่อเกลือใต้ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน
ที่มา : จากการสำรวจภาคสนาม โดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาบ้านน้ำแพะใน หลังที่ 1

เจ้าของเรือน นายสาย ใจปิง

เรือนเลขที่ 41 หมู่ที่ 13 ตำบลบ่อเกลือใต้ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

สมาชิกในเรือน 5 คน

ระดับความสูง +800 เมตรจากระดับน้ำทะเล

ผังบริเวณและสภาพแวดล้อม

ตัวเรือนตั้งอยู่บนทางลาด ริมทางขึ้นหมู่บ้านด้านบนเนินเขาหันหน้าเรือนไปทางทิศตะวันตก ด้านตรงข้ามเป็นสวนอ้อย ด้านทิศเหนือเป็นเนินเขาสูงและป่าไม้ตามธรรมชาติ ตะวันตกเฉียงเหนือ ตรงข้ามทางเดินเป็นยุงข้าว ด้านทิศใต้มีคอกวัวและบริเวณสวนครัว ทิศตะวันออกเป็นห้องน้ำและป่าไม้ มุมเรือนทิศใต้ใกล้ขานแดดปลูกมะละกอ ใต้ชายคาที่คลุมต่ำด้านทิศเหนือเป็นครกกระเดื่อง ใกล้บันไดทางขึ้นเรือน

ลักษณะเรือน เป็นเรือนเดี่ยวรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาดเล็กประมาณ 34 ตารางเมตร หลังคาทรงปั้นหยา มีจั่วขนาดเล็กด้านบน หลังคามุงหญ้าคาคลุมต่ำปิดตัวเรือน ผนังเรือนและส่วนกันห้องเป็นผนังไม้ ผาสานขัดแตะ พื้นเรือนเป็นไม้ฟากไม้ไผ่และพื้นแผ่นไม้จริง ขานแดดเป็นพื้นไม้จริง ความเอียงหลังคาด้านข้าง $30^{\circ}/30^{\circ}$ ด้านหน้าหลัง $30^{\circ}/30^{\circ}$

การใช้พื้นที่ในเรือน

ภายในเรือนแบ่งส่วนการใช้งานเป็น 5 ส่วนจากพื้นที่ 34.25 ตารางเมตร แบ่งออกเป็น ส่วนห้องพิธีกรรมหรือห้องฮีตอยู่ด้านในสุด ถัดออกมาเป็นส่วนนอน ส่วนเก็บของ และเตาหนึ่งข้าว ภายในมีการกั้นประตูเข้าออก ด้านนอกเป็นส่วนนอกประสงค์พร้อมเตาทำอาหาร ส่วนเก็บของและส่วนขานแดดที่ไม่มีหลังคาคลุมใช้ตากสิ่งของต่างๆ โดยแบ่งสัดส่วนได้ดังนี้

1. ขานนอกประสงค์ 9.15 ตารางเมตร ร้อยละ 26.7%
2. ขานแดด 7 ตารางเมตร ร้อยละ 20.4%
3. ส่วนเก็บของ 0.5 ตารางเมตร ร้อยละ 1.5%
4. ส่วนห้องนอน 8.8 ตารางเมตร ร้อยละ 25.7%
5. ส่วนห้องฮีต 8.8 ตารางเมตร ร้อยละ 25.7%

การใช้วัสดุ

เรือนนายสาย ใจปิง เป็นเรือนแถวแบบดั้งเดิมแต่มีขนาดเล็กการใช้วัสดุจากแหล่งธรรมชาติ ตามสภาพแวดล้อมหลายอย่าง เช่น เสาเรือนใช้เสาจากลำต้นไม้ธรรมชาติ โครงสร้างหลังคาใช้ชื่อและดั่งไม้จริง จันทันไม้จริงผสมกับโครงไม้ไผ่ ผนังเรือนทั้งด้านนอกและด้านใน ส่วนกันภายในทั้งหมดเป็นฟากไม้ไผ่ ผาสานขัดแตะ ประตูกรอบไม้จริงกรุฟากไม้ไผ่ พื้นเป็นแผ่นไม้จริงตากเรียบ พื้นขานแดดเป็นไม้จริงและไม้เชื่อมหลวง หลังคามุงหญ้าคา มัดด้วยตอกไม้ไผ่และหวาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

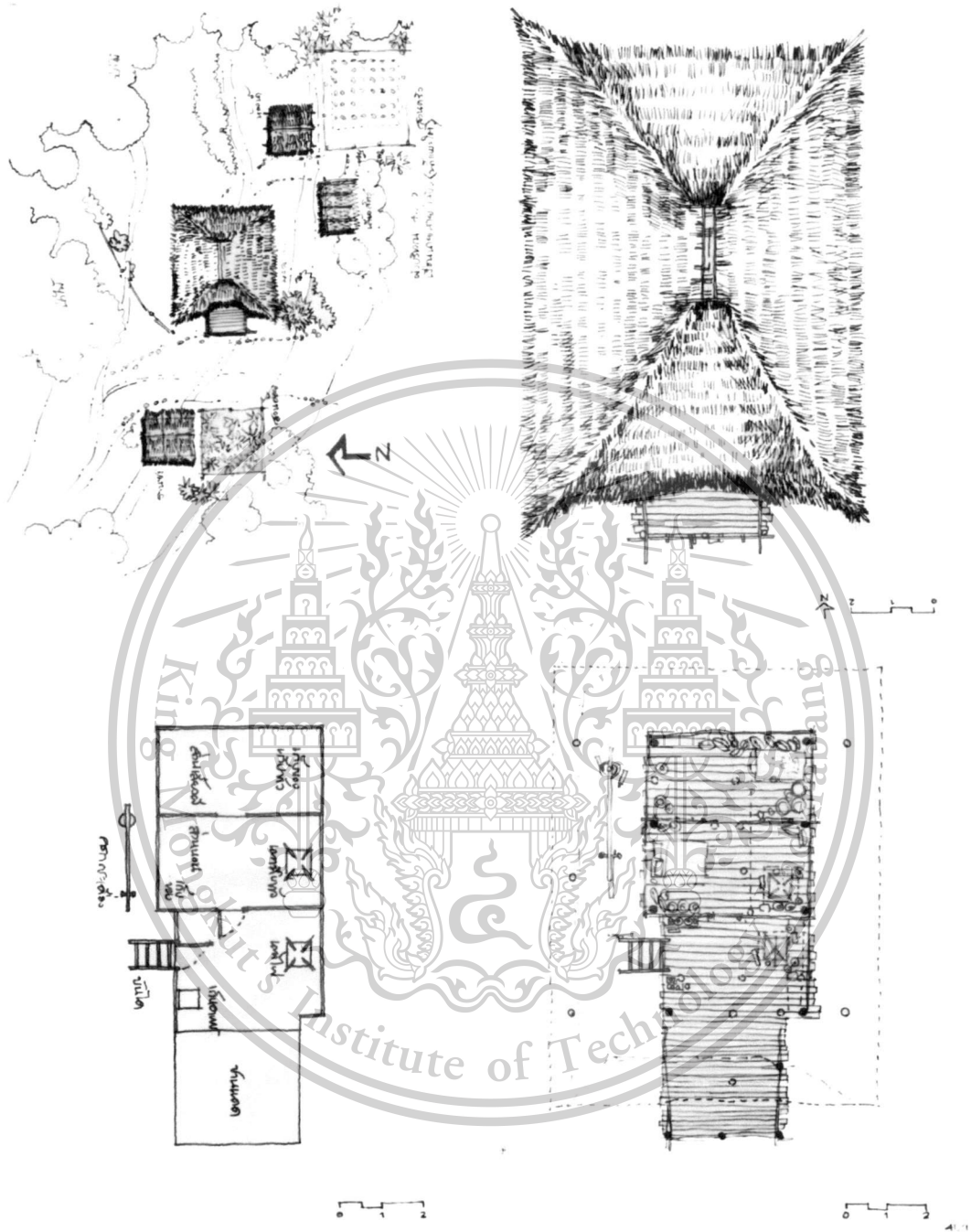
ทัศนียภาพคานท์ศะวันตก

ภาพที่ 3.62 แสดงเรือนพักบ้านน้ำแพะโน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

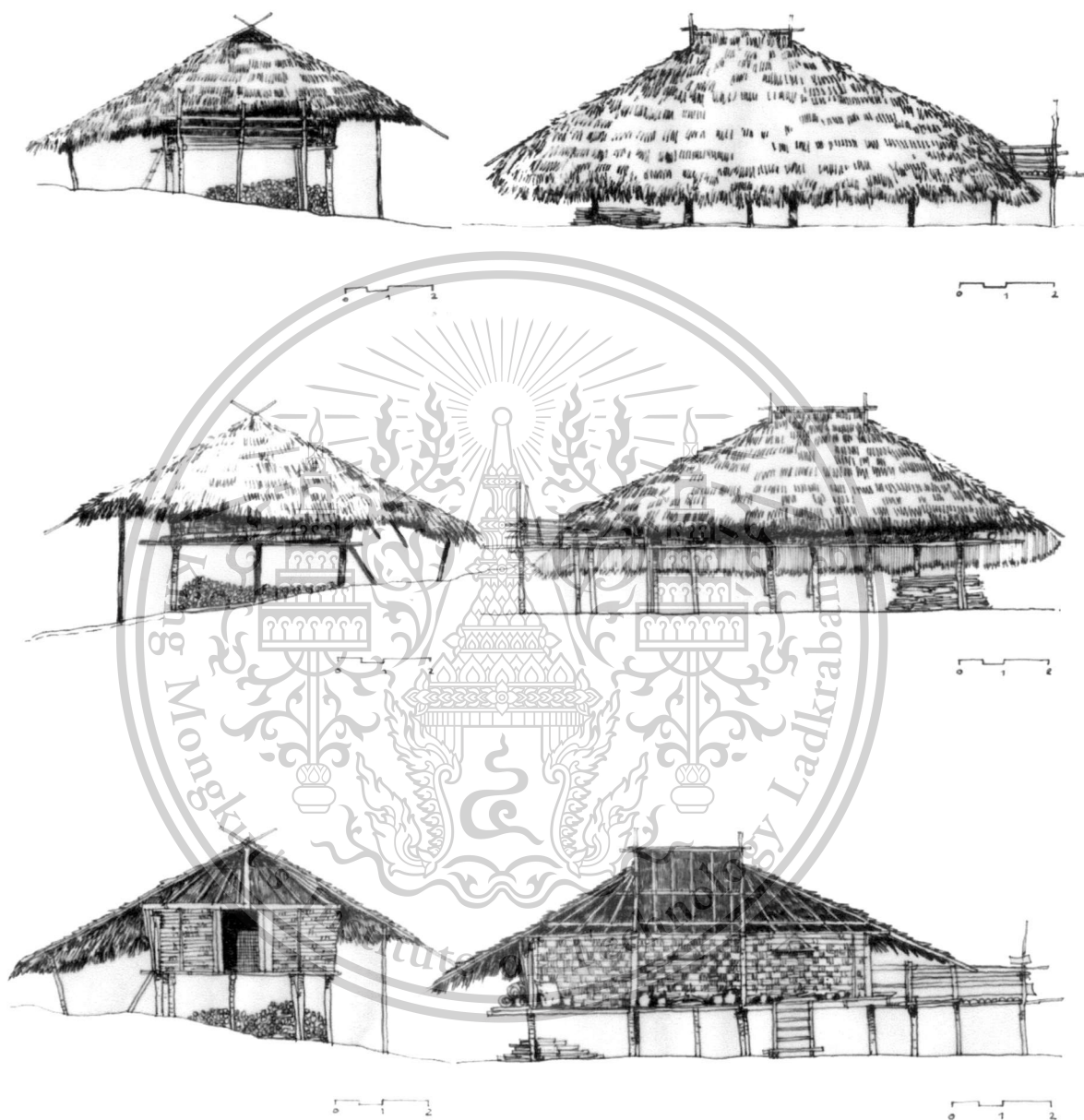

ภาพที่ 3.63 กรณีศึกษาบ้านน้ำแพะใน หลังที่ 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

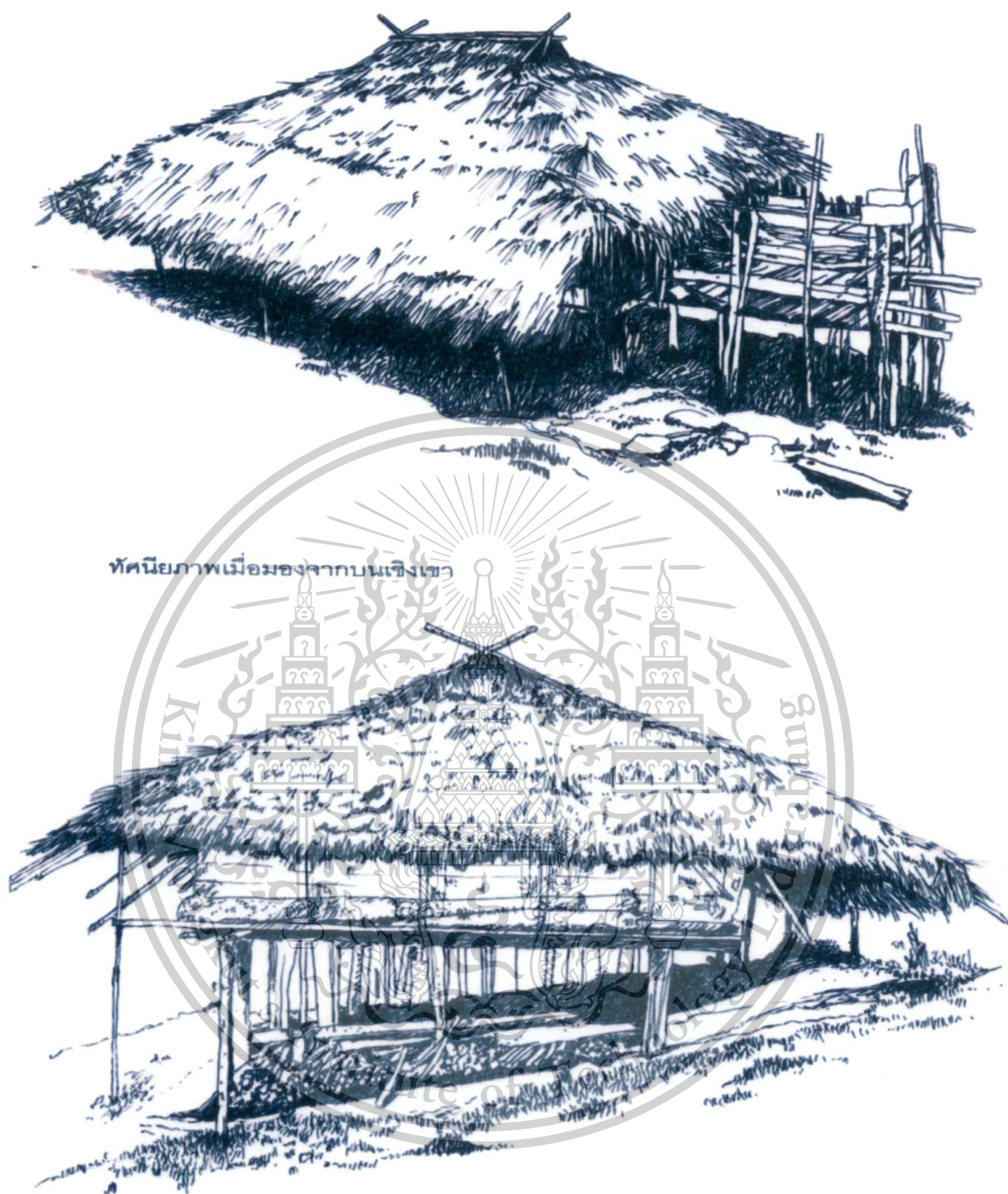

ภาพที่ 3.64 แสดงลักษณะเรือนนายสาย ใจปิง บ้านน้ำแพะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ทัศนียภาพเมื่อมองจากบนเชิงเขา

ทัศนียภาพด้านทิศตะวันออก

ภาพที่ 3.65 แสดงกรณีศึกษาบ้านน้ำแพะโน หลังที่ 1
ภาพถ่ายเส้น โดย สัญชัย สุพิพัฒมงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.66 แสดงลักษณะสภาพแวดล้อม เรือนนายสาย ใจปิงบ้านน้ำแพะ
ที่มา : จากการสำรวจภาคสนาม โดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาบ้านน้ำแพะใน หลังที่ 2

เจ้าของเรือน นายสุข ใจปิง

เรือนเลขที่ 19 หมู่ 13 ตำบลบ่อเกลือใต้ อำเภอบ่อเกลือเหนือ จังหวัดน่าน

สมาชิกในเรือน 6 คน

ระดับความสูง +820 เมตร จากระดับน้ำทะเล

ผังบริเวณและสภาพแวดล้อม

ตัวเรือนตั้งอยู่บนเนินเขา เป็นพื้นที่ลาดปรับระดับ หันตัวเรือนไปด้านทิศใต้ซึ่งเป็นทางเดินในหมู่บ้าน ด้านทิศตะวันตกเป็นพื้นที่ลาดชันและป่าไม้ ด้านทิศตะวันออกเป็นลานโล่งมีศาลานั่งเล่น ด้านทิศเหนือเป็นเรือนหลังใหม่ ใช้เป็นที่นอนสำหรับสมาชิกคนอื่นๆในครอบครัว เป็นเรือนไม้จริงรูปแบบสมัยใหม่มียุงข้าว และสวนครัว

ลักษณะเรือน

ตัวเรือนเป็นเรือนเดี่ยว หลังคามุงหญ้าคา ยกพื้นสูง 1.30 เมตร มีบันไดขึ้นเรือนอยู่ใต้หลังคาที่คลุมตำจรดพื้นดินด้านทิศตะวันออก ผังเรือนเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ใต้ถุนเป็นที่เก็บพื้นผนังเรือนเป็นแผ่นไม้จริง ตามแนวตั้งและแนวนอน ชานแดดปูพื้นไม้เชือก ความเอียงด้านข้าง $35^{\circ}/35^{\circ}$ ความเอียงด้านหน้าและด้านหลัง $35^{\circ}/40^{\circ}$

การใช้พื้นที่ในเรือน

ภายในเรือนแบ่งพื้นที่เป็น 5 ส่วน แต่ด้านหลังจะใช้เป็นที่เก็บข้าวเปลือกแทนส่วนนอน เพราะสมาชิกหลายคนไปอาศัยนอนที่เรือนใหม่เหลือเพียงนายสุข นอนที่เรือนเก่านี้ โดยแบ่งตามสัดส่วนจากพื้นที่เรือนทั้งหมด 63.50 ตารางเมตร

1. ชานอเนกประสงค์ 14 ตารางเมตร ร้อยละ 22%
2. ชานแดด 10.5 ตารางเมตร ร้อยละ 16.5 %
3. ส่วนเก็บของ 1.5 ตารางเมตร ร้อยละ 2.4 %
4. ส่วนห้องฮีต 15 ตารางเมตร ร้อยละ 23.6 %
5. ส่วนเก็บของ 22.5 ตารางเมตร ร้อยละ 35.5 %

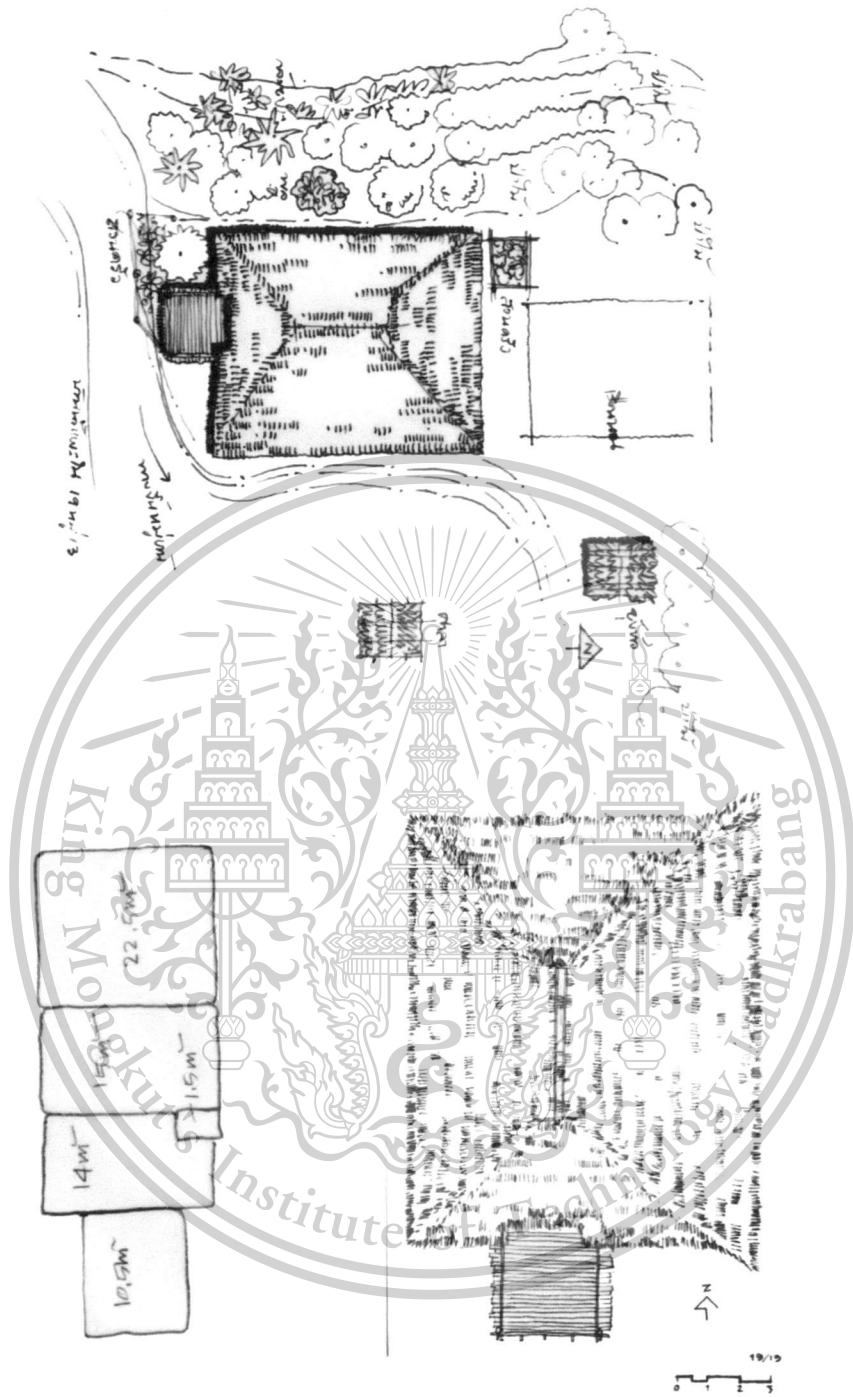
การใช้วัสดุ

เสาเรือนใช้เสาไม้จริง โครงหลังคาไม้จริงผสมไม้ไผ่ พื้นชานแดดปูไม้เชือกหลวง พื้นเรียบปูแผ่นไม้จริง บันไดขึ้นเรือนทำด้วยไม้จริง ผนังเรือนด้านนอกโครงไม้จริงปิดด้วยแผ่นไม้จริงปูตามแนวนอน ผนังกันสาดภายในเรือนเป็นฝาไม้จริงตีตามแนวตั้ง หลังคาหญ้าคามัดด้วยตอกไม้ไผ่และหวาย ผนังและพื้นเรือนมีการใช้ตะปุดอก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

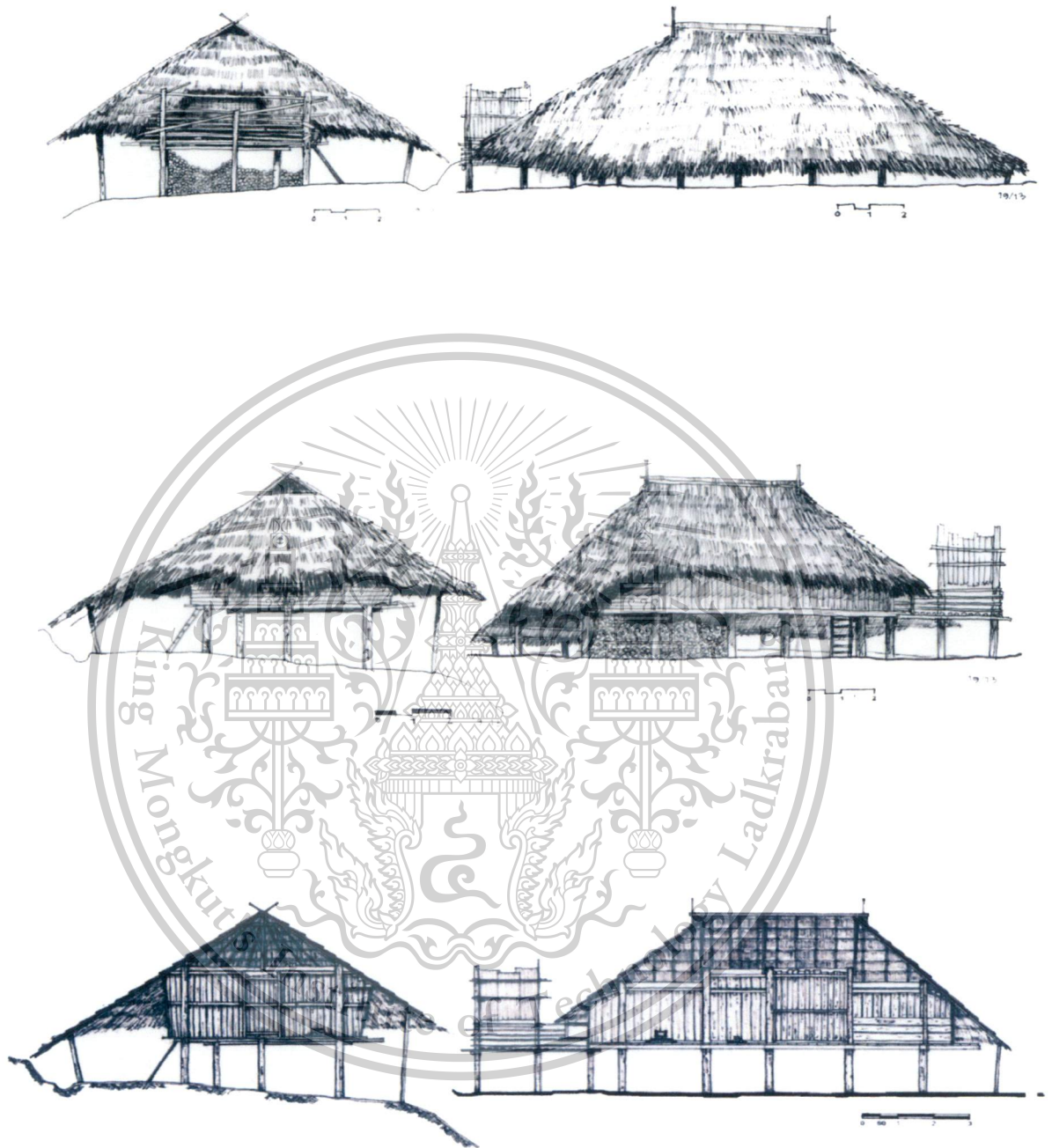

ภาพที่ 3.67 กรณีศึกษาบ้านน้ำแพ่งใน หลังที่ 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
พาณิชย์ใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

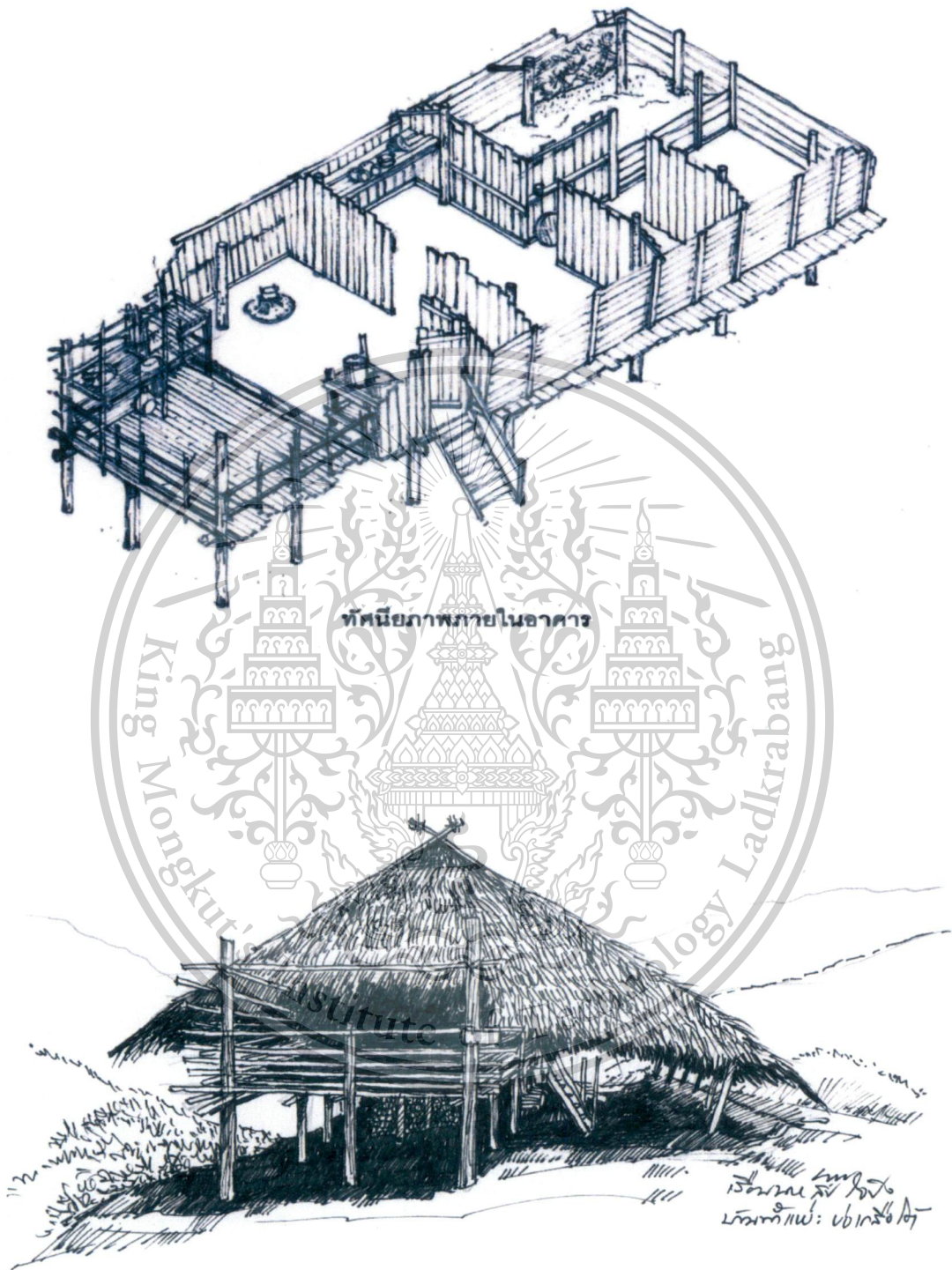

ภาพที่ 3.68กรณีศึกษาบ้านน้ำแพะใน หลังที่ 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

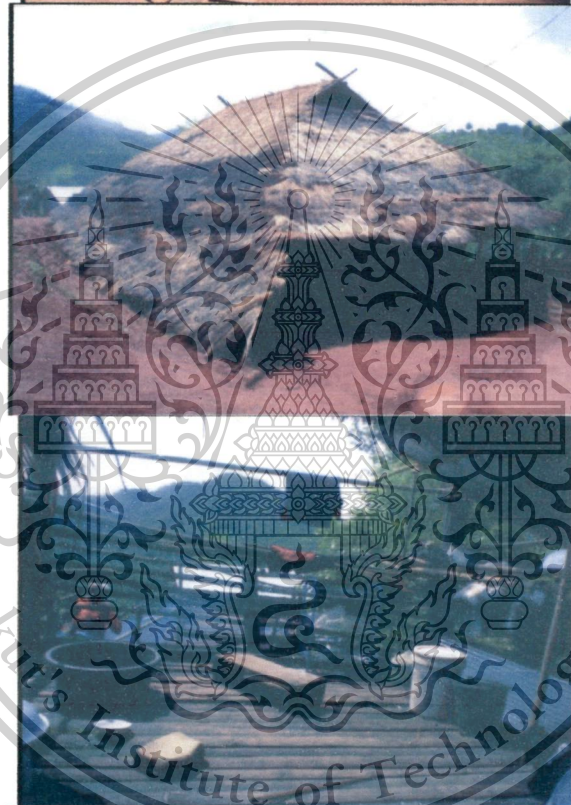
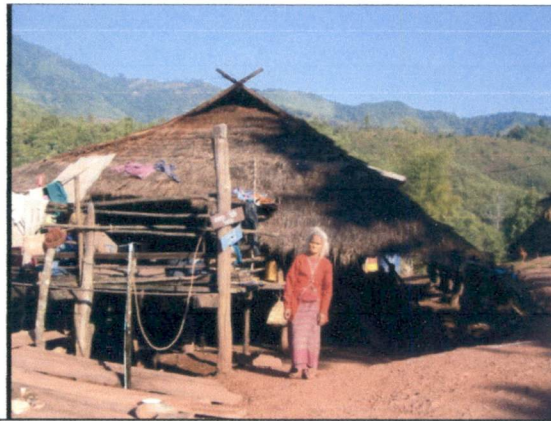

ภาพที่ 3.69กรณีศึกษาบ้านน้ำแพะใน หลังที่ 2
 ภาพลายเส้น โดย เรณูชัย สุปิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.70 แสดงลักษณะสภาพแวดล้อม เรือนนายสุข ใจปิง บ้านน้ำแพะ
 เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ที่มา : จากการสำรวจภาคสนาม โดย สฤษฎี สุขพัฒน์มงคล
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาบ้านน้ำแพะใน หลังที่ 3 เจ้าของเรือน นายม้วน ใจปิงเรือนเลขที่ 8 หมู่ 13 ตำบลบ่อใต้
เกลือ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่านสมาชิกในเรือน 13 คน ชาย 7 คน หญิง 6 คน ตระกูลฝือาเยอระดับ
ความสูง +831 เมตรจากระดับน้ำทะเล

ผังบริเวณและสภาพแวดล้อม

ตัวเรือนตั้งอยู่บนสันเขา พื้นที่ลาดเอียงด้านทิศเหนือ เป็นที่ลาดเอียงมีต้นไม้และป่าธรรมชาติ
ตัวเรือนหันไปทางทิศตะวันตก ด้านทิศใต้เป็นทางเดินเชื่อมไปยังตัวเรือนอื่น ทิศตะวันออก เป็นห้องน้ำ
และต้นไม้ ใต้ชายคาด้านทิศใต้เป็นทางเข้าเรือน และครกกระเดื่อง

ลักษณะเรือน

เป็นเรือนเดี่ยวรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดเล็กยกพื้นสูง 1.20 เมตร หลังคาทรงปั้นหยา มีจั่วขนาดเล็กด้านบน
หลังคามุงหญ้าคาคลุมดำปิดตัวเรือน ผนังเรือนเป็นแผ่นไม้จริง ไม่มีหน้าต่าง มีประตูเข้า
พื้นที่ภายใน 1 บาน โครงหลังคาไม้เนื้อแข็งและไม้ไผ่ มีดั่งไม้เนื้อแข็งรับจันทัน ผนังเรือนไม้เนื้อแข็ง ผนัง
ชานแดดปูไม้ตันเชื่องและมีรั้วกัน ความเอียงหลังคาด้านข้าง 35-35 องศา ด้านหน้า - ด้านหลัง 30-30
องศา

การใช้พื้นที่ในเรือน

ภายในเรือนมีพื้นที่ 66 ตารางเมตร แบ่งเป็นชานนอกประสงค์,ชานแดด,ส่วนเก็บของ,ส่วน
ห้องฮีด,ส่วนห้องนอนและเก็บข้าว อยู่ด้านในสุด จากทางขึ้นเรือนเป็นชานนอกประสงค์ด้านข้างเป็น
ส่วนเก็บของ มีเตาไฟรูปกลมใช้ทำอาหาร ส่วนห้องฮีดมีเตาหุงข้าวทรงกลม มีประตูเข้าออก ภายในมี
ส่วนเก็บข้าวเปลือกไว้ในเรือน เนื่องจากไม่มียุ้งข้าว แบ่งสัดส่วนได้ดังนี้

- 1.ชานนอกประสงค์ 15 ตารางเมตร ร้อยละ 23%
- 2.ชานแดด 6 ตารางเมตร ร้อยละ 9%
- 3.ส่วนเก็บของ 4 ตารางเมตร ร้อยละ 6%
- 4.ส่วนห้องนอน 30 ตารางเมตร ร้อยละ 45.4%
- 5.ส่วนห้องฮีด 11 ตารางเมตร ร้อยละ 16.6%

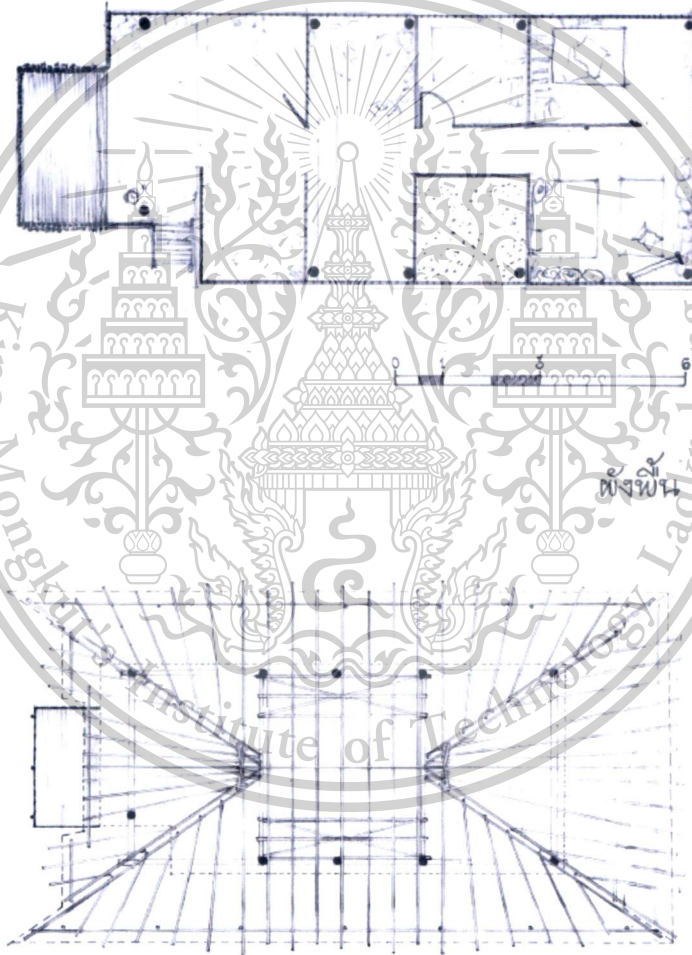
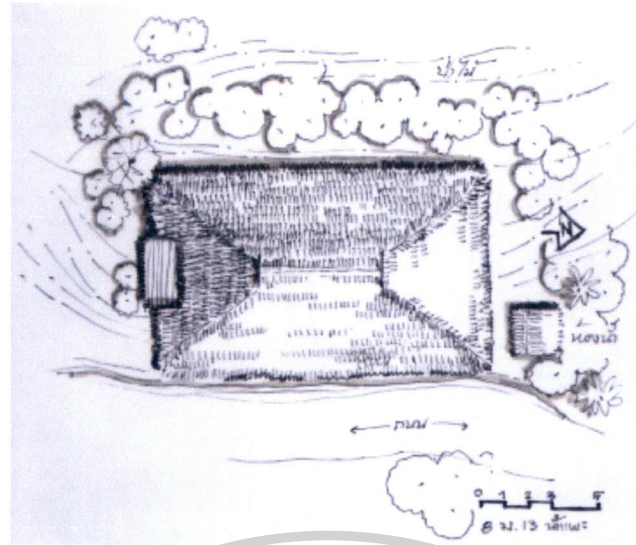
การใช้วัสดุ

เรือนนายม้วน ใจปิง เป็นเรือนแถวแบบดั้งเดิม ใช้วัสดุจากธรรมชาติ หลังคามุงหญ้าคา เสาเรือนใช้ไม้
จริง โครงหลังคาใช้ซื่อและดั่งไม้จริง จันทันไม้จริงผสมโครงไม้ไผ่ ผนังเรือนเป็นแผ่นไม้จริง ผนังเรือนใช้
พื้นไม้จริง คานรับพื้นใช้วิธีบากเสาและใช้ตะปู

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

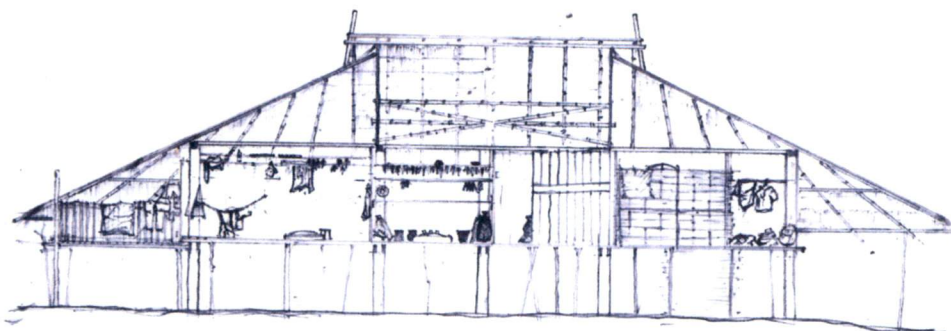
โศขทงตงตง

ภาพที่ 3.71 กรณีศึกษาเรือน นายมัน ใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

รูปตัดตามยาว

รูปตัดตามขวาง

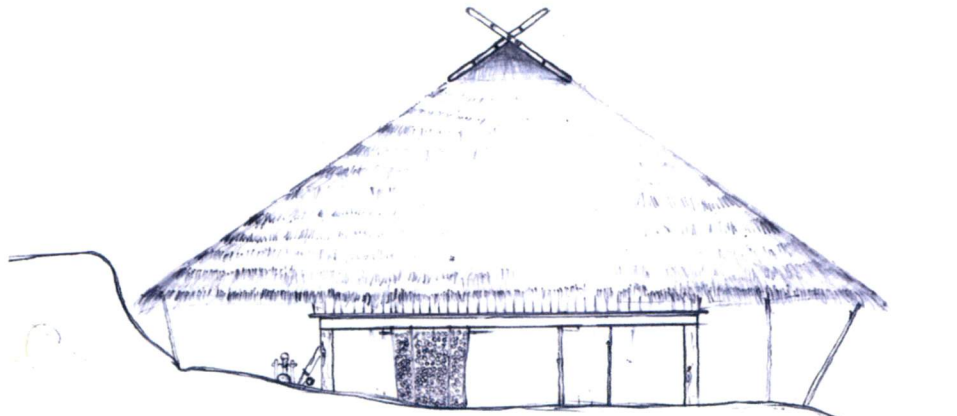
รูปตัดผ่านทางทิศใต้

ภาพที่ 3.72 กรณีศึกษาเรือน นายม้วน ใจปิง

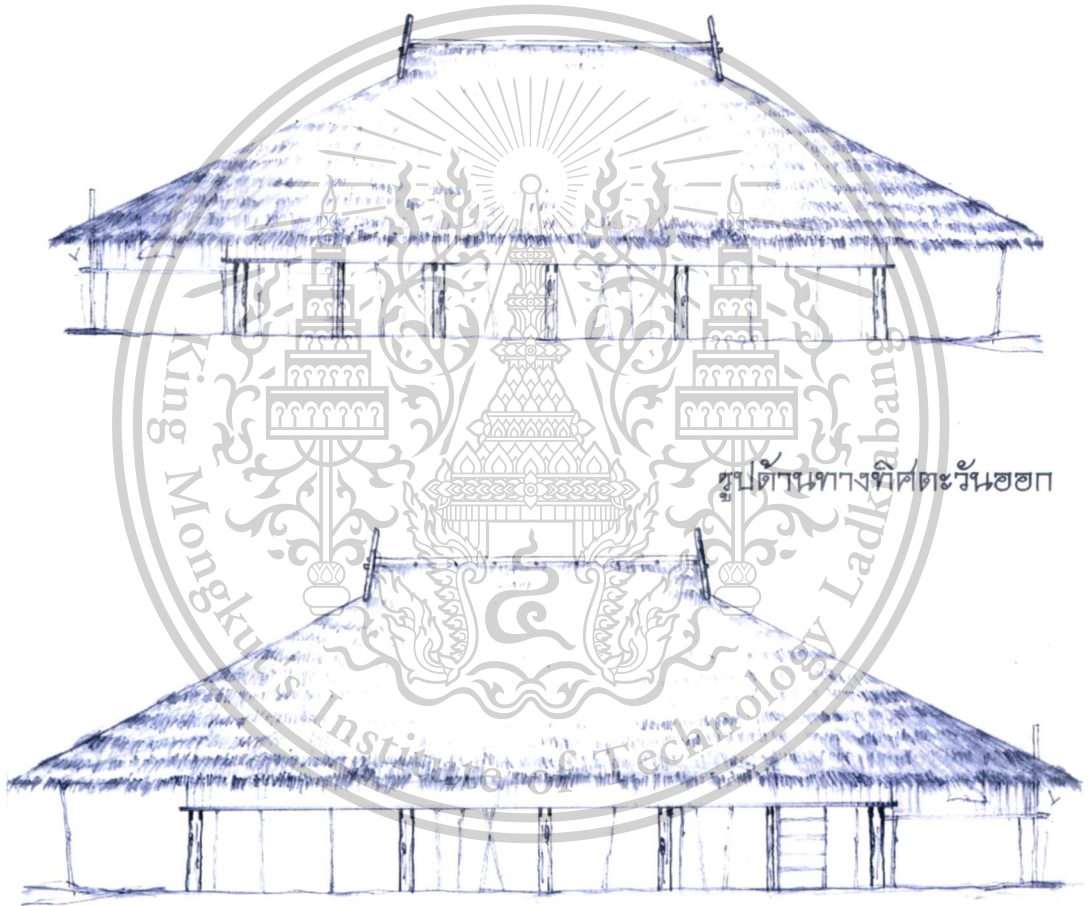
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

รูปตําานทางทิศเหนือ

รูปตําานทางทิศตะวันออก

รูปตําานทางทิศตะวันตก

ภาพที่ 3.73 กรณีศึกษาเรือน นายม้วน ใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.74 แสดงกรณีศึกษาเรือนนายมัน ใจปิง บ้านน้ำแพะใน
 ที่มา : จากการสำรวจภาคสนาม โดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

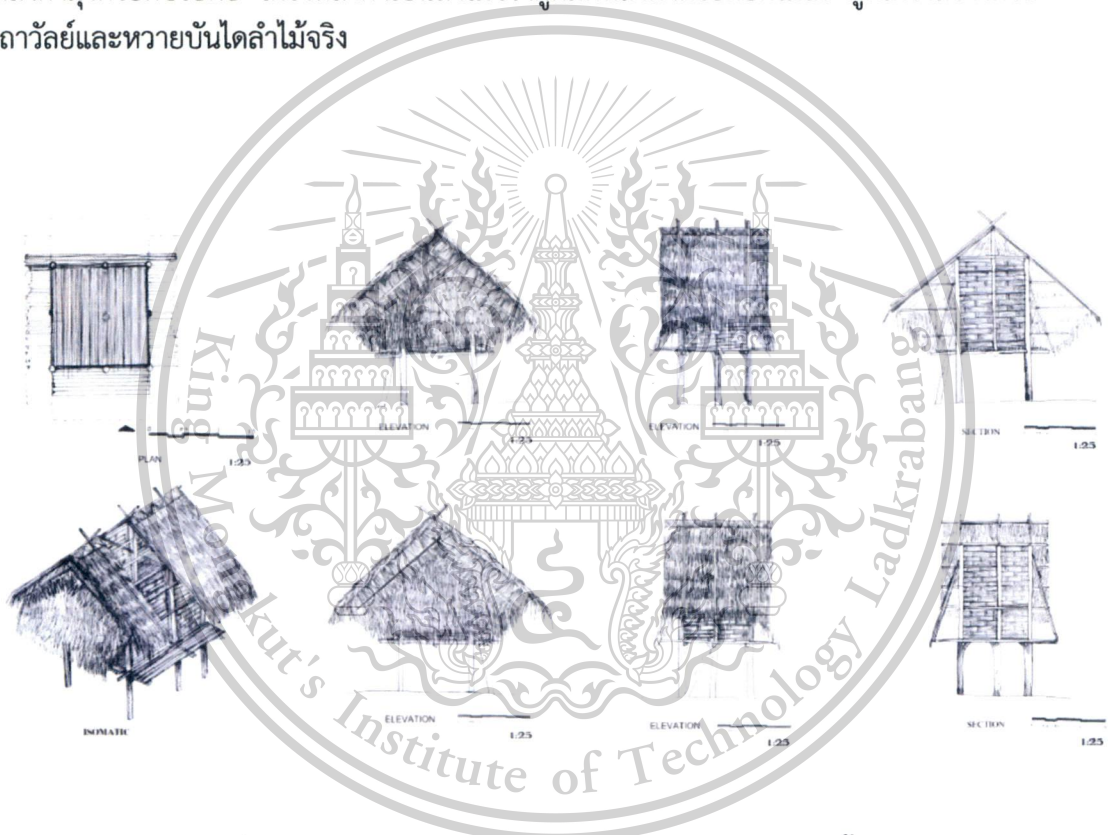
กรณีศึกษา : รานชาเรือนนายแสวง ใจปิง

ที่ตั้ง: เนินดินด้านทิศเหนือของเรือนพักอาศัย นายแสวงใจปิง

ขนาด: 1.95 ตารางเมตร (กว้าง 1.30x ยาว 1.50 เมตร)

ลักษณะรูปทรง และโครงสร้าง: เรือนยกพื้นสูงประมาณ 1 เมตร หลังคาทรงจั่ว หันด้านจั่วไปด้านข้างเรือน ด้านหน้าและหลังเป็นหลังคาคลุมชายคาค้ำปิดเรือนจนมิด มองจากภายนอกเห็นแต่ปริมาตรของหลังคาตบใบค้อ ด้านข้างเป็นรูปสามเหลี่ยม ผนังด้านข้างภายนอกกรุด้วยตบใบค้อปิดทับด้วยลำไม้ไผ่ ทางเข้าอยู่ทางด้านหน้า มีท่อนไม้พาดแทนบันได ภายในเป็นโครงไม้จริงกรุด้วยฟากไม้ไผ่แนวตั้งผึ่งเป็นรูปสี่เหลี่ยม พื้นเป็นฟากไม้ไผ่รองรับเมล็ดข้าว

การใช้วัสดุ : เสารับน้ำหนักเป็นลำไม้จริงมีง่ามไว้รองรับคานไม้จริงผนังภายนอกโครงไม้จริงกรุตบใบค้อผนังด้านในทั้งหมดเป็นฟากไม้ไผ่แนวตั้ง พื้นภายในปูฟากไม้ไผ่ขัดตะมะ มีสาดไม้ไผ่รองรับข้าว หลังคามุงด้วยตบใบค้อ โครงหลังคาเป็นลำไม้จริงผูกมัดหลังคาด้วยตอกไม้ไผ่ ผูกโครงสร้างด้วยเถาว์วัลย์และหวายบันไดลำไม้จริง

ภาพที่ 3.75 แสดงลักษณะรานชาของนายแสวง ใจปิง บ้านน้ำแพะ

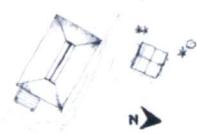
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

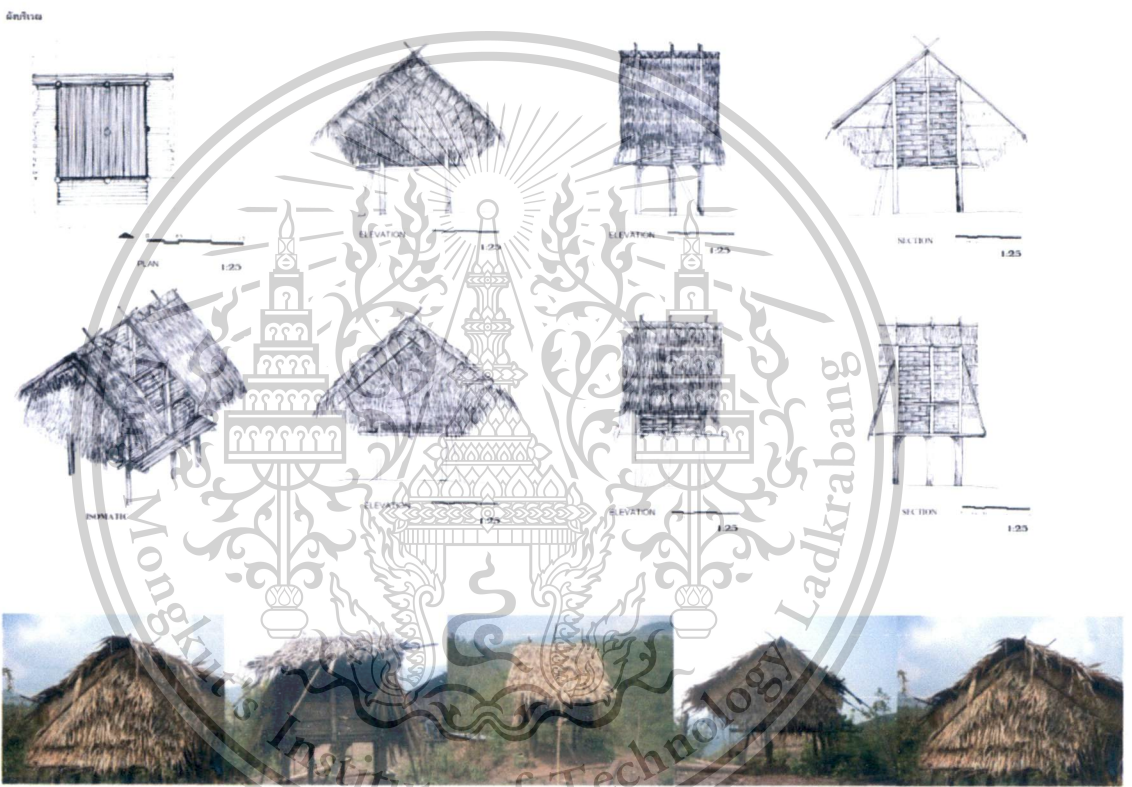
Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ประเภทที่ตั้ง : ช่างข้าว (จามช่าง)
 เจ้าของ : บ้านน้ำแพะ
 ประวัติ : -
 โครงสร้าง : โครงสร้างไม้เนื้อแข็ง ฝาไม้เนื้อแข็งขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.10 เมตร ยกพื้นสูง 1.05 เมตร

ลักษณะของสิ่ง : สิ่งตั้งอยู่บนพื้นลาดเอียง ไม่มีหน้าต่าง มีประตูเข้าออกทางเดียว บ้านโตเป็นท่อนไม้ขนาด
 การยึดพื้น : ภายใต้มันพื้นไม้ไผ่ฟาก
 บริเวณรอบสิ่ง : ลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขา มีความลาดชันของพื้นดิน บ้านติดกับหุบเขา

ภาพที่ 3.76แสดงลักษณะช่างข้าว นายแสวง ใจปิง บ้านน้ำแพะ
 ที่มา : จากการสำรวจภาคสนาม โดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
 This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.
 Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

3.7.8 กรณีศึกษาเรือนชาวปรีชใน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

กรณีศึกษาเรือนชาวปรีช บ้านสันแต เมืองไชยะบูลี สปป.ลาว จากโครงการวิเคราะห์ทางสถาปัตตยะการ เอือนชนเผ่าปรีช เมืองไชยะบูลี สมชาย ดวงหล้า 2002

เรือนชาวปรีชจากการแบ่งตามรูปแบบสามารถแบ่งได้ 3 แบบคือ 1. เรือนพื้นฐานแบบดั้งเดิม 2. เรือนยุคใหม่ 3. เรือนเครื่องสมัย

เดิมเรือนชาวปรีชจะเป็นเรือนยาวที่อยู่อาศัยกันหลายครอบครัว บางครั้งมีถึง 30 – 50 ครอบครัว ตัวเรือนยาวไปตามสันเข้า ปัจจุบันเหลือเพียงร่องรอยและรูปทรงของตัวเรือนเท่านั้น แต่เรือนไม่ยาวอาศัยอยู่กันหลายครอบครัวประมาณ 5 ครอบครัว จากความเชื่อในการสร้างเรือนว่า เรือนทุกหลังต้องมุ่งหลังคาด้วยใบค้อ มีสะพานเดินตรงกลาง (ไม้แป้นตอง) มีห้องนอนทั้ง 2 ด้าน แต่ละห้องต้องมีเตาไฟ และห้องสุดท้ายจะเป็นห้องผี เพื่อทำพิธีต่างๆการวางตัวเรือนไม่หันไปทางทิศตะวันตก เพราะจะทำให้ผู้อาศัยเดือดร้อนการอยู่อาศัยนั้นชาวปรีชมักอาศัยอยู่บนยอดภูเขา เชื่อว่าต้องเป็นคนยิ่งใหญ่ สูงกว่าทุกคน เช่น การปลูกทำไร่หากไม้ได้ปลูกก่อนเผ่าอื่นจะไม่ปลูกเลยในปีนั้นๆ มีความเชื่อเกี่ยวกับจำนวนตัวเลขเสาของเรือนชาวปรีชจะวัดกันด้วยศอกวา โดยกำหนดเสาไม้ก่อยาว 8 – 12 ศอก และเสาเรือนจะเป็นจำนวนตั้งแต่ 4, 6, 8 ถึง 24 ต้น สมัยก่อนเรือนหลังหนึ่งต้องมีเสา 24 ต้น ชื่อ 12 ตัว จันทัน(สะยัว) 12 เล่ม ไม้ก่อก่อนและไม้ยกอื่นต้องเป็นเลขคู่

ความเชื่อเกี่ยวกับผีและวิญญาณในการปลูกสร้างเรือนห้ามหันหน้าไปทางทิศตะวันตก ห้ามปลูกสร้างในที่ดินที่มีผี เช่น ทางผีผ่าน ที่ดินป่าช้า ที่ดินผีสิง บันใดต้องอยู่หน้าเรือน เรือนต้องมี 2 ประตู เรือนจะหันไปทิศไหนก็ได้ ยกเว้นทิศตะวันตกการนอนของคนในเรือนจะหันศีรษะไปทางผนัง เรือน หันเข้าไปทางทางเดินกลางเรือน กรณีปลูกเรือนใกล้กัน ไม่นิยมให้บันใดของทั้งสองเรือนตรงกัน จะปลูกเรือนเรียงกันขนานไปกับสันเขาภายในแบ่งเป็นเขตเปิดและเขตปิด เขตเปิดมีชานด้านหน้า ห้องแขก ด้านล่าง บันใด บันใดมักจะเป็น 2, 4, 6, 8 ชั้นรูปแบบแผนผัง ลักษณะแผนผังจะคล้ายกันหมดต่างกันก็เพียงแต่ห้องนอนและห้องอื่นๆ เป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีทางเดินตรงกลางเกือบทุกหลังเรือนที่ศึกษาเป็นเรือนชาวปรีชบ้านสันแต เขตจุดสมสะแมตไซชะนะ หรือเมืองไซชะทาน ปัจจุบันอยู่ห่างเมืองไชยะบูลี 57 กิโลเมตร หมู่บ้านอยู่บนยอดสูง

ลักษณะเรือน เรือนพื้นฐานเป็นเรือนยกพื้นสูงประมาณ 135 เซนติเมตร หลังคาจั่ว มุงด้วยใบค้อ เสาไม้กลมทำด้วยไม้ก่อก เจาะเดือยหัวเสา โครงหลังคามีจันทันไขว้ขัดกัน ถ้ายน้ำหนักสูง ชื่อและหัวเสา กรณังด้วยฟากไม้ไผ่ขัดแตะ ชายคาสัน โครงรับพื้นเจาะรูที่เสาใส่เดือยไม้จริงทำเป็นง่าม สอดท่อนไม้จริงรับคานรับพื้นเรือน พื้นปูฟากไม้ไผ่ ด้านหน้ามีชานแคบๆ ที่มีหลังคาคลุม เชื่อมกับชานแดดด้านหน้าเรือน มีบันใดไม้ไผ่ (ไม้หก) ขึ้นทางด้านหน้าเรือนด้านเดียวไม่มีหน้าต่าง มี 2 ประตู คือ ประตูหน้าและประตูห้องพ่อแม่ หลีกเลี้ยงการหันเรือนไปทางทิศตะวันตก

การแบ่งพื้นที่ภายใน ภายในเรือนจะมีการกั้นห้องภายในเรือนออกเป็น 2 ฝั่ง โดยกั้นเป็นห้องนอนพ่อ-แม่และลูกเรียงต่อกันไปตามแนวยาว มีช่องทางเดินแคบๆประมาณ 75 เซนติเมตรตรงกลางเรือน ด้านหลังสุดเป็นห้องฮีต ภายในมีเตาไฟไว้ใช้ในการประกอบพิธีกรรมในการเลี้ยงผี เรือนในโอกาสต่างๆเช่น กินดอง ด้านหน้าแบ่งพื้นที่เป็นส่วนรับแขกและส่วนครัวไฟทำอาหาร ภายในห้องนอนทุกห้องจะมีเตาไฟ 1 เตา เพื่อให้ความอบอุ่นแก่ผู้พักอาศัย ครัวตำข้าวอยู่ด้านล่าง ด้านหัวนอนการเลือกที่ดินปลูกเรือนจะไม่ปลูกบริเวณทางผีผ่าน, ป่าช้า, ที่ดินผีสิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

วัสดุที่ใช้ในการสร้างเรือน

1.เสาและโครงสร้างหลัก ทำด้วยไม้จริง โดยเสาใช้ไม้ก่อนขนาด 23 เซนติเมตร ชื่อ คาน หัวเสา ทำเดี่ยวรับชื่อ เสาขนาด 20-25 เซนติเมตร ฝังลงพื้นดิน

2. หลังคามุงด้วยใบก้อหรือใบค้อ โดยทำเป็นตับ มัดด้วยตอกหวายหรือเครือเถาวัลย์

3. พื้นและผนังทำด้วยฟากไม้ไผ่ใช้ไม้หกหรือไม้เฮี้ยะ

4. บันได ทำด้วยไม้หก (ไม้ไผ่ชนิดหนึ่ง) ยกออกได้ไม่ติดตายตัว

5. ปิง เป็นไม้กลมชนิดเดียวกับเสา มีขนาดติดตั้งแต่ 18-20 เซนติเมตร ใช้พาดติดเสากับ เดี่ยวไม้ ทำหน้าที่รับข้าง

6. ขาง เป็นไม้กลมหน้าตัด 10-20 เซนติเมตร เป็นไม้ที่ทำหน้าที่รับตง

7. ตง เป็นไม้จริงกลมหรือไม้ไผ่ หน้าตัด 6-8 เซนติเมตร เป็นไม้เนื้อแข็งตรง

8. ไม้สยัว (จันทน์) ไม้จริงหน้าตัด 6-10 เซนติเมตร

9. ไม้กอน ไม้จริง เส้นผ่านศูนย์กลาง 8 เซนติเมตร ออกไก่ ไม้จริง เส้นผ่านศูนย์กลางขนาด 12 เซนติเมตร

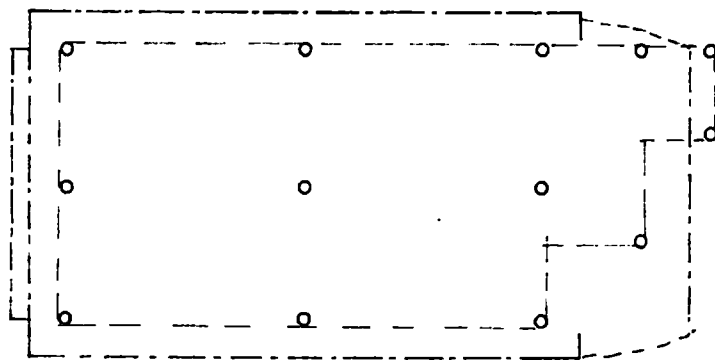

ภาพที่ 3.77 เรือนปรียบ้านสันต เมืองไชยะบุรี สปป.ลาว
วาดจากโครงการวิเคาะทางสถาปัตยกรรมเก่า เอือนชนเผ่าปรียบเมืองไชยะบุรี
โดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

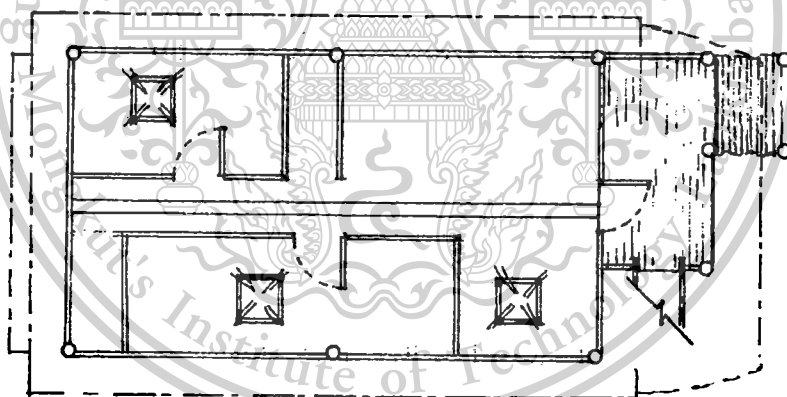
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.78 ผังเรือนปรีย์บ้านสันแต เมืองไชยะบูลี สปป.ลาว
 วาดจากโครงการวิเคราะห์ทางสถาปัตตะยะกะำ เือนชนเผ่าปรีย์ เมืองไชยะบูลี โดย สัญชัย สุพิพัฒน์
 มงคล

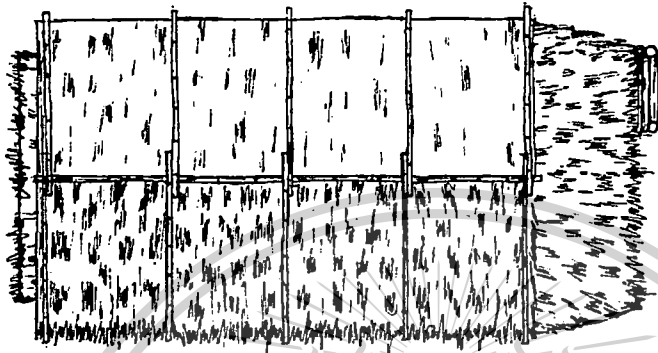

ภาพที่ 3.79 ผังเรือนปรีย์บ้านสันแต เมืองไชยะบูลี สปป.ลาว
 วาดจากโครงการวิเคราะห์ทางสถาปัตตะยะกะำ เือนชนเผ่าปรีย์ เมืองไชยะบูลี
 โดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

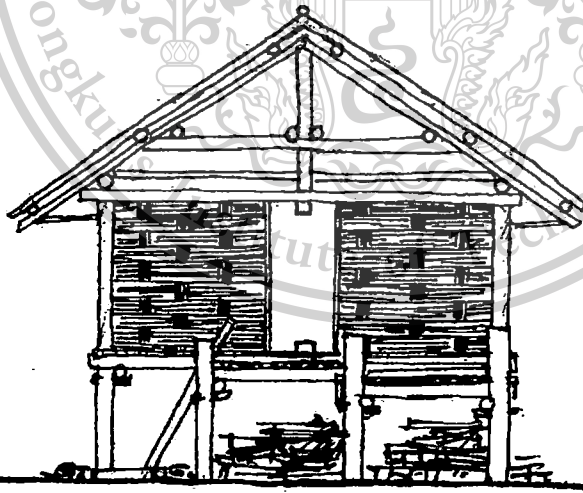
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.80 ผังหลังคาเรือนปรีย์บ้านสันแต เมืองไชยะบุรี สปป.ลาว
 วาดจากโครงการวิเคราะห์ทางสถาปัตตะยะกำ เสีอนชนเผ่าปรีย์ เมืองไชยะบุรี
 โดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

ภาพที่ 3.81 รูปตัดเรือนปรีย์บ้านสันแต เมืองไชยะบุรี สปป.ลาว

วาดจากโครงการวิเคราะห์ทางสถาปัตตะยะกำ เสีอนชนเผ่าปรีย์เมืองไชยะบุรี
 โดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานของอาจารย์เท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.82 รูปด้านหลังเรือนปรีบ้านสันแต เมืองไชยะบุรี สปป.ลาว
 วาดจากโครงการวิเคราะห์ทางสถาปัตยกรรมเก่า เอือนชนเผ่าปรี เมืองไชยะบุรี
 โดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

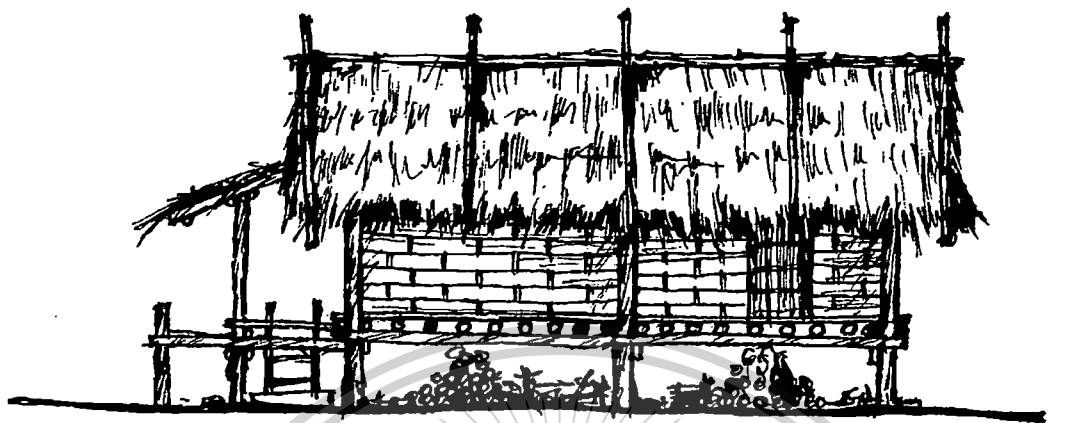

ภาพที่ 3.83 รูปด้านหลังเรือนปรีบ้านสันแต เมืองไชยะบุรี สปป.ลาว
 วาดจากโครงการวิเคราะห์ทางสถาปัตยกรรมเก่า เอือนชนเผ่าปรี เมืองไชยะบุรี

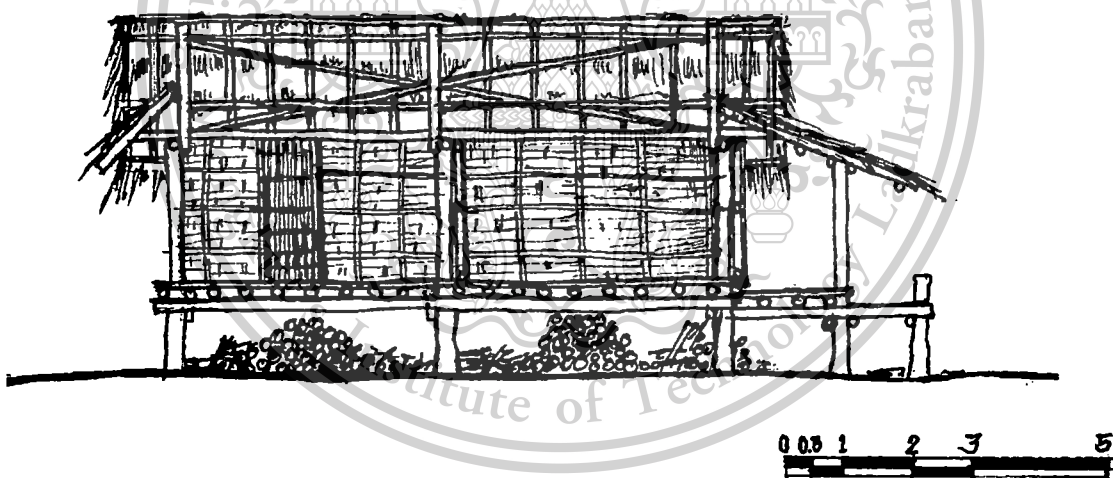
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้โดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.84 รูปด้านข้างเรือนปรีย์บ้านสันแต เมืองไชยะบุรี สปป.ลาว
 วาดจากโครงการวิเคราะห์ทางสถาปัตตะยะกำเหือนชนเผ่าปรีย์ เมืองไชยะบุรี
 โดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

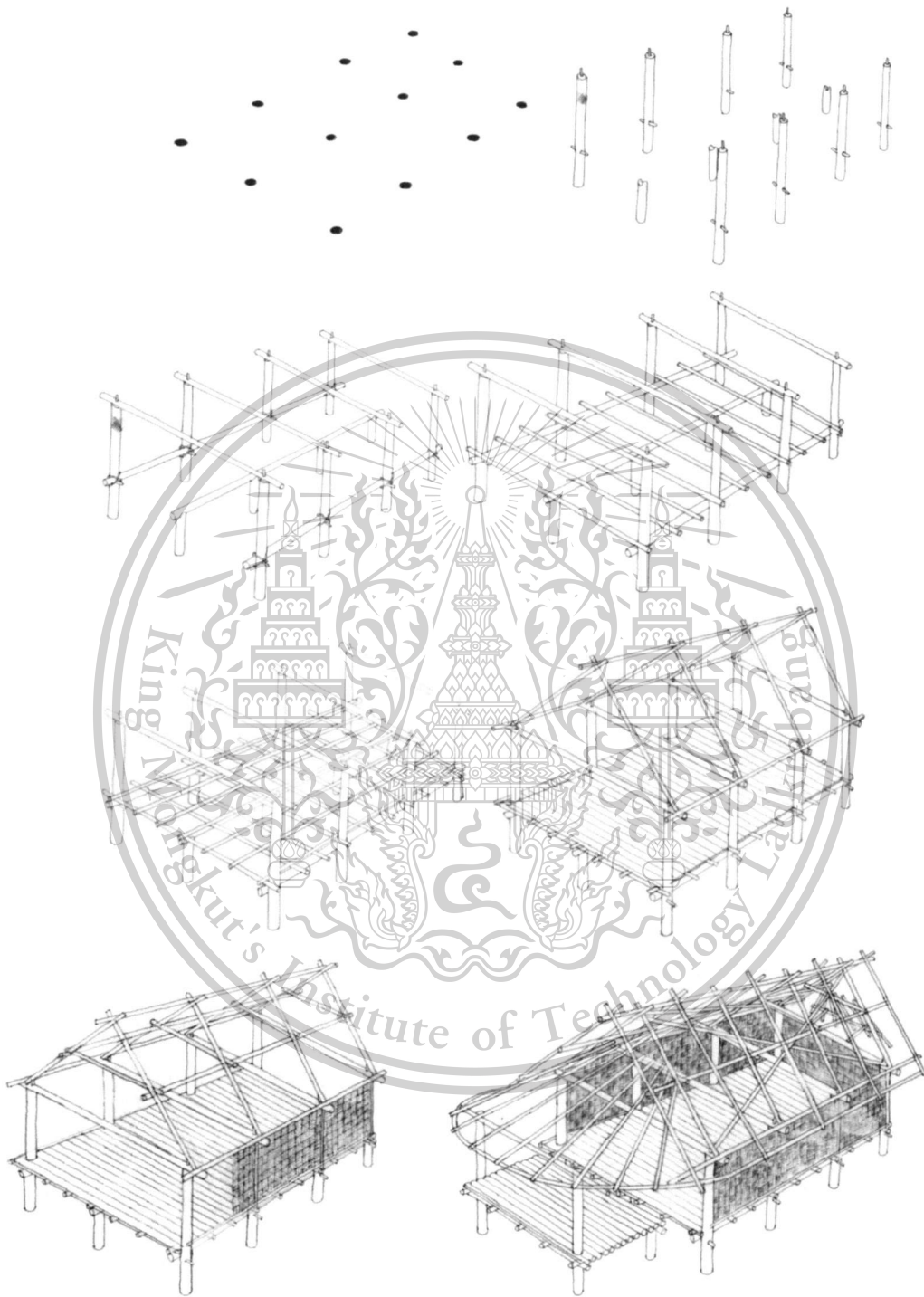
ภาพที่ 3.85 รูปตัดเรือนปรีย์บ้านสันแต เมืองไชยะบุรี สปป.ลาว
 วาดจากโครงการวิเคราะห์ทางสถาปัตตะยะกำเหือนชนเผ่าปรีย์ เมืองไชยะบุรี
 โดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ขั้นตอนการสร้างเรือนชาวปรีย บ้านสันแต เมืองไชยะบุรี สปป.ลาว

ภาพที่ 3.88แสดงขั้นตอนการปลูกเรือน ดัดแปลงจากโครงการวิเคราะห์ทางสถาปัตยกรรมของเรือนชนเผ่าปรีย เมืองไชยะบุรี โดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กรณีศึกษาจากการสำรวจภาคสนามเมื่อ วันที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ.2553 ใน สปป. ลาวสถานที่หมู่บ้าน
 ชาวปรีย บ้านหนองหลวง(Nounglouang) เมืองหงสา(Hangsa) แขวงไชยະບູລີ(Xayabury)
 สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ลักษณะหมู่บ้านการวางผังหมู่บ้านขนานไปกับแนวถนนสายเมืองหงสา-เมืองแขวงไชยະບູລີ 2 ข้างถนน
 แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกตั้งเรือนบนพื้นถนน กลุ่มที่สองปลูกเรือนลดหลั่นลงไป เนื่องจากถนนเส้นนั้น
 สร้างบนสันเขากลุ่มที่สร้างลดหลั่นลงไป การสร้างตัวเรือนจะกระจายตัว มีพื้นที่สร้างเรือน

ค่อนข้างมาก บางเรือนหลังคามุงสังกะสี ตัวเรือนกรุด้วยแผ่นไม้เหมือนเรือนลาวลุ่มทั่วไปบ้างแล้วกลุ่ม
 ที่ปลูกเรือนริมทางบางหลังดัดแปลงเป็นร้านค้า ทำให้รูปทรงเรือนดูแปลกตาออกไปมากกว่าเรือนหลัง
 อื่นๆ โดยเฉพาะลักษณะการปลูกเรือนติดพื้นดิน

ลักษณะเรือนชาวปรียบ้านหนองหลวง ครั้งแรกที่เราเห็นดูคล้ายคลึงกับเรือนของเผ่าขมุมาก เนื่องจากยก
 พื้นสูง ด้านหลังมีประตูเล็กๆ เหมือนลักษณะประตูผีของชนเผ่าขมุโดยทั่วไป หลังคามุงด้วยหญ้าคา
 ชายคาสั้นมองเห็นผนังด้านข้างชัดเจนซึ่งต่างจากเรือนปรียบ้านปากำ ที่หลังคาด้านข้างจะคลุมผนังจน
 มองไม่เห็นด้านข้างของเรือน เห็นแต่เสาและหลังคาเท่านั้น ทุกหลังจะมีชานด้านหน้า บางหลังมีชาน
 ด้านหลังเรือนด้วย

กรณีศึกษาหลังที่ 1 เรือนทำวปอกที่เข้าสำรวจโดยการถ่ายภาพและ สัมภาษณ์ รูปทรง
 ภายนอกเหมือนเรือนชนเผ่าขมุ มีชานด้านหน้าแคบๆ จากบันไดทางขึ้นมีการยกพื้นเตี้ยๆ และแคบ
 ด้านหน้าเรือนมีประตูทางเข้า 1 บาน พื้นปูพากไม้ไผ่ภายในเป็นห้องโถง พื้นปูพากไม้ไผ่ มีเตาไฟ 1
 เตาเท่านั้น แต่สังเกตเห็นโครงสร้างหลังคายาวเป็นโครงไม้ขัดกัน และ ค้ำยันกับหัวเสาเหมือนเรือนป
 รียบ้านปากำแต่ขนาดเล็กกว่า ที่เสากลางเรือนมีเฉลวติดไว้เหมือนกันโครงสร้างมีคานไม้กลมทับบนหัว
 เสาที่ทำเป็นเดือยเอาไว้ ชื่อที่วางขวางตัวเรือนก็จะเจาะรูเล็กๆ ไว้เพื่อจะใส่ไม้จันทน์แบนเสียบค้ำโดย
 ปลายไม้อีกด้านจะทำเป็นเดือยและร่อง หรือ รูสี่เหลี่ยมเพื่อขัดกัน และ เหลือส่วนบนไว้วางท่อนไม้ที่
 ทำด้วยไม้กลม เพื่อรับไม้กอน(แป)ไม้ไผ่หลังคามุงหญ้าคามัดดับหญ้าคาด้วยหวาย และ ดอกไม้ไผ่ผนัง
 เรือนเป็นไม้ไผ่ทาบสานขัดแตะแนวนอน มุมตัวเรือนปิดด้วยลำไม้ไผ่มีประตูเล็กๆ ขัดแตะแนวตั้ง(กรุด้วย
 ไม้ไผ่ขัดแตะแนวตั้ง)หลังคาจั่ว หน้าจั่วปิดทับด้วยหญ้าคา ไม้บั้นลมไขว้เป็นกาแลเสาไม้จริงเจาะรู ร้อย
 คานรอดทะลุตลอด ขวางตัวเรือนบางเรือน เสาเรือน เจาะรูแล้วใช้ไม้สอดทำเดือย(ปิง) ไว้วางคานไม้
 กลมอีกที่ชานแดดจะลดระดับลงประมาณ 10 ซม. โครงไม้ไผ่พูกไม้ไผ่ ปิดมุมด้วยลำไม้ไผ่อีกที่ได้ถุน
 เรือนไม่พบกรงไก่แขวนไว้เลย บางเรือนทำคอกหมูด้วยแผ่นไม้กระดาน หรือไม้ไผ่เป็นตารางขวางกับ
 เสาเรือนเลย เรือนเกือบทั้งหมด ชานด้านหน้าเรือนจะมีเสาสูงแล้วมีไม้พาดไว้เพื่อตากผ้า ด้านข้างของ
 ชานจะโล่งตลอด ไม่มีรั้วกันเลย บางเรือนไม่มีชานหน้าบ้าน

กรณีศึกษาหลังที่ 2 ไม่ทราบชื่อเจ้าของ และที่สำรวจมีเพียงหลังเดียวเท่านั้นที่มีชายคา
 ด้านข้างยาวกว่าหลังอื่นๆ มีไม้ค้ำยันชายคายาวจนสังเกตได้ชัดเจน ลักษณะหลังคาล้ำเรือนปรีย
 บ้านปากำ จากการสัมภาษณ์พบว่า แต่เดิมมีชายคาปกคลุมจนถึงพื้น และ บริเวณนั้นก็ไว้เพื่อตำข้าว
 ด้วยครกกระเดื่องเหมือนกัน แต่ปัจจุบันย้ายมาอยู่ใกล้ถนนมีรถมารับข้าวไปสี จึงไม่ได้ใช้พื้นที่ด้านข้าง
 นี้เพื่อตำข้าวอีก ครกกระเดื่องยังอยู่อีกด้านของตัวเรือนแต่ไม่ได้ใช้งานแล้วเรือนหลังนี้ลักษณะ
 ใกล้เคียงกับเรือนปรียบ้านปากำมากที่สุด โดยมีบันไดทางขึ้นด้านข้างคล้ายกัน อยู่ใกล้กับบริเวณที่ตั้ง
 เดิมครกกระเดื่อง มีชานแดดยื่นออกไปด้านหน้า มีรั้วล้อมรอบ หลังคาด้านข้างคลุมต่ำคล้ายกันด้านใน
 เรือนเป็นห้องโถงโล่งกับห้องนอนเล็กๆ 1 ห้อง ด้านหลังกลายเป็นครัวยื่นออกไป ทำให้โครงสร้างและ
 หลังคาด้านหลังเปลี่ยนไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อการศึกษาเท่านั้น มิอนุญาติให้นำไปเผยแพร่ขึ้นด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

จากการศึกษาเปรียบเทียบเรือนชาวปรีโยในแขวงไชยะบูลี กับเรือนชาวปรีโยบ้านปากำ พบว่า โครงสร้างหลังคา โดยเฉพาะการใช้เดือยหัวเสาและจันทันรับแรงชัดไขว้กันถ่ายน้ำหนักมายัง ี้อ คาน คล้ายกับโครงสร้างเรือนชาวปรีโยบ้านปากำ แต่โครงสร้างรับพื้น ซึ่งใช้วิธีเจาะรูใส่เดือยไม้ทำ ้งามรับคานด้านพื้นเรือน แตกต่างจากเรือนชาวปรีโยบ้านปากำ การยื่นชายคาสันและการใช้ใบค้อ เป็นวัสดุผนังแตกต่างจากเรือน ปรีโยบ้านปากำที่ใช้ชายคายาว และมุงด้วยต้นหญ้าคา ซึ่งชาวปรีโยบ้าน ปากำจะใช้ใบค้อมุงเฉพาะ ังวะ(เรือนชั่วคราว) และรานซา(ยุ้งข้าว) ผนังเรือนใช้ฟากไม้ไผ่ขัดแตะ เหมือนกันแต่เรือนชาวปรีโยบ้านปากำจะมองไม่เห็นและเตี้ยกว่าเพราะมีหลังคาคลุมหมด

การยกพื้นที่ภายใน การแบ่งกันห้องนอนในเรือนออกเป็น 2 ฝั่ง คล้ายกันแต่ตำแหน่งห้องฮีด ของบ้านสันแต่อยู่ด้านในสุด อาจเนื่องจากไม่มีประตูกันส่วนชัดเจน จึงไปอยู่ท้ายเรือนด้านในสุด เป็น เขตหวงห้ามของเรือน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

(จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม วันที่ 2 พฤษภาคม 2553)

ภาพที่ 3.89 ลักษณะเรือนชาวปรีย บ้านหนองหลวง(Nounglouang) เมืองหงสา(Hangsa)
 แขวงไชยบุรี(Xayabury) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
 ที่มา : จากการสำรวจภาคสนาม โดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.90 ลักษณะเรือนชาวปรีย์ บ้านหนองหลวง(Nounglouang) เมืองหงสา(Hangsa)
 แขวงไชยบุรี(Xayabury) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
 ภาพลายเส้นโดย สัตยชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

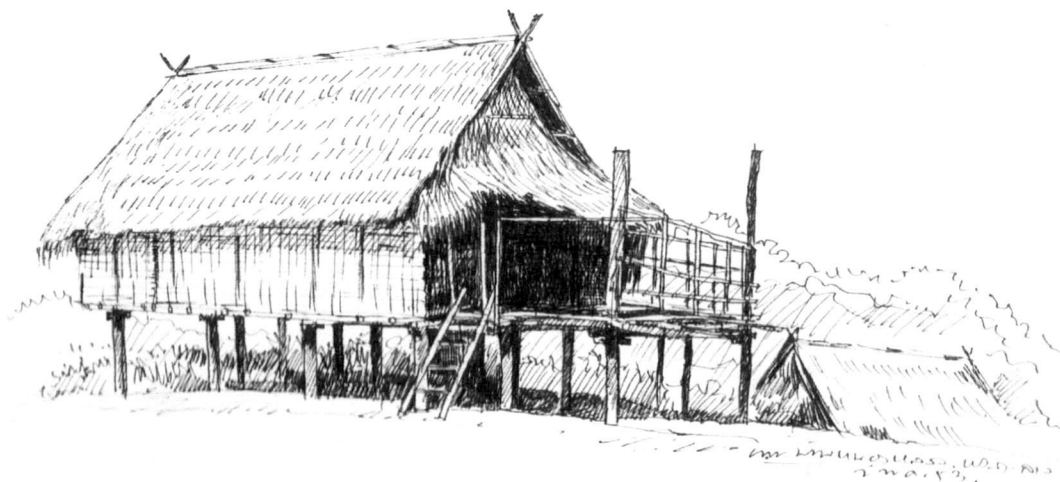
ภาพที่ 3.91 ลักษณะเรือนชาวปรีย บ้านหนองหลวง(Nounglouang) เมืองหงสา(Hangsa)

แขวงไชยະບູລີ(Xayabury) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับภาพถ่ายเส้นโดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มั่งคอง อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.92 ลักษณะเรือนชาวปรีย บ้านหนองหลวง(Nounglouang) เมืองหงสา(Hangsa)
แขวงไซยะบูลี(Sayabury) สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
ภาพลายเส้นโดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.93 แสดงสภาพแวดล้อมภายในเรือนปรีย ท้าวปือก บ้านหนองหลวง เมืองหงสา
แขวงไชยะบูลี สปป.ลาว. จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม 2 พฤษภาคม 2553
ที่มา : จากการสำรวจภาคสนาม โดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

3.8 การศึกษาโครงสร้างและวัสดุ

องค์ประกอบหลักที่สำคัญของเรือนชาวปรีย 2 อย่างคือ โครงสร้างและวัสดุที่ใช้ในการสร้าง ซึ่งทำหน้าที่เป็นโครงร่างของรูปทรงและที่ว่างภายใน อาคารสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นต้องอาศัยภูมิปัญญาของช่างพื้นบ้านในแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์แต่ละพื้นที่ในการคิดค้นวิธีแก้ไขปัญหาดังกล่าว ภายใต้สภาพแวดล้อมในพื้นที่นั้นๆ จากเงื่อนไขของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและประเพณีการดำเนินชีวิตทำให้เกิดแบบแผนและลักษณะการใช้งานของพื้นที่ว่างภายในเรือน ชาวปรียเลือกใช้ไม้และไม้ไผ่เป็นวัสดุหลักในการสร้างเรือนพักอาศัย การที่ยึดโครงสร้างเรือนพักอาศัยแบบเครื่องผูกผสมเครื่องไม้ ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของเรือนชาวปรียคือ เป็นเรือนยกพื้นสูง หลังคาสูงชัน มีปีกชายคายื่นยาวเพื่อคลุมแดดคลุมฝน โครงสร้างหลักของเรือนจากตัวพื้นและหลังคามีระบบการเข้าไม้ที่มีรูปแบบเฉพาะตัว มีระบบของเรือนเครื่องผูกมาใช้ในการยึดโครงสร้างตั้งแต่พื้นจนถึงผนังและหลังคา ในส่วนของพื้นเรือนที่นิยมปูด้วยพื้นฟากไม้ไผ่จะมีโครงรับฟากเป็นลำไม้ไผ่มัดติดกับบรอด (แนล-ภาษาปรีย) ด้วยเถาวัลย์หรือหวาย ผนังโครงคร่าที่เป็นไม้จริงและไม้ไผ่จะใช้วิธีเจาะลำไม้ไผ่สอดโครงคร่าแล้วผูกมัดโครงคร่าด้วยเส้นหวายพื้นผนังจะใช้ฟากไม้ไผ่สานขัดแตะรับกับโครงคร่า องค์ประกอบต่างๆ ของเรือนต่างมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โครงสร้างของเรือนชาวปรียแบ่งออกเป็น 3 ส่วน

3.8.1 โครงสร้างช่วงล่างของเรือน ได้แก่ โครงสร้างเรือนตั้งแต่ฐานรากจนถึงโครงสร้างส่วนพื้นเรือน โครงสร้างส่วนนี้เป็นโครงสร้างที่รับน้ำหนักของเรือนทั้งหมด วัสดุที่ใช้เป็นไม้ เป็นระบบรับน้ำหนักแบบเสาและคานโดยมีการตั้งเสาไม้ซึ่งถากเป็นเสากลมหรือนำลำไม้ธรรมชาติมาใช้ มีการเจาะรูสอดรอด (แนล-ภาษาปรีย) เพื่อรับพื้นเรือน ซึ่งใช้ไม้จริงขนาดประมาณ 2"x6"-8" โดยแนลจะสอดทะลุกลางเสาเรือน (กรังเจียง-ภาษาปรีย) ในช่วงกว้างของทุกคู่เสาเพื่อรับท่อนไม้ไผ่ที่สอดพาดบนแนลและมัดด้วยหวายหรือเถาวัลย์ ก่อนจะปูพื้นฟากไม้ไผ่ทับอีกครั้ง ยกเว้นเสาคู่แรกด้านหน้าเรือนที่จะเจาะรูเพิ่มอีก 1 ชุด ลดระดับลงเพื่อรับกับพื้นขานแดดด้านหน้าเรือน เสาทุกต้นจะปักฝังลงพื้นดินบริเวณกลางเรือนจะเพิ่มเสารับพื้น (เต็ล-ภาษาปรีย) เพิ่มบริเวณไม้แป้นตองที่ทอดยาวตลอดเรือน โดยส่วนมากชาวปรียนิยมใช้ไม้ก่อทำเสา

3.8.2 โครงสร้างช่วงตัวเรือน ได้แก่ โครงสร้างจากส่วนพื้นจนถึงหัวเสาของเรือน โครงสร้างส่วนนี้จะทำหน้าที่รับน้ำหนักจากหลังคา และเป็นโครงสร้างที่ก่อให้เกิดพื้นที่ว่างในการใช้งานภายในเรือน เป็นโครงสร้างที่ต่อเนื่องมาจากโครงสร้างช่วงล่าง ขนาดและระยะของโครงสร้างส่วนนี้เป็นการปิดล้อมด้วยฝาผนังเรือนด้านนอกและการปิดกันด้วยฝาผนังเรือนด้านในกับโครงพื้นและโครงหลังคา องค์ประกอบที่สำคัญของโครงสร้างช่วงตัวเรือน คือ ผนังหรือฝาที่ใช้ฟากไม้ไผ่ที่ประกอบกันเป็นแผงด้วยคร่าไม้แบนมัดติดกันด้วยหวาย กรูด้วยแผ่นฟากที่สานสลับกัน ยึดโครงคร่าด้านบนกับโครงหลังคาหรือชื่อของเรือน ส่วนด้านล่างวางโครงคร่าบนท่อนไม้ไผ่ที่ยึดแนบตรึงกับพื้นฟากไม้ไผ่ด้วยเส้นหวายโดยการใช้ไม้แป้นตอง กลางเรือนเป็นแกนหลักกับลำไม้ไผ่และใช้ช่วงเสาเรือนเป็นการแบ่งพื้นที่ โดยการเว้นพื้นที่กลางเรือนเป็นทางเดิน(เดินบนแผ่นไม้แป้นตอง) ผนังส่วนมากจะกันสูงในแนวระดับชื่อ เฉพาะในส่วนด้านหน้าที่มีประตูเปิดปิดเข้าสู่ด้านในเรือนผ่านทางห้องฮีตที่ด้านบนเหนือช่วงประตูจะตีไม้เป็นตารางด้านบนเพื่อระบายอากาศ ผนังเรือนด้านข้างของเรือนทุกด้านจะลาดเอียงผายออกหันโครงคร่าออกด้านนอก ผนังภายในจะวางตั้งฉากกับพื้น

3.8.3 โครงสร้างช่วงหลังคา ได้แก่ โครงสร้างจากส่วนหัวเสาขึ้นไปจนถึงอกไก่(แปลมเจียง-ภาษาปรีย) ทำหน้าที่เป็นโครงร่างรูปสามเหลี่ยมให้วัสดุสามารถยึดติดได้ โดยทำหัวเสาเป็นเดือยแบบหัวเทียนไว้สวมกับข้อในแนวด้านกว้างของเรือนส่วนกลางเรือน (3 คู่กลางเรือน) ชื่อขนาด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ไว้เพื่อใช้ประโยชน์ในวงจำกัดเท่านั้น มิฉะนั้นผู้ใดเห็นเป็นประโยชน์ในการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ประมาณ 4"X6"-8" วางพาดบนหัวเสา โดยปลายซีกจะเจาะรูขนาด 2-3 เซนติเมตร ไว้เพื่อรับกับเดือยไม้ที่จะเสียบทะลุแปหัวเสา (แปคือ-ภาษาปรี) ส่วนด้านในสุดจะเจาะเป็นร่องไว้รับจันทัน (ฮยัว-ภาษาปรี) ที่เหลาปลายแหลมไว้ปลายจันทันอีกด้านที่อยู่บนสุดจะทำเดือยและรูเดือยไว้สอดไขว้สลับกับเพื่อรับอกไก่ด้านบน กลางไม้จันทันจะเจาะรูไว้เพื่อสอดเดือยยึดติดกับแปไม้จริง (แปป้าง-ภาษาปรี) ที่มีดด้วยหวาย ยึดจันทันทั้ง 3 ท่อนไว้ด้วยกัน โดยจะมีไม้ยิงลม (ควัด-ภาษาปรี) ที่ทำด้วยไม้ไผ่ ไขว้สลับทแยงมุมยึดแปป้างนี้ไว้กับจันทันเพื่อเพิ่มความแข็งแรง มีให้จันทันขยับเขยื้อนได้ โดยจะวางกลอนไม้ไผ่ (จัว-ภาษาปรี) เพื่อรับดับหญ้าคา ส่วนสันหลังคาจะใช้วิธีแบบเรือนเครื่องผูกคือ มีไม้ข้างควาย(ลำแนบ-ภาษาปรี) และไม้เสียบหนู(ลำชน-ภาษาปรี) ปิดทับดับหญ้าคาบนสันหลังคา บริเวณจัวขนาดเล็กด้านหัว-ท้ายหลังคา จะมีไม้ปั่นลม(จะแล-ภาษาปรี) ปิดโครงหลังคาจัวทำด้วยไม้ไผ่ 2 ท่อน ไขว้ซัดกันเป็นกากบาทยึดติดกับโครงจัวด้านบนด้วยหวาย

แนวสันตะเข้ทั้ง 4 มุมของเรือนที่พาดยาวจากโครงจัวด้านหน้าและหลังจะใช้ลำไม้จริงหรือลำไม้ไผ่ 2 ท่อน (ลำแคะ-ภาษาปรี) วางพาดคู่ขนานกันทอดยาวจนเกือบจรดพื้นดิน โดยวางพาดผ่านแนวซีกและหัวเสาคู่แรกด้านหน้าและหัวเสาคู่หลังเรือนและมัดยึดติดด้วยเถาวัลย์หรือหวาย จากนั้นจะพาดกลอนไม้ไผ่ (จัว-ภาษาปรี) จากจัวและลำแคะสู่ชายคา ด้านข้างเรือนที่ชายคาลดต่ำจะมีแปไม้ขนาดใหญ่(แปจะรอง-ภาษาปรี) รองรับน้ำหนักผืนหลังคาและค้ำยันด้วยเสาไม้ตั้งเอียงรับน้ำหนักลงสู่พื้นอีกทอด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.94 แสดงลักษณะโครงสร้างช่วงล่างของเรือน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.95 แสดงลักษณะโครงสร้างช่วงกลางของเรือน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

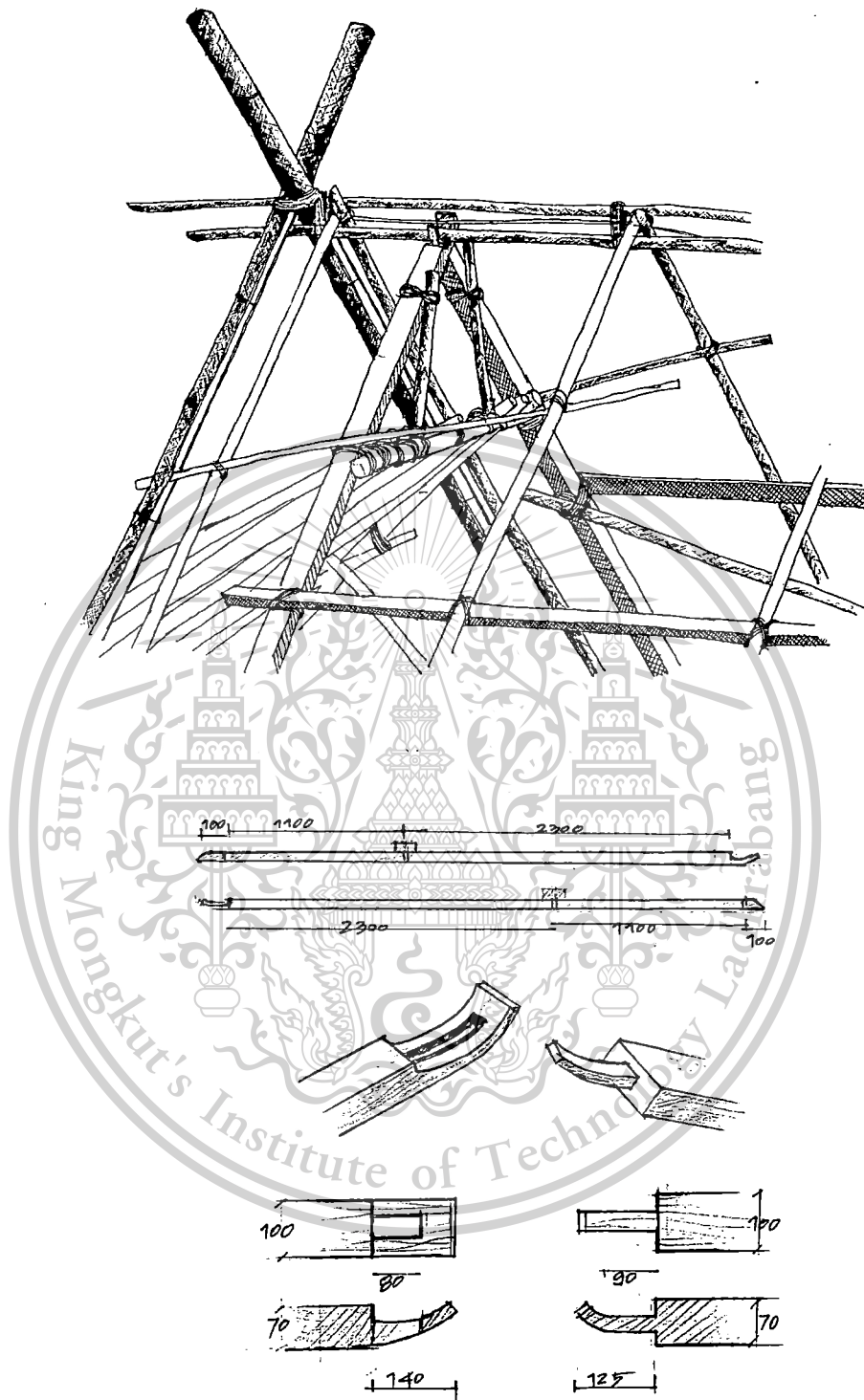

ภาพที่ 3.96 แสดงลักษณะโครงสร้างช่วงบนของเรือน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

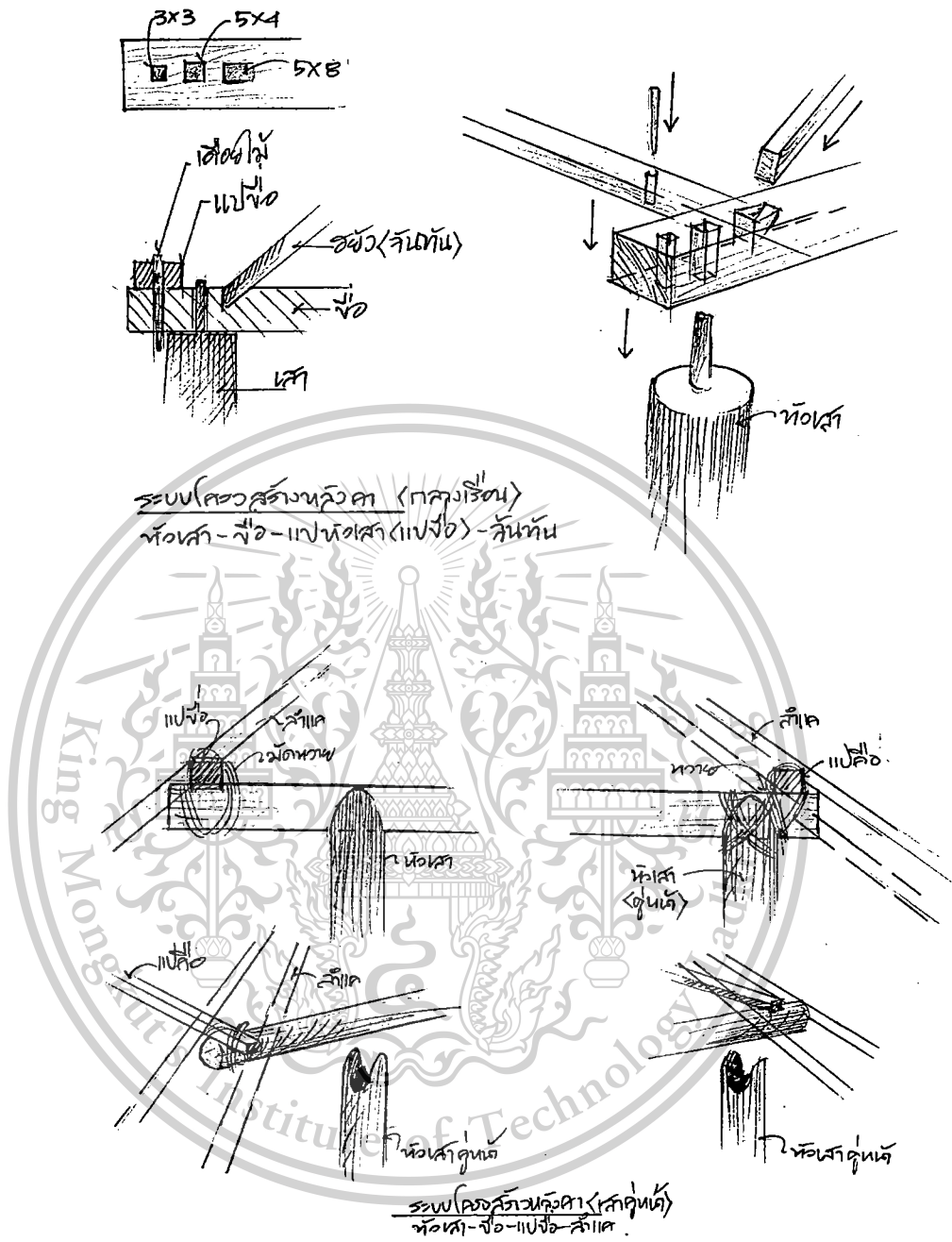
รายละเอียดของโครงหลังคา (ไม้คันทัน)

ภาพที่ 3.97 แสดงรายละเอียดของโครงหลังคา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเท่านั้น ไม่ควรเผยแพร่ไปโดยไม่ขออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ภายลายเส้น โดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

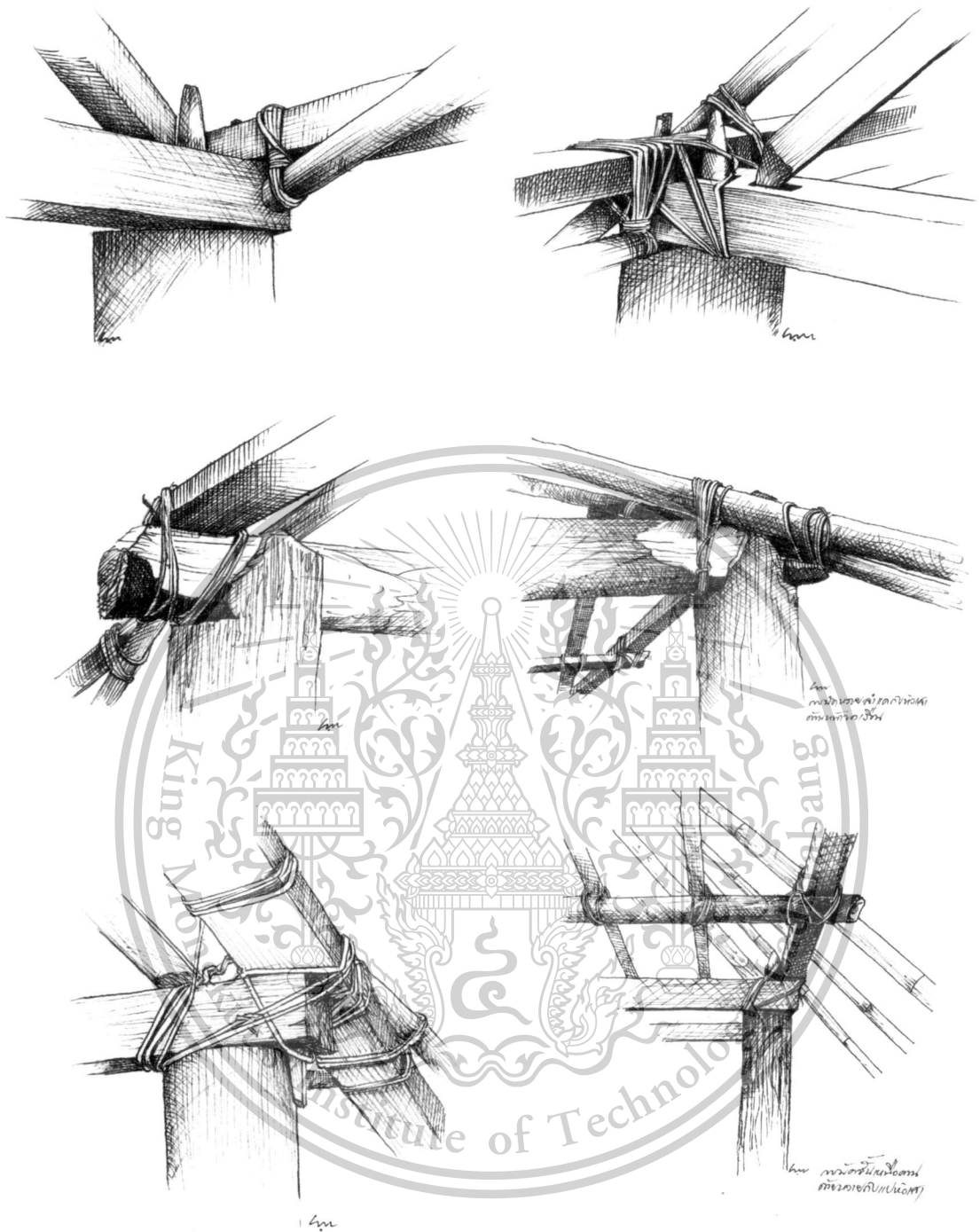

ภาพที่ 3.98 แสดงรายละเอียดของหัวเสา
ภาพลายเส้น โดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

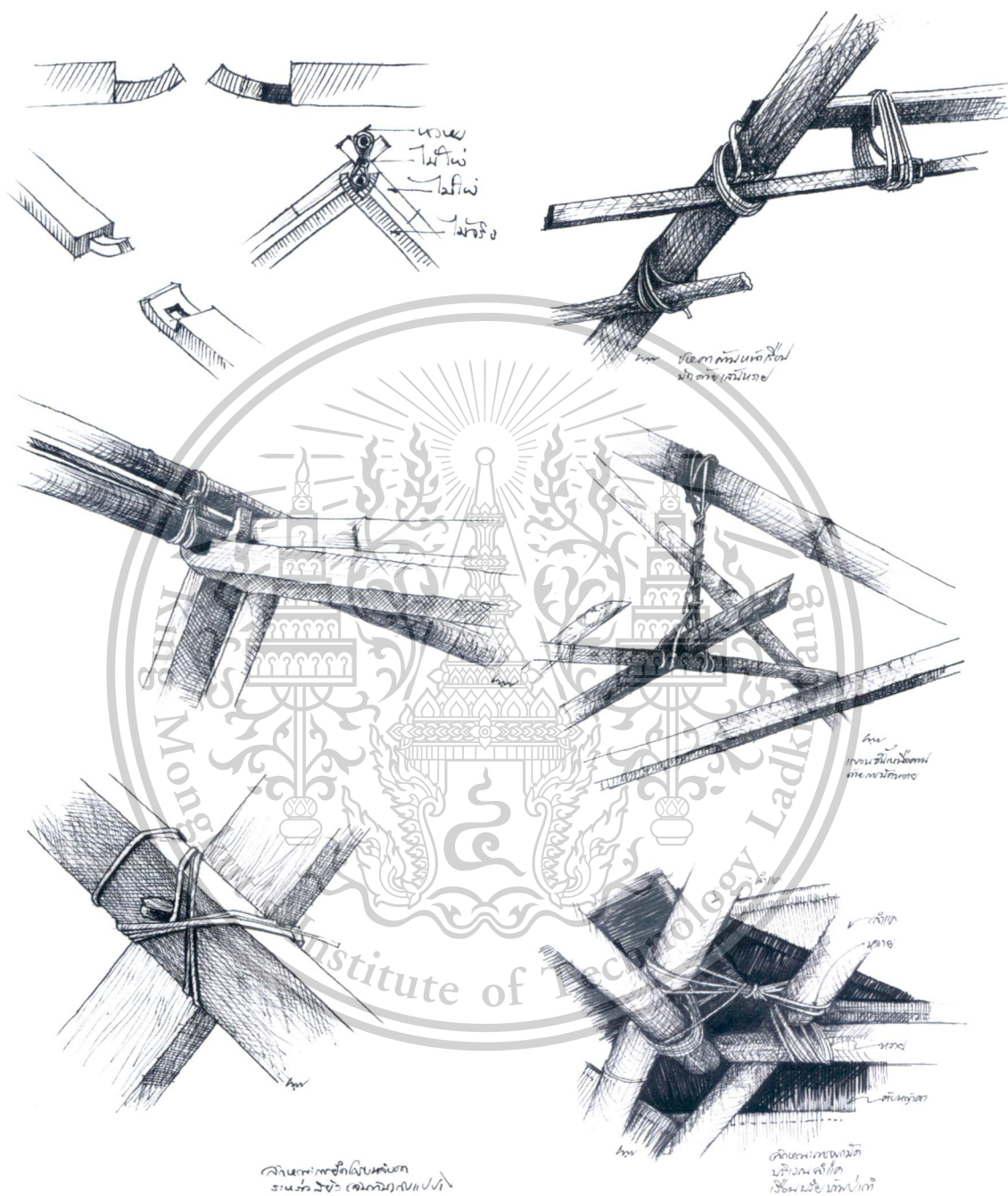

ภาพที่ 3.99 แสดงรายละเอียดของการมัดหัวเสา
ภาพลายเส้น โดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.102 แสดงรายละเอียดการมัดส่วนต่างๆ
 ภาพลายเส้น โดย สี่อู๋ชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.
 Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

วัสดุในการสร้างเรือน

การยึดโครงสร้างเรือนและองค์ประกอบต่างๆของเรือนบ้านป่ากำในการสร้างเรือนพักอาศัย และสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เช่น ยุงข้าว และเรือนชั่วคราว นอกจากการใช้สลักและเดือยแล้ว ชาวปรีจะใช้วิธีผูกมัดโครงสร้างและส่วนประกอบต่างๆด้วยเครือเถาวัลย์และหวาย ซึ่งในแต่ละส่วนก็จะมีวิธีผูกมัดแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ในการใช้งาน ในกรณีที่ใช้ผูกมัดโครงสร้างฝาดผนังเรือน มักจะใช้โครงไม้จริงแผ่นแบนทำโครงคร่าวโดยโครงลำไม้ไผ่จะราบแนบพื้นเรือนยึดกับบริเวณแผ่นไม้แกนกลางเรือน (ไม้แป้นตอง) โดยบากไม้แป้นตองแล้ววางลำไม้ไผ่ไว้ จากนั้นจะเจาะรูบนลำไม้ไผ่เป็นระยะคร่าวเสียบแผ่นไม้โครงคร่าวไปในแนวตั้งให้แผ่นฟากไม้ไผ่สอดขวางสลัดไปมา คร่าวในแนวนอนซึ่งทำด้วยแผ่นไม้จริง เมื่อไขว้กันจะผูกมัดยึดกันด้วยเส้นหวายมัดสลัดกัน แล้วขมวดปมปลายเส้นเป็นวงกลมโดยมัดติดเส้นหวายทิ้ง มัดเป็นรูปวงกลมสลัดลาย เรียกลายหวายนี้ว่า มัดโปก หรือ มัดรูปตาเสือ

ส่วนการมัดในส่วนของโครงสร้างหลักกับหัวเสา อาจใช้เถาวัลย์เส้นใหญ่เพื่อความแข็งแรงเพิ่มขึ้น โครงสร้างพื้นเรือนที่ใช้ไม้โครงไม้ไผ่ราบในแนวยาวแล้วปูพื้นฟากก็จะใช้หวายและเถาวัลย์ผูกมัดกับบรอด(แนล) วัสดุที่ใช้ที่สำคัญของการยึดโครงสร้างเรือนของชาวปรีคือ หวาย ดังนั้นชาวปรีบ้านป่ากำจึงสงวนรักษาต้นหวายไว้เป็นอย่างดี เพราะมีความจำเป็นต้องสร้างสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

พื้นและผนังที่ทำด้วยฟากไม้ไผ่ชาวปรีนิยมใช้ไม้เฮี้ยะ เนื่องจากไม้เฮี้ยะมีเนื้อไม้บางเหมาะสำหรับจักสานและทำฟาก

ส่วนโครงหลังคาที่รับน้ำหนักคอกหรือกลอน(งั่ว ในภาษาปรี) นิยมใช้ไม้หกเพราะมีเนื้อไม้หนาและแข็งแรง

ภาพที่ 3.103 แสดงการใช้ใบค้อและหญ้าคาในการมุงหลังคา

ที่มา : จากการสำรวจภาคสนามโดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล

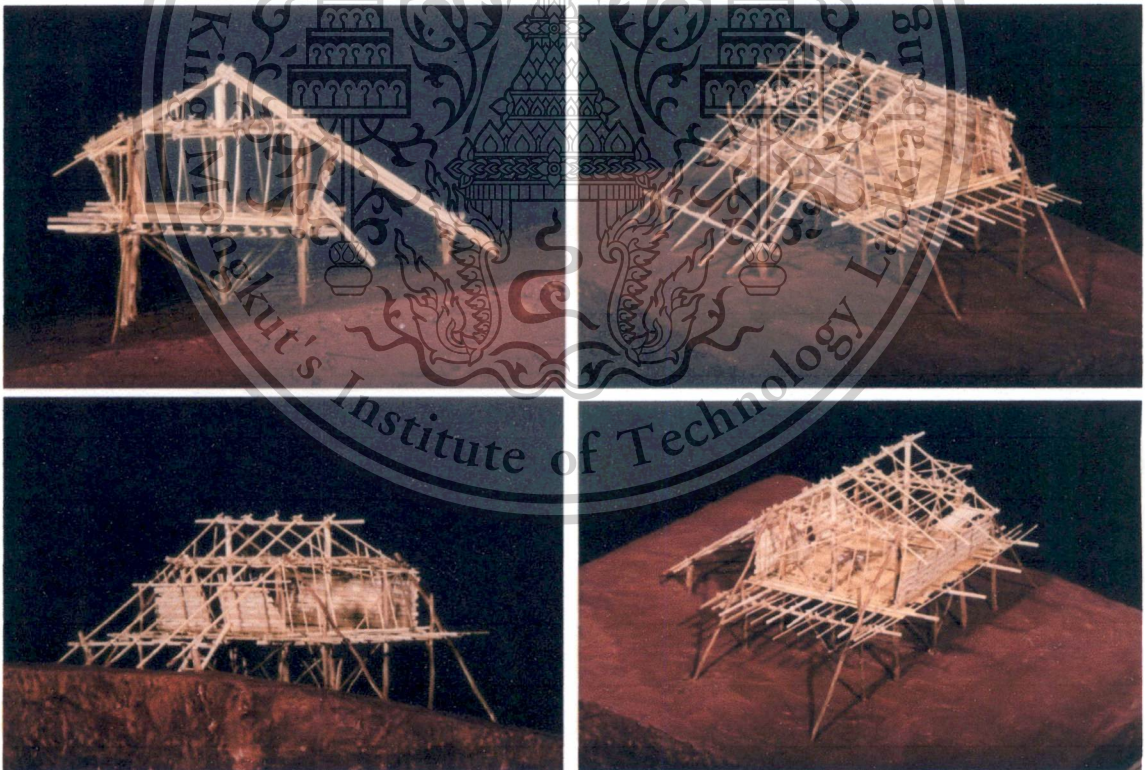
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.104แสดงหุ่นจำลองศึกษาลักษณะเรือนปรียบบ้านป่ากำ
จัดทำโดย : นายวิชณวัตร ขอแก้ว และนาย ศิริพงษ์ งามขโนง

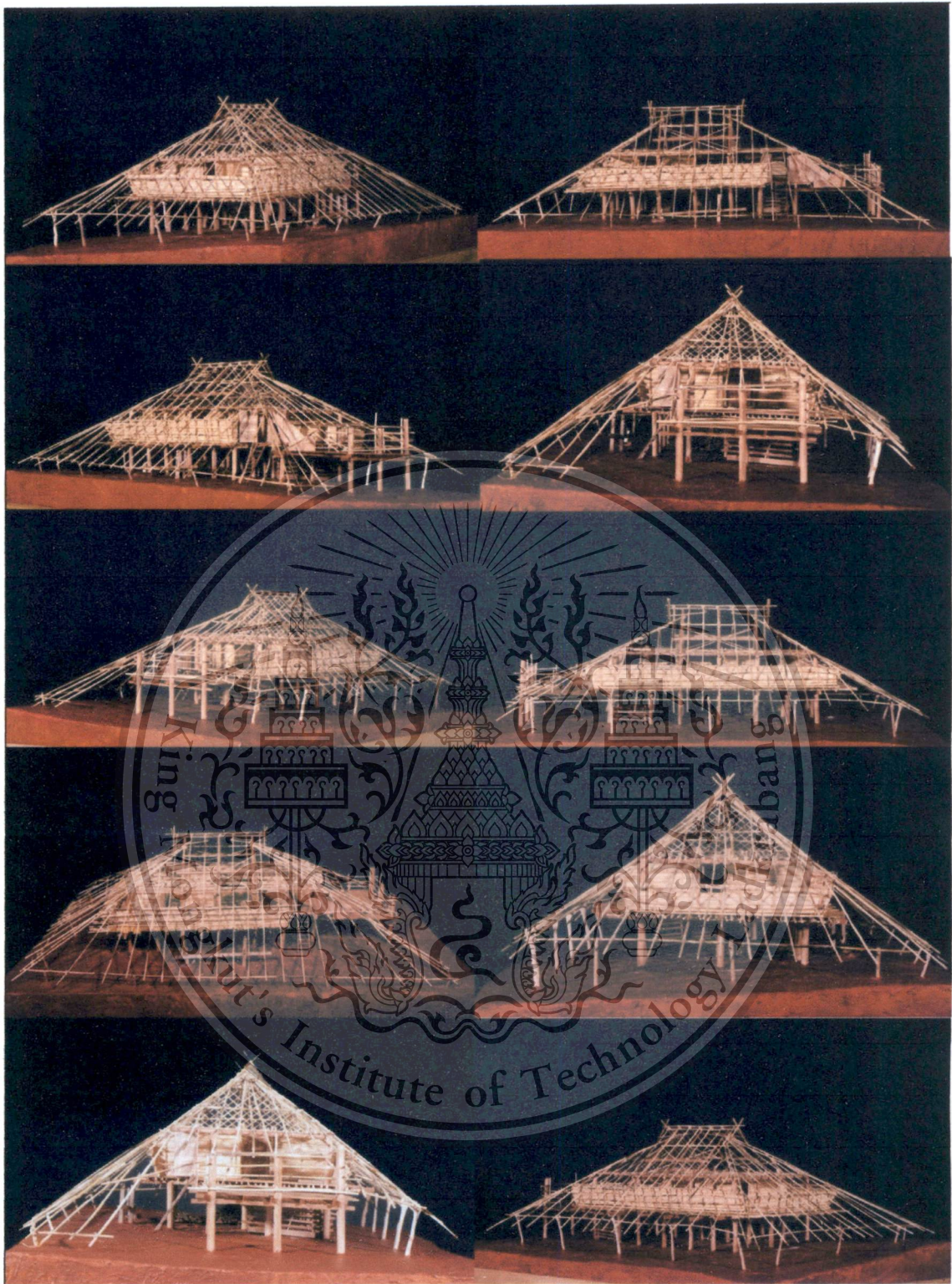

ภาพที่ 3.105แสดงหุ่นจำลองศึกษาโครงสร้างงัวะบ้านป่ากำ
จัดทำโดย : นายวิชณวัตร ขอแก้ว และนาย ศิริพงษ์ งามขโนง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 3.106 แสดงหุ่นจำลองศึกษาโครงสร้างเรือนปรียบ้านปาก้า
จัดทำโดย : นายวิษณุวัตร ซอแก้ว และนาย ศิริพงษ์ งามขโนง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

การเปรียบเทียบเรือนพักอาศัยบ้านป่าก่า, บ้านน้ำแพะและเรือนชาวปรีโยใน สปป.ลาว

เรือนปรีโยบ้านป่าก่า	เรือนปรีโยบ้านน้ำแพะ	เรือนปรีโย สปป.ลาว
ยกพื้นสูง	ยกพื้นสูง	ยกพื้นสูง
หลังคาจั่วผสมปั้นหยา คลุมผนัง	หลังคาจั่วผสมปั้นหยา คลุมผนัง	หลังคาจั่ว ไม่คลุมผนัง
หลังคามุงด้วยหญ้าคา	หลังคามุงด้วยหญ้าคา	หลังคามุงใบต้อ
ผนังไม้แผ่น/ไม้ไผ่สานขัดแตะ	ผนังไม้แผ่น/ไม้ไผ่สานขัดแตะ	ผนังไม้ไผ่สานขัดแตะ
พื้นเรือน ฟากไม้ไผ่	พื้นไม้จริง	พื้นฟากไม้ไผ่
ชานแดดปูไม้เชือก	ชานแดดปูไม้เชือก	ชานแดดปูไม้ไผ่
ห้องฮีตอยู่กลางเรือน แยกเตาหนึ่งข้าว/เตาไฟ	ห้องฮีตอยู่กลางเรือน แยกเตาหนึ่งข้าว/เตาไฟ	ห้องฮีตอยู่ท้ายเรือน แยกเตาไฟ
ใช้ไม้ลำแค (ไม้ตะเข้สันคู่)	ใช้ไม้ลำแค (ไม้ตะเข้สันคู่)	ไม่ใช้ไม้ลำแค
มีครกกระเดื่องข้างเรือน	มีครกกระเดื่องข้างเรือน	ไม่มีครกกระเดื่อง
โครงหลังคาไม่มีตั้งและใช้ไม้ไขว้ขัดกัน	โครงหลังคามีตั้งและไม้ไขว้ขัดกัน	โครงหลังคาไม่มีตั้งและใช้ไม้ไขว้ขัดกัน
คาน(รอด)สอดทะลุเสา	คาน(รอด)สอดทะลุเสา	คาน(ปิง)วางบนง่ามไม้
วางแนล(รอด)ตามขวาง	วางแนล(รอด)ตามขวาง	วางปิงตามแนวยาวของเรือน

ตารางที่ 3.1 แสดงการเปรียบเทียบลักษณะเรือนชาวปรีโยบ้านป่าก่า บ้านน้ำแพะและ สปป.ลาว

จากการเปรียบเทียบพบว่า

เรือนปรีโยบ้านน้ำแพะเปลี่ยนวัสดุพื้นและผนังเป็นไม้แผ่น และเริ่มใช้ตั้งกับโครงหลังคา แต่ส่วนใหญ่คล้ายเรือนบ้านป่าก่า ทั้งรูปทรงและประโยชน์ใช้สอย เรือนปรีโยใน แขวงไซยะบูลี สปป.ลาวแตกต่างตั้งแต่ทรงหลังคา วัสดุผนังคาใช้ใบต้อ หลังคาไม่คลุมผนัง ห้องฮีตอยู่ท้ายเรือน ผนังใช้ไม้ฟากไม้ไผ่ขัดแตะอย่างเดียว ชานแดดไม่ใช้ไม้เชือก แต่ใช้ไม้ไผ่แทน คานรับพื้น(ปิง)ใช้วางบนง่ามไม้หรือทำเดือยรับ

จากการศึกษาระบบโครงสร้างเรือนชาวปรีโย ด้วยการวัดขนาด ถ่ายภาพขณะสร้างเรือนและทดลองสร้างหุ่นจำลองเพื่อศึกษาพบว่า โครงสร้างหลังคาของเรือนพักอาศัยจะใช้สลักและเดือย เช่น หัวเสา ช่อ และจันทัน ส่วนโครงสร้างพื้นจะใช้การเจาะเสา สอดลอดคานรับตงไม้ไผ่แล้วปูฟากไม้ไผ่ทับ โดยมีแป้นตรงรางทับอยู่กลางเรือน ส่วนประกอบอื่นๆ จะใช้การมัดด้วยเถาวัลย์ และหวายโดยโครงหลักใหญ่ๆ จะใช้เถาวัลย์ผูกมัด ส่วนที่เหลือจะใช้หวายผูกมัดให้แน่นหนา หวายจึงเป็นวัสดุที่สำคัญในการสร้างเรือนเพราะเป็นวัสดุหลักในการผูกมัดโครงสร้างของเรือนพักอาศัย การใช้หวายมัดโครงสร้างทำให้ระบบโครงสร้างทั้งหมดยึดโยงด้วยกันอย่างเหนียวแน่น เมื่อมีลมแรงพัดตัวเรือนโครงสร้างทั้งหมดจะถูกยึดติดกัน และยึดติดพื้นดินไว้ ชิ้นส่วนของหลังคา เช่น ตับหญ้าคาที่มุงหลังคาอาจหลุดปลิวไปบ้าง แต่โครงสร้างส่วนรวมยังคงไม่เสียหาย น้ำหนักของผืนหลังคาขนาดใหญ่จะถูกถ่ายลงสู่เสา

และพื้นดินส่วนน้ำหนักผืนหลังคาด้านข้างด้านปลายชายคา จะถ่ายน้ำหนักสู่เสารับชายคาที่ปักเพื่อรับแรงกดด้านข้างเรือน เมื่อมีลมแรงพัดเข้าด้านใต้เรือน เสารับชายคาเดี่ยวๆ ที่ปักเฉียงนี้จะช่วยยึดผืน

หลังคาไว้ด้วยหวายที่ผูกมัดชายคาไว้ เสารับชายคาด้านข้างจึงเป็นส่วนที่รับน้ำหนัก และส่วนยึดโครงหลังคาไว้ด้วย การใช้หวายยึดจึงเป็นผลดีต่อระบบโครงสร้างแบบเรือนเครื่องผูกของชาวปรีญมาก เมื่อเปรียบเทียบกับหลังคาเรือนชาวปรีญในหลายๆหมู่บ้านที่เปลี่ยนการมุงหลังคาเป็นสังกะสี และใช้ตะปูตอกยึดไว้ เมื่อมีลมพายุพัดมาหลังคาสังกะสีจะถูกลมพัดถอนตะปูออกได้ เรือนชาวปรีญแบบดั้งเดิมของชาวบ้านปากำทำมุงหญ้าคาผูกยึดด้วยหวาย และการปลูกต้นไม้เพื่อบังลมจึงไม่เกิดความเสียหาย เช่น จากเหตุการณ์เกิดพายุฤดูร้อน เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2555 ไม่ปรากฏความเสียหายต่อเรือนชาวปรีญเลย แต่หมู่บ้านอื่นเกิดความเสียหายมาก

ภาพที่ 3.107 แสดงการเปรียบเทียบรูปตัดเรือนปรีญ
ภาพลายเส้นโดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

บทที่ 4

การวิเคราะห์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น บ้านป่าก่า

จากการศึกษาพบว่า สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นบ้านป่าก่าแบ่งเป็น 4 ชนิดคือ เรือนพักอาศัย เรือนพักชั่วคราว ยุ้งข้าว และเรือนพักชั่วคราวในไร่ จึงทำการศึกษวิเคราะห์ทั้ง 4 ชนิด แต่เน้นที่เรือนพักอาศัยเพื่อหาเอกลักษณ์และรูปแบบเฉพาะของเรือนพักอาศัยชาวลัวะปรี สามารถแยกออกเป็น 6 ลักษณะ ได้ดังนี้ คือ

1. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมและเรือนพักอาศัย
2. การวิเคราะห์ระบบโครงสร้างและที่ว่างภายในเรือนพักอาศัย
3. การวิเคราะห์ทัศนคติความเชื่อกับการจัดพื้นที่ภายในเรือนพักอาศัย
4. การวิเคราะห์เรือนชั่วคราวระหว่างสร้างเรือนใหม่
5. การวิเคราะห์เรือนชั่วคราวในไร่ (งัวะ)
6. การวิเคราะห์ยุ้งข้าว (รานซา)

4.1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมและเรือนพักอาศัย

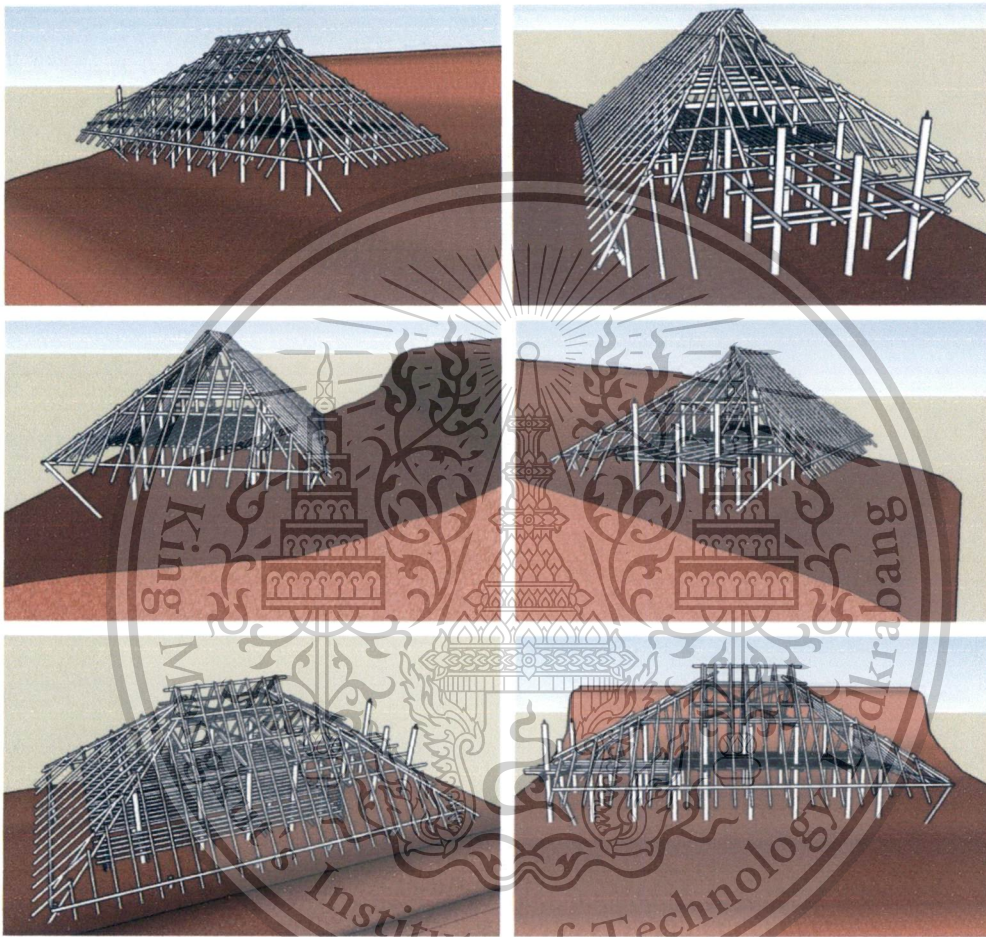
สภาพแวดล้อม ด้านสภาพภูมิประเทศ และภูมิอากาศ เป็นองค์ประกอบสำคัญส่วนหนึ่งขององค์ประกอบที่ก่อให้เกิดรูปแบบเรือนที่เหมาะสม ทำให้เรือนลัวะมีลักษณะเฉพาะตัว จากการที่กลุ่มชาวลัวะปรีมีมักจะอาศัยอยู่บนพื้นที่สูงตามเทือกเขา ทำให้ต้องออกแบบเรือนให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ทำให้เรือนของชาวปรีมีลักษณะดังนี้

1. เป็นเรือนยกพื้นสูงบนเสาลอยตัว
เนื่องจากทำเลที่ตั้งมักจะปลูกเรือนบริเวณสันเขา ไหล่เขา ที่ลาดชัน การสร้างเรือนจึงต้องยกพื้นตั้งบนเสาปรับระดับพื้นเรือนให้ราบเรียบ เหมาะสมกับกิจกรรมในเรือน
2. เป็นเรือนหลังคาลาดชัน
เนื่องจากบริเวณชายแดนระหว่างจังหวัดน่านและแขวงไซยะบุรีเป็นเทือกเขาสูง มีป่าไม้มากทำให้เกิดฝนตกชุก ดังนั้นจึงสร้างหลังคาลาดชันเพื่อการระบายน้ำได้อย่างรวดเร็ว หลังคาจะคลุมพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนและทิ้งชายคาค้ำคลุมตัวเรือนทั้งหมด เกิดที่ว่างระดับดินใช้ทำกิจกรรมอื่นๆ เช่น ต่ำข้าว เลี้ยงสัตว์และเก็บกองฟืนได้
3. เป็นเรือนปริมาตรทึบเห็นแต่หลังคา
เนื่องจากมีอากาศหนาวเย็นจึงสร้างเรือนให้มีหลังคาคลุมตัวเรือนทั้งหมด ไม่เปิดช่องให้อากาศเย็นเข้าสู่ตัวเรือนได้ และใช้หลังคาป้องกันลมหนาวแทนผนังด้านนอกใช้ ปิดล้อมเรือนกันลมหนาว ผนังด้านในเป็นไม้ไผ่ขัดและมีช่องว่าง และวัสดุเป็นรูปทรงแท่งทำให้ระบายอากาศได้ดี
4. เป็นเรือนที่มีเตาไฟอยู่ภายในเรือน
เพื่อสร้างความอบอุ่นให้แก่ร่างกาย ภายในเรือนนอกจากเตาหนึ่งข้างและประกอบอาหารแล้ว ในเรือนยาวแบบดั้งเดิมจะอาศัยอยู่หลายครอบครัวในแต่ละครอบครัวจะแบ่งเป็นส่วนนอนของตนเองพร้อมเตาไฟซึ่งจะให้ความอบอุ่นในฤดูหนาวและใช้ประกอบอาหารของครอบครัวได้ด้วย แต่จะไม่ใช้นิ่งข้าว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 4.1 แสดงลักษณะโครงสร้างเรือนปรี บ้านปากคำ จังหวัดน่าน
ภาพจำลอง 3 มิติ โดย นายสุรพงษ์ โพธิ์กล้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

4.1.1 ความสัมพันธ์ของสภาพแวดล้อมกับเรือนพักอาศัยบ้านป่าก่า

กลุ่มเรือนพักอาศัยของชาวลัวะปรีบ้านป่าก่าจะวางกลุ่มเรือนขนานไปกับแนวสันเขา ในแนวแกนเหนือ – ใต้ ยกเว้นกลุ่มเรือน 4 หลัง ของนายขวาง ใจปิง (86) นายใจ ใจปิง (22) และนายเตรียม ใจปิง (71) และเรือนนายนวน ใจปิง (20) เท่านั้นที่หันเรือนไปทางทิศตะวันออก ขนานกับแนวสันเขาด้านล่าง หมู่บ้านที่มีแนวสันเขาไปทางทิศตะวันตก

จากการศึกษาพบว่าเรือนทุกหลังในหมู่บ้านจะมีบันไดทางขึ้นอยู่ทางด้านซ้ายของเรือน หรือมักจะอยู่ในทางทิศตะวันตกเสมอ เนื่องจากเรือนเกือบทุกหลังหันเรือนไปทางทิศใต้ ด้านทิศตะวันตกมักจะเป็นเนินดิน หรือไม้ก็เป็นเชิงเขา เป็นกำแพงดินประชิดตัวเรือนพักอาศัย

ด้านทิศตะวันออกซึ่งลาดเอียงเป็นหุบเขาลดหล่นไปนั้นมักจะมีต้นไม้ใหญ่ หรือชาวบ้านจะปลูกต้นไม้ไว้ทางทิศตะวันออกของเรือนเสมอ เป็นการช่วยบังลมที่จะพัดเข้าสู่ตัวเรือนได้เป็นอย่างดี ในขณะที่ด้านทิศตะวันตกมักเป็นทางเดินเท้า หรือเป็นพื้นที่ลาดชันเสมอนั้นมักจะสร้างยุงข้าวของแต่ละเรือนใช้พื้นที่ลาดชันทางทิศตะวันตกของเรือน

การวางทิศทางของเรือนในการหันหน้าเรือนไปทางทิศใต้หรือทิศทางด้านศาลผีตาน้ำ นั้นเป็นเหตุที่ทำให้ตัวเรือนพักอาศัยของชาวบ้านป่าก่า มีทำเลที่ตั้งที่เกิดความสมดุล ในการตั้งอยู่แนบกับแนวเขามิที่วไม่บังด้านทิศตะวันออกป้องกันพายุ ในขณะที่ทิศตะวันตกส่วนมากมักจะมีสันเขาบังอยู่อีกด้าน

ภาพที่ 4.2 แสดงลักษณะเรือนและสภาพแวดล้อมบ้านป่าก่า
ที่มาจาก การสำรวจภาคสนามโดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 4.3 แสดงลักษณะที่วางใต้เรือนพักอาศัยชาวปรีย บ้านปากก้า
ภาพวาดลายเส้น โดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 4.4 แสดงลักษณะเรือนและภูมิประเทศ บ้านป่าคำ
ภาพวาดลายเส้น โดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

4.1.2 ระบบนิเวศและสภาพแวดล้อม

พื้นที่บริเวณก่อนถึงทางเข้าหมู่บ้านเป็นป่าต้นน้ำ มีพืชพันธุ์ปกคลุมหนาแน่น ก่อเกิดลำห้วยและธารน้ำธรรมชาติ พันธุ์ไม้ในบริเวณรอบหมู่บ้าน เดิมเป็นต้นกำเนิดประกอบด้วยไม้ป่านานาชนิดและที่สำคัญมีต้นค้อขึ้นเป็นกลุ่มบริเวณริมหุบเขาด้านทิศตะวันออก หุบเขาด้านโรงเรียน กศน. และด้านหลังป่าช้า บริเวณกลางหมู่บ้านแนวทางเดินระดับกลาง บริเวณข้างเรือนนายหมอก ต้นเขื่องหลวงมักถูกปลูกอยู่ข้างเรือนทางด้านทิศตะวันออก

ต้นหมาก ต้นค้อ โดยเฉพาะต้นมะกอกจะถูกปลูกมากที่สุด ในทิศตะวันออกของเรือน บางเรือนจะปลูกพลูเลื้อยขึ้นไปกับต้นมะกอก พืชสวนครัวมีปลูกน้อยมากและต้องทำรั้วกันไว้ เนื่องจากชาวปรีบ้านป่าก่า เลี้ยงสัตว์แบบปล่อยตามธรรมชาติ

จากการสำรวจภาคสนามพบพันธุ์ไม้ที่ชาวปรีบ้านป่าก่านิยมปลูกเพิ่มเติม จากพืชที่ขึ้นเองตามธรรมชาติของสภาพแวดล้อมท้องถิ่น รอบหมู่บ้านเรียงลำดับได้ดังนี้

1. มะกอก 2. มะขาม 3. หมาก 4. เมียง 5. ชนุน 6. ฟรัง 7. เขื่อง 8. ค้อ 9. มะม่วง 10. มะแขวน

พืชพันธุ์ไม้ที่ขึ้นตามธรรมชาติ ชาวบ้านจะใช้ประโยชน์ต่างๆ เช่น ทำฟืน ทำโครงสร้างเรือนพักอาศัยใช้เป็นอาหารและยารักษาโรค ซึ่งมีอยู่รอบหมู่บ้าน โดยพืชพันธุ์ที่ปลูกเพิ่มเติมนั้นเก็บต้นกล้า จากป่ามาปลูกข้างๆเรือน หลายชนิดเป็นพันธุ์ไม้ที่ใช้เป็นทั้งอาหารและวัสดุในการก่อสร้าง ต่อจนเป็นแนวรั้วธรรมชาติเพื่อป้องกันลมที่จะพัดเข้ามาทางหุบเขาด้านทิศตะวันออก จากการที่มีธรรมาธรรมชาติด้านข้างหมู่บ้านทำให้ระบบนิเวศของหมู่บ้านมีความอุดมสมบูรณ์มาก

ภาพที่ 4.5 แสดงพันธุ์ไม้และสภาพแวดล้อมรอบเรือนบ้านป่าก่า

ที่มา : จากการสำรวจภาคสนาม โดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

เรือนนายมูล ใจปึง เลขที่ 19
 ภาพที่ 4.6 แสดงผังบริเวณ เรือนเลขที่ 22,19
 ลายเส้นโดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

เรียนนายเตรียม ใจปิง เลขที่ 71
 ภาพที่ 4.7 แสดงผังบริเวณ เรือนเลขที่ 20,71
 ลายเส้นโดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

เรือนนายยัน ใจปึง เลขที่ 105
 ภาพที่ 4.8 แสดงผังบริเวณ เรือนเลขที่ 58,105
 ลายเส้นโดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

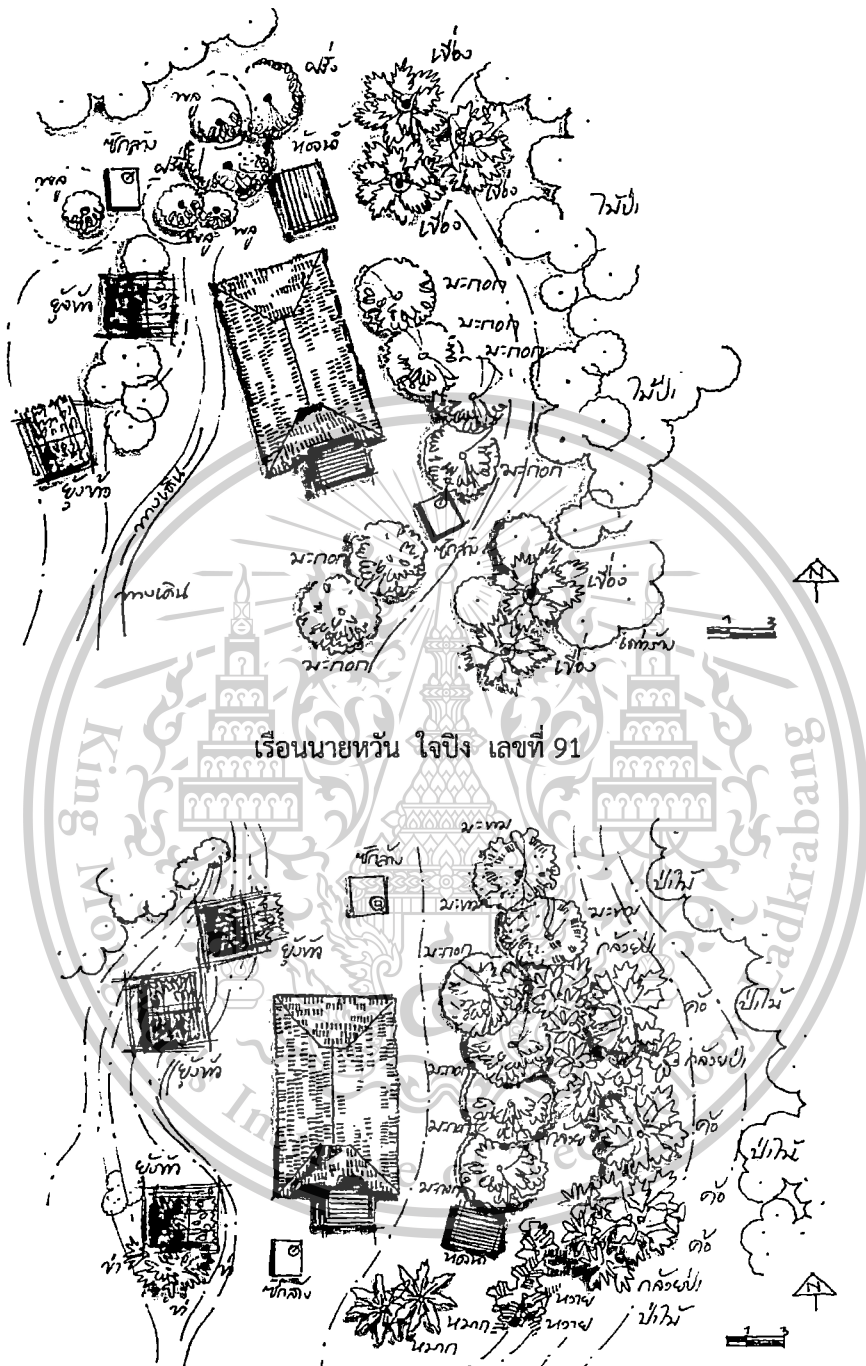

เรือนนายป็น ใจปิง เลขที่ 18
 ภาพที่ 4.9 แสดงผังบริเวณ เรือนเลขที่ 39,18
 ลายเส้นโดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

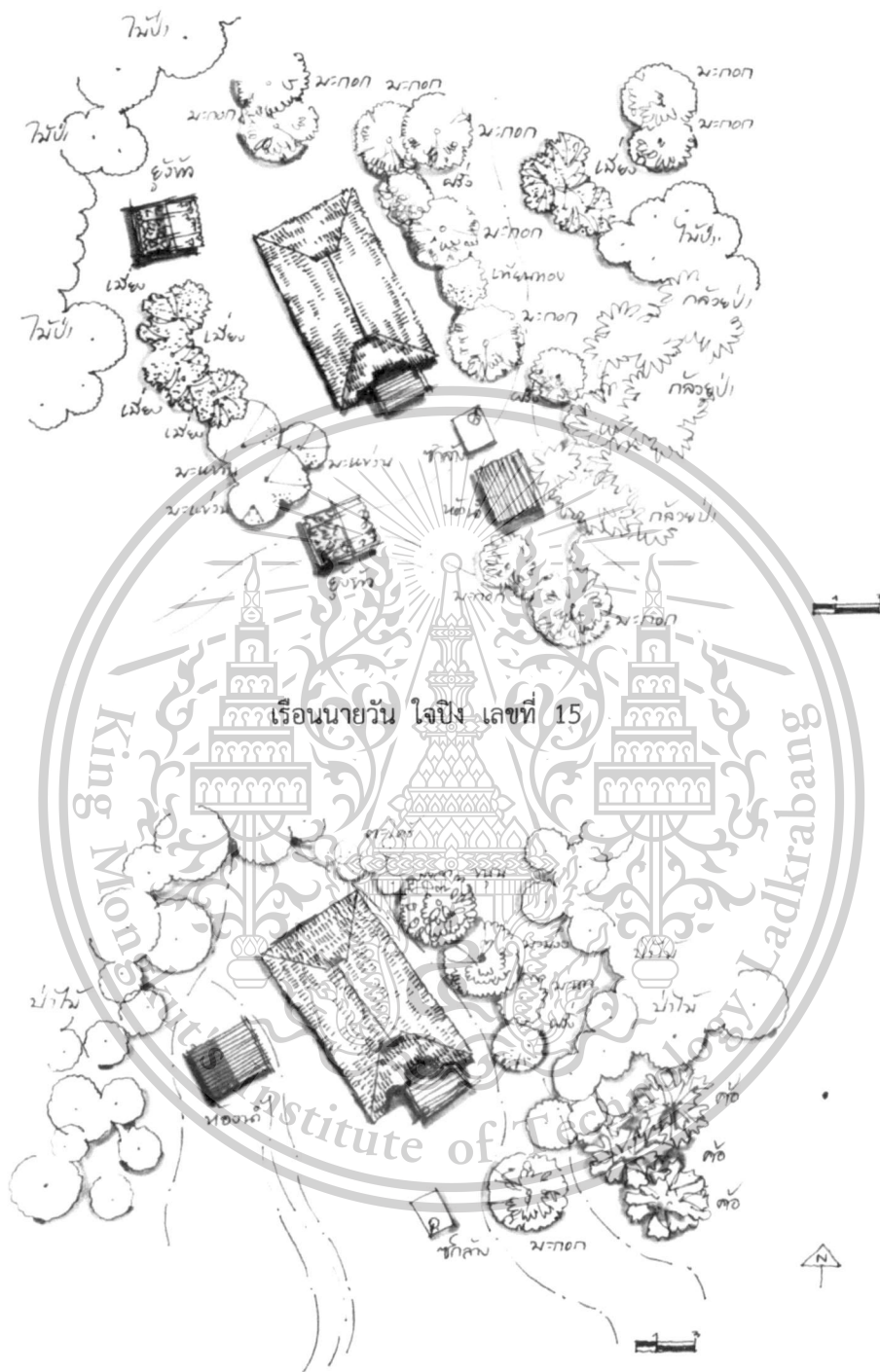

เรือนนายหมอก ใจปึง เลขที่ 24
 ภาพที่ 4.11 แสดงผังบริเวณ เรือนเลขที่ 91,24
 ลายเส้นโดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

เรือนนายเป็ก ใจปึง เลขที่ 94
 ภาพที่ 4.12 แสดงผังบริเวณ เรือนเลขที่ 19,94
 ลายเส้นโดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.
 Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

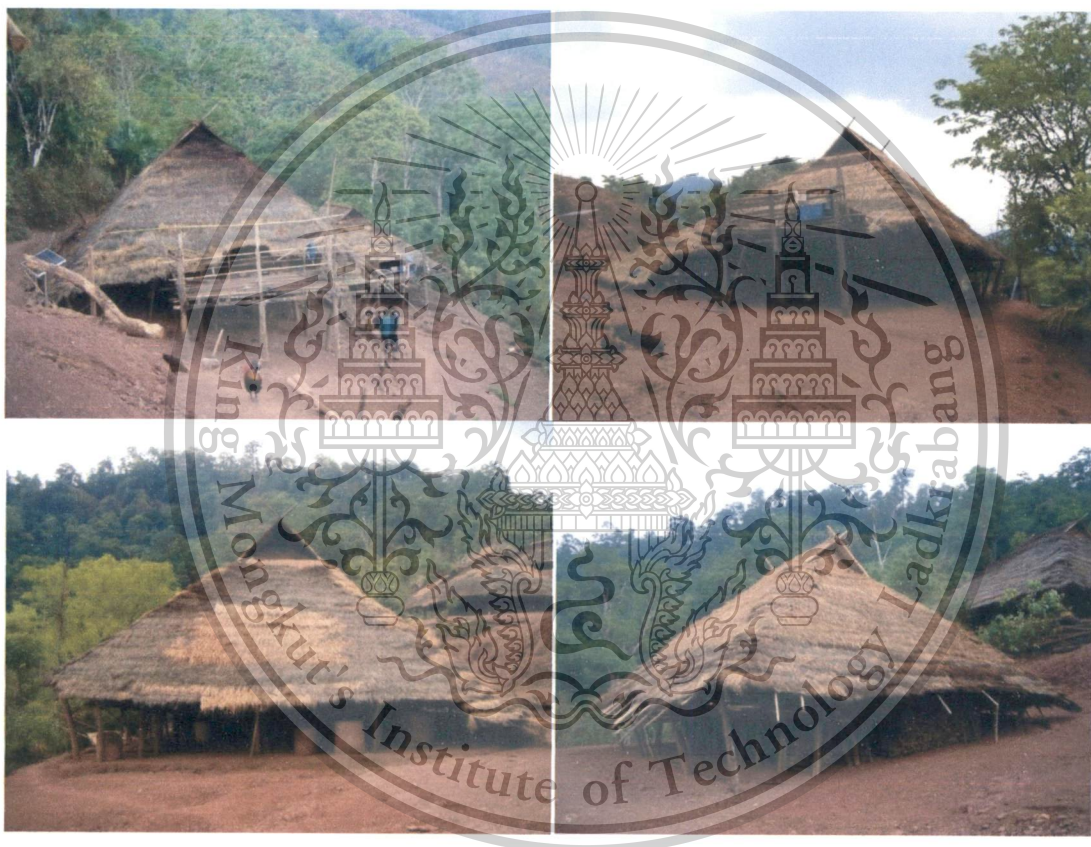
ภาพที่ 4.14 แสดงต้นค้อ , หมาก , เชื่องหลวง , และมะกอก บริเวณบ้านป่าก่า
ที่มา : จากการสำรวจภาคสนาม โดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

การวางพื้นที่ใช้สอยบริเวณรอบเรือนพักอาศัย พื้นที่ใช้สอยบริเวณเรือนนอกจากครกตำข้าวในบริเวณด้านซ้าย ไกล่บันไดและกองฟืนและเล้าหมู กรงไก่บริเวณใต้ถุนแล้ว ยังมีพื้นที่สำหรับลานซักล้างจากน้ำประปาภูเขาใกล้เรือนบริเวณข้างหรือหน้าเรือน และมีส้วมซึ่งมักจะสร้างห่างจากเรือนไปทางด้านติดภูเขา บางเรือนอาจมีส่วนครัวซึ่งจะล้อมรั้วกันสัตว์เลี้ยงเข้ามาทำความเสียหายในบริเวณใกล้เรือน บริเวณที่ลาดเอียงด้านติดสันเขาโดยเฉพาะด้านทิศตะวันตกมักจะมีการสร้างรานชา หรือยุ้งข้าวไว้ในระดับสูงกว่าเรือนเสมอ

ภาพที่ 4.15 แสดงพื้นที่ใช้สอยบริเวณรอบเรือนอาศัย บ้านปากำ
ที่มา : จากการสำรวจภาคสนาม โดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

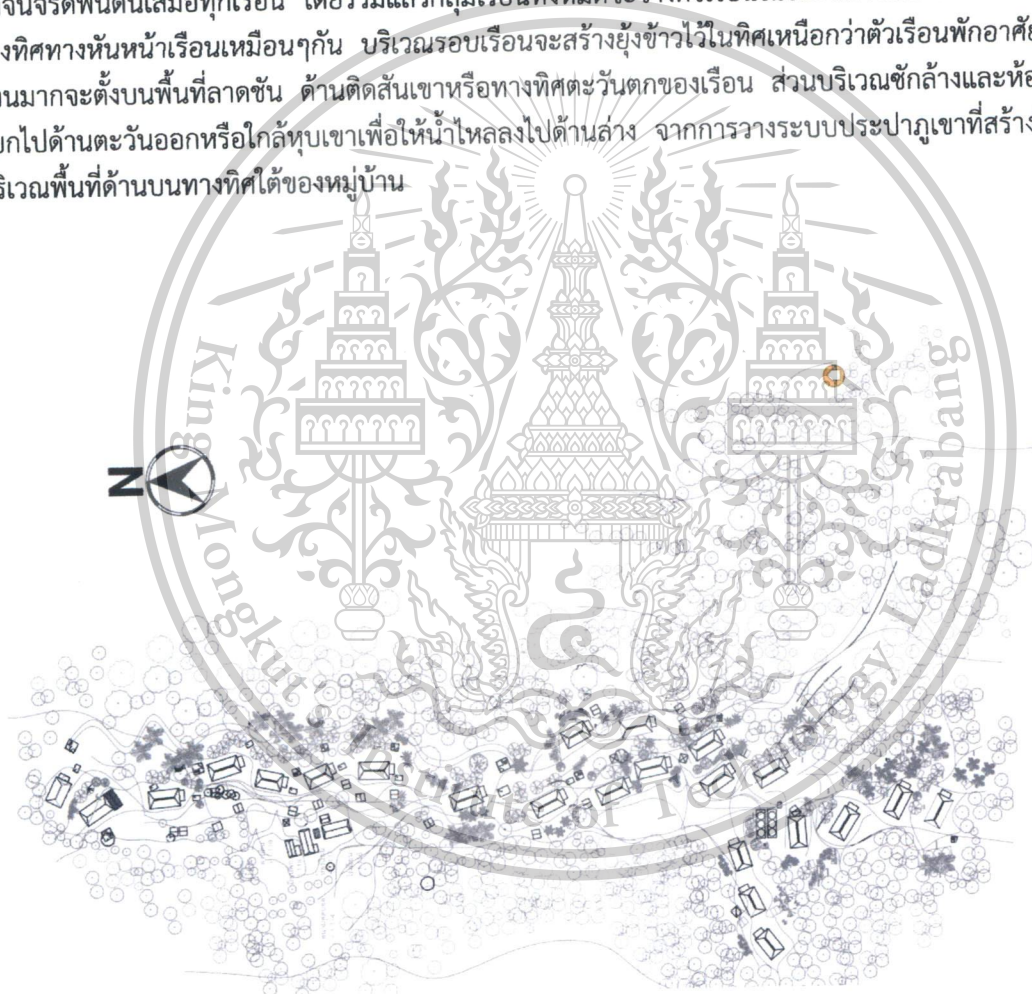
This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

4.1.3 การวางตำแหน่งเรือนและทิศทางของตัวเรือน

จากการศึกษาพบว่าเรือนพักอาศัยของบ้านป่าก่าจะวางตัวเรือนไปในทิศทางเดียวกันคือหันหน้าไปทางทิศใต้หรือตะวันออก โดยเชื่อว่าหันไปทางทิศของบ่อน้ำ (ผิวน้ำประจำหมู่บ้าน)

โดยจะวางตำแหน่งเรือนพักอาศัยไปในแนวเหนือ – ใต้ หันด้านข้างเรือนไปทางทิศตะวันออก ด้านหนึ่งซึ่งเป็นหุบเขาแต่จะมีแนวต้นไม้ธรรมชาติหรือไม่ก็ปลูกเสริมเพื่อบังด้านข้างเรือน ส่วนด้านทิศตะวันตกจะใช้แนวสันเขาบังเรือนได้ จากเรือนทั้งหมด 23 หลัง มีการวางตัวเรือนในลักษณะนี้ทั้งหมด 18 หลัง มี 3 หลังที่หันไปทางทิศตะวันออกด้วยพื้นที่ตั้งเรือนเป็นสันเขาในแนวตะวันออก – ตก แต่ก็วางลักษณะเรือนเหมือนกันทุกหลัง คือ บันไดขึ้นเรือนหรือทางเข้าเรือนอยู่แนวสันเขาเสมอบริเวณทางเข้าเรือนจะมีหลังคาคลุมต่ำจนจรดพื้นดินเสมอทุกเรือน โดยรวมแล้วกลุ่มเรือนทั้งหมดจะวางตัวเรือนในระดับต่างกันหลายระดับแต่จะวางทิศทางหันหน้าเรือนเหมือนกัน บริเวณรอบเรือนจะสร้างยังข้าวไว้ในทิศเหนือกว่าตัวเรือนพักอาศัย ส่วนมากจะตั้งบนพื้นที่ลาดชัน ด้านติดสันเขาหรือทางทิศตะวันตกของเรือน ส่วนบริเวณซีกกลางและห้องน้ำจะแยกไปด้านตะวันออกหรือใกล้หุบเขาเพื่อให้น้ำไหลลงไปตามล่าง จากการวางระบบประปาภูเขาที่สร้างไว้บริเวณพื้นที่ด้านบนทางทิศใต้ของหมู่บ้าน

ภาพที่ 4.16 แสดงการวางหันทิศทางของตัวเรือนพักอาศัย บ้านป่าก่า
ที่มา : จากการสำรวจภาคสนาม โดย ไพศาล พบบุบผา

นี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
อื่นใด ๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Allowed to modify the content, and cite the document when use.

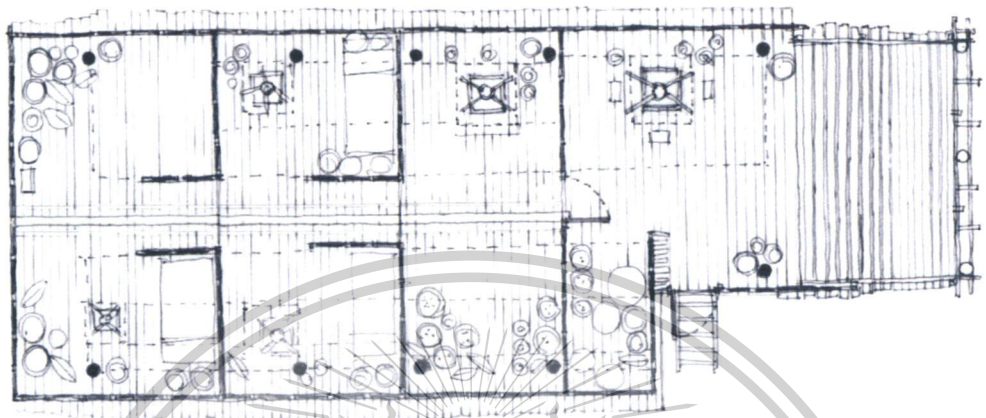
4.2 พื้นที่ภายใน และผังเครื่องเรือน

ภายในเรือนปรีย์ มีการแบ่งพื้นที่ใช้สอยต่างกัน พร้อมทั้งอุปกรณ์ ภายในโดยแบ่ง ออกเป็นส่วนๆดังนี้

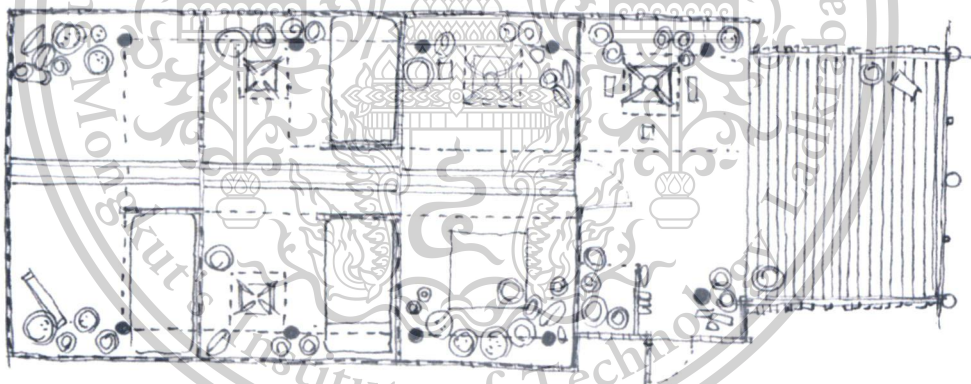
1. ส่วนนอกประสงค์ ซึ่งจะมีเตาไฟทำอาหารอยู่บริเวณกลางห้องหรือค่อนข้างไปติดผนังด้านใน เป็น กระบะกรอบไม้ภายในบรรจุดินตั้งหินเส้า 3 ก้อน หรือเตาเหล็ก 3 ขา ใช้ปรุงอาหารและให้ความอบอุ่น รอบๆ อาจมีเก้าอี้เตี้ยๆหรือท่อมไม้ไผ่ซึ่งได้ 2 - 3 ชั้น รอบๆบริเวณเตาจะมีครกไม้และอุปกรณ์ในการปรุงอาหารต่างๆ วางข้างๆหรือเสียบอยู่บนผนังข้างเรือน ด้านบนเหนือเตาไฟจะทำตะแกรงชั้นไม้ไผ่แขวนลอยเหนือเตา ทำอาหารเป็นรูปสี่เหลี่ยมใช้แขวน , ตากสิ่งของหรือเมล็ดพันธุ์พืชให้แห้ง โดยการรมควันหรือใช้ความร้อนจาก เตาไฟด้านล่าง เหนือชั้นแขวนอาจมีโครงไม้วางพาดเหนือชื่อ ใช้เก็บของเก็บอุปกรณ์ต่างๆ เช่น เสื้อไม้ไผ่สาน , กระบุง , ตะกร้า ฯลฯ บางเรือนอาจทำตู้เก็บของไว้ใกล้ๆเตา ด้านหน้าข้างประตูทางขึ้นเรือนมักจะทำคอกกัน เตี้ยๆใช้สำหรับวางกระบะบ่อใส่น้ำ หรือปัจจุบันบางเรือนอาจเป็นชกน้ำที่ใช้ดื่มกินสำหรับคนในเรือน ด้านหน้า เป็นชานแดดใช้ตากสิ่งของ, นั่งทำงานจึงอาจมีเก้าอี้เตี้ย

2. ส่วนห้องฮีด จะอยู่ด้านในมีผนังและประตูกัน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน 2 ด้าน ของเรือนโดยมีทางเดิน ตรงกลางเพื่อเชื่อมต่อไปยังส่วนนอนด้านหลัง ส่วนทางทิศตะวันตกมักจะทำวงอุปกรณ์หรือเปราะห์(กระบุง) ใส่ ข้าวเปลือกหรือโทะเหล้ากลบ อาจปูเสื่อไม้ไผ่สานไว้ ส่วนทิศตะวันออกจะมีเตาไฟเพื่อใช้นั่งข้าว พร้อมตะแกรง ชั้นไม้เหนือเตาเหมือนเตาไฟด้านนอก บริเวณชานนี้วางอุปกรณ์อื่นๆและเก้าอี้เตี้ยๆเตาไฟบริเวณนี้จะใช้เพียง เพื่อนั่งข้าวโดยเฉพาะ คนในเรือนที่นับถือผีเรือนเหมือนกันเท่านั้น จึงจะต้องหมอนั่งข้าวได้ ปกติบริเวณนี้ไม่ อนุญาตให้บุคคลภายนอกเข้ามาเด็ดขาด ยกเว้นเมื่อมีพิธีศพ

3. ส่วนนอนและเก็บของ เป็นบริเวณส่วนนอนของสมาชิกในเรือนซึ่งอาจมีหลายครอบครัวอยู่ด้วยกัน ส่วนนอนจะกันผนังไม้ไผ่สานขัดแตะชนชื่อ จากแนวทางเดินตรงกลางเรือน ซึ่งจะเดินบนไม้แป้นตอง ผนังด้าน ขวางเรือนจะกันจนถึงผนังด้านข้างที่เอียงผายออก ด้านยาวของเรือนจะกันผนังแคบๆพอบังตา ภายในส่วน นอนจะมีที่นอนเป็นสาดไม้ไผ่ (ปัจจุบันเป็นที่นอน) หนึ่งศีรษะไปทางด้านผนังด้านนี้ หนึ่งเท้าออกสู่ทางเดิน มี เตาไฟอยู่ในบริเวณนี้เพื่อให้ความอบอุ่น (บางครั้งทำอาหาร) เหนือเตามีตะแกรงไม้แขวนสิ่งของ ผนังด้านข้าง มักจะทำชั้นแขวนยาวตลอด ใช้เก็บของส่วนตัวของครอบครัว ด้านบนเหนือชื่อมักมีชั้นไม้ระแนงไว้เก็บของใช้ ต่างๆ

นายมอน ใจบึง เรือนเลขที่ 39

นายมูล ใจบึง เรือนเลขที่ 19

ภาพที่ 4.17 แสดงผังพื้นเครื่องเรือน ภายในเรือนชาวปรีย บ้านปากำ

นี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
 material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.
 en to modify the content, and cite the document when use.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

4.2.1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนพักอาศัย

พื้นที่ใช้สอยภายในเรือนพักอาศัยของชาวปักษ์บ้านปากำนั้น สัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวัน ซึ่งรวมถึงคติความเชื่อที่ทำให้พฤติกรรมการใช้งานในพื้นที่ต่างๆแตกต่างกันไปด้วยความเชื่อในผีเรือนและเตาหนึ่งข้าว ที่ต้องแยกจากเตาปรุงอาหารและเป็นส่วนศักดิ์สิทธิ์เฉพาะคนในเรือนเท่านั้น การใช้งานของเตาข้าวที่ต้องใช้ทุกวัน จึงมีความสำคัญมากที่สุดในช่วงวัฒนธรรมในการใช้น้ำดื่มจากตาน้ำของหมู่บ้าน ด้วยกระบอกไม้ไผ่ ก็เป็นเหตุที่ทำให้ต้องมีพื้นที่วางกระบอกน้ำไว้ข้างบันไดทางขึ้นเรือน

การสร้างยุ้งข้าว (รานชา) ไว้นอกเรือนและมักตั้งอยู่ในระดับไม่ต่ำกว่าเรือนเสมอ เมื่อนำข้าวจากยุ้งข้าวมาตำ บริเวณครกกระเดื่องข้างบันไดทางขึ้นเรือน ต้องเข้าออกบริเวณชายคาข้างเรือน ในกรณีที่เก็บข้าวไว้ในเรือนก็ต้องนำข้าวมาตำที่ครกกระเดื่องข้างเรือน ต้องผ่านเข้าออกประตูและบันไดเสมอ เมื่อตำข้าวแล้วเสร็จต้องนำไปหนึ่งที่เตาหนึ่งข้าวในห้องฮีตเท่านั้น จึงต้องขึ้นบันไดผ่านประตู 2 บานเพื่อหนึ่งข้าว ในกรณีที่ใช้พื้นที่ในการปรุงอาหารหนึ่งข้าวต้องขึ้นลงบันได เพื่อนำพื้นบริเวณใต้ถุนมาใช้ก่อเตาหนึ่งข้าวและเตาอาหารตลอดจนเตาไฟในห้องนอนด้วย

ความสัมพันธ์ของทางเดินหลักเข้าสู่เรือนทางด้านทิศใต้ด้านหน้าเรือน เข้าสู่ชายคาด้านบันไดขึ้นเรือน จะต้องมีครกกระเดื่องสำหรับตำข้าว ซึ่งปกติชาวปักษ์จะตำข้าวตอนเช้ามืดเกือบทุกวัน ยกเว้นวันกรรมที่ห้ามตำข้าว แต่ใช้ครกไม้บนเรือนตำได้ ครกนี้จะอยู่ในตำแหน่งใกล้บันไดขึ้นเรือน เพราะต้องขึ้นลงเพื่อตำข้าวเกือบทุกวัน ซึ่งจะสัมพันธ์กับตำแหน่งกองฟืนใต้ถุนเรือนเพราะฟืนใช้กับเตาไฟเพื่อทำอาหารและให้ความอบอุ่นพื้นที่บริเวณครกกระเดื่องได้ชายคาด้านนี้สามารถใช้งานได้ตลอดมีหลังคาคลุมกันฝนและลมหนาวได้ดี เป็นการเน้นความสัมพันธ์ระหว่างพื้นที่ใช้สอยบนเรือนกับพื้นที่ใช้สอยในระดับพื้นดินใต้เรือน

พื้นที่ใช้สอยบนเรือนซึ่งประกอบด้วยส่วนเปิดและส่วนปิดก็มีการเชื่อมต่อกันด้วยประตูและทางเดินร่วมพื้นที่นอกประสงค์ด้านหน้าเรือนเชื่อมต่อจากภายนอกด้วยบันไดและประตูเข้าเรือน กิจกรรมและพฤติกรรมส่วนใหญ่ของคนในเรือนจะอยู่ในบริเวณนี้ เนื่องจากเป็นพื้นที่ใช้ทำอาหาร, ทานอาหาร, พุดคุย, พักผ่อน, ทำงานจักสาน ฯลฯ ใกล้ประตูทางเข้าจะเป็นบริเวณที่วางกระบอกน้ำที่วางกระบอกน้ำไม้ไผ่ซึ่งสร้างเป็นคอกกัน สำหรับน้ำดื่มของแขกหรือคนในเรือน เมื่อจะออกไปไร่ข้าวก็จะหยิบกระบอกใส่ตะกร้าหรือย่ำไปด้วยเสมอพื้นที่นอกประสงค์เป็นส่วนแรกเมื่อเข้าสู่เรือนพัก เป็นศูนย์กลางของกิจกรรมของคนในเรือนหรือแขกเป็นส่วนต้อนรับแขก เป็นพื้นที่ทานอาหารทำกิจกรรมร่วมกัน เชื่อมต่อไปยังพื้นที่ชานแดด ด้านหน้าเรือนซึ่งใช้ตากสิ่งของต่างๆและทำกิจกรรมกลางแจ้ง มีรั้วกัน 3 ด้าน พื้นปูด้วยไม้เชื่องแว่นร่องเพื่อระบายน้ำ

ส่วนชานแดดที่เชื่อมต่อกับชานนอกประสงค์ ด้วยช่องด้านหน้าเรือนใต้ชายคาที่วางแว่นเป็นช่วงเดี่ยวๆไว้ ชายคาด้านหน้าปกคลุมด้านหน้าเรือนเกือบหมด เพื่อป้องกันฝนและความเย็นเข้ามาในส่วนนอกประสงค์ ช่วงที่วางแว่นไว้สามารถเป็นช่องมองไปสู่ภายนอกเรือนได้ เป็นช่องเปิดเพียง 1 แห่ง ของพื้นที่ใช้สอยบนเรือน บริเวณผนังด้านข้างเรือนจะทำชั้นแขวนติดผนังยาวตลอด ใช้สำหรับเก็บของต่างๆที่จำเป็นในบริเวณชานนอกประสงค์ ซึ่งอยู่ด้านข้างของเตาไฟเพื่อสะดวกในกิจกรรมต่างๆเช่น ทำอาหาร ปรุงอาหาร ทานอาหาร

ผนังด้านในของเรือนกันส่วนพื้นที่ภายในออกจากพื้นที่ด้านนอกจะเป็นผนังทึบด้านบนทำช่องตารางระบายลม มีประตูกันเพื่อเชื่อมต่อไปยังพื้นที่ใช้สอยด้านใน เป็นช่องเปิดช่องเดียวที่เข้าสู่พื้นที่เขตหวงห้าม

เช่น ห้องฮีตและส่วนห้องนอนของสมาชิกในเรือน ด้านข้างประตูเป็นพื้นที่เก็บของซึ่งมักจะทำเป็นช่องแคบๆ ระหว่างบันไดและประตูขึ้นเรือนและประตูสู่ห้องฮีต ซึ่งมักใช้เก็บอุปกรณ์เครื่องใช้ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต เช่น เสื้อ, กระบุง, กระดัง เป็นตำแหน่งที่สะดวกในการใช้งาน

การกั้นส่วนห้องฮีตและส่วนนอนด้วยผนังที่มีประตูและกุญแจไม้ เพื่อเป็นสัญลักษณ์แสดงอาณาเขตหวงห้ามหรือเพื่อป้องกันการผิตฮีต (จารีต) ซึ่งอาจทำให้ผีเรือน ไม่พอใจจะส่งผลกระทบต่อคนในเรือนได้ ปกติหากไม่มีบุคคลภายนอกขึ้นเรือนประตูก็จะเปิดไว้ เพราะการเชื่อมต่อของกิจกรรมและพฤติกรรมการใช้งาน เตาหนึ่งข้าวอยู่ในบริเวณห้องฮีต แต่เตาทำอาหารอยู่ด้านนอกและชาวปรัยมักจะทานอาหารบริเวณชานนอกประสงค์ เพราะสะดวก มีแสงสว่างและอากาศถ่ายเทสะดวกกว่า

ภายในบริเวณพื้นที่ห้องฮีตจะแบ่งเป็นสองฝั่ง มีทางเดินแบ่งกลางด้านทิศตะวันตกจะเป็นพื้นที่เก็บข้าวที่ใช้หนึ่ง โดยจะใส่ข้าวไว้ในกระบุง ข้าวเปลือกและข้าวที่ตำแล้ว ตลอดจนเป็นส่วนเก็บเหล่าอูและใช้บนพื้นที่ประกอบพิธีกรรมเลี้ยงผีเรือน ตามฮีตต่างๆ และเมื่อมีพิธีศพจะตั้งศพบริเวณนี้ จะมีเสาไม้ไผ่ปู้ไว้ขณะนั่งทำพิธี สิ่งสำคัญคือเป็นบริเวณเสาแฮกที่ทำพิธีเมื่อเริ่มปลุกเรือนอยู่ที่มุมห้องบริเวณที่เก็บข้าวนี้

พื้นที่ส่วนห้องฮีตจึงมีส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือบริเวณเตาไฟและบริเวณเก็บข้าวและทำพิธีกรรมซึ่งอยู่ติดกันไม่มีผนังกั้น

พื้นที่ส่วนนอนจะเป็นส่วนในสุดของพื้นที่ในเรือน การกั้นส่วนนอนของแต่ละครอบครัว จะใช้แผงไม้ไผ่ขัดแตะกันบังเตา มีช่องทางเข้าส่วนนอน พื้นที่ส่วนนอนจะอยู่ด้านในโดยมีส่วนห้องฮีตกันไว้ เพราะชาว ปรัยมีความเชื่อว่าผีเรือนสามารถปกป้องคุ้มครองคนในเรือนได้ การจัดพื้นที่จึงจัดให้บริเวณห้องฮีตเป็นส่วนแรกที่จะเข้าถึงพื้นที่ภายในเรือน เพื่อกันจากบุคคลภายนอกและสิ่งร้ายที่จะเข้าถึงพื้นที่นอนหรือส่วนพื้นที่ส่วนตัวของคนในเรือน พื้นที่ส่วนนอนสัมพันธ์กับส่วนห้องฮีตด้วยระบบความเชื่อมากกว่ากิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่

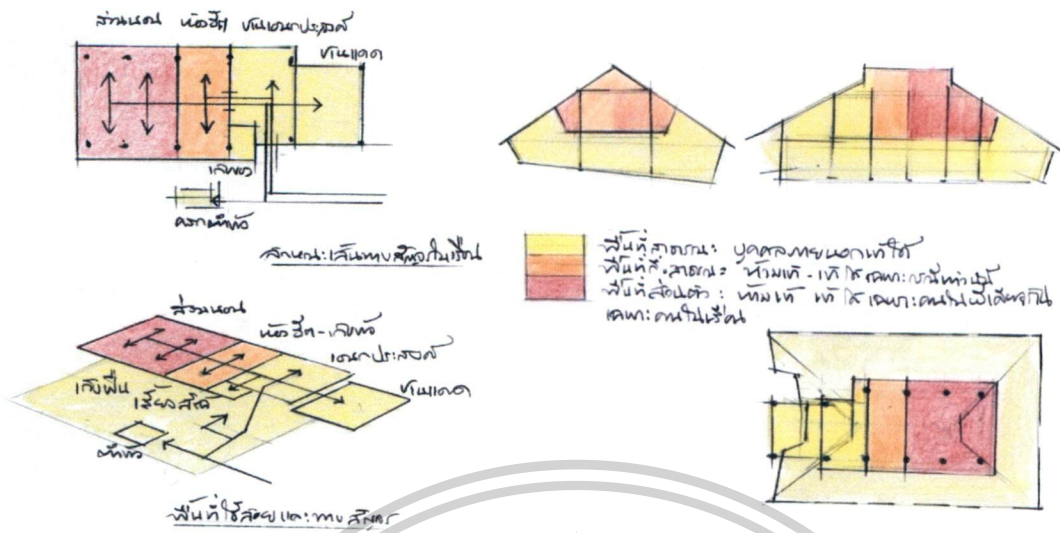
ความสัมพันธ์ของพื้นที่ใช้สอยต่างๆในเรือน จึงประกอบด้วยพฤติกรรมตามแต่กิจกรรมที่เกิดในพื้นที่ และความเชื่อตามวัฒนธรรมประเพณีของชาวปรัย ซึ่งแสดงออกได้จากการจัดพื้นที่ใช้สอยต่างๆ ทั้งบนเรือนและพื้นที่ใช้สอยในระดับดินใต้เรือน

ด้านทิศตะวันออกจะเป็นเตาไฟใช้สำหรับนั่งข้าวประจำวัน พื้นที่เปิดโล่งถึงกันผนังด้านข้างทึบ เชื่อมต่อไปยังส่วนนอนของสมาชิกในเรือนด้วยช่องทางเดินแคบๆ แบ่งส่วนนอนเป็น 2 ฝั่ง ไม่มีประตู

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 4.18 แสดงผังความสัมพันธ์และพื้นที่ใช้สอยภายในเรือน
ลายเส้น โดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

4.2.2 การวิเคราะห์โครงสร้างของเรือนที่ทำให้เกิดที่ว่างภายใน

จากระบบโครงสร้างของหลังคาและการวางผังเรือนที่แนบกับเชิงเขาทำให้รูปทรงภายนอกของเรือนชาวปรัยเมื่อมองจากภายนอกเห็นเป็นรูปสามเหลี่ยมทั้งด้านหน้าและด้านหลัง เกิดจากโครงสร้างหลังคาช่วงที่เป็นจั่ว โดยเฉพาะโครงจันทันหรือสยว 3 ชุด กลางเรือน เมื่อมองจากด้านนอกจะเห็นความสัมพันธ์กับพื้นดินและแนวสันเขาเสมอ เนื่องจากผนังเรือนด้านในซึ่งถูกหลังคาคลุมจนหมดมีแนวผายออก แต่ระนาบหลังคาเอียงเฉียงลงตามลักษณะของจันทันด้านข้างเรือน ความลาดเอียงของหลังคาด้านข้างจะมีประมาณ 40° - 45° องศา เมื่อสัมพันธ์กับความสูงจากพื้นถึงระดับข้อ 170 - 190 เซนติเมตร ทำให้เกิดที่ว่างภายในเรือน แม้หลังคาจั่วจะทำให้เกิดระนาบเอียงเหนือศีรษะเอียงสอปขึ้น เมื่อมีข้อพาดกลางระหว่างหัวเสาทุกเสาและชาวปรัยนิยมวางท่อนไม้เหนือข้อ เพื่อทำชั้นเก็บของด้านบนทำให้ไม่รู้สึกรัดอึดมากนัก และเมื่ออยู่ในเรือนกิจกรรมที่เกิดขึ้นมักจะเป็นการนั่งหรือนอนโดยเฉพาะช่วงกลางวัน จึงเหมาะสมกับพฤติกรรมการใช้งานของบุคคลภายในเรือน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.19 แสดงโครงสร้างที่ทำให้เกิดที่ว่างภายในเรือน
ลายเส้นโดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ที่ว่างในเรือนพักอาศัยชาวปรีย บ้านปากำ มี 2 ลักษณะ ได้แก่ ที่ว่างปิดล้อมมิดชิด และที่ว่างปิดล้อมบางส่วน

ที่ว่างปิดล้อมมิดชิด ได้แก่ ส่วนนอน ส่วนห้องฮีด

ที่ว่างปิดล้อมบางส่วน ได้แก่ บริเวณที่ว่างชานอเนกประสงค์ ได้ถูกรื้อถอน

ภาพที่ 4.20 แสดงลักษณะที่ว่างในเรือนพักอาศัยชาวปรีย บ้านปากำ
ลายเส้นโดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

4.2.3 พื้นที่ภายใน และลักษณะที่ว่างภายใน อันเกิดจากลักษณะโครงสร้างและรูปทรงของเรือน

พื้นที่ภายในและลักษณะที่ว่างภายในเรือนชาวปรีช จะสอดคล้องกับมิติของที่ว่างอันเกิดจากโครงสร้างหลังคาเป็นหลัก โดยเฉพาะระนาบส่วนบนเหนือคีระชะ แต่บางเรือนจะมีโครงไม้ซึ่งทำไว้เหนือคานเพื่อเก็บอุปกรณ์เก็บของเป็นชั้นเหนือคีระชะโปร่ง แต่จะเห็นและรู้สึกกับระนาบของพื้นที่หลังคาได้เสมอ ยกเว้นในส่วนท้ายของเรือนที่โครงหลังคาจะเอียงลาดลงตลอดแนวด้านหลัง ประกอบกับผนังด้านหัวเรือน ซึ่งเป็นระนาบด้านข้างเอียงออกทำให้มิติของที่ว่างไม่อึดอัด เกิดที่ว่างที่ใช้ประโยชน์ได้

1. พื้นที่บริเวณนอกประสงค์ เนื้อที่และลักษณะที่ว่างบริเวณนี้ถูกแบ่งออกด้วยทางสัญจรที่จะเข้าไปยังห้องฮีด ส่วนนอน และส่วนทางที่เชื่อมต่อไปยังชานแดด ยกเว้นบริเวณเตาไฟซึ่งเป็นจุดที่สามารถทำกิจกรรมต่างๆ เหนือเตาไฟจะแขวนตะแกรงไม้ อย่างสิ่งของต่างๆและเหนือตะแกรงมีชั้นวางของทำด้วยท่อนไม้โปร่ง ทำให้บนเรือนไม่รู้สึกกับความเอียงลาดของระนาบหลังคา ยกเว้นบริเวณที่เชื่อมต่อไปยังชานแดด เนื่องจากมีหลังคาคลมต่ำมากเพียงพอให้เห็นภายนอกได้ เป็นช่องแคบๆเท่านั้น แสงสว่างจึงเข้ามาโดยตรงได้มากที่สุดจากช่องนี้เท่านั้น ส่วนทางเข้าและบันไดหากไม่เปิดประตูก็จะปิดทึบด้วยระนาบผนังและประตู

2. พื้นที่และที่ว่างส่วนห้องฮีดจะถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน โดยทางเดินที่เชื่อมต่อไปยังส่วนนอกของ แต่ละครอบครัว โดยด้านหนึ่งจะใช้พื้นที่เป็นเตาหุงข้าวสำหรับทุกคนในเรือน อีกด้านซึ่งเป็นด้านเสาแฉก ใช้เก็บของทำพิธีกรรมต่างๆ เช่น ดูดเหล้าไห ทำพิธีศพ ระนาบด้านบนจะเฉียงตามลักษณะหลังคา บางเรือนมีชั้นเหนือคีระชะ ยกเว้นบริเวณทางเดินที่จะไม่มีชั้น การทำชั้นจะใช้โครงไม้จริงหรือไม้ไผ่วางห่างๆ ทำให้ไม่เกิดความรู้สึกอึดอัดมาก แต่เนื่องจากมีเตาหุงข้าวอยู่บริเวณนี้ ทำให้ควันไฟอบอยู่ใต้หลังคาทำให้เขม่าควันไฟจับโครงสร้างหลังคา ประกอบกับไม่มีช่องหน้าต่าง ทำให้บริเวณห้องฮีดมีความมืดมาก แต่ยังมีช่องแสงจากด้านหน้าเหนือประตูทางเข้า ซึ่งมักทำเป็นตาราง

3. พื้นที่และลักษณะที่ว่างบริเวณส่วนนอน ลักษณะที่ว่างส่วนนอนเป็นที่ว่างขนาดเล็กๆเพียงพอที่ใช้เพื่อนอนเท่านั้น อาจมีส่วนเป็นเตาไฟที่ให้ความอบอุ่นหรือปรุงอาหารได้เฉพาะครอบครัวขนาดเล็ก 2 – 3 คนเท่านั้น เนื้อที่ส่วนท้ายจะมีลักษณะเอียงทั้งด้านหลังคาและผนังด้านข้างที่เอียงผายออก

4. พื้นที่และลักษณะที่ว่างส่วนด้านข้างเรือนบริเวณทางขึ้นและทางเข้าตัวเรือน ลักษณะที่ว่างอันเกิดจากระนาบหลังคาที่เอียงลาดจากผนังด้านข้างเรือนจนจรดพื้นด้านข้างทำให้ระนาบด้านบนเอียงไปด้านเดียว ส่วนอีกด้านนั้นมีผนังเรือนและพื้นที่ใต้เรือนที่ยกพื้นสูง เชื่อมต่อไปยังใต้พื้นเรือนและเลยไปอีกด้านของเรือนด้านหลังเชื่อมต่อกับระนาบเอียงของหลังคาด้านหลังซึ่งเอียงลาดทำให้ลักษณะที่ว่างถูกกดต่ำลงอีก ไม่มีแสงเข้ามาได้ ยกเว้นแสงทางอ้อมจากช่องชายคา ช่องใต้ถุนเรือน แสงสว่างโดยตรงมาจากช่องเปิดด้านหน้าที่เข้าสู่ตัวเรือนเท่านั้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

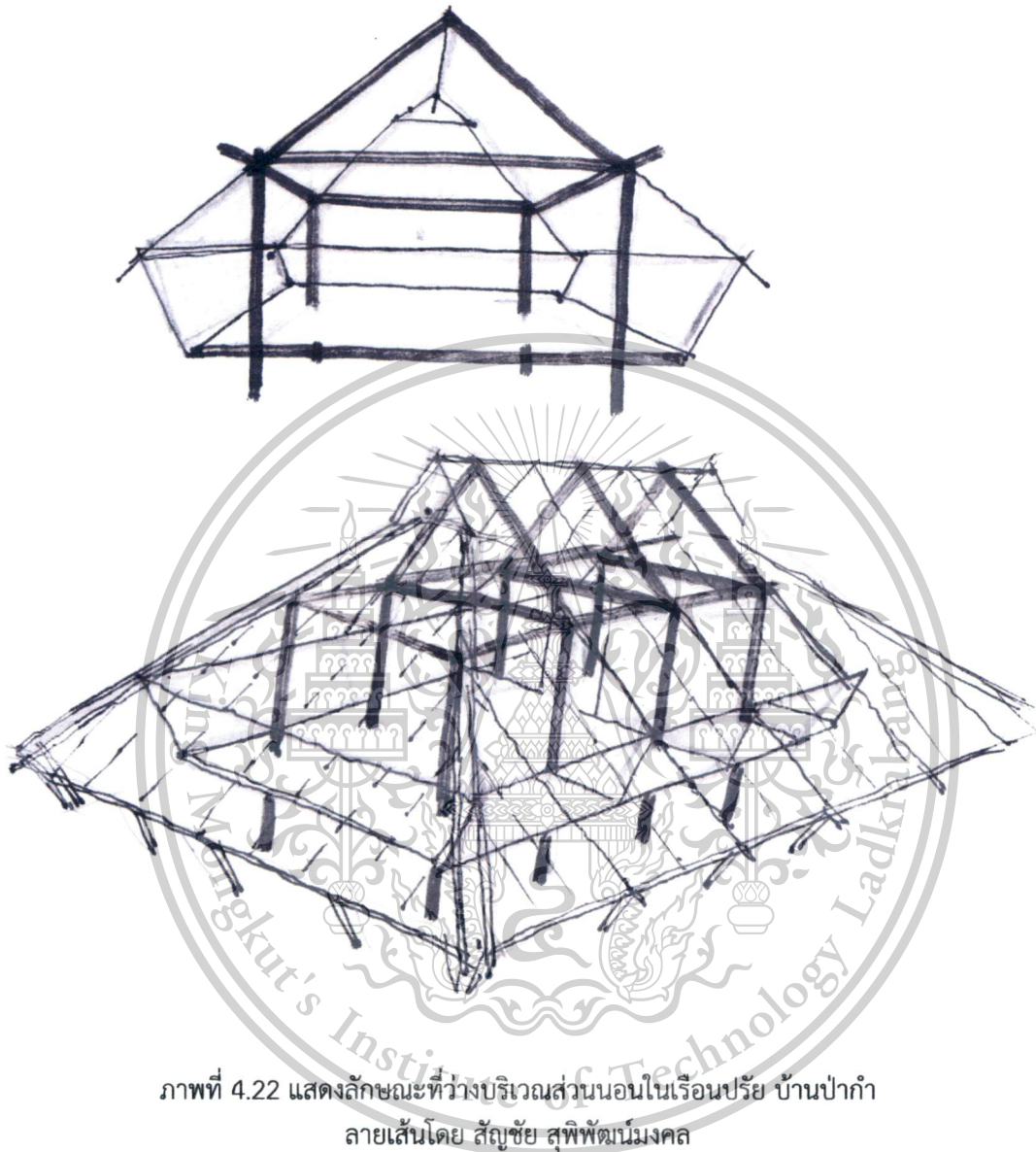

ภาพที่ 4.21 แสดงที่ว่างบริเวณห้องฮีตในเรือนชาวปรีบ้านปากำ
ลายเส้นโดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 4.22 แสดงลักษณะที่วางบริเวณส่วนนอนในเรือนปรี บ้านปากำ
ลายเส้นโดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 4.23 แสดงลักษณะที่ว่างส่วนนอกประสงค์
ภาพจำลอง 3 มิติโดย นายศิริพงษ์ งามโชนง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 4.24 แสดงลักษณะที่ว่างส่วนห้องฮีด
ภาพจำลอง 3 มิติ โดยนายศิริพงษ์ งามโชนง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 4.25 แสดงลักษณะที่ว่างส่วนห้องนอน
ภาพจำลอง 3 มิติ โดย นายศิริพงษ์ งามโขง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

4.2.4 การวิเคราะห์ลักษณะของช่องเปิด และการระบายลมภายในเรือน

ภายในเรือนพักอาศัยของชาวปรัยบ้านปากำ ไม่มีหน้าต่าง เนื่องจากหมู่บ้านตั้งอยู่บนพื้นที่สูงมีอากาศหนาวเย็นตลอดปี ไม่มีความจำเป็นที่ต้องเปิดช่องเพื่อรับลม แต่ผนังเรือนซึ่งเป็นผนังไม้ไผ่สานขัดแตะ ก็มีช่องว่างระบายอากาศให้ถ่ายเทสำหรับคนในเรือนได้อย่างดี การระบายอากาศจึงผ่านผนังด้านในออกมา บริเวณที่ว่างใต้ชายคาได้ ส่วนการทำอาหารและแรงไฟในเตาไฟต่าง ๆ นั้น อากาศร้อนและควันไฟจะลอยขึ้นและระบายออกบริเวณจั่วของเรือนและแทรกซึมออกจากหลังคาถ้ำคาบางส่วน (เป็นผลทางอ้อมในการรักษาเนื้อไม้ไม่ให้แมลงกัดกินได้) บริเวณด้านบนของผนังกันห้องฮีตกับส่วนด้านบนนอก มักจะทำเป็นช่องระบายลมด้วยไม้ตีตารางไขว้กันเว้นช่องว่างเป็นรูปสี่เหลี่ยมเป็นการช่วยให้อากาศถ่ายเทขึ้นไปด้านบนและระบายออกไปด้านบนนอกบริเวณจั่ว จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่เรือนพักของชาวปรัยจึงมีจั่วขนาดเล็กเสมอ นอกจากการให้ควันไฟป้องกันโครงสร้างหลังคาโดยเฉพาะไม้ไผ่ไม่ให้มอดกิน

ช่องเปิดของเรือนจึงมีเพียงด้านหน้าเรือนช่องของชายคาที่ทำช่องด้านหน้าออกมาสู่ชานแดด เป็นช่องเดี่ยวๆ ที่มักจะต้องก้มศีรษะเมื่อจะออกมา แต่เป็นระดับที่พอดีกับระดับสายตาหากนั่งอยู่บริเวณชานอเนกประสงค์ แสงจึงเข้ามาสู่ส่วนชานอเนกประสงค์ด้วยช่องเปิดนี้ พื้นที่ภายในของบริเวณนี้จึงมีแสงสว่างพอเพียงทำกิจกรรมได้ บริเวณห้องฮีตจะมีแสงเข้ามาได้เฉพาะบริเวณประตูเปิดปิดและช่องลมเหนือผนังประตูเท่านั้น ถึงมีแสงน้อย แต่ก็เพียงพอที่จะใช้งานบริเวณเตาไฟได้หากเปิดประตู หรือใช้แสงสว่างจากเตาหนึ่งข้าง บริเวณห้องนอนจะเป็นบริเวณที่ปิดทึบที่สุด อาจมีแสงจากเตาไฟและแสงสว่างที่ลอดเข้ามาทางผนังตามช่องไม้ไผ่ที่สานขัดแตะไว้เท่านั้น การระบายลมก็จะผ่านผนังไม้ไผ่ขัดแตะช่อง

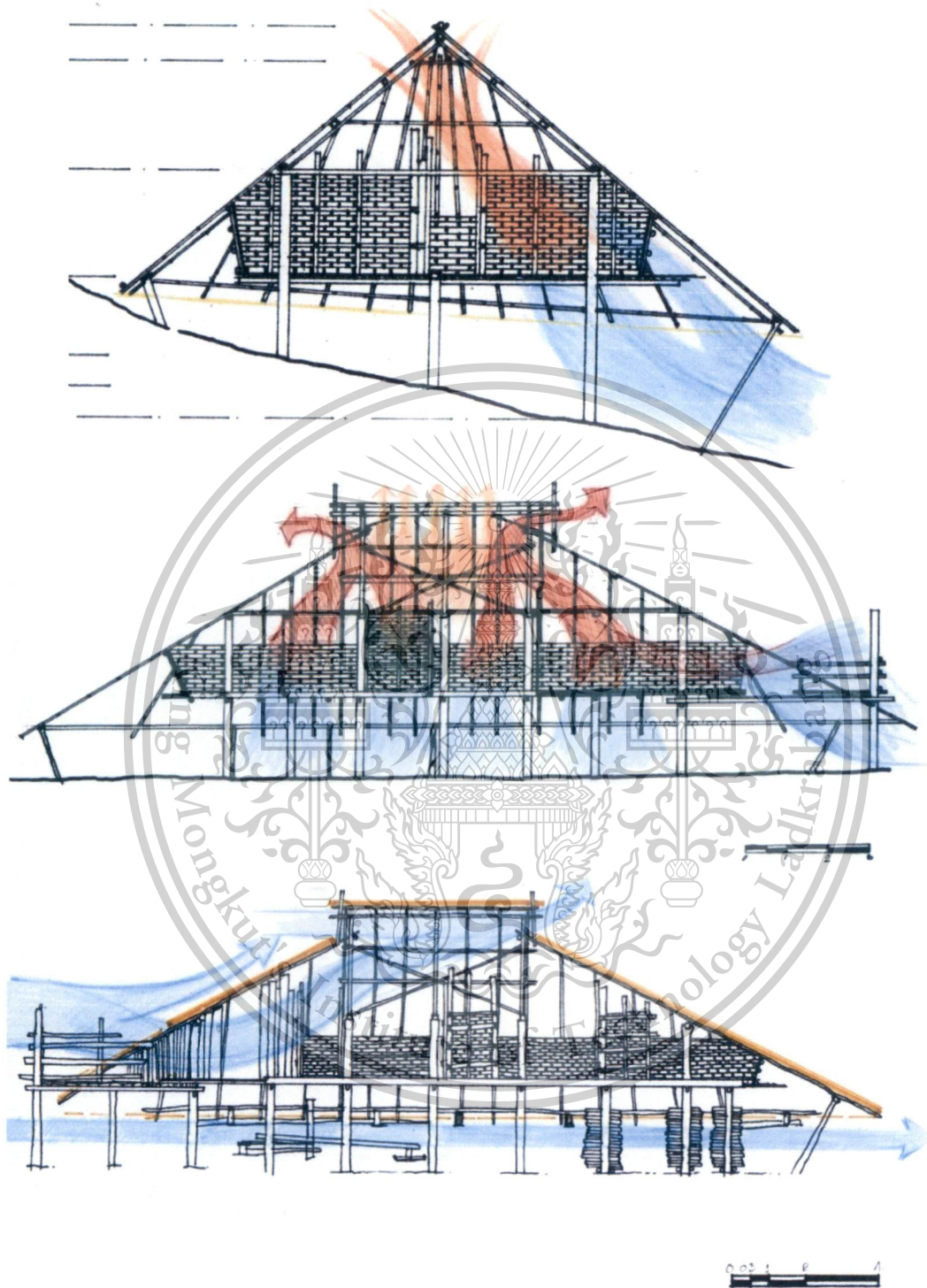

ภาพที่ 4.26 แสดงการระบายควันไฟในครัวเรือน
ที่มา : จากการสำรวจข้อมูลภาคสนาม โดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 4.27 แสดงระบายนมและคว้นของเรือนปรีย์ บ้านปากำ
ที่มา : ภาพลายเส้น โดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 4.28 แสดงช่องเปิดระบายลมเหนือประตูภายในเรือนปรีย์
ที่มา : จากการสำรวจภาคสนาม โดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

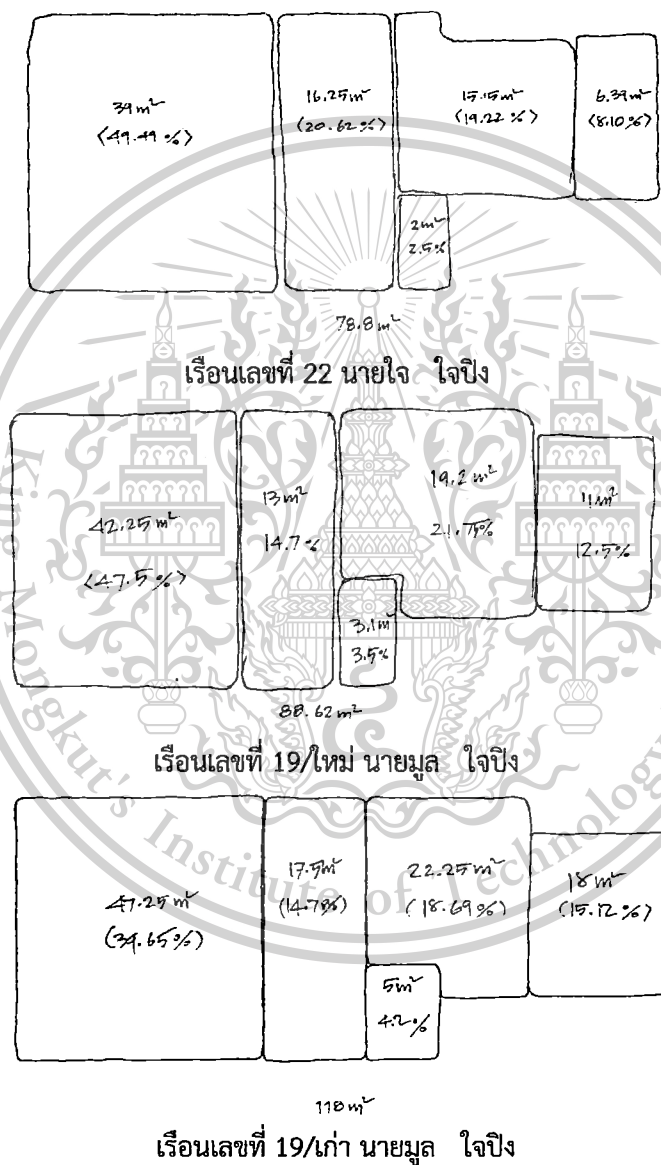
This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

4.2.5 การวิเคราะห์ที่ว่างและพื้นที่ใช้สอยในเรือนชาวปรี

จากการศึกษาพื้นที่ใช้สอยหลักในเรือนพักซึ่งแบ่งเป็น 5 ส่วน 1. ส่วนชานนอกประสงค์ 2. ชานแดด 3. ส่วนเก็บของ 4. ส่วนห้องยี่ต 5. ส่วนนอน

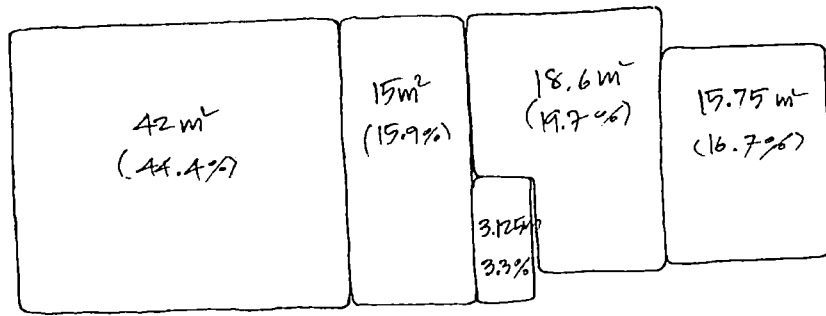
การใช้พื้นที่ในเรือนพักอาศัยจากกรณีศึกษามีดังนี้

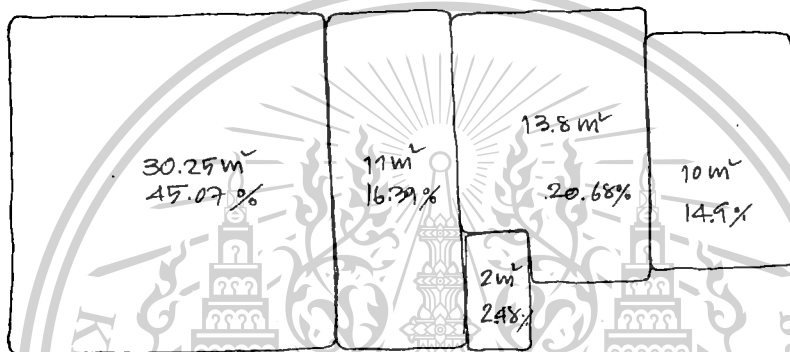
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

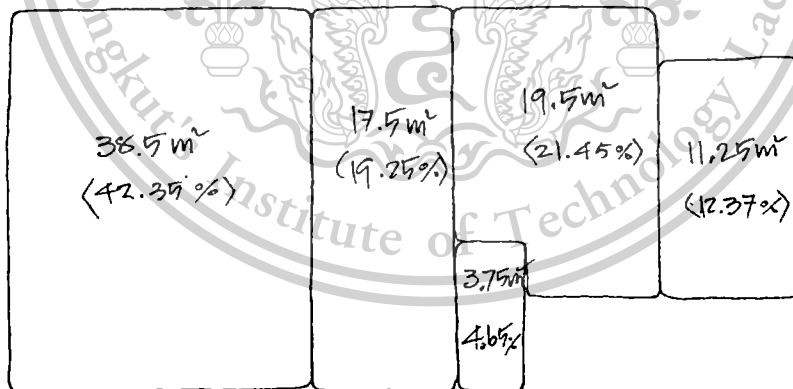
Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

94.5 m²
 เรือนเลขที่ 20 นายนวน ใจปิง

67 m²
 เรือนเลขที่ 71 นายเตรียม ใจปิง

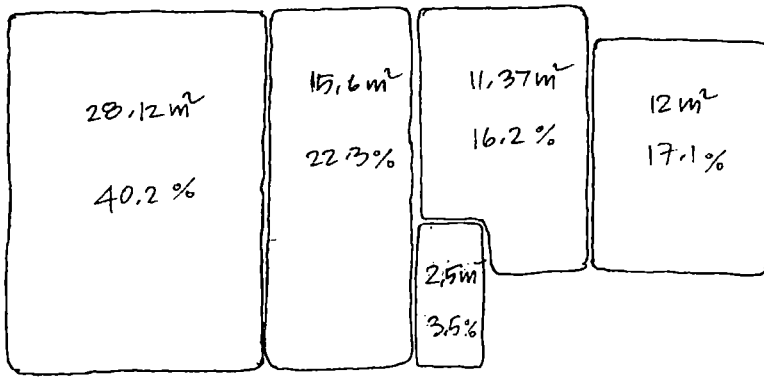

90.5 m²
 เรือนเลขที่ 58 นายสมศักดิ์ ใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

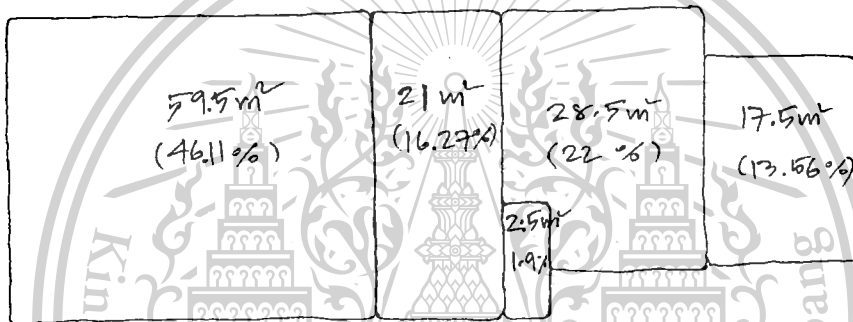
This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

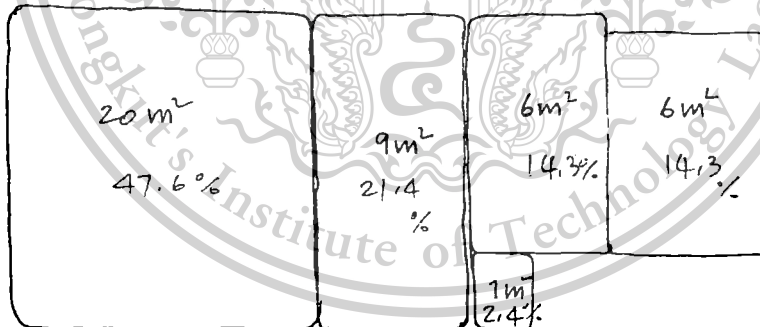
69.6 m²

เรือนเลขที่ 105 นายยัน ใจปิง

129 m²

เรือนเลขที่ 18 นายปิ่น ใจปิง

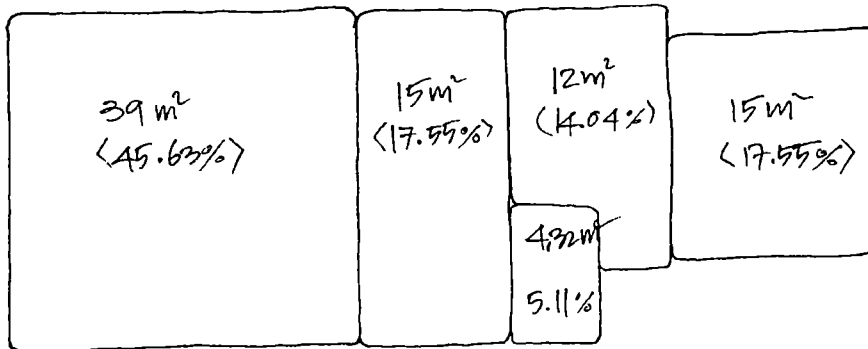
42 m²

เรือนเลขที่ 86 นายขวาง ใจปิง

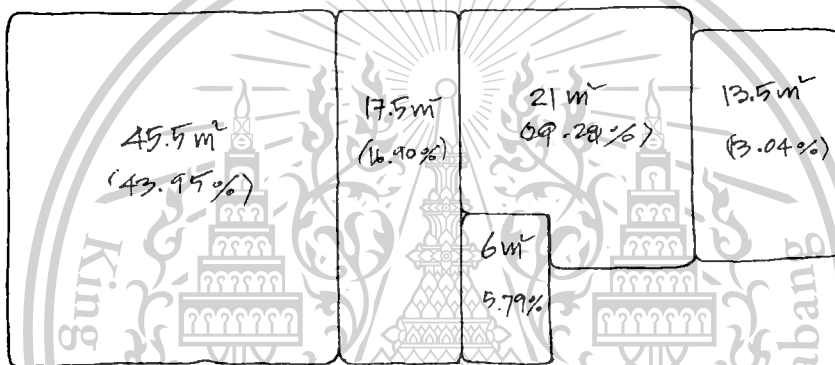
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

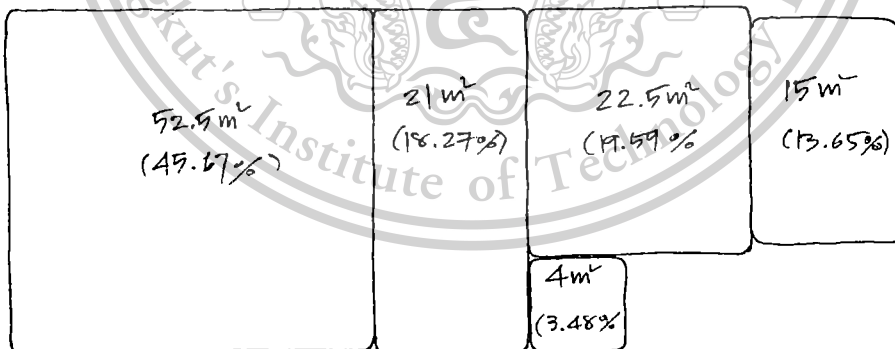
Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

85.4 m²

เรียนเลขที่ 89 นายสมนึก ใจปิง

103.5 m²

เรียนเลขที่ 28 นายทวัน ใจปิง

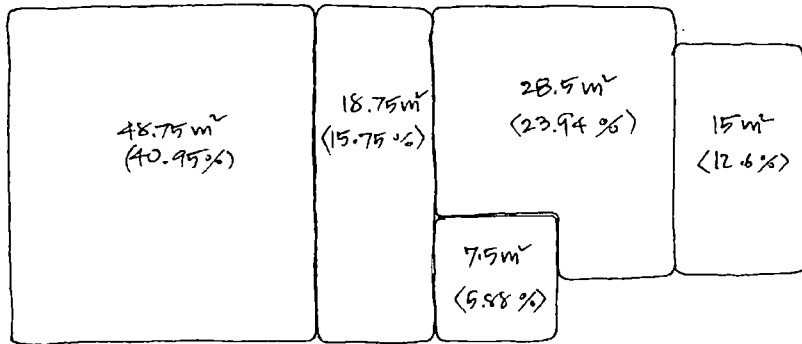
115 m²

เรียนเลขที่ 24 นายหมอก ใจปิง

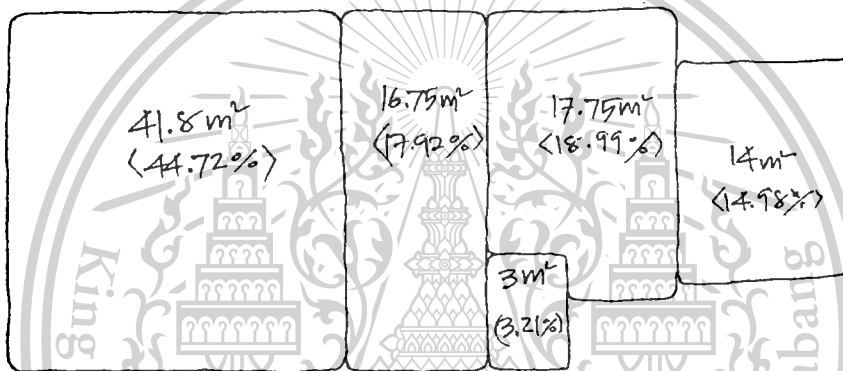
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

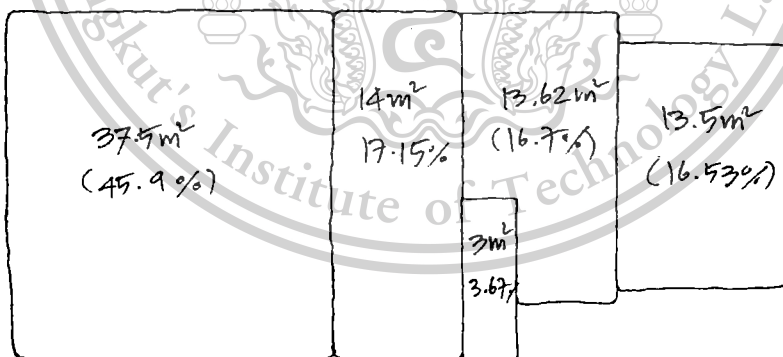
Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

118 m²
 เรือนเลขที่ 91 นายวัน ใจปิง

93.3 m²
 เรือนเลขที่ 94 นายเป็ก ใจปิง

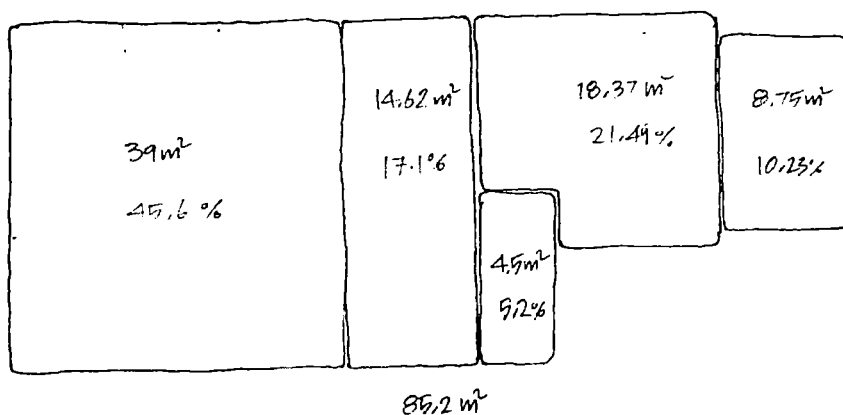

81.6 m²
 เรือนเลขที่ 21 นายบุญ ใจปิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

เรือนเลขที่ 16 นายกำ ใจปิง

ขนาดสัดส่วนของพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนพักอาศัยชาวปรีย บ้านป่ากำ

เรือนเลขที่	ชาน	ชานแดด	ส่วนเก็บของ	ส่วนห้องฮีด	ส่วนนอน	รวม
	อเนกประสงค์					
	ตารางเมตร	ตารางเมตร	ตารางเมตร	ตารางเมตร	ตารางเมตร	
	เปอร์เซ็นต์	เปอร์เซ็นต์	เปอร์เซ็นต์	เปอร์เซ็นต์	เปอร์เซ็นต์	
22	15.15	6.39	2	16.25	39	78.8
	19.22	8.10	2.5	20.62	49.49	100
19/ใหม่	19.2	11	3.1	13	42.25	88.62
	21.75	12.5	3.5	14.7	47.5	100
19/เก่า	22.25	18	5	17.5	47.25	100.0
	18.69	15.12	4.2	14.7	39.65	100
20	18.6	15.75	3.125	15	42	94.5
	19.7	16.7	3.3	15.9	44.4	100
71	13.8	10	2	11	30.25	67
	20.68	14.9	2.48	16.39	45.07	100
58	19.5	11.25	3.75	17.5	38.5	90.5
	21.45	12.37	4.65	19.25	42.35	100
105	11.37	12	2.5	15.6	28.12	69.6
	16.2	17.1	3.5	22.3	40.2	100
39	10.5	10.5	1	12.5	30	64.5
	16.275	16.275	1.55	19.37	46.5	100

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

เรือนเลขที่	ชาน อเนกประสงค์	ชานแดด	ส่วนเก็บของ	ส่วนห้องฮีต	ส่วนนอน	รวม
	ตารางเมตร	ตารางเมตร	ตารางเมตร	ตารางเมตร	ตารางเมตร	
	เปอร์เซ็นต์	เปอร์เซ็นต์	เปอร์เซ็นต์	เปอร์เซ็นต์	เปอร์เซ็นต์	
18	28.5	17.5	2.5	21	59.5	129
	22	13.56	1.9	16.27	46.11	100
86	6	6	1	9	20	42
	14.3	14.3	2.4	21.4	47.6	100
89	12	15	4.32	15	39	85.4
	14.04	17.55	5.11	17.55	45.63	100
28	21	13.5	6	17.5	45.5	103.5
	29.29	13.04	5.79	16.90	43.95	100
24	22.5	15	4	21	52.5	115
	19.59	13.65	3.48	18.27	45.67	100
91	28.5	15	7.5	18.75	48.75	118
	23.94	12.6	5.88	15.75	40.95	100
94	17.75	14	3	16.75	41.8	93.3
	18.99	14.98	3.21	17.92	44.72	100
21	13.62	13.5	3	14	37.5	81.6
	16.70	16.53	3.67	17.15	45.9	100
16	18.37	8.75	4.5	14.62	39	85.2
	21.49	10.23	5.2	17.1	45.6	100

ตารางที่ 4.1 แสดงขนาดพื้นที่ใช้สอยในเรือนปรีย์ บ้านป่าก่า

สรุปสัดส่วนพื้นที่ใช้สอยภายในเรือน	พื้นที่ใช้สอยส่วนเอนประสงค์	20%
	พื้นที่ชานแดด	14%
	พื้นที่ห้องฮีต	17.5%
	พื้นที่เก็บของ	3.5%
	พื้นที่นอน	45%

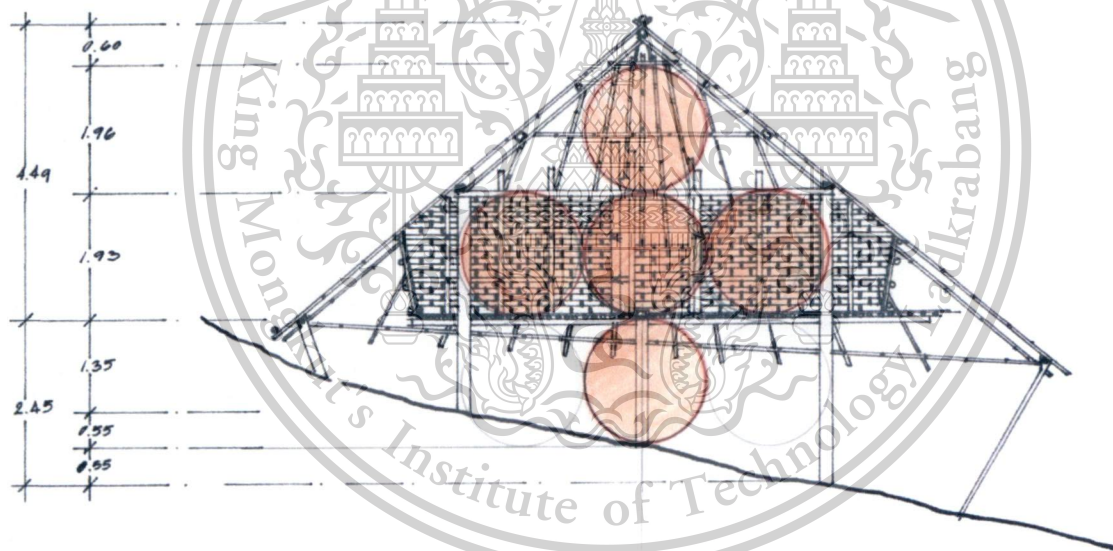
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

4.3 การวิเคราะห์ขนาดและสัดส่วนของเรือนลัวะ - ปรีย บ้านป่าก่า

จากการเปรียบเทียบขนาดและสัดส่วนของเรือนลัวะ - ปรีย ที่ทำการศึกษาทั้ง 16 หลัง พบว่าขนาดของเรือนอาจจะแตกต่างกันบ้าง แต่ขนาดของโครงสร้างและที่ว่างที่เกิดขึ้นจะใกล้เคียงกันมาก โดยจะเป็นขนาดและสัดส่วนที่สัมพันธ์กับขนาดสัดส่วนของชาวลัวะ - ปรียบ้านป่าก่า เนื่องจากเป็นการสร้างโดยกลุ่มชายกลุ่มชาวบ้านกลุ่มเดียวกัน จากวัฒนธรรมประเพณีที่ทุกคนในชุมชนจะช่วยกันสร้างเรือนพึ่งพาอาศัยกัน ขนาดความสูงของชาวปรียบ้านป่าก่าก็จะมีขนาดความสูงใกล้เคียงกัน มาตรการวัดของชาวปรียจะใช้ขนาดของร่างกายตนเองวัด แบ่งออกเป็นระยะ 1 คืบฝ่ามือ ระยะ 1 ช่วงแขน ระยะ 2 ช่วงแขน ขนาดสัดส่วนของโครงสร้าง เช่น ระดับความสูงของซื่อที่พาดหัวเสากลางเรือนทั้ง 3 ชุด จะมีความสูงประมาณ 170 - 190 เซนติเมตร ระยะห่างของช่วงเสาด้านขวางจะมีขนาดประมาณ 5 - 5.50 เมตร ขนาดและสัดส่วนของระยะโครงสร้างนี้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์และการอาศัยในเรือนพักของตนซึ่งย่อมต้องตอบสนองความต้องการของตน ในด้านกิจกรรมที่เกิดภายในเรือน การใช้งานในส่วนต่ำสุดในการนั่งหรือนอน ซึ่งจะอยู่ด้านข้างผนังเรือนที่ผายออก การใช้งานบริเวณกลางเรือนซึ่งมักจะใช้ในการยืนหรือเดิน จะสัมพันธ์กับขนาดความสูงของซื่อที่พาดขวางเรือน และสามารถวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์กันกับระดับความสูงจากซื่อหรือหัวเสาถึงจั่วกลางเรือน ซึ่งจะสัมพันธ์กับขนาดความกว้างของเรือนทั้งหมด

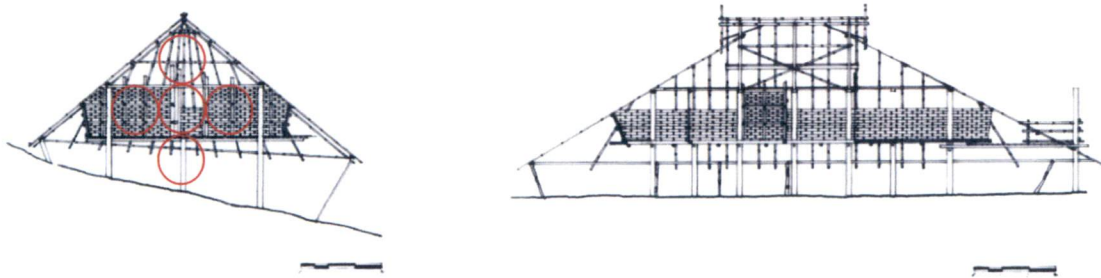

ภาพที่ 4.30 แสดงสัดส่วนภายในเรือน นายมูล ใจปิง
ลายเส้นโดย นายศิริพงษ์ งามโขง

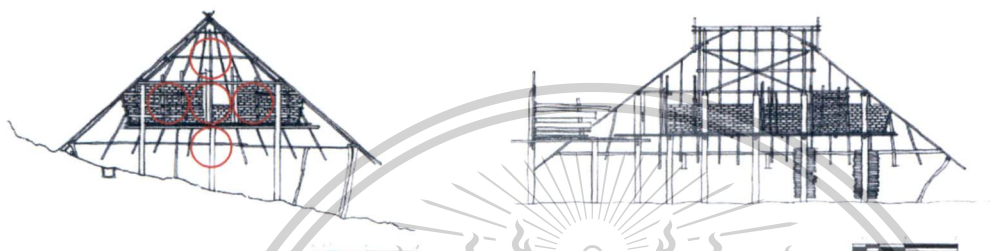
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

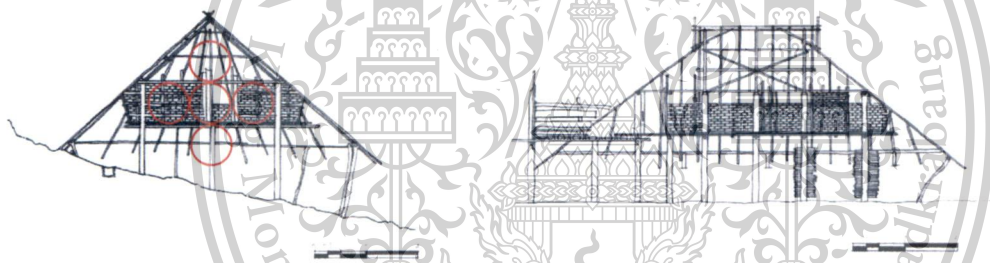
Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

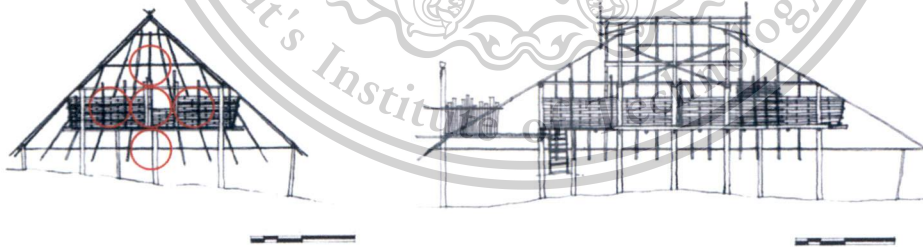
เรือนนาย มูล ใจปิง (หลังเดิม) เลขที่ 19 (พื้นถึงใต้ช่อ 175 ซม.)

เรือนนายยัน ใจปิง เลขที่ 105 (พื้นถึงใต้ช่อ 170 ซม.)

เรือนนางมอน ใจปิง เลขที่ 39 (พื้นถึงใต้ช่อ 175 ซม.)

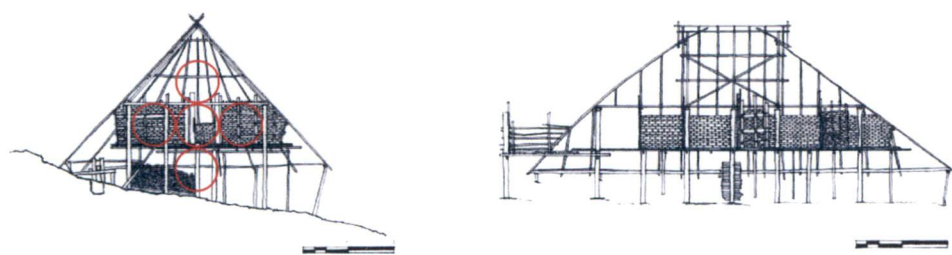
เรือนนายสมนึก ใจปิง เลขที่ 89 (พื้นถึงใต้ช่อ 165 ซม.)

ภาพที่ 4.31 แสดงสัดส่วนภายในเรือนปรียบบ้านปากำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

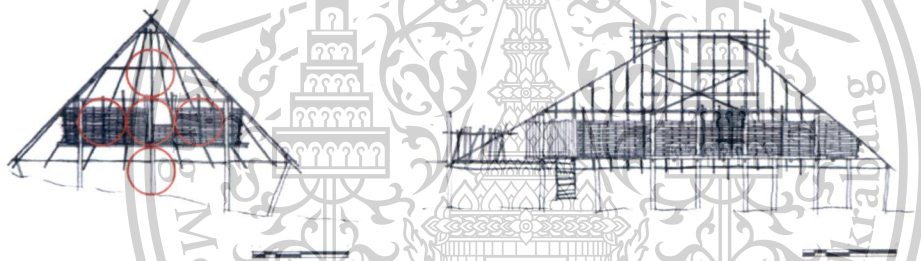
Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

เรือน นายห้วน ใจปิง เลขที่ 28 (พื้นที่ได้ซื้อ 167 ชม.)

เรือน นายหมอก ใจปิง เลขที่ 24 (พื้นที่ได้ซื้อ 180 ชม.)

เรือน นายวัน ใจปิง เลขที่ 91 (พื้นที่ได้ซื้อ 175 ชม.)

เรือน นายเป็ก ใจปิง เลขที่ 94 (พื้นที่ได้ซื้อ 165 ชม.)

ภาพที่ 4.32 แสดงสัดส่วนภายในเรือนปรียบบ้านปากำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

4.4 การวิเคราะห์ระบบโครงสร้างหลังคาของเรือนพักอาศัยชาวปรีย

ระบบโครงสร้างหลังคาของเรือนพักอาศัยชาวปรียมีความสำคัญของเรือนมากเนื่องจากเรือนพักอาศัยของชาวปรียจะต้องรื้อถอนและซ่อมแซมหลังคาเสมอ ทุกขณะที่หญาคาที่มุงหลังคาเสื่อมสภาพลง โดยเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 3 - 4 ปี การรื้อถอนและปลูกเรือนใหม่จำเป็นต้องมีระบบโครงสร้างหลังคาที่แข็งแรงและสามารถถอดออก และประกอบใหม่ได้สะดวกหากสภาพของโครงสร้างนั้นยังคงใช้งานได้ดี เช่นโครงสร้างรับน้ำหนักหลังคาบริเวณส่วนกลางเรือน เสาเรือนที่อาจผุลงไปยังเนื่องจากชาวปรียนิยมปักเสาเรือนลงพื้นดินจึงต้องทำการปรับปรุงเจาะรูร้อยคานรับพื้นใหม่ เสาเดิมอาจถูกเปลี่ยนไปเป็นเสาคู้หน้า ระดับรูร้อยคานรับพื้นอาจปรับเป็นรูรับคานรับพื้นขานแดดแทน หากเสาเดิมผุลงจนไม่สามารถปรับปรุงได้ก็จะต้องเตรียมหาเสาชุดใหม่สร้างโครงสร้างหลังคาที่เป็นการขัดไขว้กันและเป็นจันทันนั้นอาจใช้ของเดิมได้ ระบบที่ถอดออกได้ ไขว้ขัดกัน การเจาะรูยึดติดกับคานหัวเสาจึงจำเป็นต้องเรือนชาวปรีย จันทันหรือสยว 3 คู่ บริเวณกลางเรือนจะถูกยึดไว้ด้วยกันโดยท่อนไม้ยาวตลอดเจาะรูไว้ในแนวจันทันทั้ง 3 ที่มีการเตรียมรูไว้ตรงกัน ใช้สลักไม้จริงตอกยึดติดกันด้วยหวาย การยึดจะทำเป็น 2 แนว บนและล่าง และมีไม้ขวางขัดกันเป็นกากบาททแยงมุม เพื่อรับแรงและสร้างความแข็งแรงให้จันทันทั้ง 3 ชุด โดยมักใช้ไม้ไม่ผุยาวไขว้กันและมัดด้วยหวาย คานยึดหัวเสามักจะใช้ชุดเดิมได้เพราะมีขนาดใหญ่และแข็งแรงเพียงพอ ส่วนไม้เฟ้ที่เป็นโครงสร้างรับดับหญาคา ส่วนมากต้องเปลี่ยนเพราะเมื่อหลังคาผุลงไม้เฟ้ชุดนี้ก็เสื่อมสภาพด้วย

สยวหรือจันทัน 3 ชุด ที่อยู่กลางหลังคาเรือนจะถ่วงน้ำหนักกลงบนชื่อขนาดใหญ่ที่หนาและหนักถ่วงน้ำหนักลงบนหัวเสา จุดศูนย์กลางความกว้างด้านบนสุดปลายไม้ที่ไขว้ขัดกันรองรับอกไก่ ท่อนไม้เฟ้ซึ่งจะรับน้ำหนักของแป ของหลังคาคดลงอีกจึงเพิ่มแรงกดแนวตั้งด้านบนของน้ำหนักผ่านท่อนไม้ที่เป็นจันทันลงสู่ชื่อเป็นรูปสามเหลี่ยม สู่หัวเสา แรงด้านข้างในแนวอนนใช้ชื่อ และคานรัดหัวเสาที่ยึดหัวเสาเรือนด้วยหวายรับแรงทั้งด้านยาวและด้านขวาง เป็นรูปสี่เหลี่ยมในแนวอนน ตัวจันทันทั้ง 3 ท่อนจะถูกยึดกันด้วยท่อนไม้จริงยาวยึดตามแนวยาวของหลังคามีไม้อีก 2 ท่อนยึดเป็นรูปกากบาทไขว้ขัดกัน เรียกว่า สยวยิง (หรือไม้ยิงลม) เพื่อรับแรงด้านข้างทำให้โครงหลังคาหรือจันทันทั้ง 3 แนวยึดติดกัน เพื่อสามารถต้านแรงกระทำภายนอกเช่นแรงลมได้ การยึดโครงหลังคาจะใช้สลักไม้และมัดอีกครั้งด้วยหวายหรือเถาวัลย์ โครงหลังคาด้านหน้าและหลังเรือนจะใช้ท่อนไม้วางพาดจากบริเวณโครงจั่วพาดไปยังโครงช่อด้านหน้าและหลังของเสาคู้หน้าและหลังมัดกับโครงช่อด้วยหวาย ปลายด้านชายคาทั้งหมดมีโครงไม้ยึดแปไม้เฟ้ด้วยมัดหวาย และรองรับด้วยเสาไม้เป็นช่วงๆตลอดแนวด้านข้างและด้านหลัง ด้านหน้าจะเว้นช่องบริเวณขานแดดจึงไม่ต้องมีเสารองรับ

โครงหลังคาอีกส่วนที่สำคัญมากต่อเรือนชาวปรียคือโครงรับปีกนกคู้ขนานกันในแนวสันตะเข้หรือลำแคในภาษาปรียซึ่งมักใช้ท่อนไม้จริงยาวหลายเมตรจนเกือบจรดพื้นดินด้านหนึ่ง โดยใช้ส่วนปลายไม้ที่เรียวกเล็กยึดบริเวณจั่วหลังคาด้านหน้าและด้านหลัง ปลายโคนไม้ที่ใหญ่ลงทั้ง 4 ด้าน เกิดแรงกดแนบกับโครงเสาและคานชุดหน้าและชุดหลัง จรดพื้นด้านข้างที่มีเสาไม้รับ ส่วนด้านข้างอีกด้านก็จะมีเสารับแรงและยึดชายคาด้วย

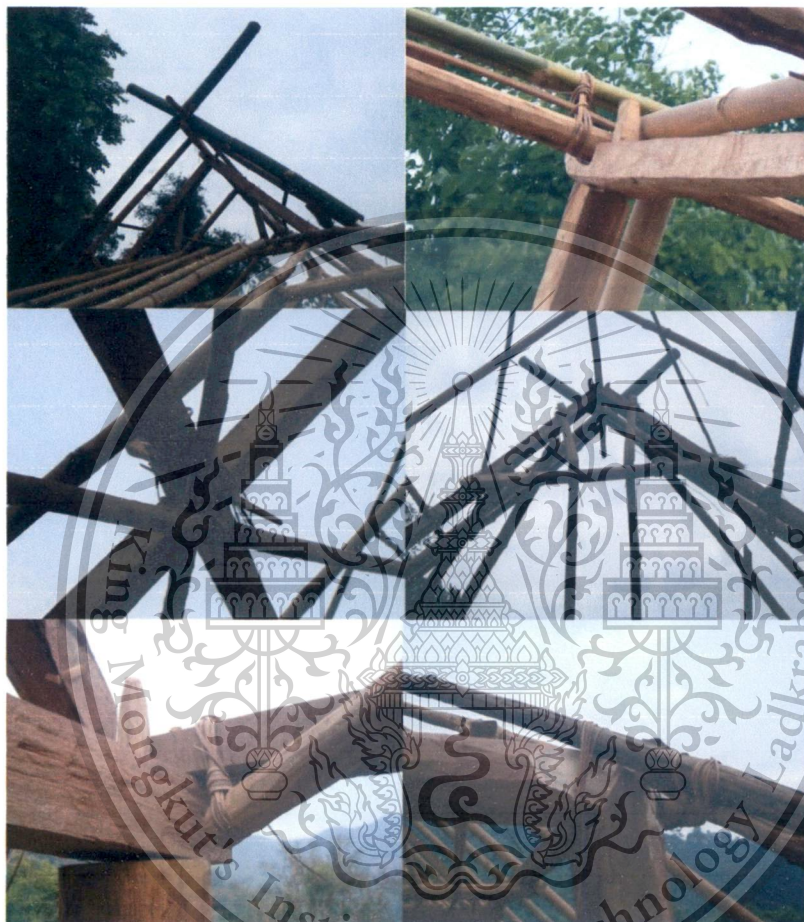
การเว้นช่องว่างโดยไม้สองชิ้นขนานกันตรงกลางก็เพื่อแก้ปัญหาการมุงหลังคาด้วยดับหญาคา เพราะดับหญาคาซึ่งแบนนั้นเมื่อมุงมาถึงบริเวณสันตะเข้แล้วจะเกิดช่องว่าง เมื่อหักมุมไขว้พับกันแล้วจะใช้ดับหญาคาขนาดเล็กขนาดพอดีกับช่องว่างกันเป็นแนว 45° นั้นขัดไขว้สลัไปมา พร้อมกับยึดติดกับโครงไม้ทั้งสองชิ้นด้วยหวายหรือตอกไม้เฟ้ ทำให้แก้ปัญหาารั่ว กันน้ำเข้าบริเวณสันหลังคาได้ดี ซึ่งระบบโครงไม้คู้แบบนี้จะไม่พบในเรือนเครื่องผูกของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

กลุ่มชาติพันธุ์อื่นเช่น ม้ง ซึ่งมีรูปแบบหลังคาคล้ายกันก็ใช้วิธีหลบแนวเข้าไปในระนาบจั่วหลังคา หรือ กลุ่มลัวะมัลก็มักทำหลังคาจั่วขนาดใหญ่และปิดหน้าจั่วด้วยระนาบแผงหน้าจั่วหรือมีชานจั่วด้วยตบหน้าคาเป็น ระนาบแบนไม่นิยมทำหลังคาทรงจั่วเล็กผสมปั้นหย่า (HIP) แบบเรือนพักอาศัยของกลุ่มลัวะปรี

ภาพที่ 4.33 แสดงรายละเอียดโครงสร้างหลังคาเรือนพักอาศัยชาวปรี บ้านปากท่า
ที่มา : จากการเก็บข้อมูลภาคสนามโดย สฤชัย สุทธิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

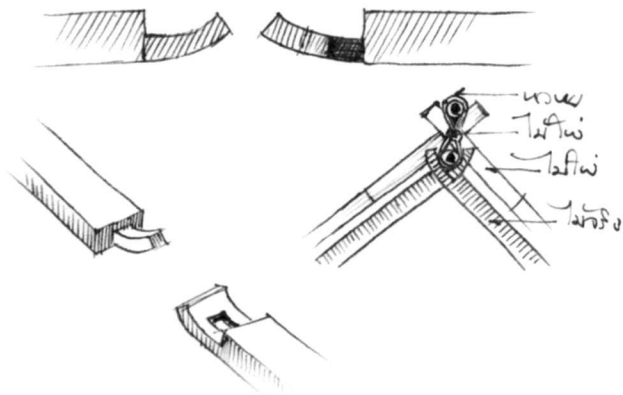

ภาพที่ 4.34 แสดงการมุงหลังคาบริเวณลำแคเรือนชาวปรีย บ้านปากำ
ที่มา : จากการเก็บข้อมูลภาคสนามโดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

รายละเอียดโครงสร้างหลังคาบริเวณ สยว
นริศปาศิ ศ.จ.น.ศ.

ภาพที่ 4.35 แสดงลักษณะโครงสร้างหลังคาบริเวณ สยว
ลายเส้นโดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

4.4.1 โครงหลังคาเรือนปรี

โครงหลังคาเรือนปรีบ้านป่าก่า จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม พบภูมิปัญญาในการแก้ปัญหาการมุงหลังคาเรือนด้วยตับหญ้าคาโดย การเว้นช่องว่างขนานกันของลำแคะตรงกลางสันเพื่อแก้ปัญหาการมุงหลังคาด้วยหญ้าคาแบบเป็นแผงดับแบน เนื่องจากเมื่อมุงถึงสันนี้หักมุมไขว้พัวกันแล้วจะใช้ตับหญ้าคาขนาดเล็กขนาดพอดีกับช่องว่างสอดรับขัดไขว้สลับไปมาเป็นแนว 45 องศา และยึดติดกับโครงหลังคาบริเวณลำแคะด้วยหวายหรือตอกไม้ไผ่ ทำให้ไม่มีรอยรั่วบริเวณสันหลังคาที่เรือนได้

ความเอียงของหลังคาเรือนชาวลัวะปรี บ้านป่าก่า

ลำดับ	ด้านข้างเรือน	ด้านหน้า - หลัง	เจ้าของเรือน
1	45° - 45°	40° - 35°	ใจ ใจปิง
2	45° - 45°	35° - 35°	มูล ใจปิง เก่า (19)
3	40° - 40°	30° - 30°	มูล ใจปิง ใหม่ (19)
4	45° - 45°	30° - 30°	นวน ใจปิง
5	40° - 40°	40° - 40°	เตรียม ใจปิง
6	40° - 45°	35° - 40°	สมศักดิ์ ใจปิง
7	40° - 40°	35° - 40°	ยน ใจปิง
8	40° - 40°	35° - 35°	มอน ใจปิง
9	45° - 45°	30° - 30°	ปิ่น ใจปิง
10	45° - 45°	35° - 40°	ชวย ใจปิง
11	40° - 40°	30° - 30°	สมนึก ใจปิง
12	45° - 45°	35° - 35°	หวัน ใจปิง
13	45° - 45°	30° - 30°	หมอก ใจปิง
14	45° - 45°	30° - 35°	วัน ใจปิง
15	45° - 45°	30° - 35°	เป็ก ใจปิง
16	45° - 45°	40° - 35°	บุญ ใจปิง
17	40° - 40°	30° - 30°	คำ ใจปิง
สรุป	40° - 45°	30° - 35° - 40°	

ตารางที่ 4.2 แสดงขนาดความเอียงของหลังคาเรือนชาวลัวะปรี บ้านป่าก่า

จากการวิเคราะห์ระนาบความเอียงหลังคา พบว่า ความเอียงด้านข้างเรือน 40° จำนวน 6 หลัง = 35.3% 45° จำนวน 11 หลัง = 64.7% ความเอียงด้านหน้าและด้านหลัง 30° - 30° จำนวน 6 หลัง = 35.3% , 35° - 35° จำนวน 3 หลัง = 17.6% , 35° - 40° จำนวน 3 หลัง = 17.6% , 30° - 35° จำนวน 2 หลัง = 11.7% , 40° - 35° จำนวน 2 หลัง = 11.7% , 35° - 40° จำนวน 1 หลัง = 5.8% , 40° - 35° จำนวน 1 หลัง = 5.8% , 40° - 40° จำนวน 1 หลัง = 5.8%

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

สรุป-ค่าเฉลี่ย ความเอียงของหลังคาด้านข้าง = 45 ความเอียงของหลังคาหน้า = 30° - 35° หลัง 30° - 40°

4.5 การวิเคราะห์องค์ประกอบเรือนที่เกยงข้องกับโครงสร้างและวัสดุ

เรือนชาวปรัยมีองค์ประกอบหลักที่เกี่ยวกับการใช้วัสดุ 4 ส่วน คือ 1.เสาเรือน 2.พื้นเรือน 3.ฝาเรือน 4.หลังคา

เสาเรือน

จากลักษณะรูปทรงของเรือนชาวปรัยที่คลุมต่ำมากและเรือนมีขนาดใหญ่ครอบคลุมพื้นที่กว้างการรับน้ำหนักของเรือนจึงแตกต่างกัน แบ่งเป็นเสารับพื้นและหลังคา เสารับชานแดด เสารับชายคา (แบ่งออกเป็น 4 แถว ตามแนวขวาง)

เสาเรือนชาวปรัยเป็นเสาไม้จริงที่ปักลงดิน โครงหลักรับพื้นเรือนใช้เสา 3 คู่เป็นเสาหลักในการรับหลังคาจั่ว เสา 2 คู่ด้านหน้าและด้านหลังรับโครงหลังคาปีกนก

เสาบริเวณแนวกลางเรือนเป็นเสารองรับพื้นเรือนที่กระจายน้ำหนักลงบนรอดที่ทะลุด้านขวางเรือน แล้ววางไม้แป้นตองทับ

เสารับชายคาด้านนอกจะเป็นเสาไม้จริงสูงรองรับชายคาด้านนอกที่คลุมต่ำกว่าระดับพื้นเรือน บางเรือนอาจใช้ที่ว่างนี้เป็นทางเดินผ่าน เพราะปลูกเรือนชิดชายเขา บริเวณนี้อาจสูงโปร่งมากเสาที่รับมุมหลังคามักจะปักลงเป็นแนวเฉียงรับแรงกดจากชายคา

เสารับชายคาด้านในที่ชิดเชิงเขามักเป็นเสาไม้จริงเตี้ย ปักเฉียงจากตัวเรือนรับแรงกดจากผืนหลังคาขนาดใหญ่ บริเวณนี้ชายคามักต่ำจรดพื้นดิน

เสารับพื้นชานแดดจะเป็นเสาที่อยู่นอกชายคาคลุมเงารุทะลุสอดคานรับพื้น พื้นชานแดดมักเป็นไม้เชิง ชานแดดนี้จะลดต่ำกว่าระดับพื้นเรือน 1 ระดับ

พื้นเรือน

ส่วนใหญ่เป็นพื้นฟากไม้ไผ่ บุนตงไม้ไผ่ โดยเฉพาะภายในเรือนด้านใน ซึ่งพาดยาวตามเรือน มีรอดพาดทะลุเสาเรือนตามแนวขวาง โดยมีไม้แป้นตองเป็นไม้ท่อนยาวหนา พาดยาวตลอดกลางเรือน

- พื้นส่วนชานนอกประสงค์ด้านหน้าเรือน ปัจจุบันหลายหลังเป็นพื้นไม้จริงเรียบเรียงชิดต่อกันเต็มพื้นที่ จากเดิมบริเวณนี้จะเป็นพื้นฟากไม้ไผ่
- พื้นส่วนชานแดด (จาด) เป็นท่อนไม้เชิงหวง (หรือบางครั้งชาวปรัยออกเสียงว่า) ผ่าครึ่งเรียงเว้นช่อง ลดระดับลงจากพื้นชานนอกประสงค์ประมาณ 10 - 20 เซนติเมตรรองรับด้วยรอดไม้จริง

ฝาเรือน(ผนังเรือน)

โดยทั่วไปฝาหรือผนังเรือนชาวปรัยเป็นฝาฟากไม้ไผ่สานขัดตะวางเอียงผายออก ประกอบด้วยโครงคร่าเป็นตารางทำด้วยไม้จริงแผ่นบาง คร่าฝาจะเป็นเตี้ยสอดยึดกับโครงไม้ไผ่ที่ยึดติดกับพื้นด้วยหวาย ผนังกันห้องส่วนใหญ่จะเป็นฝาฟากไม้ไผ่สานขัดตะ มีโครงคร่าไม้จริงตั้งเป็นระนาบ ตั้งฉากกับพื้น

ผนังเรือนด้านหน้าและด้านข้างประตูเรือน ปัจจุบันเรือนหลายหลังเป็นผนังแผ่นไม้จริงโครงไม้จริงวางเรียงตามแนวตั้ง วางตั้งฉากกับระนาบพื้นเรือน

ประตูเข้าห้องภายในเรือนเป็นประตูกรอบไม้จริงกรุแผ่นไม้จริง ยึดติดกับพื้นเรือนด้วยสลักไม้แทนแผ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

พับ มีกลอนประตูกำด้วยไม้จริง

บันไดขึ้นเรือนโครงไม้จริง ลูกนอนไม้จริงเข้าเตี้ยสอดสลัก บันไดนี้จะวางพาดไว้สามารถยกออกได้
หลังคา

หลังคาเรือนชาวปรีจะมุงด้วยหญ้าคา โครงหลังคามี 2 ลักษณะคือ โครงหลังคาจั่วและโครงหลังปีกนก ส่วนโครงจั่ว ชื่อและจันทัน (สยัว) จะเป็นไม้จริง ซึ่งนิยมใช้ไม้ก่อวางบนหัวเสาเรือนที่ทำเตี้ยไว้ เสียบโคนจันทันไม้จริงกับชื่อไม้จริงหนา ปลายจันทันเป็นไม้ไขว้ขัดกัน ไม่มีตั้ง แป้ไม้ไผ่รับกลอนไม้ไผ่ ยึดดับหญ้าคาด้วยตอกไม้ไผ่ ซ้อนจะล่างขึ้นบน บริเวณโครงจั่วที่แนวหัวเสา หัวท้ายของหลังคาจั่ว มีไม้ยึดโครงจั่วบันลมนเป็นไม้ไผ่ผ่าครึ่งไขว้ขัดกันเป็นกากบาทปิดทับดับหญ้าคา มีไม้ยึดสอดทะลุจากบันลมนใต้ดับหญ้าคามัดด้วยหวาย สันหลังคาเป็นหญ้าคามีไม้ไผ่ยึดลักษณะเดียวกับไม้ข้างควายและไม้เสียบหนูแบบเรือนเครื่องผูกทั่วไป

บริเวณหลังคาปีกนก จะใช้กลอนไม้ไผ่พาดจากส่วนบนของโครงจั่วมายังชื่อแผ่ออกเป็นรูปพัด ยึดกับโครงหลังคาจั่ว ส่วนรอยต่อที่มุมระหว่างหลังคาจั่วจะใช้ไม้ยาว 2 ทอน (ลำแค) พาดทำเป็นกลอนมุม ไม่มีตะเข้สัน พาดบนมุมชื่อและเสาเรือน ยาวโค้งเกือบจรดพื้น มุงดับหญ้าคาไขว้สลับติดกันตามแนวสันหลังคายึดด้วยหวายและตอกไม้ไผ่

4.6 การวิเคราะห์ทัศนคติความเชื่อกับการจัดพื้นที่ภายในเรือนพักอาศัย

วิถีชีวิตที่สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมท้องถิ่นนั้น มีความเกี่ยวเนื่องกันตั้งแต่ภายในเรือนพักอาศัยของแต่ละเรือนจะมีขอบเขต การใช้พื้นที่ในเรือนพัก แยกพื้นที่สำคัญมีผลจากความเชื่อในผีเรือนที่จะส่งผลต่อบุคคลในเรือนที่เป็นสมาชิกในสายตระกูลผีเรือนเดียวกัน ยังรวมไปถึงธรรมเนียมปฏิบัติ กฎเกณฑ์ทางสังคม ประเพณีปฏิบัติในรอบปีของคนในหมู่บ้าน การให้ความเคารพต่อผู้อาวุโสหรือหมอฮีดประจำตระกูลผี การให้เกียรติให้ความสำคัญต่อเรือนฮีดซึ่งเป็นเรือนที่สืบสายมาจากผู้ก่อตั้งหมู่บ้านหรือผู้นำในอดีตทำให้เกิดลำดับระเบียบแบบแผนในการเริ่มกิจกรรมต่างๆในสังคมของชาวปรี ไปจนถึงข้อห้ามและกฎในการใช้แหล่งน้ำดื่ม การรักษาป่าต้นน้ำเพื่อเป็นหลักประกันในปริมาณและคุณภาพของตาน้ำธรรมชาติซึ่งเป็นที่เคารพ อันเปรียบเสมือนการเคารพต่อธรรมชาติและระบบนิเวศรอบชุมชนให้ยั่งยืนตลอดไป คติความเชื่อในการเลือกพื้นที่ทำไร่ข้าว การเคารพต่อผีป่าผีไร่และธรรมเนียมในการขอขมา ขออนุญาตผีป่าผีไร่ในการทำเกษตรกรรมแบบหมุนเวียน การสร้างเรือนพักชั่วคราวในไร่ การทำกิจกรรมต่างๆในไร่ข้าวการแบ่งปัน เช่น พิธีกินข้าวเม่า และแบ่งให้ผีในไร่ด้วย เป็นการแสดงออกให้เห็นนิสัย ,ทัศนคติ และความเชื่อของชาว ปรีในการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ การให้ความสำคัญกับข้าวทั้งการแยกเตาหนึ่งข้าว การสร้างยุ้งข้าวนิยมสร้างยุ้งในระดับที่ไม่ต่ำกว่าเรือนพัก การบอกกล่าวการให้ความสำคัญต่อขวัญข้าวทั้งในไร่ข้าวและในยุ้งข้าว ก่อให้เกิดความสมดุลตามธรรมชาติ ส่งผลให้ธรรมชาติสภาพแวดล้อม และสังคมของชาวปรีบ้านปากำสืบทอดมานับร้อยปี

การใช้พื้นที่ภายในเรือนมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับความเชื่อและวิถีชีวิตของชาวปรี เช่น การวางตำแหน่งของส่วนนอนไว้ในสุด กั้นกลางด้วยบริเวณห้องฮีด แสดงถึงความเชื่อและลักษณะสังคมของชาว ปรีในการนับถือผีเรือนมาก โดยเฉพาะการกั้นผนังแยกส่วนห้องฮีดกับส่วนชานอนเนกประสงค์ซึ่งสร้างอย่างแข็งแรง บางเรือนทำด้วยแผ่นไม้กระดานวางแนวตั้งพร้อมมีประตูและกุญแจไม่อย่างแน่นหนา แสดงเขตหวงห้ามอย่างชัดเจน แบ่งเป็นส่วนนอกและส่วนใน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ในบริเวณห้องฮีตจะประกอบไปด้วยบริเวณเสาหลักในการปลูกเรือนและเตาตั้งข้าว ซึ่งสำคัญมากในระบบความเชื่อเรื่องเตาตั้งข้าวและผีเรือน (ปร็องเจียง) เพราะมีความเชื่ออย่างเหนียวแน่นว่ามีเพียงผีเรือนหรือบรรพบุรุษประจำตระกูลเท่านั้นที่จะปกป้องคนในเรือนได้ จึงทำให้บริเวณกลางเรือนมีความสำคัญที่สุด ส่งผลให้ลักษณะภายนอกของเรือนและการแบ่งพื้นที่ใช้สอยของเรือนชาวปรียบ้านปากำจะดูเหมือนกันหมด นอกจากการก่อสร้างจะเป็นช่างชุดเดียวกันหมดทั้งหมู่บ้านแล้ว

ในความเชื่อเรื่องผีเรือนหรือผีบรรพบุรุษ (ปร็องเจียง) ที่มีข้อกำหนดให้บุคคลอื่นนอกจากบุคคลที่นับถือผีในตระกูลเดียวกัน เข้าเขตหวงห้าม ทำให้ต้องแบ่งกันพื้นที่ส่วนห้องพิธีกรรมและห้องนอนของบุคคลในครอบครัวอย่างชัดเจน และยังมีกรอบการออกแบบประตูกันส่วนพร้อมกุญแจไม้ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของชาวลัวะที่สามารถป้องกันบุคคลอื่นล่วงล้ำเข้ามาได้ การกันส่วนห้องฮีตจากบริเวณนอกประสงค์ด้วยผนังและมีประตูพร้อมกุญแจเพื่อป้องกันบุคคลภายนอกเข้าข้างในเขตห้องฮีต ซึ่งเป็นเขตหวงห้าม เพราะชาวปรียถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ ลัวะจะผิตผี (ผิตจารีตประเพณีที่สืบทอดกันมา) ต่างกับการมีบันไดซึ่งยกออกได้และประตูทางเข้าส่วนเอเนกประสงค์ ซึ่งแสดงเพียงการยกบันไดออก ป้องกันบุคคลภายนอกขึ้นเรือน ทำให้การแบ่งพื้นที่ในเรือนที่พิกอาศัยบริเวณเตาไฟ ซึ่งเป็นศูนย์รวมของชีวิตครอบครัวและชุมชนเพราะเกิดการพบปะพูดคุย เล่าเรื่องปรึกษาหารือกันระหว่างคนในเรือนเองและอาจรวมถึงบุคคลที่เข้ามาร่วมสนทนาด้วย

ความเชื่อในเรื่องของการสืบทอดการใช้น้ำจากตาน้ำประจำหมู่บ้านเพื่อดื่มกินจะไม่ใช้น้ำจากแหล่งอื่น เช่น ปร๊ะปาภูเขาซึ่งจะใช้ชำระร่างกายเท่านั้น และการใช้กระบอกลำไยบรรจุน้ำทำให้ต้องมีบริเวณเก็บกระบอกลำไยไว้บริเวณที่ประตูเข้าเรือนที่ขึ้นจากบันได ต้องวางกระบอกลำไยตั้งเอียงพิงฝาไม้ บริเวณส่วนเก็บของทำให้เกิดการกันคอกใส่กระบอกลำไย สะดวกในการเข้าเรือนแล้วเติมน้ำหรือเมื่อออกจากเรือนไปไร่ข้าวหรือเดินทางออกนอกหมู่บ้านก็สามารถหยิบกระบอกลำไยได้ก่อนลงบันไดเรือนไป

4.6.1 สัญลักษณ์เกี่ยวกับขอบเขตและคติความเชื่อของชาวปรีย

ด้วยความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติหรือผี (ปร็อง) ทำให้ชาวลัวะปรียทำสื่อสัญลักษณ์ขึ้นเพื่อแสดงความหมายการป้องกัน ปัญหาหรืออุปสรรคต่างๆคือเฉลวหรือตาแหลว ซึ่งเป็นไม้ไผ่ขัดเป็นรูปทงเหลี่ยม เป็นเครื่องหมายบอกแก่คนทั่วไปหรือสังคม ซึ่งจะมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมและพิธีกรรมในการดำเนินชีวิตของชาวลัวะปรียเสมอ

เช่นในกรณีปลูกเรือนใหม่ เมื่อทำการปักเสาเรือนเสาแรกก็มักติดเฉลวไว้กับเสาแรกพร้อมเครื่องเซ่นที่ประกอบด้วยหมากพลู ไม้ขีด ใสไว้ในตะกร้าไม้ไผ่ (แคง – ภาษาปรีย) แขนงไว้กับเฉลวนี้ เมื่อมุ่งหลังคาเสร็จแล้วบริเวณยอดหน้าจั่วหรือบันลมไม้ไผ่ก็จะต้องติดเฉลวไว้ที่ปลายไม้บันลมเพื่อเป็นเครื่องหมายแทนการปกป้องคนในเรือน

ในขณะที่ทำไร่ข้าวก็จะปักเฉลวไว้ริมไร่ เมื่อเชิญผีป่า ผีไร่ ออกจากบริเวณไร่ข้าวแล้ว ในขณะที่ทำพิธีแหก ก็จะปักเสาไม้ไผ่พร้อมเฉลวและสร้อยแขนงไว้กับเสาแหก เมื่อทำพิธีกินข้าวเม่าก็จะนำข้าวเม่ามาใส่ตะกร้าเล็กๆที่แขวนไว้กับตาแหลวริมไร่เพื่อแสดงการแบ่งข้าวเม่าให้ผีป่าผีไร่ได้กินด้วย เฉลวจึงเป็นการแสดงเขตที่ขออนุญาตผีไร่ เมื่อนำข้าวกลับมาใส่ยุ้ง (รานชา-ภาษาปรีย) ก็จะต้องปักเสาที่เสียบเฉลวไว้ทั้งสี่ทิศของยุ้งและที่เสายุ้งก็จะติดเฉลวไว้ด้วย เฉลวจึงเป็นสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายบอกกล่าวขอบเขตแก่ผีและคนในสังคมด้วย เพื่อการปกป้องมิให้สิ่งชั่วร้ายมาทำลายข้าวในไร่, ข้าวในยุ้ง และคนที่อาศัยในเรือนพักภายในขอบเขตของเฉลวนั้นๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 4.36 แสดงเฉลวบริเวณเสาแยกภายในเรือน
ที่มา : จากการเก็บข้อมูลภาคสนามโดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

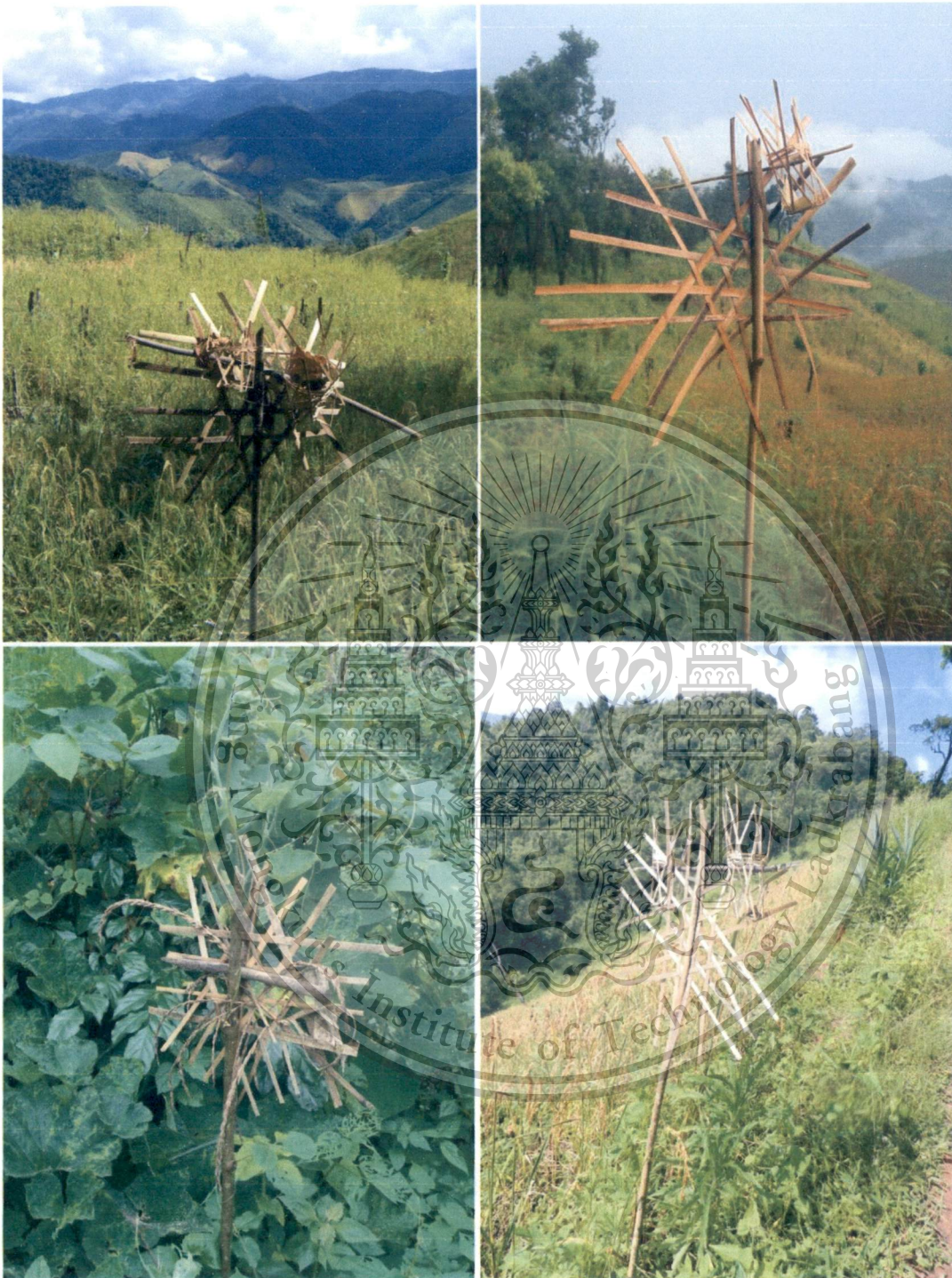

ภาพที่ 4.37 แสดงเฉลวบริเวณป็นลมของเรือนพักอาศัย
ที่มา : จากการเก็บข้อมูลภาคสนามโดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 4.38 แสดงเฉลวบริเวณในไร่ข้าว ของชาวปรัย
ที่มา : จากการเก็บข้อมูลภาคสนามโดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 4.39 แสดงเฉลวบริเวณกลางไร่ข้าว
ที่มา : จากการเก็บข้อมูลภาคสนามโดย สัณชัย สุทธิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 4.40 แสดงเฉลวบริเวณยั้งข้าว (รานชา)
ที่มา : จากการเก็บข้อมูลภาคสนามโดย สัจชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

4.6.2 เอกลักษณะของเรือนพักอาศัยของชาวสัวะปรียบ้านปากำ

ผังบริเวณ : กลุ่มเรือนพักอาศัยจะตั้งอยู่บนพื้นราบที่ปรับระดับแล้ว บริเวณริมสันเขาเลาะเรียงกันไปตามไหล่เขาแนวแกนของกลุ่มเรือนพักอาศัยทั้งหมดเป็นแนวเหนือ - ใต้ โดยหันหน้าเรือนไปทางทิศใต้ซึ่งเป็นทิศทางเข้าหมู่บ้านและเป็นทิศทางของบริเวณศาลตาน้ำ ตัวเรือนส่วนใหญ่จะตั้งชิดเชิงเขารอบตัวเรือนจะปลูกพันธุ์ไม้ที่ใช้ประโยชน์ได้ เช่น มะกอก มีห้องน้ำและบริเวณซักล้าง ยุงข้าวจะอยู่ใกล้กับเรือนพักอาศัย แต่มักจะอยู่ในระดับที่สูงกว่าตัวเรือน

ทางเข้าเรือนอยู่ทางด้านซ้ายของเรือนในบริเวณที่โล่งใต้ชายคาปีกนกที่ยื่นจากตัวเรือน ซึ่งทั้งชายคาต่ำจรดพื้นดิน มีบันไดขึ้นเรือนทำด้วยไม้จริงซึ่งสามารถยกออกได้ บริเวณเชิงบันไดด้านข้างเรือนมีครกกระเดื่องใช้ตำข้าว บางเรือนจะเป็นทางสัญจรทะลุไปยังเรือนอื่นๆได้ ใต้ถุนเรือนมักจะใช้ประโยชน์เป็นบริเวณเก็บกองฟืน เล้าหมูทำด้วยคอกไม้จริง และแขวนกรงไก่ซึ่งสานด้วยไม้ไผ่

ลักษณะเรือน มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ยกพื้นสูงหลังคามุงหญ้าคาทรงจั่วปั้นหยา ยื่นชายคาออกคลุมทั้งสี่ด้าน ด้านข้างทางขึ้นเรือนมักจะคลุมต่ำติดพื้น อีกด้านยื่นยาวคลุมผนังเดี่ยวจนมิดมองไม่เห็นผนังด้านข้าง มีเสารับชายคาเป็นระยะชายคาด้านหน้าเรือนเว้นทางเข้าเรือนและเปิดส่วนด้านหน้าเรือนบริเวณชานแดด

บนเรือนจากประตูทางเข้าเรือนเป็นโถงอเนกประสงค์ปิดล้อม 3 ด้าน ด้านหน้าทิศใต้เปิดโล่งเป็นชานแดด การเชื่อมต่อชานแดดเว้นเป็นช่องเดี่ยวจนต้องกั้นตัวลอดหลังคาปีกนก ช่วงกลางที่เว้นผืนหลังคาไว้บริเวณโถงอเนกประสงค์มีเตาไฟหุงอาหารและส่วนเก็บของ ด้านซ้ายมือทางเข้าเรือนจะเป็นส่วนเก็บกระบอกไม้ไผ่ใส่น้ำดื่ม บริเวณโถงอเนกประสงค์นี้ใช้ทำอาหาร ทานอาหาร พุดคุยรับแขก และทำงานต่างๆได้ เตาไฟเป็นกะบะไม้กรอบสี่เหลี่ยมอัดดินเหนียวก้นหินหรือเหล็กสามขา เหนือเตามีตะแกรงไม้ไผ่แขวนจากโครงหลังคา เหนือโครงหลังคามักพาดไม้ท่อนเล็กๆเป็นที่เก็บของใช้พื้นที่ในเรือนทั้งหมดอยู่ใต้หลังคาขนาดใหญ่ที่มีชายคาต่ำแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

- หลังคาจั่วบริเวณสองช่วงเสากลางเรือน (ลาดชันประมาณ 40 - 45 องศา) โครงหลังคาพาดยาวคลุมเรือนลงไปถึงเสารับชายคาปีกนกทั้งสองข้าง ข้างหนึ่งจรดพื้นดินเป็นด้านที่ชิดขอบเชิงเขาเกิดเป็นพื้นที่ใต้หลังคาด้านข้างเรือน ทะลุเชื่อมโยงใต้ถุนเรือน
- หลังคาปีกนกที่แนวสกิดของเรือนทั้ง 2 ด้าน (มีความลาดชัน 30 - 40 องศา) พาดจากบริเวณจั่วคลุมตัวเรือนด้านหน้าและด้านหลัง ด้านหลังมีเสารับชายคาที่ทิ้งต่ำลงกว่าระนาบพื้นเรือน ด้านหน้าคลุมบริเวณชานอเนกประสงค์ และทางเข้าเรือนเกิดพื้นที่ใช้สอยใต้หลังคาดต่ำทั้งด้านหน้าและหลัง

เมื่อมองจากรูปทรงภายนอกจะเห็นเฉพาะปริมาตรหลังคาขนาดใหญ่มีเสาเรือนค้ำมองเห็นพื้นที่ใต้ถุนเป็นพื้นที่เปิดโล่ง มองไม่เห็นระนาบผนังเพราะโดนปริมาตรหลังคาบัง ผังพื้นของเรือนพักอาศัย (เจียง) ชาวปรียบ้านปากำ แบ่งเป็น 5 ส่วน

1. ชานอเนกประสงค์ อยู่ด้านหน้าสุดใกล้ประตูทางขึ้นเรือนและบันได
2. ชานแดดส่วนชานด้านหน้าตัวเรือนไม่มีหลังคาคลุม
3. ส่วนเก็บของและอุปกรณ์ อยู่ด้านหน้าติดกับประตูเข้าเรือนและบันได
4. ส่วนห้องฮีดและบริเวณเก็บข้าว อยู่ติดกับบริเวณชานอเนกประสงค์มีประตูกันพร้อมมกุญแจไม้
5. ส่วนนอนของสมาชิกในเรือน จะอยู่ด้านในสุดของเรือน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

จากการศึกษาลักษณะเรือนพักอาศัย ชาวปรีบ้านปากำแล้วได้ศึกษาลักษณะเรือนพักอาศัยของ ชาวลัวะมัล ที่บ้านนาหลุม ตำบลคงพญา เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของเรือนชนสองกลุ่ม ซึ่งจะเห็นความแตกต่างอย่างชัดเจน

ภาพที่ 4.41 แสดงลักษณะเรือนชาวลัวะมัล บ้านนาหลุม ตำบลคงพญา อำเภอบ่อเกลือ
ที่มา : จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล

เรือนลัวะมัล บ้านนาหลุม เป็นเรือนเดี่ยวยกพื้นสูง หลังคาทรงจั่ว ชายคาสั้นไม่ปิดผนังเรือน มุงด้วย หญ้าคา รูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าไม่มีชานแดด เสาเรือนไม้จริง โครงหลังคาลำไม้จริงผสมไม้ไผ่ ผนังกรุด้วยพอกไม้ไผ่ ไม่มีหน้าต่างพื้นปูด้วยพอกไม้ไผ่ ภายในมีเตาไฟเพียงเตาเดียว ใช้สำหรับทำอาหารและให้ความอบอุ่นมีบันได ขึ้นเรือนด้านหน้า บริเวณใต้ถุนเรือนเป็นที่เก็บฟืนและเลี้ยงสัตว์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

4.7 การวิเคราะห์ลักษณะเรือนชั่วคราว

การวิเคราะห์เรือนชั่วคราวหรือตึกในภาษาปรีย จะวิเคราะห์ในด้านรูปทรงและพื้นที่ใช้สอย ลักษณะที่ว่างและระบบโครงสร้างและวัสดุ รูปทรงของเรือนชั่วคราวเป็นเพิงหมาแหงนสร้างติดพื้นดิน ทำให้เกิดรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ด้านบนยกพื้นเป็นมุมสามเหลี่ยมเตี้ยๆ ดูแบนราบแบบเกาะติดกับพื้นไม้ ตัวเรือนชั่วคราวถูกคลุมด้วยปริมาตรหลังคาที่มุงด้วยตับหญ้าคา พร้อมผนังด้านข้างที่ปิดด้วยตับหญ้าคาเหมือนกัน จึงดูกลมกลืนกันด้วยสีสนและพื้นผิววัสดุ

พื้นที่ใช้สอยภายในเรือนจะเรียงความสัมพันธ์คล้ายเรือนพักอาศัย แบ่งออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ คือ

1. บริเวณอเนกประสงค์ซึ่งมีเตาไฟอยู่ด้วย
2. ส่วนบริเวณเตาหนึ่งข้าว (ซึ่งเปรียบเสมือนห้องฮีด)
3. ส่วนนอนและเก็บของ จะไม่มีชานแดดและมุมเก็บของแยกเฉพาะ

ระยะเวลาที่ใช้งานเรือนชั่วคราวจะสั้นมาก แต่ยังมีวิถีชีวิตประจำวันเหมือนเดิม จึงต้องแยกส่วนพื้นที่ใช้สอยออกจากกันตามความเชื่อเรื่องผีเรือน ซึ่งเตาหนึ่งข้าวจะมีความสำคัญมากต่อคนในครอบครัวเสมอ พื้นที่ใช้สอยที่แบ่งออกเป็น 3 ส่วน จะมีขนาดสัดส่วนเทียบกันของ พื้นที่อเนกประสงค์ : พื้นที่เตาหนึ่งข้าว : พื้นที่นอนและเก็บของ เป็น 2.5 : 2 : 5.5 หรือ 25% : 20% : 55 (16.25 m² / 13m² / 35.75m² จากพื้นที่ทั้งหมด 65 m²)

แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ส่วนเตาหนึ่งข้าวมีขนาดใกล้เคียงกับพื้นที่ส่วนอเนกประสงค์ พื้นที่สำหรับบุคคลในเรือน จะใช้พื้นที่ถึง 3 ใน 4 ของพื้นที่ทั้งหมด หรือ 75%

ลักษณะที่ว่างที่เกิดขึ้นภายในเรือนชั่วคราว (ตึก-ภาษาปรีย) นั้น เนื่องจากลักษณะโครงสร้างเป็นแบบหมาแหงน 2 ด้าน ประกบกันหรือเป็นทรงจั่วเอียง ซึ่งเกิดจากการวางผืนหลังคาแบนเกยกัน และการยกพื้นแยกส่วนนอนขึ้นเล็กน้อย จึงเกิดพื้นที่ว่างภายในเป็น 2 ลักษณะ

คือ ที่ว่างระดับพื้นดิน จะเป็นที่ว่างโล่งโปร่งยาวต่อเนื่องกันไม่มีการกั้นส่วน มีเพียงชั้นแขวนห้อยกับระนาบหลังคาทำให้มุมแหลมด้านติดพื้นหายไป และที่ว่างระดับที่ยกพื้น จะถูกแบ่งกันส่วนผนังเป็นช่วงๆ เกิดที่ว่างเป็นลักษณะถูกกดทับด้วยระนาบหลังคา แต่ยังไม่อึดอัดมากนัก เมื่อเกิดการเชื่อมต่อกับที่ว่างด้านที่ติดดินที่ไม่มีประตูหรือผนังใดๆ มากั้น มีความกว้างเพียงพอต่อการใช้งานในระดับพื้นเนื่องจากจะใช้เพียงการนั่งและนอนเท่านั้น

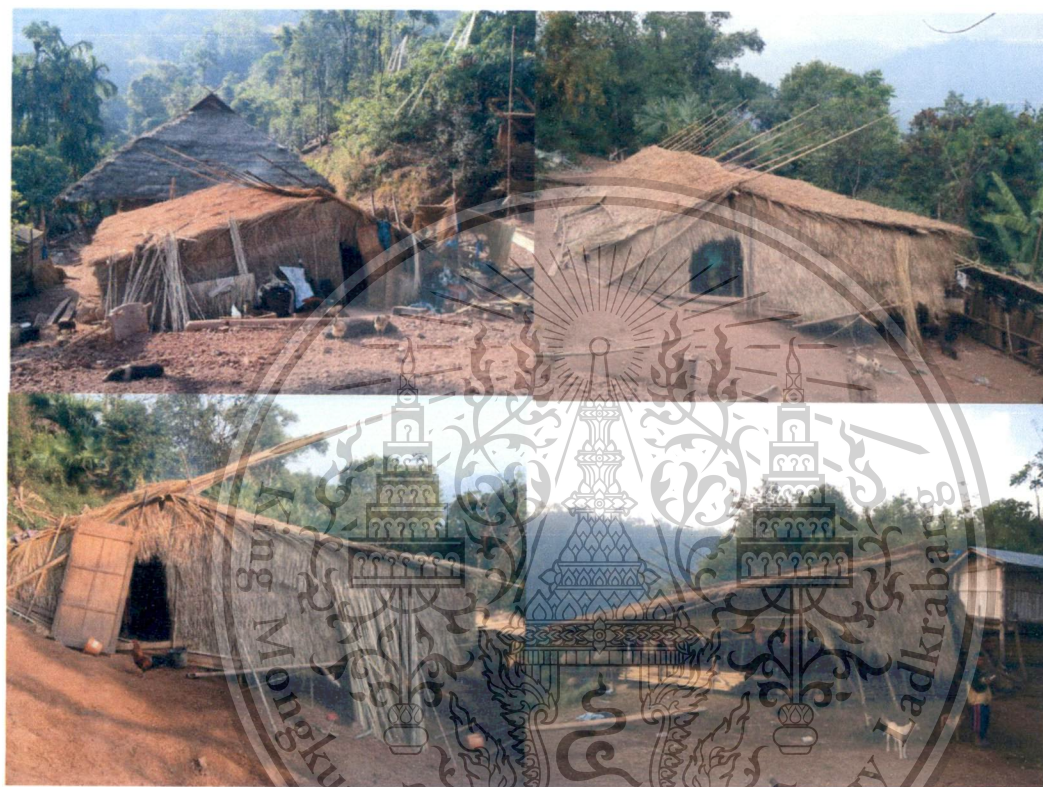
ระบบโครงสร้างของตึกเป็นเพิงหมาแหงน โครงสร้างหลังคาจะพิงกับเสากลางเรือนโดยชายคาด้านหนึ่งจะปกคลุมบนพื้นดิน โครงหลังคานี้จะรับน้ำหนักถ่ายสู่พื้นดิน ด้านข้างเรือนมีเสาเตี้ยรับน้ำหนักด้วย ส่วนเสากลางเรือนจะรับน้ำหนักของระนาบหลังคา 2 ผืน โดยผืนใหญ่ที่เอียงองศาน้อยกว่าจะถ่ายน้ำหนักลงสู่เสาด้านนอกด้วย เสาด้านนี้จะรับน้ำหนักของพื้นระดับเตี้ยๆที่ใช้เป็นส่วนนอนและเก็บของอีกส่วนหนึ่ง และจะมีเสาเตี้ยๆรับน้ำหนักพื้นด้านใต้เรือนเป็นแนวยาว

วัสดุที่ใช้ในตึก โครงไม้จริงที่ใช้เป็นโครงหลักจะใช้ไม้ตามธรรมชาติที่หาได้ในบริเวณใกล้หมู่บ้าน เมื่อรื้อเรือนลงแล้วจะใช้ประโยชน์อื่นๆได้อีก ส่วนโครงหลังคาที่เป็นไม้ไผ่สามารถใช้ได้กับเรือนพักได้ วัสดุผนังหลังคาและปิดผนังด้านข้างจะเป็นตับหญ้าคา เมื่อเริ่มมุงหลังคาเรือนใหม่ก็อาจรื้อผนังหรือหลังคาตึกที่เป็นหญ้าคาเหมือนกันไปใช้ หากเหลือก็ใช้สำรองในการซ่อมแซมหลังคาเรือนพักอาศัยซึ่งต้องซ่อมแซมทุกปี จึงเป็นวัสดุที่เหมาะสมที่สุดในการใช้ทำตึก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

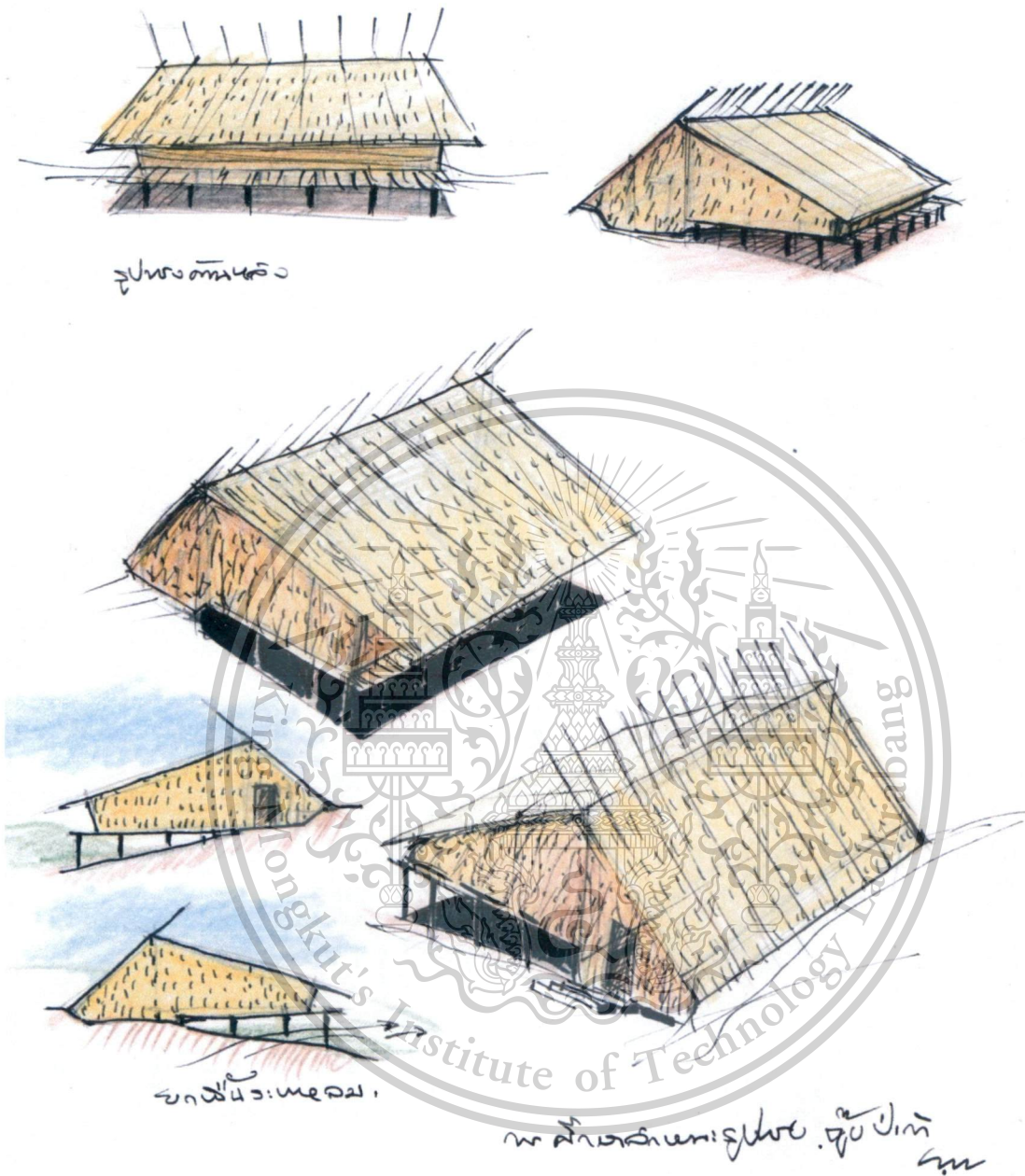

ภาพที่ 4.42 แสดงลักษณะเรือนชั่วคราวระหว่างสร้างเรือนใหม่ บ้านป่ากำ
ที่มา : จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

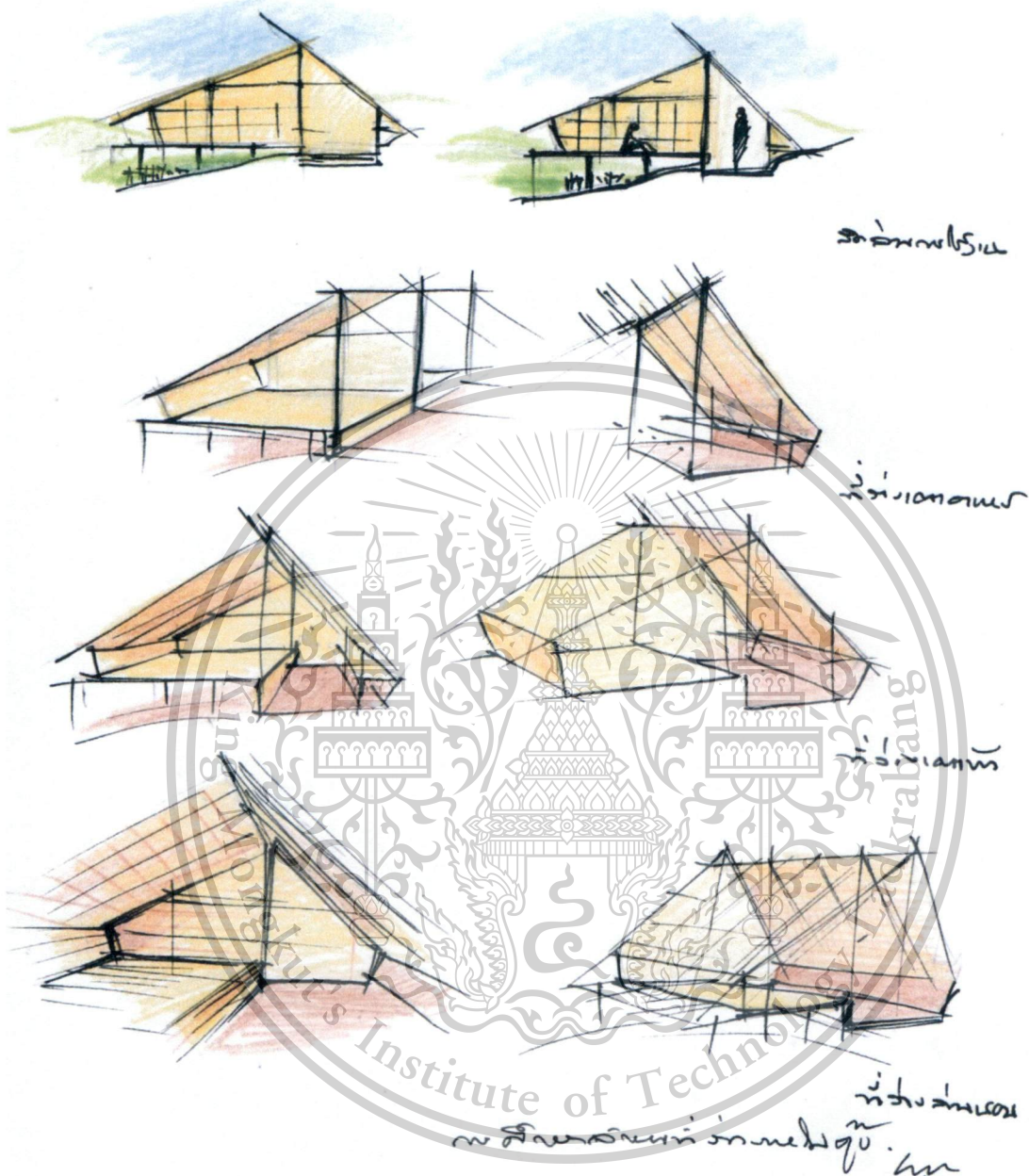

ภาพที่ 4.43 แสดงรูปทรงของเรือนชั่วคราว (ตึก)
 ภาพลายเส้น โดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

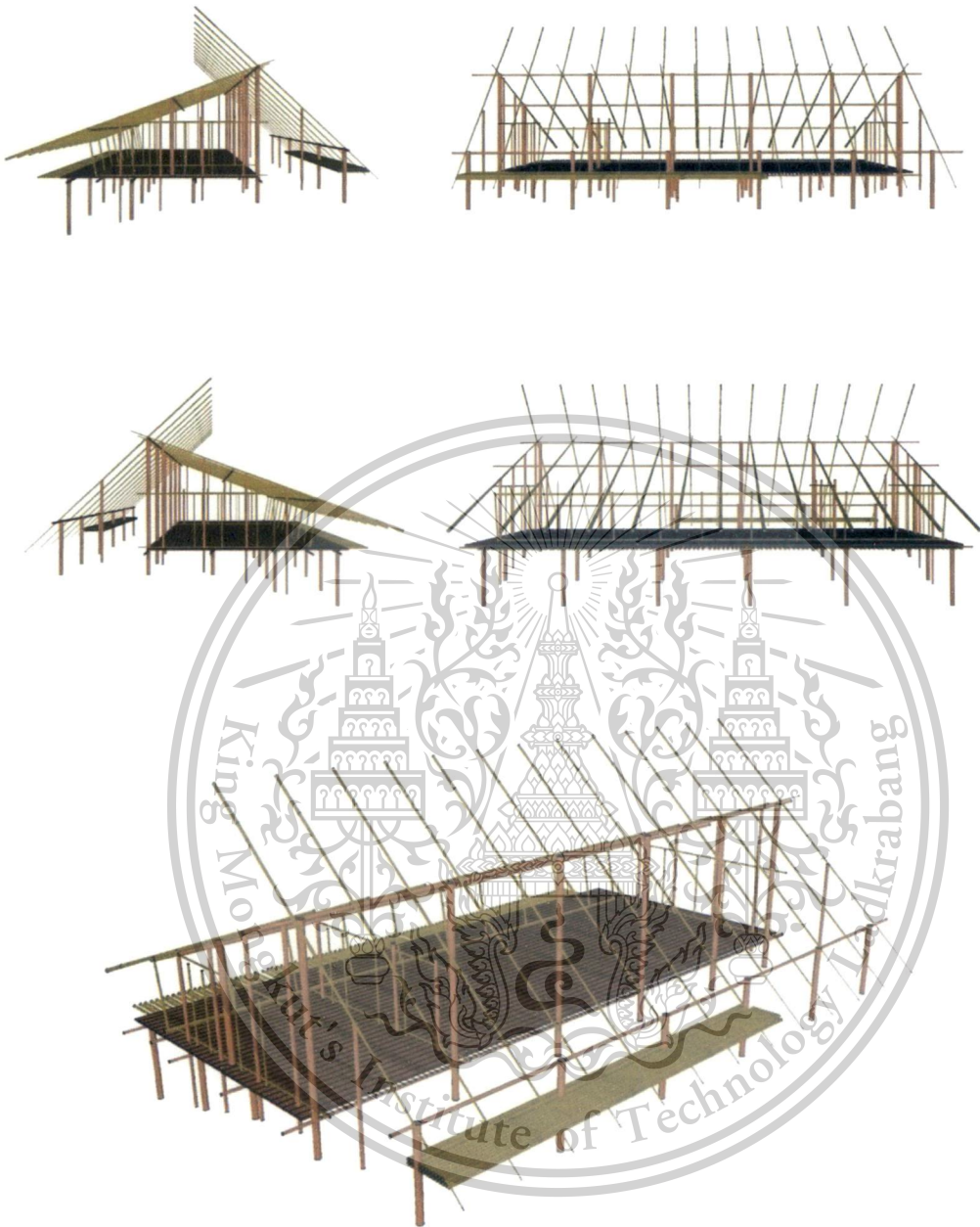

ภาพที่ 4.44 แสดงที่ว่างภายในเรือนพักชั่วคราว (ตึก)
ภาพลายเส้น โดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 4.45 แสดงโครงสร้างเรือนพักชั่วคราว (ต๊อบ)
ภาพจำลอง 3 มิติโดย นายสุรพงษ์ โพธิ์กล้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

4.8 การวิเคราะห์เรือนชั่วคราวในไร่ (จัวะ)

การวิเคราะห์รูปทรง : รูปทรงของจัวะบ้านปากำ เกิดจากโครงสร้างที่เป็นเพิงหลังคาจั่วคลุมผนังเรือนเกือบหมด หันจั่วไปทางด้านข้างเรือน ผนังด้านข้างเอียง รูปทรงภายนอกเห็นด้านข้างเป็นรูปสามเหลี่ยม ผนังเป็นรูปสี่เหลี่ยม

การใช้พื้นที่ภายใน เป็นการใช้งานอเนกประสงค์ใช้เป็นที่นอน ทำอาหาร ทานอาหาร พักผ่อน เก็บของ ด้านข้างทั้ง 2 ด้าน เป็นชานแดดใช้ทำกิจกรรมกลางแจ้ง ตกสิ่งของ กลางเรือนมีเตาไฟใช้หุงต้มอาหาร และให้ความอบอุ่นในเวลากลางคืนมีส่วนเก็บของเป็นชั้นติดผนังด้านหลัง และแขวนไว้วางเรือนโดยอาจใช้โครงหลังคาทั้งหมดเป็นชั้นเก็บอุปกรณ์ต่างๆ

ลักษณะที่ว่างภายใน เนื่องจากเป็นโครงสร้างอย่างง่ายหลังคาเป็นลักษณะหลังคาจั่ว ความเอียงประมาณ $30^{\circ} - 35^{\circ}$ ทำให้เกิดระนาบพื้นและหลังคาเอียงลาดทั้งด้านหน้าและด้านหลัง ด้านข้างผนังเอียงมีความสูงไม่มาก ผนังด้านหน้าและหลังผายออกเป็นมุม 75° ในขณะที่ผนังด้านข้างทั้ง 2 ด้าน เอียงสอดเข้าหาส่วนกลาง ดังนั้น ระนาบผนังและเพดานไม่มีระนาบใดสัมผัสกันเลย ส่วนใหญ่จึงใช้นั่งมากกว่า ขนาดของที่ว่างพอเหมาะแก่การทำงาน นอน และทานอาหารได้ไม่มากนัก ขนาดของที่ว่างจึงต้องสอดคล้องกับจำนวนคนในเรือนที่เป็นเจ้าของจัวะและเป็นผู้ดูแลไร่ข้าว จัวะแต่ละหลังจึงมีขนาดไม่เท่ากัน การก่อสร้างและการใช้วัสดุ

ชาวปรีจะสร้างจัวะหลังจากเผาไร่ และเริ่มสักข้าวไร่ โครงสร้างส่วนใหญ่ทำจากลำต้นไม้ที่ตัดจากบริเวณใกล้เคียง ยกเว้นพื้นปากไม้แผ่นผนังและหลังคาใช้ใบคือทำเป็นตับ มักจะหาจากบริเวณรอบๆหมู่บ้านหรือตามป่าในบริเวณใกล้เคียงกับจัวะ และจะเก็บไว้ใช้ได้หลายครั้ง

โครงสร้าง

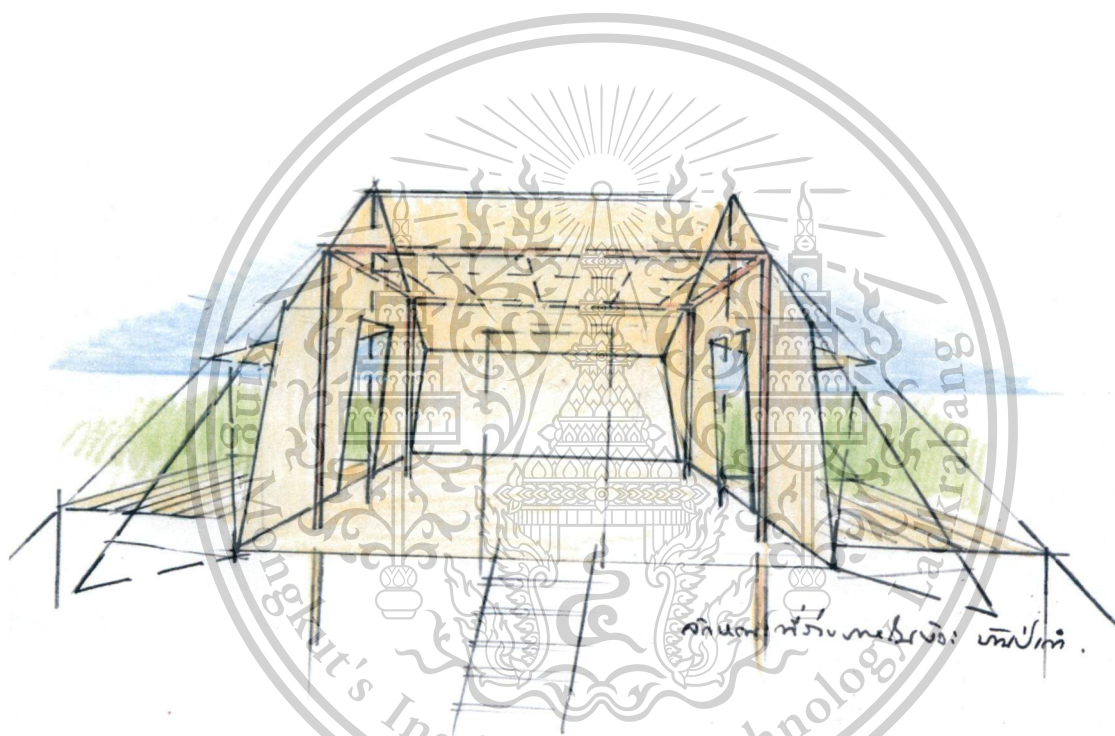
โครงสร้างที่สำคัญของจัวะคือหลังคาจั่วที่เอียงรับแรงลมและถ่ายน้ำหนักลงบนเสา ซึ่งโครงหลังคามักจะเลยแนวผนังออกมาคลุมด้านหน้าและด้านหลังจนจรดพื้นด้านหน้า ผนังด้านในใต้โครงหลังคามักทำด้วยแผงไม้ไผ่สานขัดตะ เอียงผายออกสวนทางกับแนวหลังคาเป็นการรับแรงกด และเพิ่มความแข็งแรงของโครงสร้าง ผนังด้านข้างจะเอียงถ่างลงถ่ายน้ำหนักกดลงพื้นทำให้เกิดแรงกดด้านข้างทั้ง 2 ด้าน เพื่อต้านแรงลมด้านข้างนี้มักจะมีท่อนไม้ยึดทแยงยึดโครงหลังคากับพื้นด้านข้างของจัวะ เกิดความแข็งแรง ทำให้โครงสร้างทั้งหมดยึดกับพื้นดินไม่โยกคลอน โครงสร้างทั้งหมดนี้จะโยงยึดด้วยเถาวัลย์และหวาย ตรึงตัวเรือนจัวะติดกับพื้นดินอย่างแน่นหนา โครงสร้างภายในจะใช้ไม้ไผ่เป็นส่วนประกอบของโครงหลังคาประตูหน้าต่าง ทั้งตับใบคือและไม้โครงสร้างต่างๆนี้หากยังแข็งแรงก็จะนำมาใช้ใหม่ ซึ่งเป็นการใช้วัสดุทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาดและคุ้มค่า

รูปทรงที่เกิดจากโครงสร้างของจัวะนั้นทำให้มีความแข็งแรงสามารถต้านแรงลมในที่โล่งแจ้งได้ ความเอียงชื่อของหลังคาด้านหน้า ด้านหลัง และผนังด้านข้าง ทำให้ระนาบน้ำฝนได้ดี อีกทั้งยังเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาวปรี หากเปรียบเทียบกับเรือนชั่วคราวของกลุ่มมัตแล้วจะเห็นได้ชัดเจนว่าแตกต่างกัน กลุ่มลัวะมัตมักจะมุงหลังคาด้วยหญ้าคา ด้านข้างเห็นตัวอาคารได้อย่างชัดเจน ในขณะที่เรือนของชาวลัวะปรีจะมักหันหน้าจั่วไว้ด้านข้าง ด้านหน้าและหลังขายคาจะยื่นยาวปกคลุมซึ่งก็จะกลมกลืนขนานไปกับแนวเอียงของเชิงเขาหรือหุบเขาทำให้ป้องกันแดดลมและฝนได้ดีกว่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

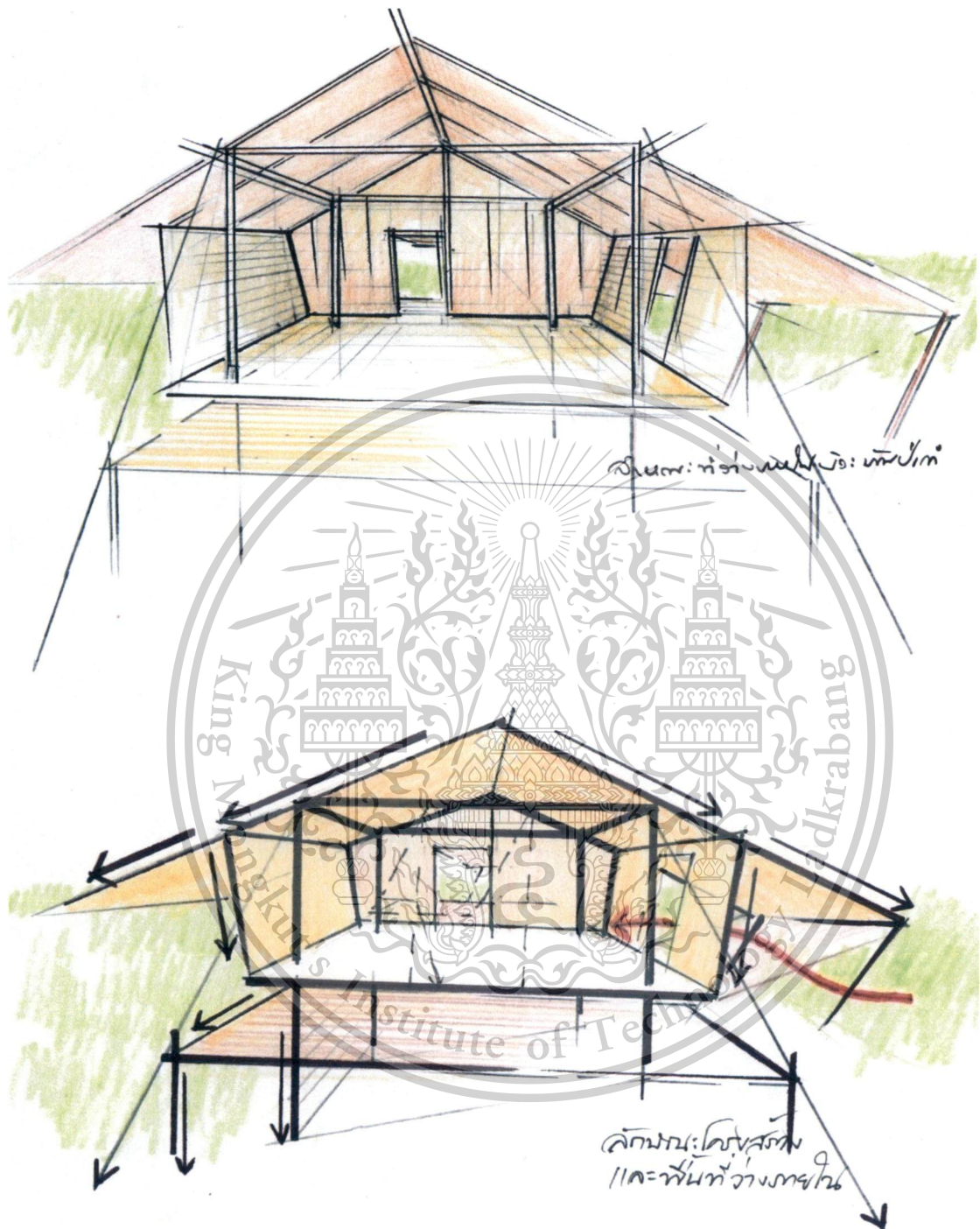

ภาพที่ 4.46 แสดงลักษณะที่วางภายในจั่ว บ้านป่าคำ
ภาพลายเส้นโดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

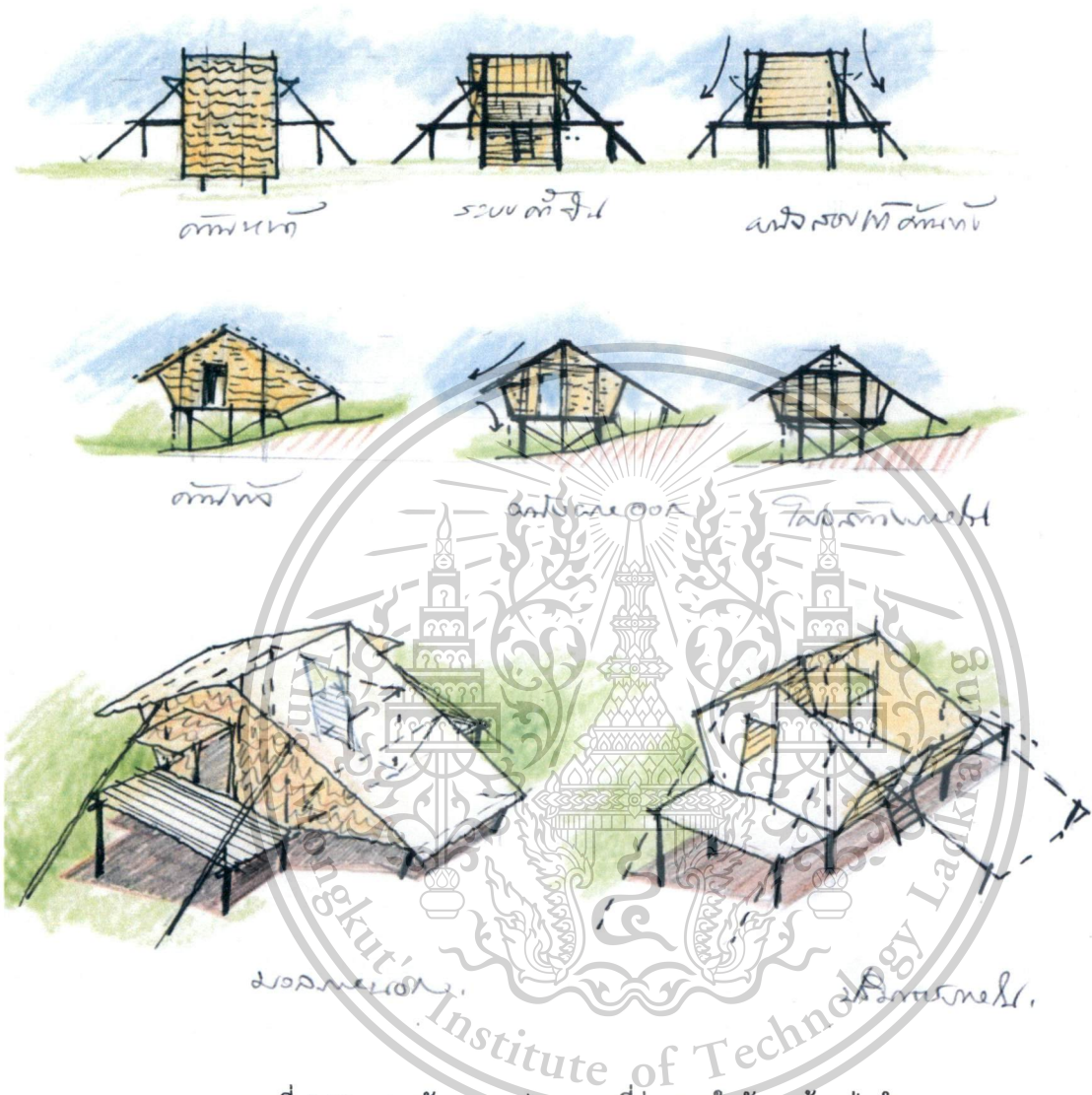

ภาพที่ 4.47 แสดงลักษณะโครงสร้างและที่ว่างภายในและภายนอก บ้านปากำ
 ภาพลายเส้น โดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 4.49 แสดงลักษณะรูปทรงและที่วางภายในวะ บ้านปากำ
ภาพลายเส้น โดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 4.50 ลักษณะโครงสร้างและการรับน้ำหนักของ ้งะ
ภาพจำลอง 3 มิติ โดย นายสุรพงษ์ โพธิ์กล้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

4.9 การวิเคราะห์ยุงข้าว (รานชา) บ้านปาก้า

ตำแหน่งของยุงข้าว (รานชา-ภาษาปรีย) ของแต่ละเรือนมักจะตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของเรือนซึ่งใกล้กับทางเข้าเรือนและครกตำข้าวเสมอ และมีอยู่บนพื้นที่ลาดชัน ในระดับเหนือเรือนพัก ไม่มีการปรับพื้นดินเลย เว้นระยะห่างของยุงข้าวกับเรือนพักอาศัย (ดูผังบริเวณเรือน)

ผังพื้น ผังพื้นรานชาเป็นรูปสี่เหลี่ยม ยื่นพื้นที่ด้านข้างและด้านหลังออกมาใช้เป็นที่พักของ ส่วนด้านหน้ายื่นออกมาเป็นพื้นที่ยื่นและพาดลำไม้จริงเป็นบันไดขึ้นลง

รูปทรงและที่ว่างภายใน เป็นเรือนยกพื้นสูง ถูกปิดล้อมด้วยหลังคาและผนังด้านข้าง ซึ่งเอียงเฉียงเพื่อระบายน้ำฝนหากสาดด้านข้างรานชา เกิดเป็นมวลที่บดลยอยู่บนพื้นดินป้องกันความชื้น ที่ว่างรูปสามเหลี่ยมใต้หลังคาและรอบๆผนังด้านในเป็นช่องว่างระหว่างผนังด้านนอกและผนังด้านใน ป้องกันความชื้นใช้เก็บข้าวได้ดี ที่ว่างปิดล้อมรูปสี่เหลี่ยมภายใน

โครงสร้างและวัสดุ โครงสร้างของรานชา เป็นโครงสร้างระบบเสาและคานที่ปักลงพื้นดิน ในพื้นที่ลาดชัน เสาโครงสร้างแบ่งเป็น 2 ประเภทที่เสารับโครงสร้างหลัก และเสารับพื้น เสาทั้งหมดมักทำจากลำไม้จริงตามธรรมชาติ นิยมใช้เสาที่มีง่ามไม้ตามธรรมชาติใช้รองรับคานไม้จริง เสารับพื้นเป็นลำไม้จริงมีง่ามไม้ธรรมชาติ

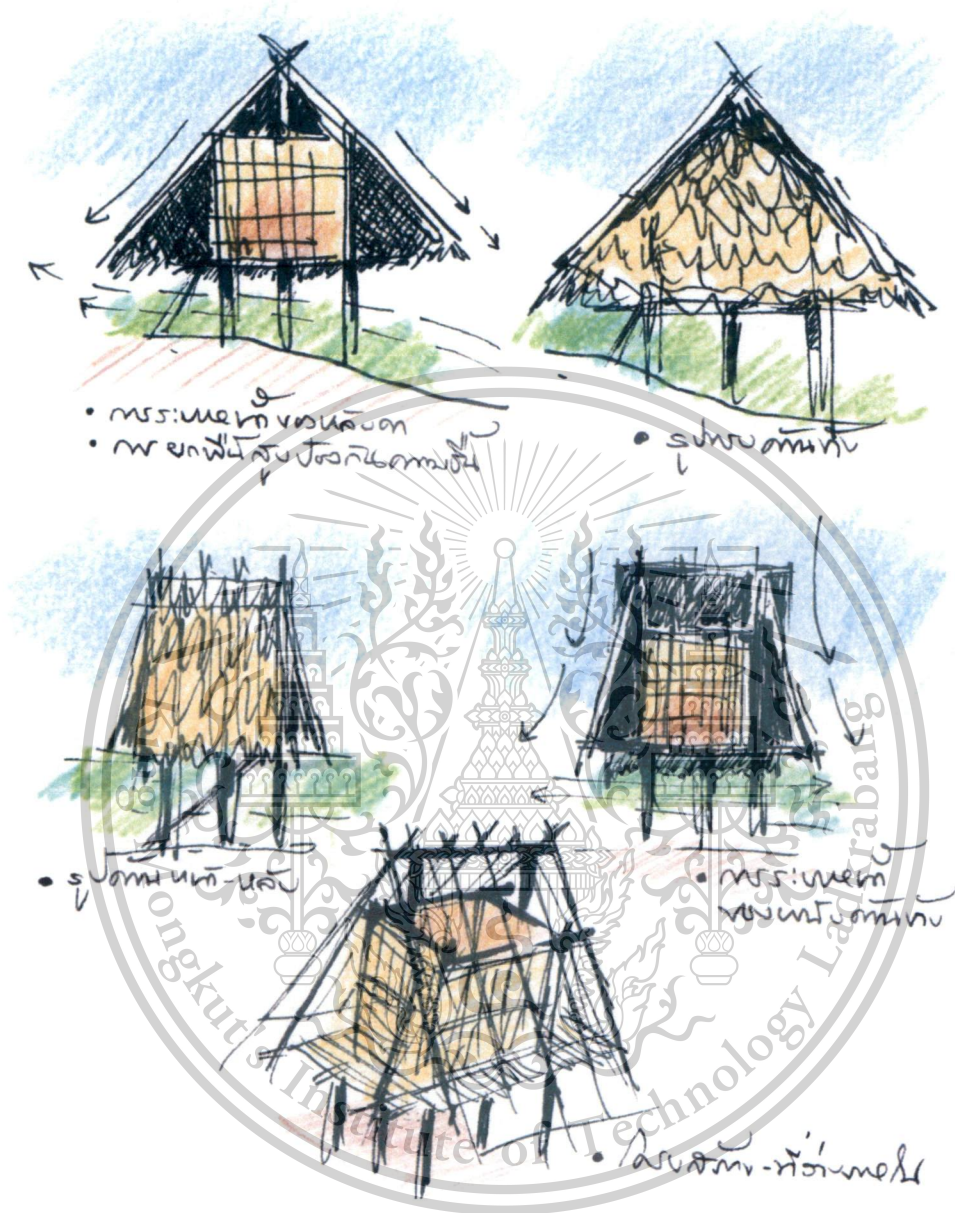
โครงสร้างหลังคาเป็นลำไม้จริงผสมไม้ไผ่ ถ้าย่น้ำหนักลงบนเสาทั้งหมดมีโครงหลังคาเสริมด้านข้างเพื่อปิดบังผนังยุง มุงด้วยตับใบค้อ

พื้นและผนังภายในเป็นฟากไม้ไผ่วางบนตงและคานไม้จริง โดยโครงคร่าวอยู่ด้านนอกผูกมัดด้วยหวายและเถาววัลย์

ระบบโครงสร้างเป็นแบบเรียบง่าย แต่ระบบที่คล้ายผนัง 2 ชั้นนั้นจะปกป้องข้าวเปลือกจากความชื้นได้ดี

วัสดุหลังคาและผนังด้านนอก ซึ่งทำด้วยใบค้อนั้น มีคุณสมบัติเมื่อแห้งแล้วจะแข็งแรงและแห้งเร็ว ทนต่อสภาพดิน ฟ้า อากาศได้ดี

ผนังใบค้อด้านข้างที่เอียงเฉียงออกเพื่อทำให้น้ำฝนไหลได้เร็วขึ้น และเกิดช่องว่างระหว่างผนังด้านข้างกับผนังไม้ไผ่ภายใน ไม่ให้ความอบอุ่นแต่การมีผนัง 2 ชั้น ทำให้เป็นการป้องกันความชื้นได้

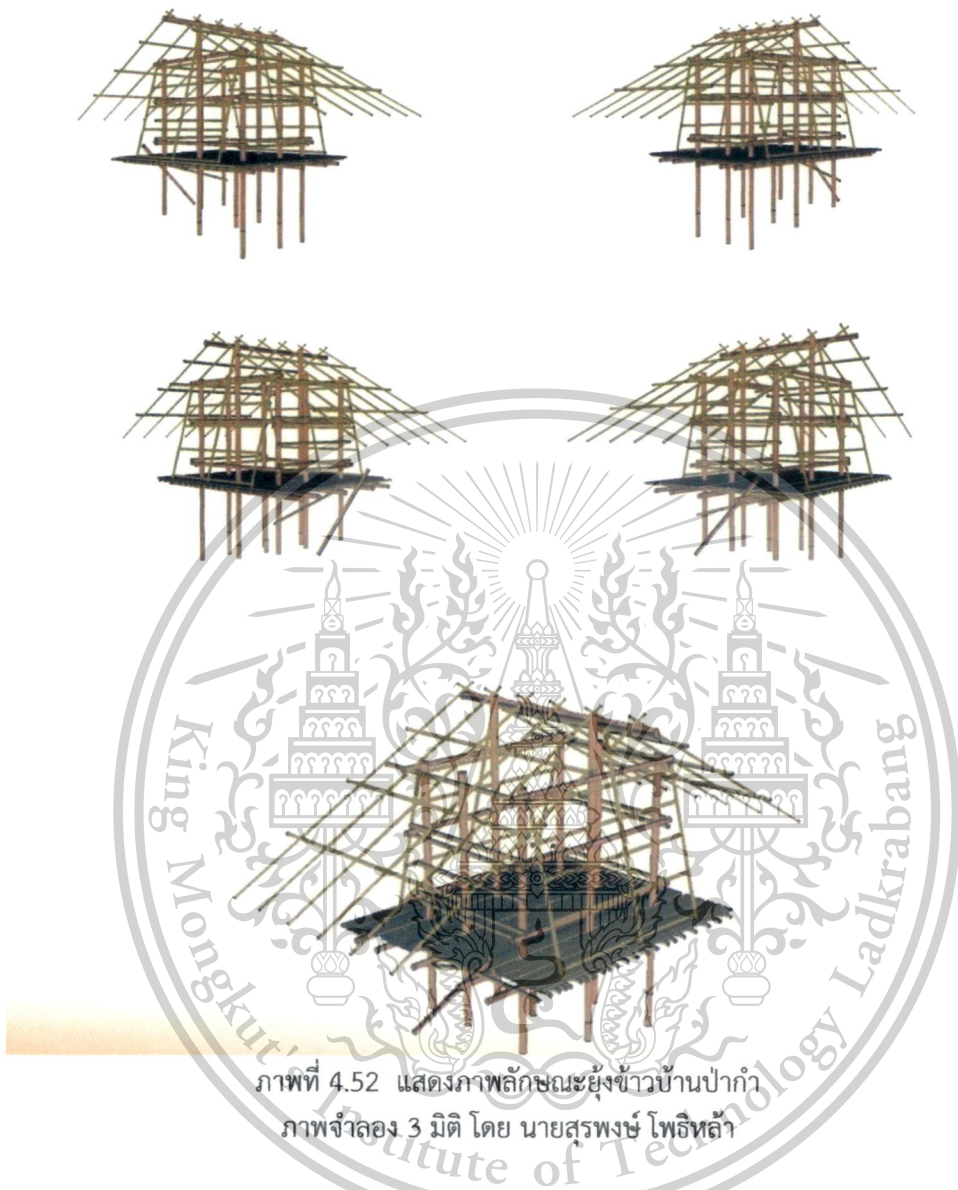

ภาพที่ 4.51 แสดงรูปทรงภายนอกและปริมาตรที่ว่างภายในรานชา
ภาพลายเส้น โดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 4.52 แสดงภาพลักษณะยั้งข้าวบ้านป่าก่า
ภาพจำลอง 3 มิติ โดย นายสุรพงษ์ โพธิ์หล้า

สรุปผลการวิเคราะห์เพื่อหาเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชาวปรีย พบว่าลักษณะรูปทรง และภูมิปัญญาในการสร้างรานชา(ยั้งข้าว) ของชาวปรียแตกต่างจากยั้งข้าวชาวมัลอย่างชัดเจน คือรูปทรงภายนอกของรานชาชาวปรียด้านข้างจะมองเห็นทรงสามเหลี่ยมเพราะโครงหลังคาจั่วมีหลังคาปิดคลุมด้านหน้า - หลัง จนมองไม่เห็นผนังด้านในรูปสี่เหลี่ยม ด้านข้างอาคารมีแผงปิดบังด้านข้างจนมองไม่เห็น ผนังด้านในเชื่อมต่อกับหลังคากลายเป็นผนังสองชั้น ในขณะที่ยั้งข้าวของชาวปรียจะเป็นอาคารยกพื้นหลังคาจั่ว ชายคาสั้น มองเห็นผนังไม้ไผ่สานขัดแตะได้อย่างชัดเจน การใช้วัสดุหลังคาชาวปรียบ้านป่าก่าจะใช้เฉพาะตบใบคือเป็นวัสดุมุง แต่ชาวมัลจะใช้ตบหญ้าคาเป็นวัสดุมุงเท่านั้น

จากการศึกษาที่ยั้งข้าวลัวะมัลหรือป่าก่าและบ้านสไลหลวง เพื่อการเปรียบเทียบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 4.53 แสดงลักษณะยุงข้าวของชาวลัวะมัล บ้านป่าก่อและบ้านสไลหลวง
ที่มา : จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยสัญญาชัย สุพิพัฒน์มิ่งคล

ลักษณะยุงข้าวของชาวลัวะมัลจากการสำรวจ เก็บข้อมูลภาคสนามเพิ่มเติมที่บ้านป่าก่อ ตำบลบ่อเกลือ
ใต้ และบ้านสไลหลวง ตำบลบ่อเกลือเหนือ อำเภอบ่อเกลือพบว่า มักเป็นเรือนเครื่องผูกยกพื้นสูง หลังคาจั่วมุง
ด้วยหลังคา ชายคาไม้ปิดผนังด้านข้างมองเห็นผนังชัดเจน ผนังยังเป็นฟากไม้ไผ่หรือฟากไม้ไผ่สานขัดแตะ มี
ประตูทำด้วยไม้ไผ่สานขัดแตะ เสาขึงมักใช้ไม้จริงตามธรรมชาติ อาจหุ้มโคนเสาด้วยกาบไม้ไผ่ขนาดใหญ่เพื่อ
ป้องกันหนูได้ชั้นยุง มีบันไดไม้ไผ่ที่ยกออกได้ เมื่อมองจากภายนอกจะเห็นผนังยุงเป็นรูปสี่เหลี่ยมยกพื้นสูงมี
หลังคาจั่วคลุมด้านบนชัดเจน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

4.10 การวิเคราะห์วัสดุของหลังคาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ชาวปรีย

จากการศึกษาพบว่าชาวปรียมีการใช้วัสดุธรรมชาติในการมุงหลังคาเรือนพักอาศัย เรือนชั่วคราว และ ยุงข้าว 3 ชนิด คือ หญ้าคา ใบค้อ ใบหวายหนาม โดยหญ้าคาจะเป็นวัสดุที่ใช้มุงหลังคาเรือนพักอาศัย ใบค้อและใบหวายหนามใช้มุงเรือนชั่วคราวและยุงข้าว โดยใบหวายหนามมีการใช้มุงยุงข้าวและเรือนชั่วคราวที่บ้านน้ำแพะใน ใบค้อใช้มุงยุงข้าวและเรือนชั่วคราวในไร่พบที่บ้านปากำ และบ้านน้ำแพะใน เรือนชั่วคราว ขณะสร้างเรือนใหม่บ้านปากำใช้หญ้าคามุง แต่ไม่พบการใช้ใบหวายหนามมุงอาคารใดๆในบ้านปากำเลย ดังนั้นวัสดุของหลังคาของชาวปรียบ้านปากำ คือ ใบหญ้าคาและใบค้อ

การเตรียมวัสดุของทั้ง 3 ชนิดนี้ต้องนำมาทำเป็นตับหรือเป็นแผงก่อน หญ้าคาจะไพคาหรือทำหญ้าคาให้เป็นตับโดยจับกลุ่มใบหญ้าคาเป็นกลุ่มเล็กๆ และพับกับแกนไม้มัดด้วยหวายหรือเชือกให้ใบหญ้าคาติดกับแกนไม้ เป็นแผงแล้วจึงนำไปมุงหลังคา ใบค้อต้องนำไปมาฉีกให้เล็กกลึงเป็นรูปสามเหลี่ยมแล้วพับส่วนโคนใบให้ชิดกับไม้ไผ่สองท่อนยึดติดกันเป็นแผง นำไปฝังให้แห้งแล้วนำไปมุงหลังคา ใบหวายหนามต้องนำใบหวายหนามมาพับชิดสานกันเองกลายเป็นตับโดยไม่ต้องมีแกนไม้

จากการศึกษาพบคุณสมบัติของหญ้าคาและใบค้อที่ชาวปรียบ้านปากำเลือกใช้เป็นวัสดุของหลังคา ดังนี้

- ในการทำเป็นตับใบหญ้าคาใช้ไม้เป็นแกนแล้วมัดด้วยหวายหรือเชือก ใบค้อจะฉีกเป็นรูปสามเหลี่ยมแล้วชิดกันกับไม้สองชิ้น ไม่ต้องมีหวายหรือเชือกมัดประกอบ

- ลักษณะของตับเมื่อใช้งานหญ้าคาจะมีลักษณะฟู และมีช่องว่างภายใน มีช่องอากาศทำให้เกิดการเก็บกักความเย็นให้ความอบอุ่นเมื่อนำไปมุงหลังคาเรือนพักอาศัย ใบค้อเมื่อแห้งจะมีลักษณะผิวเรียบแข็งมีความหนาแน่น ปกป้องความเย็นได้น้อยกว่า

- เมื่อมีความชื้นเช่นฝนตกหรือหมอกหนาหญ้าคาจะชื้นและแห้งช้ากว่าใบค้อ แต่เมื่อเอามามุงหญ้าคาเรือนพักอาศัยซึ่งมีการใช้เตาไฟในเรือนควันไฟและความร้อนจากเตาไฟภายในเรือนจะช่วยขจัดความชื้นใบค้อมีลักษณะแข็งแรงหนาแน่นไม่กักเก็บความชื้น

- ใบหญ้าคากระบายควันไฟจากเรือนพักอาศัยได้ง่าย เพราะควันไฟจะซึมผ่านรูพรุนหรือช่องว่างในตับหญ้าคาช่วยไล่แมลงและเพิ่มความแข็งแรงให้หญ้าคาในขณะที่ใบค้อควันจะจับที่ผิวของใบค้อไม่สามารถซึมผ่านความหนาแน่นของใบค้อได้ ตับใบค้อเมื่อแห้งจะเบาและแข็งแรงเคลื่อนย้ายสะดวกกว่าใบหญ้าคา มีอายุการใช้งานมากกว่า ใบหญ้าคาอ่อนนุ่มกว่า เคลื่อนย้ายไม่สะดวก

- ใบหญ้าคาสามารถหาได้ในปริมาณมากได้ง่ายกว่าและเรือนพักอาศัยของชาวปรียต้องใช้หญ้าคาในปริมาณมากทุกเรือน ใบค้อจะหาเป็นวัสดุของในปริมาณมากไม่ได้ เพราะต้องเลื้อยใบค้อไว้กับต้นเพื่อการเจริญเติบโตต่อไป ในสภาพแวดล้อมของบ้านปากำ มีจำนวนต้นค้อขึ้นอยู่มากและชาวบ้านก็นำมาปลูกเพิ่ม จึงมีปริมาณเพียงพอกับการใช้งานเพื่อมุงหลังคายุงข้าว (รานซา) และเรือนชั่วคราว (งัวะ) ได้

4.11 การวิเคราะห์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นบ้านปากำ

เรือนพักอาศัยของชาวปรียในชุมชนบ้านปากำ ยังสามารถรักษารูปแบบอันเป็นอัตลักษณ์และลักษณะการก่อสร้างแบบดั้งเดิมไว้ได้มากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับ การเปลี่ยนแปลงของเรือนชาวปรียในหมู่บ้านใกล้เคียง เช่น บ้านห้วยลัวะ บ้านขุนน้ำจอน บ้านน้ำแพะ ที่เกิดการเปลี่ยนประโยชน์ใช้สอยเปลี่ยนวัสดุ , เปลี่ยนพฤติกรรม จนบางหมู่บ้านแทบไม่เหลือเค้าโครงเดิมของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเลย ยกเว้นภาษาพูดและประเพณีบางอย่าง ความเคร่งครัดในระเบียบแบบแผนและความเชื่อถือก็เริ่มจืดจางลงอย่างมาก จากการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

สำรวจภาคสนามเพิ่มเติมเพื่อเปรียบเทียบลักษณะเรือนไม้พบบนเรือนแบบดั้งเดิมที่สมบูรณ์ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในหมู่บ้านอื่นๆเลย

4.11.1 เอกลักษณะเรือนชาวปรัย

รูปทรงภายนอกเห็นปริมาตรหลังคาแบบจั่ว-ปั้นหยา (Gable – Hip) ขนาดใหญ่ ลอยตัวอยู่บนเสา ชายคาด้านหนึ่งจรดพื้นดิน อีกด้านลอยตัวขึ้น หากตั้งอยู่บนพื้นที่ลาดเอียง ชายคาทั้งหมดคลุมตัวเรือนทุกด้าน (มองไม่เห็นผนังด้านข้าง) ยกเว้นด้านหน้าเรือนที่มีชานแดดล้าออกมาด้านหน้าเป็นชานแดดที่มีรั้วเตี้ยกัน

ทางเข้าเรือนจะอยู่ใต้ชายคาด้านที่ติดดิน หลังคาคลุมพื้นที่รอบตัวเรือนเกิดพื้นที่ใช้สอยใต้เรือนเป็นที่เก็บพื้น , เล้าหมู ใต้ชายคาด้านทางเข้าใกล้บันไดทางขึ้นเป็นบริเวณตั้งครกกระต๋องตำข้าว บันไดขึ้นเรือนเป็นไม้ยกออกได้ มีประตูเข้าตัวเรือน

พื้นที่ภายในแบ่งออกเป็นส่วนตัวและส่วนปิด ส่วนเปิดได้แก่ชานแดด ชานนอกประสงค์ส่วนเก็บของ ส่วนปิดได้แก่ส่วนด้านในเรือน ซึ่งเป็นพื้นที่เฉพาะสมาชิกในครอบครัวหรืออยู่ในตระกูลเดียวกัน ประกอบด้วยส่วนห้องฮีดและส่วนนอน

ภาพที่ 4.54 แสดงเรือนชาวปรัยบ้านปากำ
ลายเส้นโดย สฤชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

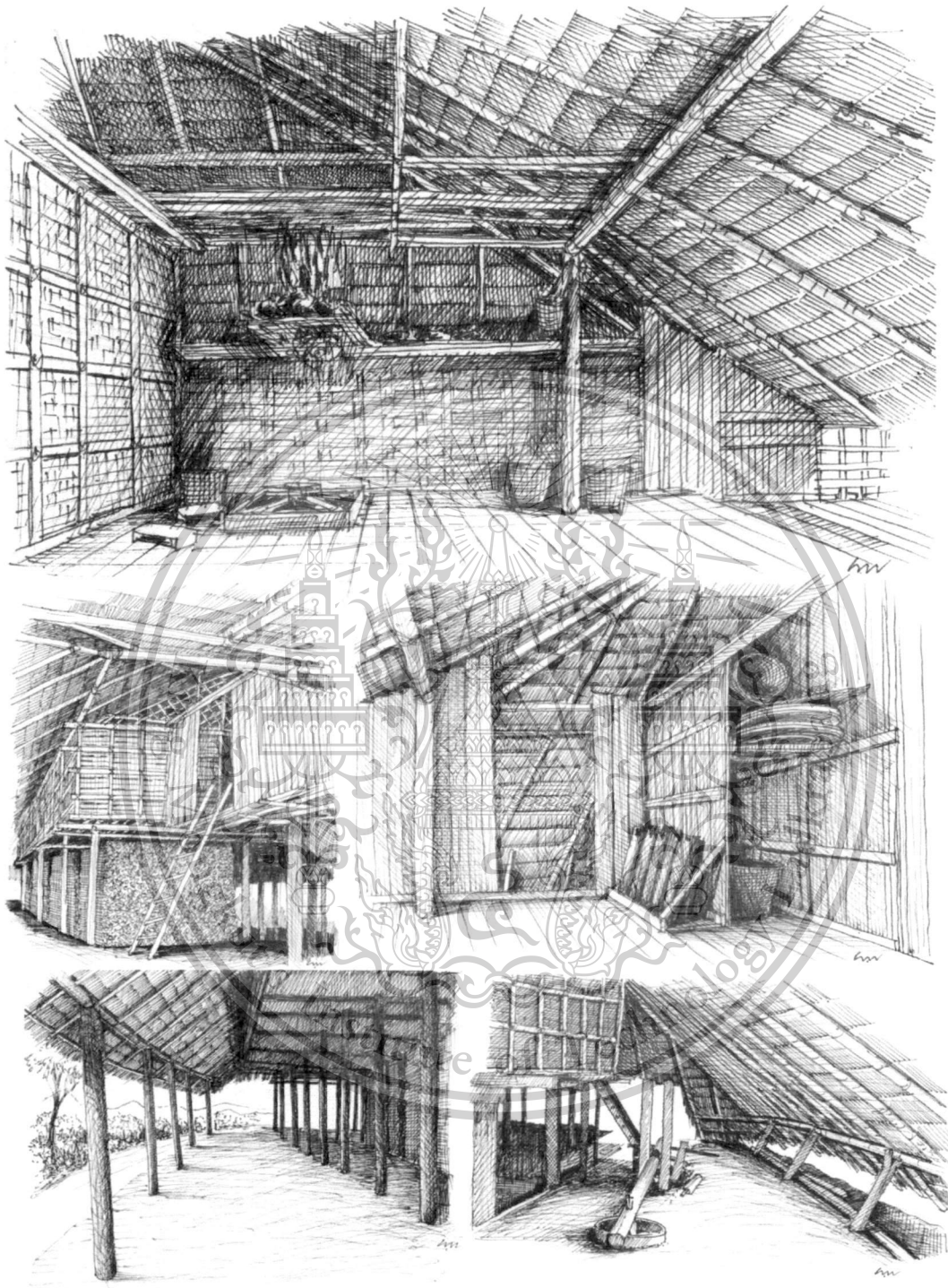

ภาพที่ 4.55 แสดงเรือนปรีย์และสภาพแวดล้อม บ้านป่าคำ
ลายเส้น โดย สัจชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

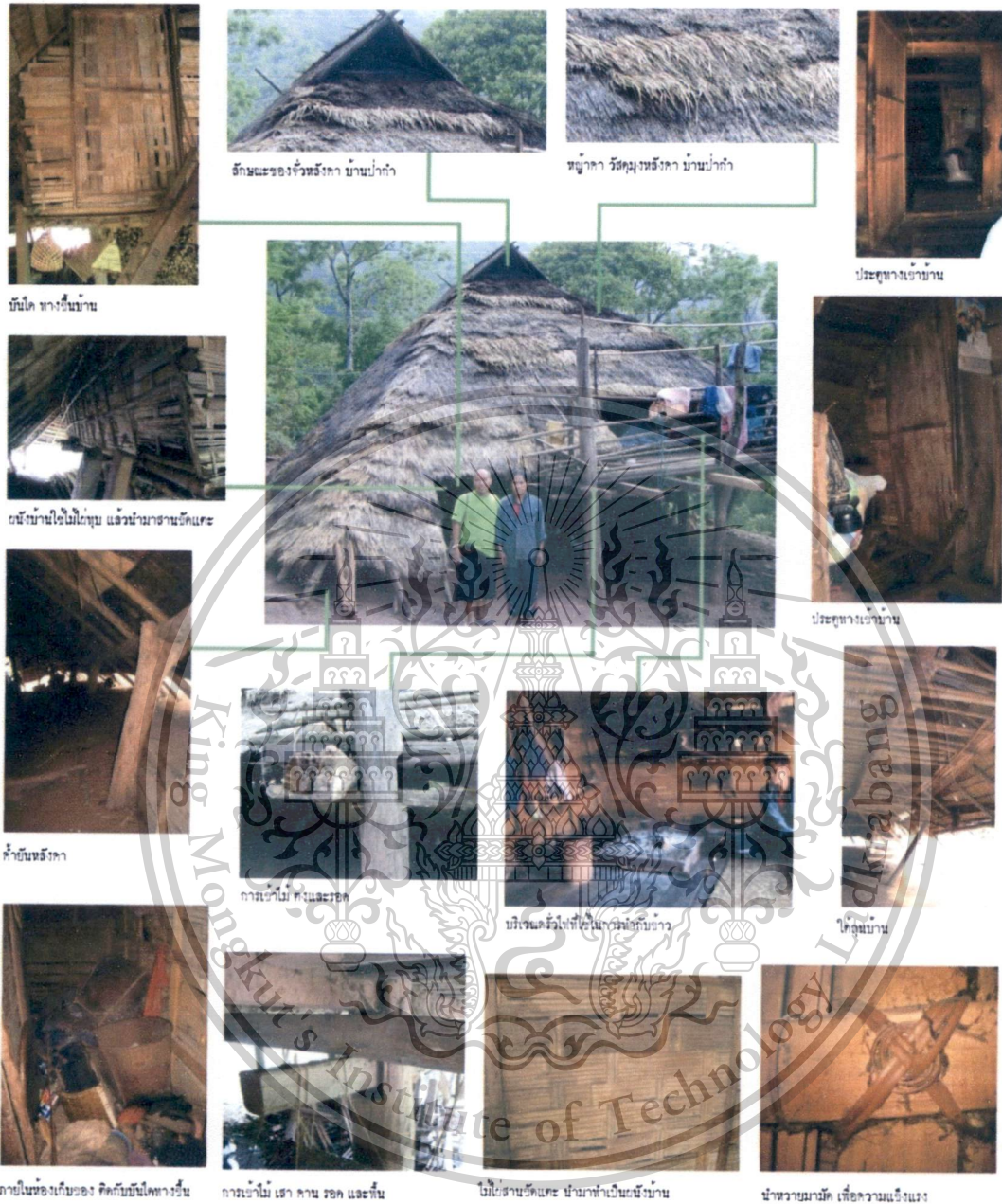

ภาพที่ 4.56 แสดงลักษณะที่ว่างภายใน และบริเวณใต้เรือนพักอาศัยบ้านป่าคำ
ภาพลายเส้นโดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

การศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวไทยภูเขาเผ่าลัวะ กรณีศึกษา : บ้านป่าก่า ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน
 Luwa's Vernacular Architecture Study Case Study : Bann Pa Kum, Tumbol Dongpaya Bor Kluea District, Nan Province

ภาพที่ 4.57 แสดงรายละเอียดเรือนพื้นถิ่นบ้านป่าก่า เรือนนายขวาง ใจปิง
 จากการสำรวจเก็บข้อมูลภาคสนาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
 This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.
 Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

4.11.2 เอกลักษณะของเรือนชั่วคราว (ตู่บ) บ้านปากำ

เป็นเรือนเครื่องผูก สร้างติดดิน ผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า หลังคามุงด้วยหญ้าคา ลักษณะเป็นเพิงหมาแหงนด้วยผืนหลังคา 2 ผืนเกยกัน ปิดด้านหน้าด้วยแผงหลังคาเกิดเป็นรูปจั่วไม่เท่ากัน หลังคามุงด้วยหญ้าคา ผังด้านข้างกรุแผงหญ้าคาทั้งหมด ยกพื้นส่วนนอนเตี้ยๆ ยาวไปตามแนวยาวของเรือน แบ่งพื้นที่ใช้สอยภายในคล้ายเรือนพักอาศัย แบ่งเป็นส่วนอเนกประสงค์พร้อมเตาไฟ ส่วนเตาหนึ่งข้าว ส่วนนอนและเก็บของ พื้นที่ส่วนเตาไฟและเก็บของเป็นพื้นดินอัดแน่นยาวขนานกับส่วนนอน โครงสร้างทำด้วยท่อนไม้จริงผสมไม้ไผ่ ผูกมัดด้วยหวายและตอกไม้ไผ่ ลักษณะเด่นของเรือนชั่วคราวหรือตู่บคือการใช้พื้นที่ภายในเหมือนเรือนพักอาศัย แม้รูปทรงภายนอกจะเป็นเพิงธรรมดา

ภาพที่ 4.59 แสดงตู่บนายเป็ก ใจปิง และนายหมอก ใจปิง
ลายเส้น โดย สัจชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

4.11.3 เอกลักษณ์ของจัวะบ้านปากำ

เป็นเรือนเครื่องผูกยกพื้นสูง โครงสร้างไม้จริงตามธรรมชาติ หลังคาจั่วมุงด้วยใบค้อ หน้าจั่วหันไปด้านข้าง ชายคายื่นยาวปิดผนังด้านหน้าและด้านหลัง ด้านข้างเป็นผนังใบค้อตัวเฉียงเอียง มีประตูบานกระทุ้งออกสู่ชานแดดทั้ง 2 ด้าน ผนังด้านในตั้งผายออกทำด้วยไม้ไผ่สานขัดแตะ พื้นปูผากไม้ไผ่โครงสร้างเรือนเป็นไม้จริงผสมไม้ไผ่ มีโครงไม้ค้ำยันด้านข้างทั้ง 2 ด้าน มักตั้งบนพื้นที่เอียงกลางไร่ข้าว ประตูเข้าเป็นประตูบานเลื่อนทำด้วยไม้ไผ่สานขัดแตะ

พื้นที่ภายในมีเตาไฟอยู่กลางเรือน ด้านบนเหนือเตามีตะแกรงและทำชั้นเก็บของบนโครงหลังคา ด้านบน ผนังด้านหลังมักทำชั้นวางของติดผนัง

ภาพที่ 4.60 แสดงจัวะนายขอด ใจปิง
ภาพลายเส้น โดย สัจชัย สุพิพัฒน์มงคล

ภาพที่ 4.61 แสดงจระเข้นายหมอก ใจปึง
 ภาพถ่ายเส้น โดย สัณชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ใด ๆ หนึ่งอย่างอื่น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

It is forbidden to modify the content, and cite the document when use.

4.11.4 เอกลักษณ์ของรานชาบ้านปากำ

เป็นเรือนยกพื้นสูง เพื่อระบายและป้องกันความชื้นจากพื้นดิน

1. รูปทรงสามเหลี่ยม ไม่ต้านลมมากเมื่อตั้งบนพื้นที่เอียง
2. มีความลาดเอียงของหลังคามากทำให้ระบายน้ำฝนได้ดี
3. ผนัง 2 ชั้น จากการมุงหลังคา มีช่องว่างระหว่างผนังด้านในและผนังด้านข้าง ด้านนอกทำให้ป้องกันความชื้นด้านข้างจากภายนอกได้
4. มีการเลือกใช้วัสดุที่เหมาะสม วัสดุที่ใช้ทำหลังคาและผนังด้านข้าง ทำด้วยใบค้อมีคุณสมบัติแข็งแรงเมื่อแห้ง มีความทนทานอายุหลายปี ลักษณะแผ่นใบค้อมีความแข็งและมีความหนาแน่นไม่มีรูพรุน ป้องกันความชื้นและแห้งเร็วไม่เก็บความชื้นไว้ในเนื้อวัสดุ

ภาพที่ 4.62 แสดงรานชาของนายมูล ใจปิง และ นายปิ่น ใจปิง
ภาพลายเส้น โดย สัณชัย สุพิพัฒน์มงคล

สรุป สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชาวปรีบ้านปากำ นอกจากรูปแบบ รูปทรง และคุณสมบัติในการเป็นที่กำบังกายให้มีการใช้ชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติแล้วยังตอบสนองต่อความเชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติ อันส่งผลต่อการวางผังเรือนการแบ่งพื้นที่ใช้สอย และองค์ประกอบของหมู่บ้านที่แฝงการอนุรักษ์ระบบนิเวศของสภาพแวดล้อมรอบชุมชนได้ตลอดเวลานับร้อยปีที่ผ่านมา

ความเชื่อเกี่ยวกับผีป่า ผีไร่ ผีเจ้าที่ มีผลต่อการดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมที่เน้นป่าบนภูเขาสูง เกี่ยวข้องกับการมีพื้นที่ส่วนกลาง การใช้แหล่งน้ำตามธรรมชาติร่วมกันอย่างยั่งยืนเป็นการวางแผนจัดการสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศวิทยา ความเชื่อในสายตระกูลผีของกลุ่มส่งผลต่อการแบ่งพื้นที่ภายในเรือนสำหรับบุคคลในสายตระกูลเดียวกันและพื้นที่สำหรับบุคคลภายนอก เพื่อควบคุมความประพฤติปฏิบัติของคนในเรือน

ความเชื่อในความสำคัญขอเรือนฮีดและการเชื่อฟังหม่อฮีดทำให้สังคมของชาวปรีบ้านปากำมีความสามัคคี มีระเบียบวินัยในการประพฤติ ปฏิบัติต่อกันให้ความเคารพต่อระเบียบแบบแผนที่ปฏิบัติสืบเนื่องกันมายาวนาน

วัฒนธรรมและสังคมของชาวปรีบ้านปากำเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลให้เกิดสถาปัตยกรรมที่ตอบสนองความต้องการด้านร่างกายและจิตใจ กลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวปรีบ้านปากำ

สารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
กรรมสิทธิ์ใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

บทที่ 5
 สรุปรงานวิจัยและข้อเสนอแนะ

โครงการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวไทยภูเขาเผ่าลัวะ กรณีศึกษาบ้านปากำ ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน ในแผนงานวิจัยการศึกษาสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมจังหวัดน่าน เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาเป็นมรดกโลก และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้นมีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 4 ลักษณะดังนี้ คือ

1. ศึกษาลักษณะทางกายภาพของหมู่บ้านชาวลัวะบ้านปากำ ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ
2. ศึกษาวัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อของชาวลัวะบ้านปากำ ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน
3. ศึกษาผลงานการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่ผ่านรูปแบบทางสถาปัตยกรรมการจัดพื้นที่และการก่อสร้างที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์
4. ศึกษาความหมายของคติความเชื่อที่มีผลต่อ พื้นที่ วิถีชีวิตและสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของท้องถิ่นและเผยแพร่องค์ความรู้ต่อประชาชนในท้องถิ่นและประชาชนทั่วไป

ในการศึกษาครั้งนี้ได้วิเคราะห์สรุปผลตามเป้าหมายของวัตถุประสงค์และเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ที่พบแก่ประชาชนทั่วไปได้ผลสรุปดังนี้

5.1 สรุปลักษณะทางกายภาพของหมู่บ้านปากำ

5.2 สรุปลักษณะสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ปรีย ของชาวลัวะปรีย บ้านปากำ ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีที่มีผลต่อสถาปัตยกรรม

5.3เสนอแนะแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ในการเผยแพร่องค์ความรู้ที่พบจากการศึกษาครั้งนี้ได้ผลิตสื่อเพื่อนำเสนอลักษณะของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชาวลัวะบ้านปากำในรูปแบบสื่อดิจิทัลเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ อย่างชัดเจนในเรื่องสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นเพื่อประชาชนทั่วไปได้ง่ายขึ้น

5.1 สรุปลักษณะทางกายภาพของหมู่บ้านปากำ

บ้านปากำ ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน เป็นถิ่นที่อยู่ของชาวไทยภูเขาเผ่าลัวะ ชาวเขาเผ่าลัวะมีการกล่าวถึงในเอกสารทางวิชาการและเอกสารทางราชการแตกต่างกันไป แต่สรุปได้ว่าเป็นชนพื้นเมืองหรือชนกลุ่มดั้งเดิม (Indigenous people) ที่พูดภาษาในตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก (Autoasiatic Language Family) ในสาขามอญ (Khmuic) ในตระกูลย่อย มอญ – เขมร (Mon – khmen sub Family) แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ภาษามัล (Mal) และภาษาปรีย (Pray) ซึ่งมีความใกล้ชิดกับภาษามูและภาษามลาปรี เป็นภาษาพูดที่ไม่มีตัวอักษร แต่ละหมู่บ้านอาจมีสำเนียงแตกต่างกันไป

ชาวเขาเผ่าลัวะมีถิ่นอาศัยอยู่หนาแน่นในบริเวณชายแดนไทยและสปป.ลาว โดยเฉพาะบริเวณอำเภอบ่อเกลือ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอสองแคว และอำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน และในเขตแขวงไชยะบูลีของสปป.ลาว ซึ่งเป็นดินแดนต่อเนื่องกันตลอดชายแดนซึ่งเดิมเป็นเขตปกครองของเมืองน่านในอดีต ชนกลุ่มนี้ถูกเรียกชื่อหลายชื่อเช่น ชาวดอย, ข้าถิ่น, ข้าไผ่, ไพร, ลัวะ, ถิ่น, ปรีย, มัลหรือมัล แต่ที่รู้จักกันและถูกเรียกมากที่สุดคือ ลัวะและถิ่น ซึ่งเป็นคำพื้นเมืองที่คนในจังหวัดน่านใช้เรียกชนกลุ่มนี้ชื่อที่เขา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ณาการณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ยอมรับ คือ ลัวะ แต่ไม่ค่อยยอมรับ คือ “ถิ่น”

ชนกลุ่มนี้สามารถจำแนกแยกเป็น 2 กลุ่มอย่างชัดเจนจากพิธีกรรมสำคัญและภาษาพูดโดยกลุ่มที่มีพิธีสำคัญเป็นพิธีสะโหลต และใช้สำนวนสามัญว่า “ปองซา” ที่หมายถึงกินข้าว เป็นกลุ่มมัล กลุ่มที่มีพิธีกินดอกแดงเป็นพิธีสำคัญประจำปี และใช้สำนวนสามัญว่า “ปองจ๊ะ” ที่หมายถึงกินข้าวเหมือนกัน เป็นกลุ่มปรัยชาวบ้านป่ากำ ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน จากการศึกษาพบว่า เป็นชาวเขากลุ่ม ปรัยอย่างชัดเจนเพราะมีพิธีกินดอกแดงเป็นพิธีสำคัญประจำปีหลังฤดูการเก็บเกี่ยวข้าวเรียบร้อยแล้ว และใช้คำพูดที่หมายถึงกินข้าวว่า “ปองจ๊ะ”

จากการสำรวจภาคสนามพบว่ามีชาวปรัยในบริเวณใกล้เคียงกันกับบ้านป่ากำอีกโดยมีอยู่ในบ้านห้วยลัวะ บ้านขุนน้ำจอน ตำบลดงพญา และบ้านหนองน่าน บ้านน้ำแพะนอก บ้านน้ำแพะใน บ้านก่องแก้ว ตำบลบ่อเกลือใต้ อำเภอบ่อเกลือด้วย

ชาวลัวะทั้งกลุ่มมัลและกลุ่มปรัยอาศัยและตั้งบ้านเรือนอยู่ในบริเวณต้นน้ำน่าน เช่น น้ำมาง น้ำว่า น้ำปัว โดยอาศัยอยู่ปะปนกันไปหลายหมู่บ้าน ซึ่งเริ่มเปลี่ยนวิถีชีวิตและวัฒนธรรมประเพณีไปเป็นแบบคนเมืองหรือใกล้เคียงกับคนเมืองน่านทั่วไป ทั้งเครื่องแต่งกายบ้านเรือน ภาษาพูด แต่จารีตประเพณียังคงหลงเหลือเค้าอยู่บ้าง เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสังคม โดยเฉพาะวัฒนธรรมในการอยู่อาศัย การสร้างบ้านเรือนแบบคนน่านทั่วไป หลายหมู่บ้านเปลี่ยนไปนับถือศาสนาพุทธหรือศาสนาคริสต์ จากเดิมที่นับถือผี จึงทำให้สภาพความเป็นอยู่เปลี่ยนไปอันเนื่องมาจากความเชื่อในวิถีชีวิตและประเพณีเปลี่ยนแปลงไป

ชาวลัวะนิยมปลูกเรือนพักอาศัยอยู่ตามไหล่เขาในระดับความสูงประมาณ 600 – 1200 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ซึ่งเป็นระดับความสูงที่เหมาะสมกับการเพาะปลูกข้าวไร่แบบดั้งเดิมในปัจจุบัน หลายหมู่บ้านเริ่มย้ายลงมาอยู่ใกล้ทางคมนาคมมากขึ้น เพื่อความสะดวกในการติดต่อการค้าดำเนินชีวิต ตลอดจนการศึกษาและสาธารณสุขของคนในชุมชน อีกทั้งพื้นที่หลายแห่งถูกประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ เช่น อุทยานแห่งชาติดอยภูคา อุทยานแห่งชาติขุนน่าน

เมื่อต้องย้ายถิ่นที่อยู่อาศัยใหม่ การดำรงชีวิตแบบดั้งเดิมก็ย่อมเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน หลายหมู่บ้านมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมปัจจุบันมากขึ้น

บ้านป่ากำ ตำบลดงพญาอำเภอบ่อเกลือ ตั้งอยู่บริเวณทิศตะวันออกของจังหวัดน่าน โดยตำบลดงพญาด้านทิศเหนือติดกับ ตำบลบ่อเกลือเหนือ ด้านทิศใต้ติดกับ ตำบลบ่อเกลือใต้ ด้านทิศตะวันตกติดกับ ตำบลภูคา อำเภอบัว ด้านทิศตะวันออกติดกับแขวงไชยะบูลี โดยมีเทือกเขาหลวงพระบางกั้นอาณาเขตบ้านป่ากำ เป็นชื่อที่บุคคลภายนอกเรียกเป็นภาษาไทย เพราะบริเวณหมู่บ้านเดิมเป็นป่าต้นกำ ซึ่งเป็นไม้ชนิดหนึ่ง ที่ชาวลัวะหรือขมุนิยมนำมาทอเสื่อในออก ใช้เป็นหลอดดูดเหล้าในพิธีกรรมต่างๆ แต่ตามภาษาของชาวปรัยคือ “จวลนอกปง” แปลว่าหมู่บ้านที่มีลำน้ำแฉะเพราะ จวล แปลว่าหมู่บ้าน นอก , อ้อก แปลว่า น้ำ ปง แปลว่า แฉะและและอยู่บนไหล่เขาที่ระดับความสูงเฉลี่ยประมาณ 1,100 เมตร ห่างจากถนนประมาณ 5 กิโลเมตร บริเวณโดยรอบหมู่บ้านเป็นป่าในเขตอุทยานแห่งชาติดอยภูคา โดยชาวบ้านใช้พื้นที่รอบๆหมู่บ้านปลูกข้าวไร่ในลักษณะหมุนเวียน (Rotation Swidden) ระบบเพาะปลูกในระยะสั้น แต่ใช้เวลาพักดินนาน (Shot Cultivation – Long Fallow) มีการใช้พื้นที่แน่นอนในการทำเกษตรเฉพาะ

การนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า การพาณิชย์ใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

den to modify the content, and cite the document when use.

ฤดูฝน เพียง 1 ปี แล้วปล่อยให้พื้นดินฟื้นตัวตามธรรมชาติประมาณ 4 – 5 ปี แล้วจึงหวนกลับมาทำที่เดิม ซึ่งพื้นดินจะมีความสมบูรณ์เพียงพอในการปลูกข้าวเป็นหลัก และปลูกพืชผักไว้กินและเป็นอาหารเสริม เช่น มันป่า, เผือก, พริก, ถั่ว

บ้านป่ากำหรือ “วงลนอกปง” เริ่มตั้งเป็นหมู่บ้านในพื้นที่ปัจจุบันนี้มานานนับร้อยปีแล้ว จากการสัมภาษณ์ นายชอด ใจปิง ผู้สืบทอดจากเรือนผู้ก่อตั้งหมู่บ้าน โดยนายหมื่น พร้อมเพื่อนบ้านรวม 3 หลังคาเรือน ได้อพยพมาจากบ้านห้วยป้อ ในเขตตำบลบ่อเกลือเหนือในปัจจุบัน เพื่อมาหาที่ทำกินใหม่ พบบริเวณที่เหมาะสมมีแหล่งน้ำและสภาพแวดล้อมที่สมบูรณ์ซึ่งอยู่ในบริเวณหมู่บ้านป่ากำปัจจุบัน ต่อมา มีชาวปรีบ้านหนองน่านย้ายเข้ามาด้วยเป็นกลุ่มตระกูลผิอาเปอ กลุ่มนายหมื่นเป็นกลุ่มตระกูลผิอาเยอ ทำให้หมู่บ้านป่ากำมีคน 2 ตระกูลผิ ต่อมาเมื่อมีประชากรมากขึ้น ที่ทำกินไม่พอเพียงจึงมีการเคลื่อนย้ายไปหาที่ทำกินใหม่ บริเวณขุนน้ำแพะ และขยายขยายเคลื่อนย้ายหมู่บ้านอีกครั้งจนปัจจุบันเป็นหมู่บ้านน้ำแพะนอกและหมู่บ้านน้ำแพะใน โดยเฉพาะบ้านน้ำแพะนอกมีเรือนฮิตของกลุ่มอาเปออยู่ในหมู่บ้านน้ำแพะนอก ซึ่งได้ย้ายไปนครวอพพจากบ้านป่ากำ บ้านป่ากำจึงมีเรือนฮิตกลุ่มอาเยอ ปัจจุบันคือเรือนนายชอด ใจปิงซึ่งจะต้องทำพิธีต่างๆ เช่นกินเหล้าไท เลี้ยงผีเรือนในวันสำคัญ ที่เรือนฮิตก่อนเสมอ บ้านน้ำแพะนอกและบ้านน้ำแพะในจึงเป็นเครือญาติจากบ้านป่ากำร่วมกัน นับถือเป็นพี่น้องร่วมสายตระกูลผิเดียวกัน โดยมีผู้อาวุโสประจำตระกูล หรือหมอฮิตของทั้ง 2 ตระกูลผิ อาเยอมีหมอฮิตประจำตระกูลคือ หมอนวน ใจปิง เรือนเลขที่ 20 อาเปอหมอฮิตประจำตระกูลคือนายปิ่น ใจปิง เรือนเลขที่ 39 คอยให้คำแนะนำสั่งสอนคนในสายตระกูลในการปฏิบัติตนตามขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมตลอดมา

สถานที่สำคัญในหมู่บ้านป่ากำ คือ 1. ตาน้ำศักดิ์สิทธิ์ หรือบริเวณผิตาน้ำ (เป็นที่สิงสถิตของผีเจ้าที่ด้วย) ซึ่งชาวบ้านป่ากำใช้ดื่มกินตลอดมาตั้งแต่ตั้งหมู่บ้าน 2. เรือนฮิต ที่ต้องเริ่มพิธีต่างๆ ที่เรือนนี้เพื่อบอกกล่าว ผิหมู่บ้าน 3. ป่าช้า เป็นที่ฝังศพของคนในหมู่บ้าน

ผีหรือในภาษาปรีเรียกว่า “ปรีอง” ในสังคมชาวปรีบ้านป่ากำมี ผีเรือน, ผิหมู่บ้าน, ผีเจ้าที่, ผิป่า, ผีไร่ ผีเรือน(ปรีองเจียง) สำคัญต่อวิถีชีวิตและส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตในเรือน ตลอดจนการแบ่งพื้นที่ ด้วยชาวปรีมีความเชื่อว่าผีเรือนจะคุ้มครองคนในเรือนได้ จึงต้องทำพิธีมากและเคารพมากที่สุดซึ่งถือว่าเป็นผีประจำตระกูลของแต่ละครัวเรือน ต้องทำพิธีบอกกล่าวในแต่ละช่วงปี จนถึงพิธีกินดอกแดง และการสร้างเรือนใหม่

ผิหมู่บ้าน(ปรีองวงล) เป็นผีที่ต้องทำพิธีบอกกล่าวเมื่อมีเลี้ยงประจำหมู่บ้านเช่น พิธีกินข้าวเม่า พิธีกินดอกแดง ถือเป็นผีของส่วนร่วมทั้งหมู่บ้าน จะคุ้มครองหมู่บ้าน

ผีเจ้าที่หรือผิตาน้ำ (ปรีองนอกฮอก) บริเวณตาน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่ใช้ดื่มตั้งแต่อดีต ซึ่งจะต้องบอกกล่าวหากมีอะไรแปลกปลอมเข้ามาในหมู่บ้าน และเช่นสรวงในพิธีกินดอกแดง และเป็นบริเวณป่าต้นน้ำ ห้ามตัดต้นไม้

ผิป่า(ปรีองโย) ผีไร่ (ปรีองแซ) สำคัญต่อการปลูกข้าว และเลือกที่ฟันไร่หากผีไม่อนุญาตจะทำไม่ได้ ผีนี้จะมีอำนาจอยู่บริเวณป่าและไร่

อาชีพและการดำรงชีวิตของชาวปรีบ้านป่ากำพึ่งพาการทำไร่ข้าว ซึ่งมีความสำคัญต่อชาวปรีมาก เพราะจะต้องทำไร่ข้าวเพื่อให้มีข้าวบริโภคตลอดปี โดยมีอาชีพรองด้วยการหาของป่า ในการทำไร่ข้าว ชาวปรีจะตัดไม้เผาไร่ (แองแซ) สักข้าวเพื่อปลูกข้าวใหม่ทุกปีโดยใช้เครื่องมือในการกระทุ้งหรือสัก พื้นดิน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ด้วยลู่หรือเกอทุงในภาษาปรัย ซึ่งเป็นท่อนไม้เชื่อมขนาดยาวบางอันเสริมหัวด้วยโลหะ ปลายไม้อาจประดับด้วยใบของต้นเชือกทำเป็นพู่ เมื่อสักข้าวแล้วจะหยอดเมล็ดข้าวลงไป และปล่อยให้ต้นข้าวขึ้นเองตามธรรมชาติ ชาวปรัยเพียงแต่คอยกำจัดวัชพืชโดยการถอน หลังจากใช้เกลือผสมน้ำฉีดใส่วัชพืช เมื่อมีแสงแดดจะทำให้วัชพืชนั้นเหี่ยวเฉาลงก่อน ในการเก็บเกี่ยวผลผลิตนั้นชาวปรัยบ้านป่ากำจะใช้วิธีดั้งเดิมคือการรูดเมล็ดข้าวจากรวงที่ลอรวง แล้วใส่ในตระกร้าหรือ “เพียง” ในภาษาปรัยที่จะแขวนไว้ที่เอว จากนั้นจะเอามเมล็ดข้าวไปรวมกันไว้ในกระบุงขนาดใหญ่ที่มีขารองรับพร้อมสายสะพาย ก่อนนำเมล็ดข้าวไปเก็บไว้ในยุ้ง (รานซา) บริเวณข้างเรือนพักอาศัยในหมู่บ้าน ข้าวที่ปลูกจึงเป็นพันธุ์ที่มีลักษณะพิเศษที่สามารถรูดออกจากรวงได้ง่าย การเลือกที่ปลูกข้าวไร่นั้นครอบครัวบ้านฮีดจะมีสิทธิในการเลือกพื้นที่ทำไร่ก่อนเรือนอื่นๆในหมู่บ้านซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ และระเบียบแบบแผนที่ชาวปรัยบ้านป่ากำยอมรับและปฏิบัติกันมานานหลายชั่วคนซึ่งก่อนจะทำการเผาไร่ – สักข้าว นั้นก็จะต้องมีพิธีกรรมและขั้นตอนในการขออนุญาตจากผีป่าผีไร่ เพื่อให้ผลผลิตที่ได้เพียงพอต่อการบริโภคตลอดปี

ลักษณะครอบครัวชาวปรัยเป็นครอบครัวเดี่ยว มีผัวเดียวเมียเดียว ฝ่ายหญิงเป็นผู้สืบสกุล (Matrilineal) เมื่อแต่งงานฝ่ายชายจะต้องนับถือผีบรรพบุรุษของฝ่ายหญิง ลูกที่เกิดมานับถือสายตระกูลผีทางฝ่ายแม่ ไม่แต่งงานกันในสายตระกูลเดียวกัน เพราะถือว่าเป็นพี่น้องกันแม้ว่าจะอยู่คนละหมู่บ้านก็ตาม ดังนั้นในหมู่บ้านของชาวปรัยจึงมักจะมีผู้นับถือสายตระกูลผีบรรพบุรุษอย่างน้อย 2 ตระกูลขึ้นไป ดังเช่นบ้านป่ากำจะมีตระกูลอาเยอและอาเปอ บ้านน้ำแพะจะมีตระกูล อาเยอ อาเปอ และอาซัง

การลำดับวันในสังคมของชาวปรัยจะแบ่งวันออกเป็น 10 วัน ในรอบ 1 รอบ คือ

1. วันคต (จิคต) 2. วันลวง (จิลวง) 3. วันเตา (จิตา) 4. วันกา (จิกา) 5. วันคาบ (จิคาบ)
6. วันดับ (จิตับ) 7. วันวาย (จิวาย) 8. วันมิง (จิมิง) 9. วันเบอร์ิต (จิบเอริต) 10. วันกัต (จิกัต)

จึง แปลว่า วันหรือพระอาทิตย์ ซึ่งใน 1 รอบ 10 วันนั้น ชาวปรัยจะกำหนดวันกรรมซึ่งเป็นวันที่จะต้องหยุดทำงานหนัก ไม่ทำไร่ ไม่ตัดไม้ หยุดตำข้าว ที่ทำเป็นกิจวัตร แต่ละสายตระกูลจะกำหนดวันกรรมต่างกัน วันกรรมจะมีความสำคัญในการทำกิจกรรมต่างๆของคนในชุมชนเพราะเป็นข้อห้ามต่างๆ บางพิธีไม่สามารถทำได้หากเป็นวันกรรม ต้องเลื่อนกำหนดออกไป

พิธีกรรมและประเพณีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวปรัยในรอบ 1 ปี นั้นเป็นจารีตที่ยึดถือปฏิบัติต่อเนื่องมาจากอดีตซึ่งสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและฤดูกาล เช่น ห้ามขอมแซม หรือปลูกเรือนก่อนพิธีกินดอกแดง และหลังพิธีกินดอกแก้ว เนื่องจากหลังพิธีกินดอกแดงซึ่งเป็นประเพณีฉลองการเก็บเกี่ยวผลผลิตประจำปีแล้ว ชาวบ้านจะมีเวลาว่างที่จะช่วยกันปลูกเรือนได้ และต้องสร้างให้เสร็จก่อนที่จะต้องเผาไร่ สักข้าว เพราะเริ่มเป็นฤดูเพาะปลูกและเป็นช่วงเวลาฤดูฝนชาวบ้านทุกเรือนต้องไปทำงานในไร่ของตนเอง ไม่มีใครว่างจะช่วยเหลือกันได้ เนื่องจากกิจกรรมการขอมแซมเรือนหรือปลูกเรือนใหม่เป็นกิจกรรมที่ทุกครัวเรือนต้องช่วยกัน หรือผลัดกันช่วยเหลือตอบแทนกันและกัน

ปฏิทินกิจกรรมและพิธีกรรมในรอบ 1 ปี ของชาวปรัยบ้านป่ากำมีดังนี้

เดือนตุลาคม (เดือนเจียง) ประเพณีกินข้าวเมา (ข้าวคั่ว) ข้าวฮ่าง (ข้าวนึ่ง)

เดือนพฤศจิกายน (เดือนยี่) ลงแขกรูดข้าวไร่ และเริ่มขนข้าวใส่ยุ้ง (รานซา)

เดือนธันวาคม (เดือน 3) ไร่เรือนชั่วคราว (งัวะ) ที่ไร่ ประเพณีกินดอกแดงหรือฉลองประจำปี

หลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วทุกครัวเรือน

เดือนมกราคม (เดือน 4) เสี่ยงทายหาพื้นที่ทำไร่ และถางไร่

เดือนกุมภาพันธ์ (เดือน 5) เกี่ยวหญ้าคา ไผคาเพื่อทำหลังคาเรือน หรือปลูกเรือนใหม่

เดือนมีนาคม (เดือน 6) เผาไร่ หลังจากถางไร่ไว้แล้วบางเรือนก็จะทำการซ่อมแซมหลังคาเรือน หรือปลูกเรือนใหม่

เดือนเมษายน (เดือน 7) ล้อมรั้วไร่ทำความสะอาดไร่

เดือนพฤษภาคม (เดือน 8) ปลูกข้าวตอ สักข้าวไร่ ข้าวโพด เผือก มัน โดยเฉพาะมันพร้าว

เดือนมิถุนายน (เดือน 9) ประเพณีปลูกแฮก

เดือนกรกฎาคม (เดือน 10) ประเพณีกินข้าวโพด รับขวัญข้าวตั้งท้อง

เดือนสิงหาคม (เดือน 11) ประเพณีรับขวัญข้าวตั้งท้อง

เดือนกันยายน (เดือน 12) ประเพณีกินข้าวตอ

ประเพณีที่สำคัญที่สุดของชาวปักษ์บ้านป่าก่า คือ พิธีกินดอกแดงซึ่งถือเป็นพิธีกรรมเฉลิมฉลองการเก็บเกี่ยวผลผลิตประจำปี ต้องทำพิธีเชิญผีป่าผีไร่กลับมายังถิ่นเดิมในไร่ นำขวัญข้าวกลับยุ้ง ทำพิธีกินเหล้าเลี้ยงผีเรือนทุกหลังคาเรือน

ประเพณีกินดอกแก้ว คือ พิธีบอกกล่าวผีเรือนเมื่อเผาไร่เรียบร้อยแล้ว

ประเพณีปลูกแฮก คือพิธีเลี้ยงผีไร่ให้ช่วยดูแลรักษาพืชผลในไร่ จะทำพิธีเช่นไหว้ให้ในไร่ข้าวสถานที่สำคัญ : เรือนฮีด เป็นเรือนของบรรพบุรุษสืบเชื้อสายจากผู้อพยพตั้งหมู่บ้าน

เรือนหม้อฮีด เป็นเรือนที่ผู้อาวุโสหรือหม้อผีประจำสายตระกูลอาศัย

ศาลผีตาน้ำ เป็นศาลบริเวณตาน้ำศักดิ์สิทธิ์ ประจำหมู่บ้านเป็นศาลผีเจ้าที่ด้วย

ป่าช้า เป็นที่ฝังศพคนตายในหมู่บ้าน

การแต่งกายชาวปักษ์บ้านป่าก่าไม่มีการทอผ้าใช้เอง จะซื้อหรือแลกเปลี่ยนกับชาวลื้อในอดีตผู้ชายชาวปักษ์จะนุ่งโจงกระเบนสีดำหรือเงินเข้มใส่เสื้อแขนยาวสีเข้ม ผู้หญิงนุ่งซิ่นลายแบบชาวลื้อ สวมเสื้อแขนยาวสีน้ำเงินเข้ม ทั้งหญิงชายจะโพกศีรษะด้วยผ้าแดงปลายประดับพู่หลากสี

หมู่บ้านป่าก่าตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติดอยภูคา พิกัด QB 2592776 N 19° 13.718 E 101° 08.880. หมู่บ้านมีขนาดความกว้าง 135 เมตร ความยาวในแนวทิศเหนือ – ใต้ 485 เมตร ความสูง 1,120 เมตร โดยประมาณ จากระดับน้ำทะเล (จุดสูงสุดของหมู่บ้านอยู่บนแนวสันเขาอยู่ที่ความสูง 1,170 เมตร ต่ำสุดที่ 1,094 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง อาณาเขตทิศเหนือติดกับเขตบ้านขุนน้ำจอน ตำบลลงพญา ทิศตะวันออกติดกับเขตบ้านสว่าเหนือ ตำบลลงพญา ทิศใต้ติดกับบ้านปางกบ ตำบลลงพญา ทิศตะวันตกติดกับเขตบ้านสะกุน อำเภอปัว จังหวัดน่าน

หมู่บ้านป่าก่ามีเรือนพักอาศัย 23 หลัง การตั้งเรือนพักอาศัยของหมู่บ้านป่าก่าจะตั้งในแนวเหนือ – ใต้ แบ่งเป็นกลุ่มเรือนใหญ่ๆได้ 4 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 อยู่บนเนินเขาทางทิศเหนือของหมู่บ้านจำนวน 4 หลังคาเรือน

กลุ่มที่ 2 อยู่บริเวณหุบเขาในแนวเหนือ – ใต้ ด้านทิศเหนือต่อจากกลุ่มที่ 1 จำนวน 4 หลังคาเรือน

กลุ่มที่ 3 อยู่บริเวณลานกลางหมู่บ้าน และบริเวณทางเข้าหมู่บ้าน 6 หลังคาเรือน

กลุ่มที่ 4 อยู่บริเวณทิศใต้บนเนินเขาที่ระดับความสูง 1,170 เมตร จำนวน 9 หลังคาเรือน

องค์ประกอบของหมู่บ้าน ประกอบด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

1. กลุ่มโรงเรียนประถมศึกษายู่บริเวณเนินเขาอีกลูก ด้านเหนือของหมู่บ้าน
2. กลุ่มอาคารเรียนของการศึกษานอกโรงเรียนบริเวณเนินเขาด้านทิศเหนือของหมู่บ้าน
3. กลุ่มหมู่เรือนพักอาศัย 23 หลังคาเรือนวางในแนวเหนือ - ใต้
4. บริเวณป่าช้าประจำหมู่บ้าน อยู่บนสันเขาทางทิศตะวันตก ขนานกับแนวหมู่บ้าน
5. บริเวณศาลตาน้ำ อยู่ด้านทิศตะวันออกของหมู่บ้านระยะห่างประมาณ 400 เมตร

ภาพที่ 5.1 แสดงลักษณะหมู่บ้านปากำ ตำบลคงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน
ภาพวาดลายเส้นโดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล

5.2 สรุปลักษณะสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ปรีย บ้านปากำ สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชาวปรียแบ่งได้ทั้งหมด 4 ชนิดคือ

1. เรือนพักอาศัย 2. เรือนพักชั่วคราวระหว่างสร้างเรือน 3. เรือนพักชั่วคราวในไร่ 4. ยุงข้าว

5.2.1 เอกลักษณ์ของเจียงหรือเรือนพักอาศัยของชาวปรียบ้านปากำ

ผังบริเวณ : กลุ่มเรือนพักอาศัยจะตั้งอยู่บนที่ราบที่ปรับระดับแล้วบริเวณสันเขาและเรียงกันไปตามไหล่เขา แนวแกนของกลุ่มเรือนพักอาศัยทั้งหมดจะเป็นแนวเหนือ - ใต้ โดยหันเรือนไปทางทิศใต้ซึ่งเป็นทิศทางเข้าหมู่บ้านและเป็นทิศทางของบริเวณศาลตาน้ำ ตัวเรือนส่วนใหญ่จะตั้งชิดเชิงเขาบริเวณรอบตัวเรือนจะปลูกพันธุ์ไม้ที่ใช้ประโยชน์ได้ เช่น มะกอก มีท้องน้ำและบริเวณชักร้าง ยุงข้าวจะอยู่ใกล้กับเรือนพักอาศัย

ทางเข้าเรือนจะอยู่ทางด้านซ้ายของเรือนในบริเวณที่โล่งใต้ชายคาปีกนกที่ยื่นจากตัวเรือน ทั้งชายคาต่ำจรดพื้นดิน มีบันไดขึ้นเรือนทำด้วยไม้จริงซึ่งสามารถยกออกได้ บริเวณเชิงบันไดด้านข้างเรือนมีครกกระเดื่องใช้ตำข้าว ได้ถุนเรือนมักจะใช้ประโยชน์เป็นบริเวณเก็บกองฟืน เล้าหมู และแขวนกรงไก่

ลักษณะเรือน มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ยกพื้นสูงหลังคามุงหญ้าคาทรงจั่วปั้นหยา ยื่นชายคาออกคลุมทั้งสี่ด้าน ด้านข้างทางขึ้นมักจะคลุมต่ำติดพื้น อีกด้านยื่นยาวคลุมผนังเตี้ยๆจนมิด มีเสารับชายคาเป็นระยะด้านหน้าเรือนเว้นทางเข้าเรือนและเปิดส่วนด้านบนบริเวณชานแดด

บนเรือนจากประตูทางเข้า เป็นโถงอเนกประสงค์ปิดล้อม 3 ด้าน ด้านหน้าเปิดโล่งเป็นชานแดดทิศ

ใต้ การเชื่อมต่อชานแดดเว้นเป็นช่องที่เว้นผืนหลังคาไว้ บริเวณโถงอเนกประสงค์มีเตาไฟหุงอาหารและ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนเก็บของ ด้านซ้ายมือเป็นส่วนเก็บกระบอกไม้ไผ่ใส่ น้ำดื่มบริเวณโถงนี้จะใช้ทำอาหารทานอาหาร พักผ่อน พุดคุยรับแขก เตาไฟเป็นกระบอกไม้กรอบสี่เหลี่ยมอัดดินแน่นวางก้นเสาหรือเหล็กสามขา เหนือ เตามีตะแกรงไม้ไผ่แขวนจากโครงหลังคา เหนือโครงหลังคาพาดไม้ท่อนเล็กๆเป็นที่เก็บของ

พื้นที่ในเรือนทั้งหมดอยู่ใต้หลังคาขนาดใหญ่ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

- หลังคาจั่วบริเวณสองช่วงเสากลางเรือน (ลาดชันประมาณ 40° - 45° องศา) โครงหลังคาพาด ยาวคลุมเรือนลงไปถึงเสารับชายคาปีกนกทั้งสองข้าง ข้างหนึ่งจรดพื้นดินเป็นด้านที่ชิดขอบเชิง เขาเกิดเป็นพื้นที่ใต้หลังคาด้านข้างเรือน ทะลุเชื่อมโยงใต้ถุนเรือน
- หลังคาปีกนกที่แนวสก๊ตของเรือนทั้ง 2 ด้าน (มีความลาดชัน 30° - 40° องศา) พาดจาก บริเวณจั่ว ครอบคลุมตัวเรือนด้านหน้าและด้านหลัง ด้านหลังมีเสารับชายคาที่ทิ้งต่ำลงกว่าระนาบ พื้นเรือน ด้านหน้าคลุมบริเวณชานนอกประสงค์และทางเข้าเรือนเกิดพื้นที่ใช้สอยใต้หลังคา ก่อตั้งทั้งด้านหน้าและหลัง

รูปทรงภายนอกเห็นเฉพาะปริมาตรหลังคาขนาดใหญ่มีเสาเรือนค้ำพื้นที่ใต้ถุนเป็นพื้นที่โล่ง ไม่เห็นระนาบผนังเพราะโตนปริมาตรหลังคาบัง

ผังพื้นของเรือนพักอาศัย ชาวปรีบ้านป่าก่าแบ่ง 5 ส่วน

1. ชานนอกประสงค์ อยู่ด้านหน้าสุดใกล้ประตูทางขึ้นเรือนและบันได(20%)
2. ชานแดดส่วนชานด้านหน้าตัวเรือนไม่มีหลังคาคลุม(14%)
3. ส่วนเก็บของและอุปกรณ์ อยู่ด้านหน้าติดกับประตูเขาเรือนและบันได(3.5%)
4. ส่วนห้องฮีดและบริเวณเก็บข้าว ติดกับบริเวณชานนอกประสงค์(17.5%)
5. ส่วนนอนของสมาชิกในเรือน จะอยู่ด้านในสุดของเรือน(45%)

ผังพื้นเครื่องเรือนภายในเรือน

1. ส่วนนอกประสงค์ มีเตาไฟทำอาหารอยู่บริเวณกลางห้อง เป็นกระบอกรอบไม้บรรจุดิน ตั้งหิน เล้า 3 ก้อน หรือเตาเหล็ก 3 ขา ใช้ปรุงอาหารและให้ความอบอุ่นรอบๆอาจมีเก้าอี้เตี้ยๆหรือท่อนไม้ใช้นั่ง ได้ 2 - 3 ชิ้น มีครกไม้ อุปกรณ์ในการปรุงอาหาร หรือเสียบอยู่บนผนังข้างเรือน เหนือเตาไฟจะทำ ตะแกรงชั้นแขวนลอยทำด้วยไม้ไผ่เป็นรูปสี่เหลี่ยมใช้แขวน, ตากสิ่งของหรือเมล็ดพันธุ์พืชให้แห้ง เหนือชั้น แขวนมีชั้นโครงไม้วางพาดเหนือข้อใช้เก็บของเก็บอุปกรณ์ต่างๆ เช่น เสื่อไม้ไผ่สาน, กระบุง, ตะกร้า ฯลฯ ด้านหน้าข้างประตูทางขึ้นเรือนมักจะทำคอกกันเตี้ยๆใช้สำหรับวางกระบอกใส่ น้ำ

2. ส่วนห้องฮีด(หน้าห้อง-ภาษาปรี)อยู่ด้านที่มีผนังและประตูกัน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน 2 ด้านของ เรือนมีทางเดินตรงกลางเชื่อมต่อไปยังส่วนนอนด้านหลัง ส่วนทิศตะวันตกมักจะมีวางอุปกรณ์ต่างๆ เช่น เปราะ, กระบุงใส่ข้าวเปลือก หรือไหเหล้ากลบ ส่วนทิศตะวันออกจะมีเตาไฟเพื่อใช้หนึ่งข้าง พร้อม ตะแกรงไม้เหนือเตาเหมือนบริเวณชานนอกประสงค์ อาจวางอุปกรณ์อื่นๆและเก้าอี้เตี้ยๆ เตาไฟบริเวณนี้ จะใช้เพื่อหนึ่งข้างเท่านั้น บริเวณนี้ไม่อนุญาตให้บุคคลภายนอกเข้ามาเด็ดขาด ยกเว้นเมื่อมีพิธีศพ

3. ส่วนนอนและเก็บของ บริเวณส่วนนอนของสมาชิกในเรือนซึ่งอาจมีหลายครอบครัวอาศัยอยู่ ร่วมกัน ส่วนนอนจะกั้นผนังไม้ไผ่สานขัดตะขนชื่อ ด้านขวางเรือนติดผนังด้านข้างที่เอียงผายออก ด้าน ตามยาวของเรือนจะกั้นผนังแคบๆบอบงตากภายในส่วนนอน ที่นอนเป็นสาดไม้ไผ่ หันศีรษะไปทางด้านผนัง ด้านข้าง หันเท้าออกสู่ทางเดิน มีเตาไฟอยู่ในบริเวณนี้เพื่อให้ความอบอุ่น บางครั้งทำอาหารด้วย เหนือเตา

การนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า การผลิตใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มีตะแกรงไม้แขวนสิ่งของ ผนึ่งด้านข้างมักจะทำชั้นแขวนยาวตลอด ใช้เก็บของส่วนตัวของครอบครัว
ด้านบนเหนือซ็อกมักมีชั้นไม้ระแนงไว้เก็บของใช้ต่างๆ

การวางตำแหน่งเรือนและทิศทางของตัวเรือนชาวปรัยบ้านปากำ

จากการศึกษาพบว่าเรือนพักอาศัยของชาวปรัยบ้านปากำจะวางตัวเรือนไปในทิศทางเดียวกันคือหัน
หน้าไปทางทิศใต้หรือตะวันออก โดยเชื่อว่าหันไปทางทิศของบ่อน้ำ หรือผิตาน้ำประจำหมู่บ้านวางตำแหน่ง
เรือนพักอาศัยไปในแนวเหนือ - ใต้ หันด้านข้างเรือนไปทางทิศตะวันออก ด้านซึ่งเป็นหุบเขาแต่จะมีแนว
ต้นไม้ธรรมชาติหรือปลูกเสริมเพื่อกำบังด้านข้างเรือน ส่วนด้านทิศตะวันตกใช้แนวสันเขาบังเรือนได้ จาก
เรือนทั้งหมด 23 หลัง มีการวางตัวเรือนในลักษณะนี้ 18 หลัง มี 3 หลังที่หันไปทางทิศตะวันออกเนื่องจาก
พื้นที่ตั้งเรือนเป็นสันเขาในแนวตะวันออก - ตก แต่ลักษณะเรือนเหมือนกันทุกหลัง คือ บันได้ขึ้นเรือนหรือ
ทางเข้าเรือนอยู่แนวสันเขาเสมอบริเวณทางเข้าเรือนจะมีหลังคาคลุมต่ำจนจรดพื้นดินทุกเรือน

กลุ่มเรือนทั้งหมดจะวางตัวเรือนในระดับต่างกันหลายระดับแต่จะวางทิศทางหันหน้าเรือนไปทาง
เดียวกันสร้างยั้งยาวไว้ในระดับสูงกว่าตัวเรือนพักอาศัย ส่วนมากตั้งบนพื้นที่ลาดชัน ด้านติดสันเขาหรือทาง
ทิศตะวันตกของเรือน ส่วนบริเวณซอกข้างและห้องน้ำจะแยกไปด้านตะวันออกหรือใกล้หุบเขาเพื่อให้น้ำไหล
ลงไปตามล่าง

เรือนพักชั่วคราวระหว่างสร้างเรือน เป็นเรือนเครื่องผูก สร้างติดดิน ผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า
หลังคามุงด้วยหญ้าคา ลักษณะเป็นเพิงหมาแหงนด้วยผืนหลังคา 2 ผืนเกยกัน ปิดด้านหน้าด้วยแผงหลังคา
เกิดเป็นรูปจั่วไม่เท่ากัน หลังคามุงด้วยหญ้าคา ผนึ่งด้านข้างกรุแผงหญ้าคาทั้งหมด ยกพื้นส่วนนอนเตี้ยๆ
ยาวไปตามแนวยาวของเรือน แบ่งพื้นที่ใช้สอยภายในคล้ายเรือนพักอาศัย แบ่งเป็นส่วนนอนยกประสงค์พร้อม
เตาไฟ ส่วนเตานึ่งข้าว ส่วนนอนและเก็บของพื้นที่ส่วนเตาไฟและเก็บของเป็นพื้นดินอัดแน่นยาวขนานกับ
ส่วนนอน โครงสร้างทำด้วยท่อนไม้จริงผสมไม้ไผ่ ผูกมัดด้วยหวายและตอกไม้ไผ่ ลักษณะเด่นของเรือน
ชั่วคราวหรือตึกคือการใช้พื้นที่ภายในเหมือนเรือนพักอาศัย แม้รูปทรงภายนอกจะเป็นเพิงธรรมดา

5.2.2 สรุปลักษณะจั่วหรือเรือนชั่วคราวในไร่

เป็นเรือนเครื่องผูกยกพื้นสูงโครงสร้างไม้จริงตามธรรมชาติ หลังคาจั่วมุงด้วยใบค้อ หน้าจั่วหันไป
ด้านข้าง ชายคายื่นยาวปิดผนึ่งด้านหน้าและด้านหลัง ด้านข้างเป็นผนึ่งใบค้อตั้งเฉียงเอียง มีประตูบาน
กระทุ้งออกสู่ชานแดดทั้ง 2 ด้าน ผนึ่งด้านในตั้งผายออกทำด้วยไม้ไผ่สานขัดแตะ พื้นปูผากไม้ไผ่โครงสร้าง
เรือนเป็นไม้จริงผสมไม้ไผ่มีโครงไม้ค้ำยันด้านข้างทั้ง 2 ด้าน มักตั้งบนพื้นที่เอียงกลางไร่ข้าว ประตูเข้าเป็น
ประตูบานเลื่อนทำด้วยไม้ไผ่สานขัดแตะ

พื้นที่ภายในมีเตาไฟอยู่กลางเรือน ด้านบนเหนือเตามีตะแกรงและทำชั้นเก็บของบนโครงหลังคา
ด้านบน ผนึ่งด้านหลังมักทำชั้นวางของติดผนึ่ง

5.2.3 สรุปลักษณะของรานชาหรือยั้งข้าวชาวปรัย

เป็นเรือนเครื่องผูกขนาดเล็ก ยกพื้นสูง เสาไม้จริงมีง่ามไม้ไผ่รองรับคานท่อนไม้จริงนิยมใช้เสาสีเสา
มีเสารองรับพื้นเพิ่มบริเวณกลางระหว่างเสา

หลังคาจั่วโครงไม้จริงและไม้ไผ่มุงด้วยแผงใบค้อ ปิดทับด้วยท่อนไม้หรือไม้ไผ่ ชายคาด้านหน้าและ
ด้านหลังจะคลุมปิดตัวเรือนทั้งหมดด้านข้างปิดด้วยแผงใบค้อวางเอียงออก ผนึ่งด้านในเป็นแผงไม้ไผ่สานขัด
แตะหรือผากไม้ไผ่ทางตั้ง โครงคร่าไม้มัดด้วยหวายและเถาวัลย์ ใช้ท่อนไม้พาดด้านหน้าแทนบันได

ภายในเป็นกล่องสี่เหลี่ยม บางหลังมีรั้วไม้ล้อมรอบป้องกันสัตว์เลื้อยรบกวน ปักเฉลวป้องกันสิ่งไม่ดีทั้ง 4 มุม และติดบริเวณเสากลาง รูปทรงภายนอกเป็นทรงสามเหลี่ยมไม่เห็นผนังด้านใน นิยมปลูกกราชใน พื้นที่เอียงและอยู่ในระดับสูงกว่าเรือนพักอาศัยและด้วยชาวปรีบ้านป่ากำลังคงมีความเคร่งครัดในจารีต ประเพณีมากจากการสำรวจภาคสนามชาวบ้านป่ากำโดยเฉพาะเรือนฮีดและเรือนใกล้เคียงจะไม่อนุญาตให้ ขึ้นถ่ายภาพภายในบริเวณห้องฮีดอนุญาตให้ขึ้นเรือนได้เท่านั้น สามารถถ่ายภาพและวัดขนาดได้เฉพาะ ภายนอกเท่านั้น เนื่องจากเรือนฮีดเคร่งครัดในความเชื่อเรื่องผีเรือนมากในการเก็บข้อมูลภาคสนามจึงเก็บ ข้อมูลรายละเอียดได้เฉพาะกลุ่มเรือนด้านทิศเหนือและกลุ่มเรือนด้านทิศใต้ และสามารถเข้าสำรวจเรือนของ หมอฮีดได้แต่ต้องใช้เวลาในการเข้าสำรวจในช่วงหลัง ๆ หลังจากทำความคุ้นเคยเข้าใจกันแล้วแต่ก็ไม่อนุญาต ให้ถ่ายภาพบริเวณห้องฮีดและส่วนนอนของสมาชิกในเรือนได้เปิดให้คุณและสอบถามข้อมูลได้จึงวัดขนาด ภาพถ่ายบริเวณโถงนอกประสาธต์ วัดขนาดและถ่ายภาพจากภายนอกและจากบริเวณใต้ถุนได้ในบริเวณ ศาลตาน้ำและบริเวณตาน้ำศักดิ์สิทธิ์ก็อนุญาตให้เข้าชมได้ในวันพิธีกินดอกแดงที่มีการเช่นไหว้แต่ก็ไม่อนุญาต ให้ถ่ายภาพจึงต้องทำการวาดเส้นเป็นภาพลายเส้นแทนวันกินดอกแดงในการเก็บข้อมูลภาคสนามบริเวณไร่ นายขอด ใจปิง เมื่อวันที่ 26 ธันวาคม 2553 ขณะทำพิธีห้ามถ่ายภาพเมื่อทำเสร็จแล้วจึงถ่ายภาพได้อาจ เพราะเป็นไร่ข้าวของเรือนฮีด เนื่องจากในวันที่ 15 ธันวาคม 2555 วันกินดอกแดงที่เข้าทำการสำรวจเก็บ ข้อมูลภาคสนามเพิ่มเติมในไร่ของนายใจ ปิงขออนุญาตถ่ายภาพได้ ในการเก็บข้อมูลโดยการรังวัดขนาด ของจัวะตูป และรานซาก็ต้องอนุญาตเจ้าของและทำการสำรวจในขณะที่เจ้าของอยู่ด้วยเท่านั้นเพราะเพื่อ ความสบายใจของเจ้าของเรือน เนื่องจากรานซา (ยุงข้าว) นั้นมีความสำคัญต่อชาวปรีอย่างมากส่วนตูปนั้น เปรียบเสมือนเรือนพักอาศัยด้วยการที่มีการแบ่งพื้นที่ใช้สอยเหมือนกันโดยมีเตาไฟนั่งข้าวแยกออกมาและ เมื่อสร้างเรือนใหม่แล้วก็ต้องมีพิธีนำหมอนึ่งข้าวขึ้นเรือนใหม่ด้วย ในกรณีจัวะนั้นเข้าสำรวจเพื่อรังวัดและ ถ่ายภาพได้เฉพาะหลังที่เจ้าของอยู่ด้วยเพื่อสอบถามข้อมูลและอยู่ไม่ไกลจากหมู่บ้านนัก เนื่องจากชาวปรี บ้านป่ากำหลายเรือนมีไร่ข้าวอยู่ห่างจากหมู่บ้านมากในแต่ละปี

5.2.4คุณค่าทางสถาปัตยกรรมพื้นที่พบ

1. พบรูปทรงและประโยชน์ใช้สอยที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและพฤติกรรมของชาวปรีที่มี พิธีกรรมและคติความเชื่อเป็นของตนเอง และสังคมของชาวปรีที่เป็นเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมของ กลุ่มชาติพันธุ์ปรี
2. พบภูมิปัญญาในการสร้างเรือนพักอาศัย และเรือนชั่วคราวตลอดจนยุงข้าว โดยใช้คนในชุมชนหรือ ในสังคมตนเอง พึ่งพาตนเองได้ มีการเรียนรู้ สืบทอดประสบการณ์ต่อคนรุ่นหลัง
3. มีการเลือกพันธุ์ไม้และวัสดุธรรมชาติที่เหมาะสมมาสร้างที่พักอาศัย
4. การวางผังหมู่บ้าน และวางผังเรือนที่กลมกลืนสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม

5.2.5คุณค่าทางด้านสังคมวัฒนธรรมประเพณี

เป็นเอกลักษณ์มีการอยู่ร่วมกับป่าอย่างกลมกลืน อันเป็นหนึ่งในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยใช้วัสดุอย่างคุ้มค่าและพอเพียง รักษาระบบนิเวศ ด้วยการปลูกทดแทนและเสริม หรือใช้ประโยชน์ได้อย่าง ยั่งยืน วัฒนธรรมในการรูดข้าวแล้วปล่อยให้ต้นข้าวกลายเป็นส่วนหนึ่งของการฟื้นฟูสภาพป่าได้โดยไม่ต้อง พึ่งพาปุ๋ยเคมี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

5.3 สรุปผลและข้อเสนอแนะ

5.3.1 สรุปผลจากการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น และวัฒนธรรมชาวปรีย

จากการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น บ้านปากำ ตำบลคงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน พบว่าชาวปรียบ้านปากำ มีการสร้างสถาปัตยกรรมด้วยตนเอง ตั้งแต่เรือนพักอาศัยหรือเจียง เรือนชั่วคราวระหว่างสร้างเรือนใหม่หรือตึบ เรือนชั่วคราวในไร่หรือจ้งจนถึงยั้งข้าวหรือรานชาซึ่งมีคุณค่าทางสถาปัตยกรรมอย่างสูงมีเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มอย่างชัดเจน ทั้งด้านรูปทรงอาคารมีประโยชน์ใช้สอยและการใช้พื้นที่อย่างเหมาะสมกับพฤติกรรมและความเชื่อของตน มีการเลือกใช้วัสดุธรรมชาติที่สามารถหาได้ตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติรอบตัว ซึ่งมีการเลือกคัดสรรและใช้เฉพาะที่จำเป็น ใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า มีการนำกลับมาใช้ใหม่จนหมดอายุใช้งานทำให้เกิดการรักษาระบบนิเวศรอบๆหมู่บ้านตลอดมานับร้อยปี

ชาวปรียบ้านปากำมีภูมิปัญญาในการออกแบบระบบโครงสร้างอาคารให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งในการก่อสร้างและการถอดประกอบหรือถอน มีการออกแบบเรือนที่พักที่สอดคล้องกับภูมิประเทศและแก้ปัญหาที่เกิดตามสภาพภูมิศาสตร์ เช่นการสร้างจ้งในสภาพแวดล้อมที่โล่งแจ้ง และลาดชัน แต่มีการออกแบบที่ป้องกันลมและฝนได้ดี การสร้างเรือนพักอาศัยเกาะกลุ่มกันตามแนวสันเขาและมีการปลูกต้นไม้กันลม มีรายละเอียดในการสร้างส่วนประกอบต่างๆของเรือนที่เหมาะสมและสวยงาม มีการออกแบบพื้นที่ใช้สอยภายในเรือนที่สอดคล้องกับคติความเชื่อเรื่องผีประตระกุล และพิธีกรรมที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา มีการแบ่งสัดส่วนและขอบเขตของพื้นที่เพื่อควบคุมกิจกรรมรักษาวัฒนธรรมของกลุ่มชาวปรียได้อย่างดี สามารถเป็นที่พักกำบังกายอย่างเหมาะสมตามอัตภาพและภูมิศาสตร์ได้ มีความเข้าใจคุณสมบัติของวัสดุธรรมชาติ สามารถคัดสรรพืชพันธุ์เพื่อประโยชน์ใช้สอยในด้านต่างๆทั้งอาหาร ยารักษาโรค การสร้างอุปกรณ์เพื่อดำรงชีพ มีการเลือกใช้วัสดุที่หลากหลายอย่างชาญฉลาดเหมาะสมกับการใช้งานเฉพาะหรือใช้งานอเนกประสงค์ชาวปรียบ้านปากำมีการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและดัดแปลงปรับปรุงทรัพยากรตามธรรมชาติมาใช้กับชุมชน สามารถพึ่งพาตนเองและรักษาสภาพแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน โดยเกิดความเสียหายต่อสภาพแวดล้อมน้อย

ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชาวปรียกับระบบนิเวศมีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่นกลมกลืนและประสานเป็นหนึ่งเดียวกัน มีกระบวนการและวิธีการวางระเบียบแบบแผนในการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติหลายวิธี ภูมิปัญญาเหล่านี้ได้ผ่านกระบวนการปรับใช้และทดลองอย่างต่อเนื่องมายาวนานใช้ประสบการณ์และส่งผ่านความรู้จากรุ่นสู่รุ่นซึ่งสามารถประยุกต์หรือเป็นแหล่งความรู้ได้ดี ด้านรูปทรงของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชาวปรีย บ้านปากำ นั้นมีเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ปรียอย่างชัดเจนและแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดจากกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ลัวะเหมือนกัน ทั้งยังแตกต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์ขมุ กลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อซึ่งอาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกันซึ่งมีความสัมพันธ์กันหลายด้าน ลักษณะของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นทั้ง 4 ชนิด นั้นมีคุณค่าทางความงามและด้านสถาปัตยกรรมมากยิ่งขึ้นสามารถรักษารูปแบบสืบทอดต่อกันมายาวนาน

ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าเผยแพร่องค์ความรู้ในการใช้พืชพันธุ์ที่เหมาะสมกับคุณสมบัติตามธรรมชาติแก่สังคมอื่นๆ ปลูกพืชพันธุ์ไม้ต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพเพิ่มเติมเพื่อชดเชยจากการใช้ประโยชน์ด้านต่างๆ จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่หรือผลักดันให้เกิดเป็นแหล่งการเรียนรู้ระบบนิเวศและวิถีชีวิตของจังหวัดน่าน ควรอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและเผยแพร่องค์ความรู้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ในการออกแบบสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชาวปรียแกสังคมและประชาชนทั่วไป ด้วยความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆในด้านการศึกษา เช่น สถาบันการศึกษาทั้งในระดับท้องถิ่น เช่น การศึกษานอกโรงเรียน โรงเรียนในจังหวัดน่าน ตลอดจนสถาบันการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยที่มีการศึกษาในด้านสถาปัตยกรรม การปกครองเช่นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กรมป่าไม้ ในด้านวัฒนธรรมโดยกระทรวงวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารเสนอวัฒนธรรมชาวปรียต่อสังคม สนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตบ้านป่าก่าและหมู่บ้านใกล้เคียงเพื่อให้สังคมชาวปรียดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนมีเศรษฐกิจที่ดีขึ้น

จากการศึกษารูปทรงที่เป็นเอกลักษณ์ของเรือนพักอาศัยชาวปรียนั้นทุกหมู่บ้านของชาวปรียเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านรูปทรง และการใช้วัสดุเรือนพักอาศัยบ้านป่าก่า เริ่มเกิดความเปลี่ยนแปลงโดยเริ่มจากเรือนนายเป็กใจปิง ซึ่งเป็นสมาชิก อ.บ.ต. ได้สร้างเรือนแบบคนพื้นราบ 1 หลัง แต่เรือนนายเป็กอยู่บริเวณท้ายเนินเขา ทิศเหนือของหมู่บ้านค่อนข้างห่างจากกลุ่มเรือนกลุ่มอื่นๆ

ส่วนในหมู่บ้านชาวปรียใกล้เคียง เช่น หมู่บ้านขุนน้ำจอน หมู่บ้านห้วยลัวะ ต่างก็เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เช่น เรือนพักอาศัยไม่มีเรือนพักอาศัยแบบเรือนยาวแบบดั้งเดิมที่สมบูรณ์เลย ที่เหลือก็เกิดการเปลี่ยนแปลงเหลือเพียงเค้าโครงเดิมเท่านั้น ในขณะที่เรือนแบบดั้งเดิมของชาวปรียบ้านน้ำแพะยังเหลือเรือนแบบดั้งเดิมแค่ 3 หลัง แต่มีการเปลี่ยนแปลงโครงหลังคาโดยมีการใช้ตั้งรับจันทันผนังเรือนและพื้นเปลี่ยนเป็นแผ่นไม้จริงแล้ว ส่วนเรือนหลังอื่นๆในหมู่บ้านก็มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านรูปทรงและวัสดุหมดแล้วเหลือแต่ภาษาและประเพณีที่ยังคงเป็นแบบดั้งเดิมอยู่

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวปรียในอำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน นั้นเกิดจากสาเหตุหลายประการเช่น การย้ายที่อยู่อาศัย การขาดแคลนวัสดุธรรมชาติในการปลูกเรือนแบบเดิมทัศนคติที่เปลี่ยนไป ตลอดจนวัฒนธรรม ความเชื่อแบบดั้งเดิมลดลง เนื่องจากมีกฎหมายมากไม่สะดวกสบาย เมื่อเปรียบเทียบกับวัฒนธรรมของคนพื้นราบ ความเชื่อในเรื่องผีลดน้อยลง เกิดจากการรับอิทธิพลของศาสนาพุทธ หรือเปลี่ยนไปนับถือศาสนาคริสต์ ทำให้จารีตประเพณีเปลี่ยนแปลงไปด้วยส่งผลต่อพฤติกรรมในการใช้ชีวิตประจำวัน ทำให้พื้นที่ใช้สอยและรูปทรงของเรือนพักอาศัยเปลี่ยนไปเร็วกว่าอย่างข้าว(รานชา) หรือเรือนชั่วคราวโนไร่ (งัวะ) ซึ่งยังไม่เปลี่ยนแปลง หากยังทำไว้ด้วยวิธีดั้งเดิม การเปลี่ยนแปลงของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นโดยเฉพาะเรือนพักอาศัย เห็นได้ชัดจากหมู่บ้านใกล้เคียง เช่น บ้านห้วยลัวะ บ้านขุนน้ำจอน และแม้แต่หมู่บ้านชาวปรียที่เกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด เช่น บ้านน้ำแพะนอก น้ำแพะใน ซึ่งยังคงผูกพันกันด้วยสายตระกูลผี ก็ยังเกิดการเปลี่ยนแปลงไปจนเกือบไม่เห็นร่องรอยของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นดั้งเดิม จึงต้องอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นโดยเฉพาะเรือนพักอาศัยแบบดั้งเดิมไว้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะต่อไปอาจจะหาเรือนพักอาศัยแบบดั้งเดิมที่สมบูรณ์เพื่อการศึกษาในด้านวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นได้ยากขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาพที่ 5.2 ลักษณะและสภาพแวดล้อม หมู่บ้านปากำ ตำบลดงพญา
 ที่มา : จากการสำรวจเก็บข้อมูลภาคสนามโดย สัญชัย สุพิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

เรือนชาวปรีย บ้านห้วยลัวะ ตำบลคงพญา

เรือนชาวปรีย บ้านขุนน้ำจอน ตำบลคงพญา

เรือนชาวปรีย บ้านน้ำแพะไโน ตำบลบ่อเกลือใต้

ภาพที่ 5.3 แสดงลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดกับเรือนชาวปรียในอำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

ที่มา : จากการสำรวจเก็บข้อมูลภาคสนาม โดย สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

จากการศึกษาที่พบคุณค่าทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่มีเอกลักษณ์ชัดเจน ทั้งด้านรูปทรงการใช้วัสดุธรรมชาติ สามารถนำไปพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชม จ.น่าน ตัวอย่างเช่น หมู่บ้านโอกิมะชิ ในเขตชิระคะวะโกะ ซึ่งเป็นหมู่บ้านชาวนาโบราณในประเทศญี่ปุ่นมีอายุประมาณ 250 ปี มีเอกลักษณ์เด่นคือ บ้านทุกหลังมีหลังคาสไลด์ “กัสโชทสึคิริ” (Gassho-tsukuri) การออกแบบบ้านแสดงถึงภูมิปัญญาของคนโบราณที่ออกแบบมาให้รองรับสภาพอากาศในชิระคะวะโกะ การทำหลังคาบ้านที่ลาดเอียงลงจนเกือบจะถึงพื้นเพื่อป้องกันไม่ให้หิมะค้างอยู่บนหลังคามากเกินไป บ้านหันหน้าไปทางทิศเหนือและทิศใต้เพื่อลดแรงต้านทานของลม ตัวบ้านตั้งอยู่ในทิศทางที่รับแสงจากดวงอาทิตย์ได้ ทำให้เย็นในฤดูร้อนและอุ่นในฤดูหนาว โครงสร้างของบ้านไม่ใช่ตะปู วัสดุในการก่อสร้างมาจากวัสดุธรรมชาติทั้งหมด หมู่บ้านนี้ได้รับการขึ้นทะเบียนจากยูเนสโกให้เป็นมรดกโลกในปี 2538 เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว มีการย้ายบ้านบางหลังมาทำพิพิธภัณฑ์กลางแจ้ง เพื่อป้องกันบ้านเหล่านั้นถูกทำลาย มีการสร้างบรรยากาศให้เหมือนในอดีต ทำให้หมู่บ้านโอกิมะชิเป็นสถานที่น่าเที่ยวมากที่สุดในเขตชิระคะวะโกะ และโกะคะยะมะ

ภาพที่ 5.4 แสดงหมู่บ้านโอกิมะชิ
ที่มาจากเว็บไซต์ www.tpa.or.th

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

5.3.2 แนวทางอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

จากการจัดนิทรรศการเผยแพร่ความรู้และขอความคิดเห็นเสนอแนะเกี่ยวกับงานวิจัย เรื่อง สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวลัวะปรี 3 ครั้ง เมื่อวันที่ 3 เมษายน 2555 , 20 กันยายน 2556 ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติน่าน และ 12 มิถุนายน – 30 กันยายน 2556 ณ หอศิลป์บรมน่าน อำเภอเมือง จังหวัดน่าน จากแบบสอบถามความพึงพอใจ และความคิดเห็นพบว่าประชาชนส่วนมากเห็นด้วยและให้ความสำคัญต่อการเผยแพร่ความรู้ด้านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวลัวะปรี และแนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาวลัวะบ้านปากำ

การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชาวลัวะบ้านปากำอาจใช้แนวทางการอนุรักษ์จากการประชุม เรื่องการอนุรักษ์และฟื้นฟูสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในประเทศไทยที่เสนอให้ส่งเสริมความรู้ให้ตระหนักถึงคุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและปกป้องให้พ้นจากภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้น ส่งเสริมให้มีการฟื้นฟูสถาปัตยกรรมและสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม ป้องกันการเสื่อมถอยของชุมชน ควบคุมการเปลี่ยนแปลงที่มีผลมาจากการพัฒนาด้านอุตสาหกรรม การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลืองทั้งจากการท่องเที่ยวและการก่อสร้างต่างๆ ให้สงวนรักษาการผลิตวัสดุพื้นถิ่นเพื่อการซ่อมบำรุงต่อสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ส่งเสริมการสำรวจและจัดบันทึกทรัพยากรมรดกทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวลัวะปรีและมัลอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นฐานข้อมูลในอนาคต

ควรมีกิจกรรมสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจให้เห็นคุณค่าของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและวัฒนธรรมของชาวลัวะโดยจัดทำเอกสารและวีดิทัศน์เผยแพร่ มีการจัดนิทรรศการตลอดจนมีการสัมมนาวิชาการที่เกี่ยวข้องโดยหน่วยงานของรัฐและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเพื่อปลูกฝังความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของชาวลัวะในจังหวัดน่าน มีการกำหนดกิจกรรม ขอบเขตของวัฒนธรรม กำหนดเขตพื้นที่อนุรักษ์วัฒนธรรมชาวลัวะบ้านปากำให้ดำรงอยู่ตลอดไปอย่างยั่งยืน สร้างเขตเศรษฐกิจพิเศษฐานวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว ส่งเสริมสนับสนุนการค้าวิถีวัฒนธรรมประเพณีของชาวลัวะช่วยเหลือในการดำเนินการสร้างสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น การอนุรักษ์เครื่องแต่งกายและหัตถกรรมพื้นบ้านของชาวลัวะ

ชุมชนชาวลัวะบ้านปากำเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมมีสิทธิตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรในหมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีของชาวไทยว่าบุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติมีส่วนร่วมในการจัดการการบำรุงรักษา การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ดังนั้นเพื่อให้ชุมชนบ้านปากำดำรงอยู่ต่อไปอย่างยั่งยืนรักษาวัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ปรีได้ จึงควรสนับสนุนในด้านต่างๆให้เกิดการท่องเที่ยวและสร้างผลิตภัณฑ์อันเกี่ยวเนื่องจากการท่องเที่ยวอื่น ๆ อันส่งผลต่อเศรษฐกิจในชุมชนด้วยการกำหนดเขตสงวนหรืออนุรักษ์วัฒนธรรมของชาวลัวะให้ชัดเจน

การกำหนดเขตสงวนหรือเขตอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาวลัวะบ้านปากำนั้น แม้ว่าชาวลัวะบ้านปากำจะยังคงรักษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นแบบดั้งเดิมไว้ได้มากแต่ก็เริ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงขึ้น เนื่องจากมีการเปลี่ยนไปปลูกเรือนพักอาศัยด้วยไม้จริงแบบคนพื้นราบแล้ว 1 หลัง มีการปลูกเรือนเพิ่มขึ้นใหม่อีก 1 หลัง เป็นแบบคนพื้นราบ จากเดิม พ.ศ.2553 มีเรือนพักอาศัยแบบดั้งเดิม 23 หลัง ปี พ.ศ. 2554 มีเรือนพักอาศัยแบบดั้งเดิม 22 หลัง เป็นเรือนพักอาศัยแบบใหม่ 1 หลัง ปี พ.ศ.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

2556 มีเรือนพักอาศัยแบบดั้งเดิม 22 หลัง และมีเรือนพักอาศัยแบบใหม่มุงด้วยสังกะสี 2 หลัง รวม 24 หลังคาเรือน ในปัจจุบันเรือนพักอาศัยแบบดั้งเดิมบางเรือนเริ่มเปลี่ยนพื้นเรือนเป็นพื้นไม้จริงบ้างแล้ว แม้รูปทรงภายนอกจะเหมือนเดิม รูปแบบเรือนสมัยใหม่มีผังพื้นที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คือ ปลูกเรือนครัวแยกออกมาจากรือนพักอาศัยเป็นเรือนเล็กอยู่ด้านหน้าที่เชื่อมต่อกัน แต่เรือนแบบสมัยใหม่นั้นจะปลูกเรือนแยกออกไปจากกลุ่มเดิม สร้างในระดับต่ำกว่ากลุ่มเรือนเดิมเล็กน้อย

ในการป้องกันมิให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมของชาวปรัยบ้านปากำอย่างรวดเร็วจนเกินไป จึงควรสร้างความภาคภูมิใจให้แก่คนในชุมชนให้เข้าใจถึงคุณค่าของวัฒนธรรมของตน และสนับสนุนให้มีการสงวนรักษาวัสดุที่ใช้ในการสร้างเรือนขึ้น จากการศึกษาพบว่า การสร้างเรือนพักอาศัยแบบใหม่ เกิดจากการพบเห็นเรือนสมัยใหม่และเปรียบเทียบกันระหว่างเรือนพักทั้ง 2 แบบ โดยเรือนสมัยใหม่ดูแข็งแรงมั่นคงกว่า อายุการใช้งานนานกว่าไม่ต้องซ่อมหลังคาทุก 1 ปี และ 3 - 4 ปี ก็ต้องรื้อเรือนเก่าลงและสร้างเรือนใหม่หญ้าคาซึ่งเป็นวัสดุมุงหลังคาเริ่มหายากขึ้น และรู้สึกถึงความสะดวกสบายในเรือนใหม่มากกว่า แต่การปลูกเรือนแบบใหม่ ซึ่งแยกเรือนครัวออกมาจากรือนเดิมทำให้พฤติกรรมการใช้งานเปลี่ยนไป ขอบเขตของความเป็นส่วนตัวของเรือนเดิมถูกแทนที่ด้วยขอบเขตใหม่ การแยกเรือนครัวไฟออกมาจากรือนใหญ่ที่เป็นที่พักเพราะชาวปรัยใช้เตาไฟที่ใช้ฟืนซึ่งมีควันไฟ หากไม่แยกครัวไฟออกมาควันไฟจะสกปรกเรือนพักที่เป็นไม้จริง แต่เมื่อแยกครัวไฟออกมาแล้วการแบ่งแยกเตาไฟและเตาหนึ่งข้างก็เปลี่ยนไป ต่อไปก็อาจยกเลิกเตาหนึ่งข้างเช่นเดียวกับที่เกิดขึ้นในเรือนชาวปรัยบ้านน้ำแพะที่หลายเรือนเลิกไปความเคร่งครัดและเขตห้องฮีตเปลี่ยนไปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมจารีตก็จะลดความสำคัญลงจนที่สุด อาจสูญเสียเอกลักษณ์ของชาวปรัยไป แม้ทุกวันนี้ในหมู่บ้านปากำยังมีข้อห้ามของหมอฮีตที่ยังยึดถือคือ ห้ามสร้างเรือนพักอาศัยในช่วงทำไร่ข้าวจนถึงวันพิธีกินดอกแดงแล้ว ห้ามปลูกเรือนขวางทางผีผ่าน ห้ามปลูกเรือนมุงสังกะสีในบริเวณเนินหมู่บ้าน ให้ปลูกเรือนพักหันหน้าไปทางทิศกาลผีदान้ำ แต่ก็ยังอาจไม่เพียงพอที่จะหยุดยั้งการเปลี่ยนแปลงได้มากนัก

การศึกษาพบว่าสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชาวปรัยบ้านปากำ เป็นสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว นอกจากภูมิปัญญาในการก่อสร้างที่เหมาะสมแล้วยังมีการสร้างสรรค์อุปกรณ์เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการใช้ชีวิตประจำวันได้ดี มีการออกแบบกลอนประตูการสร้างลดลายการถักทวยียัดโครงสร้างที่มีเอกลักษณ์และสวยงาม มีการสร้างเครื่องจักสานที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมของตนเองเช่น กระบุง, ตะกร้า (แดง, เปราะห์) สามารถนำมาใช้หรือดัดแปลงออกแบบต่อยอดให้ใช้ได้กับสังคมปัจจุบันเป็นการเผยแพร่รูปแบบและเอกลักษณ์ของชาวปรัยไปสู่สังคม อีกทั้งสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของหมู่บ้านที่ยังคงสมบูรณ์รักษาบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปรัยที่ไม่อาจหาที่ไหนได้อีก สามารถสร้างเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหรือท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้ เนื่องจากทุกชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมมีความนอบน้อมต่อธรรมชาติ เคารพธรรมชาติหรืออำนาจเหนือธรรมชาติซึ่งปัจจุบันนี้ชาว ปรัยบ้านปากำก็ยังเคารพต่อผีป่า ผีไร่ ผีหมู่บ้าน ผีเรือนมีจิตสำนึกร่วมกันที่รักษาและเคารพธรรมชาติมีความเชื่อว่าธรรมชาติมีจิตวิญญาณ ชาวปรัยจึงจะไม่ล่วงละเมิดธรรมชาติ เป็นผู้รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมมาตลอดจนทุกวันนี้ วิถีชีวิตและระบบความเชื่อของชาวปรัยจึงเป็นตัวอย่างที่ดีแบบหนึ่งในการที่มนุษย์จะอยู่ร่วมกันธรรมชาติอย่างยั่งยืน จึงควรสร้างเขตเศรษฐกิจพิเศษฐานศิลปวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวขึ้นเพื่อให้ชุมชนบ้านปากำมีเศรษฐกิจที่ดีขึ้นสามารถยืนหยัดอยู่ในสภาพสังคมปัจจุบันได้จึงจะ

การนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
กรรมสิทธิ์ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สามารถรักษามุมปัญหาและวัฒนธรรมของตนเองไว้ได้นานเท่านั้นต่อไป

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืนนั้นจะต้องเสริมสร้างภูมิปัญญาของช่างฝีมือให้สูญหายโดยมีการสืบทอดตลอดไป ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้การถ่ายทอดฝีมือขยายความรู้ความชำนาญออกไป ให้คนรุ่นใหม่เข้าใจและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมเดิมรักษาวัฒนธรรมเดิมเอาไว้ มีความเข้าใจและรู้ว่าวัฒนธรรมใหม่ๆจะทำลายคุณค่าของวัฒนธรรมเดิมอย่างไร การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่างยั่งยืนนั้นต้องพิจารณาสภาพแวดล้อมและทรัพยากรที่มีอยู่ จึงจำเป็นที่ภาคสังคมและภาครัฐควรเข้าใจและดูแลการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นให้มั่นคงเพราะความเจริญทางวัตถุนั้น มักจะมาจากสังคมนอกข้างและนโยบายของรัฐควรกำหนดนโยบายให้มีการเชื่อมโยงกระแสวัฒนธรรมใหม่ให้เข้ากับวัฒนธรรมเก่าหรือพยายามผสมผสานผสมกลมกลืนเข้าด้วยกัน มิเพียงแค่วัฒนธรรมของชาวปรีัยเท่านั้น แต่ต้องแสดงให้เห็นว่าองค์ความรู้ของชาวปรีัยมีคุณค่าต่อสังคมโลกเป็นตัวอย่างที่ดีในการอยู่ร่วมกับธรรมชาติ แม้ชาวบ้านอาจไม่มีความรู้ตามมาตรฐานจากโรงเรียน แต่ชาวบ้านเรียนรู้จากชีวิตจริง ว่าสิ่งใดสำคัญต่อตนเองและชุมชนสามารถเข้าใจระเบียบของธรรมชาติหรือเข้าใจในธรรมชาติตามแบบฉบับของชาวปรีัย ควรมีนโยบายที่จะสร้างรายได้ที่ก่อให้เกิดเศรษฐกิจที่ดีของชุมชนหรือกำหนดการสร้างเขตเศรษฐกิจพิเศษขึ้น

การสร้างเขตเศรษฐกิจพิเศษฐานศิลปวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวนั้นเป็นการเน้นรากฐานทางประวัติศาสตร์ศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยตรงเน้นการต่อยอดความคิดสร้างสรรค์ให้ลึกซึ้ง มีเป้าหมายที่สอดคล้องกับบริบทหรือสภาพแวดล้อมดั้งเดิมของท้องถิ่น ซึ่งในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีประวัติศาสตร์และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเองควรหาทางทำให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสิ่งใหม่หรือนวัตกรรมต่อยอดจากผลงานด้านศิลปวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมดั้งเดิมที่มีอยู่สร้างความยั่งยืนด้วยการทำให้มีความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจที่เติบโตขึ้น สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสภาพแวดล้อมทางศิลปกรรมที่ยั่งยืนทำให้เกิดเป็นสถานที่สร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมเดิม ทั้งภาคการบริหารและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพราะมีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่โดดเด่นอยู่แล้วส่งเสริมเศรษฐกิจโดยกำหนดมาตรการพิเศษในการรักษา “มรดกทางวัฒนธรรมที่มีชีวิต” ของจังหวัดน่าน

รัฐบาลไทยกำหนดนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นนโยบายสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาทางเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดการหมุนเวียนเงินในท้องถิ่นและประเทศเป็นจำนวนมากทุกๆปี นโยบายนี้ส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ แต่ก็อาจก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบต่อแหล่งท่องเที่ยวได้ โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จะต้องมีการวางแผนรองรับในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสม โดยอนุญาตให้นักท่องเที่ยวเข้าไปในแหล่งท่องเที่ยวเฉพาะเท่าที่มีความสามารถจะรองรับได้ มีการป้องกันผลกระทบต่อระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมและสัตว์ป่า คำนึงถึงความสามารถในการฟื้นฟูให้มีสภาพเหมือนเดิมได้ พิจารณาถึงผลกระทบต่อชุมชนและผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นด้วย

เพื่อเป็นการป้องกันทรัพยากรธรรมชาติในระยะยาวโดยกระตุ้นจิตสำนึกของประชาชนให้รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยเน้นเรื่องกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกระจายอำนาจสู่คนในพื้นที่ระดับชุมชน เพื่อให้ชุมชนร่วมกันกำหนดแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงอัตลักษณ์ วิถีชีวิตและ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

วัฒนธรรมของท้องถิ่น ขณะที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องปลูกฝังให้นักท่องเที่ยวมีจิตสำนึกรักชุมชนและรัก วัฒนธรรมของชุมชนด้วย

หากมีการนำองค์ความรู้ในด้านการออกแบบโครงสร้าง การเลือกใช้วัสดุธรรมชาติไปวิจัยเพิ่ม หรือ ต่อยอด เพื่อเพิ่มคุณค่าอาจเป็นประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์สถาปัตยกรรมหรือพัฒนาไปสู่ผลิตภัณฑ์ สร้างสรรค์เพื่อความยั่งยืนได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยในขั้นต่อไป

ในการศึกษาวิจัยเรื่องสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวไทยภูเขาเผ่าลัวะ กรณีศึกษา บ้านป่าก่า ตำบลดง พญา อำเภอปกเกล้า จังหวัดน่าน นี้ได้พบเนื้อหาที่น่าสนใจที่จะศึกษาต่อเนื่องมากมาย ในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ ระบบนิเวศน์และสภาพสังคมของชาวปรัย ภูมิปัญญาในการเลือกวัสดุ ขนาดสัดส่วนของเรือนที่เหมาะสมกับ วิธีชีวิตในอดีตและอนาคต โดยการวิจัยขั้นต่อไปอาจวิจัยในด้านคุณสมบัติเฉพาะของพันธุ์ไม้แต่ละชนิด ทั้ง การใช้ประโยชน์ในด้านก่อสร้างส่วนต่างๆของอาคาร ด้านการสร้างอุปกรณ์เพื่อการดำรงชีพใน สภาพแวดล้อมบริเวณที่สูง ซึ่งคาดว่าจะได้พบคำตอบที่เหมาะสมในการพัฒนาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น และ เรือนพักอาศัยของชาวไทยภูเขาในอนาคตได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

บรรณานุกรม

กมชนเผ่า. บันดาชนเผ่าในสปปลาว.(The Ethnic Groups in Lao P.D.R). เวียงจันทน์ : โรงพิมพ์มณฑล
ตุลาต. 2008.

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, นักศึกษาศา
สถาปัตยกรรมภายใน ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม (ผู้รวบรวม). สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น
จังหวัดน่าน. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.2541

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, นักศึกษาศา
สถาปัตยกรรมภายใน ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม (ผู้รวบรวม). . สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น
บ้านน้ำแพะใต้. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.2551

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, นักศึกษาศา
สถาปัตยกรรมภายใน ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม (ผู้รวบรวม). เรือนลัวะเมืองน่าน.
กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.2552

จามะรี เชียงทอง การเมืองเรื่องชาติพันธุ์วัฒนธรรมและความรู้พื้นถิ่นในไทย เวียดนามและลาว
กรุงเทพฯ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร 2547.

ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ และคณะ “ปริศนาวงศาคุณาญาติ “ลัวะ”. กรุงเทพฯ :
ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) , 2555.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. ประมวลแผนที่ : ประวัติศาสตร์ – ภูมิศาสตร์ – การเมือง กับลัทธิอาณานิคมใน
อาเซียน – อุษาคเนย์. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย. 2555”

ชมรมบริการวิชาการสถาบันวิจัยชาวเขา จังหวัดเชียงใหม่. ชาวเขา : ความเข้าใจกับชนเผ่าต่าง
วัฒนธรรม.

พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่ : นันทกานต์ กราฟฟิค/การพิมพ์ ช้างเผือก เชียงใหม่. 2541.

ชลธิรา สัตยาวัฒนา. ลัวะเมืองน่าน. กรุงเทพฯ : อมรินทร์ พรินติ้ง กรุ๊ป. 2530.

ชลธิรา สัตยาวัฒนา, อรุณรัตน์ วิเชียรเขียว, ชลธิรา สัตยาวัฒนา, ไพสิฐ พาณิชย์กุล, สมบัติ บุญคำ
ย็อง,

บุญชู ณ บ่อมเพชร และ ลมุล จันทร์หอม (ผู้วิจัย). สิทธิชุมชนท้องถิ่น พื้นเมืองเดิม ล้านนา
กรณีศึกษาชุมชนลัวะ ยวน ลื้อ ปกาเกอญอ(กะเหรี่ยง)ในจังหวัดน่าน เชียงรายและเชียงใหม่.

กรุงเทพฯ : นิติธรรม 2546.

การนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
กรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ไข่มอน การ์ดเนอร์, พินดา สิทธิสุนทร, วิไลวรรณ อนุสารสุนทร ต้นไม้เมืองเหนือ คู่มือศึกษาพรรณไม้ยืนต้นในป่าภาคเหนือ ประเทศไทย. กรุงเทพฯ, โครงการจัดพิมพ์คบไฟ, 2543

ทวี ประทีปแสง. “พิธีกรรมและความเชื่อในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมของชาวลัวะ บ้านเตี้ยกลาง ในอุทยานแห่งชาติดอยภูคา จังหวัดน่าน”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2542.

นิสิต ดิษสาย. “การศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เรือนลัวะ จ.น่าน” วิทยานิพนธ์ศิลปสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรมไทย บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2543.

นนทชัย ทองพุ่มพุกษา สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เรือนลัวะจังหวัดน่าน รายงานรายวิชาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น สาขาประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร 2541

บุญช่วย ศรีสวัสดิ์. ชาวเขาในไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มติชน. 2545.

ปิยเดช อัครโพธิวงศ์. “สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น เรือนลัวะ หมู่บ้านน้ำย้อยขุนดิน ตำบลภูคา อำเภอปัว จังหวัดน่าน”. วิทยานิพนธ์ศิลปสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรมไทย บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2543.

พีระเดช จักรพันธ์, ม.ร.ว., วิวัฒน์ เตมียพันธ์, ชำนาญ บุญญาพุทธิพงศ์, อนุวิทย์ เจริญศุภกุล, สามารถ สิริเวชพันธ์, ดวงนภา ศิลปะสาย, อุดม บัวศรี, เทิดศักดิ์ เตชะกิจขจร, อริยะ ทรงประไพ, ธนาพร ทศานนท์ และ บัญชา ชุ่มเกษร. ภูมิปัญญาชาวบ้าน...สู่งานสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น. กรุงเทพฯ : พลัสเพรส. 2553.

ยศ สันตสมบัติ. ความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน. เชียงใหม่ : นพบุรี การพิมพ์. 2542.

ลักขณา ดาวรัตน์หงษ์, ภัททิยา ยิมเรวัต และ สุรียา รัตนกุล, คุณหญิง ศาสตราจารย์ ดร. (ผู้เขียน). สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์ ลัวะ. กรุงเทพฯ : สหธรรมิก. 2541.

วิวัฒน์ เตมียพันธ์. รูปแบบเรือนพักอาศัยพื้นถิ่นของชุมชนชาวไทยเชื้อสายมอญย่านคลองมอญ หัวตะเข้ อำเภอลาดกระบัง. กรุงเทพฯ : อูษาคเนย์. 2555.

ศิลปากร,กรม. ชาวน่าน คนหมุ่มมาก และคนกลุ่มน้อย ในเมืองน่าน. กรุงเทพฯ : อมรินทร์ พรินตติ้ง ู๊พ. 2530.

สารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
กรรมใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร ว่าด้วยแนวทางการศึกษาชาติพันธุ์ กรุงเทพฯ ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร : 2547

สมชาย ดวงหล้า. “สถาปัตยกรรมชนเผ่าถิ่น(ไปร)”. วิทยานิพนธ์ สถาปัตยกรรมศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีแห่งชาติ สาทาละนะลัด ประชาธิปไตย ประชาชนลาว. 2002.

สุวิทย์ อธิราชสวัสดิ์. จักรวรรดินิยมเหนือแม่น้ำโขง. กรุงเทพฯ : มติชน. 2552.

สุวิไล เปรมศรีรัตน์. สันทนาสาธารณสุขและการแพทย์ ลัวะ - ปรีย กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล. 2531

สำนักวิจัยและพัฒนาการป่าไม้ กรมป่าไม้. ไม้ในประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อักษรสยาม การพิมพ์. 2555.

อรณรัตน์ ฆะสันต์. คติความเชื่อและภูมิปัญญาซึ่งสัมพันธ์กับการตั้งถิ่นฐาน ผังหมู่บ้านและบ้านเรือนของชุมชนชาติพันธุ์ลัวะ ในประเทศไทย วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2553.

อรศิริ ปาณินท์,ปิยลดา ทวีปรั้งสีพร, มล.ดร. และ เทิดศักดิ์ เตชะกิจ. ภูมิปัญญาสถาปัตยกรรม. กรุงเทพฯ : โขดาสตุติโอ ครีเอชั่น แอนด์พับลิชชิง. 2546.

อรศิริ ปาณินท์ บ้านและหมู่บ้านพื้นถิ่น กรุงเทพฯ สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ , 2539

อรศิริ ปาณินท์. ปัญญาสร้างสรรค์ในสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น. กรุงเทพฯ : พลัสเพรส. 2553.

Chazee Laurent. The Peoples of Laos Rural and Ethnic Diversities. Bangkok : White Lotus press. 1999.

K. G. Lzikowitz and P.Sorensen. The House in East and Southeast Asia Anthropological and Architectural Aspects. London : Curzon press. 1982.

Roxana Waterson. The Living House An Anthropology of Architecture in South - East Asia. Tokyo Rutland, Vermont Singapore : Tuttle. 2009.

The Fine Arts Department. CONSERVATION AND REVITALIZATION OF VERNACULAR ARCHITECTURE AND ICOMOS - CIAV ANNUAL MEETING. Bangkok : Pre scale. 1997.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้เผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
Pre scale. 1997.
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

The logo of King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang is a circular emblem. It features a central sunburst with rays emanating from a central point. Below the sunburst is a traditional Thai architectural structure, possibly a stupa or a temple tower, flanked by two ornate, tiered structures that resemble traditional Thai lamps or altars. The entire emblem is surrounded by a decorative border. The text 'King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang' is written in a circular path around the emblem.

ภาคผนวก

- ผนวก 1 แบบสำรวจเก็บข้อมูลสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น
- ผนวก 2 การสัมภาษณ์
- ผนวก 3 การจัดนิทรรศการ
- ผนวก 4 พันธุ์ไม้
- ผนวก 5 คำศัพท์ภาษาปักษ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

แบบสำรวจเก็บข้อมูลสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

1. ประเภทของอาคาร
 เรือนพักอาศัย เรือนพักชั่วคราว ยุงข้าว
2. เจ้าของ
 เลขที่
 สมาชิก
3. ลักษณะที่ตั้งของอาคาร
 ที่ราบ
 พื้นที่ลาดเอียง
 สันเขา
4. ผังบริเวณ
 คอกสัตว์ สวนครัว ส่วนซักล้าง
 ยุงข้าว ห้องน้ำ ครกตำข้าว
 ห้องน้ำ
5. พันธุ์ไม้
 พันธุ์ไม้ตามธรรมชาติ ทิศ.....
 พันธุ์ไม้ที่ปลูกเพิ่ม ทิศ.....
6. ทิศการหันหน้าของอาคาร
 ทิศเหนือ
 ทิศใต้
 ทิศตะวันออก
 ทิศตะวันตก
5. ลักษณะอาคาร ทรงหลังคา วัสดุผนังหลังคา
 เรือนเครื่องผูก เรือนเครื่องสับ เรือนผสม
 หลังคาจั่ว หลังคาปั้นหย่า หลังคาจั่วผสมปั้นหย่า
 ญ่าคา ใบค้อ ใบหวาย อื่นๆ
6. ประโยชน์ใช้สอย
 1
 2
 3
 4
 5
7. การใช้วัสดุ
 โครงสร้าง
 ผนัง
 ผนัง
 เพดาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

การสัมภาษณ์

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์ในโครงการวิจัย การศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวไทยภูเขาเผ่าลัวะ กรณีศึกษา บ้านป่าก่า ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

นายคำ ใจปิง (ผู้ใหญ่บ้านป่าก่า) เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่บ้านป่าก่า ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน เมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2552 , 9 มกราคม 2553 , 10 มีนาคม 2553 , 13 มีนาคม 2554

นายดวง ใจปิง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่บ้านป่าก่า ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2552 , 26 กรกฎาคม 2553 , 15 มิถุนายน 2554

นายขอด ใจปิง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่บ้านป่าก่า ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2553

นางสวย ใจปิง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่บ้านป่าก่า ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2552 , 13 มีนาคม 2554 , 2 พฤษภาคม 2553

นายประเสริฐ ภูเท็ง (ผู้ใหญ่บ้าน) เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล เป็นผู้สัมภาษณ์ที่บ้านวังเส้า ตำบลชลแดน อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน 2554 , 16 พฤศจิกายน 2554

นางคำห้ำ ใจปิง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่บ้านป่าก่า ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2554

นายใจ ใจปิง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่บ้านป่าก่า ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน เมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2554

นายเป็ก ใจปิง , นายยัน ใจปิง , นายเตรียม ใจปิง , นายมูล ใจปิง , นายหมอก ใจปิง , นายขวาง ใจปิง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, ชุดิมา สายสุวรรณ เป็นผู้สัมภาษณ์ที่บ้านป่าก่า ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2553

นางแป้ว ใจปิง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่บ้านน้ำแพะใน ตำบลบ่อเกลือใต้ อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2554

ท้าวทองอ่อน ท้าวปือก (ไม่ทราบนามสกุล) เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ สัญชัย สุทธิพัฒน์มงคล เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่บ้านหนองหลวง เมืองหงสา แขวงไชยบุรี สปป.ลาว. เมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2553

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

การจัดนิทรรศการ

ที่ นน ๐๐๓๑/๑๒๐

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดน่าน
ถนนพากอง นน ๕๕๐๐๐

๒๑ มีนาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอเชิญร่วมจัดนิทรรศการในงานสัปดาห์วันอนุรักษ์มรดกไทย มรดกน่าน ประจำปี ๒๕๕๕

เรียน อธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

จังหวัดน่าน กำหนดจัดงานเทิดพระเกียรติในโอกาสวันคล้ายวันพระราชสมภพ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และวันอนุรักษ์มรดกไทยประจำปี ๒๕๕๕ โดยกำหนดจัดงาน สัปดาห์วันอนุรักษ์มรดกไทย มรดกน่าน ประจำปี ๒๕๕๕ ระหว่างวันที่ ๒-๕ เมษายน ๒๕๕๕ ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติน่าน อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรม ของชาติ และเทิดพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่ทรงมีคุณูปการต่องานด้านศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต่อจังหวัดน่าน และทางมหาวิทยาลัยได้จัดทำโครงการสำรวจ และศึกษา มรดกน่าน มรดกโลก ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อชาวจังหวัดน่านเป็นอย่างยิ่ง

เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ประชาชนผู้มาร่วมงานได้ศึกษา และตระหนักถึงความสำคัญ สร้างสำนึกรัก ห่วงแทนในมรดกทางศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดน่าน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดจึงขอเชิญทางมหาวิทยาลัยน่าน ทรศกรและผลการศึกษา มรดกน่าน มรดกโลกเข้าร่วมแสดงในงานดังกล่าว ระหว่างวันที่ ๒-๕ เมษายน ๒๕๕๕ ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ น่าน

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดีเช่นเคย และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นางสายรุ้ง รัตนาจันทน์)

วัฒนธรรมจังหวัดน่าน

กลุ่มส่งเสริมศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

โทร. ๐ ๕๕๗๑ ๑๖๕๐ - ๑ ต่อ ๑๔

โทรสาร.๐ ๕๕๗๑ ๑๖๕๐ ต่อ ๑๘

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

(สำเนา)
๒๐ ๐๑๐๒๕๖๐๗ ๑๐๓๒๒๒๗

๑๒ / ๒๕๕๖

๑๒๒ หมู่ ๒ (ถนนน่าน - หุ้งช้าง ก.ม. ๒๐)
อ. เมืองจ. น่าน ๕๕๐๐๐

๒๐ พฤษภาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอเชิญจัดแสดงนิทรรศการ เรื่องสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นถั่วเมื่อน่าน

เรียน อธิการบดี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เนื่องจากหอศิลปิรมน่านมีความประสงค์ที่จะเผยแพร่ผลงานการวิจัยเรื่องสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นถั่วเมื่อน่าน ซึ่งเป็นโครงการย่อยของแผนการวิจัย การศึกษาสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมจังหวัดน่าน เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาเป็นมรดกโลกและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยอาจารย์สรวดี เจริญชาศรี (อาจารย์ประจำหลักสูตรการออกแบบสภาพแวดล้อมภายใน) และอาจารย์ณัฐชัย สุทธิพัฒน์มงคล (อาจารย์พิเศษหลักสูตรการออกแบบสภาพแวดล้อมภายนอก) สำนักสถาปัตยกรรมศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง หอศิลปิรมน่าน ได้พิจารณาเห็นความสำคัญและองค์ความรู้ของโครงการวิจัยเรื่องสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นถั่วเมื่อน่าน และสมควรจะนำเผยแพร่สู่สาธารณชนเป็นอย่างดี จึงได้ขอให้ท่านโปรดพิจารณาอนุมัติผลงานการวิจัยดังกล่าว จัดแสดงนิทรรศการระหว่างวันที่ ๑๒ มิถุนายน - ๓๐ กันยายน ๒๕๕๖ ณ หอศิลปิรมน่าน

หอศิลปิรมน่าน หวังเป็นอย่างยิ่งที่จะได้รับการอนุเคราะห์จัดนิทรรศการดังกล่าว จึงขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างยิ่ง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายวินัย ปรพริพ)

ผู้อำนวยการหอศิลปิรมน่าน

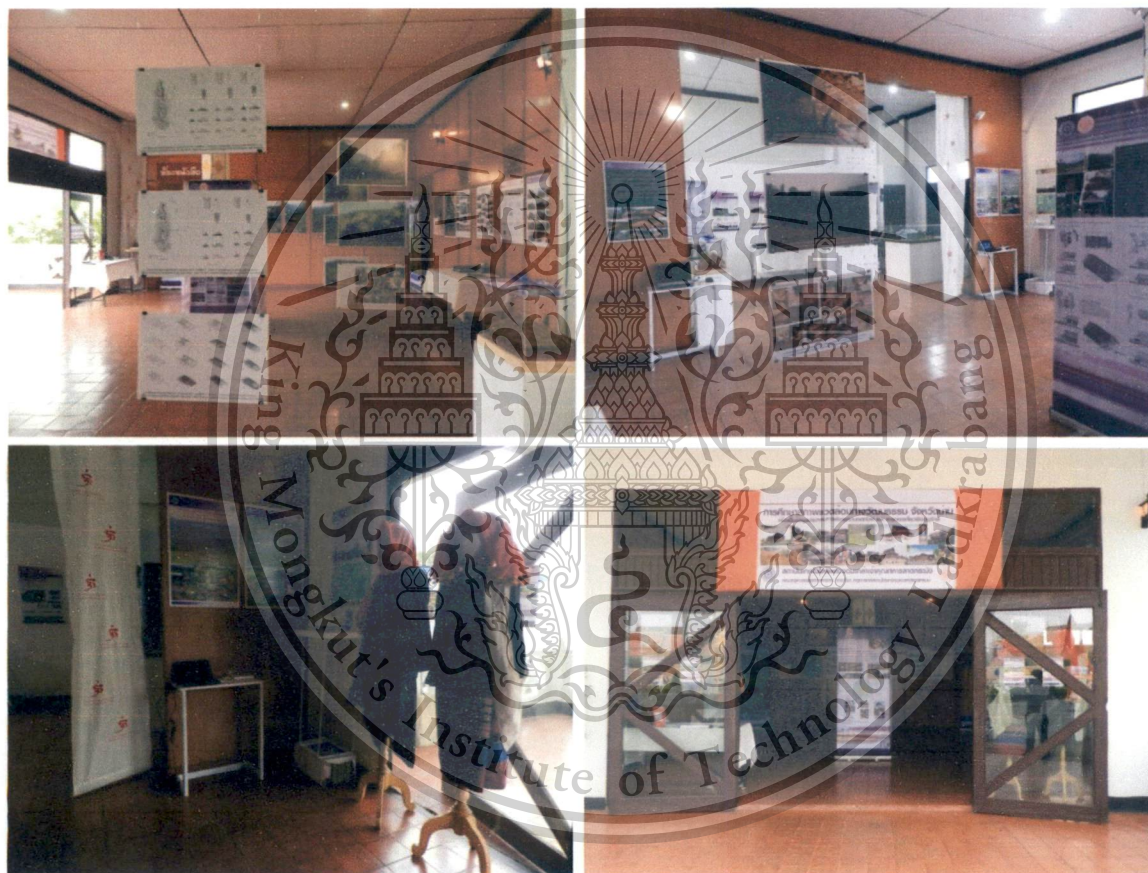
โทร. ๐๘๑ ๕๘๕ ๒๕๑๒

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

การจัดนิทรรศการเผยแพร่ความรู้ และขอความคิดเห็นเสนอแนะเกี่ยวกับงานวิจัยการศึกษา
 สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวไทยภูเขาลัวะ กรณีศึกษา บ้านปากำ ตำบลตงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน จัดขึ้น
 3 ครั้ง ในจังหวัดน่าน วันที่ 3 เมษายน 2556 ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ น่าน จังหวัดน่าน วันที่ 12 มิถุนายน
 2556 ณ หอศิลป์ ริม่าน จังหวัดน่าน วันที่ 20-21 กันยายน 2556 ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ น่าน จังหวัด
 น่าน เพื่อนำข้อมูลและข้อเสนอแนะมาใช้ในการงานวิจัย

วันที่ 3 เมษายน 2555 ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ น่าน จังหวัดน่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

วันที่ 12 มิถุนายน -30 กันยายน 2556 ณ หอศิลป์ ริมถนน จังหวัดน่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

วันที่ 20-21 กันยายน 2556 ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ น่าน จังหวัดน่าน
 ภาพแสดงการจัดนิทรรศการเผยแพร่ความรู้และขอความคิดเห็นเสนอแนะเกี่ยวกับงานวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

วันที่ 12 สิงหาคม 2555 ณ สวนสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์
การเผยแพร่ข้อมูลเรือนล๊ะ ในงาน 80 พรรษา ปวงประชา ร่มเย็น เป็นสุข

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

นิตรรศการ

การศึกษาสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม จังหวัดน่าน
 เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาปรดกโลก และ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

2-5 เมษายน 2555
 ณ อาคารอนุเบกประสงค์
 พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ จ.น่าน

โดย
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
 คณะ วิศวกรรมศาสตร์ สาขาวิชา วิศวกรรมสถาปัตยกรรมและการออกแบบ
 KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LANDKABANG
 FACULTY OF INDUSTRIAL EDUCATION DIVISION OF ARCHITECTURAL AND DESIGN EDUCATION

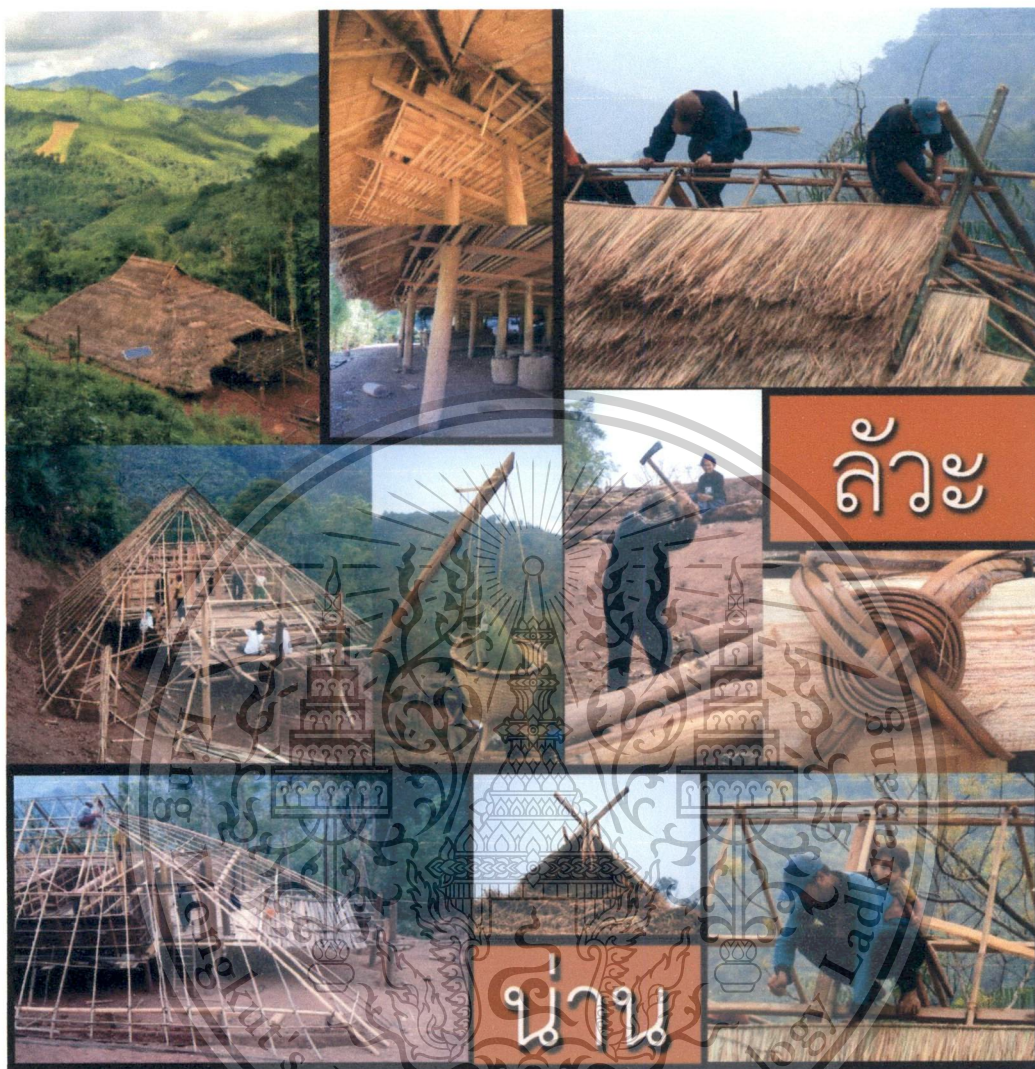
สถาบัน
 เทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
 คณะ วิศวกรรมศาสตร์ สาขาวิชา วิศวกรรมสถาปัตยกรรมและการออกแบบ

โปสเตอร์นิตรรศการ การศึกษาสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม จังหวัดน่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

นิทรรศการ

สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ลัวะ-ปรัย เมืองน่าน

หลักสูตร การออกแบบสภาพแวดล้อมภายใน
สาขาวิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบ
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

หอศิลป์ริมน่าน

ถ.น่าน - พังซาง อ.เมือง จ.น่าน

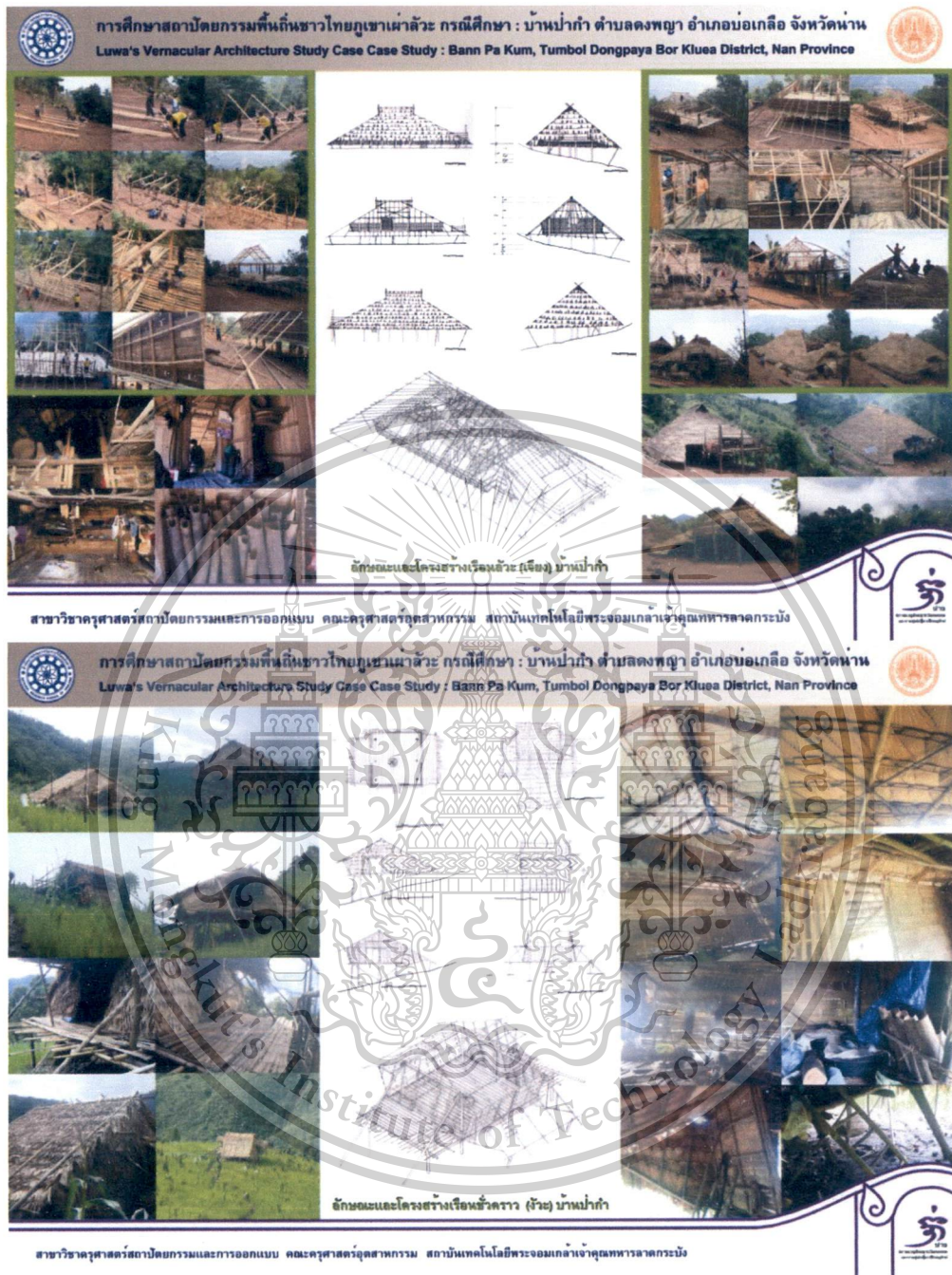
12 มิถุนายน - 30 กันยายน 2556

โปสเตอร์นิทรรศการสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ลัวะ-ปรัย เมืองน่าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

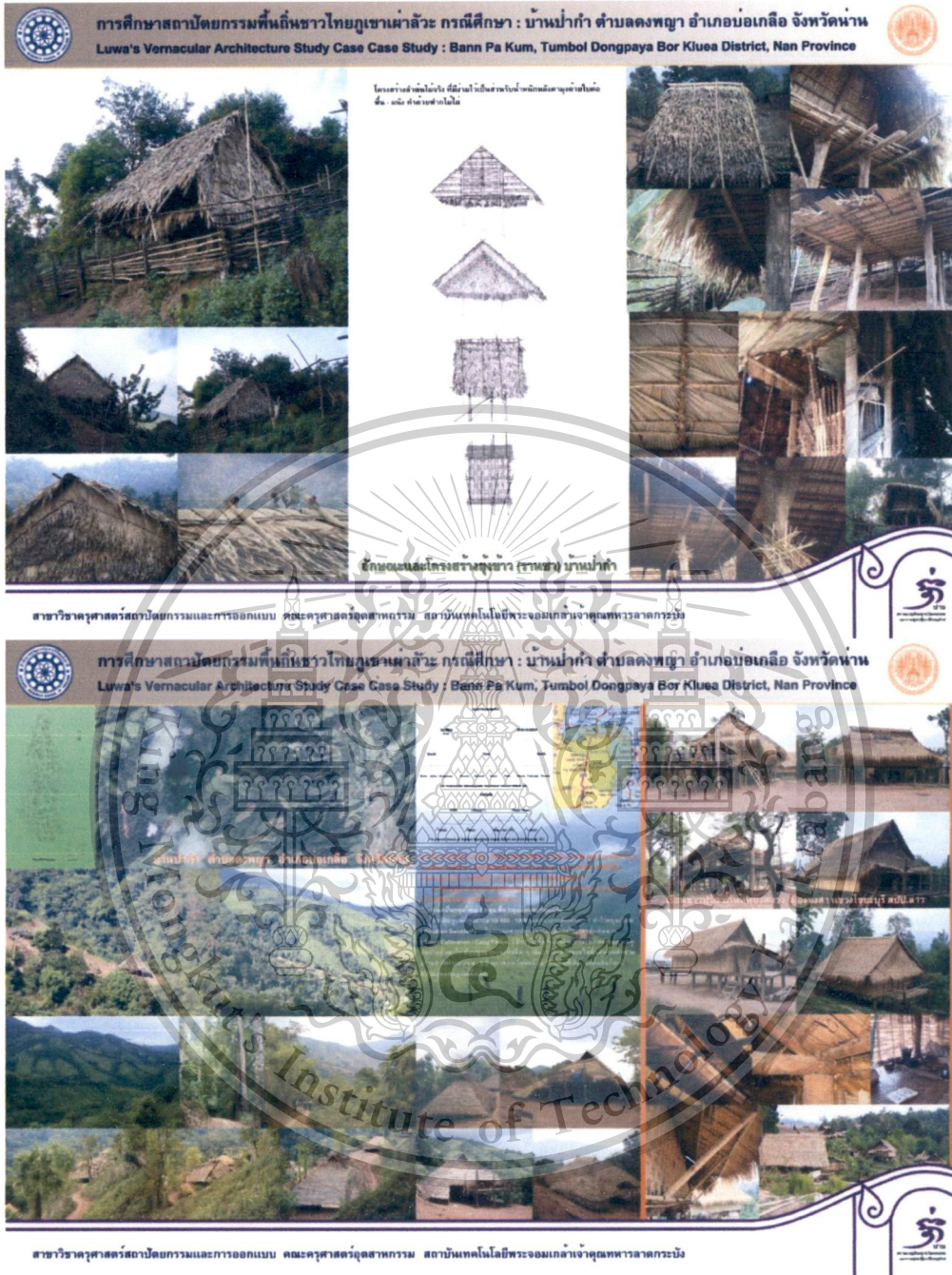

โปสเตอร์เผยแพร่งานวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

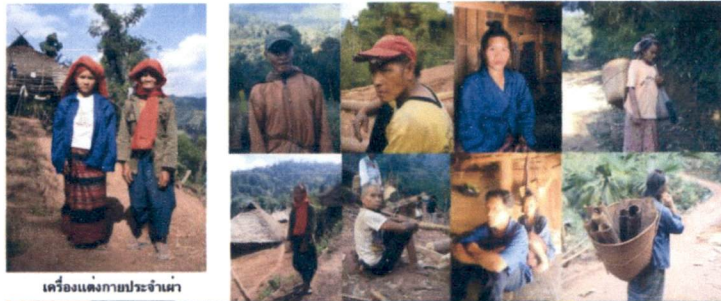
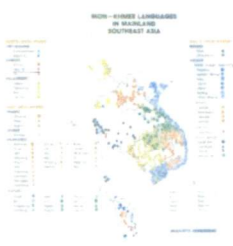
โปสเตอร์เผยแพร่งานวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก

การศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวไทยภูเขาเผ่าลัวะ กรณีศึกษา : บ้านป่าก่า ตำบลตงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน
 Luwa's Vernacular Architecture Study Case Study : Bann Pa Kum, Tumbol Dongpaya Bor Kluea District, Nan Province

เครื่องมือในการสร้างเรือน

ลักษณะการใช้เครื่องมือ

การศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวไทยภูเขาเผ่าลัวะ กรณีศึกษา : บ้านป่าก่า ตำบลตงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน
 Luwa's Vernacular Architecture Study Case Study : Bann Pa Kum, Tumbol Dongpaya Bor Kluea District, Nan Province

โปสเตอร์เผยแพร่งานวิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

แบบสอบถาม

เรื่องการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นลัวะปรี

แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นเพื่อการศึกษาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นชาวไทยภูเขาเผ่าลัวะ
กรณีศึกษา : บ้านปากำ ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน เพื่อสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการ
อนุรักษ์วัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นจังหวัดน่าน

คำชี้แจง กรุณาอ่านอ่านคำถามให้เข้าใจแล้วใส่เครื่องหมาย / ตามหัวข้อที่ท่านต้องการ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

- 1) สถานะ () โสด () สมรส
- 2) เพศ () หญิง () ชาย
- 3) อายุ () น้อยกว่า 30 () 31-41 () 41-50 () 51-60 () มากกว่า 60
- 4) การศึกษาสูงสุด () ประถม () มัธยม () ปวช./ปวส. () ป.ตรี () ป.โท/ป.เอก
- 5) อาชีพ () รับจ้าง () ราชการ () ธุรกิจ () เกษตรกร () อื่นๆระบุ

ส่วนที่ 2 แนวทางการอนุรักษ์วัฒนธรรม สถาปัตยกรรมพื้นถิ่นและพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองน่าน

1. ท่านเห็นด้วยกับการให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนทั่วไปให้เข้าใจถูกต้องในวัฒนธรรมของชาวปรี
มากน้อยเพียงใด
() มากที่สุด () มาก () ปานกลาง () น้อย () น้อยที่สุด
ท่านเห็นด้วยกับวิธีใด
() เอกสาร () วีดิทัศน์ () สัมมนาวิชาการ
2. ท่านเห็นด้วยกับการปลูกฝังความเข้าใจ ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง ของชาวปรีในตำบลดงพญา อำเภอ
บ่อเกลือ
() มากที่สุด () มาก () ปานกลาง () น้อย () น้อยที่สุด
3. ท่านเห็นด้วยกับการกำหนดกิจกรรม ขอบเขตของวัฒนธรรมของชาวปรี กำหนดเขตอนุรักษ์วัฒนธรรมชาวปรีของ
บ้านปากำ
() มากที่สุด () มาก () ปานกลาง () น้อย () น้อยที่สุด
4. ท่านเห็นด้วยกับการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินชีวิต วัฒนธรรมประเพณีของชาวบ้านปากำ
() มากที่สุด () มาก () ปานกลาง () น้อย () น้อยที่สุด
5. ท่านเห็นด้วยกับการจัดนิทรรศการเผยแพร่วัฒนธรรม หรือ จัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสาร เสนอวัฒนธรรมชาวปรีต่อสังคม
() มากที่สุด () มาก () ปานกลาง () น้อย () น้อยที่สุด
6. ท่านเห็นด้วยกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือเชิงนิเวศ ในบริเวณหมู่บ้านปากำ และหมู่บ้านใกล้เคียง
() มากที่สุด () มาก () ปานกลาง () น้อย () น้อยที่สุด

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

พันธุ์ไม้

พันธุ์ไม้ที่ชาวไร่ชาวลำปางทำใช้และปลูกในบริเวณหมู่บ้าน

1. ก่อ (Castanopsis)

พันธุ์ไม้พุ่มโตและไม้พุ่มโต ไม้มียาง เปลือกต้นมักหนา มีรอยแตกตื้นๆ ใบเรียงแบบสลับวนรอบ มักจะเป็นกลุ่มใกล้ปลายกิ่ง ดอกขนาดเล็ก มักมีสีครีมอมเหลืองออกเป็นช่อเรียวยาว ที่ปลายกิ่งและซอกใบบนๆ ในภาคเหนือพบ 3 สกุลใหญ่ๆคือ Castanopsis (Cherstnuts) ส่วนใหญ่ไม้พุ่มโต Lithocarpus ส่วนใหญ่เป็น ไม้พุ่มโต Quercus (oaks) มักเป็นไม้พุ่มโต สมาชิกวงศ์ Fagaceae เป็นองค์ประกอบที่เด่นของป่าดิบเขา ที่ระดับความสูง 900-1300 เมตร ต้นสูง 6-25 เมตร ชาวไร่ใช้ทำโครงสร้างเรือนพักอาศัย

2. เชื้อหลวง , เต้าร้างเชื้อหลวง (Caryota vrens)

ปาล์มลำต้นเดี่ยว สูงถึง 10-30 เมตร ลำต้นไม่พองออกตรงกลาง ใบเรียงกันหลวมๆที่ปลายบน 1/2 - 1/2 ของต้น เส้นผ่านศูนย์กลางของลำต้น 20 - 60 เซนติเมตร มีรอยวงแหวนรอบๆห่างกัน 30 - 45 เซนติเมตร ใบประกอบแบบขนนกสองชั้นยาวถึง 5 เมตร ด้านใบชั้นที่ 1 มี 15 - 17 คู่ แต่ละก้านมีใบย่อย 15-17 คู่ ขนาด 20 - 30 x 3 - 7 เซนติเมตร ปลายเป็นเหลี่ยมแหลมและลู่ลงก้านใบรวมยาวถึง 50 เซนติเมตร ดอกเป็นช่อยาวถึง 3 เมตร ผลกลมสีแดง 1.7 - 2 x 1.8 - 2.5 เซนติเมตร

3. ค้อ (Livistona Speciosa)

ปาล์มลำต้นเดี่ยว สูงถึง 35 เมตร ใบเป็นกลุ่มแน่นใกล้ยอดถึง 50 ใบ ลำต้นเรียงเล็กเส้นผ่านศูนย์กลาง 20 - 30 เซนติเมตร ฐานมักจะมีพองออก ใบกลมคล้ายพัด เส้นผ่านศูนย์กลางถึง 2 เมตร ชอบบริเวณชุ่มชื้นที่ระดับ 800 - 1400 เมตร ผลทานได้ ชาวไร่ใช้ใบทำหลังคางัวะและรานชา

4. ไม้ซาง - ไม้ซางนวล

ไม้ประเภทเหง้ากอขนาดปานกลางถึงขนาดใหญ่สูง 10 - 25 เมตร ลำตรงอยู่รวมกันเป็นกอแน่น เส้นผ่านศูนย์กลางลำ 5 - 12 เซนติเมตร ปล้องยาว 20 - 45 เซนติเมตร เนื้อลำหนา 0.7 - 1.5 เซนติเมตร ลำใช้ ก่อสร้าง จัดสาน หน่อกินได้

5. ไม้ทก

ไม้ประเภทเหง้ากอขนาดปานกลางถึงใหญ่สูงถึง 25 เมตร เส้นผ่านศูนย์กลางลำ 10 - 20 เซนติเมตร ปล้องยาว 30 - 65 เซนติเมตร เนื้อลำหนา 1 - 3.5 เซนติเมตร ลำใช้ก่อสร้าง ทำโครงสร้างเรือน ทำนั้งร้าน เฟอร์นิเจอร์ หน่อกินได้

6. ไม้เสี้ยน

ไม้ประเภทเหง้ากอขนาดเล็กถึงปานกลาง สูง 7 - 12 เมตร ลำตรงติดกันเป็นกอแน่น เส้นผ่านศูนย์กลางลำ 3.5 - 8 เซนติเมตร ปล้องยาว 40 - 70 เซนติเมตร ลำเนื้อบาง 3 - 5 มิลลิเมตร ลำใช้ทำฟาก ทำฝาบ้าน จัดสาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

คำศัพท์ภาษาปรีย

ศัพท์ภาษาชาวลัวะปรียที่เกี่ยวข้องกับเรือนพักอาศัยและวิถีชีวิต

กัวซ , กัวะ คือ เตาไฟในเรือนแบบดั้งเดิม เรือนชาวลัวะปรียทุกเรือนจะแยกเตาหนึ่งข้าวจากเตาที่ใช้ทำอาหารหรือให้ความอบอุ่น โดยเตาสำหรับนั่งข้าวโดยเฉพาะนี้จะใช้นั่งข้าวได้เพียงเตาเดียวในเรือนหนึ่งหลัง เตาอื่นในเรือนสามารถทำอาหารได้แต่ห้ามนั่งข้าวเด็ดขาด บริเวณเตาหนึ่งข้าวจะอยู่ในห้องฮีดด้านในเรือนซึ่งมีประตูกัน บริเวณตั้งแต่ห้องฮีด ไม่นอนุญาตให้บุคคลอื่นที่ไม่ได้นับถือตระกูลผีเดียวกันเข้าไปได้ (ในกรณีหากเรือนใดมีสะเก็กก็ห้ามหยิบหรือแตะหมอนั่งข้าวด้วย หากเป็นเขยซึ่งเปลี่ยนมานับถือผีเดียวกับภรรยาแล้วสามารถจับได้)

จะแล คือ ไม้ไผ่ไขว้ปิดป็นลมที่จั่วเล็กบนหลังคา บริเวณหน้าจั่วของหลังคาเรือนแถวแบบดั้งเดิมของชาวลัวะปรีย ทำด้วยไม้ไผ่ผ่าครึ่งไขว้สลับกันยึดด้วยเดือยไม้ไผ่แล้วผูกมัดกับโครงหลังคา ป้องกันลมพัดตีดับ หนุ่กาคาที่มุงเปิดขึ้น มักจะติดตาแหลวไม้ไผ่ ประดับด้วยมัดหนุ่กาคาปล่อยชายคล้ายหางม้า

บอกรอก คือ กระบอกรอกไม้ไผ่ใช้บรรจุน้ำดื่ม ชาวปรียบ้านป่าก่านิยมบรรจุน้ำดื่ม ซึ่งรองมาจากตาน้ำธรรมชาติประจำหมู่บ้านบริเวณศาลผีตาน้ำก่อนเข้าหมู่บ้าน ซึ่งเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ของหมู่บ้านด้วย กระบอกรอกไม้ไผ่นี้จะปาดเอาผิวนอกของไม้ไผ่ออก ปลายกระบอกรอกไม้ไผ่นี้จะปาดปากกระบอกรอกเว้นสำหรับช่องจุมกเวลายก กระบอกรอกขึ้นดื่ม ภายในกระบอกรอกจะเจาะรูเล็กๆรูสามเหลี่ยมสำหรับเป็นรูน้ำออก จะใช้ติดตัวเวลาเดินทางไปทำงานในไร่ข้าว เมื่ออยู่บนเรือนพักมักจะอยู่วางไว้วางไว้ข้างประตู ใกล้บันไดทางขึ้นเรือนแทบทุกหลังคาเรือน แต่ปัจจุบันบางเรือนใช้กระบอกรอกน้ำพลาสติกบ้างแล้ว

คำศัพท์

ภาษาปรีย	คำแปล
งวล	หมู่บ้าน
เจียง	เรือน
ปรีองเจียง	ผีเรือน
ปรีองโย	ผีป่า
ปรีองแซ	ผีไร่
ปรีองอ็อก	ผีตาน้ำ
ปรีองหนอกอ็อก	ผีหมู่บ้าน
เนิร์น	เสื่อ, สาด
เปราะห์	กระบุง
โก๊ะ	ตะข้อง
เกอทุง	ลู่
ชีแลว	เฉลว, ตาแหลว
ชาเม่า	ข้าวเม่า
โอด	กองฟืน
แซ	ไร่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ภาษาปรัย	คำแปล
โทดแซ	เผาไร่
กุล	ครก
คคชา	ตำข้าว
ชา	ข้าวเปลือก
จีะ	ข้าวสาร
แซดชา	สีข้าว
ชิตา	ไร่ข้าว
ขอดชา	รูตข้าว
อวย,โอย	นอน
ปล่อง,ป่อง	กรงไก่
ลูกชิง	เล้าหมู
เต็ล	เสารับพื้น
ชิลแว	เฉลว,ตาแหลว
ชาแม่	ข้าวแม่
สะยัว, สะหยัว	จันทัน
เจียง	เรือน
กลั้ง	เสา
กลั้งเจียง	เสาเรือน
เชิล	ฝาเรือน
จาด	ชาน
กัวะโอด	เตาไฟ
กลา	ที่ย่างไฟเหนื่อเตา
เตา (ติ)โอย	ห้องนอน
รานชา	ยุงข้าว
เต็ล	เสารับพื้น
มอล	บันได
ลมเอียง	หลังคา
ชะแลง,ชิลแลง	หญ้าคา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

ประวัติคณะผู้วิจัย

1. ชื่อ-นามสกุล(ภาษาไทย) นางสาวสรรวดี เจริญชาติศรี
(ภาษาอังกฤษ) Miss Sanwadee Jareonchasri
2. เลขหมายประจำตัวประชาชน 3-1015-01481-99-5
- 3.ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์
4. หน่วยงาน ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
โทรศัพท์ 02-737-3000 ต่อ 3715, 503
e-mail : kjsanwad@kmitl.ac.th

5.ประวัติการศึกษา

ปีที่จบการศึกษา	ระดับปริญญา (ตรี/โท/เอก)	อักษรย่อปริญญา และชื่อเต็ม	สาขาวิชา/วิชาเอก	ชื่อ สถาบันการศึกษา และประเทศ
2527	ตรี	สถา. (สถาปัตยกรรม ศาสตรบัณฑิต)	สถาปัตยกรรม ภายใน	สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าเจ้า คุณทหาร ลาดกระบัง ประเทศไทย
2533	โท	M.F.A (Master of Fine Art)	Interior Architecture	The School Of The Art Institute Of Chicago , USA.

6.สาขาวิชาที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชา

- 6.1 การออกแบบสภาพแวดล้อมภายใน
- 6.2 Lighting Design For Residential

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

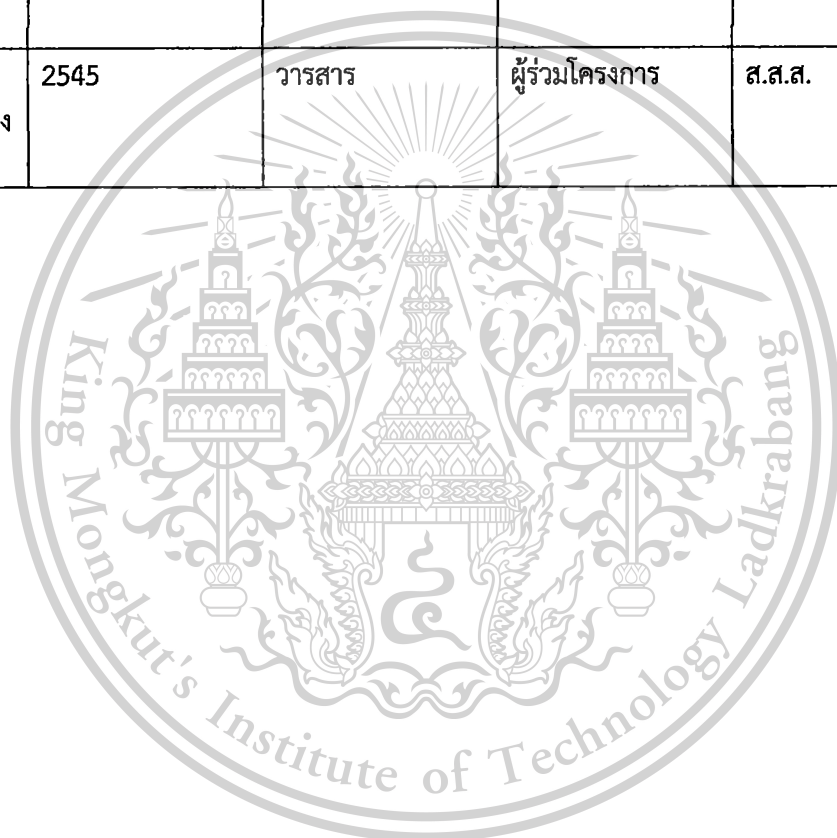
7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

7.1 หัวหน้าโครงการวิจัย

หัวตะเข้ วิถีชีวิตชุมชนริมคลองในแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน

7.2 งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

ชื่อผลงานวิจัย	ปีที่พิมพ์	การเผยแพร่	สถานภาพในการทำวิจัย	แหล่งทุน
หัวตะเข้ ช วิถีชีวิตชุมชนริมคลองในแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน	2550	วารสาร	หัวหน้าโครงการ	เงินรายได้คณะครุศาสตร์
โครงการพัฒนาตลาดสามชุก ในเชิงอนุรักษ์	2545	วารสาร	ผู้ร่วมโครงการ	ส.ส.ส.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

1. ชื่อ-นามสกุล(ภาษาไทย) นายสัชชัย สุพิพัฒน์มงคล
(ภาษาอังกฤษ) Mr. Sanchai Supipatmongkol
2. เลขประจำตัวประชาชน 3-2098-00074-82-4
3. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์พิเศษ
4. หน่วยงาน ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
โทรศัพท์ 02-737-3000 ต่อ 3697 โทรสาร 02-326-4325
5. ประวัติการศึกษา

ปีที่จบการศึกษา	ระดับปริญญา (ตรี/โท/เอก)	อักษรย่อปริญญา และชื่อเต็ม	สาขาวิชา/วิชาเอก	ชื่อ สถาบันการศึกษา และประเทศ
2525	ตรี	สถาป. (สถาปัตยกรรม ศาสตร์บัณฑิต)	สถาปัตยกรรม ภายใน	สถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าเจ้า คุณทหาร ลาดกระบัง ประเทศไทย

6. สาขาวิชาที่มีความชำนาญพิเศษ(แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชา

- 6.1 การออกแบบภูมิทัศน์
- 6.2 สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

7.1 งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว

ชื่อผลงานวิจัย	ปีที่พิมพ์	การเผยแพร่	สถานภาพในการทำ วิจัย	แหล่งทุน
หัตถะเข้ ช วิถีชีวิต ชุมชนริมคลองใน แนวทางการพัฒนา อย่างยั่งยืน	2550	วารสาร	ผู้ร่วมโครงการ 20%	เงินรายได้คณะครุ ศาสตร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

1. ชื่อ-นามสกุล (ภาษาไทย) นายปิยะ ตันศิริ
(ภาษาอังกฤษ) Mr.Piya Tansiri
2. เลขประจำตัวประชาชน 3-7004-00137-49-4
3. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์
4. หน่วยงาน ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
โทรศัพท์ 02-737-3000 ต่อ 3697 โทรสาร 02-326-4325

5. ประวัติการศึกษา

ปีที่จบการศึกษา	ระดับปริญญา (ตรี/โท/เอก)	อักษรย่อปริญญา และชื่อเต็ม	สาขาวิชา/วิชาเอก	ชื่อสถาบันการศึกษา และประเทศ
2545	ตรี	ค.อ.บ. (ครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต)	สถาปัตยกรรมภายใน	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ประเทศไทย
2551	โท	ส.ถ.ม.(สถาปัตยกรรมมหาบัณฑิต)	สถาปัตยกรรมภายใน	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ประเทศไทย

6. สาขาวิชาที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชา

- 6.1 สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น
- 6.2 การวิเคราะห์เพื่อการออกแบบ
- 6.3 การวิจัยสภาพแวดล้อมภายใน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

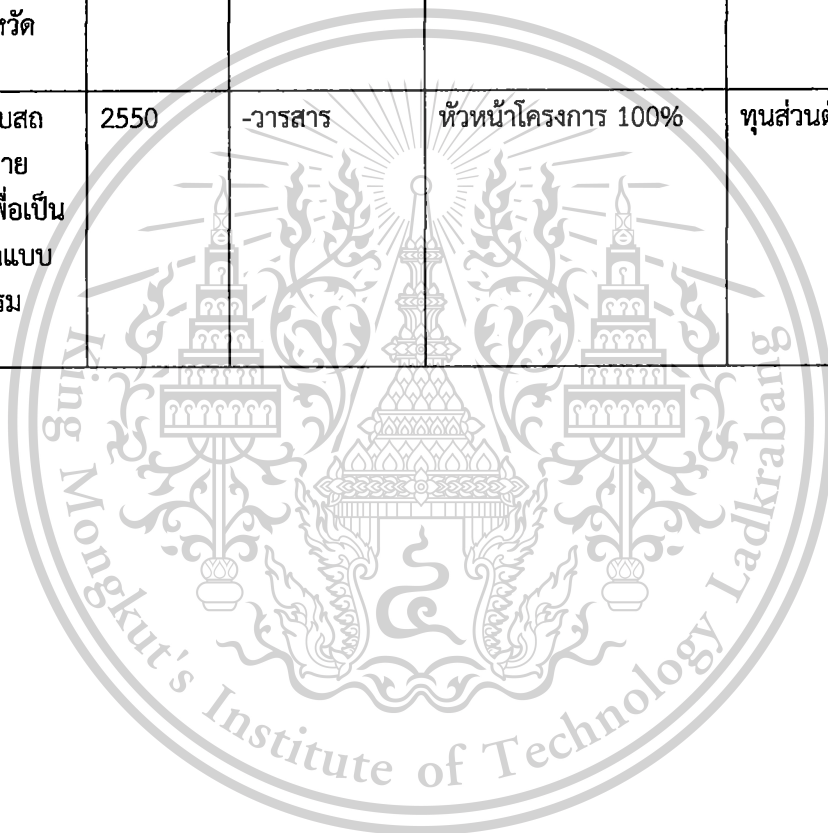
This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.

7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ

7.1 งานวิจัยที่สำเร็จแล้ว

ชื่อผลงานวิจัย	ปีที่พิมพ์	การเผยแพร่	สถานภาพในการทำวิจัย	แหล่งทุน
1. โครงการพัฒนาคลองสวนในเชิงอนุรักษ์ ตำบลคลองสวน อำเภอบางปะอิน จังหวัดสมุทรปราการ	2549	-วารสาร	ผู้ร่วมวิจัย 20%	งบประมาณ สสส.
2. โครงการพัฒนาตลาดสามชุกในเชิงอนุรักษ์ อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี	2548	-วารสาร	ผู้ร่วมวิจัย 20%	งบประมาณ สสส.
3. การศึกษาพระอุโบสถสมัยอยุธยาตอนปลายสกุลช่างเพชรบุรี เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบโถงต้อนรับในโรงแรมจังหวัดเพชรบุรี	2550	-วารสาร	หัวหน้าโครงการ 100%	ทุนส่วนตัว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

This material is reserved for educational use only, not allowed for commercial use.

Forbidden to modify the content, and cite the document when use.